

A. J. CRONIN

DRUMUL LUI SHANNON

ARCHIBALD JOSEPH CRONIN

Drumul lui Shannon

Traducere: Eugen Filotti

Editura Tineretului

Cuprins

PREFAŢĂ

Ca de obicei, şi aceste două romane ale lui A. J. Cronin, apărute respectiv în anii 1944 şi 1948 şi reunite în ediţia de faţă sub titlul unic de Drumul lui Shannon (Shannon's Way), sunt pline de tristeţe. Universul pe care-l creează scriitorul te introduce într-o lume cenuşie, mic-burgheză, foarte autentic britanică, plină de convenţii şi păstrătoare de aparenţe, ce-şi duce suferinţele şi măruntele aspiraţii ca pe nişte poveri de care nu se va elibera parcă niciodată. Eroul, Robert Shannon, trece prin roman într-o singurătate la început căutată, dorită, apoi dobândită, şi aceasta parcă fără soroc de scăpare.

Biografia lui e construită ca una din binecunoscutele biografii dickensiene, oricare din ele, fie aceea din *David Cooperfield*, din *Oliver Twist* sau *Marile speranţe*, adică din primii ani ai copilăriei şi până în pragul maturităţii depline. Dar ceea ce deosebeşte aceste două romane ale lui Cronin de cărţile lui Diekens e mai întâi o sensibilitate acută şi o supraluciditate a eroului prin care transpare, cu destulă uşurinţă, autorul. E la mijloc acea sensibilitate şi acea luciditate care despart secolul XIX de secolul XX, care fixează formula de analiză a romanului chiar atunci când acesta se referă, fără întrerupere, la o ambianţă şi la o problematică socială.

Referindu-se la cele două romane ale lui Cronin, mult mai târzii în ordine cronologică decât *Sub stele* (The Stars look-down – 1935) sau *Citadela* (The Citadel – 1937), unii istorici literari consideră că ele fac parte dintr-o etapă întârziată a vieţii scriitorului, când acesta a abandonat

problematica socială din lumea engleză contemporană şi a pornit, într-o tendinţă oarecum psihologizantă, la explorarea unor întortocheri lăuntrice ale eroilor săi.

E adevărat că eroul e „singur”, cum spuneam mai înainte, adeseori poate cu ostentaţie, dar nu numai dintr-o înclinaţie a firii sale, ci dintr-o contiriuă nepotrivire cu lumea, chiar din anii copilăriei. Rămas foarte de mic orfan, Robert Shannon vine în casa bunicilor săi, unde este un intrus, o gură mai mult de hrănit, o greutate şi o cheltuială în plus într-o familie bântuită de mania economiei ce-l stăpâneşte pe bătrânul Leckie până la a deveni primejdioasă pentru sănătatea şi nervii celor din jur. Copilul, învăţat devreme cu răbdarea, cu foamea chinuitoare, suportând cu umilinţă conştientă şi îndurătoare capriciile contrarii ale străbunicului Gow şi ale străbunicei Leckie, care-l tratează ca pe un obiect, îşi găseşte parcă o mică şi închisă insulă consolatoare în religia catolică, întrupată în roman prin cele câteva maici blajine şi inteligentul şi mult abilul canonic Roche. Catolicismul îl atrage cu atât mai mult pe copil, cu cât e o religie persecutată în mediul acela sever, puritan, al scoţienilor fanatici, mediu pe care-l înfăţişează aşa de exact Daniel Law, brutarul predicator, tatăl lui Jean, viitoarea soţie a eroului.

Copilul e chinuit de colegii săi, neînţelegători faţă de mizeria lui materială şi netoleranţi, în copilăreasca lor inconştienţă, faţă de religia lui, moştenită de la părinţii morţi. Asta îl face, desigur, să se lege cu mai sporită fervoare de practicile ritului, chiar dacă foarte adesea în mintea lui pătrunde câte o notă ascuţit critică la adresa acestora. Criza antireligioasă va veni desigur curând, în pragul adolescenţei, şi Robert, deşi refuză să mai creadă, în urma eşecului la bursa Marshall şi a morţii nobilului său prieten Gavin Blair, care i se pare o cumplită nedreptate, va mai frecventa din când în când, foarte arar, biserica, doar pentru amintirile tot mai depărtate ale unei copilării în care-i fusese singura mângâiere.

De altfel, toată povestea aparentei evoluţii mistice a eroului, care se sfârşeşte însă o dată cu adolescenţa lui, nu ni se pare decât un prilej mai mult pentru Cronin de a înfiera prejudecăţile în ceea ce priveşte deosebirile, discriminările făcute între oameni prin intoleranţă şi fanatism religios. Nu întâmplător Robert are de întâmpinat atâtea obstacole în dragostea lui cu Jean, care, sub înrâurirea indirectă a educaţiei şi sub cea directă a familiei, refuză la început să se căsătorească cu el din pricina apartenenţei lui la altă religie.

Nici nu mai e nevoie, credem, să arătăm câte argumente pledează în favoarea acestei teze, dacă ne gândim numai la incidentul cu maimuţa Nicolo, luată de bigota străbunică Leckie drept diavolul în persoană, episod satirizând hazliu de tot bigotismul superstiţios.

Altădată, adolescentul vede în ştiinţă (de altfel încrederea în ştiinţă alcătuieşte punctul său permanent de sprijin moral şi spiritual, în mijlocul unei lumi meschine şi urâte) posibilitatea de a face din el un om mare, „a Kind of Saviour of humanity” („un fel de mântuitor al omenirii”), care să realizeze o fraternitate universală între oamenii de toate religiile şi naţionalităţile.

Ceea ce vrem să subliniem e faptul că, pentru Cronin, religia nu are nicio clipă sensul de superstiţie sau bigotism pe care i-l dau cele mai multe personaje ale romanului, ci e o etică umană pur şi simplu.

Selectând cu abilitate împrejurările cele mai tipice pentru personajul central al cărţilor, Cronin trece de la religie la ştiinţă pentru a pune din nou în valoare, într-un mod critic şi pe acest tărâm, caracterele negative ale oamenilor societăţii engleze, orizontul lor limitat, invidia şi competiţia lipsită de şanse egale între cei mici şi cei din clasele dominante, între avuţi şi sărmani.

Pasiunea pentru ştiinţă se naşte de foarte timpuriu în Robert Shannon, încă din primii ani ai adolescenţei, şi va constitui calvarul lui în tot restul vieţii. Sărac la ultima limită, dar studios şi inteligent, el doreşte cu pasiune să-şi

continue învăţătura, pentru care simte o chemare deosebită. Dar toţi îi sunt potrivnici, până şi cei din propria familie. Eşuarea la bursa Marshall, nu din vina lui, ci datorită unei întâmplări, îl umple de durere şi descurajare. Îndreptarea spre uzină, spre care e împins de toţi ai lui pentru a aduce cât mai degrabă o contribuţie materială în casă, îi adânceşte singurătatea şi-i creşte sensibilitatea şi aşa destul de vie. Moartea străbunicului, Alexander Gow, îi dă în cele din urmă posibilitatea multdoritelor lui studii medicale şi biologice la Colegiul din Winton, prin dispoziţiile de ultimă voinţă ale bătrânului.

Volumul al doilea înregistrează luptele şi înfrângerile tânărului doctor într-o lume superioară în aparenţă celeia din târguşorul Levenford, unde-şi petrecuse copilăria şi adolescenţa, dar la fel de indiferentă, de rapace şi de egoistă. Acum Shannon înfruntă inerţia, ambiţiile, susceptibilităţile şi intrigile şefilor săi din toate instituţiile prin care e nevoit să treacă. Îndrăznind să fie mereu egal cu sine, să aibă opinii şi caracter, şi mai ales să-şi ducă mai departe munca ştiinţifică de cercetare a virusului brucelozei, în cele mai vitrege condiţii cu putinţă, el întâlneşte pretutindeni numai neînţelegere. Şi cu cât oamenii sunt mai sus pe scara socială, cu cât cariera lor e mai strălucită şi faima lor mai întinsă, cu atât se simte în ei mai mult lipsa de valoare reală. Toate caracterele adevărate stau în umbră, sunt scoase din competiţia în care nu pot rezista sau au un sfârşit tragic. Nu întâmplător „Iason” Reid, profesor excepţional, e înfundat într-un târg de provincie, profesoral Challis, ora de ştiinţă onest şi pasionat, a fost scos la pensie înainte de vreme, nu întâmplător doctorul Goodall, conducătorul ospiciului Eastershaws, pare să fi ajuns morfinoman. Şi mai ales nu e întâmplătoare reeditarea, în volumul al doilea, a unei sinucideri. Fiinţa cea mai delicată sufleteşte pe care o întâlnise Robert Shannon în copilăria sa fusese Gavin Blair. Acesta murise într-un accident care însă arăta

foarte tare a sinucidere, într-o clipă de deznădejde, de dezorientare absolută. Gavin Blair fusese singurul prieten şi sprijinitor al copilului sărac şi orfan. Singurul amic al doctorului Shannon, cel care-l ajută să-şi găsească post atunci când de atâtea ori o silit să părăsească locul de munca câştigat cu trudă infinită, e doctorul Neil Spence. Şi acesta moare în împrejurări asemănătoare cu cele în care şi-a pierdut viaţa Gavin Blair. Mutilat în război, părăsit de soţie, doctorul Spence e încă una din victimele vieţii burgheze şi o ilustrare a limitelor realismului critic întârziat, care încă nu găseşte ieşirea pentru personajele cu caracter pozitiv. Sfârşitul firesc al romanului ar fi fost, în această lumină, nebunia eroului, ruina lui totală. Până acolo, în pragul crizei de nervi finale, îşi duce Cronin eroul, după ce, la capătul atâtor eforturi şi sacrificii, el îşi vede contestată originalitatea, întâietatea descoperirii sale. Dacă autorul a depăşit sfârşitul nefericit, dar normal al personajului principal printr-un happy-end destul de neverosimil, cu oferta unui post în Elveţia şi cu căsătoria cu Jean, asta s-a întâmplat, ca în majoritatea romanelor engleze contemporane, pentru satisfacerea gustului public sau pentru cruţarea inimii „sensibile" a cititorului.

Galeria personajelor negative e mai bogată şi mai variată în cel din urmă volum. În *Anii adolescenţei*, bunicul Leekie şi Adam, fiul lui mai mare, sunt modelele negative ale felului în care se ajunge în cercul strâmt al lumii mic-burgheze. Un fel de Pristanda fără haz, purtându-şi uniforma ca pe un simbol al conformismului şi terorizându-şi familia cu economiile forţate pentru a-şi spori depunerile, Leekie e un cenuşiu la înfăţişarea fizică şi la cea morală, mărginit la minte şi zgârcit peste măsură. Adam, pornit de la premisele de viaţă ale tatălui său, e un oportunist ieftin, fără idei, dar cu foarte multe pretenţii, un speculant de rând al unor împrejurări alese fără inteligenţă, între mărunţii, femei şi bărbaţi, care-şi duc viaţa în casa Leekie şi în afara acesteia se detaşează două figuri la fel de interesante, desenate cu acelaşi

creion binevoitor, uşor satiric, de către autor. E vorba mai întâi de străbunica Leckie, cea cu şapte fuste şi dinţi falşi, care supravieţuieşte întregii familii, îngrijindu-l pe Robert până la sfârşitul romanului. Străbunica Leckie e un hazliu prototip de demnitate mic-burgheză, de respect pentru propria ei viaţă virtuoasă, pentru principiile ei morale şi religioase şi mai cu seamă pentru mica ei pensie, de care se simte foarte mândră. Bătrâna se află într-un război tacit neîntrerupt cu cuscrul ei, Alexander Gow, pe care-l dispreţuieşte pentru moravurile lui libertine şi pentru lipsa lui de mijloace de existenţă. Obiectul concret al acestui război devine Robert, care trece dintr-o mână într-alta, primind în mintea lui influenţe care se ciocnesc violent între ele. Străbunica îi insuflă tot felul de superstiţii, care mai de care mai absurde, dar străbunicul are grijă să i le scoată prin ceea ce consideră el a fi o educaţie într-un spirit cu totul liberal. E interesant de urmărit jocul de simpatii şi antipatii ale eroului care, deşi foarte atras de modul de viaţă liber al străbunicului său, îl acuză de slăbiciuni şi păcate până la moarte, când înţelege ce plin de omenie şi de înţelepciune a vieţii a fost bătrânul care s-a stins. Acest Alexander Gow e un personaj aparte, care se numără printre cele mai realizate din roman, un fel de Nicawber, dacă ne este îngăduită o nouă referire la Dickens. Amestec de pretenţie burgheză şi de bonomie indulgentă pentru el şi pentru ceilalţi, străbunicul fabulează galant şi eroic pe marginea propriei sale vieţi, pe care o doreşte la o înălţime de relaţii şi de acţiuni niciodată atinsă. Lipsit de mijloace de trai şi vârându-se adesea în neonorabile expediente, bătrânul e totuşi mult mai demn decât ginerele său Leckie sau decât nepotul Adam. În înclinaţia destul de pronunţată pentru sexul slab, pentru flori şi cochetărie a lui Gow se desluşeşte o estetică proprie, destul de rudimentară, dar ţintind, în măsura măruntelor sale posibilităţi, la înfrumuseţarea vieţii atât de obscure, de lipsite de culoare din mediul său. Şi meritul său cel dintâi constă în încercarea pe care

o face necontenit de a îndulci viaţa amară a nepotului său, Robie. El e singurul care se apropie de copil, care se străduie să-l facă apt pentru o existenţă ce se anunţă vitregă, care îşi însuşeşte fiecare din năzuinţele şi visurile lui, căznindu-se să realizeze cât mai multe din ele. În figura lui Gow, grotescul se îmbină mereu cu umanul, aşa încât oricare din gesturile sale poate fi văzut pe o parte sau pe alta, într-o dublă lumină. Până şi actul copleşitor de generos pe care-l săvârşeşte înainte de moarte, lăsând banii rămaşi de pe urma poliţei de asigurare asupra vieţii sale pentru studiile lui Robert, poate fi interpretat, din celălalt punct de vedere, ca o tiflă aruncată de bătrân, după moarte, avariţiei lui Leckie şi oportunismului lui Adam, care abia aşteptau încasarea banilor.

De la acest bătrân caraghios şi dispreţuit de toată familia, eroul învaţă, aşa cum mărturiseşte, să nu fie meschin, să fie lipsit de josnicie în orice acţiune.

Profesorul Hugo Usher, şeful Secţiei de patologie experimentală a Universităţii, elegant, monden şi cabotin, e tipicul personaj negativ în care aparenţele se străduiesc să acopere o perfectă nulitate profesională şi o lipsă stridentă de caracter. El e cel căre-l obligă pe Robert Shannon la o muncă nerodnică, fără rezultate şi-l penalizează când îl surprinde făcând o cercetare de mare preţ. În cele din urmă, când aude că fostul lui colaborator e pe punctul de a face o mare descoperire, îl recheamă, îl invită, îl cultivă, pentru a-l abandona din nou, definitiv, la ştirea nereuşitei lui. Doctorul Lomax, unul din colaboratorii lui Usher, e la fel de monden şi de nepriceput în profesie ca şi superiorul său. Atrăgând pe soţia lui Spence, el provoacă, indirect, moartea acestuia. Laş pe deasupra, Lomax se dezvăluie ca atare în încercarea de dezvinovăţire întreprinsă în faţa lui Shannon. Superficială şi frivolă, Muriel, soţia lui Spence, e cucerită de farmecul ieftin al lui Lomax şi ruinează, din uşurătate, viaţa corectului şi generosului ei soţ, ca şi pe a ei.

O seamă de alte experienţe de viaţă ale doctorului Shannon ne pun în faţa ochilor exemplare omeneşti dintre cele mai variate: medici venali, administratori şi surori medicale fără conştiinţă, toţi supuşi intereselor lor personale, strâmte, şi neştiind sau nevrând să aprecieze meritul sau valoarea, şi cu atât mai puţin sacrificiul. De fapt, ceea ce înfăţişează Cronin e o multiplicitate de lumi închise asupra lor şi intereselor lor şi care nu poate realiza o unitate umană. Anglia se arată atât de închistată în inerţie şi prejudecăţi în fiecare din aceste lumi, încât o năzuinţă nobilă, dezinteresată nu se poate traduce în fapt pe pământul ei. Lucrul acesta, enunţat de profesorul Challis mai întâi, e pus în practică de erou, în final, când el va părăsi Anglia spre a se instala în Elveţia.

Viziunea critică a scriitorului nu s-a alterat. Deci şi nici n-a dispărut, cu toate că problematica socială propriu-zisă nu mai e atât de ascuţit pusă ca în *Sub stele*, de pildă. Dar modul formulării acestei viziuni critice e diferit într-un roman de factură mai modernă, care aplică formula subiectivă, de analiză. Eroul, părând enorm mărit pentru că se află într-una pe prim plan, nu acoperă, însă de fel lumea obiectivă, societatea contemporană engleză, ci o răsfrânge prin intermediul propriei sale gândiri, dar fără deformări, ci la adevăratele ei dimensiuni.

La Dickens, eroul era unul din foarte numeroasele personaje pe care le mişca scriitorul în paginile cărţii, într-o forfotă de viaţă revărsată, cu o mare bogăţie a evocării şi scăldată în umanitatea vibrantă a scriitorului. Sceptic, amar lucid, Cronin îşi urmăreşte aci exclusiv eroul, transformându-l într-o lentilă prin care e privită lumea.

Ca întotdeauna, ceea ce impresionează şi place în romanele lui Cronin este marea veridicitate pe care o dă ficţiunii lui, conturul net al personajelor principale şi secundare, selectarea convingătoare a împrejurărilor, pictura exactă a mediului într-o paletă rafinată monocromă, de cenuşiuri, întrerupte din când în când de o frântură de cer, de natură scoţiană, generoasă şi

sălbatică, măreaţă şi familiară. Toate acestea, la care se adaugă şi insistenţa asupra detaliului semnificativ, fac din Cronin un realist critic întârziat până la jumătatea secolului XX şi care şi-a desăvârşit meşteşugul atât la şcoala clasică a romanului englez, cât şi, după propriile lui spuse, la aceea a strălucitului roman rus, la Cehov, Dostoievski şi Gorki.

ZOE DUMITRESCU-BUŞULENGA

ANII ADOLESCENŢEI

CARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL I

Ţinând strâns mâna Mamei, ieşi de sub arcadele întunecoase ale gării în străzile luminoase ale oraşului străin. Eram dispus să mă-ncred în Mama, pe care, până în ziua aceea, n-o mai văzusem niciodată şi a cărei faţă obosită şi îngrijorată, cu ochii ei de un albastru stins, nu semăna întru nimic cu chipul maică-mi. Dar în ciuda batonului de ciocolată pe care mi-l luase de la automat, ea nu izbutise să-mi inspire dragoste. În tot timpul călătoriei cu trenul personal de la Winton până aci, Mama, şezând în faţa mea în compartimentul de clasa a treia, îmbrăcată cu un costum uzat de culoare cenuşie, pe care era prinsă o broşă galbenă de cuarţ, şi purtând un guleraş de blană în jurul gâtului, iar pe cap o pălărie cu boruri negre care-i cădea pe urechi, se uitase, cu capul într-o parte, pe fereastra vagonului. Mişcând din buze, întreţinea o conversaţie mută, dar plină de emoţie, cu ea însăşi, ducându-şi din când în când batista la ochi, ca pentru a goni o muscă.

Acum însă, când coborâsem din tren, se sili să-şi stăpânească tristeţea; mă privi cu un zâmbet şi-mi strânse mai tare mâna.

— Îmi pare bine că nu mai plângi. Crezi că poţi să mergi pe jos? Nu e mult până acasă.

Dorind să-i fiu pe plac, îi răspunsei că pot foarte bine să umblu, şi astfel renunţarăm să luăm trăsura care aştepta singuratică în faţa arcadelor, pornind pe jos de-a lungul Străzii Mari. Mama încerca să-mi stârnească interesul pentru locurile mai însemnate pe lângă care treceam.

Aveam impresia că trotuarul urcă şi coboară într-una, căci eram încă ameţit de valurile agitate ale Mării Irlandei şi puţin asurzit de bătăile elicei „Viperei”. În faţa unei clădiri arătoase, cu pilaştrii de granit lustruit, retrasă de la stradă şi având în faţă două tunuri şi un stâlp pentru drapel, o auzii însă pe Mama şpunând cu calmă mândrie:

— Asta e primăria oraşului, Robert. Domnul Leckie... Tata... lucrează aici, e şeful serviciului sanitar.

„Tata – îmi zisei în zăpăceala mea – trebuie să fie bărbatul Mamei... tatăl maică-mi.”

Genunchii începeau să mi se moaie, şi Mama se uita la mine plină de grijă.

— Ce păcat că tramvaiele nu circulă astăzi – zise ea.

Eram mult mai obosit decât crezusem şi oarecum speriat. Scăldat în lumina crudă a după-amiezii de septembrie, oraşul mă întâmpina plin de pietre de pavaj şi de zgomote mult mai puţin liniştitoare decât murmurul constant şi familiar al circulaţiei de sub fereastra locuinţei mele de pe Phoenix Terrace. Un puternic huruit de ciocane venea dinspre şantierul naval, iar deasupra fabricii de cazane, arătată de Mama cu un deget pe care mănuşa era ruptă, se ridicau înfricoşătoare izhucniri de văpaie, şi abur. Pe stradă se schimbau şinele de tramvai. La colţurile străzilor, mici rafale de vânt îmi suflau praful în ochii umflaţi şi îmi stârneau tusea.

Deodată însă lăsarăm în urmă zgomotul şi zăpăceala, străbăturăm de-a curmezişul un parc deschis, cu un lac şi un chioşc rotund pentru muzică, şi intrarăm într-o suburbie liniştită, foarte frumos situată la poalele unui deal păduros şi semănând mai degrabă cu o parte dintr-un sătuc. Erau acolo copaci şi pajişti verzi, câteva prăvălii şi case de ţară de modă veche, o potcovărie cu un jgheab în faţă pentru adăpatul cailor şi vile cochete, noi, cu grilaje de fier, cu răzoare de flori îngrijite şi cu nume mândre, ca „HELENS-VILLE” sau „GLENELG”, scrise cu litere aurii pe geamurile colorate de deasupra intrărilor.

Ne oprirăm în cele din urmă pe la mijlocul Căii

Drumbuck – Drumbuck Road – în faţa unei case cenuşii de gresie, lipită într-o parte de casa vecină şi având perdele de dantelă galbenă la ferestre. Purta numele de „LOMOND VIEW” , scris deasupra uşii. Era cea mai puţin arătoasă dintre toate casele de pe această stradă liniştită – numai cadrul uşii şi al ferestrelor era de piatră cioplită, restul zidurilor fiind lăsat în stare brută. Clădirea avea un aer cam sărăcăcios, pe care-l compensa însă grădiniţa din faţa ei, căreia abundenţa de crizanteme galbene îi dădea o surprinzătoare strălucire.

— Iată-ne ajunşi, Robert – îmi spuse doamna Leckie pe un ton care, o dată cu grija de a mă face să simt că sunt binevenit, exprima uşurarea de a fi sosit. În zile senine – adăugă ea – avem o vedere frumoasă asupra Piscului. E plăcut aci şi nu suntem departe de satul Drumbuck. Levenford e un oraş vechi şi plin de fum, dar împrejurimile lui sunt minunate. Hai, dragul meu, şterge-te la ochi şi intră!

Îmi pierdusem batista când aruncasem pesmeţi pescăruşilor, dar o urmai ascultător pe Mama după colţul casei, cu inima zbuciumată din nou de teama necunoscutului. Cuvintele duioase, dar nechibzuite, rostite de vecina noastră din Dublin, doamna Chapman, când mă sărutase de despărţire în dimineaţa aceea, la debarcaderul din Winton, înainte de a mă da în primire Mamei, îmi răsunau încă în urechi: „Ce-o să ţi se mai întâmple de-acum încolo, sărmanul de tine?”

La uşa din spatele casei, Mama se opri: un tânăr de vreo nouăsprezece ani, care lucra în genunchi la o brazdă de flori proaspăt întoarsă, se sculase în picioare la sosirea noastră, ţinând încă în mână o săpăligă. Avea un aer greoi şi flegmatic, pe care-l accentua tenul său palid, părul negru stufos şi o pereche de ochelari mari şi groşi, care făceau ochii săi miopi să pară şi mai mici.

— Iar te-ai apucat de asta, Murdoch! exclamă Mama, pe un ton de blândă mustrare. Apoi, împingându-mă înainte, îi spuse: Uite-l pe Robert!

Murdoch nu-şi desprindea de mine privirea încordată. Stătea în mijlocul micii grădini bine îngrijite din spatele casei, care avea în colţuri prăjini de fier pentru frânghia de rufe, un strat plantat cu rubarbă într-o parte, iar în alta o imitaţie de stâncă, formată din bucăţi de lavă cenuşie, peste care era împrăştiată funingine spre a omorî melcii. În cele din urmă, îşi exprimă cu multă solemnitate gândul:

— Vasăzică, el e. În sfârşit, bine că a venit.

Mama dădu din cap. Tristeţea şi emoţia îi împârizără din nou ochii cu lacrimi; o clipă mai târziu, Murdoch îmi întinse, în chip aproape teatral, mâna lui mare, pe care se întărise o coajă de pământ reavăn.

— Mă bucur că te văd, Robert. Te poţi încrede în mine. Apoi îşi întoarse cu seriozitate lentilele lui groase spre Mama. Nu sunt decât nişte răsaduri de ochiul-boului, pe care le-am căpătat de la pepinieră, mamă. N-au costat niciun ban.

— Ei, chiar şi aşa, dragul meu – zise Mama, întorcându-se – caută să te speli înainte de sosirea tatii. Ştii cât îl supără să te găsească aici afară.

— Mai am puţin. În două minute vin şi eu. Pregătindu-se să îngenunche din nou, Murdoch căută s-o mai liniştească pe maică-sa, în timp ce dânsa intra în casă cu mine: Mamă, ţi-am pus cartofii să fiarbă.

Trecurăm prin încăperea unde se spălau şi se păstrau vasele şi intrarăm în bucătăria aranjată ca o cameră de zi, cu mobilă incomodă de mahon sculptat, cu tapete cadrilate şi lăcuite pe pereţi, care răsfrângeau în ecouri furioase tic-tac-ul unei pendule. După ce-mi spuse să stau jos şi să mă odihnesc, Mama îşi scoase din păr acele lungi de pălărie, ţinându-le între buze până când îşi strânse voalul. Apoi prinse pălăria şi voalul cu acele, le atârnă împreună cu haina în firida acoperită de o perdea şi, punându-şi un halat albastru, care atârna după uşă, începu să se mişte mai încrezătoare încoace şi-ncolo pe linoleumul uzat, de culoare cafenie. Îmi arunca priviri

blânde şi încurajatoare, în timp ce eu, speriat de această casă străină, şedeam ţeapăn şi cu respiraţia tăiată pe marginea unui scaun tapisat cu pânză de păr de cal, lângă maşina de gătit.

— O să mâncăm târziu astăzi, dragul meu, pentru că am lipsit de acasă. Când o să vină Tata, caută să nu-l laşi să vadă că ai plâns. A fost o mare durere şi pentru el. Şi are o mulţime de griji, un post cu atâtea răspunderi în oraşul ăsta. Trebuie să sosească îndată şi Kate, cealaltă fată a mea. E învăţătoare... Poate ca maică-ta ţi-a spus. Văzând că las buza-n jos, se grăbi să adauge: O, ştiu că şi un băiat mare ca tine se poate încurca întâlnind pentru prima oară tot neamul maică-si! Şi cu asta nu s-a isprăvit! În toiul treburilor, încerca, alintându-mă, să mă facă să zâmbesc. Mai e şi Adam, fiul meu mai mare, căruia îi merge admirabil cu asigurările. Stă la Winton, dar vine să ne vadă de câte ori are ocazie. Mai avem apoi pe mama Tatii... E plecată acum la nişte prieteni... dar îşi petrece jumătate din an la noi. Şi, în sfârşit, tatăl meu, care locuieşte tot timpul aici, străbunicul tău din partea familiei Gow. Mi se învârtea capul de acest talmeş-balmeş de rubedenii necunoscute; ea însă urmă cu un mic zâmbet: Crede-mă, nu orice băiat are parte de un străbunic! E o adevărată cinste! Poţi să-i spui însă mai pe scurt „bunicul”. Când tava asta va fi gata, să i-o duci sus. O să ai astfel prilejul să-i spui bună ziua şi să mă ajuţi şi pe mine.

Pe lângă că pusese masa pentru cinci persoane, pregătise cu mâinile ei abile o tavă veche, ovală, de lac japonez, cu un trandafir pictat în mijloc, aşezând pe ea o ceaşcă de porţelan în dungi, cu marginea răsfrântă, spre a nu uda mustăţile, o farfurie cu gem şi brânză şi trei felii de pâine.

Urmărindu-i mişcările, o întrebai mirat, cu un glas cam răguşit:

— Dar bunicul nu mănâncă jos?

Mama păru cam jenată.

— Nu, dragă, îşi ia mesele în odaia lui. Apoi ridică tava şi mi-o întinse: Poţi s-o duci? Tocmai sus, la ultimul etaj. Ia seama să nu cazi.

Cu tava în mâini, urcai, clătinându-mă, scara, pe care nu o cunoşteam încă şi ale cărei trepte înalte, cu muşamaua lustruită care le acoperea pe mijloc, mă stinghereau. Prin luminatorul de sus pătrundea doar o frântură din razele palide ale amurgului. Pe al doilea palier, în faţa unui rezervor de apă îmbrăcat în lemn, încercai să deschid prima uşă. Era încuiată. A doua însă cedă când o împinsei, şovăind.

Intrai într-o odaie stranie şi interesantă, în care domnea o îngrozitoare dezordine. Patul înalt, de alamă, din colţul camerei, cu măciulii strâmbe la capete şi o învelitoare făcută din petice pestriţe, era încă nefăcut; blana de urs din faţa căminului era mototolită; prosopul de la lavoarul de mahon pătat de stropi atârna într-o parte. Privirea-mi fu atrasă de un ceasornic de marmură neagră, de felul celor ce se oferă ca amintire. Era răsturnat pe poliţa căminului, cu piesele dinăuntrul lui împrăştiate în jur. Simţeam un miros de tutun şi de mâncăruri stătute, un amestec complex şi confuz de arome, formând, ca să zic aşa, buchetul unei încăperi locuite tot timpul.

Îmbrăcat cu un costum uzat de stofă de casă şi având în picioare nişte papuci rupţi de catifea verde, străbunicul meu şedea înfundat în ruina masivă a unui fotoliu tapisat cu păr de cal, lângă căminul de tuci ruginit. Plimba neîncetat un condei peste o foaie groasă şi lungă de hârtie, copiind un document întins pe masa joasă din faţa lui, care era acoperită cu o cuvertură galben-verzuie. Într-o parte a căminului, se afla o colecţie formidabilă de bastoane, iar în cealaltă, o lădiţă cu ghemotoace de hârtie pentru aprinsul focului şi un suport lung de pipe de lut cu capace de metal, gata umplute cu tutun.

Era un bărbat spătos, cam de şaptezeci de ani, destul de înalt, rumen la faţă şi cu o coamă de păr încă uşor roşcată, ce se înfoia semeţ la ceafă. Era de fapt un păr

roşu care-şi pierduse puţin din văpaie, fără a albi cu totul, ceea ce-i dădea o nuanţă bizară, aproape aurie într-o anumită lumină. Barba şi mustaţa, răsucită agresiv, erau de aceeaşi culoare. Cu toate că albul ochilor lui avea pete galbene, pupilele erau limpezi, pătrunzătoare şi cu marginile albastre, dar nu de albastrul spălăcit al ochilor Mamei, ci, de unul viril, strălucitor – un albastru de nu-mă-uita, izbitor şi, în fond, atrăgător. Dar partea: cea mai remarcabilă a chipului său era nasul, un nas mare, roşu şi umflat. Privindu-l înmărmurit, nu puteam să-l asemăn decât cu o uriaşă căpşună coaptă, căci avea aceeaşi culoare şi era chiar ciuruit de găuri minuscule ca alveolele seminţelor acestui fruct savuros. Organul acesta îi domina toată faţa; nu văzusem niciodată un nas atât de ciudat, nu niciodată!

Între timp, el încetase să scrie şi, proptindu-şi tocul după ureche, se întoarse încet spre mine. Arcurile rupte ale fotoliului, în ciuda hârtiei cafenii care era îndesată între ele, scoaseră, un zdrăngănit muzical la deplasarea greutăţii lui, ca şi cum ar fi vrut să anunţe începutul dramei relaţiilor mele cu bunicul. Ne uitam cu ochi mari unul la altul, în deplină tăcere, iar eu, uitând de fascinaţia pe care nasul lui o exercitase o clipă asupra mea, mă înroşii la faţă gândindu-mă la impresia lamentabilă pe care, desigur, i-o făceam stând acolo în hainele mele negre de gata, cu un ciorap căzut, cu şireturile dezlegate, cu faţa palidă şi mânjită de plâns, cu roşeaţa de neînlăturat a părului meu.

Fără a scoate un cuvânt, îşi împinse la o parte hârtiile şi făcu, enervat, dar energic, un gest, arătând înspre locul golit de pe masă. Aşezai tava acolo. Continuând să se uite aproape tot timpul la mine, începu să mănânce, grăbit şi cu un fel de magnifică nepăsare, înfruptându-se fără alegere din brânză şi din gem, îndoind bucata de pâine, muindu-i coaja în ceaşcă şi dând totul pe gât cu o ultimă înghiţitură de ceai. Apoi, ştergându-şi favoriţii cu o mângâiere de sus în jos, îşi întinse instinctiv rnâna – ca şi

cum acţiunea de a mânca n-ar fi fost decât un preludiu pentru a fuma sau chiar pentru lucruri mai bune – şi îşi aprinse o pipă.

— Vasăzică, tu eşti Robert Shannon?

Glasul lui era rezervat, dar nu duşmănos.

— Da, bunicule.

Cu toate că rostii acest răspuns într-un chip forţat şi aproape ca o scuză, nu uitasem recomandaţia de a nu folosi întregul nume de „străbunic”.

— Ai călătorit bine?

— Cred că da, bunicule.

— Vezi bine! „Năpârca” şi „Vipera” sunt două vapoare frumoase. Le vedeam acostând când lucram la biroul accizelor. „Năpârca” are o dungă albă sub punte; aşa le deosebeşti între ele. Ştii să joci dame?

— Nu, bunicule.

Dădu încurajator din cap, dar cu o urmă de superioritate.

— Vei învăţa la timp, băiete, dacă rămâi aici. Am aflat că vei sta la noi.

— Da, bunicule. Doamna Chapman mi-a spus că nu e alt loc unde m-aş putea duce.

Un val de deznădejde şi de înduioşare faţă de soarta mea mă năpădi. Simţii deodată o nevoie sălbatică de a-i cuceri simpatia, o dorinţă nestăpânită de a-mi uşura sufletul de groaznica lui taină. Ştia el oare că tatăl meu murise de ftizie, boala fantomatică a familiei mele, care răpise mai înainte pe cele două surori ale lui, o infectase şi pe urmă o nimicise cu îngrozitoare repeziciune pe maică-mea şi, pe cât se şoptea, îşi întinsese cu perfidie degetul mic până la mine...?

Dar bunicul, pufăind din pipă şi măsurându-mă din ochi cu un zâmbet ironic pe buze, se grăbi să ocolească acest subiect.

— Ai opt ani, nu-i aşa?

— Aproape, bunicule.

Doream să mă fac cât mai tânăr cu putinţă, dar bunicul

era neînduplecat.

— E o vârstă când un băiat trebuie să se apere singur... Deşi găsesc că ai fi putut fi mai dezvoltat pentru vârsta ta. Îţi plac plimbările?

— N-am prea încercat, bunicule. Am mers o dată la Calea Uriaşilor[1] , când am fost în vacanţă la Portrush. Dar ne-am întors cu decovilul.

— Aşa? Ei bine, vom face câteva plimbări împreună, ca să vedem dacă aerul scoţian ne prieşte. Se opri, reculegându-se, urmând apoi: Îmi pare bine că ai părut la fel cu al meu. E culoarea morcovie a familiei Gow. Şi maică-ta avea părul la fel, biata fată.

Nu mai eram în stare să mă împotrivesc valului cald de emoţie şi, mai mult din obişnuinţă, izbucnii în plâns. În tot timpul săptămânii care se scursese de la înmormântarea mamei, simpla rostire a numelui ei dezlănţuia în mine acest reflex, stimulat de altfel de simpatia pe care mi-o atrăgea de fiecare dată. Acum însă, lacrimile mele nu-mi atraseră nici alintările la pieptul monumental al doamnei Chapman, nici cuvintele de mângâiere însoţite de miros de tabac pe care părintele Shanley de la biserica Sf. Dominic le revărsase asupra mea. Curând, de altfel, vădita dezaprobare a străbunicului meu trezi în mine o dureroasă nedumerire; încercai să mă opresc, mă înecai şi începui să tuşesc. Tuşii şi tuşii până când fui nevoit să mă iau cu braţele de piept. Era unul dintre cele mai impresionante accese de tuse din câte avusesem vreodată; rivaliza chiar şi cu cea mai severă criză a tatălui meu. Ca să fiu sincer, eram mai degrabă mândru de acest acces, şi când se termină, mă uitai la bunicul, aşteptând ce va zice.

El însă nu făcu nimic ca să mă mângâie, nu spuse nicio vorbă. În schimb scoase o cutiuţă de metal din buzunarul vestei, o deschise şi alese din ea o pastilă mare de mentă. Credeam că se gândea să mi-o întindă, dar, spre

[1] Cunoscută formaţie de coloane bazaltice pe coasta de nord a Irlandei (n.t.).

mirarea şi mâhnirea mea, şi-o băgă liniştit în gură. Apoi declară cu asprime:

— Dacă e un lucru pe care nu pot să-l sufăr, Robert, e să văd un copil bocindu-se. Prea dai drumul uşor la lacrimi! Trebuie să te stăpâneşti, băiete. Îşi luă tocul de după ureche şi îşi umflă pieptul. În viaţa mea am avut de luptat cu o mulţime de greutăţi. Crezi că le-aş fi învins dacă m-aş fi lăsat strivit de ele?

Bunicul părea gata să se lanseze într-o predică profundă şi cam pompoasă; în clipa aceea însă, un clopoţel de mână se auzi sunând în josul scării. Îşi curmă cuvântarea, părând cam decepţionat, şi-mi făcu semn cu coada pipei să cobor. Se apucă apoi din nou de scris, iar eu ridicai tava goală şi mă târâi încruntat spre uşă.

CAPITOLUL II

Jos, în casă, domnul Leckie, Kate şi cu Murdoch sosiseră şi, împreună cu Mama, mă aşteptau în bucătărie. Brusca tăcere care umplu încăperea arăta că vorbiseră despre mine. Ca mai toţi copiii stingheri, sufeream de o apăsătoare sfială, pe care starea mea sufletească prezentă nu făcea decât s-o sporească. Înţelegând nedesluşit cât de adâncă fusese înstrăinarea dintre maică-mea şi tatăl ei, simţii un fel de buimăceală când, după o pauză, el se apropie şchiopătând, îmi apucă mâna ţinând-o câteva clipe într-a lui, apoi se aplecă şi mă sărută pe frunte.

— Mă bucur să te cunosc, Robert. Îmi pare nespus de rău că nu te-am întâlnit până acum.

Glasul lui nu era supărat, cum mă cam temusem, ci potolit şi deprimat. Îmi spuneam în gând că nu trebuie să plâng, dar îmi fu greu să n-o fac când Kate se aplecă şi ea şi mă sărută cu stângăcie, dar cu o generoasă intenţie.

— Să stăm la masă – spuse Mama, ducându-mă la locul meu şi arborând din nou masca ei de bună dispoziţie. E aproape şase şi jumătate. Trebuie să fii mort de foame, fiule.

După ce ne aşezarăm, Tata, care stătea în capul mesei, îşi aplecă fruntea în jos şi rosti rugăciunea – o rugăciune lungă, stranie, pe care n-o mai auzisem niciodată; şi nu-şi făcu nici semnul crucii. Se apucă apoi să împartă friptura, care aburea pe farfuria ovală din faţa lui, în timp ce Mama, la celălalt capăt al mesei, servea cartofii şi varza fiartă.

— Poftim – spuse Tata, vrând, să arate că-mi alesese o bucată bună.

Mişcările lui erau precise şi corecte. Era un bărbat scund, de patruzeci şi şapte de ani, mai degrabă şters. Avea un obraz lunguieţ, trăsături şterse şi ochi mici. Mustaţa lui neagră, dată cu ceară, era răsucită în sus, „iar părul îl purta adus peste creştet, spre a-i ascunde chelia. Avea expresia oarecum resemnată a oamenilor care ştiu că sunt conştiincioşi şi harnici, dar cărora, după părerea lor, viaţa nu le-a adus nici recunoaşterea, nici răsplata meritată. Purta guler tare, îngust, cravată legată de-a gata şi un interesant, dar neaşteptat costum de şeviot albastru, cu două rânduri de nasturi de alamă. O şapcă de uniformă, cu fundul de muşama, care semăna cu a ofiţerilor de marină, era aşezată pe comoda din spatele său.

— Mănâncă varza o dată cu carnea, Robert – îmi spuse el, aplecându-se spre mine şi bătându-mă pe umăr. E foarte hrănitoare!

Simţind toate privirile aţintite asupra mea, nu prea izbuteam să mânuiesc ciudatul tacâm cu mânere de os, mult mai lungi decât cele de acasă şi foarte alunecoase. Nu-mi plăcea nici varza, iar mica mea felie de carne era teribil de sărată şi de fibroasă. Tatăl meu, cu apucăturile lui uşuratice, ţinuse ca la mesele din casa noastră de pe Phoenix Crescent să se servească „tot ce e mai bun” şi adesea se întorcea de la birou cu trufandale, ca, de pildă, peltea de guava[2] sau stridii de Whitstable. Eram, în adevăr, un copil foarte răsfăţat şi atât de năzuros şi de capricios la mâncare, încât, în ultimele şase luni, maică-mea mă ademenise cu câte o jumătate de şiling şi un sărut ca să mă facă să mănânc câte o bucată de carne de pui. Simţeam însă că nu-l puteam indispune pe Tata; înghiţii în silă câteva îmbucături din aposul zarzavat.

Cum atenţia mea părea concentrată asupra mâncării, Tata îşi îndreptă, peste masă, privirea către Mama,

[2] Fruct tropical din America (n. t.).

reluând cu precauţie, dar pe un ton îngrijorat, conversaţia întreruptă.

— Doamna Chapman nu ţi-a cerut nimic?

— Nu, nimic – răspunse Mama cu voce scăzută – cu toate că a dat, desigur, destul de mult din buzunarul ei pentru biletele de vapor şi câte altele. Părea să fie o femeie bună şi înţelegătoare.

Tata scoase un mic oftat.

— E o uşurare să mai întâlneşti un om cumsecade în lume. Ai luat o trăsură?

— Nu... nu aveam multe bagaje. Aproape toate lucrurile lui i-au rămas prea mici. De altfel, se pare că creditorii au luat totul.

Un spasm lăuntric părea să-l chinuie pe Tata; cu privirea pierdută, urmărea parcă o viziune dureroasă, murmurând:

— O extravaganţă după alta! Nu mă mir că n-a rămas nimic.

— O, Tată, era atâta boală şi suferinţă în casa lor...

— Dar prea puţină minte. De ce nu s-au asigurat? O poliţă bună, sănătoasă ar fi acoperit toate cheltuielile.

Îşi întoarse spre mine ochii lui adânciţi în orbite, în timp ce eu, din ce în ce mai moleşit, mă căzneam să-mi golesc farfuria.

— Aşa-mi placi, Robert. La noi în casă nu se risipeşte nimic.

Kate, care şedea în faţa mea, urmărind posacă prin fereastră cum se lăsa amurgul, ca şi cum conversaţia ar fi fost lipsită de interes pentru ea, îmi aruncă un ciudat surâs de încurajare. Cu toate că avea douăzeci şi unu de ani, deci era cu trei ani mai mică decât maică-mea, mă miram că semăna atât de puţin cu ea. În timp ce mama fusese o femeie drăguţă, ea era urâţică, cu ochi spălăciţi, cu pomeţi ieşiţi în afară şi o piele uscată, crăpată şi roşcată. Părul ei era de o culoare incertă, un fel de stare neutră între părul roşu al neamului Gow şi cel negru al spiţei Leckie.

— Ai învăţat la şcoală, cred.

— Da – răspunsei, roşind pentru simplul fapt că vorbea cu mine. La şcoala domnişoarei Barty de pe Crescent.

Kate dădu înţelegător din cap.

— Îţi plăcea?

— Da, foarte mult. Dacă răspundeam bine la catehism sau la intuiţie, miss Barty ne dădea o bomboană din borcanul pe care-l ţinea în dulap.

— Avem o şcoală minunată aici, la Levenford. Cred că are să-ţi placă.

Tata îşi drese glasul:

— Cred că şcoala elementară din John Street... cu tine, Kate, ca profesoară... ar fi foarte potrivită.

Kate îşi întoarse privirea de la fereastră, îndreptând-o direct spre Tata cu un aer de împotrivire aproape îmbufnat:

— Ştii că şcoala din John Street e o mică instituţie nenorocită. Robert trebuie să meargă la liceu, unde am învăţat cu toţii. În situaţia dumitale, nu poţi să faci altceva.

— Să vedem... – făcu Tata, lăsându-şi ochii în jos. Poate... dar, în orice caz, nu înainte de jumătatea trimestrului... adică la 14 octombrie, nu-i aşa? Pune-i câteva întrebări şi vezi ce pregătire are.

Kate clătină din cap cu hotărâre.

— Acum e mort de oboseală şi ar trebui să se culce. Cu cine o să doarmă?

Tresărind din toropeala ce mă cuprindea tot mai mult, mă întorsei clipind din ochi spre Mama, care stătea pe gânduri, ca şi cum grijile ei ar fi împiedicat-o să se ocupe până atunci de această problemă.

— E prea mare ca să doarmă cu tine, Kate... iar patul tău, Murdoch, e foarte îngust... Afară de asta ai deseori de învăţat până noaptea, târziu. De ce nu l-am culca în odaia bunicii, Tată? Vreau să zic cât timp lipseşte.

Tata respinse sugestia clătinând din cap.

— Ne plăteşte bani buni pentru camera ei. N-o putem

deranja fără ca s-o întrebăm. De altfel se întoarce în curând.

Până atunci, Murdoch păstrase tăcerea, mâncând încet, scrutându-şi îmbucăturile, inspectând fiecare dumicat de pâine ca un detectiv şi apucând din timp în timp un manual aflat lângă farfuria lui, pe care-l ţinea atât de aproape de faţa sa, încât părea să-l miroasă. Acum îşi ridică privirea cu expresia unui om căruia i-a venit o idee practică.

— Trebuie să doarmă cu bunicul. E soluţia normală.

Tata făcu un semn de aprobare, cu toate că se întunecă la faţă auzind pomenindu-se de bunicul.

Problema era tranşată. Deşi eram pe jumătate adormit, inima mi se făcu cât un purice în faţa acestei îngrozitoare perspective, acestei noi verigi în lanţul suferinţelor mele, care mă lega de straniul şi înfricoşătorul personaj din capul scării. Mă temeam, totuşi, să protestez şi, de oboseală, nu eram în stare nici să-mi ţin ochii deschişi, când Kate se ridică de pe scaun spunându-mi:

— Vino, dragul meu! Avem apă caldă, mamă?

— Cred că da. Dar îmi trebuie şi pentru vase. Să nu laşi să curgă prea multă.

În strâmta odaie de baie, Kate mă ajută să mă dezbrac şi se îmbujoră la faţă în chip ciudat când rămăsei gol. Nu erau decât vreo şase degete de apă călduţă în cada îngălbenită în jurul gurii de scurgere şi asprită de vopseaua cu care fusese dres smalţul sărit. Kate se aplecă spre a mă spăla cu cârpa şi cu o bucată de săpun galben, grunzuros. Capul mi se clătina, ochii îmi erau prea grei de somn spre a mai putea plânge. O lăsai pe Kate să mă şteargă şi-mi pusei din nou cămaşa de zi. Trase înapoi zăvorul şi urcarăm împreună scara. Acolo sus, pe palier, răsărind nedesluşit din întuneric, din valuri, din trepidaţia vaporului, din duduitul tunelurilor, se afla bunicul, întinzându-şi mâna ca să mă apuce!

CAPITOLUL III

Era greu să dormi cu bunicul. Sforăia zgomotos, se zvârcolea pe nodurile saltelei şi mă strivea de perete. Cu toate acestea mă scufundai într-un somn adânc; dar către zori, avui un vis urât. Se făcea că-l văd pe tată-meu îmbrăcat cu o cămaşă lungă de noapte, trăgând în piept şi dând afară aburi de ceai verde din inhalatorul său, acel mic rezervor de alamă cu tuburi roşii de cauciuc pe care unul din prietenii săi de afaceri i-l recomandase într-o vreme când celelalte doctorii nu mai aveau niciun efect. Din când în când se oprea, cu o privire veselă, spre a râde şi a glumi cu maică-mea, care stătea lângă el observându-l şi încleştându-şi mâinile cu înfrigurare. Pe urmă apăru doctorul, un om bărbos, între două vârste, cu o faţă cenuşie şi tristă. După câteva clipe, auzii o lovitură de trăsnet şi un cal mare, negru, cu un panaş tot negru clătinându-i-se pe cap, năvăli vijelios în cameră, iar eu, cuprins de durere şi groază, îmi ascunsei faţa văzându-i pe amândoi părinţii mei încălecând şi pornind în galop pe spinarea lui.

Deschisei ochii, scăldat în sudori şi tremurând de spaimă, şi zării lumina dimineţii pătrunzând în odaie. Bunicul, pe jumătate îmbrăcat, stătea în faţa ferestrei, trăgând storul, care scârţâia.

— Te-am deşteptat? întrebă el, întorcându-se spre mine. E o zi minunată şi ar fi timpul să te scoli.

Când mă ridicai din pat începând să mă îmbrac, el îmi spuse că mătuşă-mea Kate pornise la şcoală şi că

Murdoch era în drum spre gară ca să ia trenul de Winton, unde se pregătea, la colegiul Sherry, pentru un post în administraţia poştală. De câte ori Tata pleca la serviciu, terenul avea să fie liber ca să coborâm. Simţii ca o uşoară lovitură când bunicul îmi spuse că Tata, în ciuda frumoasei sale uniforme, nu era decât inspector sanitar al districtului. Marea lui ambiţie era să ajungă director al uzinei de apă, dar slujba lui actuală – adăugă bunicul cu un zâmbet de nedescris – consta în a veghea ca toată lumea să-şi ţină în regulă cutiile de gunoi şi closetele.

Aproape în aceeaşi clipă auzirăm pe cineva trântind uşa din faţă. Mama se apropie de piciorul scării, chemându-ne:

— Cum v-aţi împăcat amândoi? ne întrebă ea când coborârăm în bucătărie. Un zâmbet uşor de complicitate se ivi pe faţa ei îngrijorată, ca şi cum am fi fost nişte şcolari gata de tot felul de ştrengării.

— Foarte bine, Hannah, îţi mulţumesc – răspunse politicos bunicul, aşezându-se în capul mesei, pe fotoliul cu braţ de lemn al Tatii. Aflai curând că această masă de dimineaţă era singura pe care o lua în afara graniţelor camerei sale şi că punea mare preţ pe ea. În bucătărie, maşina de gătit răspândea o căldură plăcută; la locul lui Murdoch, faţa de masă era plină de firimituri şi de pete; un sentiment de intimitate ne unea pe toţi trei când bunica puse în trei ceşti câteva linguriţe de cacao din cutia de tinichea Van Houten, turnând apoi în ele apă fierbinte dintr-un ibric mare, negru.

— Mă întrebam, tată – spuse ea – dacă ai să-l iei pe Robert cu tine în dimineaţa asta.

— Desigur, Hannah – răspunse politicos, dar cu rezervă, bunicul.

— Ştiu că ai să ne ajuţi cât poţi. Părea să vorbească numai pentru el. O să fie cam greu la început.

— Mofturi! zise bunicul, ducându-şi ceaşca la gură cu amândouă mâinile. Nu-ţi mai face griji dinainte, fata mea.

Mama continua să-l privească cu acel zâmbet trist şi

discret, cu acea expresie particulară care, ca şi uşoara ei clătinare din cap, era manifestarea dragostei pe care i-o purta. Când isprăvirăm micul dejun, ea ieşi pentru un moment, întorcându-se cu bastonul lui, cu pălăria tare, pătrată, şi cu documentele pe care-l văzusem copiindu-le în ajun. Îi perie cu grijă pălăria veche şi decolorată, strângând apoi mai tare panglica roşie, subţire, cu care erau legate actele.

— Un om de valoarea dumitale, tată, n-ar trebui să se ocupe de asemenea lucrări. Ştii însă că prinde bine.

Bunicul schiţă un zâmbet impenetrabil, se ridică de la masă şi-şi puse cu un gest larg pălăria pe cap. Mama ne petrecu până la uşă. Aici, se apropie de bunicul şi-l privi adânc, plin de înţeles, drept în ochii lui albaştri, punând în această privire toată căldura inimii ei îngrijorate. Cu o voce scăzută, spuse:

— Făgăduieşte-mi acum, tată!

— Of, Hannah! Nu-ţi mai face atâtea griji. Îi surâse îngăduitor şi, apucându-mă de mână, ieşirăm în stradă.

Ajunserăm curând la capătul liniei de tramvai, unde un vagon roşu era oprit, iar vatmanul întorcea troleul, făcându-i contactul cu cablul de sus, în mijlocul unui pârâit de scântei albastre. Era un lucru cu totul nou în anul acela. Bunicul mă conduse la locul din faţă, pe platforma deschisă de deasupra vagonului, îl strânsei mai tare de mână, iar el îmi aruncă o privire piezişă, plină de ardoare comunicativă, când tramvaiul se puse în mişcare, luând viteză pe panta domoală ce cobora de la bariera oraşului, înaintând repede şi săltând, în aerul proaspăt al dimineţii, spre Levenford.

— Taxa, vă rog! Toată lumea, taxa! Auzii apropiindu-se ţăcănitul cleştelui de perforat al încasatorului, zăngănitul banilor din punga lui, dar bunicul, uitându-se ţintă înainte, cu bărbia sprijinită pe bastonul lui şi cu părul fluturând în vânt, căzuse într-un fel de transă din care nici privirea mea rugătoare, nici stăruinţele slujbaşului nu izbutiră să-l trezească. Era atât de absorbit, iar atitudinea lui atât de

monumentală, încât încasatorul rămase nehotărât pe loc. Fără a-şi schimba poziţia, bunicul schiţă la adresa lui un zâmbet atât de camaraderesc şi de plin de tainică complicitate, făcându-i totodată semnificativ cu ochiul, încât omul izbucni într-un fel de rânjet intimidat.

— Dumneata erai, Dandie? spuse el şi, după o clipă de şovăială, trecu repede mai departe.

Eram profund impresionat de această dovadă a prestigiului de care se bucura bunicul, dar îmi dădui brusc seama că ne aflam pe Strada Mare, în faţa primăriei. Aici, bunicul coborî cu demnitate, îndreptându-se către o casă joasă cu o mică scară exterioară de piatră şi o placă mare de alamă cu inscripţia aproape ştearsă de lustruirile repetate: DUNCAN McKELLAR, NOTAR PUBLIC. Ferestrele din ambele părţi ale uşii erau pe jumătate acoperite cu un fel de voal. Pe una era scris cu litere palide, aurite, titlul: SOCIETATEA DE CONSTRUCŢII A ORAŞULUI LEVENFORD; pe cealaltă: COMPANIA DE ASIGURĂRI „STÂNCA”. Când bunicul intră în această clădire, o bună parte din semeţia lui făcu loc unei atitudini vizibil umile, care nu-l împiedică însă să se strâmbe caraghios la mine când o femeie puţin atrăgătoare, cu manşete lucioase la mâneci, îşi scoase capul printr-un ghişeu, spunându-i pe un ton sever că domnul McKellar e ocupat cu primarul Blair şi că trebuie să aşteptăm. Aveam să aflu curând că femeile acre îl iritau totdeauna pe bunicul şi-l făceau să se schimonosească în acest fel.

După vreo cinci minute, uşa dinăuntru se deschise şi un bărbat cu un aer prosper şi o barbă neagră trecu prin anticameră, punându-şi pălăria pe cap. Privirea lui atentă mă intimidă, şi deodată, încruntându-se dezaprobator la bunicul, se apropie de noi.

— Vasăzică, acesta-i băiatul?

— Da, domnule primar – răspunse bunicul.

Primarul Blair mă măsură de sus până jos, ca un om care-mi cunoştea povestea mai bine chiar decât mine, evocând vădit, în gândul lui, întâmplări în legătură cu

mine, incidente atât de teribile şi de puţin onorabile, încât simţii cum mi se înmoaie picioarele de ruşine.

— Ai avut timp să te împrieteneşti cu băieţi de vârsta ta? întrebă el cu o liniştitoare blândeţe.

— Nu, domnule.

— Te-ai putea juca cu băiatul meu, Gavin. Nu e mult mai mare decât tine. Vino la noi într-una din zilele astea. E foarte aproape, pe Drumbuck Road.

Îmi lăsai capul în jos. Nu puteam să-i spun că nu aveam nicio poftă să mă joc cu acest necunoscut de Gavin. Stătu un moment mângâindu-şi barba, oarecum nehotărât, apoi, dând din nou din cap, ieşi pe uşă.

Domnul McKellar, liber acum, putea să se ocupe de noi. Biroul lui, deşi demodat, era foarte frumos aranjat, cu o masă de lucru din lemn de mahon, un covor roşu în care mi se afundau picioarele, câteva cupe de argint pe cămin şi fotografii de bărbaţi cu aere importante, atârnate de pereţii vopsiţi într-un verde palid. Domnul McKellar, care stătea aşezat pe un scaun turnant, se adresă bunicului, fără a-şi ridica ochii.

— Te-au făcut să-ţi pierzi vremea, Dandie. Ai terminat lucrarea? Sau îţi bate capul vreo biată fată...?

Ridicându-şi capul, mă zări şi se întrerupse, ca şi cum i-aş fi stricat gluma. Era un om de vreo cincizeci de ani, voinic şi rumen la faţă, complet ras, cu părul tăiat scurt. Avea o ţinută sobră. Ochii lui, umbriţi de sprâncene roşcate şi stufoase, erau uscaţi şi pătrunzători, dar în spatele lor se ghicea o fire blajină. Îşi împinse înainte în chip critic buza de jos, roşie şi cărnoasă, aruncându-şi privirea pe hârtiile pe care bunicul i le înmânase.

— Pe cinstea mea, Dandie, scrii foarte frumos! Ca un gravor. Ţi-aş dori să reuşeşti în toate aşa cum ai reuşit cu acest act de transfer.

Râsul bunicului sună puţin cam forţat.

— Omul propune şi Dumnezeu dispune, notarule. Îţi sunt recunoscător pentru lucrările pe care mi le dai.

— Atunci fereşte-te de diavol – zise domnul McKellar,

făcând o însemnare pe registrul din faţa lui. Voi trece asta în contul dumitale, împreună cu lucrările dinainte. Prietenul nostru Leckie – spuse el ironic – va primi cecul la sfârşitul lunii. Văd că ai adus pe noul sosit.

Se lăsă pe spate, uitându-se fix la mine, poate cu mai multă perspicacitate decât primarul. Apoi, părând să admită un lucru care-i contrazicea părerile anterioare şi lăsând, în adevăr, să se înţeleagă că se aşteptase să vadă în faţa lui, ca rezultat al acelui oribil şir de întâmplări pe care le trecuse în revistă în gând, o stârpitură groaznică şi deprimantă, el murmură:

— E un băiat destul de drăguţ, dar va avea multe greutăţi, sau atunci mă înşel amarnic.

Cu multă chibzuială, alese un şiling din mărunţişul pe care-l avea în buzunar, întinzându-l peste masă bunicului.

— Ia-i o limonadă, Dandie, acestui fiu al duhului rău. Şi-acum plecaţi. Miss Glennie îţi va da un alt act de copiat. Nu ştiu unde mi-e capul de lucru.

Bunicul părăsi biroul într-o excelentă dispoziţie. Îşi umplu pieptul, gustând parcă briza care sufla. Când coboram treptele de la intrare, el arătă spre trotuarul de peste drum. Două spoitorese de tingiri colindau strada, cu coşuri şi împletituri de răchită. Cea mai tânără dintre ele, voinică şi oacheşă, cu părul de un portocaliu-aprins, întâlnit atât de des la ţiganii nomazi din Scoţia, îşi purta povara pe cap, clătinându-se puţin în mers; braţele-i ridicate înălţau mai mult sânii ei plini.

— Priveşte, băiete! exclamă bunicul aproape cu veneraţie. Nu-i oare plăcut să vezi un asemenea spectacol într-o frumoasă şi răcoroasă zi de toamnă?

Nu înţelegeam ce voia să spună. Într-adevăr, cele două ţigănci înfăşurate cu şaluri mi se păreau foarte puţin demne de atenţie. Eram însă foarte abătut din pricina unor aluzii nedesluşite ale notarului şi, simţindu-mă eu însumi mai enigmatic decât oricând, nu urmării lucrurile mai departe. Frământat de gânduri şi cu fruntea încreţită, îl urmai pe bunicul când pornirăm agale spre casă. De ce

oare trezeam atâta curiozitate la toţi oamenii aceştia? Ce-i făcea oare să dea din cap uitându-se la mine?

Adevărul, deşi nu-l puteam ghici, era simplu. În acest mic oraş scoţian, plin de prejudecăţi, era un lucru admis de toată lumea că maică-mea, fată drăguţă şi apreciată de toţi, care ar fi putut cuceri pe orice bărbat, se declasase de-a binelea măritându-se cu taică-meu, Owen Shannon, un străin pe care-l întâlnise într-o vacanţă. Era un om din Dublin, care nu avea rude, ocupa un post neînsemnat într-o firmă de import de ceai şi nu avea nimic care să pledeze pentru el decât firea lui veselă şi frumuseţea lui – dacă aceste atribute pot, în adevăr, pleda pentru cineva. Nu se ţinea seama de anii de fericire pe care îi cunoscuseră. Moartea lui, urmată atât de senzaţional de a ei, era privită ca o răsplată meritată, iar ivirea mea pe pragul casei Leckie, fără niciun mijloc de existenţă, ca o dovadă clară a hotărârii providenţei.

Bunicul apucă pe drumul ce trecea prin parcul comunal, ceea ce ne oferi o privelişte a lacului; după o jumătate de ceas ajunserăm, printr-o cotitură neaşteptată, în satul Drumbuck, pe care Mama şi cu mine îl ocolisem în ajun. Sirena fabricii, care acum era departe, tocmai răsuna muzical.

Era un loc frumos, aşezat sub o coastă păduroasă şi străbătut de un pârâu care curgea pe sub două poduri de piatră. Lăsarăm în urmă o mică prăvălie de dulciuri, plină de „cutii cu surprize”, de acadele şi de batoane de miambal. Deasupra uşii era o firmă cu inscripţia: TIBBIE MINNS, BREVET PENTRU VÂNZARE DE TUTUN. Apoi trecurăm prin faţa uşii deschise a unei căscioare, unde un ţesător lucra la război. Peste drum puteam vedea pe fierar potcovind un cal alb. Stătea aplecat, cu potcoava în buzunarul şorţului de piele; în spatele lui, în atelierul întunecos, se zăreau sclipiri roşii; un miros plăcut de copită arsă venea dintr-acolo.

Bunicul părea să cunoască pe toată lumea, chiar şi pe negustorul ambulant care vindea peşte afumat pe un

cărucior cu două roţi şi pe femeia care striga: „Rubarbă, luaţi rubarbă proaspătă, doi bani kila”. Trecând pe uliţa satului, el împărţea şi primea saluturi cordiale. Simţeam că e un om cu adevărat însemnat.

— Ce mai faci, şelarule?

— Dar tu, Dandie?

Omul vânjos şi roşu la faţă care stătea în cămaşă în uşa localului „Pajura Drumbuckului” îl salută cu atâta prietenie, încât bunicul se opri, îşi împinse pălăria pe ceafă şi se şterse pe frunte cu aerul unui om care ştie ce plăceri îl aşteaptă.

— Nu trebuie să uităm de limonada ta, dragul meu.

În timp ce intrase la „Pajură”, mă aşezai pe treapta caldă de piatră din faţa uşii laterale, uitându-mă la câţiva pui albi care ciuguleau cu graba lacomă a unor intruşi grăunţele împrăştiate în curtea prăfuită. Simţeam toropeala de amiază a satului şi o vedeam pe domnişoara Minns, proprietara prăvăliei de dulciuri, privindu-mă prin fereastra ei de un verde-marin. Silueta ei întunecată era estompată şi puţin deformată de geamurile de sticlă suflată, încât arăta ca un mic monstru marin înotând într-un bazin.

Îndată după aceea, bunicul îmi aduse un pahar de limonadă, care mă pişcă plăcut pe limbă, îngroşându-mi saliva. Îl observai, când se întoarse la locul său, în mijlocul oamenilor adunaţi în timpul pauzei de amiază, în întunecimea răcoroasă a localului. Dădu întâi pe gât, dintr-o singură înghiţitură dibace, conţinutul unui păhărel gros, apoi, stând de vorbă cu multă volubilitate şi cu un aer important cu ceilalţi oameni, sorbi încet dintr-o cană mare, plină cu bere spumoasă, întărind astfel efectul lichidului superior, de culoare aurie, înghiţit înainte.

În momentul acela, atenţia mea fu abătută de strigătele şi mişcările a două fetiţe care-şi băteau cercurile pe terenul de joc al satului, peste drum de han. Cum mă simţeam izolat, iar bunicul părea instalat pentru multă vreme, mă ridicai, apropiindu-mă treptat şi pe

ocolite de marginea terenului. Nu mă prea interesau băieţii necunoscuţi, căci cei mai mulţi dintre elevii domnişoarei Barty fuseseră fete şi mă împăcasem destul de bine cu ele.

În timp ce tovarăşa ei de joacă continua cu furie să-şi rostogolească cercul în fundul terenului, cea mai mică dintre cele două fete se oprise, aşezându-se pe o bancă. Era cam de vârsta mea, purta o fustă de tartan cu bretele şi cânta, cânta pentru ea însăşi. Şi în vreme ce cânta, mă aşezai discret la capătul băncii, începând să cercetez o zgârietură de pe genunchiul meu. Când termină, se făcu tăcere; apoi, aşa cum sperasem, ea se întoarse spre mine cu prietenie şi curiozitate.

— Ştii să cânţi vreun cântec?

Clătinai cu tristeţe din cap. Nu eram în stare să cânt nici măcar o notă; într-adevăr, singurul cântec pe care-l cunoşteam era unul pe care tatăl meu încercase să mă înveţe să-l cânt. Era vorba în el de o doamnă frumoasă, care murise în dezonoare. Totuşi, fetiţa asta cu ochii căprui şi părul negru buclat, tras înapoi de pe fruntea ei albă cu un pieptene încovoiat, îmi plăcea. Ţineam să nu las conversaţia să cadă.

— Cercul tău e de fier?

— Da, desigur. Dar de ce-i zici „cerc”? Noi îi spunem „rotocol”. Şi băţului cu care îl mânăm îi zicem nuia.

Ruşinat de neştiinţa mea, care dezvăluise atât de curând că eram străin de oraş, mă uitai la prietena ei, care acum îşi ataca „rotocolul” spre a-l îndrepta către noi.

— E sora ta?

Surâse liniştit şi prietenos.

— Louisa e vara mea; a venit în vizită de la Ardfillan. Mă cheamă Alison Keith. Locuiesc cu mama, în partea aceea. Îmi arătă cu degetul un acoperiş impunător, înconjurat de verdeaţă, la capătul satului.

Umilit de noua mea greşeală şi de faptul că Alison locuia într-o casă mult mai mare decât a noastră, întâmpinai sosirea săltăreaţă a Louisei cu un zâmbet

defensiv.

— Ia te uită! Oprindu-şi cu multă dibăcie cercul, Louisa, respirând greu, mă privi cu neîncredere. De unde-ai răsărit?

Era o fată de vreo doisprezece ani, cu părul lung, de un galben spălăcit, pe care şi-l scutura cu un aer autoritar, ceea ce trezi în mine dorinţa arzătoare de a străluci în faţa ei, de dragul meu şi al lui Alison.

— Am sosit ieri de la Dublin.

— Dublin? Vai de mine! Intercală psalmodiind: Dublin e capitala Irlandei. Apoi se opri. Te-ai născut acolo?

Confirmai din cap, constatând cu mulţumire interesul din privirea ei.

— Atunci trebuie să fii irlandez!

— Sunt şi irlandez, şi scoţian – răspunsei eu cam lăudăros.

Departe de a se lăsa impresionată, Louisa mă privi de sus.

— Nu poţi să fii şi una şi alta. E absolut imposibil. Tot ce spui sună cam ciudat. Deodată păru să-i vină o idee. Se înţepeni, uitându-se la mine cu expresia bănuitoare a unui inchizitor. La ce biserică te duci?

Zâmbii cu un aer superior – ca şi cum n-aş fi ştiut. Eram gata-gata să răspund: „La Sf. Dominic”, când deodată sclipirea, focul din privirea ei trezi în mine instincte primitive de apărare.

— O biserică ca toate bisericile – spusei eu. Are o clopotniţă mare şi e foarte aproape de casa noastră de pe Phoenix Crescent.

Adânc tulburat, încercai să ocolesc subiectul, sculându-mă brusc şi începând să mă dau de trei ori de-a tumba – singura performanţă fizică de care eram capabil. Când mă ridicai din nou, cu obrazul îmbujorat, Louisa, continuând să mă fixeze cu privirea ei iscoditoare, îmi spuse cu o candoare în glas care era mai crudă decât orice acuzare:

— Începusem să mă tem că eşti catolic – spuse ea zâmbind.

Mai roşu la faţă ca oricând, bâlbâii:

— Cine ţi-a băgat asta în cap?

— O, nu ştiu! Noroc că nu eşti.

Îngheţat de spaimă, îmi ţineam ochii în pământ, simţindu-mă şi mai stingherit de faptul că privirea lui Alison oglindea ceva din propria mea suferinţă. Continuând să zâmbească, Louisa îşi aruncă înapoi, cu o mişcare a capului, părul ei lung.

— Ai să rămâi aici?

— Da – răspunsei eu în silă, cu buzele strânse. Peste trei săptămâni încep să învăţ la liceu, dacă vrei să ştii.

— La liceu? Asta-i şcoala ta. Alison. O, Doamne, ce noroc că nu eşti ce credeam! Zău, mi se pare că nu e niciunul în tot liceul. E vreunul, Alison?

Alison clătină din cap, cu privirea în pământ. Simţeam cum mă usturǎ ochii; atunci, schiţând o reverenţă, Louisa spuse, în sfârşit, cu un râs vesel:

— Trebuie să mergem la masă. Îşi apucă cu un gest afectat „rotocolul”, adăugând cu aerul ei de zâmbitoare compătimire, care mă distruse cu totul: Nu mai fă un cap aşa de nenorocit! Totul o să meargă bine, dacă ceea ce ai spus e adevărat. Hai acasă, Alison!

Pe când se depărtau, Alison îşi întoarse peste umăr privirea spre mine, o privire plină de mâhnită simpatie. Ea nu-mi fu însă de mare ajutor, căci eram prea copleşit de această teribilă şi neprevăzută catastrofă. Încremenit de umilirea suferită, urmării cu o privire zăpăcită figurile lor care dispăreau în depărtare. Deodată îmi dădui seama că bunicul mă chema de peste drum.

Avea un surâs larg când ajunsei lângă dânsul. Ochii îi străluceau, iar pălăria îi era trântită îndrăzneţ pe o ureche. Când pornirăm spre Lomond View, mă bătu pe spate cu un aer aprobator.

— Am impresia că ai mult succes ia cucoane, Robert. Era fetiţa lui Keith, nu-i aşa?

— Da, bunicule – mormăi eu.

— Sunt oameni de treabă – spuse el cu îngâmfare şi cu

nebănuit snobism. Tatăl ei a fost căpitan al pachebotului „Rawalpindi” al Companiei peninsulare şi orientale... înainte de a muri. Maică-sa e o femeie bine, deşi cam debilă... Cântă frumos la pian... iar fetiţa cântă din gură ca un cintezoi. Dar ce-i cu tine?

— Nimic, bunicule, nimic.

Mă privi clătinând din cap, apoi, spre marea mea încurcătură, începu să fluiere. Fluiera de minune, clar şi melodios, dar fără a se sinchisi de zgomotul pe care-l făcea. Când ne apropiarăm de casă, începu să îngâne:

O, dragostea-mi e ca un roşu trandafir
Ce floarea îşi deschide-n cireşar...

Îşi puse în gură un fir de cuişoară, şoptindu-mi confidenţial:

— N-ai nevoie să-i pomeneşti Mamei de micul nostru popas. Îşi face sânge rău pentru orice fleac.

CAPITOLUL IV

Cred că în această fază timpurie, tactica Mamei era să mă ţină departe de ceilalţi membri ai familiei. Adesea nu-l vedeam pe Tata decât seara, căci atunci când era ocupat cu o verificare a conductelor sau cu un control al laptelui, nu se întorcea la dejun. Devotamentul lui în serviciu era exemplar; chiar şi seara, el se odihnea rareori. Şedea la gura sobei, lucrând la un raport oficial despre starea canalizării sau alimentele alterate. Ieşea seara numai joia, spre a lua parte la şedinţa săptămânală de lucru a Societăţii de construcţii a oraşului Levenford.

Murdoch era plecat aproape toată ziua la colegiu. Când se întorcea acasă, zăbovea cât mai mult la masă; apoi, cu toate că deseori părea să dorească a sta de vorbă cu mine, îşi întindea cărţile pe toată masa, aşezându-se, cu un aer resemnat, în faţa lor.

Kate apărea de la şcoală la ora prânzului, dar era ciudat de tăcută şi îşi petrecea rar serile în cercul familiei. Dacă nu ieşea ca s-o viziteze pe prietena ei, Bessie Ewing, se retrăgea, trântind uşa, în camera ei, ca să corecteze caietele elevilor sau să citească. Curioasele umflături ce-i apăreau pe frunte trădau agitaţia ei lăuntrică.

Nu era de mirare că, în timp ce aşteptam să încep şcoala, încăpeam tot mai mult pe mâinile bunicului. Afară de copiile pe care le făcea, nu avea nicio treabă şi, cu toate că pretindea că sunt o pacoste pentru el, nu dispreţuia, în fond, tovărăşia mea plină de înfricoşată admiraţie. În mai toate după-amiezile când vremea era

frumoasă, mă lua cu el pe pajiştea din Drumbuck, ca să-l văd câştigând la jocul de bile, în care era mare meşter şi căruia i se deda împreună cu doi prieteni: Boag, şelarul, un bărbat voinic, irascibil, care ţinuse timp de treizeci de ani şelăria satului, şi Peter Dickie, un fost factor poştal, mărunt şi iute ca o vrabie, care-mi povestea că, în vremea lui, străbătuse pe jos o distanţă egală cu jumătatea înconjurului lumii. Acum se interesa de aproape de cometa Halley[3], temându-se că ar putea să se ciocnească în orice moment cu pământul. Bilele bunicului erau de un roz-deschis, cu pătrăţele cafenii. Ce minunat era să-l vezi ridicându-şi cu un zâmbet ironic ultima bilă până în dreptul ochilor şi împrăştiind bilele albe ale domnului Boag, care detesta să piardă!

Alteori, bunicul mă lua să vizităm biblioteca publică sau să asistăm la exerciţiile pompierilor, de care era foarte nemulţumit, iar odată, când domnul Parkin, care închiria bărcile, lipsea, făcu cu mine o splendidă plimbare gratuită pe lacul din parc.

Duminicile, care totdeauna îmi dădeau un sentiment de nelinişte, aveau un program diferit. În zilele acelea, Mama se scula mai devreme decât de obicei şi, după ce aducea Tatii o ceaşcă de ceai în pat, îi pregătea pantalonii vărgaţi şi jacheta neagră, apoi punea friptura la cuptor. Atunci începea forfota şi zăpăceala generală a îmbrăcării: Kate gonea în sus şi în jos pe scară numai în jupon; Mama încerca să-şi tragă pe mâini mănuşile care intraseră prea mult la spălat; Murdoch se apleca în ultimul moment în cămaşă şi bretele, cu părul vâlvoi, peste balustrada scării, strigând: „Mamă, unde mi-ai pus ciorapii curaţi?” – în timp ce Tata, pe care gulerul înalt şi scrobit îl tăia la ceafă, se agita în vestibul, cu ceasul în mână, repetând neîncetat: „Clopotele or să sune dintr-o clipă într-alta”

---

[3] La epoca când se petrece acţiunea, celebra cometă Halley, care apare la intervale de 76 de ani, se apropia de Pământ, ceea ce dăduse naştere în popor la ideea falsă că s-ar putea ciocni cu planeta noastră. (n.t.)

Dându-mi seama mai mult decât oricând că sunt o mare belea pe capul acestor oameni de treabă, mă ţineam la o parte, în odaia bunicului, până când, din depărtare, clopotele începeau să mângâie aerul liniştit al dimineţii, aceste clopote melodioase şi nedorite, care totdeauna îmi sporeau însingurarea. Bunicul nu se ducea niciodată la biserică. Părea să nu simtă nicio nevoie de ea; afară de aceasta, nu avea haine destul de bune. Când ceilalţi plecaseră la biserica stabilită[4] de pe Knoxhill – dealul lui Knox – unde primarul şi consilierii orăşeneşti asistau la slujbă, bunicul îmi făcea confidenţial cu ochiul, ceea ce însemna că-mi dădea voie să-l însoţesc în vizita matinală pe care avea s-o facă prietenei sale, doamna Bosomley, care locuia în casa vecină.

Doamna Bosomley era văduva unui cârnăţar şi fusese odată membră de frunte a unei trupe teatrale ambulante, în reprezentaţiile căreia rolul ei cel mai strălucit fusese acela al Josefinei din „Logodnica împăratului”. Era o femeie grăsuţă, de vreo cincizeci de ani, cu păr castaniu, frizat cu fierul, o faţă lată cu vinişoare roşii pe obraji şi ochi mici, blânzi, care dispăreau când râdea. Deseori când mă uitam prin gardul viu de lemn-câinesc, o vedeam plimbându-se în sus şi în jos în mica ei grădină, urmată de motanul ei galben, Mikado, şi oprindu-se din când în când spre a lua o poză teatrală şi a recita ceva cu glas tare. Odată o auzii limpede spunând: „Luptaţi pentru mormintele înverzite ale strămoşilor voştri! Luptaţi pentru pământul strămoşesc!”

Levenford nu era pământul ei strămoşesc; obârşia ei şi viaţa dusă de ea în tinereţe erau nelămurite. Mai târziu, băieţii de la şcoală insinuară faţă de mine că, de fapt, nu fusese actriţă, ci călătorise cu un circ şi era tatuată pe stomac. Voi mai vorbi despre doamna Bosomley; acum e de ajuns să spun că ospitalitatea ei contrasta izbitor cu regimul spartan de economii din casa de alături.

[4] Expresie care desemnează biserica presbiteriană, cultul dominant în Scoţia. (n.t.).

Invitându-ne în odaia din faţă, îmi dădu lapte şi sandvişuri, în timp ce bunicul şi dânsa beau cafea; mă înspăimântă teribil aprinzând o ţigară, căci era prima dată că vedeam o cucoană făcând aşa ceva. Numele de pe pachetul plat de culoare verde mi-a rămas până azi întipărit în memorie: ţigările purtau numele de „Muşcată sălbatică”.

În după-amiaza aceleiaşi duminici, în vreme ce Tata, cu cravata şi gulerul desfăcute, moţăia pe sofa în penumbra răcoroasă din salon, iar Murdoch şi Kate plecaseră să dea lecţii la şcoala de catehizare a copiilor, bunicul îmi făcu din nou semnul lui cu ochiul şi porni domol cu mine spre sat, care era scufundat acum în toropeala digestiei. Apucând pe drumul de dincolo de pajiştea satului, se opri cu un aer degajat şi sigur în faţa gardului de păducel al grădinii de zarzavat a lui Dalrymple.

Era o grădină frumoasă, cu o firmă mare deasupra porţii, pe care, în litere scorojite de soare, se citea: PEPINIERA A. DALRYMPLE. Brazdele erau plantate cu varză creaţă, varză de iarnă, morcovi, iar livada era încă plină de pere şi mere. Bunicul, aruncând întâi o privire în susul şi în josul drumului pustiu, se uită cu atenţie peste gard; apoi piescăi din limbă în semn de regret.

— Ce păcat! Omul nostru, dragul de el, nu e aici. Se întoarse, îşi scoase pălăria şi mi-o întinse cu un surâs amabil. Repede-te pe sub gard, Robert, ca să nu fi obligat să mergi până la poartă. Ia din perele galbene, sunt cele mai gustoase. Şi ţine-ţi capu-n jos.

Urmând recomandaţiile şoptite de bunicul, mă târâi pe sub gard şi umplui pălăria cu pere galbene coapte, în timp ce el stătea în mijlocul drumului scrutând cu grijă peisajul şi îngânând un cântec.

Când mă întorsei lângă dânsul şi începurăm să mâncăm, lăsând zeama să ni se prelingă pe bărbie, el spuse pe un ton grav:

— Dalrymple mi-ar da şi ultima lui agrişă. Mi-e atât de devotat, dragul de el!

Cu toate că eram un copil melancolic, nu pot nega că găseam în societatea bunicului o mare consolare, fie ea numai trecătoare. Exista, din nefericire, un ciudat motiv de scădere a plăcerii pe care mi-o făceau expediţiile noastre. Acest motiv mă scandaliza şi mă nedumerea. Bunicul, salutat cu cordialitate şi aclamat pretutindeni, era întâmpinat de o anumită parte juvenilă a comunităţii cu strigăte de nemaipomenită batjocură.

Cei care ne chinuiau nu erau elevi ai liceului, ca de pildă Gavin Blair, pe care bunicul mi-l arătase pe celălalt trotuar, făcându-mă să mă înroşesc violent, ci băieţaşii din sat, care se adunau lângă pod ca să prindă cu şepcile lor plevuşcă în râu. Când treceam, aceşti băieţi căscau cu mojicie ochii la noi, strigând în bătaie de joc:

Milogul Gow îşi târâie pasul!
De unde şi-o fi luat el nasul?

Mă îngălbeneam la faţă de ruşine, dar bunicul trecea maiestuos mai departe, cu capul ridicat, în timp ce groaznicul cântec îl urmărea. La început mă făceam că nu-l aud. În cele din urmă însă, curiozitatea îmi învinse spaima. Îl implorai cu ochi mari:

— De unde ai căpătat nasul ăsta, bunicule?

Tăcere. Se uita pieziş la mine, cu o atitudine distantă şi foarte demnă.

— Băiete, l-am căpătat în război.

— O, bunicule! Ruşinea mi se topi într-un şuvoi de mândrie şi de furie împotriva acestor băieţaşi neştiutori. Povesteşte-mi despre asta, bunicule... te rog!

Îmi aruncă o privire precaută. Deşi şovăia, părea măgulit de interesul meu.

— Eh, băiete – spuse el – nu-mi place să mă laud...

Pe când umblam tipa-tipa, fascinat, lângă el, cuvintele lui îmi zugrăviră întâmplări minunate. Mi se tăia răsuflarea auzindu-l povestind cum, în bezna nopţii, ţinând câte un revolver în fiecare mână şi un pumnal între

dinţi, se târa peste o câmpie stâncoasă. Trecuse aproape printre liniile inamicului, când luna – o, luna perfidă! – se ivi dintre nori. Într-o clipă, hoarda duşmanilor năvăli asupra lui. Pif! Paf! Puf! Revolverele lui fumegau descărcate. Căţărat pe o stâncă rotunjită de vânturi şi ploi, lovea în dreapta şi în stânga cu pumnalul. Trupuri însângerate se zvârcoleau de jur împrejurul lui. El scoase un fluierat muzical şi iată că din noapte apăru năvalnic bălanul lui favorit. O, ce intensă fu emoţia acestei goane călare, în toiul nopţii! Dar până la urmă, istovit şi sângerând, ţinându-se de gâtul calului, el ajunse la cantonament. Drapelul era salvat.

Răsuflai adânc. Agitaţia şi admiraţia îmi făceau ochii să sticlească.

— Ai fost grav rănit, bunicule?

— Da, băiete, cred că am fost...

— Şi de atunci ai căpătat... nasul ăsta, bunicule?

El confirmă solemn din cap, mângâindu-şi organul cu o duioşie încărcată de amintiri.

Îl privii cu o nouă veneraţie, cu o nouă dragoste. Minunatul, eroicul meu străbunic! Îl ţineam strâns de mână când ne înapoiarăm de la „Pajura Drumbuckului” la locuinţa noastră.

Când intrarăm în casă, Mama se găsea în vestibul, citind o carte poştală care tocmai sosise cu poşta de după-amiază, în acea zi de întâi octombrie.

— Bunica soseşte mâine. Şi, întorcându-se spre mine, adăugă: Se bucură să te vadă, Robert.

Vestea avu un efect straniu asupra bunicului. Nu scoase niciun cuvânt, dar se schimonosi către Mama, ca şi cum ar fi înghiţit o acritură, şi începu să urce scara.

Ridicându-şi capul după el, Mama încercă parcă să-l consoleze:

— Vrei să-ţi dau un ou la ceai, tată?

— Nu, Hannah, nu. Acum nu mai am poftă de nimic.

Intră în camera lui şi putui auzi zdrăngănitul melancolic al arcurilor, când se aruncă în fotoliul său.

....

Oricare ar fi fost reacţia bunicului, a mea era plină de curiozitate. A doua zi, care era o sâmbătă, zgomotul dramatic al unei trăsuri mă făcu să alerg la fereastră.

Cuprins de emoţie, o observai pe bunica. Îşi aplecă capul şi, strângându-şi cu o mână punga la piept, peste capa cu paiete negre, îşi săltă cu cealaltă mână fusta până deasupra ghetelor cu elastic şi coborî cu grijă din trăsură. Vizitiul părea supărat. Când bunica îi plăti, el îşi ridică braţele în sus; în cele din urmă însă, recunoscându-şi parcă înfrângerea, consimţi să ducă până în casă geamantanele. Cu toată ora neobişnuită, bunicul plecase discret să se plimbe, dar Kate şi cu Murdoch ieşiră respectuos ca s-o întâmpine. În vestibul, Mama striga:

— Robie! Unde eşti? Vino s-o ajuţi pe străbunica ta la bagaje!

Ieşii alergând şi, în zăpăceala generală, începui să car în grabă pachetele mai uşoare până la primul etaj, uitându-mă pe furiş, dar cu un interes sfios, la bunica. Era o femeie înaltă – mai mare decât bunicul – şi cu picioare plate. Avea un obraz lung, energic, gălbui şi brăzdat de cute adânci, pe care-l scotea agreabil în relief tiveala de un alb imaculat a bonetei ei negre. Părul ei, încă închis, era despărţit la mijloc, iar în colţul buzei de sus, lungi şi încreţite, se afla un neg cafeniu, din care creştea un smoc de păr creţ. În timp ce vorbea cu Mama, povestindu-i întâmplările din timpul călătoriei, îşi arăta dinţii puternici şi îngălbeniţi, care erau totuşi puţin cam rebeli şi scoteau o uşoară clămpăneală.

Sus la etaj, uşa tainică a camerei ei era deschisă şi, în timp ce bunica se întărea la parter cu o ceaşcă de ceai, mă aşezai pe geamantan în prag, satisfăcându-mi curiozitatea care mă chinuise atâta vreme. Era o odaie curată şi ordonată, care mirosea a camfor şi a ceară de albine. Două covoare împletite formau insule ovale pe o duşumea băiţuită, iar între ele se afla un pat masiv de mahon cu picioare strujite şi cu o plapumă groasă,

roşiatică, de puf. O oală de noapte lucioasă era ascunsă discret dedesubt. Într-un colţ al camerei se găsea maşina de cusut; un balansoar cu spetează de pluş şi acoperit cu o învelitoare albă în partea de sus stătea îmbietor lângă fereastră. Pe pereţi atârnau trei litografii, măreţe şi înfiorătoare: „Samson distrugând templul”, „Izraeliţii străbătând Marea Roşie” şi „Judecata de apoi”. O ramă lugubră de abanos, având forma unei pietre de mormânt, încadra, lângă uşă, unde puteam s-o citesc, o poezie cu chenar negru, intitulată „Ziua făgăduinţei”, care slăvea pe Avram pentru că-l luase la sânul lui pe Samuel Leckie, împovărând cu o atât de grea durere pe nemângâiata şi preaiubita soţie a acestuia.

Bunica urcă scara încet, dar fără a se opri, împingând cu putere fiecare treaptă la locul ei, în timp ce, fără voia mea, îi dădeam, ca magnetizat, târcoale, asemenea peştişorilor care, mai mult din instinct decât din dorinţa lor, gravitează în jurul leviatanilor din adâncul mării, escortându-i cu supunere. Îşi inspectă odaia spre a vedea dacă vreun lucru fusese schimbat de la locul lui, apucându-se să mute scaunele cu o fracţiune de centimetru şi să verifice cu piciorul pedala maşinii de cusut. În tot acest timp, mă observa cu o privire senină, dar pătrunzătoare.

În cele din urmă, ea dădu din cap, nu tocmai mulţumită, şi, deschizând sacul de voiaj, scoase din el tocul de ochelari, o biblie şi câteva flacoane de doctorii, pe care le aşeză cu cea mai mare precizie pe măsuţa acoperită cu un şerveţel mic de dantelă, de lângă patul ei. Apoi se întoarse către mine şi mă întrebă cu accentul ei rustic:

— Ai fost cuminte cât timp am lipsit?

— Da, bunicuţo.

— Îmi pare bine, dragul meu. Tonul ei sobru făcu loc unei note mai calde. Poţi să mă şi ajuţi să aranjez lucrurile. E de ajuns să lipsesc chiar şi o zi din odaia asta, pentru ca altcineva să-şi bage nasul şi să le încurce pe

toate.

O ajutai să-şi despacheteze lucrurile, pe când ea îşi rânduia toată rufăria, spălată şi împăturită, într-un dulap adânc. Apoi, întinzându-mi o bucată de flanelă, mă puse să frec apărătoarea de alamă a căminului, în vreme ce ea se apucă să cureţe de praf căţeii de porţelan de pe cămin cu o scuturătoare scoasă din acelaşi dulap.

Mulţumită de activitatea mea, bunica deveni şi mai blândă, dăruindu-mi o privire plină de adâncă şi grăitoare bunăvoinţă.

— Orice s-ar zice, eşti un băiat cuminte. Bunica ta are ceva bun pentru tine.

Din sertarul superior din stânga al scrinului, scoase un pumn de pastile tari de mentă şi luă una ea însăşi, punându-mi-le în mână pe celelalte.

— Suge-le, nu le mesteca! mă sfătui ea. Ţin mai mult în felul ăsta. Mă mângâie pe frunte în chip protector: Ai să fii băiatul bunicii. Rămâi cu mine, puiule. Te iau după-masă la ceai.

Potrivit făgăduielii ei, bunica mă ţinu lângă ea aproape toată ziua, vorbind cu mine din timp în timp şi povestindu-mi chiar câte ceva despre dânsa. Se trăgea dintr-un neam de la ţară; nepotul la care stătuse era un cultivator de cartofi din Ayreshire. Soţul ei fusese controlor la fabrica de cazane din Levenford, un „sfânt” care o ajutase să-şi găsească mântuirea sufletească.

Într-o zi de dureroasă amintire, o tonă de oţel de pe un pod rulant căzuse drept peste el, pe când trecea prin curtea fabricii. Bietul Samuel! Ea însă nu depindea de nimeni, slavă Domnului – primea o mică pensie şi putea să plătească cinstit pentru întreţinere şi găzduire.

La ora patru după-amiază, îmi spuse să mă spăl pe obraz şi pe mâini. O jumătate de ceas mai târziu, plecarăm spre satul Drumbuck.

În momentul acela, spiritul auster şi creştinesc al bunicii îşi producea efectul asupra mea şi, din dorinţa de a-i câştiga aprobarea, devenisem serios, credincios

vechilor obiceiuri, şi începeam chiar să imit în chip afectat felul ei de a da din cap. Eram pătruns de un sentiment de cucernică mândrie umblând alături de ea în toate gătelile sale, căci, deşi era o zi caldă, îşi pusese din nou toată îmbrăcămintea de gală cu care sosise din călătorie, ţinând în mână, ca un sceptru, umbrela-i lungă, strâns înfăşurată, cu mâner de aur şi sidef. În urma ei, nimeni nu cuteza să arunce strigăte.

— Bagă de seamă, dragul meu – mă preveni ea când ne apropiarăm de modesta cofetărie dintre jgheabul de adăpat şi potcovărie – trebuie să te porţi bine. Domnişoara Minns e prietena mea intimă. Să nu-ţi bei ceaiul cu zgomot şi să nu vorbeşti fără să fii întrebat.

Nu visasem nici pe departe, atunci când îmi apăsam cu jind obrazul de vitrinele joase şi verzui ale domnişoarei Minns, că voi avea atât de curând cinstea de a fi oaspetele ei. Un clopoţel răsună când bunica, coborând treptele urmată de mine, împinse uşa spre interiorul micului subsol, scufundat într-o plăcută penumbră şi mirosind a pastile de mentă, a bomboane cu anison, a săpun parfumat şi a lumânări de seu. Domnişoara Minns, o femeie mică, adusă de spate, îmbrăcată cu o rochie neagră de lână cu mătase şi purtând pe nas ochelari cu ramă de metal, şedea după tejghea tricotând. Când intrarăm pe neaşteptate, tresări, exclamând cu afecţiune şi mirare:

— Nu se poate, femeie, te ştiam plecată!

— Ei da, Tibbie, eu sunt şi nu alta.

Încântată de a-şi fi luat prietena pe nepusă-masă, bunica se supuse cu nebănuită veselie afectuoaselor ei efuziuni de bun sosit, întretăiate de multe ţipete de bucurie, cărora le răspunse cu aceeaşi căldură.

Apoi, şchiopătând din pricina reumatismului, domnişoara Minns ne conduse în încăperea din spatele prăvăliei, unde, cu multă grabă, aşeză pe masa rotundă ceşti şi farfurioare, punând apoi ceainicul să fiarbă şi urmărind tot timpul cu mare atenţie relatarea în care se

lansase bunica despre vizita ei la Kilmarnock şi care se referea, în cea mai mare parte, la adunările religioase frecventate cu acest prilej.

Când bunica îşi încheie povestirea, domnişoara Minns oftă, spunând pe un ton de resemnată şi şireată măgulire:

— Da, draga mea. Ţi-ai petrecut timpul cu folos. Aş fi dorit să-l aud pe domnul Dalgetty. Bine că l-ai auzit măcar tu.

Turnând ceaiul, ea începu să-i povestească bunicii tot ce se întâmplase în lipsa ei: naşterile, înmormântările şi, cu toate că pe atunci nu înţelegeam despre ce e vorba, cazurile de graviditate. Dar când isprăviră cu aceste nimicuri lumeşti, se făcu deodată o tăcere plină de tâlc. Se uitară la mine cu expresia unor pofticioase care, după ce au isprăvit cu gustările, trec cu lăcomie sporită la felurile principale ale ospăţului.

— E un băiat minunat – spuse deschis domnişoara Minns. Mai ia o bucată de prăjitură, omuleţule. E un lucru foarte sănătos.

Nu puteam fi decât măgulit de această atenţie deosebită. Domnişoara Minns îmi dăduse mai înainte, pentru mine singur, o farfurie de biscuiţi cu chimen şi-mi pusese pe scaun o pernă ca să ajung până la masă. Văzând apoi că nu-mi beau ceaiul, îmi adusese din prăvălie o sticlă cu o delicioasă apă gazoasă galbenă, a cărei etichetă înfăţişa, dedesubtul numelui de „Elixir de fier”, un om vânjos, înfăşurat cu o piele de leopard, care ridica nişte haltere de o înspăimântătoare greutate.

— Acum, dragul meu – zise ea cu bunătate – povesteşte-ne, bunicii tale şi mie, cum ai dus-o. Ai fost mult împreună cu bunicul tău?

— O, da! Am fost aproape tot timpul cu el.

Cele două doamne schimbară între ele priviri triste şi pline de înţeles; apoi, pe un ton care părea să ascundă presimţiri rele, bunica mă întrebă:

— Şi ce-aţi făcut aproape tot timpul?

— O, am făcut o mulţime de lucruri! spusei eu cu ifos,

luându-mi singur încă o prăjitură. Am jucat bile cu domnul Boag, am cules fructe în pepiniera domnului Dalrymple... bunicul avea, bineînţeles, încuviinţarea de a mă trimite înăuntru pe sub gard.

Măgulit de atenţia doamnelor, dădui bunicului cinstea cuvenită, neuitând nici de vizitele noastre la „Pajura Drumbuckului”, ba amintind chiar de cele două spoitorese care-i plăcuseră bunicului pe Strada Mare.

În pauza care urmă, bunica nu încetă să mă privească cu sinceră compătimire. Apoi, ca şi cum ar fi fost gata să audă cele mai grave lucruri, începu, cu discreţie dar cu multă hotărâre, să mă descoasă în privinţa trecutului meu mai îndepărtat, storcând de la mine o descriere a vieţii pe care o dusesem la Dublin. Atât de măsurate îi erau întrebările, încât mă trezii curând destăinuind, fără şovăială, toate amănuntele anilor petrecuţi lângă părinţii mei.

Când isprăvii, cele două femei se uitară una la alta într-o ciudată tăcere.

În cele din urmă, domnişoara Minns spuse cu voce înnăbuşită:

— Ei, acum, femeie, ştii ce ai de făcut.

Bunica îşi înclină capul cu gravitate, uitându-se scurt la mine:

— Robert, dragul meu, ieşi puţin afară şi joacă-te în faţa uşii. Am ceva de discutat cu miss Minns.

Îmi luai rămas bun de la domnişoara Minns, apoi aşteptai, din ce în ce mai neliniştit, lângă jgheabul cailor, până când bunica ieşi şi ea. Păstră tăcere tot drumul până acasă, ţinându-mă însă de braţ cu un fel de milă reţinută. Ducându-mă direct în camera ei, închise uşa şi îşi scoase capa.

— Robert – îmi spuse ea – vrei să faci o rugăciune cu mine?

— Da, bunicuţo – o asigurai eu cu înfricoşată ardoare.

Ca şi cum inima i-ar fi sângerat, mă apucă de mână, punându-mă să îngenunchez, apoi, în întunericul ce

creştea în odaie, căzu şi ea cu greutate în genunchi. Plină de încredere şi smerenie, se rugă pentru fericirea mea. Agitat şi îngrijorat cum eram, mă simţeam totuşi mişcat de intensitatea şi caracterul personal al rugăciunii ei, iar ochii mi se umplură de lacrimi când bunica, după ce imploră iertarea pentru un păcătos şi neîncetată îndurare pentru ea însăşi, chemă cu duioşie ocrotirea cerească asupra mea. Când încheie, se ridica zâmbind mulţumită, lăsă storurile în jos şi aprinse lumina de gaz.

— Costumul pe care-l porţi, Robert... e o adevărată ruşine. Mă întreb ce-or să creadă despre tine cei de la şcoală. Chemându-mă lângă dânsa, încercă, frecând între degetul mare şi arătător, cu un aer de dezaprobare, stofa sărăcăcioasă, gata să se destrame, a hainelor mele. Mâine – zise ea – mă apuc să-ţi cos ceva la maşină. Adu-mi centimetrul din sertar!

Statui liniştit, în timp ce ea mă măsura din toate unghiurile, notând cu o bucăţică de creion, pe care o uda în gură, diferite cifre pe un tipar de hârtie cafenie, scos de ea dintr-un număr al „Croitorului amator”. Apoi îşi deschise dulapul, gândind cu glas tare:

— Am pe undeva o fustă de şeviot bun. Tocmai ce trebuie!

Pe când scotocea prin dulap, cineva bătu la uşă.

— Robie – se auzi de afară glasul bunicului. E timpul să te culci.

Bunica îşi întoarse faţa:

— Îl culc eu pe Robert.

— Dar doarme cu mine.

— Ba nu, o să doarmă cu mine.

Urmă o pauză. Apoi bunicul spuse prin uşă:

— Cămaşa lui de noapte e la mine în odaie.

— Îi găsesc eu o cămaşă de noapte.

Din nou tăcere, tăcerea înfrângerii, şi o clipă mai târziu se auzi târşâitul papucilor bunicului, care se retrăgea. Eram alarmat de-a binelea acum, şi faţa mea palidă trebuie să fi trădat acest lucru, căci purtarea bunicii

deveni mai calmă şi încă mai protectoare. Mă dezbrăcă, turnă apă din cana de toaletă, punându-mă să mă spăl, apoi mă îmbrăcă cu o jachetă de flanelă şi mă ajută să mă urc în patul ei înalt. Se aşeză lângă mine, mângâindu-mă pe frunte, ca pentru a mă pregăti pentru o veste neplăcută.

— Bietul meu băiat! zise oftând cu sinceră compătimire. Trebuie să-ţi spun adevărul. Bunicul tău n-a luptat niciodată în vreun război. Toată viaţa lui n-a trecut cu mai mult de şaptezeci de kilometri dincolo de limitele comitatului Winton.

Ce-mi auzeau urechile? Ochii mi se dilatau de buimăceală şi neîncredere.

— Nu e în firea mea să vorbesc de rău pe cineva – urmă ea. Dar aici e vorba de o sfântă datorie, care-ţi pune în joc viitorul.

Toată fiinţa mea se revolta în timp ce dânsa continua să vorbească. Făceam totul ca să nu aud ce spunea, totuşi din când în când cuvintele ei ajungeau necruţătoare până la mine:

— ...Un ratat în tot ce-a făcut... dat afară din toate slujbele... funcţionar la antrepozitele vămii... trăind ani de zile de azi pe mâine... A băgat-o în mormânt pe biata nevastă-sa... Şi-apoi băutura... I se vede pe faţă... nasul lui. Chiar şi oamenii cu care se-ntâlneşte... Boag, de trei ori falit, iar Dickie, cu un picior în azilul de bătrâni... El însuşi, fără un ban pus deoparte... trăind din mila fiului meu...

— Nu, nu! strigai eu, astupându-mi urechile cu mâinile şi îngropându-mi capul în pernă.

— Era nevoie să afli toate astea – zise ea, netezind cearşafurile. Nu e omul potrivit pentru a creşte un băiat. Nu plânge, puiule! Mă voi îngriji eu de tine.

Aşteptă cu răbdare să mă liniştesc şi apoi se sculă. Declarându-mi că şi ea e obosită şi citându-mi zicala: „Culcarea timpurie, sculatul timpuriu dau omului putere, îl fac deştept şi viu”, începu să se dezbrace.

În ciuda mâhnirii mele, nu mă puteam împiedica s-o observ cu fascinaţie. Începu prin a-şi scoate boneţica neagră care-i acoperea cocul rămas castaniu. Apoi îşi desprinse de pe piept micul ceas de aur, pe care-l întoarse cu grijă, atârnându-l de un cârlig deasupra căminului. Urmă şalul alb care-i încălzea umerii. O pauză pentru a-şi descheia corsajul negru cu mâneci lungi, pe care-l împături, punându-l pe balansoar. Veni rândul unor fâşii de chembrică, vreo patru la număr, cu şireturi la capete, după care bunica apăru strânsă într-un corset negru, care-i acoperea trupul până sus, lângă scobiturile întunecate ale subsuorilor.

Ajunsă la etapa aceasta, ea se opri spre a-şi scoate dantura cu un gest rapid, ca de scamator, al mâinii stângi, ceea ce făcu obrajii ei să se năruie brusc. Expresia severă a trăsăturilor ei cedă locul unei plăcute moliciuni. Totuşi, după ce-şi lăsă dantura să alunece într-un pahar cu apă de lângă pat, bunica îşi puse pe cap o scufie albă, ale cărei panglici legate strâns sub bărbie restabiliră în parte rigiditatea structurii ei faciale. Acum îşi lăsă fusta să cadă şi făcu un pas peste ea, operaţie pe care o repetă cu toate jupoanele. Numărul de jupoane pe care le purta bunica deveni obiectul uneia din marile nedumeriri ale copilăriei mele: întâi unul negru de alpaca, pe urmă trei de bumbac alb, două de flanelă crem... dar n-am ajuns niciodată să dezleg ultima enigmă de nepătruns, fiindcă în acest stadiu bunica se uita aspru, dar jenată la mine, poruncindu-mi:

— Robert! Întoarce-te cu faţa la perete!

După ce dădeam urmare acestui ordin, auzeam alţi paşi peste veşminte căzute, plesnituri de balene şi alte sunete. Apoi lampa de gaz se stingea, iar bunica se suia în pat lângă mine. Dormea liniştită şi nemişcată, dar picioarele ei, pe care şi le proptea în mine, erau foarte reci.

Stând culcat pe o coastă în întuneric, scrutam plin de teamă dinţii ei care rânjeau luminos la mine de pe masa

de noapte: două rânduri grele de culoare verzuie, de modă veche, dar nespus de rezistente, legate între ele printr-un arc puternic. Bunicul nu avea asemenea dinţi, dar doream – vai, în ciuda păcătoşeniei sale! – doream din toată inima să fiu din nou lângă el.

CAPITOLUL V

Vechea clădire de piatră cenuşie a liceului, cu orologiul din înaltul ei turn pătrat, cu scările de piatră roase de paşii generaţiilor, cu coridoarele lungi şi umede, cu sălile încinse şi mirosind a praf de cretă, a copii şi a gaz aerian, îşi îndrepta de mai bine de o sută de ani spre Strada Mare bolta adâncă şi întunecoasă de la intrare, pe care, în imaginaţia mea înfricoşată, o asemuiam cu deschizătura muntelui din Hameln[5].

Trezindu-mă plin de îngrijorare şi de emoţie în dimineaţa zilei când urma să păşesc pentru prima oară pe sub bolta aceasta, bunica îmi dădu de veste că hainele mele erau gata. Mă conduse mulţumită la fereastră, unde erau întinse pe o hârtie subţire, ca o surpriză pentru mine.

Privindu-mi noul costum, de care-mi legasem atâtea speranţe, rămăsei înmărmurit, neştiind ce să spun. Era verde, dar nu de un verde închis şi stins, ci de un verde măsliniu, aprins şi ţipător. E adevărat că pe când bunica cususe hainele la maşină, văzusem acest material, dar în naivitatea mea crezusem că era căptuşeala.

— Îmbracă-te! îmi spuse ea cu mândrie.

Erau largi, haina mă înghiţea, iar pantalonii cădeau în linii drepte, ca o pereche de nădragi lungi amputaţi sub

[5] Aluzie la legenda medievală despre „Fermecătorul de şobolani din Hameln”, care scăpând prin cântecul lui din fluier acest oraş de plaga rozătoarelor şi neprimindu-şi răsplata făgăduită, a fermecat, prin acelaşi cântec, pe toţi copiii oraşului, făcându-i să-l urmeze şi să dispară în deschizătura unui munte (n.t.).

genunchi.

— Minunat, minunat! făcu bunica, netezindu-mi haina şi trăgând de mine într-o parte şi într-alta. Te acoperă bine. Am ţinut seama că ai să mai creşti.

— Dar culoarea, bunicuţo! protestai eu timid.

— Culoarea?! Îndepărtând un fir de aţă albă de însăilat şi strângând un ac între buze, mă întrebă: Ce cusur are culoarea? E o stofă minunată, rezistentă. N-o să se uzeze niciodată!

Sângele îmi pieri din obraz. Uitându-mă îndeaproape la mâneca hainei, observai în stofă o dungă palidă, formată din mici vârtejuri care se urcau: o, Doamne, un desen de trandafiri, foarte frumos pentru juponul bunicii, dar departe de a fi potrivit pentru mine.

— Dă-mi voie, bunicuţo, să-mi pun azi vechiul meu costum.

— Prostii! L-am tăiat aseară în bucăţi, ca să fac cârpe de praf din el.

Elogiile bunicii la adresa creaţiei ei mă făcură să părăsesc camera pe jumătate convins; imediat după aceea însă, Murdoch mă distruse. Întâlnindu-mă pe scară, el se opri cu prefăcută spaimă, acoperindu-şi ochii cu mâna şi rezemându-se apoi de balustradă cu un râs sălbatic:

— Iată-l! Iată-l, în sfârşit!

În bucătărie, tăcerea ciudată a Mamei şi expresia de deosebită bunătate cu care-mi întinse farfuria de porridge[6] nu mă linişti.

Ieşii în aerul cenuşiu şi rece al dimineţii, descurajat şi conştient de faptul că în tot peisajul acela melancolic de iarnă scoţiană exista o singură şi stranie notă primăvăratică: eu.

Trecătorii îşi întorceau cu priviri mirate capul după mine. Ruşinat şi intimidat, ocolii Strada Mare, apucând. „Calea comună”, un drum mai liniştit, dar mai lung, ceea

---

[6] Fiertură de ovăz, consumată în general în Marea Britanie la micul dejun (n.t.).

ce mă făcu să sosesc cu întârziere la şcoală.

După ce mă rătăcii pe coridoare, găsii cu oarecare greutate clasa a doua, în care, la recomandarea lui Kate, fusesem repartizat. Când intrai pe uşă, panoul despărţitor din mijlocul sălii fusese tras înapoi, cele două diviziuni ale clasei fiind adunate laolaltă. Domnul Dalgleish, instalat pe catedră, tocmai anunţase prima lecţie. Încercai sa mă strecor neobservat într-o bancă liberă, dar profesorul mă opri în mijlocul clasei. După cum aveam să descopăr, nu era un tiran încarnat, căci avea zile în care se arăta nespus de binevoitor şi revărsa asupra noastră un belşug de cunoştinţe interesante; avea însă şi perioade, sumbre şi amare, când părea stăpânit de un demon sinistru. Văzui acum cu spaimă, după felul în care-şi mesteca mustaţa, că dispoziţia lui nu era prielnică. Mă aşteptam la o mustrare pentru că întârziasem. El însă nu se răsti la mine. În schimb, coborî de pe catedră şi se învârti alene în jurul meu, cu capul uşor înclinat. Toată clasa îl urmărea din ochi, speriată şi agitată.

— Vasăzică aşa! spuse el în sfârşit. Suntem noul elev. Şi, dacă nu mă-nşel, avem un rând de haine noi. Vremea minunilor n-a trecut încă.

Un chicot şi un freamăt de curiozitate făcu înconjurul clasei. Eu tăceam.

— Haide, domnule, nu sta aşa îmbufnat! Unde le-ai cumpărat? La Miller, pe Strada Mare, sau la Cooperativă?

Fără o picătură de sânge în obraz, bolborosii:

— Străbunica mea le-a făcut, domnule profesor.

Un hohot de râs scutură clasa. Domnul Dalgleish, privindu-mă serios cu ochii săi injectaţi, continua să-mi dea târcoale.

— Curioasă culoare! Dar potrivită, în cazul ăsta. Dacă nu ne înşelăm, eşti de origine irlandeză[7].

Clasa hohoti din nou. În tot acest amfiteatru de obrazuri rânjite, căruia înfricoşarea de care eram cuprins îi dădea proporţiile unui Coloseu, dar pe care-l distingeam

---

[7] Verdele este culoarea atribuită Irlandei – „Insula Verde” (n.t.)

limpede în toate amănuntele, nu erau decât două feţe care nu zâmbeau. Gavin Blair, aşezat în prima bancă, se uita la profesor cu un fel de dispreţ rece, iar pe deasupra cărţii ei de citire, Alison Keith îşi ţinea ochii ei căprui aţintiţi cu îngrijorare asupra mea.

— Răspunde la întrebarea mea, domnule! Eşti sau nu eşti discipol al sfântului Patrick[8]?

— Nu ştiu.

— Nu ştie! Tonul său sarcastic căpătă o nuanţă de uimire şi de şi mai nestăpânită batjocură; elevii se tăvăleau de râs pe bănci. Dă buzna peste noi, înghirlandat cu trifoi[9] ca o apoteoză vie a mişcătoarei balade „Purtatul verdeţei”[10], dar i-e ruşine să admită că fruntea lui mai e umedă de agheasmă[11].

Continuă câtva timp pe acest ton, întorcându-se deodată şi impunând elevilor, cu o privire rece, să tacă. Îmi spuse apoi cu glasul lui obişnuit:

— Te va interesa poate să afli că am fost profesorul mamei tale. Îmi vine să cred acum că mi-am pierdut vremea cu ea. Aşază-te acolo!

Tremurând şi adânc umilit, trecui, poticnindu-mă, la locul meu.

Speram că cu aceasta suferinţele mele se terminaseră, dar, vai! – fusese numai începutul.

În recreaţie mă văzui înconjurat de o gloată sfidătoare şi batjocoritoare. Fusesem pecetluit ca o fiinţă deosebită de celelalte, acum devenisem ca oaia râioasă în mijlocul turmei.

Cei care mă chinuiau mai mult erau Bertie Jamieson şi Hamish Boag.

— Verde îi e culoarea, dar albastră i-e mama![12]

Gândul era mai brutal decât al domnului Dalgleish, dar

---

[8] Sfântul naţional şi patronul Irlandei catolice (n.t.).
[9] Emblema naţională a Irlandei (n.t.).
[10] Baladă populară irlandeză din secolul al XVIII-lea. (n.t.).
[11] Catolicii fac semnul crucii muindu-şi degetele în agheasmă (n.t.).
[12] Aluzie la originea irlandeză a băiatului („verde”) şi la faptul că mama sa, scoţiană, murise (n.t.)

urma aceeaşi linie. Nenorocita fustă a unei femei bătrâne stârnise şi împinsese până la culme ura religioasă şi de neam. La ora mesei, mă încuiai într-una din despărţiturile toaletei, lăsând neatinsă pe genunchii mei felia de pâine unsă cu marmeladă de revent şi învelită în hârtie. Dar fui descoperit şi silit să ies la lumina zilei.

În după-amiaza aceea avurăm ora de gimnastică, predată în şcoală de portar, care fusese sergent în trupele teritoriale. Când îmi scosei haina, ca şi ceilalţi elevi, Bertie Jamieson şi Hamish Boag se apropiară de mine cu un aer ameninţător. Bertie era un bădăran cu fruntea bombată, care gonea tot timpul fetele, bătându-se cu ele. Îmi spuse:

— O să-ţi arătăm noi ţie după exerciţii!

— Dar de ce? bâiguii eu speriat.

— Pentru că eşti o secătură papistaşă.

În ora care urmă, executai comenzile „ridicaţi braţele” şi „îndoiţi genunchii” cutremurându-mă de sinistre presimţiri. De îndată ce exerciţiile se terminară, iar portarul plecă, mă împinseră înapoi în vestiarul sălii. Aproape toţi băieţii mai mari se aflau acolo, şi după ce mă înghiontiră cu mâinile şi cu picioarele până într-un colţ al încăperii, Jamieson, apucându-mi braţul, începu să mi-l tragă spre spate şi să-l răsucească. Căutând să scap de acest chin, alunecai şi căzui. Într-o clipa, Hamish Boag îmi imobiliză picioarele, iar Jamieson mi se aşeză pe piept, apucându-se să mă izbească cu capul de duşumea.

— Trage-i, Bertie! strigară câteva voci. Întoarce-l pe dos!

Asta-i dădu lui Jamieson o idee. Îşi scoase mâna din părul meu şi schimbă o privire cu ceilalţi.

— Cine are un briceag? Să vedem dacă e tot atât de verde pe dinăuntru ca pe dinafară.

— Nu, Bertie, nu! strigai eu.

Abia puteam vorbi de spaimă. Deodată, clopotul sună, silindu-i să-mi dea drumul. Când ajunsei pe coridorul unde urma să ne aliniem spre a intra în clasă, domnul

Dalgleish, care aştepta cu mâna pe limba clopotului, făcu ochi mari la hainele mele prăfuite şi la părul meu ciufulit.

— Ce înseamnă toate astea?

Ceilalţi răspunseră în cor în locul meu, pe un ton linguşitor:

— Nimic, domnule profesor!

Apoi, micul Howie, ghiduş ca o veveriţă, strigă din spate:

— Am admirat tocmai noile haine verzi ale lui Shannon.

Domnul Dalgleish schiţă un zâmbet acru.

Toată săptămâna aceea simţii întregul chin al vieţii. Abuzurile săvârşite împotriva mea se ţineau lanţ. După şcoală, o bandă prădalnică era de obicei adunată în faţa bisericii Sfinţilor Arhangheli din apropierea liceului. Cu toate că nu pusesem niciodată piciorul în acest locaş, ei îmi porunceau cu grosolănie să intru un moment ca să cer iertarea păcatelor mele, să jefuiesc cutia de pomeni şi să sărut picioarele preotului – şi alte părţi ale anatomiei sale. Mă chinuiau fără îndurare, iar când, în deznădejdea mea, începeam să dau în ei, numărul lor sfârşea totdeauna prin a mă copleşi.

Spre a mă feri de ei, eram veşnic cu ochii-n patru şi gata a o lua la fugă, apucând drumuri ocolite şi puţin bătute, printre care mai ales „Calea comună”, care trecea prin faţa fabricii de cazane. Nici aici însă nu eram ferit, înfiorătoarea bandă se ţinea după mine, iar tinerii mecanici şi ajustari ai fabricii mă întâmpinau strigând: „Ei, haină verde! Maică-ta ştie că ai ieşit de la şcoală?” Reflecţiile lor nu erau răutăcioase, eu însă eram prea intimidat pentru a fi în stare să deosebesc gluma de insultă. Căzând tot mai mult pradă deznădejdii, îmi făceam lecţiile de mântuială, răspundeam prost la toate materiile şi mă purtam ca un nătărău. Odată, când domnul Dalgleish îmi ceru să mă scol în picioare şi să recit o poezie pe care o învăţasem în clasă, şovăii atât de mult, încât ţipă la mine:

— Ce mai aştepţi?

Răspunsei distrat şi năucit:

— Aştept ceva despre hainele mele verzi, domnule profesor.

Toţi încremeniră, izbucnind apoi în urlete de râs.

Nu mai puteam răbda. În seara aceea dădui buzna în camera bunicului. Simţii o adiere a aerului stătut, dar atât de familiar şi de drag mie, iar ochii mi se umplură de lacrimi. De când bunica mă luase la dânsa, mă înstrăinasem cu totul de el şi deşi încercasem să-i cer iertare, el trecuse pe lângă mine cu capul ridicat, cu surâsul rece, distant şi dispreţuitor, răspunzând cu indiferenţă explicaţiilor pe care le bolboroseam:

— Dormi cu cine vrei, băiete.

Acum stătea aşezat ca un filosof, dar cu un aer cam apatic, fără a face nimic.

— Bunicule! îi spusei plângând.

Se întoarse încet către mine. Mă înşelam oare, sau ochii lui se luminară văzându-mă?

— Eram sigur că ai să te întorci – spuse el cu simplitate, după un moment de tăcere. Pe urmă, neputând rezista grozavului său obicei de a vorbi în zicători, adăugă: Prietenii vechi sunt mai buni decât cei noi.

CAPITOLUL VI

Şezând pe genunchii bunicului, ceea ce era o fericită dovadă a împăcării noastre, mă liniştii, în sfârşit, descărcându-mi sufletul. Mă ascultă în tăcere. Apoi, cu un gest hotărât, îşi luă o pipă umplută de pe suport.

— Nu e decât un singur lucru de făcut – zise el pe tonul său cel mai cumpănit. (O, cum binecuvântam logica lui liniştită, după atâtea zile de zbucium!) Mă întreb numai dacă ai să-l faci.

— O să-l fac! strigai eu cu ardoare. O să-l fac, o să-l fac!

Îşi aprinse pipa şi pufăi din ea de câteva ori.

— Care e cel mai tare... cel mai îndrăzneţ... cel mai dârz băiat din clasa ta?

O clipă îmi fu de ajuns ca să mă gândesc: nu era decât un singur răspuns la această întrebare. Fără şovăială îi declarai:

— Gavin Blair.

— Fiul primarului?

Dădui afirmativ din cap.

— Atunci – şi îşi scoase pipa dintre buze – trebuie să-l iei la bătaie pe Gavin Blair.

Holbai ochii la el, înspăimântat. De fapt, Gavin nu era printre cei ce mă chinuiau. Se ţinuse cu dispreţ la distanţă de toată această zarvă nenorocită. La şcoală, nu-mi vorbise decât de două ori. Era un băiat superior: ager la minte, dar stăpânit, fruntaşul clasei, apreciat chiar şi de Dalgleish. La toate jocurile era cel mai tare; toţi recunoşteau că-l putea bate pe Bertie Jamieson ţinându-şi o mină la spate. Încercai să explic acest lucru bunicului.

— Nu cumva ţi-e frică? întrebă el.

Îmi lăsai capul în jos, gândindu-mă la trupul vânjos al lui Blair, la bărbia lui mică, dar hotărâtă, la luminoşii săi ochi cenuşii. Contrar copiilor îndrăzneţi din poveştile care-mi căzuseră în mâini, eram teribil de speriat.

— Nu ştiu să mă bat.

— Te învăţ eu. Într-o săptămână eşti gata. Nu înălţimea contează, ci curajul. Ridică din umeri. Dacă vrei, îi putem, trimite lui Balgleish o scrisoare, cerându-i să vorbească cu băieţii. Te vor dispreţui însă şi mai mult dacă facem asta. E o chestiune de principiu ca să te duci şi să-l iei la bătaie pe cel mai bun dintre ei. Eşti gata s-o faci?

Mă înfiorai; dar – lucru ciudat – ananghia la care mă găseam îmi dădu o putere de voinţă asemănătoare, poate, aceleia care împinge pe sinucigaşi să se arunce din vârful unei clădiri înalte. Cu un nod în gât, scosei un sfios „da”.

Pregătirea mea începu în aceeaşi seară, după ce ştersesem farfuriile pentru Mama. Ne înţelesesem ca bunica să nu afle nimic despre planul nostru. Bunicul mă puse să iau o serie de poziţii ţepene şi incomode, cu pumnii împinşi înainte şi bărbia trasă înapoi, astfel încât nu puteam vedea decât vârful ghetelor mele. Postându-se apoi în faţa mea, într-o poză corespunzătoare, îmi porunci „să-i trag una cu stânga”. Dădui urmare cu atâta precipitare acestei porunci, încât îl nimerii drept în stomac, făcându-l să se îndoaie de mijloc şi să se trântească gâfâind în fotoliul său.

— Vai, bunicule – strigai eu înspăimântat – n-am vrut să te fac să suferi!

Era foarte supărat. Nu pentru că l-aş fi făcut să sufere, ci doar pentru că profitasem de ocazie, în chip foarte puţin cavaleresc, spre a-l lovi într-o regiune cunoscută ca fiind „sub centură”. Când îşi reluă suflul, îmi ţinu o predică severă despre loviturile sub mijloc, trimiţându-mă apoi afară ca să alerg până la capătul străzii şi înapoi, spre a-mi întări picioarele.

În zilele ce urmară se strădui serios să mă facă să progresez în nobila artă a boxului. Ca să mă îmbărbăteze, îmi povesti istorii sângeroase despre Jem toroipanul, Jim gentilomul şi Billy casapul, care se luptase timp de optzeci şi două de reprize cu o falcă ruptă şi o ureche smulsă din rădăcini. Îmi porunci să mă lipsesc de apă sau să beau cât mai puţină, ca să-mi întăresc pielea. Îşi sacrifica la masa de seară chiar porţia de brânză – singurul fel la care ţinea – punându-mă s-o mănânc încet sub ochii lui, în timp ce un firişor de salivă i se prelingea pe favoriţi.

— Nimic nu întrece brânza de Dunlop[13], băiete, ca să bage vlagă în tine.

Nu-i puneam la îndoială spusele, dar brânza mă ardea îngrozitor în stomac.

În după-amiaza de sâmbătă mă luă cu dânsul la cimitir, ca să arate prietenilor săi rezultatele obţinute cu mine. Când luai în faţa lor atitudinile mele pugilistice, el le descrise în culori sumbre motivele viitorului conflict. Îl auzii pe şelar râzând răutăcios.

— Cum rămâne, Gow, cu ideile tale nobile? Te aud într-una spunând că trebuie „să trăim şi să lăsăm pe alţii să trăiască” şi totuşi pui la cale o încăierare!

— Şelarule – răspunse tăios bunicul – uneori e necesar să te baţi ca să poţi trăi.

Această replică îl reduse la tăcere pe domnul Boag; îmi dădui însă seama că avea îndoieli serioase în privinţa şanselor mele de succes.

În sfârşit, ziua fatală sosi. Când traversai palierul, mă chemă în odaia lui şi-mi strânse mâna solemn.

— Adu-ţi aminte – zise el privindu-mă în ochi – orice... dar să nu-ţi fie frică!

Simţeam cum mă podidesc lacrimile, căci, în ciuda porţiilor de brânză ale bunicului, urmele anilor liniştiţi şi duioşi în care mă ţinusem de poalele bietei mele mame nu se şterseseră încă. Ceea ce agrava lucrurile era faptul

---

[13] Brânză iute, presată, fabricată în Scoţia. (n.t).

că, deşi persecuţiile împotriva mea nu slăbiseră, Gavin dăduse în ultima vreme semne de a-mi lua partea; îl cârpise pe Bertie Jamieson pentru că-i îmbrâncise prea brutal pe alţii la capră, iar o dată, în clasă, văzând că am nevoie de o gumă, mi-o împinsese tăcut pe a lui. Îi dădusem însă bunicului cuvântul meu, şi nimic, nimic nu trebuia să mă oprească. Mentorul meu alesese pentru mine ora patru, imediat după sfârşitul şcolii. În tot cursul zilei, tremurând neîncetat, urmării în cealaltă parte a clasei faţa calmă, concentrată, inteligentă a lui Gavin. Era frumos, cu ochi adânci şi gene negre, lungi, cu buza de sus întoarsă mândru; avea o faţă de muntean din Scoţia de sus[14], căci tată-său era originar din Perth, iar maică-sa, care murise, era din neamul Campbell de la Invemaray. În ziua aceea, poate pentru că avea să iasă seara împreună cu sora sa mai mare, el purta *kilt*[15]-ul de tartan cu culori închise al clanului Blair, un *sporran*[16] sobru şi pantofi negri groşi, de piele netăbăcită. De câteva ori, privirea lui se întâlni cu a mea, care trebuie să fi avut o ciudată expresie de implorare. Inima mi se topea. Simţeam aproape că-l iubesc. Totuşi trebuia să mă bat cu el.

Vechiul orologiu din turnul cenuşiu al liceului bătu de patru ori. Ultima mea speranţă că domnul Dalgleish avea să mă oprească în clasă se năruise. Fusesem lăsat să plec o dată cu toţi ceilalţi şi tocmai străbăteam terenul de joc. Gavin mergea cu paşi mari în faţa mea, cu ghiozdanul aruncat pe spate. Nevoia de a nu şovăi o clipă – dacă era vorba să nu mă întorc la bunicul ca un neputincios – îmi dădea ghes, împotriva oricărei raţiuni. Mă repezii brusc înainte, îmbrâncindu-l cu putere pe Gavin. Se întoarse cu

---

[14] Partea muntoasă din nordul Scoţiei (Highglands), cu locuitori viguroşi, bruni, de origine celtică, spre deosebire de Scoţia de jos (Lowlands), cu locuitori înalţi şi blonzi, de origine anglo-saxonă. (n.t.).

[15] Fustă ajungând până la genunchi şi plisată, de obicei tartan ţesut în culorile clanului, purtată de bărbaţii din partea muntoasă a Scoţiei. (n.t.).

[16] Mică traistă ornamentală de piele netăbăcită, purtată, în costumul scoţian deasupra kilt-ului (n.t.).

faţa spre mine şi mă văzu înfruntându-l cu pumnii puşi unul peste altul, ca şi cum aş fi purtat o lumânare într-o procesiune.

— Doboară stavila! mârâii eu – cuvinte care la Levenford aveau înţelesul tradiţional de provocare la luptă.

Îndată, ceilalţi băieţi scoaseră un strigăt colectiv, în care mirarea se amesteca cu oarecare curiozitate.

— O încăierare! Gavin şi cu Shannon! O încăierare! O încăierare!

Gavin, al cărui ten deschis roşea uşor, se îmbujoră la faţă, uitându-se plictisit la cercul de băieţi ce se strângea în jurul nostru. Era nevoit să accepte provocarea, oricât de timidă ar fi fost. Cu palma întinsă, el îmi dădu peste pumni, despărţindu-i. Imediat îi clădii la loc, ţinându-i într-o parte a corpului.

— Scuipă peste stavilă!

Gavin scuipă cu iscusinţă peste pumnii mei.

Procedai după ritual. Cu tocul ghetelor, care păreau desprinse de picioarele mele şubrede, trăsei o linie nesigură în pietrişul de pe terenul de joc.

— Te provoc să treci peste linie.

Îmi dădui seama cu groază că Gavin începea să se înfurie. Făcu imediat un pas peste linie.

Tremuram vargă. Nu mai rămânea decât actul final. Băieţii din jurul nostru nu scoteau o vorbă. Cu gura uscată, şoptii:

— Loveşte ca un laş.

Îmi trase fără şovăială un pumn în piept. Ce gol îmi suna sternul! Parcă ar fi fost de carton! Ce palid simţeam că sunt! Dar nu puteam da înapoi. Îmi încleştai dinţii, care clănţăneau, şi mă repezii asupra scumpului meu Gavin.

Uitai tot ce învăţasem de la bunicul, tot. Roteam în aer, ca un sălbatic, braţele mele subţiri. Îl nimerii deseori pe Gavin, dar totdeauna în locurile cele mai tari şi mai rezistente, ca, de pildă, în coaste, în pomeţii obrajilor şi mai ales în nasturii pătraţi, de metal, ai *kilt*-ului său.

Prezenţa perfidă a acestor nasturi teribili mă umplea de amărăciune. De câte ori îi nimeream păream să-i pricinuiesc mult mai puţină suferinţă decât mie însumi. În schimb pumnii lui se înfigeau dureros în părţile cele mai moi ale trupului meu.

Mă doborî de două ori la pământ, în mijlocul aclamaţiilor celorlalţi. Niciodată până atunci nu descoperisem în mine capacitatea de a mă înfuria. Aceste aplauze josnice mă ajutară s-o descopăr. Da, desigur, cele mai josnice fiinţe omeneşti erau acelea care, stând împrejur, găseau plăcere în lupta şi suferinţa semenilor. Furia împotriva adevăraţilor mei duşmani izbucnea din însăşi măduva mea; feţele lor, din care nu distingeam decât rânjetul, mă împingeau să le arăt din ce stofă eram făcut. Ridicându-mă de pe pietriş, mă repezii din nou la Gavin.

Căzu jos în faţa mea. Tăcere mormântală. Apoi, când Gavin se sculă, se auzi glasul micului Howie, veveriţa:

— Ai alunecat numai, Gavin. Arde-l! Dă-i la cap!

Gavin era mai precaut acum. Se învârti multă vreme în jurul meu şi nu părea încântat de şarjele mele. Aveam amândoi hainele mototolite şi suflam din greu ca nişte locomotive. Eram roşu la faţă şi înfierbântat: sudoarea rece îmi pierise de pe frunte. Zării cu mirare că unul din ochii lui Gavin era vânăt şi închis. Dădusem eu într-adevăr o lovitură atât de grea unui asemenea erou? Atunci, în mijlocul negurii, al tumultului şi al zăpăcelii, o voce stârni un ecou frenetic în urechea mea. Venea de la unui din elevii „mari”, din clasele superioare – un grup al acestora se oprise în drum spre sala de gimnastică:

— Ia te uită! Ce bine se luptă haine-verzi!

Încântare şi extaz! Aşadar, nu-l dezonoram pe bunicul, nu eram atât de laş cât mă temusem. Mă aruncai din nou asupra iubitului meu Gavin, ca şi cum aş fi fost gata să-l îmbrăţişez. Deodată, dar fără intenţie, în momentul când eram încăieraţi, el îşi înălţă capul.

Primii izbitura ameţitoare a ţestei sale drept pe nasul

meu, care începu să sângereze. Simţeam în gură gustul cald şi sărat al şuvoiului ce-mi ţâşnea pe nas, împroşcându-mă de sus până jos. O, Doamne! Nu bănuisem niciodată că aveam atâta sânge în trupul meu firav. Nu eram însă câtuşi de puţin incomodat. Capul mi-era într-adevăr din ce în ce mai limpede, cu toate că picioarele mi se muiau din nou. Zăpăcit, mă ciocnii încă o dată cu pumnii de nasturii lui Gavin. Urechile-mi vâjâiau, vedeam stele verzi... poate cometa Halley! Dădeam încă din mâini, când descoperii că cineva mă trage din spate. Altul dintre băieţii cei mari îl ţinea pe Gavin de guler în acelaşi fel.

— Ajunge, deocamdată, băieţi! Daţi-vă mâna! A fost o păruială minunată. Să alerge acum cineva după cheia de la poartă. Puştiul ăsta sângerează ca un purcel înjunghiat.

Zăceam întins pe spate pe terenul de joc, cu cheia uriaşă şi rece apăsată pe ceafa mea, în vreme ce Gavin stătea în genunchi lângă mine, cu faţa mânjită şi speriată. Hainele mi-erau leoarcă; băieţii cei mari erau îngrijoraţi că sângele nu mai înceta să curgă. În cele din urmă, punându-mi în nări tampoane rupte dintr-o batistă muiată în apă cu sare, ei reuşiră să-l oprească.

— Stai aşa vreo douăzeci de minute, piciule, şi ai să fii iarăşi sănătos tun.

Plecară. Toţi colegii mei de clasă o şterseseră unul după altul, toţi afară de Gavin. Rămăseserăm singuri pe strania întindere goală a terenului de joc – un câmp de bătaie pătat de sânge, scurmat şi răscolit de picioarele noastre. Ca în vis, încercai să-i zâmbesc, dar tampoanele din nas şi pojghiţa ţeapănă de pe obraz mă împiedicară.

— Nu te mişca! spuse el cu blândeţe. N-am vrut să te lovesc cu capul. A fost o mişcare nepermisă.

Tăgăduii din cap, făcând cât pe-aci sângele să curgă din nou. Într-un fel, izbutii să surâd.

— Îmi pare rău că ţi-am umflat ochiul.

Îşi pipăi uşor pleoapa închisă, apoi se aplecă din nou asupra mea, cu zâmbetul lui cald, fermecător, care mă

pătrunse ca razele soarelui.

Când capetele peticilor de batistă ce-mi atârnau din nas încetară să picure, el mi le scoase cu grijă; apoi mă ajută să mă ridic. Începurăm împreună, tăcuţi, pelerinajul nostru spre Drumbuck Road.

Cometa Halley tot mai nălucea pe cer. În faţa casei lui, el se opri.

— Nu poţi să te întorci acasă în halul ăsta. Intră la mine ca să te speli.

Îl însoţii cu timiditate printre cele două felinare de la intrare, pe care era pictată stema oraşului: erau însemnele reşedinţei primarului. Trecurăm prin aleea greblată cu grijă şi minunat întreţinută; un rândaş lucra în fund, lângă o roabă. În spatele vilei, ne apropiarăm de un şopron mare, cu un robinet de apă în perete. Când începurăm să spălăm ce era mai murdar pe noi, o femeie de serviciu, îmbrăcată cu o uniformă curată în dungi albe şi negre, ne zări speriată de la fereastră. Îndată după aceea, o doamnă purtând o rochie cafenie veni în grabă spre noi.

— Ce s-a întâmplat, dragii mei? Aţi avut un accident?

Era Julia Blair, sora adultă a lui Gavin, care, de la moartea maică-si, îngrijea de casa tatălui ei. După prima privire scrutătoare, ea încetă să ne mai pună întrebări. Mă duse sus în camera lui Gavin – o încăpere frumoasă, ocupată numai de el, plină de fotografii, de undiţe, de articole de pescuit şi de obiecte de traforaj, lucrate de el. Acolo, mă puse să-mi scot hainele năclăite de sânge, şi în vreme ce fata din casă le apucă cu oarecare dezgust spre a le împacheta într-o hârtie cafenie, ea îmi dădu să îmbrac un rând de haine bune, de homespun cenuşiu, ale lui Gavin.

— Am cunoscut-o pe maică-ta, Robert – spuse ea cu glas blând şi ocrotitor. Ar trebui să vii să-l vizitezi pe Gavin când – se uită în jurul ei, dar el fusese reţinut în bucătărie ca să i se îngrijească ochiul – când amândoi o să fiţi mai bine.

Coborî scara cu mine şi, la uşa din faţă, îmi întinse pachetul. O roşeaţă trecu peste faţa ei matură şi serioasă când îmi spuse:

— Nu e nevoie să aduci îndărăt costumul. Lui Gavin i-a rămas prea mic.

Stătu multă vreme singură pe pragul casei, urmărindu-mă cu privirea pe când dispăream în amurg.

Urcai încet drumul spre Lomond View. Simţeam acum cât de obosit eram. Toate oasele mă dureau, pământul se învârtea cu mine, abia îmi târam picioarele. Şi o dată cu sfârşeala care mă cuprindea, moralul meu scădea şi el. Locuinţa impunătoare a lui Gavin mă deprimase. Începea acum să mă roadă o ciudată descurajare care, mai târziu, avea să însoţească şi să întunece chiar şi cele mai vădite succese ale mele. După criteriile perfecţiunii, isprava mea îmi apărea din ce în ce mai nemulţumitoare. De fapt, dacă băieţii mai mari n-ar fi oprit încăierarea...

Ajunsei la poartă, iar acolo, singur, se afla bunicul, aşteptându-mă.

— Ai învins?

— Nu, bunicule – bolborosii eu – cred că am pierdut.

Fără a scoate o vorbă, mă duse în odaia lui, aşezându-mă în fotoliul său. Izbucnii:

— Nu mi-a fost teamă... cel puţin după ce începusem...

Mă făcu să depăn, şovăind, toată povestea bătăliei mele. Nu-i înţelegeam agitaţia. Când isprăvii, îmi strânse cu un fel de exaltare mâna. Apoi se sculă în picioare şi apucând pachetul de hârtie cafenie care conţinea cauza suferinţelor mele, îl aruncă în focul din cămin. Hainele mele verzi se mistuiră nespus de încet, umplând odaia de un fum înecăcios. În cele din urmă, însă, pieriră.

— Acum îţi dai seama – zise bunicul.

CAPITOLUL VII

În săptămânile de iarnă care urmară, cu gerul lor aspru şi serile lor lungi şi întunecate, vrăjmăşia dintre cei doi străbunici ai mei, care izvora din deosebirea concepţiilor şi inegalitatea situaţiei materiale, continuă să se manifeste într-o luptă surdă pentru a pune stăpânire pe mine.

Bunica era, în adevăr, foarte supărată de schimbarea hainelor mele; îmi trase o palmă zdravănă, iar seara, când eram culcat în pat lângă ea, îmi ţinu o predică sănătoasă despre josnicia lipsei de recunoştinţă, spunându-mi că trebuie să mă port mult mai bine dacă vreau să rămân „băiatul ei”. Grija, totdeauna serioasă, pe care o purta sănătăţii mele, părea să crească, căci nu puteam strănuta fără ca să mă declare bolnav de pneumonie şi să-mi administreze doze masive dintr-o doctorie negricioasă de unguraş cu siminichie, preparată de ea însăşi. Cu toate acestea, eram mai fericit decât înainte.

La liceu, lupta mea îmi fusese de mare ajutor, şi poate nu atât lupta, cât homerica mea pierdere de sânge. Aceasta ameninţa să devină istorică, fiindcă unii dintre băieţi începuseră să situeze evenimentele în raport cu ea, vorbind despre ele ca întâmplate înainte sau după „ziua în care lui Shannon i-a curs sângele pe nas”. În orice caz, îmbrăcat cuviincios în hainele cenuşii, pentru care o binecuvântam pe domnişoara Julia Blair, nu mai eram obiectul bătăii lor de joc. Într-adevăr, Bertie Jamieson şi aliaţii săi căutau ocazii ca să-mi manifeste stima lor.

Recunoşteau cu toţii că Gavin mi-era prieten.

Gavin, după cum am mai spus, se ţinea deoparte faţă de ceilalţi băieţi, şi aceasta nu din snobism, ci din cauza firii şi însuşirilor lui deosebite, a întregii lui vieţi sufleteşti. Era priceput la toate jocurile obişnuite, dar le practica prea puţin, căci avea alte gusturi şi feluri de recreaţie, cu mult superioare celor ce erau la îndemâna altora, în biblioteca din camera lui erau volume de ştiinţe ale naturii pline cu desene viu colorate, de păsări, insecte şi flori sălbatice, cu numele tipărite dedesubt. Avea o colecţie foarte frumoasă de ouă de păsări. Pe un perete al camerei era o fotografie înrămată, înfăţişându-l pe el însuşi în pantaloni de golf, ţinând în mână un peşte mare. Tată-său, care era meşter în pescuitul cu undiţa, îl lua adesea cu dânsul la lacul Lomond, iar în toamna dinainte, Gavin, care nu împlinise nouă ani, adusese peste bord, cu cangea, un somon de şase kilograme.

Aceste isprăvi minunate nu însemnau însă nimic faţă de tăria lui de caracter. Era un băiat tăcut şi cu apucături spartane. Linia fermă a buzelor sale, bărbia lui mică, dar hotărâtă, păreau să spună liniştit vieţii: „Nu mă voi da bătut niciodată”.

În vinerea de după încăierarea noastră, mă aşteptase la ieşirea din clasă şi, fără a scoate un cuvânt, ci numai zâmbind timid, ţinuse pasul cu mine de-a lungul Străzii Mari. Ce emoţionat eram de această distincţie, după săptămânile în care mă furişasem pe străzile dosnice! Ne oprirăm o jumătate de ceas la depozitul tatălui său, unde urmărirăm cu atenţie, în grajdurile din spate, cum Tom Drin, şeful camionagiu, doftoricea un cal care fusese bolnav de răpciugă. Când trecurăm înapoi prin magaziile de furaje şi de cereale, de saci cu făină, fasole şi ovăz, printre care forfoteau manipulanţi cu şorţuri albe, primarul Blair ne chemă:

— Voi doi aţi găsit calea potrivită ca să vă împrieteniţi – ne spuse cu un surâs sumbru, surâsul lui olimpian, de zeu, întinzându-ne un pumn de roşcove, cărora le ziceam

„lăcuste”.

În timp ce ne întorceam acasă, în lumina amurgului, mâncând împreună „lăcustele” noastre, încercai să-i arăt lui Gavin ce lucru minunat şi ce mare fericire este să ai un tată ca al lui, ceea ce-l făcu să roşească de mândrie. Nimic nu putea să-i fie mai plăcut. Pe urmă, când ne oprirăm în faţa locuinţei mele, el îşi lăsă ochii în jos, lovind uşor cu călcâiul în muchea trotuarului.

— La primăvară mă duc să scotocesc prin cuiburi... pe colinele de la Winton... după un ou de fluierar... Poate că vii cu mine...

O, nespusa bucurie de a mă vedea ales ca tovarăş al lui Gavin în aceste hoinăreli viitoare pe colinele de la Winton! Şi încă pentru un ou de fluierar! În noaptea aceea, aproape că nu dormii, gândindu-mă la ele. Perspectiva unor minunate avânturi mijea în faţa ochilor mei...

Dar, aşteptaţi... înainte de a trece la aceste plăceri sunt dator să pomenesc de o vizită care mă făcu să-l cunosc pe ultimul membru al familiei Leckie.

La începutul lui ianuarie, după raita pe care o dădea seara la cutia de scrisori a casei, Mama scoase un strigăt de bucurie.

— E de la Adam! spuse ea aducând scrisoarea în bucătărie, unde eram cu toţii aşezaţi la ceai. Soseşte duminică la ora unu. E o vizită scurtă, de afaceri.

Tata îşi întinse zelos mâna, iar Mama îi cedă, nu fără greutate, scrisoarea, care se plimbă apoi pe la toţi ai casei. Doar bunicul, care părea să nu facă mare caz de această veste, cât şi Kate, care îşi încreţea din nou îmbufnată fruntea, rămaseră nepăsători.

O ascultai cu emoţie crescândă pe Mama povestindu-mi ce straşnic fusese Adam la jocul de bile; ce minte sănătoasă avusese de mic copil; cum, înainte chiar de a împlini treisprezece ani, cumpărase şi vânduse o bicicletă cu un câştig de zece şilingi; cum intrase cu un an mai târziu în biroul de notariat al domnului McKellar, fără nicio

plată; cum lucrase, după orele de serviciu, ca achizitor pentru Compania de asigurări „Stânca”; cum îşi pusese deoparte toţi banii; cum, fără a fi împlinit nici douăzeci şi şapte de ani, se stabilise pe cont propriu, ca agent de asigurări atât pentru Compania „Caledonia”, cât şi pentru „Stânca”, instalându-şi biroul în imobilul societăţii „Fidelity” din Winton. Câştiga cel puţin patru sute de lire sterline pe an, ceea ce – şi aici Mamei i se opri răsuflarea – era mai mult decât însuşi venitul Tatii.

Mama îmi arătă cu mândrie darul primit de la el: broşa ei de aur, foarte galbenă, care – după cum îi spusese Adam – valora o groază de bani.

Duminică, cu câteva minute înainte de ora unu, o maşină se opri în faţa casei. Nu vreau să dau impresii greşite, nici speranţe înşelătoare – nu era maşina lui Adam. Era totuşi un automobil! Un Argyll de tip vechi, vopsit în roşu viu, cu un radiator mic cu cadru de alamă, purtând pe el leul albastru al mărcii Argyll. Avea o caroserie înaltă şi largă, cu locuri confortabile pe ambele laturi şi o uşă la spate.

Zâmbitor şi plin de încredere, Adam intră. Purta un palton cu guler de blană cafenie. O îmbrăţişă pe maică-sa, care se sculase în zorii zilei ca sa gătească pentru el, iar acum îl aştepta; strânse apoi cu putere mâna Tatii şi ne salută cu capul pe toţi ceilalţi. Era de talie mijlocie şi începea să se rotunjească; avea părul negru, iar faţa lui rasă era rumenită de pe urma cursei cu maşina în aerul rece al iernii. Când se aşeză ca să mănânce o friptură cu conopidă şi cartofi, pe care Mama, cu înflăcărată dărnicie, o scosese din cuptor aşezându-i-o în faţă, el arătă că domnul Kay, coproprietar al noilor uzine Argyll, îl luase cu el în maşină, în drumul său de la Winton spre Alexandria. Parcurseseră cei şaptezeci şi cinci de kilometri în mai puţin de două ceasuri.

Şedeam cu toţii în jurul mesei, asistând la ospăţul lui solitar, căci ne luasem cu o oră înainte dejunul nostru mai simplu, constând din plăcintă cu carne de berbec. Ne

povesti că sosise de o jumătate de ceas în oraş şi încheiase câteva tranzacţii de asigurare cu domnul McKellar. Ochii lui, mici ca şi ai Tatii, dar de o culoare cafenie deschisă, se opriră aproape cu jovialitate asupra mea. Sângele mi se sui în obraz de plăcere.

Mama, care se furişase în vestibul ca să examineze noul palton cu guler de blană al fiului ei, se întorsese şi-l servea cu adoraţie.

Adam îşi întrerupse povestirea, ridicându-şi zâmbind privirea spre dânsa.

— Un lucru trebuie să-l discutăm: poliţa de asigurare a bătrânului.

— Da, Adam – interveni Tata, care-şi amânase întoarcerea la serviciu.

Îşi apropie scaunul de al lui Adam, vorbindu-i pe un ton confidenţial şi respectuos.

— E aproape exigibilă acum – spuse Adam îngândurat – la şaptesprezece februarie... patru sute cincizeci de lire neto, plătibile în mâinile mamei, aşa cum s-a stipulat.

— Frumoasă sumă! oftă Tata.

— Da, destul de rotunjoară – admise Adam. Dar am putea s-o mărim.

Schiţând un zâmbet în faţa perplexităţii şi aerului serios al Tatii, el explică:

— Dacă am prelungi poliţa de asigurare actuală, lucru pe care l-aş putea aranja uşor, suma plătibilă la vârsta de şaptezeci şi cinci de ani sau la moarte, dacă aceasta intervine mai devreme, s-ar ridica, împreună cu părţile de beneficiu, cam la şase sute de lire.

— Şase sute! îngână Tata. Asta înseamnă însă că n-am putea încasa banii acum.

Adam ridică din umeri.

— Dar nu-i pierdeţi... „Stânca” e tot atât de solidă ca Banca Angliei. E o ocazie sigură. Ce zici, mamă?

Mama părea foarte nenorocită şi îşi tremura mâinile în aer:

— Am spus şi înainte... Nu-mi place să câştig bani de

pe urma tatii... Nu pe calea asta.

— Lasă astea, mamă! făcu Adam cu un zâmbet indulgent. Am lămurit de mult treaba aceasta. Îţi datorează aceşti bani pentru casă şi masă. În plus, trebuie să te gândeşti la istoricul poliţei. Când bunicul a contractat asigurarea, cu mulţi ani în urmă, era o biată afacere cu o primă de cinci şilingi pe lună, la vechea Companie „Castle”. Şi ştii că se prescrisese şi zăcea îngropată la Compania „Castle” când am transferat-o la „Stânca”. Ar fi rămas tot acolo dacă n-aş fi dezgropat-o şi n-aş fi obţinut de la McKellar, ca o favoare personală, să o accepte ca bază pentru o nouă asigurare asupra vieţii bunicului.

Mama suspină, fără a spune nimic.

— Ai cere un comision pentru prelungire? întrebă Tata cu precauţie.

— Bineînţeles – răspunse Adam râzând, fără a se arăta câtuşi de puţin jignit. Afacerile sunt afaceri de la un capăt la altul al lumii.

Urmă o pauză de chibzuite; apoi Tata rosti cu prudentă hotărâre:

— Da... da, Adam. Cred că trebuie s-o prelungim.

Adam dădu din cap în semn de aprobare.

— Eşti un om înţelept. Deschise geamantanul de la picioarele sale, scoţând un document împăturit: Iată poliţa gata scrisă. Ţi-o las, mamă. Fă-l pe bunicul s-o semneze înainte de şaptesprezece ale lunii.

— Da, Adam – răspunse Mama cu o umbră de remuşcare în glas.

Convorbirea aceasta îmi lăsase o impresie adâncă despre priceperea în afaceri a lui Adam, cu toate că nu înţelesesem nimic din ea. Mai târziu, când Tata se întoarse la serviciul său, Adam găsi răgaz pentru a schimba câteva cuvinte cu mine, înainte de a pleca spre a prinde expresul de la ora două şi jumătate.

— Sper că ai să mă însoţeşti până la gară, Robert – îmi spuse el, sculându-se de la masă şi scobindu-se în dinţi.

Adăugă apoi, privindu-mă vesel şi prietenos cu ochii lui mici: Vreau să-ţi fac un mic cadou în amintirea primei noastre întâlniri. Vezi asta? Apăsând pe cutiuţa de monede atârnată de lanţul ceasului de buzunar, făcu să iasă o piesă de zece şilingi şi mi-o arătă, ţinând-o între degetul mare şi arătător: Bani... proaspăt ieşiţi de la monetărie... un articol foarte util, cu tot dispreţul arătat pentru el de cei ce nu-l posedă. N-ar fi o idee rea să-ţi dai seama de valoarea banilor cât timp eşti mic, Robert. Să nu mă înţelegi greşit. Nu sunt zgârcit ca cei de aici. Îmi place să profit de banii mei... Să mănânc ce e mai bun, să port lucrurile cele mai bune, să trag la hotelurile cele mai scumpe, să fac pe toată lumea să alerge la porunca mea. Aşa văd eu lucrurile. Cât despre ceilalţi... Uită-te la bunicul... Nicio lăscaie de care să se bucure... numai brânză cu pâine în mansarda lui... depinzând de alţii chiar pentru un pacheţel de mahorcă...

Se opri, uitându-se la ceas şi zâmbind în chip atât da molipsitor, încât nu mă putui împiedica să-i răspund cu un surâs.

Aşteptându-l în vestibul, împărtăşeam cu convingere părerile sale despre seriozitatea vieţii şi însemnătatea banilor. Râvneam la ziua când, cu buzunarele zornăind de bani, aveam să intru şi eu într-un restaurant şi să comand cu aere de lord un biftec, făcând chelnerii să gonească spre a-mi îndeplini ordinele. Tremuram de bucurie gândindu-mă la darul pe care avea să mi-l cumpere cu frumoasa piesă de zece şilingi.

— Nu te plictiseşte să-mi duci geamantanul? mă întrebă Adam în treacăt, în timp ce Mama îl ajuta să-şi pună paltonul.

Îl asigurai de dorinţa mea fierbinte de a-l servi şi apucai geamantanul lui moale, care părea să conţină nişte bulgări, ce nu puteau fi nici cărţi, nici dosare, şi era mai greu decât bănuisem. Mama îl sărută încă o dată şi pornirăm spre gară. Adam mergea cu paşi elastici, iar eu, aproape alergând şi schimbând mereu geamantanul

dintr-o mână într-alta, căutam să ţin pasul cu el.

— Acum spune-mi ce cadou ţi-ai dori?

— Orice vrei tu, Adam – gâfiii eu politicos.

— Nu, nu – insistă Adam – trebuie să fie un lucru care să-ţi placă, băieţelul meu!

Ce generos era! Ce înţelegător! Văzându-mă încurajat în acest chip, îndrăznii să-mi exprim preferinţa. Lacul din parcul comunal era acoperit cu un strat de gheaţă netedă de zece centimetri, care „ţinea” bine şi, ducându-mă sau întorcându-mă de la şcoală, mă oprisem ca să-i observ pe patinatori cu ochii unui om pentru care o asemenea fericire era inaccesibilă.

— Mi-ar face plăcere o pereche de patine, Adam. Le-am văzut în vitrina lui Langland pe Strada Mare.

— A! Patine! Mă îndoiesc. Doar nu poţi să patinezi vara!

Cu toată decepţia mea, trebuii să recunosc logica argumentului său.

— O minge de fotbal ar fi mai potrivită – continuă el. Partea neplăcută e numai că trebuie s-o împarţi cu ceilalţi băieţi. Scot sufletul din ea lovind-o cu picioarele, o sparg, o pierd. De fapt nu e niciodată a ta. Ce-ai zice de un briceag? sugeră apoi Adam, răspunzând unui salut de pe celălalt trotuar. Ba nu, ai putea să te tai. E primejdios. Alege-ţi altceva!

Greutatea geamantanului mă trăgea la pământ; năduşeam în urma lui, cu genunchii muiaţi şi cu un umăr atârnând în jos.

— Nu-mi vine nimic în gând, Adam.

— Să-ţi spun ceva! exclamă el, chibzuind. I-ar face plăcere mamei dacă ţi-aş da un lucru util. De fapt – şi aici entuziasmul îl făcu să vorbească mai repede – gândindu-mă mai bine, cred că am găsit lucrul potrivit!

— O, îţi mulţumesc, Adam!

Speram să ajung încă viu la gară, cu povara pe care o duceam.

Se uită la ceas:

— Mai sunt încă două minute până la plecarea trenului.

Repede, băiete! Şi nu ciocni geamantanul!

O luă grăbit înainte, în vreme ce eu urcam anevoie scările gării în urma lui. Trenul era tras la peron. Adam sări într-un compartiment de clasa întâi pentru fumători, apucă geamantanul, pe care i-l cedai cu un oftat de uşurare, şi-l făcu să dispară în fundul compartimentului. Apoi se aplecă pe fereastră şi-mi puse în palmele mici şi umede un calendar masiv de alamă, cioplit grosolan ca un bulgăre de minereu şi sclipitor ca broşa Mamei, cu butoni pentru a întoarce zilele săptămânii şi cu inscripţia frumos gravată:

COMPANIA DE ASIGURĂRI „STÂNCA”
Semper Fidelis

— Iată – spuse Adam, ca şi cum mi-ar fi înmânat giuvaerele coroanei. Nu e minunat?

— O, da! îţi mulţumesc, Adam – îi răspunsei consternat.

Conductorul fluieră. Plecase.

Ieşii din gară plin de recunoştinţă faţă de Adam, dar oarecum nemângâiat şi puţin uimit de acest nou bun al meu şi de strania rapiditate cu care se desfăşurase ziua aceea. Când ajunsei acasă, urcai scările şi-i arătai bunicului trofeul meu. Îl privi în tăcere, ridicând ciudat din sprâncene.

— Nu e de aur, nu-i aşa, bunicule?

— Nu – spuse el. Dacă vine de la Adam, poţi fi sigur că e de alamă.

Tăcui un moment, recitind inscripţia.

— Bunicule, are vreo legătură cu poliţa dumitale?

Se făcu stacojiu la faţă, luând o expresie mâhnită, jignită şi furioasă. Îmi răspunse cu glas tare:

— Să nu mai pomeneşti niciodată în faţa mea de această pungăşie, sau îţi sucesc gâtul…

Urmă o tăcere. Bunicul se ridică şi începu să măsoare agitat odaia în lung şi în lat. La urmă rosti pe un ton solemn şi indignat:

— Cea mai mare crimă din lume... viciul de neiertat... ESTE MESCHINĂRIA!

Cu o expresie amară la început, apoi ironică şi pe urmă liniştită, el repetă de câteva ori această maximă, în sfârşit, regretându-şi parcă ieşirea, se întoarse către mine scrutându-mi mutra plouată:

— Vrei să mergi la patinaj?

Cu inima friptă, îi răspunsei:

— N-am patine, bunicule.

— T-ţ-ţ! Nu te da bătut aşa repede. Vom vedea ce se poate face.

Folosind un moment când terenul era liber, el coborî în pivniţa din dosul bucătăriei şi se întoarse sus cu o ladă plină de vechituri: cuie, buloane, clanţe de uşă şi patine ruginite, care – întrucât nimic, repet, nimic nu se arunca în casa aceasta – se adunaseră în cursul multor ani. Şezând în fotoliul lui, cu pipa în gură, în timp ce eu mă ghemuisem descălţat pe podea, el mânuia o cheie, încercând să potrivească pe ghetele mele cea mai mică pereche de patine. Eram foarte decepţionat văzând că nu reuşeşte. Când totul părea pierdut, descoperi însă pe fundul lăzii o pereche de patine de lemn care aparţinuseră lui Kate când era mică. Ce bucurie! Înşurubate în tocurile ghetelor mele, se potriveau perfect. Ne lipseau, ce e drept, curelele, dar bunicul avea destulă sfoară groasă care putea face acelaşi serviciu. Deşurubă patinele, mă puse să mă incalţ cu ghetele, şi pornirăm grăbiţi spre lac.

Priveliştea era plăcută şi antrenantă: o întindere de gheaţă lungă de vreo jumătate de kilometru şi lată de un sfert, înţesată de o mulţime care se avânta, alerga, se poticnea, se mişca plină de bucurie, desenând figuri complicate, ciocnindu-se, căzând şi ridicându-se din nou – toate acestea sub un cer albastru, senin, către care se înălţau neîncetatul sunet cristalin al gheţei şi strigătele patinatorilor.

Bunicul îmi fixă patinele şi începu să mă înveţe, cu

răbdare şi cu multe explicaţii ştiinţifice, cum să-mi păstrez echilibrul. Umbla greoi lângă mine, conducându-mă, şi sprijinindu-mă, până când fui în stare să mă ţin singur pe picioare. Se retrase atunci pe mal, lângă domnul Boag şi Peter Dickie, îşi aprinse pipa şi mă urmări cu privirea.

Încântat de această nouă formă de mişcare, înaintam pe gheaţă împleticindu-mă. Într-un colţ liniştit al lacului, câţiva patinatori buni aşezaseră pe gheaţă o portocală, care făcea o pată de culoare vie pe suprafaţa cenuşie, şi executau figuri în jurul ei. Domnişoara Julia Blair şi, spre mirarea mea, Alison Keith şi maică-sa se aflau printre ei. Amândouă patinau, în adevăr, foarte bine. Deodată, Alison se apropie de mine şi, aşezându-şi braţele cruciş, mă apucă de amândouă mâinile. Prinzând, prin imitaţie, ritmul mişcărilor ei, pe când mă pilota în jurul lacului, începui să fac progrese reale. La mulţumirile mele, ea răspunse cu un zâmbet, dând uşor din cap. Se repezi apoi spre maică-sa şi spre portocală. În timpul înconjurului făcut cu mine, ea nu scosese niciun cuvânt.

Mai târziu, bunicul mă chemă la mal, cu zâmbetul lui enigmatic.

— Ei, îţi place?

— O, bunicule, e splendid, pur şi simplu splendid!

Seara, acasă, pe jumătate adormit, îmi revizuiesc o părere... La urma urmei, nu am nevoie de chelneri care să gonească la porunca mea. Câtă plăcere mi-a fost dată cu acele patine vechi şi cu legătura de sfoară a bunicului! Păcat numai că nu m-am întâlnit pe gheaţă cu Gavin. Da, bunicuţo, voi fi cuminte mâine. Îmi pare rău că am fost ingrat şi făgăduiesc că de-acum încolo n-o să-mi uit rugăciunile. Acum însă... acum, am adormit.

CAPITOLUL VIII

Primăvara sosi repede în anul acela şi cei trei castani din faţa casei îşi agitau panaşurile albe sub ochii unui băiat ameţit de libertate, îmbătat de bucurii stranii şi nevisate.

La cincisprezece aprilie, bunica plecă, potrivit obiceiului ei, spre a petrece câteva luni la neamurile ei din Ayrshire. După cum am amintit, ea împărţea anul în mod egal: toamna şi iarna la Levenford, primăvara şi vara, „lunile de creştere”, la Kilmarnock.

Progresasem, ea şi cu mine, în solemnele noastre închinăciuni intime. Nimeni – şi trebuie să stărui asupra acestui lucru – nu ar fi putut fi mai reţinut decât bunica în mânuirea situaţiei delicate în care mă aflam. Ca membră ferventă a sectei puţin numeroase, dar pasionate, la care soţul ei o făcuse să adere, ţinea morţiş la convingerile ei, dar nu încercă niciodată să mi le impună. Atitudinea ei rămânea totdeauna în limitele stricte ale unei speranţe răbdătoare. Acţiunea ei cea mai intensă se producea duminicile, după cină. Mă lua atunci în camera ei, punându-mă să citesc cu glas tare, stând la picioarele ei, bucăţi alese din scriptură. Aproba povestirea mea despre războiul dintre Saul şi David, legănându-se uşor în balansoarul de lângă geam, pe care muştele bâzâiau amorţite. Urmărea jos, în stradă, obişnuita plimbare de duminica a oamenilor spre cimitirul din Drumbuck, sugând în acelaşi timp nu pastilele plate şi moi alese cu statornicie de bunicul, ci o „imperială” rotundă şi tare, care-i clămpănea multă vreme în gură. (Caracteristicile

opuse ale dulciurilor preferate de cei doi străbunici ai mei simbolizau exact, pe cât mi se părea, deosebirea dintre ei doi.) Din timp în timp, mă întrerupea din citit spre a-mi ţine câte o predică despre traiul bun şi primejdia de constipaţie, sau spre a mă îndemna stăruitor să mă împotrivesc cu hotărâre satanei.

Satana, necuratul, Lucifer sau, cum îl mai numea, fiara era pentru bunica un duşman personal, care stătea veşnic, scrâşnind din dinţi, alături de cel drept; şi cum, într-adevăr, teologia ei severă îmi întărea pe nesimţite învăţătura anterioară, diavolul începu să devină în ochii mei o înfiorătoare realitate.

În serile acelea de iarnă, când bunica lipsea de acasă pentru vreo activitate religioasă, aveam obligaţia să duc sus, în patul nostru, un vas de gresie cu apă fierbinte, ca să-l încălzesc, iar dacă nu se întorcea până la opt, să mă dezbrac şi să mă retrag în singurătate. Palierul de sus nu era niciodată bine luminat şi deseori bunicul lipsea şi el, fiind dus, fireşte, nu la biserică. Pe când eram culcat în întunecimea plină de şoapte a camerei şi ameninţat din toate părţile de pereţii sumbri şi de scârţâitul lemnăriei, simţeam cu nervii încordaţi că nu eram singur. Necuratul era şi el acolo, ascuns în şifonierul bunicii, gata să mă strângă în ghearele sale în clipa în care atenţia mea ar fi slăbit.

Clipe lungi de spaimă, în care stăteam nemişcat şi cu suflarea oprită, treceau până când, în cele din urmă, simţeam că nu mai pot răbda. Cu bruma de curaj pe care sfiala mea naturală mi-o lăsa, săream din pat şi mă repezeam în faţa înfiorătorului dulap. Acolo, tremurând din tot corpul – mică făptură albă, palid luminată de licărirea slabă ce venea de la felinarul din stradă – îmi ridicam glasul înfiorat spre a goni duhul rău:

— Ieşi de acolo, satano! Cunosc numărul[17] fiarei.

Apoi, crucindu-mă de trei ori, pentru mai multă siguranţă, deschideam repede uşa. O clipă, inima îmi

[17] Aici, în sens de număr magic,din vechile practici oculte. (n.t.).

stătea în loc... dar nu, nu era nimic acolo, afară de contururile confuze ale rochiilor bunicii. Oftând uşurat, mă întorceam şi mă vâram sub plapumă.

Bunica nu bănuia nimic despre aceste conflicte nocturne; cred însă că era mulţumită de felul plin de tact în care îmi forma spiritul meu gingaş şi neştiutor. Când plecă la Kilmarnock, cu o bonetă nouă pe cap, îmi puse în palmă o monedă de o jumătate de şiling şi, storcându-mi făgăduiala că-mi voi lua doctoria, murmură, după multe recomandaţii şi îndemnuri la „perseverenţă”:

— Când mă voi întoarce, puişorule, vom vedea ce avem de făcut pentru tine.

Inima mi-era plină, ca o fântână, de dragoste pentru bunica. Totuşi, absenţa ei îmi dădea un ciudat sentiment de uşurare, care crescu când Mama îmi instală un culcuş după o perdea în firida din bucătărie. O, ce dulce era intimitatea acestui colţişor! Aveam aproape o odaie a mea.

Bunicul părea uşurat şi el. Prima lui acţiune fu de a lua sticla mare cu doctoria lăsată de bunica şi de a o vărsa pe fereastră cu un zâmbet impenetrabil. Aproape imediat, ferigile de pe stratul de sub fereastră păliră şi se uscară, ceea ce-l făcu pe Murdock să se încrunte şi să bodogănească – fireşte, fără temei – împotriva apucăturilor intime ale bunicului.

Dar puţin importă; menajul din Lomond View îşi găsi o vremelnică linişte o dată cu miracolul renaşterii pământului cenuşiu. Liniştit de pacea ce domnea pe palierul de sus, bunicul se ducea tacticos în fiecare zi pe pajişte, ca să-l bată pe Boag, şelarul, la bile. Tata îşi puse un înveliş alb pe şapca lui de uniformă şi mă luă efectiv într-o după-amiază de duminică la uzina de apă, ca să admir, peste balustrada vopsită în roşu, marele rezervor şi locuinţa cochetă pe care nădăjduia să o ocupe atunci când domnul Gleghorn, directorul, avea să iasă la pensie. Mama, mai puţin preocupată, încetă cu nesfârşitele ei calcule meticuloase în bani mărunţi spre a face faţă

cheltuielilor cu ceea ce primea. Iar Murdock, când îşi rădea dimineaţa tuleiele de pe bărbie, putea fi auzit intonând răsunător: „Mi-e dragă o fată de muntean, o blândă, dulce fată”. Numai Kate părea tulburată, înfuriată chiar de seva care fierbea în plante, de zborul repezit al rândunelelor ducând fire de paie sub streşini, de încântătorul nechezat al unui armăsar, ce se auzea din depărtare, de la ferma lui Snoddie.

Înainte de a destăinui propria mea bucurie, trebuie să caut a pătrunde, cu duioasă grijă, enigma care se cheamă Kate.

Stăm în cea mai deplină armonie, cu fereastra deschisă, la desertul prânzului nostru. Mireasma liliacului înflorit din spatele casei adie până la noi. Mama, care nu suferă să vadă că ceva a rămas nefolosit, pescuieşte cu lingura de servit ultimele trei prune fierte rămase stinghere pe fundul castronului.

— Cine le vrea? întreabă ea. Sunt foarte bune pentru a curăţi sângele, primăvara.

Încearcă să le ofere lui Kate, care stă îmbufnată, şi, neprimind niciun răspuns, le lasă să cadă pe farfuria lui Murdoch. Kate sare în sus ca înţepată; umflăturile de pe frunte i se aprind ca nişte pete de migrenă şi ţipă isteric:

— Eu nu însemn nimic în casa asta! Şi totuşi câştig şi eu... aducând bani buni... învăţând de dimineaţă până seara pe copiii aceia puturoşi. Nu mai vorbesc niciodată, nu, niciodată cu vreunul din voi.

Se repede pe uşă afară. Mama, speriată, se ţine după ea, întorcându-se după un minut, respinsă. Clatină din cap şi oftează:

— Ciudată fată mai e Kate!

Murdoch se declară gata să cedeze cu mărinimie prunele. Mama însă prepară panaceul ei universal, o ceaşcă de ceai, trimiţându-mă să i-l duc lui Kate în cameră. Mă alege pe mine pentru că, desigur, nu eu am putut-o jigni. O găsesc pe Kate trântită pe pat, scăldată în lacrimi, topindu-se de jale şi bocindu-şi propria soartă.

— Toţi mă urăsc, toţi, fără excepţie!

Deodată se ridică în capul oaselor şi îşi întoarce spre mine obrazul răvăşit de plâns:

— Spune-mi, dragul meu, mă găseşti, într-adevăr, atât de urâtă?

— Nu, Kate, nu... nici vorbă de aşa ceva! îi răspund, minţind de frică.

— Maică-ta era mult mai drăguţă decât mine, ba de-a dreptul încântătoare – făcu ea, dând cu tristeţe din cap. Şi am un nume atât de groaznic! Dă-ţi seama... Kate. Cine s-o poftească pe Kate la o plimbare cu barca într-o seară cu lună plină... sau la muzicanţii de pe malul apei? Dacă mă întâlneşti vreodată cu un tânăr necunoscut, spune-mi Irina. Promite-mi asta!

Îi promit conştiincios, dar plin de uimire. În alte privinţe; Kate e atât de cumpănită: învăţătoare serioasă, bine apreciată la Şcoala normală, jucătoare bună de hochei, pricepută la tricotat, membru a Institutului femeilor. Posedă în cel mai înalt grad acea minunată însuşire a scoţienilor: tenacitatea. În lupta împotriva lindinilor din părul elevilor ei nevoiaşi, ea, care e de o curăţenie atât de riguroasă, se trezeşte adesea cu vermină, fiind silită, de câte ori se întoarce de la şcoală, să stea şi să-şi scuture în baie îmbrăcămintea, cu faţa pălită, de scârbă, dar fără a se plânge. Străinii spun cu un ton elogios despre Kate: „Ce fată demnă!” Lui Kate îi datorez dinţii mei sănătoşi, căci atunci când, cu o lună în urmă, începuseră să se strice, m-a dus, fără a scoate un cuvânt, la domnul Strang, dentistul din Levenford. Tot ea e aceea care îmi dă să citesc cărţi bune din mica ei bibliotecă, cum ar fi *Ivanhoe şi Hereward cel treaz*[18]. Ştiu însă că în acelaşi raft există – căci le-am citit pe nerăsuflate din scoarţă în scoarţă – cărţi în care frumosul erou oacheş îngenunchează în ultimul capitol, cu un murmur şovăielnic, în faţa dulcei făpturi femeieşti,

---

[18] Romane istorice, primul de Walter Scott, al doilea de Charles Kingsley (n.t.).

înveşmântate în mătase albă şi pe care până atunci o nesocotise...

— Ei, Robie – zice Kate, punând capăt cu un oftat întrevederii noastre – cred că dacă e vorba să putrezim, e indiferent dacă suntem aici sau în altă parte.

Când cobor, îi spun Mamei că i-au trecut toanele lui Kate. Dar nu este aşa. Timp de două săptămâni, ea îşi limitează conversaţiile familiale la comunicări mâzgălite pe fiţuici de hârtie. Se ceartă violent cu cea mai bună prietenă a ei, Bessie Evving, astfel încât Bessie; buna, mioapa Bessie; vine seara târziu pentru a avea lungi convorbiri confidenţiale cu Mama în taina încăperii de lângă bucătărie. Bessie, care a răbdat toanele lui Kate de pe vremea când erau colege la şcoală, e o fată deşteaptă, dintr-o familie de oameni cumsecade din cartierul Knoxhill. Lucrează la centrala telefonică locală, iar în fiecare duminică îmbracă uniforma albastră şi roşie a Armatei Salvării[19]. Scundă şi anemică, dar cu un păr frumos şi vaporos, ea are o fire angelică şi un fel al ei de a se uita la Murdoch când se întâlnesc în bucătărie.

Acum o aud spunând Mamei pe un ton serios:

— Vă asigur, doamnă Leckie, că sunt îngrijorată. Nimic n-o interesează. Dacă am putea s-o convingem, cel puţin, să înveţe să cânte din mandolină... sau chiar din banjo...

Ca mic pârâtor ce sunt, dau goană la bunicul ca să-i duc vestea:

— Bunicule! Bunicule! Kate o să înveţe să cânte din banjo!

Bunicul face ochi mari la mine, strâmbând ironic din buze:

— Mă tem, dragul meu, că instrumentul ăsta n-o va ajuta prea mult.

Mă uit la el nedumerit; poate vrea să spună că ar face mai bine să înveţe să cânte la pianina din salon: „Fraţii McKillop, model mare cu cadru de fier”. Dar n-are a face; ridic capul şi pornesc ca o săgeată, numai de dragul

[19] Asociaţie religioasă. (n.t.)

alergatului. Fac curse pentru toată lumea: pentru doamna Bosomley, care, la întoarcerea mea, mă răsplăteşte cu surâsul ei matur şi cu o bucată de pâine prăjită, unsă cu bovril[20], la vederea căreia îmi lasă gura apă. Uitând de poziţia mea precară de mic paria, abia recunoscut de alţii şi suspendat deasupra necunoscutului, mă simt fericit... fericit pentru că-l iubesc pe Gavin şi sunt iubit de el.

Gavin şi cu mine începuserăm să cutreierăm dealurile. Erau expediţii curajoase, pe lângă care escapadele anterioare cu bunicul păreau, în adevăr, copilăreşti. Gavin căuta fără preget şi cu patimă singurul specimen de ou care lipsea din colecţia sa: oul de fluierar, cea mai rară pasăre din Winton. În timp ce colindam pădurile de la poalele colinei, umblând aplecaţi în căutarea unui asemenea ou, el avea răbdarea să mă instruiască: găsea şi-mi arăta, în locuri ascunse şi inaccesibile, toate cuiburile mai obişnuite; dădea la o parte crengile unui măceş, murmurând liniştit: „sturz-de-vâsc cu cinci ouă”, iar eu scrutam blidul făcut cu îngrijire din paie şi noroi, în care zăceau, fragile şi calde, ouăle albastre cu pete închise. Mă iniţie în arta subtilă a golirii ouălor prin suflare. Mă făcu să mă leg prin jurământ de pădurean că nu voi lua niciodată mai mult de un ou dintr-un cuib şi se îngălbeni la faţă de mânie pomenindu-mi despre băieţii care furau toate ouăle, făcând pasărea-mamă să părăsească acel cuib.

Apoi ne urcarăm pe colina de lângă Drumbuck. Descopeream un ţinut nou, unde adia o boare dulce, care-mi răcorea obrajii ca apa de izvor. În depărtare, sub noi, se desfăşura panorama deschisă şi vastă a lumii, străbătută de drumuri albe şi despicată de estuarul Clyde-ului, o dungă lată şi strălucitoare de argint, pe care pluteau vapoare micuţe. Oraşul Levenford era ascuns sub un văl de ceaţă, din care răsărea cocoaşa rotundă a Stâncii Castelului – Castle Rock. Casele pitice ale satului Drumbuck se pitulau până departe în vale, la picioarele

[20] Extract de carne. (n.t)

noastre. Fâşii verzi se desfăşurau către apus şi, urmărind cu privirea aceste păşuni, zării o formă mare şi înaltă ridicându-se, colţuroasă şi vânătă, până în văzduh, deasupra norilor albi ce goneau.

— Priveşte, Gavin, priveşte! strigai eu strident, lipindu-mă de el şi întinzând degetul spre munte.

Confirmă solemn din cap:

— E Piscul!

Nu mă săturam să privesc. El însă mă trase mai departe, prin faţa casei văruite, a unei ferme dintr-o vâlcea a colinei, în jurul căreia erau grupate în careu grajdul de vaci şi acareturile. Un miros de vite şi de paie venea din curtea fermei; o tufă de grozamă, cu florile ei de un galben-aprins, umbrea tinda din spatele casei. Ploierii se roteau pe deasupra capetelor noastre, iar albinele zumzăiau în jurul tufelor sclipitoare de drobiţă, în timp ce străbăteam pajiştile fermei, unde vacile stăteau culcate la umbră, toate cu capul în aceeaşi direcţie; rumegau alene şi goneau muştele cu o mişcare din urechi, privindu-ne pieziş cu ochii lor mari şi umezi.

La capătul câmpului, începurăm să urcăm anevoie spre vârfurile mai înalte.

Ţinutul unde mă duse Gavin se găsea aproape de cer – o sălbăticie plină de melodii, mlăştinoasă pe alocuri şi brăzdată de stânci de calcar. Înaintând cu spinările aplecate şi căutând cu ochii printre tulpinile de poroinic şi de trifoişte ale paraginii, păream să ne ferim de norii pufoşi care goneau în văzduh deasupra capetelor noastre. Din când în când, Gavin se oprea, arătându-mi tăcut vreo plantă rară: roua-cerului, care prinde insecte în firele ei lipicioase şi le mistuie, sau albina[21], cu parfumul ei nespus de pătrunzător. Odată, o viperă ne tăie drumul şi, înainte ca să pot striga, Gavin îi strivi capul cu tocul bocancului. Îmbucarăm mâncarea rece adusă cu noi, odihnindu-ne pe

[21] Plantă ierboasă cu flori frumoase, care seamănă foarte mult cu o albină; creşte prin locuri argiloase, pe coaste şi râpe cu iarbă sau la marginea pădurilor. (n.t.)

o lespede netedă, numită Piscul Vânturilor, unde ajunserăm de-abia după o căţărătură ameţitoare.

Timp de o lună, Gavin căută, cu toată iscusinţa şi hotărârea lui, oul dorit – dar în zadar. Într-o după-amiază, pe când ne întorceam descurajaţi din locul cel mai îndepărtat pe care-l atinsesem vreodată, rămăsei în urmă lângă o mlaştină acoperită de papură. În chip ciudat, aceste mlaştini de locuri înalte şi vietăţile ce mişunau în ele începuseră să mă intereseze. Mă aplecai ca să prind în mână nişte mormoloci. Deodată, ca într-un vis, ochii îmi căzură pe un mic aşternut răvăşit de paie groase, aşezat pe un petic de muşchi la marginea mlaştinii. Pe paie zăceau trei ouă mari, de un verde-auriu, cu pete purpurii.

Strigătul pe care-l scosei opri în loc mica siluetă neagră a lui Gavin, ce se profila la orizont. Era obosit, dar mişcările sălbatice pe care le făceam cu braţele îl hotărâră să se întoarcă cu paşi greoi. Mut de emoţie, îi arătai cu degetul peticul de muşchi. Nu puteam vedea faţa lui Gavin, dar, din faptul că încremenise brusc, înţelesei că găsisem în sfârşit cuibul.

— Ăsta e! strigă el, intrând în apă până peste marginea bocancilor şi întorcându-se cu unul din ouă.

Ne aşezarăm la marginea mlaştinii şi, după ce puse oul să plutească în apă, spre a vedea dacă nu cumva era clocit, îl goli suflându-l cu cea mal mare grijă. După aceea mi-l puse în palmă.

— Ţine! E minunat, nu-i aşa?

— O adevărată minune! spusei eu încântat, îmi pare atât de bine că l-am găsit, în sfârşit! După ce mă săturat să admir oul, i-l întinsei: Ia-l, Gavin!

— Nu.

Stătea cu privirea aţintită asupra ouălor rămase. Ştiam că ar fi primit mai curând să moară decât să se atingă de ele.

— E al tău, nu al meu.

— Nu spune asta, Gavin! E al tău.

— Ba nu, al tău! stărui el cu stoicism. Tu l-ai găsit şi ai dreptul să-l păstrezi.

— Nu l-aş fi găsit fără tine – pledai eu. E al tău şi numai al tău.

— Ba al tău! insistă el, palid la faţă.

— Al tău! strigai eu.

— Al tău! murmură el.

— Ba al tău! făcui eu, gata să plâng.

Ne ciondănirăm cu deznădejde până când, în cele din urmă, căutând cu orice preţ să-l fac să primească oul, îi spusei tot adevărul:

— Gavin! Crede-mă! E un ou admirabil. Dar nu-l doresc. Nu am nicio colecţie, iar tu ai una. Ceea ce mă interesează sunt broaştele, mormolocii, libelulele şi altele de soiul ăsta! Dacă nu iei oul, îţi jur că... îl arunc!

Convins, în sfârşit, prin această ameninţare, se uită la mine cu ochii lui cenuşii, care erau plini de lacrimi. Vocea îi tremura:

— Atunci, îl primesc, Robie. Dar nu degeaba; n-ar fi cinstit. Am să-ţi dau în schimb ceva... un lucru al meu care ştiu că-ţi place.

Înveli cu vată preţiosul ou, îl puse în cutia de colecţionar şi-mi aruncă un zâmbet – zâmbetul lui sfios şi cam sumbru, care pornea de sub pleoapele-i pe jumătate închise şi care îmi umplu inima de bucurie.

În aceeaşi seară plecai din camera lui cu un obiect ciudat, pe care mi-l dorisem încă din clipa când, sub îndrumarea lui Gavin, învăţasem să-l mânuiesc. Era un vechi microscop de alamă, fost pe vremuri al surorii sale Julia, care, ca fată, urmase un curs de ştiinţe ale naturii la Universitatea din Winton. Era un model simplu, dar avea două oculare şi două obiective, iar lentilele, deşi fixe, erau de marca Smith şi Beck – căci chiar în privinţa lucrurilor mărunte, primarul Blair ţinea la ce e mai bun. Instrumentul era însoţit de câteva preparate elementare şi de o carte cu pagini îngălbenite şi cu pete de rugină, al cărei prim capitol purta titlul: „Ce putem vedea într-o

picătură de apă”, iar al doilea pe acela: „Structura aripii de muscă”.

Aşezai microscopul pe masa din odaia bunicului şi, pe când acesta mă observa pe ascuns, începui să examinez cu pasiune lamele. De când legasem prietenie cu Gavin, bunicul îmi arătase oarecare răceală. Nimeni nu se ofensa mai uşor decât dânsul. Cred că în sinea lui, el aproba hoinărelile mele prin locurile mlăştinoase de pe coline, cum însă nu lua parte la ele, afecta o atitudine de dezaprobare şi dispreţ. Acum însă nu-şi mai putu stăpâni curiozitatea.

— Ce bazaconie nouă ai mai adus acolo, Robert?

Faptul că-mi rostea numele întreg arăta că nu era în cei mai buni termeni cu mine. Îi explicai cu mult zel, şi îndată el se aşeză lângă mine, lipindu-şi un ochi de misteriosul tub, încurcându-se în punerea la punct, dar pretinzând a cunoaşte perfect aparatul. Vedeam că-l încântă, şi când mă întorsei după cină, îl găsii tot lipit de microscop, cu o expresie de fascinaţie pe faţă.

— Pe toţi dracii! strigă el. Ai văzut gângăniile acelea din brânză?

Astfel începu pentru bunicul şi mine o eră de minunate aventuri, în care ne avântam, cu aripi întinse, în necunoscut. Curând terminarăm cu îndreptarul îngălbenit al domnişoarei Julia Blair, şi atunci bunicul, pornind ca un nou Huxley[22] la biblioteca de împrumut, aduse de acolo cărţi mai serioase: *Biologia elementară* de Brooke, *Ierburi acvatice vii* de Steed şi, cea mai însemnată dintre toate, *Fauna lacurilor*, cu treizeci de planşe în culori, de Grant. În timpul zilei, când eram la şcoală, el scormonea mocirlele din împrejurimi, iar seara, după ce isprăveam de învăţat, ne aşezam împreună ca să comparăm vietăţile care se perindau pe sub lentila noastră magică cu ilustraţiile din cărţi. Închipuiţi-vă emoţia noastră când identificam o amibă lentă sau urmăream uimiţi învârtiturile unui rotifer. Nu uitaţi că nu împlinisem încă

[22] Thomas Huxley (1825-1895), cunoscut naturalist englez. (n.t.)

nouă ani şi că nu stăpâneam încă pe deplin tabla înmulţirii.

O, eram îmbătat de minunile vieţii care renăştea. Cuiburile erau pline de pui, care-şi întindeau gâtul după hrană; un mânz stătea pe câmp, dincolo de castani; mieii behăiau lângă oi pe păşunile fermei lui Snoddie. În cărţile mele era un cuvânt pe care nu-l prea înţelegeam: „reproducere”. Unele din micile mele fiinţe se înmulţeau prin simplă diviziune, altele printr-un proces mai complex de împreunare. Simţeam nedesluşit că mă găsesc pe pragul unei mari descoperiri. Cine putea să-mi dezvăluie această taină? Dintre toţi, poate Bertie Jamieson. Gavin plecase pentru o săptămână la Luss, fiind scos liniştit de la şcoală de atotputernicul său tată, pentru a profita de migraţia de primăvară a somonilor în susul lacului. Mă întorceam acum în fiecare seară împreună cu Jamieson şi aliaţii săi, dar, ajunşi la locuinţa lui, aproape de bariera Drumbuck, ei mă părăseau, declarându-mi că sunt „prea mic” ca să-i însoţesc. Dispăreau apoi în spălătorie, încuind uşa după ei şi închizând obloanele. Rămâneam trist afară, auzind zgomote şi chicoteli în interiorul, desigur întunecos, al spălătoriei. Când ieşiră jenaţi într-o seară, Bertie îmi spuse că a doua zi mi se va face marea favoare de a mi se permite să intru şi eu. Nu mai puteam de bucurie şi-i spusei acest lucru bunicului, când ne aşezarăm unul lângă altul în faţa lamelor noastre.

— Ce-ai spus? făcu bunicul, sărind în sus, răsturnând preţiosul microscop şi izbind cu pumnul în masă. N-ai să intri în spălătoria aceea decât peste cadavrul meu! Nu, niciodată, niciodată!

A doua zi, când ieşii de la liceu, bunicul mă aştepta afară. Mă apucă de mână, iar când Jamieson trecu alergând pe lângă noi, îi trase nenorocitului de băiat un ghiont care aproape că-l trânti la pământ. Pe când mă trăgea furios după el, nu puteam decât să constat cât de bizare şi de nemaipomenite erau manifestările primăverii.

CAPITOLUL IX

Şi totuşi, primăvara continua.

Din Drumbuck Road pornea o fundătură scurtă şi discretă, cu case mai mici, purtând numele înşelător de „Aleea Băncii”. Stradela aceasta distona oarecum cu distincţia rigidă a căii vecine, care era locuită de notabilităţile şi de funcţionarii oraşului, începând cu primarul şi ajungând, după şeful gării şi comandantul pompierilor, la însuşi administratorul sanitar Leckie. În Aleea Băncii locuiau câţiva mecanici şi lăcătuşi de la fabrica de cazane. Nimeni nu-i vedea dimineaţa la cinci, când sirena îi scula din paturile lor; la ora prânzului însă, şi iarăşi seara, bocancii lor cu ţinte sunau pe pavajul curat, iar salopetele lor murdare, mâinile şi feţele înnegrite aduceau o notă tristă alături de şapca albă de uniformă şi lucioşii nasturi de alamă ai domnului Leckie.

Erau oameni liniştiţi, căci munceau din greu, şi izbuteau, poate din cauză că salariile lor erau dureros de mici, să se distreze într-un fel al lor, care era foarte inofensiv. În fiecare după-amiază de sâmbătă, şepcile lor cadrilate în culori vii puteau fi văzute contopindu-se cu şuvoiul de oameni ce se scurgea, în aşteptarea unor emoţii plăcute, spre parcul Boghead, sediul echipei locale de fotbal. Gătiţi şi purtând hainele lor cele mai bune, ei plecau adesea cu trenul până la Winton, spre a lua un ceai cu pateuri cu carne şi a petrece seara la Palatul de varietăţi. Iar duminicile, pe vreme senină, hoinăreau seara liniştiţi, în grupuri mici, pe drumurile de ţară, în timp ce unul dintre ei improviza cu multă pricepere câte

un cântec la acordeon sau muzicuţă. Când, în prima perioadă a şederii mele la Lomond View, stam culcat seara simţind apăsarea întunericului şi a respiraţiei grele a bunicii, o adiere de fum de ţigară sau crâmpeiele unei melodii vesele şi glumeţe, care pătrundeau prin fereastra deschisă, mă făceau să mă ridic în pat şi să zâmbesc, nevăzut, constatând liniştit că în lume totul e încă în regulă.

Unul dintre aceşti cazangii, pe numele de Jamie Nigg, începuse să-mi dea dovezi de atenţie. Era un om scund, de vreo treizeci de ani, cu umeri grei, mâini late care se bălăbăneau şi ochi mari, melancolici. Cu o stranie intuiţie, înţelesei că era trist din pricina picioarelor sale, care erau teribil de strâmbe, formând un oval desăvârşit, şi, deşi prin felul său de a umbla făcea tot ce putea pentru a-şi ascunde cusurul, acesta era destul de neplăcut spre a amărî chiar şi inima cea mai curajoasă. Când fugeam înapoi la şcoală, după ora prânzului, acest cazangiu cu picioarele crăcănate mă oprea adesea, măsurându-mă cu ochii lui iscoditori de prepelicar şi frecându-se uşor pe obraz cu palma lui noduroasă; deşi se rădea în fiecare zi, iuţeala cu care-i creştea barba aşternea o umbră plumburie pe obrajii şi bărbia lui.

— Ce mai faci?

— Foarte bine, Jamie,

— Toată lumea-i sănătoasă acasă?

— Da, mulţumesc, Jamie.

— Domnul Leckie şi familia?

— Da, Jamie.

— Murdoch trebuie să-şi dea în curând examenul?

— Aşa e, Jamie.

— Bunică-ta e tot plecată?

— O, da, Jamie.

— L-am văzut pe bătrânul tău bunic duminică pe pajişte.

— Zău, Jamie?

— Arată bine.

— Da, Jamie.
— E o zi frumoasă.
— Aşa e, Jamie.

Aici conversaţia se întrerupea. După o pauză, Jamie îşi băga mâinile în buzunar scoţând un gologan pe care, cu un zâmbet aproape imperceptibil, mi-l punea în mână, însoţindu-l cu una din cele mai vechi şi mai hazlii glume din Levenford:

— Nu-l cheltui tot într-o singură prăvălie.

Şi pe când mă îndepărtam ţopăind, cu banul în mână, el rămânea nemişcat, cu picioarele lui arcuite, strigându-mi:

— Respectele mele la toată lumea de acasă.

În mod vag, atribuiam atenţia pe care mi-o arăta Jamie faptului că, tot astfel ca primarul, domnişoara Julia Blair şi alţi oameni din oraş care-mi dăduseră dovezi de bunătate, o cunoscuse pe maică-mea. În adevăr, cuvintele banale, dar atât de binefăcătoare „am cunoscut-o pe maică-ta”, reveneau adesea, în timpul copilăriei mele, asemenea unei fraze ce se repetă într-o bucată de muzică banală, dar ciudat de emoţionantă. Ele trezeau totdeauna în mine un simţământ de linişte şi de încredere în bunătatea inerentă oamenilor şi vieţii.

De obicei însă eram prea grăbit să mă reped la prăvălia domnişoarei Tibbie Minns şi la borcanele ei de sticlă cu acadele roz, vărgate, pentru a mai chibzui asupra cauzelor atenţiei lui Jamie. Experienţa mea cu piesa de o jumătate de liră a lui Adam mă făcuse cam neîncrezător. Dacă nu mi-aş fi cheltuit gologanul, el ar fi fost, desigur, descoperit de cineva, sau mi-ar fi căzut seara din buzunar, când îmi scoteam pantalonii, rostogolindu-se din firida mea, peste linoleumul lucios, până în dreptul Tatii, care s-ar fi aplecat ca să-l ridice, cu intenţia lăudabilă de a-l „pune deoparte” pentru mine. De altfel, organismul meu de animal tânăr şi prost hrănit ţipa după zahăr. Fiarele câmpiilor şi ale pădurilor pier în mijlocul belşugului aparent, dacă sunt lipsite de anumite substanţe simple şi,

cum s-ar crede, neînsemnate. Când îmi aduc aminte de chinurile pe care mi le pricinuia foamea pe jumătate potolită şi de neliniştea ce mă cuprindea în după-amiezele din copilăria mea, îmi dau seama că şi eu aş fi pierit dacă n-aş fi avut parte de liniştea pe care zaharicalele domnişoarei Minns o răspândeau în tot corpul meu.

În ultima sâmbătă a lunii mai îl întâlnii pe Jamie nu din întâmplare, ci pentru că mă aştepta de fapt la colţul Aleii Băncii, ferchezuit şi purtând hainele sale bleumarin, pantofi galbeni şi o şapcă cu pătrăţele roşii şi negre.

— Vrei să vii cu mine la meciul de fotbal?

Inima îmi crescu în piept de această neaşteptată năvală de bucurie, căci în lipsa prelungită a lui Gavin, care era plecat cu tată-său la Luss, după-amiaza aceea se anunţa goală şi monotonă pentru mine. Meciul de fotbal! Marea întâlnire de jucători adulţi, pe care n-o mai văzusem niciodată şi nici nu speram s-o văd!

— Să mergem atunci – spuse Jamie Nigg, mişcându-şi în cercuri pantofii galbeni.

Stătui lângă Jamie şi grupul lui de prieteni, lipit de frânghia ce înconjura arena Boghead, şi răguşii de strigăte entuziaste în faţa tricourilor colorate ce alergau şi se amestecau pe iarba verde. Echipa din Levenford juca împotriva celui mai detestat rival al ei, clubul din oraşul vecin, Ardfillan. N-au existat niciodată aşa escroci, aşa brute, aşa criminali ca indivizii ăştia din Ardfillan, cunoscuţi sub porecla de „Mâncătorii de peltea” din cauza obiceiului lor ruşinos de a permite băieţilor mici să pătrundă în incinta lor, dacă ofereau în loc de bani borcane goale de gem, pe care clubul le vindea apoi la depozitul de vechituri. Slavă Domnului că dreptatea învinse! Levenfordul ieşi biruitor!

După meci, Jamie şi cu mine ne întoarserăm pe jos acasă într-o splendidă dispoziţie camaraderească. Când ne apropiarăm, cu sângele încă înfierbântat, de punctul unde drumurile noastre se despărţeau, Jamie dădu la

iveală un pachet care-l stingherise toată după-amiaza. Era roşu în obraz şi răguşit pe neaşteptate.

— Dă asta din partea mea lui Kate.

Mă uitai la el, complet năucit. Kate! Kate a „noastră”! Ce legătură avea ea cu noi şi cu noua şi frumoasa noastră prietenie?

— Da – adăugă el, mai roşu decât oricând – pune-i-l doar în cameră.

Făcu stânga împrejur şi mă lăsă cu pachetul în braţe.

La Lomond View, Kate nu era de văzut; Murdoch şedea singur în bucătărie, bombănind şi gemând în faţa cărţilor sale. Urmând instrucţiile lui Jamie, dusei deci marele pachet lunguieţ, învelit în hârtie, în odaia lui Kate, punându-l pe scrinul ei. Nu intram în această cameră decât la invitaţia lui Kate. Cuprins acum de curiozitate şi oarecum conştient de privilegiul pe care mi-l conferea misiunea mea specială, zăbovii cercetând cele câteva flacoane cu loţiuni şi borcănaşul cu alifie pentru obraz de lângă oglindă. Era acolo şi un teanc de broşuri. Le luai în mână şi citii titlurile: *Frumuseţea feţei fără operaţii desfigurătoare*, *Metoda doamnei Bolsover sau cum să ne înfrumuseţăm bustul în douăsprezece lecţii*. O alta, cu un titlu misterios, care mă intrigă: *Fetelor! De ce să rămâneţi de căruţă?* Mă pregăteam să mă adâncesc în această lectură, când uşa se deschise şi Kate intră.

Obrazul ei cu pielea crăpată se făcu roşu de furie, iar vinele de pe frunte i se umflară într-o clipă. Nu putui să mă salvez decât datorită bunei inspiraţii de a exclama repede:

— O, Kate! Am ceva pentru tine, o adevărată surpriză!

Roşie până la urechi şi cu privirea încă mânioasă, ea se opri.

— Ce e? întrebă bănuitoare.

— Un cadou, Kate – răspunsei, arătând cu degetul pachetul de pe scrin.

Îl privi cu neîncredere; apoi, oprindu-se doar spre a-mi adresa o mustrare timidă, zise:

— Să ştii, Robert, că nu trebuie să intri niciodată, dar absolut niciodată neanunţat în odaia de culcare a unei doamne!

Se apropie de pachet, îl ridică, se aşeză cu el pe pat şi, în timp ce stăteam observând-o, desfăcu ambalajul, scoţând la iveală o frumoasă cutie legată cu panglici, care conţinea un kilogram şi jumătate de bomboane scumpe de ciocolată. Eram convins că nu primise niciodată în viaţa ei un dar atât de frumos. O felicitai, aplecându-mă deasupra cutiei cu un aer de complicitate.

— Nu sunt minunate, Kate? Sunt de la Jamie. M-a luat după-masă la meci. Ştii: Jamie Nigg.

Un amestec ciudat de sentimente, făcut din uimire, plăcere şi dezamăgire, se putea citi pe obrazul lui Kate. Spuse mai degrabă cu trufie:

— A, el! Trebuie să i le înapoiez.

— O, să nu faci asta, Kate! L-ai jigni pe Jamie. Afară de asta...

Înghiţii în sec.

Kate zimbi fără voie; şi când zâmbea, chiar şi în chipul acesta scurt şi sec, era surprinzător de plăcută la vedere.

— Bine. Poţi să iei una. Eu însă nu mă ating de ele.

Nu zăbovii să mă folosesc de autorizaţia ei, muşcând îndată dintr-o bomboană cu o savuroasă cremă de portocale, care-mi umplu gura de o aromă delicioasă.

— Sunt bune? întrebă Kate, înghiţind la rândul ei într-un chip ciudat.

Eu scoteam sunete nearticulate.

— Păcat că vin de la Jamie! Aş fi preferat pe oricare altul! exclamă Kate.

— De ce? o contrazisei cu sinceritate. Jamie e omul cel mai straşnic pe care l-ai putea întâlni. Trebuia să-l fi văzut la meci împreună cu toţi prietenii săi. Cunoaşte şi pe centrul înaintaş al echipei noastre.

— O, nu e decât un simplu cazangiu! Şi, afară de asta, se spune că-i place câte o picătură.

Înţelegând că era vorba de puţin whisky, citai cu

convingere cuvintele bunicului despre această temă:

— Nu-i mai rău din cauza asta, Kate.

— Ei bine, atunci... – şi Kate se îmbujoră din nou, încurcată – picioarele lui...

— Nu te gândi la picioarele lui, Kate – insistai eu serios.

— Picioarele sunt prea importante ca să nu te gândeşti la ele. Mai ales când te plimbi cu cineva.

Tăcui, speriat.

— Îţi place altcineva, Kate?

— Ei... da...

Privirea lui Kate alunecă visătoare peste broşura *De ce să rămâneţi de căruţă?* şi se pierdu în meditări romantice. Profitai de îngândurarea ei, ca să aleg o nouă bomboană de ciocolată.

— Bineînţeles, am primit o mulţime de cereri, cel puţin câteva, în orice caz două-trei. Dar nu vreau să mă laud cu ele. Acum vorbesc mai mult sau mai puţin despre idealul meu. Un bărbat mai copt, oacheş, instruit, elocvent... ca pastorul Sproule, de pildă.

Mă uitai cu gura căscată la Kate: pastorul era un om între două vârste, pântecos, cu bucle de poet, o voce sonoră şi patru copii.

— O, Kate, l-aş prefera oricând pe Jamie!

Mă oprii şi mă roşii până în vârlul urechilor, dându-mi seama că eram cel din urmă care avea dreptul de a-l critica pe pastorul ei.

— Nu face nimic – zise Kate cu suverană înţelegere. Mai ia o bomboană. Haide, nu te gândi la mine! N-o să-mi spurc gura cu ele. De fapt, dragostea mă dezgustă. Da, mă dezgustă. Totdeauna femeia trage ponoasele. Cu ce a fost umplută asta? Era tare sau moale?

— Tare, Kate – răspunsei eu serios. Un fel de nuga delicioasă, cum n-ai mâncat în viaţa ta. Uite, mai e una exact la fel. Lasă-mă să ţi-o dau, te rog, te rog!

— Nu, nu, nici nu mă gândesc!

În timp ce protesta, Kate acceptă distrată bomboana cu nuga pe care i-o întindeam stăruitor şi, ca şi când i-ar fi

venit o idee, şi-o puse în gură.

— Nu sunt grozave, Kate? o întrebai cu aprindere.

— Nimeni nu poate să mă cumpere, Robert. Trebuie să recunosc însă că sunt nemaipomenit de bune.

— Mai ia una, Kate.

— Ştiu că am să-mi stric stomacul, dar dacă insişti, caută-mi una cu portocale, ca prima pe care ai mâncat-o.

Şezând pe patul ei, mâncarăm amândoi, în jumătatea de oră ce urmă, tot rândul de deasupra.

— Atunci, ce să-i spun lui Jamie? întrebai la urmă, cu un oftat.

Legând cutia cu panglica ei roză, Kate începu deodată să râdă. Era cel mai curios lucru din lume s-o vezi pe această fată ciudată, ursuză şi supărăcioasă, pornindu-se pe un râs firesc.

— Ce ipocriţi suntem amândoi, Robie, sau cel puţin eu! Mâncăm dulciurile bietului băiat, care l-au costat desigur o avere, şi stăm să-l judecăm! Spune-i doar adevărul: că bomboanele lui de ciocolată ne-au plăcut foarte mult. Mulţumeşte-i frumos pentru ele. Şi cu asta, am terminat!

Coborâi scara, sărind câte trei trepte deodată, hotărât să-i transmit lui Jamie măcar prima parte a mesajului lui Kate.

CAPITOLUL X

Iulie sosi cu perspectiva vacanţei de vară şi a vânturilor calde, care legănau holdele îngălbenite. Alergam cu picioarele goale, împreună cu Gavin, în urma stropitorii comunale, în praful cald şi umezit de pe drumurile satului Drumbuck. Mă urcam cu el până la punctul cel mai înalt al dealului de la Garshake pentru a culege afinele ce creşteau acolo şi pe care Mama le primea cu recunoştinţă, făcând din ele un gem mult mai plăcut la gust decât obişnuitul nostru compot de rubarbă. Mă scăldam cu el în iazul morii şi începeam să înot bătând cu braţele apa rece, apoi îmi aplecam capul sub cascada mică, în timp ce şuvoiul îmi intra pe gură şi pe nas, iar cârduri de plevuşcă, stârnite de pe nisip, mă gâdilau la picioare. Delirând de bucurie, auzeam înălţându-se râsul meu strident. Ce minunată putea fi apa! Părea să-mi cureţe sufletul de ultimele amărăciuni. Când ieşeam din apă, săream şi ţopăiam, apoi ne trânteam pe iarbă, cu ochii aţintiţi spre cerul senin, într-un fel de extaz fierbinte. Ce încântare! Simţeam aerul curat şi calda lui mângâiere, lumina, verdeaţa copacilor, iar în mine puteri ce se trezeau, plăcerea de a respira, bucuria de a trăi!

Eram prea, prea fericit în viaţa mea păgână. Vântul de pe culmi mi-l scosese pe Dumnezeu din cap; cărţile poştale trimise de bunica nu-mi reţineau atenţia; nu mai somam pe necuratul să iasă din colţurile întunecoase ale casei, ci adormeam de îndată, îngânând abia cea mai grăbită dintre rugăciuni. O, pierdusem harul! Cerul îmi pregătea noi suferinţe.

Întâi primii vestea că Gavin trebuia să mă părăsească din nou. În fiecare vară, tatăl său închiria în comitatul Perth o căsuţă cu un mic heleşteu, unde putea să pescuiască şi să vâneze. Era încă una din extravaganţele ce aveau să fie aruncate mai târziu, ca adevărate infamii, în capul primarului. Bineînţeles că Gavin avea să-şi petreacă acolo vacanţa şcolară, între purpura florilor de pe pârloage şi albastrul dealurilor din depărtare.

Se zvonise – şi de fapt nu fusese un simplu zvon, ci o idee lansată de domnişoara Julia Blair – că l-aş putea însoţi pe Gavin; dar garderoba mea sărăcăcioasă, costul biletului de tren şi o mulţime de alte consideraţii potrivnice reduseseră la tăcere această binevoitoare intenţie. Gavin şi cu mine ne despărţirăm la gară, cu ochi ce străluceau nu de bucurie, legându-ne, printr-o strângere de mână aparte, „tare ca oţelul”, pe care o adoptasem şi în care ne încârligam cabalistic degetele mari, să ne păstrăm o prietenie veşnică.

Pe când mă întorceam după aceea, pe Strada Mare, o adevărată lovitură de trăsnet căzu din cer asupra mea: cineva îmi tăie drumul. Îmi ridicai ochii şi, încremenind, zării cu nemărginită spaimă în faţa mea statura înaltă şi neagră a canonicului Roche, care, proptindu-se în umbrela sa ce flutura, mă sfredelea cu privirea lui sumbră şi nemişcată de vasilisc[23] – la fel cum făceam şi eu ca un organism minuscul să împietrească sub microscopul meu.

Până atunci îl ocolisem cu tact pe canonic. El era una din figurile cele mai impresionante ale oraşului. Era tânăr, de fapt cel mai tânăr canonic al diecezei.

Cu toate că tonul lui era blând, nu e de mirare că tremuram văzându-mă remarcat de un astfel de om.

— Eşti Robert Shannon, nu-i aşa?

— Da, părinte.

Vai, mă dădusem de gol prin acest „părinte”! Schiţă un zâmbet.

— Şi eşti catolic, desigur?

---

[23] Balaur din basme, car ucidea cu privirea. (n.t.)

— Da, părinte.

Începu să-şi înfăşoare umbrela.

— Am primit o scrisoare despre tine de la un coleg din Dublin... părintele Shanley... Îmi scrie să te vizitez.

Mă privi în ochi.

— Vii la biserică duminicile, nu-i aşa?

Îmi lăsai capul în jos.

— Ah! făcu el, luptându-se cu umbrela. Ai primit, desigur, prima împărtăşanie?

— Nu, părinte.

— Ţi-ai făcut, atunci, prima spovedanie?

Boala părinţilor mei stătuse în calea acestei crunte obligaţii; aş fi preferat ca pământul să se deschidă şi să mă înghită cu ruşinea mea cu tot:

— Nu, părinte.

— Vai, vai! Regretabilă omisiune din partea unui om cu numele de Shannon[24]. Iartă-mi jocul de cuvinte, care e cea mai ieftină formă de glumă, demnă mai curând de un cinstit pastor presbiterian, decât de umila mea persoană, dar trebuie să dregem lucrurile, Robert, şi asta cât mai repede.

De ce zâmbea oare? De ce nu tuna împotriva mea? Ochii mă usturau, eram gata să plâng: Gavin mă părăsise, şi iată acum păţania asta! Simţeam, de asemenea, că privirile curioase ale trecătorilor, destul de numeroşi la această oră a prânzului, se opreau asupra noastră. Curând, povestea scandaloasă a acestei conversaţii avea să se răspândească în tot oraşul, distrugându-mă din nou în ochii colegilor mei şi răsturnând totul la Lomond View.

— Avem la mănăstire, începând din luna viitoare, un curs de pregătire pentru prima împărtăşanie. Se ţine marţea şi joia după ora patru, ceea ce e o oră foarte potrivita. Maica Elisabeta Josefina predă cursul... Cred că-ţi va plăcea, dacă vei veni.

Îmi surâse cu ochii lui negri, irezistibili.

[24] Joc de cuvinte. În dialectul scoţian, *shan* înseamnă sfios, ruşinos. (n.t.).

— Ai să vii, Robert?

— Da, părinte – mormăii eu cu gura ţeapănă.

— Bravo, băiete!

Umbrela lui, deşi îngrozitor de răvăşită, părea acum să-l mulţumească. O cercetă cu un aer satisfăcut şi începu s-o rotească, ţinându-mi totodată un mic discurs despre îndatoririle mele. Termină cu o ultimă poruncă:

— O datorie nu prea uşoară, când locuieşti, cum e cazul tău, la rude necatolice, dar totuşi extrem de importantă, este următoarea, Robert: să nu mănânci carne vinerea. E o regulă strictă a bisericii. Nu uita deci... nicio bucăţică de carne în zilele de vineri!

Îmi făcu un semn de despărţire cu ochii lui severi şi dispăru.

Pornii, clătinându-mă, în direcţia opusă, încă uluit de nenorocita întâlnire. Eram zdrobit, prins şi condamnat pentru crimele mele. Lumina radioasă a acelei zile se mohorâse. Nu-mi trecea prin gând nici măcar o clipă că aş putea nesocoti poruncile canonicului. Nu, nu, ochii lui erau acum aţintiţi asupra mea; îi simţeam prea aproape toată înspăimântătoarea lui putere spre a mă putea împotrivi. Toată grija depusă de bunica pentru „educarea mea sufletească” era brusc zădărnicită. Nu-mi rămânea decât să sufăr şi să mă supun.

Apropiindu-mă de intrarea din spatele casei, sudori reci mă trecură, amintindu-mi deodată că ziua aceea, tocmai ea, era o zi de vineri. În aer adia mirosul felului meu preferat: carne de vacă fiartă înnăbuşit. Oftai din greu. Doamne sfinte şi canonice Roche! Ce trebuia să fac?

Intrai în bucătărie cu paşi şovăielnici şi mă aşezai la masă, unde Kate şi cu Murdoch se şi instalaseră. Da, aşa cum mă temusem, Mama îmi puse înainte o farfurie cu o felie de carne, care părea, în adevăr, mai mare şi, judecând după aburii ce ieşeau din ea, mai gustoasă ca de obicei. Mă uitai înnebunit la ea.

— Mamă – spusei, în cele din urmă, cu glas sfios – nu cred să pot mânca astăzi friptura asta.

Privirile întrebătoare ale celorlalţi se îndreptară spre mine. Mama se opri nedumerită.

— Nu te simţi bine?

— Nu-mi dau seama. Poate că e o uşoară durere de cap.

— Ia măcar puţin sos cu cartofi.

Sos de carne – o, şi el era interzis! Dădui din cap cu un zâmbet vag.

— Cred că e mai bine să nu mănânc nimic.

Mama ţâţâi din limbă, ca totdeauna când nu era sigură de un lucru. Înainte de a mă întoarce la şcoală, unde cursurile mai continuau pentru câteva zile, în aşteptarea încheierii anului, îmi dădu o porţie de praf de revent. Trecând prin încăperea din spatele bucătăriei, îmi băgasem pe furiş în buzunar o bucată mare de pâine, pe care o înghiţii cu nesaţ în drum spre liceu. Dar toată după-amiaza, maţele îmi chiorăiră în chip penibil.

În aceeaşi zi, la ceaiul de seară, Mama, căutând vădit să mă favorizeze şi să săvârşească totodată o faptă bună, îmi puse în faţă o bucată subţire din piftia de căpăţână de viţel de pe farfuria domnului Leckie. La ora aceea, i se servea totdeauna, o dată cu ceaiul cu sandvişuri, şi un fel de mâncare. Mama se uită la ceilalţi, vrând parcă să se scuze:

— Robert nu s-a simţit bine astăzi.

Inima mi se făcu cât un purice. Îmi holbam ochii la bucăţile fragede şi ispititoare care se vedeau sub piftia transparentă. De ce nu mărturiseam adevărul? O, nu, nu, de o mie de ori nu! Nu puteam s-o fac. Strania şi tragica istorie a afilierii mele la biserica romană era un subiect prea penibil de discuţie în familia aceasta. Era trecută sub tăcere, înmormântată. Dezgropând-o, aş fi atras, desigur, pe capul meu prăbuşiri şi catastrofe, comparabile numai cu distrugerile provocate de Samson în imaginea din camera bunicii. Însuşi gândul la faţa Tatii...

Totuşi el fu acela care mă salvă de astă dată.

— Băiatul ăsta a mâncat agrişe în grădină – declară el

deodată pe un ton iritat. Culcaţi-l mai devreme!

Cu aceste vorbe, trecu piftia din farfuria mea pe a lui.

Nici nu mă apropiasem de agrişele lui crude. Dar eram mulţumit de nedreapta lui acuzare şi primii să fiu trimis nemâncat în micul meu alcov.

Duminică, înainte ca familia să se trezească, mă furişai prin vestibulul slab luminat şi alergai în goana mare la slujba de la ora şapte. Mă aşezai pe scaunul cel mai din fund, ascunzându-mi faţa când cheta trecu prin dreptul meu. Era o biserică frumoasă, clădită – după cum am descoperit mai târziu – de Pugin[25] într-un stil gotic simplu. Avea vitralii executate cu mult gust, altarul principal era foarte retras, iar o serie de arce înalte dădeau naosului un aspect demn. În dimineaţa aceea însă, debitându-mi pe nerăsuflate micile incantaţii, nu mă alesei cu nicio mângâiere de pe urma lor. Genunchii îmi tremurau când canonicul Roche se sui pe amvon. Poate că avea să ţină o predică împotriva mea, renegat perfid care nu avea curajul credinţei sale. Ce uşurare... Se abţinu de la acest lucru! Dar comunicarea pe care o făcu fu în aceeaşi măsură distrugătoare pentru liniştea cugetului meu. Săptămâna următoare era „săptămâna celor patru anotimpuri”, în care miercurea, vinerea şi sâmbăta erau zile de post şi abstinenţă. Dumnezeu avea să fie neiertător faţă de sufletele slabe şi necredincioase care ar cuteza să nu renunţe la carne în zilele acelea. Mă întorsei acasă, clipind din ochi şi îndurerat până în adâncul inimii. Îmi repetam năucit: „miercuri, vineri şi sâmbătă”. Să păcătuieşti faţă de Dumnezeu era destul de grav. Dar teama de teribilul canonic fu aceea care mă constrânse să respect imposibila obligaţie.

Miercuri avui noroc. Mama, absorbită de faptul că era ziua când spăla rufe, acceptă fără vreo bănuială explicaţia pe care i-o şoptii că la ora prânzului trebuia să rămân la şcoală spre a-mi pune în ordine cărţile. Aplecată

[25] Arhitect englez din secolul al XIX-lea, care a reintrodus stilul gotic în arhitectura bisericească din Anglia. (n.t.)

deasupra cazanului din spălătorie, ea îmi spuse distrată să-mi pregătesc câteva felii de pâine cu marmeladă şi să le iau cu mine. Vineri însă, când încercai să mă folosesc de aceeaşi stratagemă, dispoziţia ei era alta: îmi porunci tăios să nu lipsesc de la buna masă caldă pe care o pregătea. Îmi puse în faţă o farfurie cu friptură tocată şi părăsi bucătăria cu un aer care nu-mi prevestea nimic bun pentru cazul că n-aş fi golit farfuria până la întoarcerea ei.

O, Doamne, cât suferеam! Mă uitai desperat peste masă la Murdoch, care, pe când mesteca, mă observa cu curiozitate. Studia acasă acum, şi întrucât Kate rămânea până târziu la şcoala elementară, din cauza sfârşitului de an, era singurul care şedea cu mine la masă.

— Murdoch – oftai eu – carnea asta îmi dă o indigestie teribilă.

Îmi luai repede farfuria şi trecui toată tocătura într-a lui.

Se uită cu ochi mari la mine. Cum era însă mâncăcios, nu protestă, ci spuse doar cu neîncredere:

— Ai devenit cam vegetarian de câteva zile.

Să fi ghicit oare? Greu de ştiut. Tremurând şi ţinându-mi capul plecat, terminai să mănânc cartofii, îngrijindu-mă să nu mă ating de cei pătaţi cu sos.

A doua zi ajunsesem la capătul tertipurilor mele. Abătut şi lihnit de foame, nu mai eram în stare să născocesc nimic. Mă mărginii să nu mă întorc acasă la ora prânzului. Rămăsei tot timpul afară, hoinărind prin port asemenea unui vagabond şi adulmecând, ca un câine, mirosurile plăcute de smoală şi ulei. Când mă târâi pe înserat până acasă, eram leşinat de foame. Tot corpul îmi ţipa după hrană şi nu mai căutam să găsesc faţă de Mama o explicaţie pentru lipsa mea de acasă. Nu aveam decât o singură dorinţă: să mănânc, să mănânc.

În faţa casei ei, doamna Besomley stătea cu câteva scrisori în mână. Îmi ceru să le pun la cutie. Mi-era cu neputinţă să alerg. Dar, cu toată slăbiciunea mea, nu

putui refuza să fac un serviciu acestei prietene pline de bunătate. Dusei scrisorile până la cutia roşie de pe stâlpul de la colţul Aleii Băncii. Când mă întorsei, mă chemă de la fereastra deschisă. Ochii mi se aprinseră. Da, îmi întindea răsplata obişnuită, un sandviş mare, dublu, de pâine prăjită, unsă cu bovril.

Ajunsei împleticindu-mă până la stânca falsă din spatele casei noastre, ţinând în mână sandvişul gros şi auriu, al cărui miros, singur, mă făcea să leşin. Mă aşezai. Gura-mi lăsa apă; eram gata să muşc din pâine. Atunci îmi amintii că bovril era carne, carne curată! La podul de cale ferată era un mare afiş, care arăta în culori vii enorma vită ce intra în fiecare sticlă de extract.

Înlemnit de spaimă, mă uitai la vita pe care o strângeam în mânuţele mele. Era o sublimare a tuturor mâncărurilor de carne şi un prilej de a păcătui. Apoi, cu un strigăt, mă repezii cu lăcomie asupra ei. Dinţii mei muşcau, rupeau şi devorau. O, ce lucru bun! Uitai de arhanghelul răzbunător şi de canonicul Roche. Sugeam în mine cu buze nelegiuite sucul sărat de carne. Îmi lingeam degetele cu voluptate. Când înghiţii totul, până la ultima fărâmă, scosei un oftat adânc, potolit şi triumfător.

Atunci însă îmi dădui seama cu groază de ceea ce făcusem. Un păcat. Un păcat mortal! Urmă un moment de tăcere teribilă. Apoi, valuri de remuşcări mă năpădiră. Ochii negri ai canonicului luceau în faţa mea. Nu mai puteam îndura. Izbucnii în lacrimi, urcându-mă în goană la bunicul.

CAPITOLUL XI

Când dădui buzna peste el, bunicul stătea aşezat cu obrazul lipit de microscop, ca un savant. În această poziţie academică, el mă ascultă tăcut până la capăt. Faptul că nu se uita la mine mă uşura. Îmi ştersei ochii şi-l urmării cu privirea când se ridică şi începu să măsoare odaia în papucii lui de stofă verde. Mă simţeam la adăpost în mâinile sale. Ce n-aş fi dat ca el, iar nu canonicul, să hotărască asupra viitorului meu religios!

— Problema vinerilor tale, băiete, e foarte uşor de aranjat. Ajunge să spun un cuvânt Mamei, şi totul e în regulă. Dar – adăugă el distrugându-mi toată bucuria – ăsta nu e decât începutul. Afacerea asta fierbe de mai multă vreme. Poziţia ta aci e, desigur, grea... Să depinzi numai de tine... ciudată moştenire ţi-a lăsat biata maică-ta! Făcu o pauză, mângâindu-şi barba şi aruncându-mi o privire bizară. Poate că cea mai bună soluţie pentru tine ar fi să te aliniezi cu toţi ceilalţi. Vreau să zic... să mergi împreună cu ei la biserica de la Knoxhill.

Fără să-mi dau seama, lacrimi fierbinţi mă podidiră din nou:

— O, nu, n-aş putea să fac una ca asta, bunicule!

Stărui, făgăduindu-mi toate regatele pământului:

— Bunica te-ar iubi şi mai mult dacă te-ai duce la Knoxhill. Îţi jur că nu e niciun lucru pe care nu l-ar face pentru tine!

— Nu, bunicule, nu pot!

Tăcere stranie. Apoi îmi surâse, nu în chip distant, ci cu o duioşie şi o căldură care erau rare la el. Se apropie de

mine şi-mi strânse mâna:

— Bravo, Robie, băiete!

Cu hotărâre, el alese două bomboane de mentă din mica rezervă pe care o avea în cutiuţa lui şi mi le întinse stăruitor. Nu înţelegeam aceste manifestări supreme ale aprobării sale. Îmi spunea „Robie, băiete” doar în cele mai rare ocazii şi numai ca dovadă maximă a aprecierii sale.

— Am să-ţi lămuresc punctul meu de vedere. Îşi puse o bomboană în gură, se instală pompos pe fotoliul său şi urmă: Sunt pentru libertatea religioasă. Socotesc că un om are dreptul să creadă în ce-i place, cu condiţia să nu se amestece în ceea ce cred eu. Toate acestea sunt greu de priceput pentru tine, băiete. Vreau numai să-ţi spun că dacă te-ai fi dus la Knoxhill, n-aş mai fi primit să am a face cu tine.

Tăcu filosofic, aprinzându-şi pipa.

— N-am nimic împotriva catolicilor, cu excepţia poate a papilor lor. Nu, băiete, nu pot spune că-i aprob pe papii voştri... Unii dintre acei Borgia, cu inelele lor otrăvite şi alte asemenea lucruri, nu erau tocmai uşi de biserică. Totuşi, ca să nu zic mai mult, nu-i vina ta.

Nu-l văzusem niciodată pe bunicul atât de dezlănţuit. El care dispreţuia vorba lungă la alţii, respingând ca „prea prolix” pe orice orator pe care-l auzea, putea, lucru curios, să fie el însuşi de o măreaţă limbuţie. Îşi revărsă timp de o jumătate de oră, pe tonul cel mai înfierbântat şi dramatic, preceptele morale. Cuvinte arzătoare şi nepieritoare ca „libertate”, „liberal”, „toleranţă”, „liber-cugetător”, „moştenire imprescriptibilă” şi „demnitatea omului” curgeau de pe buzele sale. Dădu glas unor sentimente atât de minunate şi de înălţătoare, încât îmi zisei că trebuie să mă fi înşelat când avusesem de câteva ori impresia că se contrazice, ca, de pildă, atunci când, expunând virtuţile iubirii universale, el lovi furios cu pumnul în masă, declarând că „noi” – înţelegându-se pe sine şi pe mine – o vom duce desigur de nas pe bătrâna

neruşinată, cuvinte prin care făcea aluzie la bunica.

Totuşi, efectul general al acestui discurs fu mângâietor pentru mine. În vinerile următoare, Mama, fără a spune o vorbă, îmi dădu discret legume, iar când Tata nu era de faţă, câte un ou răscopt. La 1 august – păstrând, după sfatul bunicului, tăcerea faţă de toată lumea – începui să mă duc la mica mănăstire a Sfinţilor Arhangheli, spre a mă pregăti în vederea primei împărtăşanii.

Eram un grup puţin numeros, pus sub îndrumarea maicii Elisabeta Josefina: numai şase sau şapte fetiţe smiorcăite şi un alt băieţel, Angelo Antonelli, fiul unui negustor italian de îngheţată, din oraş. Era un copil frumos, cu o piele ca de piersică, ochi mari, negri, luminoşi şi rugători, şi un păr castaniu, buclat. Semăna aidoma cu unul din copiii pictaţi de Murillo, deşi, bineînţeles, nu ştiam acest lucru pe atunci; ştiam numai că-mi plăcea, şi întrucât era cu peste un an mai mic decât mine, îl luai îndată sub protecţia mea.

Cursul se ţinea uneori în lumina crepusculară a bisericii, în faţa altarului lateral; alteori, în vorbitorul aerat al mănăstirii, dar de cele mai multe ori, dat fiind că vremea era caldă, pe peluza din grădina mănăstirii. Aici, noi, copiii, ne aşezam pe tăpşanul de iarbă, la umbra unei tufe înflorite de lămâiţă, în timp ce călugăriţa şedea în faţa noastră, pe un scaun pliant, cu cartea pe genunchi şi cu mâinile-i calme vârâte în mânecile largi ale veşmântului.

Maica Elisabeta Josefina era o femeie între două vârste, cu faţa încreţită şi un aer mai curând sever. Era o bună profesoară.

Vorbindu-ne de ororile unei împărtăşanii „rele”, ne dădu multe exemple penibile, cum ar fi băieţelul care, din neatenţie, călcase postul, „ronţăind câteva fărâmiţe din buzunarul său, înainte de a se apropia de masa de împărtăşanie, sau un alt drăcuşor neglijent, care înghiţise câteva picături de apă de pe peria lui de dinţi. Aceste cazuri erau destul de grave, dar un al treilea ne făcu să

ne treacă fiori: o fetiţă care, din curiozitate perversă, trecuse ostia de pe limbă pe batista ei... Mai târziu, ea găsise batista îmbibată de sânge!

Nimeni nu urmărea desfăşurarea instruirii mele religioase cu mai multă atenţie decât bunicul: începuse a mă întreba dacă maica Elisabeta Josefina era inimoasă, ceea ce mă obligă să-i răspund „nu”. Când îi vorbii despre minunea batistei însângerate, nici nu clipi măcar din ochi.

— Extraordinar! exclamă el căzând pe gânduri. Cred că am să mă împărtăşesc împreună cu tine. Va fi o experienţă foarte interesantă.

— O, nu, nu, bunicule! strigai eu consternat. Ai face un păcat de moarte! Şi mai înainte, ar trebui să te spovedeşti, să povesteşti canonicului Roche toate lucrurile rele pe care le-ai săvârşit în întreaga dumitale viaţă.

— Asta, Robert – spuse el cu blândeţe – ar fi o treabă cam lungă.

Către sfârşitul lunii, maica superioară suferind de o uşoară indispoziţie, locul ei pe scaunul pliant de lângă tufa de lămâiţă fu luat de o călugăriţă tânără, cu faţa proaspătă: sora Cecilia. Era o fiinţă dulce şi blândă, care nu ne speria cu poveşti înfiorătoare. Eram fermecat de ea şi alergai acasă să-i dau de veste bunicului.

— Avem o profesoară nouă, bunicule. O călugăriţă tânără şi teribil de drăguţă.

Bunicul nu răspunse imediat. Îşi răsucea mustaţa cu gestul pe care-l cunoşteam atât de bine. Apoi zise:

— Mi se pare, Robert, că mi-am nesocotit datoria. Mâine te voi conduce la curs. Aş dori s-o cunosc pe sora Cecilia.

— Dar, bunicule – spusei eu, cuprins de îndoială – nu cred ca domnii să aibă voie de a intra în mănăstire.

Mă privi cu zâmbetul lui calm şi încrezător, răsucindu-şi mereu mustaţa.

— Vom vedea.

A doua zi după-amiază, bunicul, ţinându-se de cuvânt,

îşi perie cu atenţie hainele, îşi lustrui ghetele, îşi puse tacticos pălăria pe cap şi, luându-şi bastonul cel mai bun, cu mâner de os, mă însoţi la mănăstire. Aci, după o oarecare şovăială din partea tinerei servitoare de la intrare, care se lăsă totuşi captată de atitudinea măreaţă a bunicului, furăm introduşi într-un mic parloar. Bunicul se aşeză, punându-şi pălăria pe picioare şi ţinându-se foarte drept, ca un stâlp al bisericii. Îmi făcu o dată semn din cap ca să-mi arate că încăperea îi plăcea şi că nu era insensibil la atmosfera ce domnea într-însa. Apoi îndreptă o privire castă, dar cercetătoare, către statuia albastră şi albă a Fecioarei, aşezată sub o cutie de sticlă pe poliţa căminului.

Când sora Cecilia intră, el se sculă şi se înclină în faţa ei în modul cel mai distins.

— Vă cer scuze pentru importunare, doamnă. Ea se datorează faptului că sunt atât de interesat de bunăstarea – aci îşi puse ocrotitor mâna pe creştetul meu – acestui nepoţel al meu. Mă numesc Alexander Gow.

— Da, domnule Gow – murmură pe un ton cam nesigur sora Cecilia, căci, deşi ordinul ei monahal nu era un ordin claustrat, ci unul didactic, nu prea era obişnuită cu vizitatori de talia bunicului. Nu vreţi să staţi jos?

— Vă mulţumesc, doamnă – spuse bunicul, înclinându-se din nou şi aşteptând ca sora Cecilia să se aşeze, înainte de a-şi reocupa el însuşi scaunul. Trebuie, în primul rând, să recunosc că nu aparţin credinţei dumneavoastră. Cunoaşteţi poate împrejurările excepţionale în care se găseşte nepoţelul meu. Îmi puse din nou mâna pe cap. Poate că nu ştiţi că eu am fost acela care l-am trimis aci.

— E spre lauda dumneavoastră, domnule Cow.

Bunicul făcu un gest cam trist de dezaprobare.

— Aş dori să mă simt demn de felicitarea dumneavoastră. Dar, vai, motivele mele, cel puţin la început, ţineau doar de raţiune, raţiunea rece a unui cetăţean al lumii. Da, doamnă, sau poate îmi pot permite

să vă spun soră? Se opri, în timp ce ea îşi lăsă capul în jos cu o uşoară stinghereală. De când însă băieţelul meu a început să vină aci, şi mai ales de când dumneavoastră predaţi acest curs, m-am simţit mişcat... atras din ce în ce mai mult către adevărurile frumoase şi simple care vă ies de pe buze.

Sora Cecilia se înroşi de mulţumire.

— Fireşte – continuă bunicul, cu un accent mai trist, dar pe tonul lui cel mai seducător – viaţa mea nu a fost nepătată, am vânturat toată lumea. Aventurile mele...

Mă uitam la el cu gura căscată.

— Aventurile mele, soră Cecilia, m-au pus în faţa unor grele ispite, cărora un biet nenorocit le poate rezista cu greu când nu are pe nimeni care să se îngrijească de el. Nu există o frustrare mai dureroasă pentru un bărbat decât aceea de a fi lipsit în viaţa sa de dragostea unei femei bune. Oftă. Vă mai puteţi deci mira că acum... un om poate simţi impulsul de a veni aci... în căutarea liniştii?

Vedeam că sora Cecilia era adânc mişcată. Obrajii ei proaspeţi erau tot îmbujoraţi, iar ochii-i umezi exprimau o mare grijă pentru sufletul bunicului. Strângându-şi mâinile, ea murmură:

— Ceea ce spuneţi e foarte edificator. Sunt sigură că dacă simţiţi o nevoie sinceră de a vă pocăi, canonicul Roche ar fi prea mulţumit să vă ajute.

Bunicul îşi suflă nasul; apoi clătină din cap cu un zâmbet de regret.

— Canonicul e un om admirabil, excepţional... dar poate cam lipsit de compătimire. Nu, credeam că aş putea veni cu Robert la curs, aşezându-mă umil acolo, ca să ascult...

O umbră de îndoială flutură peste faţa surorii Cecilia, ca un nor peste o apă limpede. Părea însă doritoare, mai presus de orice, de a nu-l descuraja pe bunicul şi de a nu-i jigni simţămintele.

— Mi-e teamă că aceasta ar putea distrage pe copii,

domnule Gow. Trebuie totuşi să existe un mijloc. Vă asigur că voi vorbi cu maica superioară.

Bunicul o privi cu cel mai fermecător surâs – da, repet, în ciuda nasului său, era un surâs de un farmec irezistibil. Se ridică şi-i strânse mâna, ori, mai curând, îi ţinu degetele în ale sale, ca şi cum ar fi vrut să se aplece şi să i le sărute. Cu toate că se reţinu, faţa surorii Cecilia rămase aprinsă multă vreme după plecarea lui.

La ieşire, bunicul mă aştepta plimbându-se în sus şi în jos prin faţa mănăstirii. Era în cea mai bună dispoziţie şi îşi legăna bastonul, fredonând. Pe drum spre casă, îmi ţinu o prelegere despre influenţa purificatoare a femeilor virtuoase, întretăindu-şi frazele cu îngânări şi exclamaţii bruşte ca: „delicios! delicios!" Îl ascultam cu oarecare nelinişte, căci în ultimele săptămâni mă ciocnisem de o teribilă dificultate personală pe însăşi această temă a femeilor. Voi vorbi îndată despre ea. Eram, totuşi, bucuros că sora Cecilia şi liniştea parloarului mănăstirii, atât de îngrijit şi de lustruit, făcuseră o atât de bună impresie asupra bunicului.

Plin de tact, el lăsă o săptămână să treacă înainte de vizita lui următoare. Alese pentru ea o zi însorită, în care, aşa cum observă, „grădina avea să fie deosebit de plăcută". Se şi vedea şezând lângă mine pe iarbă. Se sclivisi cu mai multă grijă decât oricând şi stătu îndelung în faţa oglinzii, pieptănându-şi barba, aşa cum făcea uneori înainte de vizitele sale la doamna Bosomley. Având o slăbiciune pentru rufele curate, el îşi puse cea mai bună cămaşă albă a lui, pe care o scrobise şi o călcase singur. Ba chiar îşi înfipse la butoniera hainei câteva fire de nu-mă-uita, a căror albăstrime luminoasă şi vie se potrivea întocmai cu culoarea ochilor săi. Apoi mă apucă de mână, umflându-şi pieptul. Pornirăm cu vioiciune spre mănăstire.

Vai! Cea care veni în micul parloar nu era sora Cecilia, ci maica Elisabeta Josefina, care abia se întremase după gălbioare şi era mai severă ca oricând. Bunicului i se lungi

obrazul, iar surâsul introductiv îi îngheţă pe buze, înnăbuşit în faşă, când maica superioară mă trimise, repede şi brusc, să-mi iau locul la cursul din grădină.

Câteva clipe mai târziu, când eram aşezat pe tăpşanul verde, auzii zgomotul uşii din faţă, pe care o mână energică o trântea. Apoi, printre copaci, îl zării pe bunicul coborând treptele şi apucând-o pe alee. Cu toate că nu puteam distinge bine de la o asemenea distanţă figura bunicului, el părea descumpănit şi teribil de amărât. Când, după o lecţie scurtă şi tăioasă, maica superioară ne dădu drumul, bunicul nu mă aştepta afară. Mai târziu, seara, observai că îşi scosese firişoarele de nu-mă-uita.

Bietul bunic! Mă îngrijora faptul că pocăinţa lui fusese curmată atât de brusc, dar joia-verde se apropia. Înainte de împărtăşanie trebuia să trec prin încercarea primei mele spovedanii. De câteva ori, canonicul Roche abordase faţă de mica noastră clasă acest subiect şi, cu toate că vorbise cu reţinere, începeam să înţeleg în chip vag cursele teribile pe care natura le întindea copiilor neştiutori. O nedesluşită recunoaştere a deosebirii dintre sexe prindea rădăcini în mintea mea. Cuvântul „puritate” era rostit cu dulceaţă, dar şi cu hotărâre de păstorul nostru. Apoi, din neguri, se trezi brusc în mine înţelegerea păcatului meu. O, Doamne, cât mai păcătuisem! Săvârşisem cel mai grav, cel mai de neiertat dintre păcate. Mi-era cu neputinţă să-l mărturisesc vreodată canonicului.

Totuşi, trebuia. Afurisenia legată de o spovedanie nesinceră era mai grea decât aceea care decurgea dintr-o „rea” împărtăşanie. Cu inima strânsă, îmi dădeam seama că eram dator să-mi dezvălui infamia... O, ce tortură să ştii că nu există scăpare!

În sfârşit, ziua, ceasul fatal sosi. Intrai, împleticindu-mă, în confesionalul întunecos, unde canonicul Roche mă aştepta. Mă treceau sudori de spaimă şi ruşine. Genunchii mei goi căzură la pământ, izbind scândura goală cu un zgomot surd. Izbucnii în plâns.

— Părinte, părinte, iartă-mă! Sunt atât de rău, atât de ruşinat!

— Dar ce-ai făcut? Ai rostit vreo vorbă spurcată?

— Nu, părinte, mai rău, mult mai rău!

— Atunci ce, copile?

Şi deodată ţâşni din mine:

— O, părinte, am dormit cu bunica mea!

Să-mi fi auzit oare urechile un hohot vesel în spatele misteriosului grilaj? Sau nu era decât ecoul hohotelor mele de plâns?

CAPITOLUL XII

Joia-verde a sosit şi cerul matinal e cenuşiu. Am petrecut, pe salteaua mea de paie din firida bucătăriei, o noapte agitată, făcută doar din crâmpeie de somn. În timpul din urmă, am fost chinuit de scrupule: eram oare vinovat de „impudoare” când mă dezbrăcăm? Privit-am oare în chip „impur” un crucifix sau o statuie a Sfintei fecioare, sau vreun alt lucru? Cu ochii închişi şi buzele strânse străbat poticnindu-mă suprafaţa pământului, temându-mă să nu cad în „păcat”. Am prins chiar obiceiul de a căuta semne cereşti şi prevestiri. Îmi pun în gând, uitându-mă pe cer: „Dacă zăresc un nor care seamănă cu faţa Sfântului Iosif, împărtăşania va fi strălucită”. Furişez în sus câte o privire printre gene, străduindu-mă să descopăr în nori un profil părintesc sau măcar o barbă. Ori ridic trei pietricele din mijlocul drumului, spunându-mi că dacă nimeresc felinarul din colţ o dată din trei aruncături, pot fi sigur că mă voi împărtăşi de minune. Dar nu! Renunţ grăbit, de teama unui sacrilegiu.

Mi-am spălat gura cu grijă de cu seară şi nu mi-e greu să renunţ la micul dejun. Oare Mama a aflat taina de la bunicul? Nu mă sileşte să mănânc. Urc scara desculţ şi-l găsesc pe bunicul pregătindu-se să mă însoţească la biserică; e agitat şi nici nu se gândeşte să piardă ceea ce numeşte el „ceremonia.” Deşi se supără uşor, bunicul nu pune lucrurile la inimă, şi a uitat cu totul de felul cum a fost îndepărtat de maica Elisabeta Josefina. Cei de la mănăstire au hotărât că sunt prea „mare” pentru a purta haine albe şi nimic n-a fost mai binevenit decât această

decizie. Pantofii şi ciorapii albi pe care trebuie să-i port au fost destul de greu de obţinut, şi sarcina de a mi-i procura a revenit minunatului meu străbunic. Cum a reuşit, nu ştiu, căci nu avea bani, iar când îl întreb, ridică din umeri, lăsându-mă să înţeleg că a făcut un mare sacrificiu pentru mine. Mai târziu, s-a descoperit o chitanţă de amanetare... pentru vasul albastru din salon.

Deocamdată însă îmi pun cu mândrie ciorapii şi pantofii noi. Ies împreună cu bunicul, şi curând ajungem la biserică. Altarul mare e împodobit cu crini albi. Sunt aşezat în prima bancă, lângă Angelo, care poartă un costum alb de marinar, şi alături de rândul celor şase fetiţe, din care una, după cum observ cu dezgust, chicoteşte de emoţie sub vălul ei alb, fixat cu o coroniţă de flori albe, artificiale. Pe locurile aflate imediat în spatele nostru, stau rudele copiilor care primesc prima împărtăşanie. Bunicul e printre ei – alături de domnul şi doamna Antonelli şi de unchiul şi sora lui Angelo. E plin de interes pentru cele ce se petrec şi, pe cât sper, nu prea dispreţuitor, cu toate că a făcut tot ce nu trebuie, omiţând să-şi plece genunchi în faţa altarului şi să-şi facă cruce cu agheasmă. Totuşi, mă bucur că e de faţă şi ştiu că doreşte să fie îndatoritor; îl aud aplecându-se ca să ridice mănuşa doamnei Antonelli... sau cartea ei de rugăciuni.

Clopotul sanctuarului sună şi slujba începe. O urmăresc, citind „pregătirea pentru împărtăşanie”, dar aşteptând, aşteptând numai momentul care va deosebi această liturghie de toate celelalte dinainte şi de după ea. Ce încet trece timpul! Apoi vine rândul lui *Domine non sum dignus*[26]. În sfârşit! În sfârşit! Mă bat de trei ori în piept; după aceea, cu genunchii tremurând, mă ridic şi înaintez împreună cu Angelo şi cu fetele până la masa de împărtăşanie. Simt privirile comunităţii concentrându-se asupra noastră; capul îmi vâjâie când îl văd pe canonicul Roche apropiindu-se în frumoasele lui odăjdii, cu potirul în

[26] Doamne, nu sunt vrednic. (lat.) (n.t.)

mâini; încerc în zadar să-mi amintesc actul meu de adoraţie; sper că n-o să mă fac de râs; închid ochii şi-mi ridic capul, deschizând buzele, aşa cum ne-a învăţat maica superioară.

Ostia mă surprinde; îmi stă pe limbă, atât de mare şi de uscată, când mă aşteptasem la un dar umed, supranatural. Cu gura uscată, mi-e greu s-o topesc, s-o înghit. M-am întors la locul meu, cu faţa înroşită; stau cu mâinile la tâmple, simţind cum îmi zvâcnesc. Înghit acum ostia. Nimic nu s-a întâmplat cu mine, nicio revărsare de har, nicio transfigurare aparentă a sufletului meu. O mare dezamăgire mă cuprinde. Săvârşit-am oare o împărtăşanie „rea”? Nu, nu, îmi împiedic cugetul să alunece pe această pantă îngrozitoare. Îmi ridic capul şi-mi regăsesc cumpătul văzându-l pe Angelo aruncându-mi dintr-o parte un zâmbet duios şi auzindu-l pe bunicul tuşind în spatele meu.

În faţa bisericii, soarele strălucea acum, şi, după un schimb de surâsuri cu maicile de la mănăstire, mă văzui înşfăcat, felicitat, strâns de mână şi îmbrăţişat cu căldură de bunicul şi de neamul Antonelli. Remarcabila mea rudă se şi împrietenise la cataramă cu familia italienească, care părea încântată, ba nu, fermecată de el Mă prezentă doamnei şi domnului Antonelli, fiicei lor adulte, Clara, şi unchiului lui Angelo, Vitaliano, un bărbat oacheş de vreo cincizeci de ani, cu atitudinea pierdută şi liniştită a oamenilor foarte surzi. Toată lumea îmi zâmbea, iar doamna Antonelli, o femeie destul de grasă, cu ochi căprui, breton negru pe frunte şi cercei mici de aur la urechi, îmbrăcată într-o rochie de catifea verde, se uita radioasă la mine, ca o mamă, repetând: „Ce prieten drăguţ pentru micul nostru Angelo!” Apoi domnul Antonelli, negricios şi el, dar mai scund decât soţia lui şi cam chel, se izbi cu pumnul în palmă, îndreptând spre bunicul ochii săi mari şi expresivi, care erau exact la fel cu ai lui Angelo, singura deosebire fiind că aveau pungi sub ei.

— Domnule Gow – exclamă el cu căldură, dar şi cu modestie – am să vă cer o favoare. Aceşti doi băieţi sunt buni amici... Dacă nu sunteţi prea mândru... veniţi la noi la dejun.

Bunicul acceptă pe loc. Domnul şi doamna Antonelli erau încântaţi. Pornirăm; Angelo şi cu mine mergeam înainte, iar bunicul şi ceilalţi veneau în urma noastră.

Familia domnului Antonelli locuia deasupra prăvăliei sale, care era zugrăvită în galben şi roşu aprins şi avea afară o firmă mândră, purtând în litere de aur, sclipitoare, inscripţia: SALON SELECT DE ÎNGHEŢATĂ, ANTONIO ANTONELLI, PROPRIETAR UNIC. Această strălucire tropicală continua şi la etaj. Covoarele erau de culori vii, perdelele de o splendidă nuanţă de verde-gălbui. Imagini religioase atârnau pretutindeni, căci familia Antonelli era foarte pioasă; dar de ambele părţi ale căminului, pe care era întinsă o cuvertură cu ciucuri, două tablouri profane, vederi din Capri şi Neapole, te orbeau cu intensitatea tonurilor lor albastre. Iar aici, Dumnezeule, era Vezuviul, învăpăiat de erupţie! O mică statuie, îmbrăcată strălucitor în roz şi alb, ca o păpuşă, îmi surâdea de pe o consolă aurită din perete. Nu intrasem niciodată într-o casă atât de exotică sau atât de bogată în mirosuri misterioase. Emanaţii stranii de bucătărie îmi gâdilau nările, parfumuri de fructe, mirosuri acide, picante, înţepătoare, mirosuri de ceapă şi sudoare, de grăsime fiartă şi de rumeguş umezit, aroma dulce de vanilie a prafului pentru îngheţată, venind de la subsol.

În vreme ce doamna Antonelli şi cu Clara se agitau, cu multe exclamaţii aprinse, pentru a pregăti masa, Angelo, care pusese stăpânire pe mâna mea, mă trase timid spre capătul coridorului de la etaj. Aici se opri cu un aer promiţător în faţa uşii întredeschise a unei camere, care se dovedi mai târziu a fi a unchiului său. Inima îmi tresăltă la vederea unei orgi mecanice, o adevărată flaşnetă, care purta numele, încrustat cu sidef, de ORPEO ORGANETTO şi era aşezată pe capra ei, lângă perete. Nu

eram însă pregătit pentru surpriza care urmă.

— Nicolo, Nicolo! strigă Angelo încet.

O maimuţă îmbrăcată cu o jachetă roşie sări de pe pat, alergă pe podea şi făcu un salt până în braţele lui Angelo. Era o maimuţă mică, curată, cu o privire patetică şi o faţă mică, încreţită şi îngrijorată. Avea întocmai expresia pe care, cu mulţi ani mai târziu, aveam s-o văd pe feţele copiilor nou-născuţi: un aer şifonat, surprins, tulburat şi posac. Angelo o mângâie afectuos, oferindu-mi acelaşi agreabil privilegiu.

— Dezmiardă-l, Robie! N-o să te muşte. Ştie că eşti prietenul meu drag. Nu-i aşa, Nicolo, Nicolo? Şi nu are purici, nici măcar unul. E al unchiului meu Vita, care-l iubeşte mai mult decât orice pe lume. Zice că ne aduce noroc. Când am sosit întâi şi întâi la Levenford şi eram încă foarte săraci, unchiul meu colinda străzile cu flaşneta lui şi cu Nicolo. Câştiga o grămadă de bani. Acum însă, deşi ar mai dori să umble cântând din flaşnetă, mama nu-i dă voie. Spune că nu se mai cade pentru oameni ca noi. De aceea îl ţinem pe Nicolo ca animal de salon. Avea trei ani când unchiul meu l-a adus aici. Acum nu are decât zece, ceea ce la maimuţe înseamnă că e încă tânăr, foarte tânăr.

În clipa aceea, doamna Antonelli ne chemă la masă. Îl urmai încântat pe Angelo, care mai ţinea maimuţa în braţe, trecând în camera din faţă, unde toţi ceilalţi se aflau adunaţi.

— O, nu-l aduce pe Nicolo – protestă doamna Antonelli – nu astăzi, când avem oaspeţi atât de simpatici!

— Ba da, mamă – insistă Angelo – e prima mea împărtăşanie!

— Foarte bine – zise doamna Antonelli, aruncând o privire supărată spre unchiul Vita; se adresă apoi bunicului, surâzând cu toţi dinţii: E doar animalul de joacă al lui Angelo.

Ne aşezarăm cu toţii în jurul mesei. Faţa de masă brodată era încărcată cu tot felul de mâncăruri pe care nu

le vedeam la dejunurile de la Lomond View. Erau străchini mari de carne cu orez, macaroane cu sos tomat, o plăcintă cu carne de pui, o galantină de limbă, măsline, sardele şi scrumbii, o tavă cu fructe şi, în mijlocul câtorva sticle înalte de vin, o tortă mare glasată, cu inscripţia „Binecuvântează pe Angelo al nostru”.

Bunicul, care şedea între Clara şi doamna Antonelli, se înfrupta din toate cu vădită plăcere. În capul mesei şedea radios domnul Antonelli. Părea încântat şi onorat de prezenţa noastră.

— Puţin vin, domnule Gow, numai puţin! E ceva special. Neapole, importat. Frascati.

Se umplură paharele, chiar şi acela al negriciosului, tăcutului şi surâzătorului unchi Vitaliano, care părea să ocupe un loc oarecum subordonat în familie. Sculându-se în picioare, bunicul îşi ridică paharul:

— În sănătatea micuţilor noştri!

Băurăm cu toţii, chiar şi noi, copiii, căci lui Angelo şi mie ni se turnase în pahar câte un deget de vin. Vinul era dulce şi mă încălzea la stomac.

— Vă place vinul de Frascati, domnule Gow? întrebă cu teamă domnul Antonelli, aplecându-se spre el.

— E foarte răcoritor – răspunse cordial bunicul, adăugând apoi: E un vin uşor.

— Da, da, foarte uşor. Plăcut şi uşor. Încă un pahar, domnule Gow?

— Vă mulţumesc, domnule Antonelli.

Maimuţa, arătând mai curând plictisită pe genunchii lui Angelo, întinse în treacăt laba ca să-şi ia o banană. O observam pe când îi desfăcea coaja, începând s-o mănânce – ca un omuleţ. Angelo dădu mândru din cap şi-mi şopti:

— O să ne arate şi alte şmecherii, după-masă.

— Daţi-mi voie să vă umplu din nou paharul, doamnă Antonelli – stărui bunicul – şi pe-al dumneavoastră, scumpă domnişoară Clara!

Cu toate că refuzară amândouă, acoperindu-şi, râzând,

paharele cu mâna, bunicul avea un succes colosal la cele două doamne. Îşi reumplu paharul său şi, după ce-i povesti în şoaptă Clarei un lucru care o făcu din nou să râdă, reluă pe un ton grav relatarea pe care o făcea gazdei noastre despre recentele sale activităţi sociale la casa primarului şi la alte case mari de pe Calea Cimitirului. Doamna Antonelli era vădit încântată de a ajunge, fie chiar de la distanţă, în contact cu această lume distinsă.

Râsetele sporiră: bunicul o tachina acum pe Clara în legătură cu tânărul ei bărbat.

— Tinerii ăştia nu ajung nici la călcâiul generaţiei mai vechi – declară el cu suficienţă.

Când bunicul şi domnul Antonelli începură să schimbe toasturi: „Trăiască Italia”, „Trăiască Scoţia” – ni se dădu voie, lui Angelo şi mie, să ne sculăm de la masă. Ne furişarăm – împreună cu Nicolo – în camera unchiului Vitaliano şi, împingând înăuntru butonul însemnat cu „Piano”, ne apucarăm să cântăm încet din flaşnetă. Avea patru melodii: „Clopoţeii Scoţiei”, „Înainte, soldaţi creştini”, „Imnul naţional britanic” şi „Cu flori te-ncununăm, Maria”.

Muzica îi plăcu şi lui Nicolo. „Clopoţeii Scoţiei” era bucata lui preferată şi când prinse cu urechea familiarele triluri şi sunete de clopoţei, se porni să joace şi să salte în faţa noastră. Îndată ce se văzu în centrul atenţiei – stimulent care-i lipsise în cealaltă încăpere – el îşi spori eforturile: străbătu în lung coridorul şi se întoarse, sărind, cu o pălărie – era a bunicului. Folosindu-se apoi de ea, începu să se plimbe afectat în sus şi în jos, ca un personaj important, ridicând din când în când pălăria şi înclinându-se. Râsetele noastre îi dădură ghes. Începu să scoată mici ţipete de bucurie, să ţină pălăria în coadă şi s-o lase să-i cadă peste cap, acoperindu-l cu totul. Cu un ţipăt de furie simulată, el se liberă de sub pălărie, o rostogoli prin odaie, făcu o tumbă peste ea, apoi se ghemui, prefăcându-se a se culca în ea.

Angelo şi cu mine ne tăvăleam de râs, când deodată uşa se deschise şi unchiul Vita intră. Pe obrazul lui serios şi tăcut se citea supărarea. Îl ridică pe Nicolo, îl linişti, culcându-l în coşul lui din colţul camerei. Apoi, ridicând de jos pălăria bunicului şi curăţind-o de praf cu mâneca, spuse ceva pe italieneşte. Angelo se întoarse către mine:

— Spune că, chiar şi pentru un om surd, e prea mult zgomot în camera din faţă.

— Şi ce a mai spus?

— Ei... a spus că bunicul tău a băut singur până acum, trei sticle de vin... şi că o strânge pe sub masă de mână pe Clara noastră.

Mă aşezai cuminţit lângă Angelo pe pardoseală, în timp ce unchiul Vita, cu dexteritatea unui adevărat virtuos, învârtea manivela flaşnetei. Cântarăm:

Cu flori te-ncununăm, Maria, duioasă-n faţă cum ne stai.
Tu eşti regină peste îngeri şi a frumoasei luni de mai.

Unchiul Vita zâmbi când isprăvirăm.

Auzii apoi că sunt chemat de jos: era timpul să plec. Bunicul îşi lua rămas bun în antreu, strângând de mai multe ori mâna domnului şi doamnei Antonelli şi luând-o părinteşte de mijloc pe Clara, în timp ce-i spunea:

— Zău, draga mea, trebuie să acorzi acest graţios privilegiu unui om destul de bătrân ca să-ţi fie tată.

— La revedere! La revedere!

Toată lumea zâmbea înveselită, afară de tânărul bărbat al Clarei, Thaddeus Gerrity, care tocmai sosise şi se făcu roşu ca un rac când bunicul o sărută pe Clara.

Merg pe stradă alături de bunicul. Capul îmi vâjâie de întâmplările plăcute ale acestei zile pline de evenimente. Bunicul nu pare indiferent nici el; ochii îi strălucesc, faţa lui e rumenă, iar din timp în timp, o, nu prea des, pare să aibă unele greutăţi ca să-şi menţină echilibrul.

CAPITOLUL XIII

E luna august. Suntem părăsiţi în mijlocul miriştilor pârjolite de soare şi a gardurilor vii prăfuite. Rarele adieri care leagănă uşor crengile plecate ale copacilor produc doar un oftat obosit, protestul unui pământ istovit de prea multă rodire. Cei mai mulţi dintre burghezii din Levenford au plecat cu familiile lor la mare. Oraşul deşert îmi pare străin, iar când ecoul paşilor mei răsună în Piaţa Mare, o perspectivă de pavaje pustii, de acoperişuri ce se înalţă unele deasupra altora spre bastionul castelului creează iluzia unei cetăţi asediate.

Gavin e tot plecat şi serioasele sale cărţi poştale mă fac să tânjesc tot mai mult de dorul întoarcerii lui. Nu am, într-adevăr, de înregistrat nicio dramă în această perioadă de stagnare; totuşi, dedesubtul aparenţei de calm a vieţii de familie, evenimentele îşi urmează alene cursul, ca peştii care, deşi istoviţi de lupta dusă la capătul undiţei, sunt încă în stare de mişcări neaşteptate şi tumultuoase.

În fiecare seară când ieşeam din casă spre a lua puţin aer, înainte de a lucra la tema mea de vacanţă – o lungă compunere despre „Maria, regina Scoţiei” – îl găseam pe Jamie Nigg aşezat pe împrejmuirea scundă de piatră a grădinii noastre, cu spatele întors ostentativ spre casă.

Avea cu el muzicuţa şi cânta încet şi cu totală indiferenţă o melodie veselă, pe care, întrucât nu putea să-mi spună nici numele, nici originea ei, o numeam pur şi simplu „Cântecul lui Jamie”. Ce antrenantă era melodia aceea! Nu înceta să cânte nici când mă aşezam tăcut

lângă dânsul, bucurându-mă de picăturile reci de rouă ce se formau în jurul nostru pe iarba îngălbenită, sau de pânza subţire de pâclă ce se târa peste câmpurile pârjolite.

După ora şapte, Kate ieşea pe uşa din faţă spre a-şi face vizita serală prietenei ei, Bessie Ewing. Purta de obicei un pardesiu cenuşiu de ploaie, cu gulerul ridicat la spate, înfundându-şi mâinile în buzunarele lui. Timp de peste o săptămână, ea nu ne acordase nicio atenţie, mărginindu-se să dea rece şi aproape imperceptibil din cap către mine. La rândul său, Jamie, rămânând nemişcat, cu excepţia numai a muzicuţii care continua să-i alunece pe buze, nu luase act nici el de trecerea ei. O urmărea numai necruţător cu cântecul lui, care câştiga în intensitate pe măsură ce Kate se depărta. Deşi îi lipseau efectele teatrale ale costumului, balconului şi chitarei, înţelegeam vag că aceasta era o serenadă: o serenadă scoţiană – înceată, stăruitoare şi îndărătnică.

Într-o seară, Kate se opri pe neaşteptate şi aproape în silă. Se uită la mine, spunându-mi cu asprime:

— Ar trebui să stai în casă ca să-ţi scrii compunerea.

Nu avui timp să-i răspund, căci Jamie, luându-şi muzicuţa de la gură şi scuturând-o, printr-o mişcare a mâinii, de apa adunată, se grăbi să spună:

— Băiatul nu face niciun rău.

Kate fu nevoită să se uite la el. Privirea ei era iritată, iritată de multe lucruri: iritată de persistenţa lui, iritată din cauză că şedea liniştit acolo, în timp ce ea stătea în picioare, iritată, mai ales, de faptul că era iritată. Fu însă cea dintâi care-şi lăsă ochii în pământ. O clipă, tăcură.

— E o seară frumoasă – spuse Jamie.

— Probabil că o să plouă – zise Kate cu amărăciune.

— Poate, poate! E nevoie de o ploaie bună.

După o pauză, ea observă:

— Mă reţii aici ca să vorbim despre vreme?

Totuşi, nicio mişcare a ei nu arăta că ar vrea să plece. Cu toate că faţa ei urâţică era înnourată, constatai pentru

prima oară, pe când stătea acolo, în lumina palidă a amurgului, cu un picior împins curajos înainte şi cu pumnii vizibil strânşi în buzunare, ca şi cum s-ar fi pregătit pentru o bătălie, ce bine făcută şi viguroasă era, ce picioare frumos modelate avea, ce glezne fine. Poate că Jamie observa şi el. Distrat, cântă câteva măsuri din melodia lui, apoi îşi scutură iarăşi muzicuţa.

— Mă gândeam tocmai că e o seară frumoasă pentru o plimbare.

— Adevărat! Şi încotro, dacă îmi dai voie să te întreb?

— O, în orice direcţie, oriunde.

— Mulţumesc, mulţumesc foarte mult – spuse Kate, ridicându-şi capul cu dispreţ. E foarte măgulitor pentru mine. Din întâmplare, însă, trebuie să merg să-mi văd prietena, pe miss Ewing.

Făcu un pas, pregătindu-se să plece.

— E tocmai direcţia în care mă duc şi eu – remarcă Jamie, ridicându-se de pe zid şi scuturându-şi hainele. Am să bat drumul cu dumneata până la poarta ei.

Cu totul încurcată, Kate nu mai fu în stare să protesteze. Faţa îi rămase îmbujorată, atitudinea indignată. Simţii totuşi, în chip destul de ciudat, că nu era chiar atât de nemulţumită când porniră împreună, umblând foarte departe unul de altul pe trotuar. Întunericul care se lăsa venea în ajutorul picioarelor lui Jamie.

Rămân stingher, gustându-mi singurătatea şi deliciul unei ultime adieri umede; apoi, ca şi când m-ar fi pus pe fugă cineva, mă reped în bucătărie, începând să-mi scot cărţile din ghiozdanul meu cârpit.

Murdoch stă cu capul aplecat studios asupra unei cărţi, întorcând cam rar paginile, dar lăsând, în schimb, să cadă pe ele o ploaie de mătreaţă. Mă întreb adesea dacă studiază cu adevărat: nu a pretins niciodată a fi un mare savant, iar de câteva ori am zărit ascuns între scoarţele ei un catalog de seminţe, dovadă a pasiunii sale secrete

pentru tot ce priveşte horticultura. În tot timpul zilei, se scoală într-una de lângă cărţile lui, râgâind zgomotos (cu toate că are un stomac de struţ, e convins că suferă cu eroism de „bilă”), se postează în faţa oglinzii, ca să-şi stoarcă punctele negre din obraz, sau îşi face de lucru în grădină, ca un om care nu-şi găseşte rostul. Uneori, fără a-şi da seama, îşi dă pe faţă gândurile.

— Ştii că în Olanda se cultivă întinderi imense cu lalele? Închipuie-ţi, kilometri întregi numai de lalele!

Astă-seară, în colţul din spatele său stă aşezat, tăcut şi ţeapăn pe un scaun – întocmai ca un vizitiu pe capra unei trăsuri – părintele lui. O dată cu apropierea examenului de la poştă, fixat pentru luna viitoare, tata a început să strângă mai tare hăţurile cu care-l mână pe nefericitul tânăr; începe să se simtă şi biciul. Nu numai pentru viitorul lui Murdoch, ci şi pentru prestigiul inspectorului e necesar ca Murdoch să reuşească. Cu întreaga pasiune a unui om nesimpatizat şi decepţionat, el râvneşte să poată anunţa primarului, domnului McKellar, şefului său – doctorul Laird, medic-şef al oraşului, pe care-l pizmuieşte cu supunere – şi, de fapt, întregului oraş: „Fiul meu mai mic a intrat în administraţia publică”.

Îmi aşez cu multă băgare de seamă cărţile de şcoală pe masă, spre a nu-l tulbura pe Murdoch: cărţile mele, ale căror titluri sunt scrise cu caligrafia bunicului, subţire ca firul de păr, pe îmbrăcămintea de hârtie cafenie, cusută de Mama ca să le apere şi „să le păstreze bine” – căci în casa aceasta totul trebuie păstrat şi nimic, nimic nu trebuie risipit. De trei luni am trecut într-o clasă superioară. Noul meu profesor, domnul Singer, un om chel, încet şi metodic, e bun cu mine şi mă încurajează. Scăpat de tirania domnului Dalgleish, nu mai fac pete de cerneală pe caiete şi nu mai stau ca un idiot când sunt ascultat. Dau dovadă, în schimb, de o surprinzătoare aptitudine pentru învăţătură. De fapt, în acest moment, un carton, un anumit carton pe care l-am păstrat spre a mă bucura în taină de el, cade din cartea mea de istorie şi

zboară pe podea, făcându-mă să roşesc, cu un aer vinovat, sub ochii Tatii. El îmi remarcă roşeaţa şi cartonul şi prinde deodată bănuială faţă de amândouă. Îmi face un semn mut să-i aduc cartonul cu pricina.

Urmează o lungă pauză, în care Tata examinează formularul de carton pe care e însemnată, de mâna domnului Singer, situaţia mea trimestrială:

R. SHANNON

Aritmetică	primul
Geografie	primul
Istorie	primul
Engleză	primul
Franceză	primul
Desen	al doilea

Locul în clasă: primul.

Semnat: GEO SINGER
(licenţiat în litere)

Văd că Tata e uimit. De fapt, se uită întâi încruntat la mine, convins că la mijloc e o farsă, o înşelăciune ieftină. Dar nu, antetul oficial, semnătura cursivă... Îi citesc gândurile: trebuie să fie adevărat. E departe de a fi mulţumit. Îmi întinde cartonul în silă, cu un aer ofensat, iar eu mă întorc, tot ca un vinovat, la cărţile mele.

Tăcere în bucătărie. Se aude numai bătaia pendulei, o pagină întoarsă, un gest nervos dinspre scaunul Tatii... şi, fireşte – uitasem de aceasta – clinchetul andrelelor Mamei, căci a venit din spălătorie şi tricotează un fular pentru Adam. Nu tricotează niciodată decât pentru el.

La ora nouă, Kate se întoarce. Nu intră în bucătărie, ci se urcă de la uşa din faţă direct în camera ei. Dumnezeule! Trebuie să mă înşel, dar mi se pare totuşi că fredonează, fredonează câteva note din melodia lui Jamie.

După o jumătate de ceas, Mama se uită la mine cu înţeles. Îmi strâng cărţile şi, mişcându-mă cu multă

precauţie pentru ca nu cumva să mă ciocnesc de ceva şi să-l supăr pe Tata, intru după perdeaua micului meu alcov şi încep să mă dezbrac. Mi-e o foame teribilă, de parcă ar fi trecut secole de la ceai, şi îmi vine o poftă nebună de o bucată de pâine cu marmeladă de rubarbă. Coaja aceea albă, o, minunata coajă albă, desigur că Mama mi-ar da-o, dar o asemenea cerere e absurdă la ora asta. Îngenunchez, îmi spun rugăciunile şi iată-mă culcat. Prin perdeaua subţire ascult pulsul liniştit al acestei case, care mă adăposteşte: un cuvânt schimbat între Mama şi Tata, foşnetul unei pagini, vibraţiile robinetului din baie, un pas deasupra capului meu.

Uneori stau treaz, cu privirea fixată în tavan, şi sunt doar pe jumătate adormit când Murdoch urcă scara şi când începe în bucătărie, între Tata şi Mama, una din acele lungi conversaţii în şoaptă, înainte de a merge să se culce. Crâmpeie din ea ajung până la mine în firidă: Societatea de igienă din Ardfillan... invită pe Tata să ţină o conferinţă despre „Distrugerea deşeurilor menajere”... Cât ai dat pe carnea de vacă de azi? Vai, ce preţ!... Nu facem nicio excursie la mare anul acesta... Mai bine depunem banii la Societatea de construcţii... Şi când Mama încearcă uşor să pledeze, răspunsul e: Poate la anul, dacă Adam prosperează... sau dacă Tata este numit la uzina de apă... Până atunci e nevoie de economii... economii... economii.

Dar nu mă mai mir, sunt deprins cu grija Tatii de a cruţa banii – această patimă mistuitoare, care pe zi ce trece pare a-l stăpâni mai mult, făcându-l să făurească în minte planuri de noi economii, dându-i o înfăţişare ascetică de perpetuă renunţare şi silind-o pe Mama să recurgă la nesfârşite expediente menajere şi culinare. Mama ar dori să-şi facă târguielile în prăvăliile „bune”, ca Donaldson sau Bruce, ale căror vitrine mari sunt o veşnică ispită pentru ea. Cu ingrediente bune, ea găteşte admirabil. Clătitele ei (în rarele ocazii când are ouă destule) sunt minunate. S-ar bucura să combine pentru

noi feluri gustoase. În loc de aceasta, stând mereu cu ochii la punga ei neagră, e obligată să recurgă la fiertură de orz şi să mă trimită la Durgan, în Ulicioară, după o bucată de os de un penny („Şi roagă-l să lase puţină carne pe el, dragul meu”), iar pe urmă la Logan, tot în acelaşi cartier sărac, ca să iau de o jumătate de penny morcovi şi napi. Biata Mamă!... Când a stricat, lunea trecută, noua sită incandescentă pe care o potrivea la lampa de gaz aerian din vestibul (operaţie care e totdeauna delicată), au podidit-o lacrimi adevărate.

Astă-seară sunt obosit, gata să adorm.

Plutind încet spre ţara visurilor, mă gândesc că mâine voi merge probabil cu bunicul să facem o vizită familiei Antonelli.

În săptămânile de după plecarea lui Gavin, mă jucasem mult cu micul Angelo Antonelli. Era plăcut să ai ceva de făcut într-o perioadă atât de lâncedă, iar Angelo se bucura totdeauna nespus să mă vadă. Firea lui vioaie şi gingaşă, frumoşii lui ochi umezi şi purtarea lui seducătoare îl făceau să semene cu o fetiţă. Mă ţinea de mână când alergam prin curtea lui şi plângea totdeauna când venea vremea ca să mă întorc acasă.

Era un copil foarte răsfăţat, fireşte, căci între el şi Clara era o diferenţă de doisprezece ani. Cerea şi primea întruna de la grăsunul, blândul şi iubitorul său tată jucării, dulciuri, fructe – de toate. Era complet stăpân pe prăvălie şi prăda o cutie de biscuiţi cu ciocolată sau desfăcea un borcan cu compot de pere mai uşor decât era pentru mine să beau acasă un pahar cu apă.

Umplea aerul de dimineaţă până seara cu glasul lui ascuţit de copil: „Mămico, vreau o felie de pepene!”, „Tăticule, vreau o limonadă!” Odată îmi povesti, alintându-se, că o făcuse pe maică-sa să se scoale în toiul nopţii ca să-i prăjească un ou cu şuncă. Nu mânca însă niciodată tot ce avea pe farfurie şi vărsa mai totdeauna.

Uneori, când mă gândeam la ardoarea austeră şi stăpânită a lui Gavin, la tăcerile lui dârze, la dispreţul lui

pentru neghiobi şi meschini, mă simţeam dezgustat de acest pici. Dar în ciuda răsfăţului său, Angelo avea şi părţi plăcute; mai era apoi maimuţa, o atracţie formidabilă, căci ne jucam tot timpul cu ea. De altfel, mama lui Angelo îmi încuraja vizitele.

Acum, când soţul ei, pe care ea îl conducea, făcuse avere, doamna Antonelli avea ambiţii pentru familia ei, care în prima vreme, când se lupta cu sărăcia, fusese dispreţuită la Levenford. Delicioasa Clara se măritase bine cu Thaddeus Gerrity, al cărui tată avea o întreprindere prosperă de mutări de mobilă. Sunt convins că doamna Antonelli îmi zâmbea – mie, un băieţaş drăguţ de la liceu, însă catolic – şi-l trata pe bunicul cu vin şi prăjituri, în desele după-amieze când venea în vizită, numai pentru că reprezentam distinsul cartier Drumbuck Road şi oficialitatea oraşului – lucru important în ochii străinilor.

Trebuie să mărturisesc că uneori, când îl auzeam pe bunicul făcând elogiul vinului de Frascati faţă de Clara şi de doamna Antonelli, care-l ascultau cu nesaţ, simţeam o uşoară nelinişte. Când o surprindeai fără să simtă, doamna Antonelli avea o privire dură, iar obrazul ei era atât de negricios, încât, cu toată nevinovăţia mea, bănuiam că se rade regulat cu briciul. Nimic însă nu părea să-i dea de gândit bunicului; îşi urma, calm şi statornic, drumul, la adăpost de primejdii, ca o caravelă maiestuoasă sub un vânt uşor.

Simţindu-mă liniştit, la rândul meu, alergam cu Angelo ca să ascultăm fanfara cântând în parcul comunal, să vâslim cu barca pe lac sau să mergem la binecuvântarea de seară, de la biserica Sfinţilor Arhangheli, împreună cu unchiul Vita: ciudatul, smeritul, simplul Vita, pe care familia abia dacă-l tolera şi care-şi petrecea jumătate din zi îngrijindu-şi maimuţa iubită, iar cealaltă jumătate închinându-se.

Luna se apropia de sfârşit. Într-o seară, când, la cererea Mamei, micşoram lumina lămpii de gaz aerian din

vestibul, Kate sosi din oraş mai târziu ca de obicei.

— Tu eşti, Robie?

Părea stingherită chiar şi de licărirea lămpii din vestibul, dar glasul ei era cald şi prietenos.

— Da, Kate.

Când coborâi de pe scaunul pe care mă suisem pentru a ajunge la robinetul de gaz, ea mă luă de braţ.

— Scumpul meu băiat!

Mă înroşii de plăcere; de la o vreme încoace, Kate era deosebit de drăguţă cu mine.

— Ascultă, Robie! Kate, se opri râzând, apoi deodată urmă: E complet ridicol... Jamie Nigg vrea să meargă cu mine la bâlciul din Ardfillan. Râse din nou la absurda idee. Bineînţeles că nu mă pot duce singură cu el. Ar fi un lucru nelalocul lui. O recunoaşte şi el. De aceea... el... adică noi... ne-am bucura să te luăm cu noi, dacă-ţi face plăcere.

Cum să nu-mi facă plăcere? Nu auzisem oare, nu visasem oare la desfătările elizeene ale bâlciului din Ardfillan, unde tot felul de panorame, de spectacole şi de amuzamente se adunau o dată pe an pentru distracţia populaţiei ţinutului?

— O, Kate! şoptii eu.

— Atunci, s-a făcut! Mă strânse din nou de braţ, apoi, când începu să urce scara, se întoarse cu un aer binevoitor, aducându-şi aminte de un lucru: Prietenul tău Gavin a sosit. L-am văzut adineauri venind de la gară.

Gavin se întorsese! În sfârşit! Cu două zile înainte de data fixată. Aveam deci să-l văd negreşit a doua zi. Îmi venea ameţeală gândindu-mă la această revedere şi la bâlciul din Ardfillan. Inima îmi bătea mai repede. Agitat de plăcutele aşteptări, deschisei puţin uşa din faţă, uitându-mă în beznă. Nu se vedea nicio stea, cerul era stins. Dar dulcea adiere rece era încărcată de făgăduieli. O, ce minunată putea fi viaţa, cu adevărat minunată!

CAPITOLUL XIV

În dimineaţa următoare ieşii devreme din casă. Îi promisesem lui Angelo c-am să-i duc teancul de reviste pe care mi le împrumutase şi voiam să fiu liber cât mai curând. Pe când alergam pe Calea Cimitirului, îl întâlnii pe Gavin, care venea spre Lomond View.

— Gavin!

Fără a scoate un cuvânt, îmi strânse cu putere mâna, gata să mi-o frângă, încercând mereu să-şi stăpânească zâmbetul de bucurie, pe care-l dispreţuia, desigur, ca un semn de slăbiciune. Nu crescuse mult, dar era foarte bronzat şi mai vânjos decât oricând. Văzându-l în faţa mea, simţindu-i ochii cenuşii cercetându-i pe ai mei, o binefăcătoare căldură mi se răspândi în tot corpul. Voiam să-i spun cu tot focul cât de mult îmi lipsise. Dar aşa ceva era interzis. Trebuia să fiu tare şi calm, mărginindu-mă să rostesc doar cuvintele esenţiale.

— Veneam să te iau – spuse el spre a lămuri apariţia lui la această oră timpurie. Căuta cu privirea în depărtare, spre colinele noastre de la Winton. M-am gândit că ne-am putea urca pe Piscul Vuiturilor. E un vultur acolo. Păzitorul i-a spus tatii. Ne vom sui pe stânci înainte ca soarele să se ridice de-a binelea pe cer şi-l vom pândi. Am luat mâncarea noastră cu mine.

Observai că avea rucsacul în spate. Un vultur şi Gavin; toată ziua pe dealuri... Inima îmi tresăltă.

— E minunat! Trebuie însă mai întâi să duc revistele astea lui Angelo.

— Angelo?! repetă el, fără să înţeleagă.

— Angelo Antonelli – explicai eu în grabă. Nu ştii? Italianul acela mic. L-am văzut des în lipsa ta. E adevărat că e foarte tânăr...

Mă oprii, încurcat de îndoiala şi de mirarea pe care le citeam în ochii lui.

— Singurii italieni pe care-i cunosc la Levenford sunt vânzătorii aceia ambulanţi de îngheţată. Unul din ei cutreiera, de fapt, oraşul, cărând cu el o flaşnetă şi o maimuţă şi cerşind gologani.

Urechile mi se aprinseră la auzul acestei condamnări a unchiului Vita, a lui Nicolo şi a prietenilor mei. Gavin adăugă:

— Nu cumva vrei să zici că te-ai înhăitat cu vreun plod al lor?

— Angelo a fost foarte de treabă cu mine – spusei eu pe un ton ciudat.

— Angelo! şi, mai adânc jignit, zâmbi cu dispreţ faţă de acest nume. Vino să ne suim pe stânci! Putem vorbi despre tot ce am făcut, când vom ajunge sus.

Îmi lăsai, încăpăţânat, capul în jos, cu ochii în pământ.

— Am promis să-i duc astea înapoi. Erau numere din *Sphere*, *Graphic* şi *Illustrated London News*[27]. Luai cu înfrigurare apărarea revistelor, sperând să ridic în ochii săi prestigiul familiei Antonelli. În numerele din săptămâna asta sunt câteva fotografii minunate despre dezvoltarea fluturelui cap-de-mort, începând cu crisalida. În fiecare sâmbătă, doamna Antonelli le trimite rudelor ei din Italia. Trebuie neapărat să prindă poşta. E drăguţ din partea lui Angelo că mă lasă să mă uit la ele înainte de a le trimite.

Gavin se făcuse alb la faţă. Vorbea pe un ton forţat şi plin de gelozie:

— Desigur, dacă ţii mai mult la pomanagiii tăi decât la mine… te priveşte. Din întâmplare, plec tocmai acum pe Pietrele înalte. Dacă vrei, poţi veni şi tu. Dacă nu, te las cu Angelo al tău.

[27] Reviste ilustrate engleze. (n.t.)

Zăbovi câteva clipe, fără a se uita la mine. Îşi înălţa rece şi mândru capul, dar buzele-i tremurau. Mi se frângea inima, voiam să-i strig cât de mult se înşela, să-l implor să înţeleagă. Dar sentimentul nedreptăţii pe care o săvârşea mă făcu tot atât de îndărătnic ca şi el. Păstrai tăcerea. În clipa următoare, el porni cu paşi mari spre Pietrele înalte.

Cu moartea în suflet şi uluit încă de iuţeala năprasnică a certei, îmi urmai drumul spre oraş. Eram hotărât să las doar revistele şi să plec. Când ajunsei însă la SALONUL SELECT DE ÎNGHEŢATĂ, îl găsii pe Angelo zdrobit de o durere mai mare, poate, decât a mea.

— Nicolo e bolnav! Foarte bolnav!

Printre sughiţuri, îmi povesti cum se întâmplase. Clara, mizerabila de Clara era de vină! Unchiul Vita, care mergea seara să se închine la biserică, stând adesea acolo ore în şir, avea obiceiul de a-l lăsa pe Nicolo în curte, pe când lipsea, ca să se bucure de puţină răcoare în aceste nopţi înnăbuşitoare. Avea însă totdeauna grijă de a nu-şi închide fereastra, astfel încât, dacă vremea se strica, Nicolo, pentru care burlanul de ploaie era o scară comodă, putea să se întoarcă îndată în odaie. Cu două nopţi în urmă, o furtună violentă se stârnise, iar Clara, gândindu-se numai să ferească perdelele, închisese în grabă toate geamurile din casă. Unchiul Vita era la biserică. Bietul Nicolo rămase timp de o oră sub torentul de ploaie. Când Vita se întoarse, la zece şi jumătate, găsi maimuţa udă leoarcă şi zgribulită într-un colţ al curţii.

Mă suii cu Angelo la etaj. Casa era în dezordine şi cufundată în jale. În bucătărie, doamna Antonelli, înnebunită, storcea nişte prosoape muiate în apă fierbinte. Clara stătea culcată cu faţa în jos pe sofaua din camera dinspre stradă. În odaia unchiului Vita, domnul Antonelli urmărea, cu o expresie îndurerată, cum Vita, în cămaşă, se muncea ca un apucat cu Nicolo.

Maimuţa zăcea – nu în coşul ei, ci exact în mijlocul patului mare şi alb al unchiului Vita. Era ridicată pe perne

şi purta jacheta ei cea mai bună şi caldă şi o tichiuţă moale napolitană, cu un ciucure de lână. Faţa ei mică şi plictisită, pierdută în vastitatea patului, arăta mai chinuită decât oricând. Din când în când, dinţii îi clănţăneau şi era scuturată violent de friguri, uitându-se rând pe rând la noi, cu ochi speriaţi. Unchiul Vita o freca pe piept cu un soi de ulei cu miros înţepător. Muncind asupra pacientului, Vita vorbea neîncetat când cu sine însuşi, când cu maimuţa, dar mai ales – pe un ton mustrător – cu domnul Antonelli. Aruncai o privire lui Angelo care, ca şi mine, era copleşit de măreţia spectacolului şi încetase de a plânge. Îmi traduse în şoaptă:

— Unchiul Vita zice că e o pedeapsă a cerului, pentru că l-am uitat pe bunul Dumnezeu... o pedeapsă pentru tata fiindcă se gândeşte prea mult la afaceri, pentru mama fiindcă umblă după relaţii înalte, pentru Clara fiindcă e mereu cu gândul la bărbaţi. Zice că el şi cu Nicolo au pus temeliile averii noastre, muncind pentru fiecare gologan, când nu aveam ce mânca. Spune că dacă Nicolo moare... asta o spunea când plângea... nu vom mai avea noroc niciodată.

Doamna Antonelli intră grăbită cu un lighean cu ştergare care abureau, ţinându-le supusă lângă marginea patului. Clara, apărând ca o stafie în pervazul uşii, urmărea cu ochii înroşiţi de plâns cum unchiul Vita aplica compresele.

Ele nu păreau să-l uşureze prea mult pe Nicolo. Şi deodată, Vita, cucernicul, umilul Vita, îşi ridică mâinile în sus, scoţând un potop de cuvinte. Angelo îmi suflă la ureche:

— Spune că trebuie să chemăm un doctor, pe cel mai bun doctor din oraş, şi că Clara, stricata şi păcătoasa de Clara, trebuie să-l aducă îndată.

Clara începu să protesteze.

— Zice că niciun doctor nu o să vină pentru o maimuţă. O să încerce să aducă un veterinar.

Îmi dădui seama îndată, după expresia sălbatică a lui

Vita, că un veterinar nu era de ajuns. Angelo se uită la mine, dând din cap.

— Da, e neapărată nevoie de un doctor. Trebuie să plătim oricât, să dăm tot aurul ce-l avem. Să aducem pe cel mai bun doctor din oraş.

Clara, plângând, dar supunându-se, îşi puse pălăria şi plecă, după ce domnul Antonelli îi dăduse un pumn de bani. Ne aşezarăm cu toţii pe scaunele din jurul patului, observând maimuţa şi aşteptând doctorul – toţi, afară de Vita, care, cu mătăniile în mână şi mişcând din buze, stătea în genunchi lângă pat.

După o jumătate de ceas, Clara se întoarse singură. Vita sări în sus şi, după un interogator, care o făcu pe Clara să izbucnească din nou în plâns, scoase un strigăt teribil şi o zbughi pe uşă.

— Clara a fost la patru doctori, dar niciunul n-a vrut să vină. Unchiul Vita s-a dus acum singur.

Aşteptarăm aproape un ceas în camera pacientului, apoi tresărirăm cu toţii când uşa de afară se deschise. Era unchiul Vita. Oftarăm uşuraţi auzind că cineva îl însoţea.

Medicul intră. Era doctorul Galbraith, un om bătrâior, uscăţiv, cu o bărbuţă de ţap, recunoscut în tot oraşul ca medic priceput, dar cam nepopular din cauza manierelor lui bruşte. Prin ce mijloace subtile surdul, ignorantul nostru Vita îl convinsese pe acest practician irascibil, rămânea un mister; şi partea curioasă era că doctorul nu venise pentru bani.

Un moment se uită la noi, de parcă ar fi vrut să ne scoată pe toţi din odaie. Renunţă însă la această idea şi îşi concentră atenţia asupra maimuţei. Îi luă lui Nicolo temperatura şi pulsul; îl pipăi peste tot; se uită în gâtul lui, apoi, folosindu-se de un stetoscop scurt de lemn, îi ascultă îndelung plămânii. Purtarea maimuţei era desăvârşită; se uita încrezătoare la doctor, cu ochii ei mari şi speriaţi, ba lăsă chiar să i se deschidă gura fără ajutorul unei linguri.

Trăgându-se de ciocul său, doctorul Galbraith îşi studia

pacientul cu un ciudat interes şi cu un aer aprobator, uitându-şi cu totul de oamenii din odaie care, impresionaţi de meticulozitatea lui, îi urmăreau cu atenţie fiecare mişcare. Angelo îmi şoptise:

— Unchiul Vita găseşte că e un doctor minunat.

Apoi, stând puţin pe gânduri, medicul scrise două reţete, strâmbând puţin din nas când însemnă deasupra lor: *domnul Nick Antonelli.* Îşi strânse mica servietă neagră, spunând:

— Îi daţi doctoria din patru în patru ore, îl ţineţi bine învelit în pat, îi puneţi seara şi dimineaţa cataplasme de făină de in şi nu-i daţi decât hrană lichidă. E un specimen drăguţ de macac rhesus din Africa de nord. Din nefericire, speţa lor are plămânii slabi. Acesta are dublă pneumonie. Noapte bună!

Ieşi. Cu toate că unchiul Vita se ţinu după el până în stradă, nu acceptă nicio plată. Înţelesei atunci că interesul lui fusese pur ştiinţific: emoţia aceea stranie, frumoasă şi cu totul dezinteresată care mă cuprindea şi pe mine când şedeam în faţa microscopului şi care, în anii de mai târziu, avea să-mi dăruiască unele din bucuriile cele mai rare ale vieţii mele. În acel moment, stăpânit de o afinitate de neam şi de idei, nu-mi putui înnăbuşi un fior de admiraţie faţă de acest tăcut medic scoţian. Ce desăvârşită îi fusese purtarea în mijlocul acestor meridionali iritabili!

Un val de optimism urmă vizitei sale; dăduse instrucţiuni care trebuiau îndeplinite. Fui trimis în galop la farmacie ca să iau doctoriile; doamna Antonelli, împreună cu Clara, se puseră să prepare cataplasme; Vita aşeză el însuşi un pui la fiert pentru supă. Maimuţa consimţi să înghită puţin lapte. Părea somnoroasă după ce luă doctoria. Ieşirăm din odaie în vârful picioarelor.

Cunoscând dinainte, spre marea mea durere, primejdiile bolilor de plămâni, eram sigur că implicaţiile dublei pneumonii nu erau înţelese pe deplin în casa aceasta. Şi, în adevăr, în dimineaţa următoare, starea lui

Nicolo se înrăutăţise. Era agitat şi ardea de febră; scotea ţipete plângăreţe, zvârcolindu-se în patul lui mare, lângă care stătea îngenuncheat unchiul Vita. De-a lungul zilei, abia dacă se atinse de supa de pui, iar seara respiraţia îi era scurtă şi hârâitoare.

În cursul acelei săptămâni, boala lui se agravă neîncetat. În casă se întinse o tăcere plină de jale, întreruptă doar de accese subite de isterie ale femeilor şi de izbucniri sălbatice şi hotărâte ale unchiului Vita. Cum fusesem repudiat de Gavin şi eram încă în vacanţă, îmi legai soarta de aceea a familiei Antonelli. Devenii un fel de mic lacheu al maimuţei bolnave. În fiecare după-amiază la ora trei, bunicul venea, foarte demn şi serios, în vizită de simpatie. Aştepta în camera din faţă, sperând, cred, să aibă o conversaţie plăcută cu Clara şi, la nevoie, chiar cu doamna Antonelli. Spera poate şi într-un pahar de vin de Frascati pentru refacerea şi ridicarea moralului. Dar prima adiere slabă a mistralului era în aer. Domnul Antonelli era acela care, cu o faţă tristă, primea declaraţiile sonore de compătimire ale bunicului. Şi nu era rost de vin de Frascati.

Mai rău, tot mai rău. Sărmanul Nicolo abia mai răsufla. Toată carnea îi căzuse de pe micuţele sale oase. Doctorul, chemat din nou, spuse pe şleau că maimuţa era condamnată. Domnul Antonelli făcea aluzii la închiderea „salonului” şi la nevoia de a aşterne paie în stradă, spre a înnăbuşi zgomotele.

Sâmbătă, unchiul Vita i se adresă cu furie domnului Antonelli. Angelo îmi traduse:

— Zice că numai Dumnezeu îl poate salva pe Nicolo. De aceea trebuie să ne rugăm, să ne rugăm teribil ca să se întâmple o minune. E nevoie ca tata să se ducă la canonicul Roche ca să-i ceară să facă rugăciuni şi liturghii pentru maimuţă. Surorile de la mănăstire trebuie să facă o novenă[28] şi să vină aci, în casă, spre a face rugăciuni pentru Nicolo. Vai de mine, unchiul Vita îi spune lucruri

[28] Rugăciune de nouă zile. (n.t.)

grozave tatii!

Era vădit că această însărcinare nu-i plăcea domnului Antonelli. Dar Vita domina acum casa, iar maimuţa devenise, într-un fel ciudat, o superstiţie, un simbol formidabil, a cărui viaţă sau moarte însemna prăbuşirea sau supravieţuirea bunăstării familiei Antonelli. Domnul Antonelli îşi luă pălăria şi ieşi încet din casă.

A doua zi, duminică, canonicul Roche anunţă de pe amvonul bisericii Sfinţilor Arhangheli că se vor oficia servicii divine după dorinţa domnului Vita Antonelli. Eram cam decepţionat de faptul că nu pomenise numele lui Nicolo, dar mă liniştii totuşi văzând-o sosind după-amiază pe maica Elisabeta Josefina împreună cu altă soră. Familia Antonelli contribuia generos la fondurile mănăstirii, iar cele două călugăriţe doreau cu multă bunăvoinţă să facă tot ce le stătea în putinţă ca să vină în ajutor. Îngenunchearăm cu toţii în camera din faţă şi, cu glas slab, spre a nu tulbura maimuţa muribundă, repetarăm rugăciunea de treizeci de zile şi un *Memorare*.

Luni – zi ploioasă şi tristă – Nicolo era aproape de ultima suflare. Erau exact nouă zile de când zăcea. Unchiul Vita nu mai lăsa pe nimeni să intre în cameră şi nu se depărta nicio clipă de lângă patul maimuţei. Dar la ora nouă dimineaţa, curând după sosirea mea, el apăru în camera din faţă, unde ne găseam adunaţi şi, ca un nebun, o arătă cu degetul pe Clara.

— O, Doamne! gemu Angelo. Zice că Clara, care e singura vinovată, trebuie să urce, acum, îndată, în genunchi, cele trei sute şaizeci şi cinci de trepte. E unica noastră speranţă.

În mijlocul zăpăcelii produse şi în timp ce familia discută în zadar cu unchiul Vita, să-mi fie îngăduit a da o explicaţie. Acest suflet naiv – produs al Italiei însorite şi supravieţuitor al evului mediu, care, în toiul circulaţiei intense de pe Strada Mare, putea rămâne deodată nemişcat, ridicându-şi, de sub pălăria lui neagră şi pleoştită, privirea spre cerul minunat, plin de sfinţi şi

fecioare – născocise pentru el, pe acest sol străin, o nemaipomenită formă de a se închina, aş putea chiar spune o disciplină. Pe Castle Rock, Stânca Castelului, loc istoric, despre care am mai vorbit, se înălţa, străjuind estuarul, o veche fortăreaţă cu tunuri părăsite. Fusese apărată pe vremuri de Bruce şi Wallace[29] şi devenise acum o venerabilă ruină uitată, un monument public. Exista acolo o scară exterioară în spirală, ce ducea vertical de la podul mobil de jos la meterezele năruite ale castelului şi care, spre curiozitatea generaţiilor ce se perindaseră, avea exact trei sute şaizeci şi cinci de trepte, cu alte cuvinte, câte una de fiecare zi a anului. Penitenţa unchiului Vita consta în următoarele: oprindu-se pe fiecare treaptă spre a repeta un *Ave Maria*, el urca în genunchi această scară.

După zece minute, Clara şi cu mine pornirăm prin ploaie spre Castle Rock. Mândra şi reaua Clara era pe jumătate leşinată, cu gândul la greaua încercare şi la umilirea care o aştepta. Dar porunca unchiului Vita trebuia ascultată. Vremea era prea umedă pentru ca să se permită lui Angelo s-o însoţească; mi se dădu mie sarcina s-o escortez, servind drept „strajă” frumoasei penitente. Dacă vreun ghid sau vreun grup de turişti avea să apară, trebuia de îndată să-i dau de veste, pentru ca să se poată repede scula în picioare şi sprijini de metereze, dându-şi aerul de a contempla cu interes priveliştea.

Castelul însă era pustiu, fiind părăsit de toată lumea din cauza ploii; nicăieri nu se zărea vreun vizitator. Hotărârăm că şi eu aveam să fac închinăciunea. Cot la cot şi rostind mereu şi mereu ritualul *Bucură-te, Maria*, în timp ce pescăruşii zburau plini de curiozitate în jurul nostru, începurăm ascensiunea ca nişte crabi sub cerul dezlănţuit. Cu toată deprimarea ei, Clara avusese grijă să ia cu dânsa o pernă moale şi o mică umbrelă. Eu însă,

---

[29] Robert the Bruce (1274-1329) şi William Wallace (1270-1305) – eroi naţionali scoţieni. (n.t.)

lipsit de o asemenea prevedere şi protecţie, mă trezii curând ud până la piele şi cu genunchii goi complet juliţi.

În cele din urmă, sfârşitul sosi; ajunserăm în vârful scării. Abia mă mai ţineam pe picioare... abia mai vedeam, căci în ultimele ei sforţări Clara mă izbise, din întâmplare, dar brutal, cu umbrela în ochi. Totuşi săvârşisem isprava, urcasem cele trei sute şaizeci şi cinci de trepte. Ne înapoiarăm, conştienţi de meritul nostru, la „salon”.

După aerul ei de martiră, pricepui că Clara se aştepta la o simplă constatare a eforturilor ei, dar nicidecum la izbucnirea de bucurie şi de laude cu care fu întâmpinată pe prag. Uşa se deschise brusc şi întreaga familie se aruncă de gâtul ei. Ce imensă recunoştinţă! Ce sărbătoare! În lipsa noastră, maimuţa trecuse de criza bolii. În anii de mai târziu, aveam să observ şi să mă minunez de transformările ce însoţesc resorbţia unei infecţii pulmonare. Abrupte şi magice... Nu e de mirare că unchiul Vita striga în gura mare, cu ochii strălucind de lacrimi, că bunul Dumnezeu intervenise în favoarea lui Nicolo. La ora unsprezece şi douăzeci, moment care, după calculele sale, coincidea cu sfârşitul penitenţei noastre, dar care, după cum stabilii ulterior, era mai aproape de clipa când spiţa umbrelei ţinute de Clara îmi intrase în ochi, Nicolo încetase deodată să se sufoce. O sudoare uşoară, binefăcătoare, îi umezise pielea; aruncase un surâs slab stăpânului său, apoi, respirând liniştit, căzuse într-un somn adânc.

Maimuţa se întrema repede – îmi amintesc de momentul când unchiul Vita anunţă cu gura până la urechi: „Nicolo tocmai a mâncat cea dintâi banană”. Vita îşi şi reluase obişnuitul său loc umil, iar echilibrul menajului fu repede restabilit. Clara primi câteva rochii noi, de culorile cele mai ţipătoare. O donaţie generoasă fu făcută surorilor de la mănăstire, iar canonicul se alese cu o contribuţie la fondul pentru amenajarea noului altar. Cât despre doctor, i se duseră în dar, în faptul serii, trei

lădiţe cu cel mai bun compot de caise, căci menajera lui îi mărturisise doamnei Antonelli că doctorul avea o pasiune pentru acest fruct; socotiră, de asemenea, că ar fi refuzat un dar mai convenţional.

Numai mie, neînsemnatului, dar merituosului Robert Shannon, mi se arăta o stranie şi neînţeleasă răceală, sau cel puţin o lipsă totală de consideraţie. Nu contribuisem eu, chinuindu-mi pe treptele fortăreţei genunchii goi, la săvârşirea măcar a unei jumătăţi a minunii? Nu colindasem eu pădurile din Drumbuck în căutare de fragede omizi verzi, după care convalescentul alintat se prăpădea? Pentru mine însă nu exista nicio vorbă, niciun semn de recunoştinţă. În schimb surprindeam priviri ciudate şi conversaţii între Clara, doamna Antonelli şi tânărul soţ al Clarei, pe care le întrerupeau în chip semnificativ când mă suiam la etaj împreună cu Angelo, venind din „salon”. Mistralul sufla mai rece decât înainte. Aveam să aflu curând unul din adevărurile amare ale vieţii.

Câteva zile mai târziu, când Angelo şi cu mine îl luarăm pe Nicolo, care acum era aproape complet restabilit, ca să-l plimbăm puţin în grădină, mă trezii cu un ghiont care mă trimise învârtindu-mă până în perete.

— Pleacă de lângă maimuţă, mă! Era Thaddeus, tânărul bărbat al Clarei, care se încrunta răzbunător la mine. N-avem nevoie aici de tine sau de alţii de teapa ta! Pleacă de aici! Şterge-o!

Înlemnit de spaimă, nu fui nici măcar în stare să-i răspund. Sângele începu totuşi să fiarbă încet în mine. Refuzai să plec, aşteptând până când rămăsei singur cu Angelo în curtea scăldată de razele soarelui.

— Angelo – îi spusei eu cu liniştită fermitate – trebuie să se fi întâmplat ceva. Cu ce am greşit? Spune-mi, Angelo!

Se ferea de privirea mea. Apoi îşi ridică deodată capul. Faţa lui catifelată se făcuse galbenă, ca piciorul de raţă. Ochii lui expresivi îmi aruncau o privire răutăcioasă.

— Nu ne mai placi! strigă el strident. Mama nu-mi dă voie să mă mai joc cu tine. Zice că bunicul tău e un beţiv care îşi potoleşte setea pe seama altora, că nu are niciun ban, nici măcar o liră, că spune minciuni despre casele mari, în care n-a pus piciorul niciodată, că, de fapt, e cel mai mare mincinos din lume.

Îl priveam cu ochi mari, năucit. Oare ăsta era băiatul lângă care stătusem la prima împărtăşanie? Ăsta era drăgălaşul copil pe care-l îndrăgisem şi-l favorizasem şi pentru care, în loialitatea mea, jertfisem prietenia lui Gavin, nepreţuitul, bunul şi credinciosul Gavin?

— Da – piţigăi el – Thad a descoperit totul. Bunicul tău e un farsor, un milog, un vagabond. E cunoscut în tot oraşul. La vârsta lui se ţine de femei! Şi ceea ce le pune vârf la toate e că, de rău şi stricat ce e, o strânge de mijloc pe dulcea noastră Clara, ca să-i facă în ciudă lui Thaddeus.

Era mai mult decât puteam îndura. Vedeam, în tăcere, că totul se sfârşise între Angelo şi mine. Îi întorsei spatele. Înainte însă de aceasta, îi trăsei cu toată forţa un pumn pe năsucul lui îngeresc. Era, poate, un păcat mortal să vatămi un asemenea înger. Dar urletele cu care alergă la maică-sa îmi rămaseră în memorie, ca o amintire înveselitoare, timp de multe săptămâni amare. Le aud parcă şi azi.

CAPITOLUL XV

Săptămâna concursului lui Murdoch a sosit, şi acest student credincios al cataloagelor de seminţe stă în vestibul, purtând ghetele lui cele mai bune şi hainele lui de sărbătoare. Mama îl perie de sus până jos, cu o expresie concentrată şi mândră pe faţa-i obosită, lăsându-se greoi în genunchi, spre a-i scoate, cu mişcări repezi ale mâinii înroşite de muncă, o pată de noroi de pe manşeta pantalonului. Mama, care roboteşte pentru noi până la sânge, gătind, cârpind, alergând peste tot, lustruind, curăţind şi făcând fiecare ban să valoreze cât trei; Mama, care se scoală cea dintâi şi se culcă cea din urmă şi îndeplineşte toate acestea fără nicio răsplată aparentă; Mama, care face faţă cu sforţări supraomeneşti economiilor crescânde ale Tatii şi găseşte timp să dezvăluie colţişorul duios al inimii ei bătrânului de la etaj şi unui biet băiat ce i-a căzut pe cap... Dar acum e săptămâna lui Murdoch: n-avem timp pentru panegirice. Acum, când zilele hotărâtoare îi stau în faţă, e plăcut să vezi că nu e intimidat. A ieşit teafăr, în ajun, dintr-o convorbire serioasă cu taică-său. Ne spune la toţi: „Nu pot face mai mult”. Desigur însă că acest frecuş continuu a îndesat destulă învăţătură sub creştetul ăsta plin de mătreaţă. Are banii de masă în buzunar, două perechi de ochelari pentru cazul că una s-ar sparge, tocul, guma, echere, într-un cuvânt – totul. Se pune greu în mişcare spre a prinde trenul de la 9,20 spre Winton, unde au loc probele de admitere în administraţia publică. De la uşă, Mama şi cu mine îi facem semne cu mâna şi îi dorim din

tot sufletul succes...

În fiecare seară, Murdoch se înapoia cu trenul local de la ora patru, iar tată-său, întors devreme de la serviciu, îl aştepta cu nerăbdare.

— Ei, cum a mers?

— Splendid, tată, splendid!

Pe zi ce trecea, Murdoch era tot mai încrezător.

Mestecând impasibil un morman de sandvişuri, în timp ce toţi stăteam atârnaţi de buzele lui, el debita comentarii calme despre probele din ziua aceea,

— Am fost foarte surprins... teza de azi mi s-a părut colosal de uşoară. Am scris pagini peste pagini... şi a trebuit să cer încă un caiet. Unii din ceilalţi nu l-au umplut pe al lor nici pe jumătate...

— Bravo... bravo!

Taică-său scoase cam în silă aceste neobişnuite cuvinte de laudă; ochii însă îi străluceau.

Mama, fără a sta pe gânduri, se aplecă şi-i dădu lui Murdoch o porţie de piftie tot atât de mare ca şi aceea a tatălui său. Eram convins, eram convinşi cu toţii că succesul lui era asigurat. Faptul mă bucura, dar mă şi întrista; mă gândeam fără voie cât de prost mi-ar fi mers în împrejurări asemănătoare. Mai aveam şi alte motive de a fi deprimat. Prăbuşirea relaţiilor cu familia Antonelli, rezultat al unei false prietenii şi al lipsei de recunoştinţă, continua să mă frământe; nu îndrăzneam să-i pomenesc bunicului despre ea. Dar mai dureros decât toate era faptul că nu-l mai văzusem pe Gavin de două săptămâni; ne întâlnisem doar o dată pe Strada Mare şi trecusem unul pe lângă altul, galbeni la faţă şi având aerul că nu ne vedem, Mi-era dor de acest băiat pe care-l trădasem, mi-era dor din toată inima.

O singură licărire de lumină lucea în zare. Miercurea următoare era ziua bâlciului din Ardfillan, când aveam să-i însoţesc pe Kate şi pe Jamie la „panorame”. Bunicul fusese în trecut un client asiduu al bâlciurilor şi-mi descrisese în culori vii plăcerile pe care le ofereau. Când îi

spusei, plin de dorinţă, că sper să petrec bine acolo, el îmi răspunse cu emfază:

— Vom petrece, băiete! Vom petrece!

Jamie făgăduise că va veni să ne ia la ora două cu un brec. Sosi la timp, dar cu alt vehicul. Kate şi cu mine, care aşteptam la fereastra salonului, tresărirăm uimiţi când un automobil galben trase duduind în faţa casei.

— Dacă fratele dumitale Adam poate veni cu maşina, de ce n-aş putea şi eu? spuse Jamie.

Era mai puţin plumburiu la faţă ca de obicei şi purta o nouă şapcă cadrilată. Ne explică imediat că prietenul său Sam Lightbody, mecanic la uzinele Argyll, împrumutase o maşină şi avea să ne ducă la Ardfillan.

Dădurăm mâna cu Sam, care rămăsese la volan. Avea ochelari mari de automobilist şi ţinea strâns mânerele a două leviere verticale, ca şi cum ar fi întreţinut pulsaţiile maşinii cu propriul lui sânge. După sfatul său, Kate se repezi în casă spre a-şi lua un voal care să-i ţină pălăria. Înconjurarăm apoi, plini de admiraţie, automobilul, pregătindu-ne să ne suim în el. Cine ieşi în clipa aceea liniştit pe poartă, periat, gătit şi ţinându-şi în mână cel mai bun baston? Bunicul.

— Remarcabil... remarcabil – spuse el, uitându-se la maşină; apoi i se adresă cu asprime lui Jamie: îţi închipui poate că am să te las s-o duci pe nepoată-mea la Ardfillan... Până la ore târzii... fără altă protecţie decât a unui biet copil?

— O, bunicule! zise Kate iritată. Nu eşti invitat!

Dar Jamie izbucni într-un râs sălbatic. Ştia cine e bunicul; îi văzusem de multe ori ieşind împreună de la „Pajura Drumbuckului” ştergându-se la gură cu dosul palmei.

— Lasă-l să vină – spuse el. Cu cât vom fi mai mulţi, cu atât vom petrece mai bine. Suie!

După câteva zvâcnituri preliminare, maşina porni în salturi, începând apoi să alunece în chip plăcut pe Drumbuck Road. Kate şi cu Jamie şedeau lângă şofer, pe

locurile înalte din faţă, iar eşarfa de fulgi a lui Kate fâlfâia graţios în vânt. Bunicul şi cu mine ne lăfăiam pe banchetele despărţiturii spaţioase din spate. Abia pornisem, când Jamie întinse înapoi cu mâna o ţigară mare de foi. Bunicul o acceptă, o aprinse şi, întinzându-şi un picior pe perna banchetei, se lăsă regeşte pe spate.

— E splendid, Robert! Vorbea pe un ton distins. Sper că vom trece prin oraş. Vreau să dau bieţilor oameni ocazia să ne vadă.

Treceam tocmai pe sub podul de cale ferată, în drumul nostru spre Strada Mare. Deodată, nişte strigăte sălbatice mă făcură să mă îndrept pe banchetă. Îl zării pe Murdoch stând la ieşirea gării şi agitându-şi braţele ca să oprim. Când trecurăm maiestuos prin faţa lui, el îşi scoase melonul din cap şi începu să alerge cu paşi greoi după noi, continuând să ne facă semne cu un braţ.

— Opreşte, Sam, opreşte! strigai eu. Uite-l pe Murdoch al nostru!

Maşina se opri cu altă zguduitură teribilă, iar când rămase nemişcată, începu să ne arunce în sus ca nişte boabe pe o tobă. Săltând în felul acesta, Sam se întoarse către noi cu un aer amărât: ghicii că aceste opriri şi porniri excesive i se păreau a nu face parte din obligaţiile unui automobil normal. Dar Murdoch ne ajunsese din urmă, gâfâind în hainele lui groase de sărbătoare. Se urcă pe la spatele maşinii şi, prăbuşindu-se pe banchetă, exclamă:

— Vin cu voi!

Nu-i răspunse nimeni. Nu se mai termina oare cu aceşti oaspeţi nepoftiţi? Bunicul, îndeosebi, părea indispus de acest deranj. Sam însă rezolvă dificultatea apăsând pe o pârghie şi azvârlindu-ne pe toţi înainte într-o serie de scurte convulsii. Curând după aceea, trecurăm prin mijlocul oraşului.

— Cum ţi-a mers, Murdoch? strigai eu împotriva vântului care ne mângâia plăcut urechile.

— Minunat – spuse Murdoch – de-a dreptul minunat!

Suflând încă greu, se ghemui pe locul lui, cu gura pe jumătate deschisă şi cu haina ridicată peste urechi, care erau mai blegi decât oricând. Era palid; mi se părea că alergase prea repede. Îşi făcea vânt cu pălăria, în chip cam inutil. Îşi deschise gura mai tare, ca pentru a vorbi, apoi o închise din nou pe jumătate.

Orice conversaţie era cu neputinţă acum. Ieşisem din oraş şi coboram coasta Lea Brae. În faţa noastră se întindea până la mare largul estuar, care scânteia ca mii de galbeni sub razele soarelui înălţat pe cer; de-a lungul malului, printre păşuni netede de un verde saturat şi dune de nisip, se desfăşura, ca o panglică albă, drumul pe care urma să-l străbatem; spre apus, deasupra pielei albastre, se zărea o siluetă şi mai albastră, stând neîncetat de veghe: era Piscul. Ce splendidă şi sclipitoare privelişte, ce linişte încântătoare! De ce nu mi-era dat să mă desfăt privind-o, fără ca tristeţea să mi se furişeze în inimă? Copil fără noroc, în sufletul căruia frumosul trezea totdeauna această vagă şi lâncedă durere. Suspinai, lăsându-mă pradă dulcelui extaz al goanei noastre.

Automobilul funcţiona la perfecţie: la coborâşuri atingeam o viteză de treizeci de kilometri pe oră. Când treceam prin sate, locuitorii ieşeau în uşă, căscând ochii după noi. Oamenii care lucrau pe câmp se îndreptau din şale şi îşi agitau sapele spre această noutate. Numai vitele ţinutului păreau să ne privească cu duşmănie. Sam fu nevoit să facă uz de toată dibăcia sa spre a veni de hac unei vaci îndărătnice; câinii se ţineau după noi lătrând furios; găinile fugeau protestând de sub roţile noastre; o dată se văzură nişte pene zburând, dar norii de praf alb care se ridicau miloşi în urma noastră făcură ca masacrul să rămână îndoielnic. O singură umilinţă de înregistrat: inima curajoasă a maşinii noastre şovăi pe culmea unei pante; câţiva oameni de la ţară, în drum spre bâlci, se ţinură de noi cu râsete neştiutoare:

— Ehei! Daţi-vă jos şi împingeţi…

Intrarăm maiestuos în Ardfillan la ora patru, cu un ceas

prea devreme pentru a gusta plăcerile panoramelor, care nu se deschideau propriu zis decât seara. În timp ce Kate traversă strada spre a face câteva cumpărături pentru Mama la un magazin de articole de modă din această plăcută staţiune de băi de mare, Sam îşi opri motorul, iar noi căscarăm ochii la galaxia de barăci, corturi şi căluşei, împrăştiată pe un careu de iarbă de lângă Esplanadă, având în spate plaja şi freamătul valurilor.

Deodată, Murdoch, care şedea ghemuit, cu faţa palidă şi un aer nenorocit, sări în sus, scuturând toată maşina; credeam că pornim din nou. Dar nu, explozia venea din sufletul lui Murdoch:

— Am să mă sinucid!

Rosti, ba aproape urlă această ameninţare atât de tare, încât atenţia noastră se îndreptă îndată spre el. Continuă să strige cu ochii holbaţi, bătând cu pumnii în perne:

— Vă spun că mă sinucid. N-am dorit serviciul de la poştă! E numai vina tatii! Mă omor cu mâna mea! Pe el va cădea ponosul. E un ucigaş!

Bunicul se ridică în capul oaselor:

— Pentru numele lui Dumnezeu, omule! Ce s-a întâmplat cu tine?

Murdoch se zgâi la el, apoi la noi toţi, cu ochii lui obtuzi şi miopi. Deodată se prăbuşi şi începu să scâncească:

— M-au trântit! M-au trimis acasă! Examinatorii m-au luat azi deoparte, spunându-mi să nu mai vin. Trebuie să fie o greşeală. Am răspuns minunat, minunat!

Căzut! Murdoch căzut! Tăcere şi consternare. Sughiţurile lui de plâns ne scuturau acum pe toţi. Lumea începea să se adune în jurul nostru.

— Ascultă! spuse bunicul, apucându-l de gulerul hainei. Stăpâneşte-te!

— Cred că o duşcă i-ar face bine.

Sinistrul sfat venea de la Sam.

— Pe cinstea mea, ai dreptate! Îi trebuie ceva ca să facă om din el.

Bunicul şi cu Jamie îl dădură jos din maşină pe

prăpăditul de Murdoch, în timp ce Sam ţinea deschisă uşa batantă a „Bolţii Esplanadei”, aflată imediat peste drum. Dispărând în localul răcoros, Jamie îmi strigă peste umăr:

— Plimbă-te pe acolo, puştiule. Nu stăm mult.

Rămăsei câtva timp pe loc, spunându-mi în gând:

„Bietul Murdoch!”, apoi trecui, mâhnit, în cealaltă parte a străzii. Bâlciul începea acum să se umple de lumea venită din împrejurimi. Recunoscui câţiva oameni din Levenford. Deodată zării o figură mică, arsă de soare şi hotărâtă. Era Gavin.

Stătea singur la marginea unei mici adunături de oameni, urmărind cu dispreţul lui caracteristic eforturile unui tarabagiu de a vinde unor argaţi de fermă, care căscau minunaţi gura, ceasornice de aur veritabil. Apoi se întoarse şi, printre capetele gloatei anonime, privirile noastre se întâlniră. Se făcu roşu ca racul, apoi păli, dar cu toate că-şi îndreptă privirea în altă parte, rămase pironit locului. Îndată după aceea, făcu câţiva paşi spre mine şi, oprindu-se la o parte de restul lumii, se puse să observe cu concentrată atenţie o reclamă a leagănelor în formă de bărci, care anunţa „Bărcile cu aburi ale lui Willmot”.

Mă simţii şi eu atras de acest afiş. Deşi era tipărit grosolan şi nu conţinea nicio indicaţie pe care să n-o cunosc pe dinafară, mă trezii curând stând alături de Gavin şi făcând şi eu ochi mari la reclamă. Eram foarte palid şi obrazul începuse să-mi zvâcnească – o groaznică meteahnă a mea, care mă apuca de câte ori eram emoţionat şi agitat. E imposibil de ştiut care din noi doi vorbi cel dintâi. Respiram anevoie amândoi, iar ochii ne erau tot aţintiţi asupra acelui afiş rupt, pe care se vedea şters o barcă de dat în leagăn, ajunsă cu fundul în sus.

— A fost vina mea.

— Ba nu, a mea!

— Ba a mea!

— Nu, Robie, a fost, în adevăr, vina mea! Eram gelos pentru că aveai alt prieten. Nu vreau să ai niciun alt

prieten pe lume, decât pe mine.

— Eşti singurul meu prieten, Gavin. Şi îţi jur că ai să rămâi totdeauna singurul. Şi îţi mai jur că vina a fost a mea, o greşeală stupidă.

— Nu, a mea!

— A mea!

Îmi lăsă ultimul cuvânt, ceea ce mi se păru un sacrificiu sublim din partea lui, căci mă ştiam cel mai slab dintre noi doi. Afişul îşi pierduse puterea de atracţie. Îndrăznirăm să ne uităm unul la altul. Citii în ochii lui că fusese tot atât de mâhnit ca şi mine. Acest moment de împăcare, atât de fierbinte dorit, rupse barierele rezervei noastre, reclamând de la noi o demonstraţie mai pătimaşă chiar decât strângerea de mână în care eram cât pe-aci să ne frângem degetele. Îl luai de braţ, ţinându-l strâns-strâns, şi uniţi astfel, cu zâmbete de fericire pe buze, ne puserăm în mişcare, incapabili de a scoate un cuvânt, amestecându-ne şi pierzându-ne în mulţime.

Alămurile căluşeilor porniră să cânte, fluierele cu aburi ale leagănelor cu bărci şuierau strident. Talgere se ciocneau zgomotos invitând la „pista animată de dans”, o fanfară răsuna în faţa cortului lui Cleo, cea mai grasă femeie din lume. Bărbaţi cu voci sonore, purtând gulere înalte, scrobite şi cravate cu nod mic începură să agite câte un băţ pe platformele din faţa barăcilor: „Intraţi, doamnelor şi domnilor, intraţi la omul-leopard! Intraţi la pigmeii peruvieni! Unicul şi singurul cal vorbitor! Intraţi! Intraţi!” Panoramele prinseseră viaţă pentru noi. Pornirăm, zăpăciţi, mai departe. Jamie îmi dăduse doi şilingi de cheltuială. Gavin avea şi el bani destui. Venise cu trenul de la Levenford; acum însă se putea întoarce cu mine. Nu era nevoie să ne despărţim. Acest gând ne spori bucuria.

Ne încercarăm norocul la jocul cu nuci de cocos şi curând ne văzurăm fiecare cu câte trei nuci mari, pline de lapte. Gavin o găuri pe una cu briceagul lui şi, pe rând,

lăsarăm sucul limpede şi dulce să ne curgă în gâtlej. Ne încercarăm dibăcia la tot felul de jocuri şi la standul de tras la semn. Eram acoperiţi de trofee, broşe, nasturi, steluţe, cocarde şi pene. Întunericul se lăsă şi lămpile de petrol începură să lucească. Înghesuiala creştea, muzica urla şi se înteţea. Vup! Vup! Vuup! făceau bărcile. O dată o zării pe Kate împreună cu Jamie. Erau lipiţi unul de altul şi râdeau, înfruntând „pista animată de dans”. În altă parte, îi văzui pe bunicul, pe Sam şi pe Murdoch care, călare pe trei bidivii de lemn, se învârteau ameţitor, cot la cot, când lăsându-se în jos, când înălţându-se, în duruitul fanfarei. Cu melonul pe o ureche, cu un trabuc înfipt între dinţi şi o expresie sticloasă de bucurie în ochi, Murdoch se sălta din când în când în scări, urlând ca un nebun.

Se face târziu, foarte târziu. Şi în cele din urmă, istoviţi, dar încântaţi, ne adunăm cu toţii lângă maşină. Kate, mai ales, pare fericită şi îndreaptă des către Jamie priviri ce strălucesc de tandreţe. Murdoch cască ochii la Gavin ca o bufniţă, spunându-i:

— Nu-mi pasă, îţi zic, nu-mi pasă de loc; toată afacerea e complet indiferentă pentru un om cu inteligenţa mea.

Pe urmă, îl strânge de mână cu căldură, în timp ce Sam, indispensabilul Sam, stă cu capul sub capotă spre a porni maşina. Murdoch şi bunicul stau lângă el, intonând un duet melodios: „Geneviève... Gen... e... viève”. Fără a termina cântecul, Murdoch se repede deodată într-un loc mai întunecat, de unde ajung apoi până la mine ecouri de vărsături prelungi şi îngrozitoare.

Suntem acum pe drumul spre casă, înaintând prin răcoarea nopţii, departe de luminile orbitoare, de harababură. În partea din spate a maşinii, bunicul a adormit, iar Murdoch, galben ca ceara, stă tolănit cu capul pe umărul lui. Pe cealaltă banchetă, Kate şi Jamie stau lipiţi unul de altul. El şi-a petrecut braţul în jurul mijlocului ei şi, împreună, privesc luna nouă.

În faţă stau eu şi cu Gavin. Prietenia noastră e restabilită, nu ne vom mai despărţi niciodată... În orice

caz, nu înainte de...

Dar despre asta nu ştim, slavă Domnului, nimic. Suntem fericiţi şi încrezători. Nu se aude niciun zgomot afară de bătaia regulată a motorului şi fâsâitul cuminte al lămpilor noastre cu acetilenă. Sam, şoferul nostru, stă închis în sine, tăcut şi impenetrabil. Înainte, tot înainte, prin noapte. Doi băieţi cuceresc împreună întunericul, necunoscutul, sub stelele inaccesibile.

— Asta e ceea ce-mi place – îmi şopteşte Gavin. Înţeleg exact ce vrea să spună.

CAPITOLUL XVI

Filosofia bunicului, bazată, fără îndoială, pe o experienţă tristă, era că trebuie să plătim pentru toate plăcerile noastre. Mă avertiza când eram din cale-afară de exaltat: „Băiete, ai să suferi pentru asta mâine dimineaţă”. După expediţia noastră la bâlci, suferirăm îngrozitor a doua zi. O tăcere vestitoare de furtuni domnea în casă când mă sculai, mai târziu decât în alte zile. Murdoch mai era în pat, Tata plecase la slujba lui, Mama trebăluia în spălătorie. Bunicul, al cărui nas era mai roşu decât de obicei, fuma iritat, părând a nu dori să mă vadă. Tocmai când coboram scara, uşa din faţă a casei se deschise şi intră bunica. Se întorsese, fără ca să ştiu, în după-amiaza din ajun şi, gătită cu boneta ei cea bună şi cu capa cu paiete, se şi dusese la biroul fabricii de cazane spre a-şi încasa pensia.

— O, bunicuţo! strigai eu. Nu ştiam că te-ai întors!

Nu răspunse la salutul meu entuziast, ci înaintă cu o expresie stranie şi rigidă. În faţa mea se opri şi, sub privirea ei sumbră şi îngrijorată, un sentiment de nelinişte şi de teamă mă cuprinse.

— Robert, Robert! spuse ea cu o voce calmă, dar nefirească. N-aş fi crezut asta despre tine!

Mă dădui înapoi până la perete. Înţelegeam că aflase – desigur, de la domnişoara Minns – de faptul că mă lepădasem de învăţăturile ei aprinse. Presimţisem vag dezamăgirea ei. Dar această mâhnire adâncă, culoarea verzuie a feţei ei şi dezgustul cu care îşi strâmba gura, arătându-şi dinţii, mă uimiră şi mă speriară.

— O să vină o zi când ai să fii bucuros să te întorci iarăşi la bunică-ta.

Nu spusese decât atât, dar tonul ei amar şi îndurerat mă făcu să mă cutremur. Cu gura căscată, o observai pe când continua să urce scara. Bătu la uşa bunicului şi intră hotărâtă în camera lui.

Nu-i putea ierta cu uşurinţă complicitatea lui la prima mea împărtăşanie.

În adevăr, în clipa aceea auzii de la etajul de sus glasuri care vorbeau pe un ton ridicat, iar genunchii îmi mai tremurau când, îndată după aceea, paşii bunicului răsunară în antreu. Scosei nasul pe uşă – îşi punea pălăria cu un aer grăbit şi plictisit.

— Hai, băieţaş – îmi spuse el brusc. E timpul ca tu şi cu mine să dispărem de aici.

Ajuns afară, îmi dădui seama că era tulburat. Negreşit, bunica îl acuzase cu vehemenţă de trădarea mea; exista însă un motiv mai grav de nelinişte. Stând până târziu la fereastra iatacului ei, bunica văzuse limpede în ce stare se întorsese Murdoch cu o noapte înainte şi se socotise datoare să-l informeze pe Tata la micul dejun.

Adevărul e că bunicul luase obiceiul să se ferească totdeauna de Tata, căci ştia că ginerele său îl detesta. Numai o singură dată, pe cât îmi amintesc, s-au aflat mai mult timp împreună şi anume când Tata, într-un acces de generozitate, încurajat cu dibăcie de Mama, se decise să ne arate, bunicului şi mie, noile câmpuri de epurare a apelor reziduale ale oraşului Levenford, dar chiar şi atunci evenimentul avu un deznodământ dezastruos. Plin de mândrie, Tata făcu cu noi înconjurul diferitelor câmpuri de oxidare şi filtrare, explicându-ne, cu igienică pasiune, că indiferent de starea iniţială, produsul final era o apă de băut curată. Umplu un pahar şi mi-l oferi.

— Încearcă şi vezi.

Şovăii în faţa lichidului tulbure, bolborosind:

— Cred că nu mi-e sete.

Atunci Tata întinse paharul bunicului, al cărui zâmbet

binecunoscut îi jucase pe faţă toată după-amiaza.

— Nu mi-a plăcut niciodată apa – spuse bunicul cu blândeţe – iar băutura asta mă atrage şi mai puţin.

— Nu mă crezi? strigă Tata.

— Am să te cred – spuse zâmbind bunicul – dacă o bei chiar dumneata.

Tata dădu paharul pe gât şi plecă.

În general, cei doi bărbaţi se vedeau rar; drumurile lor nu se întâlneau; şi dacă bunicul îl zărea pe inspector în oraş, făcea îndată un mare ocol strategic. Acum însă, o ciocnire era iminentă. Privită în lumina rece a dimineţii, cu toate că păruse inocentă în cursul serii, escapada lui Murdoch lua un aspect mai sinistru. Tata era un duşman convins al alcoolului: „a bea” era în ochii lui un lucru blestemat şi o mârşavă risipă de bani! Înfuriat de căderea lui Murdoch la examen, era imposibil de ştiut până unde avea să meargă ca să-l sancţioneze pe ticălosul care-i corupsese fiul.

Când ne depărtarăm îndeajuns de casă, bunicul îşi încetini paşii grăbiţi şi se întoarse cu oarecare mândrie spre mine:

— Din fericire, avem resursele noastre, Robie, şi prieteni care ne vor da ceva de mâncare, dacă le-o cerem. Mergem să facem o vizită familiei Antonelli.

Mă oprii foarte încurcat.

— O, nu, nu, bunicule, nu putem face una ca asta!

— Şi de ce nu?

— Fiindcă… Făcui o pauză. Totuşi eram dator să-i spun. Nu-l puteam expune ruşinii de a vedea uşa trântindu-i-se în nas.

Nu răspunse nimic, niciun cuvânt – căci cu toate peroraţiile sale, avea măcar darul de a suferi în tăcere ofensele. Lovitura era însă dureroasă pentru el; faţa lui luă o ciudată înfăţişare bălţată. Credeam că avea să se întoarcă la Drumbuck ca să se întâlnească cu şelarul şi cu Peter Dickie. Dar nu, merse mai departe pe Strada Mare, trecu peste dealul Knoxhill, făcându-mă să ajung în

regiuni necunoscute, în partea de sud a oraşului.

— Unde ne ducem, bunicule?

— Să ne spălăm în apele amărăciunii – răspunse el scurt.

Nu ştiu dacă gândea ceea ce spunea, dacă adierile sărate de la Ardfillan treziseră în el nostalgia litoralului sau dacă dorea pur şi simplu să pună cea mai mare distanţă posibilă între el şi tot ce-l întrista. Fapt e că deodată ieşirăm prin capătul peluzei de la Knoxhill şi ne văzurăm pe malul estuarului, puţin mai jos decât portul. Nu era o plajă idilică, ci o fâşie de mâl gălbui şi încreţit, întreruptă de smocuri de iarbă de mare şi de stânci turtite, acoperite de o crustă cenuşie de scoici tinere. Era timpul refluxului; apa rămasă era plumburie; coşurile înalte ale fabricii de cazane, care se mai zăreau, huruitul ciocanelor de la şantierul naval, scursoarea ce ieşea prin gura canalului unei spălătorii – toate aceste sumare indicii de industrie sporeau mai curând decât să scadă tristeţea priveliştii.

Totuşi briza sărată ce sufla dinspre mare era înviorătoare, iar de jur împrejurul nostru domnea solitudinea la care bunicul râvnea. Se aşeză, îşi scoase ghetele şi ciorapii, îşi suflecă pantalonii până la genunchi şi, lipăind peste nisipul ud, începu să-şi bălăcească picioarele în apa joasă. Îl observam pe când vălurelele cenuşii îi mângâiau gleznele osoase; apoi îmi lepădai şi eu ghetele şi ciorapii şi, călcând pe urmele umede ale picioarelor sale, intrai în apă lângă el.

Îşi scoase îndată pălăria, acea minunată pălărie, legată inseparabil, în ochii mei, de chipul bunicului: mare, pătrată şi decolorată, ventilată pe ambele părţi prin câte trei găuri cu capse de metal şi învârtoşată de vreme până la rezistenţa fierului; pălăria aceasta, care conţinuse atâtea rarităţi, începând cu capul bunicului şi terminând cu o jumătate de kilogram de zmeură şterpelită, şi care mai avea să servească în atâtea scopuri diverse. Acum, aplecându-se, el se apucă să strângă într-însa midii şi alte

scoici, culese de pe această tristă plajă...

Scoicile erau de un alb imaculat şi striate; numai un punct tremurător, de mărimea unei monede de o jumătate de şiling, trăda prezenţa lor sub nisipul curgător. Midiile, de un luciu purpuriu irizat, creşteau viguros în grupuri dese printre crăpăturile stâncilor. Când umplurăm pălăria cu un amestec potrivit, bunicul se îndreptă din şale.

— Băiete – observă el, deşi se adresa întinderii melancolice de apă – oi fi eu rău... dar nu chiar atât de rău.

Pe partea uscată a plajei, acoperită cu plavie şi varec, cu lemne aduse de apă, cu coşuri de răchită desfundate şi cu o saltea de paie aruncată de pe un vapor, aprinserăm un foc care pârâia vesel. În timp ce frigeam midiile, bunicul îmi arătă cum se mănâncă moluştele. Ţineai scoica deasupra focului până când se deschidea, apoi înghiţeai repede conţinutul ei sărat. Le socotea delicioase, mult mai bune decât stridiile – zicea el – şi înghiţi cu o expresie tristă o mare cantitate, ca şi cum astringenţa lor sărată s-ar fi potrivit cu dispoziţia în care se afla. Scoicile nu-mi plăceau, dar midiile erau cu totul pe gustul meu. Valvele lor se deschideau larg, dând la iveală, pe farfurioare sidefii, conţinutul lor pârjolit, cu consistenţa cărnii şi a miezului de nucă.

— Nu-i nicio farfurie de spălat – comentă bunicul cu un surâs sălbatic, când isprăvirăm. Îşi aprinse pipa şi se întinse pe o rână, plimbându-şi ochii peste privelişte, pierdut încă în reveria lui, şi adăugând pentru sine, ca şi cum masa sărată i-ar fi deschis setea: – Nu mi-ar strica o duşcă.

Aci, în lumina celor ce vor urma, trebuie să lămuresc un aspect al caracterului bunicului. Îi plăcea „băutura”, avea o slăbiciune pentru ea; erau seri când auzeam pe scară paşii lui nesiguri, însoţiţi de bâjbâiala şi de exclamaţiile glumeţe ale unui om care se ciocnea netulburat, în întuneric, de diferite obiecte. Dar nu era beţiv. A-l lichida

cu fraza seacă a lui Adam ca pe un bătrân „burete” era o mare nedreptate. Făcuse chefuri grozave, între ele însă erau lungi intervale de cumpătare, şi niciodată nu lua parte la saturnalele de sâmbătă seara ale Levenfordului, care umpleau străzile cu oameni ce se împleticeau. Toată viaţa dorise să săvârşească lucruri îndrăzneţe şi minunate – şi intensitatea râvnei lui îl făcu în anii bătrâneţii să creadă că le înfăptuise într-adevăr. În realitate însă, cariera lui fusese monotonă. Părinţii lui fuseseră, într-o vreme, foarte înstăriţi: în asociaţie cu doi unchi, tată-său fusese odată proprietarul binecunoscutei distilerii de la Glen Nevis. Într-un album de familie dădusem peste fotografia îngălbenită a unui tânăr care stătea cu o puşcă de vânătoare şi doi prepelicari pe treptele unui conac impunător. Închipuiţi-vă uimirea mea când Mama îmi spusese că acel tânăr era bunicul, fotografiat în faţa casei în care-şi petrecuse copilăria. Adăugase, cu un zâmbet uşor şi cu un oftat: „Familia Gow a jucat un rol foarte important în vremea ei”. Averea familiei fusese distrusă de impozitul pus pe malţ, şi ştiu că în tinereţea lui, după faliment, bunicul fusese nevoit să lucreze, în condiţiile modeste din Levenford, ca ucenic mecanic. Nu învăţase însă meseria. Era prea nerăbdător, iar o căsătorie silită – de care nu s-a plâns niciodată – cu o fată simplă, din popor, care-l idolatriza, îl făcu să intre în comerţul de articole de menaj. După ce dăduse greş acolo, el nu-şi pierduse curajul. Fusese, rând pe rând, funcţionar de birou, argat la o fermă, tâmplar de mobile, negustor de stofe scoţiene, intendent pe un vapor de pe fluviul Clyde, până când, în cele din urmă, prin cunoscuţii lui din Glen Nevis, el ajunsese, la fel ca poetul pe care-l admira atât de mult, perceptor de accize la antrepozite.

Dezamăgirea pe care i-o pricinuia propria lui viaţă, darul său de a-şi face prieteni, precum şi faptul că lucra printre butoaiele de spirtoase îl împinseseră la băutură; nu devenise însă niciodată sclavul ei; nevoia lui de a bea era ocazională mai curând decât inveterată şi pornea din

ciudăţeniile temperamentului său, acest curios amestec de înclinaţii contrare, care-l făcea într-un anumit moment să-mi apere ca un leu nevinovăţia, pentru ca în clipa următoare... – dar despre aceasta vom vorbi mult mai târziu.

În ce priveşte descurajarea lui de acum, erau motive de a crede că, dacă nevoia lui de băutură se manifesta din nou, cauza stătea în sentimentul lui amar că fusese trădat de bunica.

— *O anumită persoană* – declară el deodată – s-a repezit la beregata mea din clipa când a pus piciorul în casă. Am să-i plătesc poliţa pentru câte mi-a făcut. Să spună „că-l duc pe Murdoch la pieire”! Se întrerupse spre a arăta morocănos, cu capătul ud al pipei sale: Uite că trece „Stăpânul insulei” în plimbarea lui în jurul golfului... E un vapor straşnic.

Stăturăm cu ochii aţintiţi asupra vaporului de excursii, înţesat de lume, cât timp trecu în josul fluviului, cu zbaturile strălucitoare ale roţilor lui, cu cele două coşuri roşii înclinate cochet şi care lăsau în urmă un panaş de fum. Muzica înceată şi dulce a „orchestrei nemţeşti” de pe puntea lui plutea până la noi, ecoul ei stăruind trist în urechile noastre când valurile stârnite de el ajunseră la mal. Sărmani hoinari de pe plajă, abătuţi şi fără un sfanţ în buzunar, ce n-am fi dat ca să fim şi noi pe bordul vasului!

— La început – reluă bunicul cu amărăciune – când m-am mutat la Lomond View, după moartea nevestei mele, bunică-ta părea prietenoasă faţă de mine. Îmi cârpea ciorapii, îmi aşeza papucii lângă cămin. Pe urmă îmi ceru să nu mai fumez, nu-i plăcea mirosul de tutun. Când refuzai, cearta se porni. De atunci a lucrat neîncetat împotriva mea. Fireşte, toate avantajele sunt de partea ei. Are venitul ei. Mănâncă jos cu ceilalţi. Primeşte ziarul înaintea mea. Are apă caldă la baie sâmbăta seara şi dreptul de a intra cea dintâi în odaia de baie în fiecare dimineaţă. Crede-mă, băiete, toate astea ajung ca să te

acrească.

Trecură alte vase: câteva şlepuri încărcate, un vas ruginit de cabotaj, bacul fluvial care făcea naveta, de-a lungul unui lanţ, între port şi malul nisipos din faţă, vaporul de lux cu coşuri albe „Regina Alexandra”, care făcea curse regulate la Inveraray. Urmă un pachebot imens, un „vas de carne de vită”, construit de şantierul „Fraţii Marshall” pentru comerţul cu Argentina. Trecu încet şi maiestuos, tras de un remorcher zgomotos. Avea, după spusele bunicului, un pilot pe punte, şi-l urmării cu ochii înlăcrimaţi, până când nu se mai văzu decât o pată neagră la capătul larg al estuarului, în spatele căruia soarele apunea acum într-o ceaţă purpurie.

Bunicul stătea pe gânduri, cu faţa întunecată. Nimic nu întrecea, în ochii lui, un vapor construit de şantierele Marshall; Clyde-ul era pentru el cel mai nobil fluviu din lume; Robert Burns[30] – cel mai mare poet... Un scoţian putea bate trei englezi... chiar cu o mână legată la spate... Era greu însă pentru un bărbat să pună la respect o femeie. Tăcere prelungită. Deodată, bunicul sare în sus şi, cu o expresie de sumbră hotărâre, se loveşte cu palma peste coapsă.

— La naiba! Am s-o fac!

Cu capul încă plin de visări nostalgice, de imagini de plecări lente şi solemne, mă întorsei speriat către bunicul, ale cărui gânduri le crezusem la unison cu ale mele. Nu mai stătea îngândurat şi deprimat. O sălbatică hotărâre îi lumina toată faţa, radiind până şi din nasul lui. Se sculă în picioare.

— Hai, băiete! repetă el de câteva ori încet, consternat parcă de propria sa inspiraţie. Doamne, ce „bawr”!

Aici trebuie să dau o altă explicaţie. Cuvântul „bawr” exprimă, în dialectul local, un act special de răzbunare, o răzbunare împănată cu un umor diabolic. Nu vă gândiţi la ceva aşa de plat ca o simplă farsă. Desigur, un „bawr”

[30] Robert Burns (1759-1796) – poet scoţian , autor al „Cântecelor populare ale scoţiei”. (n.t.)

procură mulţumire celui ce-l săvârşeşte şi încurcă pe victima lui. Slaba asemănare se limitează însă la atât. „Bawr”-ul e sinistru şi, conform tradiţiei, reprezintă o justă explozie de ură. Dacă în Corsica, în împrejurări similare, oamenii se ascund cu o puşcă în „maquis”[31], la Levenford ei se aşază pe o plajă solitară şi ticluiesc, apoi execută un „bawr”.

Gonea acum cu mine prin oraş, oprindu-se numai ca să verifice ora după ceasul din turnul bisericii.

— Unde mergem, bunicule?

— Mai întâi, am să fac o vizită gentilei familii Antonelli. Ca să nu mă sperie prea tare, bunicul adăugă pe un ton de nedescris: Pe uşa de din dos.

Aşteptai emoţionat la colţul aleii, iar el, făcând un ocol, intră în curtea din spatele casei Antonelli. Lipsi numai câteva minute, dar mă simţii totuşi uşurat când îl zării din nou. Părea nevătămat, ba avea chiar un surâs sinistru pe buze. Pornirăm prin noaptea care se lăsa, apucând pe Calea Comună, puţin frecventată la ora aceea.

Din când în când îi furişam dintr-o parte priviri iscoditoare, observând în umbletul lui o neobişnuită rigiditate, care semăna cu acea stranie imobilitate mobilă a hamalilor ce duc pe capul lor un turn înalt de coşuri suprapuse. Apoi, ca printr-un act de levitaţie, văzui pălăria lui ridicându-se, rotindu-se şi aşezându-se liniştită la loc, pe capul lui. Totuşi, nu ghiceam. Numai când o codiţă subţire se ivi încolăcindu-se de sub borul pălăriei, vârându-se printre buclele bunicului în chipul unei cozi de perucă din alte vremi, îmi dădui seama că acolo, pe creştetul său, se afla Nicolo.

De uimire, îmi pierise graiul, dar bunicul simţi că reperasem maimuţa. Se uită cu coada ochiului la mine, în- grijindu-se să nu mişte capul.

— I-a plăcut pălăria mea. Mi-a fost uşor să-l fac să intre în ea.

Era aproape întuneric când, în jurul orei opt, ajunserăm

[31] Mărăciniş. (n.t.)

la Lomond View. Înţelesei atunci întregul rafinament al calculelor bunicului: în fiecare joi la şapte şi jumătate seara, Tata avea obiceiul să meargă la şedinţa Societăţii de construcţii. Ajunserăm în camera bunicului fără a fi văzuţi.

Nicolo era sănătos tun. Ne cunoştea perfect, ceea ce era o împrejurare fericită, căci feţele străine îl tulburau totdeauna. Pe de altă parte, noutatea ambianţei nu părea să-i displacă. Se plimba prin odaie, inspectând lucrurile cu un aer plăcut surprins. Cred că tocmai îşi primise hrana, ceea ce explica poate buna lui dispoziţie. Refuză bomboana de mentă pe care bunicul i-o oferi.

Bunicul se uita liniştit la maimuţă. Era totdeauna rezervat şi plin de demnitate faţă de animale; nu se înjosea niciodată până la intimităţi. În adevăr, cu toate că afişa în prezenţa doamnei Bosomley o mare afecţiune pentru motanul ei Mikado, îl văzusem trăgându-i cu dezgust un picior când îl întâlnirăm singur într-o seară.

Ora nouă... Un zgomot pe palier indică trecerea bunicii spre odaia de baie. Bunicul, care pândea, întunecat la faţă, acest moment, trecu îndată la acţiune. Cu o agilitate remarcabilă pentru un om de vârsta lui, îl înşfăcă pe Nicolo şi dispăru pe uşă. După câteva secunde se întoarse – fără maimuţă.

Sângele îmi pieri din obraz. Înţelesei, în sfârşit, întreaga semnificaţie a „bawr”-ului său. Dar, chiar şi în emoţia care mă făcea să tremur, eram stăpânit de un grozav sentiment de aşteptare. Şedeam lângă bunicul, care-şi rodea unghiile, trăgând încordat cu urechea când bunica traversă din nou cu paşi grei palierul. O auzirăm reintrând în camera ei şi dezbrăcându-se cu zgomote măsurate; auzirăm geamătul cu care patul ei o primi. Apoi, tăcere, o groaznică tăcere. Deodată, un ţipăt înspăimântător sfâşie aerul... apoi altul... şi altul.

Aci o las pe bunica să relateze cele întâmplate. În anii care urmară, repeta adesea această istorie, în dialect scoţian, mai ales prietenei ei, domnişoara Tibbie Minns,

povestind-o totdeauna cu teribilă seriozitate. Nu e de mirare că mi-am amintit totdeauna de ea ca de „întâlnirea bunicii cu diavolul”.

Iată povestea:

— Ei bine, Tibbie, în noaptea aceea de pomină când fiara veni la mine, eram sănătoasă tun şi în toate minţile mele. Mă dezbrăcasem, îmi aşezasem frumos lucrurile pe balansoar şi-mi pusesem scufia şi capotul. Citisem creştineşte un capitol din scriptură, îmi scosesem dantura şi aprinsesem opaiţul, căci ştii că ţin noaptea o lumânărică de seu aprinsă lângă mine. Atunci, când îmi pusei capul pe pernă şi mă pregăteam, ca de obicei, să adorm, simţii fiara sărindu-mi pe piept. Deschisei ochii. Şi acolo – să mă bată Dumnezeu – şedea necuratul însuşi, zgâindu-se la mine în pâlpâiala lumânărelii.

Nu, Tibbie, să nu crezi că visam. Nici gând de aşa ceva. Nici măcar nu aţipisem. De altminteri, nu sunt o femeie cu vedenii. Şedea acolo, împieliţatul, cu coada lui, rânjind, mârâind, scrâşnind din dinţi la mine, de parcă ar fi venit să mă ia cu el în iad. Nu sunt sperioasă de felul meu, Tibbie, cred că mă cunoşti. De data asta însă, sângele îmi îngheţase în vine. N-aveam putere ca să strig, şi nici ca să spun o rugăciune. Stăteam încremenită ca o moartă, uitându-mă la diavol, pe când el holba ochii la mine.

Deodată scoase un fel de chiot şi începu să salte pe pieptul meu ca pe spinarea unui căluţ. Crede-mă, Tibbie, dacă abia mai răsuflăm până atunci, acum mi se tăiase cu totul suflarea. Mă apucă cu ghearele de amândouă urechile şi începu să mă zgâlţâie şi să-mi izbească capul de pernă de parcă ar fi fost un bătător de putinei. Mă scutură şi mă săltă, mă săltă şi mă scutură până scoase sufletul din mine. În vremea asta, ochii îi ardeau şi-i scânteiau ca jeraticul. Eram înspăimântată, Tibbie, pielea mi se încreţise pe mine. Scaraoţchi îşi dădu seama de asta, căci se dezlănţui şi mai tare, lovindu-mă, clefăind şi trăgând cu ghearele de mine până îmi despleti tot părul şi – cu toate că nu s-ar cădea s-o spun – mă lăsă pe

jumătate goală.

Să-mi fi trecut măcar prin cap să-i zic pe nume, dar eram năucită. Tot ce putui face fu doar să şoptesc cu glas stins, ca din mormânt: „Piei, Satano, piei!”

Cât de slab mi-o fi fost glasul, dar poate că tot a oprit fiara. Adevărul e că încetă să mă ciocănească. Cu un fel de rânjet, înşfăcă dantura mea de pe masa de noapte, unde mi-o ţin. Pe urmă – să n-am parte de viaţa de-apoi – se ridică pe pat, apucându-se să facă cu dinţii mei tot felul de scamatorii, prefăcându-se că şi-i pune şi şi-i scoate din gură.

Te asigur, Tibbie, că asta mi-a fost, poate, scăparea. Când văzui fiara bătându-şi joc de dinţii mei, sângele începu să fiarbă în mine de aşa blestemăţie. Mă trezii din sfârşeala mea, mă ridicai în capul oaselor şi-l ameninţai pe Sarsailă cu pumnul. „Piei, fiară afurisită! strigai eu. Trimite-l, Doamne, îndărăt sub pământ!”

Cum auzi numele celui atotputernic – căci îţi dai seama că nu un biet pumn de om ar fi putut să-l stânjenească – scoase un ţipăt care te-ar fi împietrit şi pe tine. Sări jos din pat, zbierând şi schelălăind. Norocul făcea că lăsasem uşa pe jumătate deschisă, căci era o noapte caldă şi voiam să am mai mult aer. O zbughi din odaie ca un fulger al iadului, iar eu rămăsei tremurând ca varga şi mulţumind celui de sus că se îndurase de mine. Stătui nemişcată mai bine de un minut. Când aprinsei însă lampa de gaz, lăudând cerul că scăpasem nevătămată, văzui – ţine-mă, Doamne! – văzui – arde-l-ar focul! – văzui, îţi spun, ce făcuse necuratul.

Nu-mi furase dantura, nu, nu, nici n-o rupsese în bucăţi, dar, în sălbatica lui răutate şi răzbunare, o azvârlise sub pat, drept în ustensila mea de noapte.

CAPITOLUL XVII

A doua zi, marţi, vacanţa de vară se sfârşi. Kate îşi reluă munca de învăţătoare la şcoala elementară, iar eu mă întorsei la liceu. Îmi amintesc bine de acea zi – ea înseamnă punctul culminant al acelei stări de profundă deprimare care-l învăluia pe bunicul ca un nor. Era una din stările sufleteşti pe care le-am moştenit şi eu de la el, fiind încercat de ele în anii de mai târziu. În clipe ca acelea, viaţa părea întunecată şi fără culoare.

Vremea continua să fie moleşitoare; bunica stătea închisă în camera ei; Murdoch se ţinea la o parte – începuse în secret să lucreze la pepiniera domnului Dalrymple.

Bunicul nu arăta nicio poftă de a-şi vedea prietenii; nu mai avea nici acte de copiat; nu-i rămânea decât să îndure zăpuşeala şi supărarea Tatii. Era hărţuit şi persecutat, bietul bătrân. Numai o minte îngustă fusese în stare să inventeze expedientul de a-l lipsi de tutun. Cred că acesta a fost motivul care provocă reflecţia finală făcută de bunicul, învârtind între degete, cu tristeţe, o pipă goală:

— Ce folos, băiete?... Ce folos?

A doua zi dimineaţa, în timp ce mă îmbrăcam în dosul perdelei mele, Tata tot mai bombănea luându-şi micul dejun, ocărându-l pe bunicul. Deodată, Mama coborî de la etaj, exclamând pe un ton mirat şi totodată îngrijorat:

— Bunicul nu e sus! Unde s-o fi dus?

O pauză, după care surprinderea Tatii făcu loc indignării.

— Asta-i culmea! Să-l găsiţi până la ora prânzului, sau am să aflu singur cauza!

Tulburat, dar fără a fi încă alarmat, mă dusei cu Gavin la şcoală, unde aflarăm că nu eram numai repartizaţi în aceeaşi clasă, ci şi în aceeaşi bancă. Acest fapt, precum şi apariţia noilor cărţi, pe care le adusei cu grijă acasă pentru ca Mama să le îmbrace, îmi absorbiră atenţia în timpul zilei. Când însă ne aşezarăm cu toţii la ceaiul de seară, înţelesei, după ochii înroşiţi ai Mamei şi atitudinea închisă a Tatii, că se întâmplase ceva serios.

— Nicio veste despre el?

Mama clătină din cap, mâhnită.

Tata începu să bată cu degetele în masă, rupând cu dinţii din pâinea lui prăjită ca şi cum ar fi muşcat din capul bunicului.

Tăcere. Apoi Murdoch, care tocmai sosise, sugeră cu jumătate de gură:

— Poate că i s-a întâmplat ceva.

Tata aruncă o privire furioasă nefericitului flăcău.

— Taci din gură, dobitocule, ai avut ocazia să-ţi arăţi deşteptăciunea!

Murdoch se prăbuşi pe un scaun şi o tăcere şi mai penibilă se lăsă până când iritarea îl făcu pe Tata să vorbească iarăşi.

— Trebuie să spun că e destul de greu şi aşa să suporţi o asemenea belea. Dar când se mai apucă să lipsească din casă, de bună seamă ca să chefuiască…

Mama, scoasă în sfârşit din sărite, îl întrerupse, cu un aer indignat:

— De unde ştii asta?

Tata se uită la ea încurcat.

— Bietul om, n-are nicio lăscaie frântă – urmă Mama. Toţi îl calcă în picioare şi îşi bat joc de el. Şi acum îl faci şi beţiv. După felul cum a fost tratat în timpul din urmă, nu m-aş mira de loc dacă ar fi recurs la un act de desperare…

O podidiră lacrimile. Murdoch părea mulţumit, în

ascuns, de a o vedea dându-i dreptate, iar Kate merse s-o mângâie.

— Zău, tată – spuse ea, ca pentru a-l avertiza – ar trebui să faci ceva; fără bani cum era, n-a putut să ajungă prea departe.

Tata răspunse cu un aer nenorocit:

— Să dau prilej de vorbă tuturor vecinilor… Nu e destul de neplăcut şi aşa? Se sculă de la masă. Am spus personalului meu să-şi deschidă ochii în oraş. Mai mult nu pot face.

Personalul Tatii se compunea dintr-un asistent lung şi slab, cu numele de Archibald Jupp, care se arăta totdeauna plin de bunăvoinţă, nădăjduind să devină urmaşul Tatii în slujba lui, şi un băiat voinic, care se mişca atât de încet, încât era cunoscut printre muncitorii de la fabrica de cazane şi alţi tineri glumeţi sub numele de „Veste rapidă”. Cu toate că până la urmă faptele dovediră că nu aveam dreptate, nu puneam mari speranţe în acest ajutor. Amintindu-mi de recenta stare de descurajare a bunicului, începeam să fiu foarte îngrijorat.

În dimineaţa zilei următoare, nicio urmă a bunicului, niciun semn despre el. O atmosferă de încordare, de nelinişte, domnea în casă. La amiază, când tot nu aveam nicio veste, Tata bătu în masă – ce e drept, nu prea tare, ci doar cu latul palmei – rostind cu tonul unui om care face o comunicare hotărâtoare:

— Telegrafiaţi-i lui Adam să vină!

Da, da, să trimită după Adam, iată soluţia potrivită şi logică. Dar o telegramă – ah, această macabră misivă, aproape nemaiîntâlnită în familie– apărea ca un semn rău, o prevestire de dezastre. Refuzând ajutorul lui Murdoch, Mama îşi puse pălăria şi se duse singură la oficiul din Drumbuck, spre a expedia telegrama. După un ceas primirăm răspunsul telegrafic: „SOSESC MÂINE JOI 3 D. A. ADAM” .

Făgăduiala conţinută implicit în această promptitudine, în această hotărâre rapidă de om de afaceri ne ridică, pe

nesimţite, moralul. Punând telegrama în sertarul în care păstra toate lucrurile lui Adam – scrisorile lui, carnetele de note de la şcoală, plicuri vechi de salarii şi chiar o şuviţă din părul lui – Mama spuse:

— Nu-i nimeni ca Adam!

A doua zi însă, înainte de sosirea lui Adam, lucrurile luară o întorsătură tragică. Tata sosi de la biroul lui pe la mijlocul dimineţii, pe când umblam nenorocit prin casă. Era însoţit de Archie Jupp, care rămase în vestibul, în vreme ce Tata se apropie de Mama, şovăind puţin şi spunându-i apoi pe un ton grav şi aproape duios:

— Mamă! Fii tare! Pălăria bunicului a fost găsită... plutind pe lacul din parcul comunal.

Jupp, care o descoperise, înfăţişă privirilor noastre speriate pălăria bunicului. Te apuca jalea văzând-o aşa pleoştită şi îmbibată cu apă. Ne explică cu glas mieros şi plin de compătimire:

— Plutea la capătul adânc al lacului, doamnă Leckie. În faţa debarcaderului. Avusesem teribila presimţire că am s-o găsesc acolo.

Priveam cu spaimă şi durere rămăşiţa umedă şi vedeam cum lacrimile începeau să se prelingă pe obrazul Mamei, zguduită de întreaga semnificaţie a descoperirii.

— Liniştiţi-vă, doamnă Leckie – spuse Archie Jupp pe un ton mângâietor – poate că nu e nimic... chiar nimic.

Tata se dusese în încăperea de lângă bucătărie ca să opărească un ceai pentru Mama. I-l aduse afectuos, rămânând lângă ea, ca pentru a o consola, până când îl bău. Plecă, după aceea, împreună cu Archie Jupp.

Sosind după-amiază, Adam, care purta pantaloni vărgaţi şi veston negru cu o cravată gri, în care era înfipt un ac cu o perlă, luă imediat comanda operaţiilor. Stând calm în faţa mesei, cu un aer eficient, el ascultă toate mărturiile şi chiar relatarea mea şovăielnică despre adânca melancolie a bunicului şi despre ultima lui reflecţie. Declară apoi:

— Trebuie să informăm poliţia.

Tresărirăm cu toţii la auzul acestui cuvânt sinistru.

— Dar bine, Adam... – protestă Tata. Gândeşte-te la poziţia mea!

— Dragă tată – ripostă Adam cu răceală – dacă un bătrân îşi pune în cap să se înece, nu poţi să acoperi acest lucru. Să fim înţeleşi, nu vreau să afirm nimic. Dar e sigur că vor dori să sondeze lacul.

Mama tremura toată.

— Adam! Crezi poate... vrei să spui poate...?

Adam înălţă din umeri.

— Nu cred că şi-a aruncat pălăria în apă numai în glumă.

— Vai, Adam!

— Îmi pare rău, mamă, că m-am exprimat atât de brutal. Ştiu ce se petrece în sufletul dumitale. Dar la urma urmei, ce rost mai avea viaţa pentru el? Mă duc să vorbesc cu comisarul Muir. Din fericire, mi-e prieten.

Începuse să fumeze trabucuri de Manilla şi îşi alese acum unul din tocul lui de piele de crocodil. Mă uitam lung la el, cu adâncă mâhnire, în vreme ce scotea paiul galben din trabuc, aprinzându-l apoi cu grijă. Cu o uitătură care-l cuprinse şi pe Tata, se întoarse solemn către Mama, zicând:

— A fost o idee bună, mamă, o idee foarte bună că te-am făcut să prelungeşti poliţa. Ia să vedem... o asigurare cu beneficii. Îşi scoase cu mâna stângă creionul de argint şi începu să facă socoteli pe faţa de masă: Cinci ani cu trei... adaugă douăzeci şi cinci... ei, face o diferenţă netă de o sută şaisprezece lire.

— N-am nevoie de bani – spuse Mama printre lacrimi.

— O să ne prindă foarte bine – făcu Tata cu glas răguşit.

Durerea şi sentimentul crescând de a suferi o pierdere ireparabilă îmi zdrobeau inima. Adam, punându-şi creionul în buzunar, se ridică:

— Am să trec şi pe la McKellar, la sediul Societăţii de construcţii. E în măsură să înlăture orice mică dificultate

la încasarea imediată a asigurării. De fapt, cred că am să-l aduc cu mine aici. Poate pregăteşti un ceai pentru noi, mamă... ceva mai substanţial, să zicem ochiuri şi carne rece. O să-i facă plăcere lui McKellar. Nu aranja masa în salon... nu încă.

Plecă. Ascultătoare, Mama se puse să execute instrucţiunile lui Adam, alergând între bucătărie şi camera din spatele ei, ca şi cum ar fi vrut, prin activitatea ei intensă, să-şi şteargă din minte gravele ei temeri. Făcu câteva tăvi de pâinişoare coapte cu unt, iar Tata, care nu admitea nici cea mai mică extravaganţă, o îndemnă să facă şi clătite, cu sacrificiul unei jumătăţi de duzini de ouă. Un miros neobişnuit de bogată activitate culinară umplu aerul. Întinse cea mai bună faţă de masă, aşezând pe ea serviciul de porţelan din salon.

La ora cinci, Adam se întoarse frecându-şi mâinile cu satisfacţie.

— O să se apuce neapărat luni să sondeze lacul, dacă între timp nu iese singur la suprafaţă. Cheltuielile vor fi acoperite din fondurile Societăţii umanitare. Muir afirmă că lacul din parcul comunal începe să devină sinistru. Trei înecaţi şi un grav accident de patinaj în ultimii zece ani. McKellar nu poate veni decât după ora şapte. Nu poţi să-l scoţi din ale lui. Să luăm ceaiul, mamă.

Ne aşezarăm cu toţii. Fu cea mai bună masă de care am avut parte vreodată la Lomond View: carne, ouă, pâinişoare coapte cu unt, clătite, ceai tare şi fierbinte.

— În împrejurări ca acestea – zise Tata, plimbându-şi generos privirea în jurul mesei – nu mă uit la cheltuială.

— Crezi că o să iasă la suprafaţă, Adam? întrebă Murdoch pe un ton de bolnăvicioasă fascinaţie.

— Tocmai aici e întrebarea – răspunse Adam, ca un om bine informat. După spusele lui Muir, ei ies adesea la suprafaţă din propria lor iniţiativă, în interval de patruzeci şi opt de ore. Plini cu gaze. (Mama închise ochii, cutremurată.) Se ridică lin de la fund şi partea curioasă e că sunt totdeauna cu faţa în jos. Uneori însă sunt

îndărătnici şi rămân la fund. Sau se înfundă în nisip ori se încurcă în ierburi, lacul e plin de ierburi, şi nu se pot mişca, cu toate că gazul încearcă să-i ridice. În acest caz, după câte mi s-a spus, dacă se lasă să plutească pe lac pâini în care s-a pus argint viu, ele se cufundă adesea la punctul precis.

Nu mai puteam îndura viziunea aceasta groaznică a bietului meu străbunic, încurcat în ierburi şi umflat de pe urma îndelungatei şederi sub apă. Deodată însă cineva sună la uşa din faţă. Toţi se îndreptară pe scaunele lor, iar Kate se duse la uşă, întorcându-se cu Archie Jupp.

— Scuzaţi că vă deranjez – spuse Archie, oprindu-se discret la vederea mesei de familie. Am crezut însă că trebuie să vă informez... S-au găsit dovezi noi.

Archie, care venise în fugă, se şterse pe frunte; era agitat, dar faţa lui avea o expresie gravă şi compătimitoare.

— Domnul Parkin, care închiriază bărcile pe lac, îşi aminteşte a fi auzit clar miercuri noaptea o cădere în apă în faţa remizei bărcilor, iar azi după-amiază a cercetat acolo fundul cu cangea. A dat peste un obiect de îmbrăcăminte, o haină bărbătească. A dus-o la poliţie, unde tocmai am văzut-o şi eu. E a domnului Gow.

Lacrimile mi se revărsară iarăşi din ochii care mă usturau şi, fireşte, Mama plângea din nou liniştit şi tăcut.

Tata îl invită cu un gest nobil pe Jupp:

— Stai jos şi mănâncă ceva cu noi, Archie!

Archie îşi trase respectuos un scaun lângă masă. Primindu-şi ceaşca de ceai din mâna Mamei, el îi murmură Tatii cu voce scăzută:

— A întrecut măsura de astă dată, domnule Leckie.

Spre surprinderea mea, Tata îşi încruntă sprâncenele:

— Nu, nu-ţi dau voie să spui asta, Jupp. E inoportun. Avem cu toţii cusururile noastre. Şi nu era un om atât de rău. Avea şi o anumită demnitate, dacă stăm să ne gândim. Adu-ţi aminte de felul cum umbla pe stradă, legănându-şi bastonul.

Se aplecă spre mine, bătându-mă uşor pe umăr, fără a mă dojeni pentru smiorcăiala mea, ci mai curând aprobând-o, murmurând cu blândeţe:

— Sărmanul de tine... îl iubeai mult şi tu.

Soneria din faţă zbârnâi din nou, făcându-ne să tresărim. Ştiam însă dinainte la ce trebuia să ne aşteptăm: confirmarea tuturor temerilor noastre. Se făcu tăcere, teribila tăcere a certitudinii, când Kate se sculă ducându-se iarăşi la uşă. La înapoierea ei, era mai albă la faţă decât o văzusem vreodată.

— Vai, tată – şopti ea – cineva de la poliţie! Vrea să vorbească cu tine.

Prin uşa întredeschisă, zării în vestibul, în spatele ei, silueta înfiorătoare a unui poliţist, roşu la faţă şi solemn, care-şi învârtea cascheta în mâini.

Tata se ridică imediat, cu obrazul palid, dar cu un aer important. Îi făcu semn lui Adam, care se sculă şi el. Trecură amândoi în antreu, închizând uşa în urma lor; voiau parcă să ne cruţe, trăgând o perdea între noi şi scena ce avea să urmeze. Şezând absolut muţi, ca şi cum vestitorul morţii ne-ar fi desemnat chiar pe noi, auzeam de alături numai murmurul vocilor lor înnăbuşite.

După un răstimp mai lung, Tata se întoarse în cameră. Tăcea. Atunci Kate, cea mai curajoasă din noi, îşi luă inima în dinţi şi-l întrebă:

— L-au găsit?

Mai palid decât înainte, Tata răspunse cu glas stins:

— Da. E în mâna lor.

— La morgă? întrebă Murdoch cu răsuflarea oprită.

— Nu – spuse Tata – la închisoarea din Ardfillan. Aruncă asupra noastră o privire sticloasă şi, îndreptându-se cu paşi nesiguri spre scaunul său, se aşeză zdrobit. S-a dus să petreacă cu ţiganii spoitori din pădurea Skeoch... şi şi-a pierdut haina şi pălăria într-o încăierare lângă debarcader... A mai făcut Dumnezeu ştie ce în aste două zile... şi a ajuns în închisoarea din Ardfillan... inculpat de beţie, de tulburarea ordinei şi de ultragiu. Adam s-a dus

să-l scoată pe cauţiune.

Umbra nopţii se lăsa când Adam şi cu bunicul se apropiară de casă. Cu capul gol, purtând, în locul hainei sale, o veche tunică de poliţist, descheiată şi desfăcută, bunicul părea mândru, dar deprimat; în ochii lui era o licărire care trăda o nelinişte lăuntrică, o spărtură în armura lui. Cum stăteam ghemuit la fereastra salonului, aşteptând cu înfrigurare, o privire fu de ajuns ca să mă facă să urc în goană scara şi să mă refugiez în camera bătrânului.

Trăgând încordat cu urechea, auzii de acolo zgomotul uşii din faţă, urmat de un haos îngrozitor, din care răzbeau reproşurile răstite ale lui Adam, lacrimile şi tânguielile Mamei, ocările plângăreţe ale Tatii, dar niciun cuvânt, nicio şoaptă a bunicului.

În cele din urmă, urcă scara cu paşi rari, intrând în odaia lui. Era într-o stare jalnică: murdar şi cu barba încâlcită; exala mirosuri bizare şi neplăcute.

Îmi aruncă o privire fugară şi începu să se plimbe prin odaie, încercând în zadar să fredoneze, ca şi cum nu i-ar fi păsat de nimic. Îşi ridică apoi pălăria scofâlcită şi încă udă, pe care, în cursul zilei, Mama o pusese cu veneraţie pe patul său. O contemplă câteva clipe, întorcându-se apoi cu naturaleţe spre mine:

— Suferă o reparaţie. A fost întotdeauna o pălărie superbă!

CARTEA A DOUA

CAPITOLUL I

Castanii, ale căror ramuri erau acum mai întinse, înfloriseră din nou, soarele, la asfinţit, înălţa o pâclă uşoară în spatele Piscului, în după-amiaza de aprilie din anul 1910 când mă întorceam grăbit acasă de la liceu, plin de emoţie şi mândrie. Trebuie să presupun cel puţin că eu eram acela, căci îmi apăream uneori mie însumi ca un străin – un străin cu înfăţişare ciudată. Într-una din dimineţi, ieşind din franzelăria Baxter, după cursele mele matinale, zărisem deodată în oglinda prăvăliei o apariţie stranie – un lungan palid şi slab, de cincisprezece ani, crescut prea repede, adus de spate, cu încheieturi slabe la mâini şi cu picioare neascultătoare. Avea un profil necunoscut mie, îngândurat şi melancolic, şi un nas de bărbat într-un obraz de copil. Tresărisem neplăcut surprins, căci nu-mi venise să-mi cred ochilor.

Acum însă eram plin numai de conştiinţa meritelor mele strălucite, de impresia întrevederii avute, cu abia cinci minute înainte, cu domnul Reid, în ajunul scurtei vacanţe de paşti. „Iason” Reid mă reţinuse în urma celorlalţi, apoi, făcându-mi semn cu degetul, mă chemase la catedră. Dirigintele clasei mele era un om tânăr, de treizeci şi doi de ani, cu un trup îndesat, plin de stăpânită vitalitate. Avea pe buza de sus o cicatrice albă, oblică, mărginită de puncte simetrice – urme ale cusăturii. Această cicatrice – pe care o bănuiam a fi rezultatul unei operaţii de buză de iepure – părea să-i tragă nasul în jos, dându-i o formă turtită şi parcă lipsită de os, lăţindu-i nările şi făcând până şi ochii lui albaştri să iasă mai mult

în afară, aproape bulbucaţi, sub frumosul lui păr blond şi mătăsos. Avea un ten deschis şi pielea umedă, căci transpira uşor. Îşi rădea faţa, nevoind să ascundă sub o mustaţă buza lui de sus, cam desfigurată; dorea parcă prin aceasta să provoace şi să-şi arate dispreţul pentru curiozitatea crudă şi vulgară. De altfel, l-ar fi trădat pronunţarea lui când vorbea, felul lui defectuos de a articula, care schimba s-urile în dz-uri. Acest defect îi atrăsese de fapt domnului Reid porecla lui, în ziua când începusem povestea argonauţilor, din a treia odă a lui Pindar, şi când ne vorbise cu emoţie de „Iadzon”.

— Shannon – îmi spuse el, ciocănind cu degetele în masă, în vreme ce eu îl priveam cu adoraţie – nu eşti tocmai un ou stricat – acesta era numele pe care-l dădea de obicei elevilor din clasa lui. Vreau să-ţi propun ceva...

Eram încă ameţit de importanta lui declaraţie când ajunsei la Lomond View.

Doream să fiu singur, să-mi închid în inimă secretul, dar sus, la etaj, bunicul aştepta la fereastra deschisă, cu tabla jocului de dame aranjată în faţa lui.

— Ce te-a făcut să întârzii? mă întrebă el nerăbdător.

— Nimic.

Devenisem foarte discret. Afară de aceasta, bunicul nu mai era pentru mine figura homerică de altădată, iar vestea pe care o primisem era cu mult prea preţioasă pentru ca s-o „arunc în vânt”, încredinţându-i-o.

De fapt, bunicul se schimbase mult mai puţin decât mine. Mişcările lui erau tot pline de vigoare, deşi-i distingeam mai puţine reflexe arămii în barbă şi ceva mai multe pete pe haină. Nu ajunsese încă în cariera lui la stadiul – de care va trebui să vorbesc cu durere mai târziu – când excentricităţile lui deveniră o pacoste pentru mine. De puţin timp, prietenul lui de o viaţă întreagă, Peter Dickie, fusese ajuns de soarta bătrânilor de prisos şi internat în azilul de săraci din Glenwoodie. Acest fapt îl potolise pe bunicul, care se speria totdeauna de dovezile de senilitate şi considera ca o insultă personală simpla

rostire a cuvântului „moarte”. Totuşi, părea foarte vioi, pentru că se bucura de fericitul său răgaz anual, perioada când trăia din plin: bunica plecase în vizita ei la Kilmarnock.

În momentul acela, însă, era prost dispus, fiindcă îşi închipuia că vreau să „chiulesc” de la jocul lui preferat.

— Ce s-a întâmplat cu tine? Stai acolo ca pe ghimpi.

Mă resemnai, aşezându-mă în faţa lui, în timp ce el se şi aplecase asupra tablei de joc, concentrându-se, cu sprâncenele încreţite.

Îşi cântări mişcarea cu teribilă chibzuială, pregătindu-mi o cursă pe care nu mi-era greu s-o prevăd; îşi mişcă pionul cu un aer nevinovat şi dădu şi mai mult de gol această stratagemă, scuturându-şi pipa, examinându-i muştiucul şi apucându-se să fredoneze.

Fireşte, capul nu mi-era la joc, ci-mi vâjâia de minunata propunere a lui Iason, care-mi dăduse noi speranţe pentru viitor. La fel cu majoritatea băieţilor care sunt pe punctul de a termina şcoala, mă frământasem mult ca să-mi aleg o carieră. Eram ambiţios, ştiam ce voiam să devin, dar împrejurările vieţii mele, cu toate că-mi sporeau năzuinţa, nu-mi dădeau multă speranţă că aveam s-o realizez.

La liceu mă obişnuisem să fiu primul în clasă şi trecusem prin mâinile mai multor profesori care-mi preziseseră, într-un chip oarecum impersonal, că voi reuşi în viaţă. Fusese întâi domnul Irwin, un bărbat înalt, slab şi afectat, care suferea grozav de răceli la cap şi întreţinea în mine credinţa că eram bun la engleză, citind în faţa clasei, cu vocea lui fonfăită, compunerile mele exaltate şi înflorite despre subiecte ca: „O bătălie navală” sau „O zi de primăvară”. Urmase apoi domnul Caldwell, poreclit de băieţi „Picior de lemn”, din cauză că purta o talpă înaltă de lemn, care sprijinea piciorul lui atrofiat. Era un bătrânel modest, cu gesturi blânde şi o bărbuţă căruntă; purta totdeauna haine cenuşii; trăia cu nasul în clasici şi mă luase deoparte ca să-mi spună că, dându-mi silinţă, aş putea deveni latinist. Alţii, deopotrivă de bine intenţionaţi,

mă zăpăciseră cu sfaturile lor contradictorii.

Numai când încăpusem pe mâinile lui Iason începusem să simt căldura unei solicitudini personale. El, cel dintâi, îşi dădu seama că interesul meu pentru ştiinţele naturii era mai mult decât o glumă. Ce bine îmi amintesc acea zi de la începutul verii când o pereche de fluturi albaştri, obişnuiţi, nimeriseră în clasă pe fereastra deschisă, iar noi toţi ne opriserăm din lucru ca să-i observăm.

— De ce sunt doi? întrebă fără motiv Iason Reid, adresându-se sieşi şi clasei.

Tăcere. Pe urmă se auzi vocea mea modestă:

— Pentru că se împerechează, domnule profesor.

Ochii bulbucaţi, ironici, ai lui Iason mă descoperiră.

— Ou stricat, vrei oare să spui că în viaţa fluturilor există ceva ca dragostea?

— Da, domnule profesor, ei îşi găsesc perechea chiar şi la distanţă de un kilometru, după un miros special care provine din glandele pielii lor. Acest miros seamănă cu verbina.

— Afacerea se complică – spuse Iason încet, nefiind încă sigur de mine. Şi cum miros, mă rog, acest parfum delicios?

— Au nişte umflături speciale la capătul antenelor

— Şi antrenat de interesul pe care-l stârneam, adăugai zâmbind: Asta nu-i încă nimic, domnule profesor. Fluturele roşu simte efectiv gustul cu picioarele lui.

Chiote batjocoritoare răsunară în clasă. Dar Iason le reduse la tăcere.

— Linişte, bădăranilor! Oul ăsta ştie ceva, lucru pe care nu-l pot spune despre alţii. Continuă, Shannon. Oare aceşti doi prieteni albaştri ai tăi nu se pot vedea între ei fără ca să fie nevoie de verbină?

— Ochiul fluturelui, domnule profesor, e cam ciudat – răspunsei eu, înroşindu-mă la faţă. E format din vreo trei mii de elemente separate, fiecare având cornee, lentilă şi retină. Dar cu toate că deosebesc bine culorile, ei sunt extrem de miopi, nevăzând decât până la un metru şi

ceva…

Mă întrerupsei, iar domnul Reid nu insistă ca să continui. La sfârşitul orei însă, când ieşirăm pe rând din clasă, îmi zâmbi uşor pentru prima dată, spunând cu jumătate glas:

— Oricât s-ar părea de curios… nu e un lăudăros.

De atunci înainte, încurajând interesul meu pentru biologie, el începu să-mi dea lecţii de fizică mult mai avansate decât restului clasei, iar după câteva luni mă îndemnă să fac în laborator o cercetare originală despre permeabilitatea coloizilor. Nu e de mirare că-i eram devotat, sorbind din gura lui, cu o supunere de câine credincios, ca băiat stingher ce eram, orice cuvânt pe care-l rostea. În conversaţiile mele cu Gavin imitam chiar, încreţindu-mi îngândurat sprâncenele, sâsâitul şi uşoara bâlbâială a lui Iason.

Cu un an înainte, tatăl lui Gavin îl mutase pe acesta de la liceul din Levenford la colegiul Larchfield. Era o grea lovitură pentru mine. Situat la Ardfillan, colegiul acesta era un pension select şi scump, atât de select încât era aproape inaccesibil băieţilor de rând. Directorul lui studiase la străvechiul colegiu Balliol din Oxford şi fusese căpitanul unei vestite echipe de crichet la Lord’s, cel mai important centru din Anglia al acestui sport. Cu toată popularitatea pe care şi-o câştigă repede în noul lui mediu, Gavin îmi rămase credincios. În după-amiezile de vară, când împrumutam bicicleta domnului Reid şi făceam cu ea peste douăzeci de kilometri ca să-l pot vedea pe Gavin totalizând la crichet cincizeci de puncte pentru şcoala lui, el se desprindea din cercul ales adunat la pavilion, venind făţiş până la capătul frumoaselor terenuri de joc, unde eu, umilul străin, mă ţineam ascuns; se trântea jos lângă mine, cu vestonul lui de sport şi pantalonii lui albi de flanelă, mestecând un fir de iarbă şi întrebându-mă printre buzele strânse: „Ce mai e nou acasă?” Dar, deşi prietenia noastră ardea mai luminos şi deşi făceam totul împreună când Gavin se întorcea la

Levenford, existau între noi lungi perioade de despărţire, în timpul cărora, mai curând decât să mă mulţumesc cu un camarad de a doua mână, recurgeam la propriile mele resurse, dând curs liber talentului meu bolnăvicios de a-mi petrece timpul în solitudine.

Colindam singur împrejurimile pe distanţe de kilometri. Cunoşteam fiecare cuib, fiecare stâncă, fiecare cărare bătută de oi pe colinele de la Winton. Pescuiam în pâraiele umflate de ape, prindeam cambule şi merlani în mâlul de la marginea estuarului. Schiţam planuri ale terenurilor mlăştinoase neînregistrate pe hartă, care se întindeau ca un pustiu de turbă şi pârloagă dincolo de Piscul Vânturilor. Toţi paznicii ajunseseră să mă cunoască şi să-mi acorde acel rar privilegiu: dreptul necontestat de trecere. Colecţiile mele creşteau. Unele din specimenele mele erau extrem de rare. Aveam, de exemplu, preparate splendide de hidră – acest curios vieţuitor prolifer, jumătate plantă, care depune ouă; câteva forme neclasificate de desmide, alge de apă dulce, şi acea splendidă libelulă, Pantala flavescens, care, pe cât putui verifica, nu fusese găsită niciodată până atunci în nordul Insulei Britanice. Din cauza acestor peregrinări, nu duceam niciodată dorul „vacanţelor pe litoral”, pe care alţi băieţi le aşteptau cu atâta bucurie, vara. Imaginaţia mea mă purta mult mai departe decât aceste localităţi, prefăcând platourile mlăştinoase într-o întindere sălbatică de pampasuri sau în stepele Tartariei – anticei Asii sălbatice – peste care înaintam cu precauţie, scrutând orizontul.

Da, trebuie să recunosc faptul penibil că, în vremea aceea, eram de o ferventă pietate. Poate că orele petrecute în singurătate înteţiseră această fervoare. Mai probabil este însă că motivul zăcea în firea mea deosebită, care mă făcea să mă opintesc mai tare în faţa greutăţilor, ca un cal care trage la deal o grea încărcătură. Din două în două zile, spre marea mea stânjeneală, îl asistam pe canonicul Roche când îşi ţinea

liturghia. Fiind în cele mai prieteneşti relaţii cu călugăriţele, bălăbăneam cădelniţa, în urma lumânărilor aprinse, în procesiunile ce se desfăşurau şerpuind în grădina mănăstirii. În timpul postului mare, săvârşeam minuni de renunţare. Mulţumeam fierbinte celui atotputernic că-mi dăruise unica credinţă dreaptă şi simţeam cea mai adâncă milă pentru toţi acei băieţi nefericiţi care se născuseră în religii false şi care, aproape sigur, erau sortiţi pierzaniei. Mă înfioram gândându-mă că, fără bunătatea lui Dumnezeu, m-aş fi putut naşte ca presbiterian sau ca mahomedan, cu prea puţine şanse de a dobândi răsplata mea veşnică!

Deşi nu vreau să insist asupra lor, necazurile mele religioase nu încetaseră. Erau zile în calendarul meu de care mi-era groază – nu atât dintr-o teamă fizică, cât din cauza violenţei la care-mi supuneam spiritul. Să fim cinstiţi. Levenfordul, la fel ca cele mai multe oraşe scoţiene, era un vulcan de intoleranţă. Protestanţii îi detestau pe catolici, catolicii nu-i puteau suferi pe protestanţi, iar toţi împreună nu aveau nicio dragoste pentru evrei (care erau mai ales polonezi şi formau o comunitate mică şi inofensivă adunată în Ulicioară). De ziua Sfântului Patrick, când catolicii arborau sfidător trifoiul, iar „Ordinul antic al Hibernienilor”[32] defila pe Strada Mare, în frunte cu stindardele lui şi cu muzica de cimpoieri cu eşarfe verzi, rivalitatea dintre albaştri[33] şi verzi[34] degenera în înjurături ce nu pot fi reproduse şi în nenumărate încăierări.

Nu trebuie să vă închipuiţi însă că îmi iroseam vremea, ca un pierde-vară, alergând, într-o stare de beatitudine, după fluturi şi sfinţi. Tata avea grijă ca o bună parte din timpul meu liber să fie întrebuinţat cu profit. Din clipa când atinsesem proporţii utilizabile, el mă închiriase

[32] Numele latin al irlandezilor, dat unei organizaţii cvasimasonice. (n.t.)
[33] Scoţieni. (n.t.)
[34] Irlandezi. (n.t.)

pentru a face diferite treburi. Munca mea din acel moment consta în a mă scula la şase dimineaţa şi a pedala pe triciclul brutăriei Baxter, de-a lungul străzilor pustii, spre a distribui franzelele proaspete în oraşul care nu se trezise încă de-a binelea. Micul meu salariu era încasat de Tata, cu explicaţia că e destinat să uşureze costul întreţinerii mele. De altfel, continua să spună cu seriozitate Mamei că e nevoie să mai taie din cheltuieli, cu toate că acestea fuseseră reduse până la ultima limită. În adevăr, de curând Tata luase el însuşi în mână achitarea facturilor lunare ale furnizorilor şi-i exaspera storcând de la ei reduceri sau încercând să se tocmească, atunci când mergea să cumpere câte un lucru pentru casă. Când venea vorba despre vreun obiect „util”, era totdeauna gata să-l achiziţioneze, mai ales dacă părea să fie un chilipir; de cele mai multe ori însă, un anumit instinct îl făcea să renunţe la cumpărare şi să se întoarcă acasă cu mâinile goale, dar – aşa cum declara triumfător – cu banii în buzunar...

În clipa aceea, un strigăt de victorie al adversarului meu mă trezi din gândurile mele hoinare, readucându-mă la realitate. În timp ce visam, bunicul îmi suflase ultimii doi pioni.

— Eram sigur că o să te bat – exclamă el cu superioritate – pe tine, de care se spune că eşti cel mai deştept băiat din oraş!

Mă sculai repede, ca să nu vadă şi deci să înţeleagă greşit bucuria de care-mi străluceau ochii.

CAPITOLUL II

Plin încă de nerăbdare şi de agitaţie, coborâi repede scara. Eram liber până la ora opt seara, când aveam o întâlnire specială, de la care nu puteam lipsi cu niciun preţ. Mă gândii să mă liniştesc ducându-mă la matineul de bioscop[35], dar n-aveam niciun ban în buzunar, mai bine zis în buzunarul lui Murdoch, căci ajunsesem destul de mare ca să pot purta hainele lui vechi, lepădate de mult şi păstrate conştiincios cu camfor în lada din pod.

Intrai în camera din spatele bucătăriei, unde Mama stropea rufele, întinzându-le pe scândura de călcat. Părul îi era mai alb acum, privirea mai stinsă, faţa mai trasă şi mai veştedă; rămăsese însă tot blândă şi răbdătoare. Mă uitam lung la ea, răscolit de emoţie adâncă.

— Aşteaptă, Mamă! îi spusei duios. Da, mai aşteaptă puţin.

Mă privi cu surâsul ei straniu şi cu fruntea încreţită.

— Ce să aştept? mă întrebă ea, după ce încercă fierul de călcat apropiindu-şi-l de obraz.

— Să vezi – spusei eu încet, dar cu multă convingere – în curând o să fiu în stare să fac ceva pentru dumneata... ceva mare.

— Vrei să faci ceva pentru mine acum? Ceva mic? Să-i duci câteva rânduri lui Kate?

— Desigur, Mamă.

Duceam deseori misivele Mamei, economisindu-i astfel mărcile poştale, când avea ceva de comunicat lui Kate, la

[35] Formă primitivă a cinematografului. (n.t.)

celălalt capăt al oraşului, la bariera Barloan, sau lui Murdoch, care avea acum o situaţie solidă la pepiniera domnului Dalrymple şi câştiga foarte bine, emancipându-se, spre vădita lui satisfacţie, de sub tutela Tatii. Aceste scrisori erau trup din trupul Mamei, comunicări ale sufletului, conţinând veşti, mesaje, îndemnuri, chiar şi cereri – fiind trimise de ea cu răbdătoare persistenţă, în neîncetatul ei efort de a menţine unitatea familiei.

Aşteptai până când fierul de călcat se răci. Apoi ea intră în bucătărie şi se întoarse cu un plic închis.

— Uite scrisoarea. Aş fi vrut să-i pot trimite o tavă cu clătite. Dar... Scoase capacul de la oala de lut, aruncând în ea o privire îngrijorată. Mi se pare că nu mai am făină. Spune-le însă toată dragostea mea.

Pornii pe Drumbuck Road şi străbătui parcul comunal, cotind apoi la stânga, pe lângă marea siluetă neagră a fabricii de cazane – unde lucrul încetase, în parte, din cauza sărbătorii de a doua zi, dar care tot mai lansa sclipiri roşii din adânc – veşnic vie şi ameninţătoare.

Casa în care locuia Kate era una din micile vile noi, clădite pe un deal rotund şi înverzit, lângă vechea poartă a vămii, la marginea de vest a oraşului. Pe când urcam dealul, o zării deodată pe Kate, care venea pe o stradă laterală, orizontală, împingând căruciorul copilului. Era un cărucior frumos, de culoare albastru-închis, pe care îl împingea cu plăcere. Sunt sigur că parcurgea cu el kilometri întregi pe săptămână, străbătând oraşul, făcându-şi cumpărăturile, plimbându-se în parcul de la Knoxhill şi oprindu-se din când în când spre a netezi cuvertura bleumarin, care avea un „N” alb brodat la colţ.

Stătui pe loc observând-o, cu un surâs de simpatie pe buze, pe când se apropia, fără să mă vadă. Era mai plină la trup acum şi mergea aplecată, zâmbind şi plesnind din buze, cu ochii aţintiţi asupra copilului.

— Alo, Kate! murmurai eu timid, când aproape trecuse de mine.

— Ei, Robie! făcu ea, punând în glasul ei toată căldura

bucuriei de a mă revedea. Săracul de tine! Şi eu care nu te vedeam. Sunt cu băieţelul meu. N-ai să crezi, Robie, îi creşte cel de-al doilea dinte şi nu scânceşte niciodată; e o bomboană de copil... Se aplecă din nou. Dulceaţa mea, scumpetea mea, mieluşelul mamii...

Ah, Kate, draga mea Kate, cât de fericită eşti cu incomparabilul tău copil! Şi când mă gândesc că într-o vreme îţi recomandau să cânţi la mandolină!

Locuinţa lui Kate era luminoasă şi îngrijită, cu instalaţie modernă de apă caldă şi rece. Se simţea un miros tare de vopsea şi de ceară de lustruit, care dovedea cât de bună gospodină devenise. Căsnicia ei mergea de minune, în ciuda prezicerilor negre ale Tatii, care, nemângâiat de pierderea salariului ei, îi declarase că se înjoseşte şi-şi bate joc de viitorul ei. După ce culcă copilul în pătuţul lui, ea puse o tigaie pe maşina de gătit cu gaz şi, curând, mirosul delicios de muşchi prăjit cu ceapă se ridică în aer.

— Mai stai puţin să mănânci ceva cu noi – insistă ea, întorcând, îndemânatică, muşchiul cu un cuţit şi ţinându-şi capul întors într-o parte spre a se feri de stropii de grăsime. Jamie e sus, în baie. A făcut ore suplimentare în ultimul timp, căci altminteri sunt sigură că ar fi vrut să te ia la meciul de fotbal. Cu ce tact vorbea arţăgoasa Kate de odinioară! N-o să întârzie mai mult de un minut. Trebuie să fii mort de foame! Spunând aceasta, ea se uită repede la mine, îndreptându-şi însă tot atât de repede privirea în altă parte.

Jamie coborî de la etaj. Era spălat, avea părul udat şi pieptănat şi purta satisfăcut o imposibilă cravată de tartan roşu.

— Tu eşti, băiete?

Cuvintele acestea şi un uşor salut din cap aveau în ele, pentru o inimă sensibilă, mai multă căldură şi mai multă cordialitate decât toate declaraţiile din lume.

Ne aşezarăm îndată la masă. Muşchiul, din care Kate îmi dădu o porţie foarte mare, era fraged şi suculent; substanţa lui bogată mă pătrunse ca o transfuzie. Jamie

continua să-mi umple farfuria cu ceapa bine prăjită. Mai era pâine caldă unsă cu un strat gros de unt şi ceai fierbinte.

Cred că atât Kate, cât şi Jamie ştiau prea bine cât de sărăcăcioasă şi de insuficientă devenise mâncarea acasă. Jamie, mai ales, mă îmbie de câteva ori, iar când nu mai fui în stare să mănânc, mă pironi mustrător cu privirea.

— Ai lucrurile în faţa ta – spuse el cu simplitate.

Toată copilăria mea la Lomond View a fost dominată de o lege monstruoasă: nevoia de a cruţa banii, chiar cu sacrificiul celor mai elementare necesităţi ale vieţii. O, de-am fi putut să ne lipsim de bani, să renunţăm la acea cumpătare nordică care prefera banii depuşi la bancă unei mese bune şi aşeza păstrarea rangului în societate mai sus decât generozitatea, să ne lepădăm de acea blestemată zgârcenie care ne sugruma!

De câte ori această chestiune a banilor mă nedumerea şi mă chinuia, mă gândeam la Jamie Nigg. Jamie nu câştiga mult, dar fie că lua o friptură bună, fie că ducea pe un băiat uitat de toată lumea să vadă un meci de fotbal, el îşi folosea totdeauna bine banii câştigaţi din greu, ba, mai mult încă, făcea orice ban pe care-l atingea să pară curat.

Când băurăm o ultimă ceaşcă de ceai, Jamie începu să mă tachineze, căci sunt sigur că privea timiditatea şi stângăcia mea melancolică nu numai cu compătimire, ci şi cu nelinişte. Simţind starea mea de agitaţie, pe care căutam s-o ascund, el spuse pe un ton grav către Kate:

— Profesorul are ceva pe suflet. Deştepţii ăştia tăcuţi... sunt cei mai primejdioşi.

Kate aprobă din cap, apoi îmi zâmbi dintr-o parte, ca pentru a mă sfătui să nu-l iau prea în serios.

— Sunt nişte şmecheri – spuse Jamie. Se ţin de tot felul de drăcii. Mai ales dacă sunt buni săritori.

Această discretă aluzie la succesul meu în recentele competiţii sportive de la liceu, unde fusesem primul la săritura în înălţime, mă încălzi la inimă, căci, cu toate că-

mi lăsai ochii în jos, nu puteam să nu recunosc faţă de mine însumi că stabilisem un nou record al şcolii, întrecând cu trei centimetri vechiul record. Dar căldura aceasta nu însemna nimic pe lângă flacăra orbitoare ce se aprinse în mine când Jamie adăugă cu glas cumpănit:

— Ascultă-mă pe mine, dacă vrei să-mi ştii părerea, băiatul ăsta e amorezat.

A, ce pură şi albă era această flacără, ce mândru mă simţeam dându-mi seamă de acest adânc şi tainic adevăr! Stând tot cu genele aplecate, vegheam asupra caldului val de fericire care mi se revărsa în inimă.

— Ce s-a mai întâmplat acasă? mă întrebă Kate, punând frâu glumelor lui Jamie.

Scosei repede scrisoarea Mamei şi i-o dădui.

— Iartă-mă că am uitat de asta.

Kate deschise scrisoarea, citind-o de două ori de la un capăt la altul. Spre surprinderea mea, faţa i se întunecă şi cucuiele de pe frunte, pe care le socoteam dispărute pentru totdeauna, i se umflară de supărare. Trecu scrisoarea lui Jamie, care o citi tăcut.

— E tare păcat! Ideea asta a Tatii începe să devină o boală.

Kate făcu eforturi ca să scape de un gând care părea extrem de neplăcut. Jamie se uita la ea în chip foarte ciudat. Tăcură stingheriţi.

Tocmai atunci, copilul se trezi, iar Kate, părând mulţumită de această întrerupere, îl luă pe genunchi, dându-i biberonul. Ca un semn al încrederii ei, îmi dădu voie să ţin o clipă în braţe această preţioasă povară.

— Îi placi – zise Kate pe un ton încurajator. Aşteaptă, băiete, până când o să ai şi tu unul.

Zâmbii, plin de îndoială. Teribil paradox: eram îndrăgostit; dar cum puteam să-i destăinuiesc că eram moralmente convins, după anumite experienţe nocturne de nemărturisit, că eram sortit să nu am niciodată copii?

Când copilul fu reinstalat în patul lui, le spusei că e momentul să plec.

Kate mă petrecu până la uşă. Acum, când eram singuri, mă scrută din nou cu atenţie.

— Mama nu ţi-a spus despre ce-i vorba în scrisoarea ei?

— Nu, Kate – îi răspunsei, uitându-mă zâmbitor în ochii ei. Adevărul e că sunt mai degrabă absorbit de unele fapte în legătură cu mine însumi.

— Bune sau rele? mă iscodi ea cu capul lăsat într-o parte.

— A, bune, Kate... cred că foarte bune... Ştii, Kate...

Mă oprii, înroşindu-mă până la urechi. Privirea mi se pierdea în întunericul misterios de afară, presărat cu lumini ceţoase; auzeam şuierul depărtat al unui tren, urmat, ca de un ecou, de mugetul sfâşietor al sirenei unui vapor de pe fluviu.

— Prea bine, Robie – zise Kate acum, dând din cap şi zâmbind parcă fără convingere. Păstrează-ţi veştile tale, iar eu mi le păstrez pe-ale mele.

Îi strânsei mâna şi, neputându-mă înfrâna, o rupsei la fugă coborând dealul. Oricât o iubeam pe Kate, nu putea fi prima care să afle. Dinspre fluviul nevăzut venea din nou mugetul prelung al vaporului ce pornea în larg, făcându-mă să tremur de o negrăită plăcere.

CAPITOLUL III

Cu inima săltând de bucurie la fiece pas, ajunsei repede în Drumbuck Road; apoi, simţind cum deodată pulsul îmi bate mai iute, apucai pe Sinclair Drive, o stradă îngustă, umbrită de tei tineri, care, scuturându-şi florile în unduiri line, întinseseră un covor galben pe pavaj. Nimic nu părea schimbat pe această stradă binecunoscută mie, care, în copilăria mea, nu mă mişcase niciodată prea adânc; vechile ei case întortocheate aveau acelaşi aer netulburat de a fi apucat zile mai bune; totuşi, acum... a, acum numele ei misterios şi încântător mi-era gravat în inimă. Era aproape de ora opt când paşii mei nevrednici călcară din nou pe florile moi de tei presărate pe această uliţă iubită şi inima îmi zvâcni când zării, la ultima casă, lumina aprinsă după storul lăsat al camerei din faţă. Încă pe când mă apropiam, o auzii pe Alison cântând.

Era ora când exersa. Începuse să-şi cultive serios talentul, despre care îi mersese vestea în oraş. În seara aceea, îşi terminase gamele şi vocalizele, aceste note pure, neţesute în melodii, dar fermecătoare prin ele însele, ca ciripitul păsărilor. Acompaniată la pian de maică-sa, ea cânta acum „Elegia pentru Flodden”[36], unul din acele cântece scoţiene simple, care mi se păreau greu de întrecut în frumuseţe.

[36] Unul dintre cântecele de jale scoţiene închinate bătăliei de la Flodden (1513), dintre englezi şi scoţieni, în care aceştia din urmă au fost înfrânţi, iar regele James al IV-lea al Scoţiei şi-a găsit moartea (n.t.)

Cântau zglobiu şi oile mulgeau,
În zori de zi, a' noastre mândre fete.
Azi triste gem pe pajiştile verzi
Şi florile pădurii au pierit.

Ca un clopoţel de cristal, glasul ei răsuna în tăcerea nopţii, atât de cald, atât de dulce, încât mă oprii în loc ţinându-mi respiraţia. Stăteam cu ochii închişi şi o vedeam pe cea care cânta – nu copila cu care mă jucasem adesea, ci o tânără fată înaltă, care nu mai dădea dezordonat din mâini şi din picioare, ci umbla liniştită, reţinută, stăpânită parcă de un proaspăt simţ de demnitate care încolţea în ea. O vedeam aşa cum, în acea zi uluitoare de la care trecuseră şase luni, ieşise împreună cu alte câteva fete din vestiar pe coridorul şcolii, purtând fusta ei scurtă de dril bleumarin, cu bretelele încrucişate peste bluza albă, ciorapi negri întinşi pe picioarele ei lungi şi puternice şi pantofi de gimnastică negri cu puncte albe. De câte ori n-o văzusem aşa, trecând pe lângă ea cu un simplu salut din cap, grăbit şi indiferent. Deodată însă, când mă trăsei cu politeţe la perete, spre a face loc grupului ce înainta, Alison, continuând să vorbească cu colegele, îşi ridică mâna în părul castaniu, strâns deasupra gâtului subţire, mulând prin acest gest involuntar sânii ei tineri; în acelaşi timp, atingându-mă uşor în trecere cu trupul, încălzit încă de recentele exerciţii, îmi aruncă din ochii-i căprui un surâs prietenos înduioşător. Doamne sfinte, ce făcuse din mine, într-o singură clipă, această divină făptură, pe care n-o luasem în seamă până atunci? Valuri de căldură ameţitoare mi se revărsau în tot corpul, în timp ce mă rezemam, uluit, dar extaziat, de peretele coridorului, rămânând multă vreme aşa după ce trecuse. O, Alison, Alison, cea cu liniştiţii ochi căprui şi cu pieptul alb şi pur, acelaşi extaz mă umple şi acum, când stau în întunericul nopţii şi în umbra şi mai deasă a teiului, ascultând vrăjit până când ultimul ton se înalţă vibrând spre cer.

Când nimic nu se mai auzi, mă reculesei şi intrai pe poarta de fier. Grădina era mare, înconjurată de un zid înalt şi umbrită de copaci bătrâni; de ambele părţi ale aleii se întindeau peluze largi cu boschete de rododendron, care se aplecau în jos, cam sălbăticite. Mama lui Alison, deşi rămăsese cu mijloace suficiente pentru o viaţă tihnită, nu era bogată, iar proprietatea ei nu era întreţinută cu meticulozitatea cu care erau îngrijite vilele de pe Drumbuck Road. Sunai la uşa din faţă, fiind primit de Janet, servitoarea între două vârste, care era de peste zece ani în casa doamnei Keith şi mă privea totdeauna cu un aer de neîncredere. Mă conduse în încăperea din faţă, unde Alison îşi şi împrăştiase cărţile pe masă, iar doamna Keith, care stătea aşezată pe un scaun scund, lângă cămin, croşeta un lucru aflat într-un sac de pânză verde de pe genunchii ei.

Ce luminoasă şi încântătoare era încăperea aceea, care aproape că mă orbea după întunericul de afară. Pe pereţii de culoare deschisă atârnau, în rame albe, acuarele pictate de doamna Keith, iar peste storurile lăsate erau trase perdele albe de muselină. Două vaze cu zambile albastre umpleau aerul cu parfumul lor, un şal de mătase cu franjuri era întins peste pianul deschis, iar mobila era acoperită cu creton. În lumina focului din cămin, o masă indiană de alamă lucea sub povara ei de bibelouri, în cea mai mare parte de fildeş, aduse pe vremuri din India de căpitanul Keith. O procesiune de elefanţi albi, din ce în ce mai mari, trecea cu paşi hotărâţi peste poliţa căminului.

— Eşti punctual ca de obicei, Robert – îmi spuse doamna Keith, căutând să-mi dea curaj când rămăsei în picioare, clipind din ochi. Cum e vremea afară?

— O, foarte plăcută, doamnă Keith! îngăimai eu. Puţin cam ceţoasă, dar se văd stelele.

Îmi trăsei un scaun lângă masă, alături de Alison.

— Ai să vezi totdeauna stelele, Robert, căci eşti un adevărat visător la stele – spuse ea cu un surâs.

Acest surâs indulgent stărui pe faţa ei gălbuie, blândă

şi puţin ironică; simţeam cum mă observa când începui, încurcat, să lucrez cu Alison.

Doamna Keith, femeie de vreo treizeci şi cinci de ani, era slabă şi mai degrabă înaltă. Se îmbrăca simplu, dar cu distincţie şi gust. Se trăgea dintr-o familie proeminentă a ţinutului, dar după moartea soţului ieşise foarte puţin, dedicându-se educaţiei fiicei sale şi mulţumindu-se să facă puţină muzică şi să vadă câţiva prieteni intimi, printre care se numărau domnişoara Julia Blair, doamna Marshall – mama Louisei, fetiţa care mă chinuise în copilăria mea – şi dirigintele clasei mele, Iason Reid. O împingea, poate, să ducă această viaţă retrasă şi sănătatea ei şubredă; aveam adesea impresia curioasă că la baza atitudinii ei pline de blândeţe stăteau migrenele de care suferea. Cred însă că, mai ales de dragul fiicei sale, îşi ascundea sau îşi bătea puţin joc de slăbiciunea ei, dând uşor din umeri. Avea un devotament nemărginit pentru Alison şi era mândră de talentul acesteia, îngrijindu-se să i-l dezvolte; cum era însă femeie deşteaptă şi cu mult bun simţ, îşi dădea seama de primejdiile unei dominări prea pronunţate din partea ei. O îndemna pe Alison să-şi câştige prietene „potrivite”, de aceeaşi vârstă cu ea, şi, încă de la început, după ce mă scrutase atent, ceea ce – trebuie să mărturisesc – o dusese la urmă să facă o mică grimasă amuzată, mă încurajase să vin la ea în casă. În prima mea copilărie, mersesem din când în când acolo, cu destulă timiditate, spre a mă juca cu mica Alison. Erau jocuri cuminţi şi plicticoase. Pe peluza scăldată în soare, organizam câte un picnic pentru păpuşile ei sau hrăneam peştişorii roşii, în timp ce prin fereastra deschisă ajungeau până la noi sunetele înalte ale pianului, sau se auzea pe alee zgomotul unei trăsuri care o aducea pe doamna Marshall ca să ia ceaiul cu mama lui Alison. Când vremea era ploioasă, rămâneam în casă, unde Janet ne servea pâine cu unt, presărată cu bucăţele de ciocolată. În vreme ce stropii de ploaie băteau în geam, şedeam lângă masă,

distrându-ne cu un joc de „întrebări şi răspunsuri”, compus din mici cartonaşe rotunde pe care erau tipărite întrebări ridicole că: „Jocul de table e un joc vechi?” şi răspunsul tot atât de absurd: „Da, îl practicau şi vechii druizi”. Uneori Louisa era de faţă la aceste distracţii, câştigând toate jocurile şi nimicindu-mă cu dispreţul ei. Apoi, când deveniserăm mai mari, Alison şi cu mine ne făceam lecţiile împreună. Ea, fiinţă practică, era totuşi slabă la matematică, în timp ce eu, ciudat visător, eram bun la această materie. Doamna Keith, dorind ca Alison să-şi ia certificatul de absolvire a claselor medii, fără care nu putea intra la colegiul de muzică din Winton, propusese de curând ca să vin regulat, spre a-i da meditaţii.

— Ce-i dai azi de făcut, Robert, acestei fete înapoiate şi recalcitrante? mă întrebă doamna Keith cu afectuoasă ironie, fără a-şi ridica ochii de pe lucrul ei.

— Teorema lui Pitagora, doamnă Keith – răspunsei eu jenat. Ştiţi... Suma pătratelor catetelor unui triunghi dreptunghi...

— Nu ştiu, Robert, dar sunt sigură că tu ştii.

Nu surâdea, căci căuta mereu să mă ajute a învinge teribila mea sfială. Mă ajuta, de altfel, totdeauna, fără a mă face să simt, dându-mi sugestii ce nu se găseau în cartea bunelor maniere, pe care o împrumutasem de la biblioteca publică spre a-mi perfecţiona purtarea.

— Mi se pare aşa de stupid că trebuie să învăţ lucrul ăsta, mamă! observă cu linişte Alison. E aşa de tras de păr!

— O, nu, Alison – zisei eu repede – e chiar foarte logic! Dacă admiţi că o linie dreaptă este cea mai scurtă distanţă între două puncte, toate cele treisprezece cărţi ale lui Euclid urmează de la sine.

— Cred că într-o bună zi ai să scrii tu însuţi a paisprezecea carte – spuse doamna Keith – sau, mai rău, o istorie a vieţii gândacilor.

— O s-o scrie, mamă! exclamă Alison pe un ton

acuzator. Ştii că în ora domnului Reid, săptămâna trecută, el a dovedit că un răspuns din cartea de algebră era greşit?

Amândouă râseră, iar eu îmi lăsai capul în jos de mândrie şi timiditate, mulţumindu-i în gând lui Alison că pomenise de acest lucru. Reluai apoi cu glas slab şi răguşit explicarea teoremei.

Şezând aproape de ea, astfel încât genunchii noştri se atingeau sub masă, simţeam o dulceaţă care mă ameţea. Când mâinile noastre se întâlneau pe pagina cărţii, un fior plăcut mă străbătea. Părul ei cam ciufulit, care-i atârna pe umeri şi pe care, din când în când, şi-l scutura nerăbdătoare, îmi părea un lucru minunat şi sfânt. Aruncam pe furiş câte o privire spre obrajii ei proaspeţi, observând cum buza de jos se umezea, când stătea cu fruntea încreţită, sugându-şi nedumerită creionul. Nu îndrăzneam, nu puteam nici măcar să mă gândesc la cuvântul „iubire”. Speram că, poate, îi plac. Simţeam că trăiesc, vorbesc şi zâmbesc într-un vis.

Ora trecu neînchipuit de repede. Era aproape de nouă. Doamna Keith îşi înnăbuşise un căscat şi o surprinsesem uitându-se la ceas. Nu cutezam să-i spun şi nici măcar să-i şoptesc lui Alison ceea ce aveam de gând. Deodată, cu o mână ce tremura, luai o bucată de hârtie, scriind pe ea:

„Alison, vreau să te văd. Vrei să vii astă-seară până la uşă cu mine?”

Ochii lui Alison căpătară o expresie surprinsă când îmi citi mesajul. Apucându-şi creionul, scrise:

„Pentru ce?”

Tremurând din tot corpul, notai răspunsul:

„Vreau să-ţi comunic ceva”.

Urmă o pauză. Apoi Alison se uită la mine, cu zâmbetul ei luminos şi deschis, scriind cu hotărâre cuvântul:

„Bine”.

Un fior de bucurie mă străbătu. Temându-mă ca doamna Keith să nu vadă că-i trădasem încrederea, luai bucata de hârtie, o îndoii strâns, punând-o în gură şi

înghiţind-o. În clipa aceea, Janet intră aducând o tavă cu lapte şi biscuiţi – indicaţie clară că lecţia de geometrie se terminase.

După zece minute, mă sculai şi-mi luai rămas bun. De la doamna Keith. Ţinându-se de cuvânt, Alison mă însoţi până în faţa uşii de la intrare.

— E în adevăr o seară frumoasă. Îşi roti calm, netulburat, privirea peste spaţiul înnourat. Vin cu tine până la poartă.

Când apucarăm pe alee, înaintam încet spre a prelungi vraja dulce şi ameţitoare a prezenţei ei lângă mine. Ţinându-se drept, Alison se uita ţintă înainte. Când trecurăm pe lângă o tufă neagră, dar binecunoscută nouă, ea rupse şi strivi o frunză; un miros de coacăză înflorită umplu aerul.

Capul mi-era zăpăcit, pământul se învârtea cu mine. Cu un teribil efort, îmi stăpânii răsuflarea agitată.

— Te-am auzit cântând astă-seară, Alison.

Această banală observaţie, rostită cu glas nesigur, parodia brutal pasiunea mea pură, dar nimicitoare, şi mă îngrozi, de fapt, din clipa când îmi ieşi de pe buze. Păru s-o lase însă indiferentă pe Alison.

— Da, am început să lucrez serios. Domnişoara Cramb m-a pus acum să învăţ liedurile lui Schubert. Sunt minunate.

Liedurile lui Schubert... Vedeam Rinul şi castelele de pe malurile lui, mă vedeam coborând împreună cu Alison cursul lui pe un vaporaş, trecând pe sub poduri arcuite, debarcând la un han vechi, într-o grădină cu mici mese... Vorbitu-i-am oare de toate acestea? Nu, croncăneam cu vocea mea, care mi se schimba:

— Faci mari progrese, Alison.

Surâse dezaprobator, insistând asupra fanteziilor profesoarei ei de canto, care era, de fapt, o fată bătrână, exigentă şi acră.

— Domnişoara Cramb nu e uşor de mulţumit.

Din nou tăcere. Ajunsesem la poartă, punctul unde

trebuia s-o părăsesc. O văzui aruncându-mi pe furiş o privire întrebătoare. Simţeam o sfârşeală în tot corpul; un val de sânge cald şi vibrant îmi năpădea în inimă. Răsuflai adânc, fremătând de emoţie. Era momentul suprem al dăruirii, momentul când se afirmă cavalerul.

— Alison... nu cred că te interesează... dar azi mi s-a întâmplat ceva... Domnul Reid mi-a spus că aş putea să concurez la premiul Marshall.

— Robie!

De surprindere şi interes, ea îmi rosti cu seriozitate numele.

Mâinile mi se crispară şi faţa mi se aprinse, văzând că nu rămăsese nepăsătoare faţă de întreaga semnificaţie a secretului pe care sfârşisem prin a-l divulga.

Premiul Marshall era, desigur, un lucru imens, al cărui nume nu trebuia niciodată, dar niciodată luat în deşert. Era o bursă la Universitatea din Winton, înfiinţată cu un secol în urmă, pentru concurenţi din întregul comitat Winton. Valoarea ei era considerabilă: – o sută de lire pe an, timp de cinci ani. Premiul era considerat ca o mare distincţie. Odată, la moartea unui vestit om de stat originar din Winton, al cărui nume era pomenit cu respect peste mări şi ţări, până în cele mai îndepărtate colţuri ale pământului, cel mai mare elogiu ce i se adusese fusese această unică reflecţie solemnă făcută de un fost coleg al său de liceu: „Da... îmi aduc aminte de ziua când a luat premiul Marshall”.

— Nu-l voi câştiga niciodată – spusei eu cu voce stinsă. Am vrut însă ca să fii prima care să afle că am să încerc.

— Cred că ai multe şanse – răspunse Alison cu generozitate. Va fi o enormă diferenţă pentru tine dacă-l câştigi.

— Da – făcui eu – cea mai mare diferenţă din lume.

Mă uitam la ea cu ochi pierduţi, ca un orb. Cuvinte lirice îmi veneau pe buze. Dar nu eram în stare să le rostesc. Stingherit, mă lăsam când pe un picior, când pe celălalt.

— Sper că vremea bună o să ţină şi în timpul vacanţei –

spusei eu.

— Şi eu sper – răspunse Alison.

— Luni mă duc cu Gavin la lacul din munţi.

— A, da?

Tăcui, simţind cum îmi bate inima.

— Atunci, noapte bună, Alison.

— Noapte bună, Robie.

Ne despărţirăm în chip brusc şi băţos. Ca de obicei, ratasem totul. Trecând însă grăbit pe Drumbuck Road, mi se părea că lumea e totuşi un loc minunat, bogat în splendide făgăduinţe.

CAPITOLUL IV

Această dulce despărţire ar fi trebuit să însemne pentru mine sfârşitul zilei. Dar vai, mai rămânea strania şi ocolita cale de a ajunge în patul meu. Căci seara aceea era pentru mine „seara Podului leilor”. Cu toate că neobişnuitele emoţii mă obosiseră, îmi impusei fără milă, când ajunsei la Lomond View, să merg mai departe, pe întunecoasa şosea de ţară ce ducea la pod, cale de trei kilometri. Nu ne-am ocupat oare mai înainte de felul cum se culca bunica? De ce l-am cruţa deci pe acest băiat, pe acest Robert Shannon, de vreme ce scopul nostru este de a-l înfăţişa aşa cum era, de a-i da la iveală toate visurile, străduinţele şi aberaţiile, cu acelaşi sânge rece, cu aceeaşi neîndurare cu care el diseca o biată *Rana temporaria*, adică o broască.

Vremea se răcise şi era acum mai ostilă. Când ajunsei la pod, nori grei întunecau cornul lunii şi rafale de vânt agitau tinerele frunze. Încheindu-mă bine la haină, haina lui Murdoch, înaintam cu dârzenie. Podul era vechi. Trecea peste râul Leven, care curgea vijelios dinspre munţi. Avea un parapet îngust, construit deasupra torentului în trei travee semicirculare. La fiecare capăt al parapetului era o gură de scurgere făcută din zidărie roasă de vreme şi ciuntită, dar la care se mai distingea chipul rânjit al unui leu.

Singur cuc, mă urcai pe balustrada înaltă, apoi, umplându-mi plămânii de aer, începui să înaintez cu paşi nesiguri pe parapetul îngust al podului. Auzeam în acest timp, în adâncul de sub mine, rostogolirea nevăzută a

apelor. Traveele erau partea cea mai grea. Păream suspendat, acolo, deasupra unei prăpăstii negre, în vreme ce parapetul, podul, lumea întreagă se clătinau şi se învârteau cu mine.

Nu aveam stofă de echilibrist; nu puteam imagina o încercare mai grea. Până la urmă însă izbutii să străbat parapetul înainte şi înapoi. Ajuns din nou pe drumul solid, mă rezemai, istovit şi cu ochii închişi, de chipul rânjit al leului. Nu mă mir că regele fiarelor se amuza la vederea chinului meu. Nebunie, da, nebunie... Când eşti însă sărac şi dispreţuit, când tremuri şi te înroşeşti în faţa râsului neaşteptat al unor trecători străini, când suferi de meteahna de a-ţi mişca nervos pielea capului şi urechile, e necesar, da, e foarte necesar să-ţi dovedeşti cel puţin ţie însuţi că nu eşti un laş.

Mă întorsei acasă, măcar pe jumătate liniştit. Casa era cufundată în întuneric – nici măcar o mică flacără de gaz nu mai era permisă acum în antreu. Urcai scara în vârful picioarelor până în baie şi împinsei încet zăvorul; apoi, cu multă precauţie – căci Tata nu permitea sa se risipească nicio picătură de apă – îmi pregătii o baie rece.

Apa era glacială chiar şi pentru degetele mele, dar după ce mă dezbrăcai, şezui în ea nemişcat, cu dinţii încleştaţi, până când corpul îmi amorţi. Aceasta nu era o probă de curaj, ci o măsură de prevedere, s-ar putea spune o rugăciune împotriva necazurilor care puteau să-ţi vină pe cap în timpul nopţii.

Mă furişai până în susul scării. Ocupam acum fosta odaie a lui Murdoch, care, în cele câteva săptămâni de iarnă când dormea acasă, folosea camera locuită înainte de Kate. Îngheţat şi aproape nesimţindu-mi corpul, aprinsei capătul de lumânare de seu din sfeşnicul smălţuit. În jurul meu, pierdute în umbră ca mine însumi, se aflau premiile mele şcolare – cărţi fără valoare, legate pretenţios, printre care se aflau cel puţin trei exemplare din *Căpeteniile scoţiene* de Porter – cât şi preţiosul meu microscop, împreună cu colecţiile mele de ştiinţele

naturii, aşezate în cutii de carton, făcute toate de mine şi care nu costaseră niciun ban. Pe comodă era materialul de scris şi o altă carte, împrumutată de la biblioteca publică şi purtând titlul *Vindecarea timidităţii.*

Luând această carte, o deschisei la „Exerciţiul al zecelea”.

Citii acolo: „Aşază-te liniştit în faţa oglinzii, încrucişează-ţi braţele, închide ochii pe jumătate şi îndreaptă o privire îndrăzneaţă spre chipul tău. Eşti tare, stăpân pe tine, rece”. Fără îndoială că eram rece. «Apoi aspiră adânc, expiră energic şi repetă de trei ori cu voce înceată, dar fermă: „Iuliu Cezar şi Napoleon! Vreau! Vreau! Vreau!”»

Urmai întocmai instrucţiunile – cu toate că ochii îmi lăcrimau, iar nuanţa lor verzuie mă descuraja puţin. Rupsei chiar o foaie dintr-un caiet şi scrisei pe ea cu litere mari „VREAU” , prinzând-o apoi de perete, unde privirea mea neînfricată avea să dea de ea de câte ori mă trezeam.

Rugăciunile mele erau lungi şi complicate; mă sforţam să gonesc orice gânduri străine şi le adresam cu ardoare nu vagului Dumnezeu bărbos al copilăriei mele, ci mântuitorului. Din când în când îmi aminteam cu un sentiment, de vinovăţie de Dumnezeu-tatăl şi de Sfântul Duh, grăbindu-mă să-i împac şi pe ei. Iisus, însă, în nesfârşita lui dragoste şi bunătate, era ocrotitorul inimii mele credincioase. Iar când mă gândeam la maică-sa, a cărei faţă căpătase de curând o suspectă asemănare cu a lui Alison, lacrimi de duioşie mi se revărsau din ochii închişi. Nu uitam nici pe sfinţi. Dădeam mereu, din întâmplare, de alţi sfinţi la care voiam să mă închin şi, fireşte, o dată ce apucam să mă rog la ei, nu puteam să-i mai părăsesc, căci mi-era teamă să nu-i jignesc. Cea mai nouă figură în calendarul meu ce creştea neîncetat era Antoniu, protectorul tineretului.

Ultimul act se apropie: prilej de râs, de acel râs subit şi inoportun pe care-l auzi adesea la teatru într-un moment

pe care autorul l-a vrut plin de patos calm şi de adevăr, ratând însă efectul sau fiind greşit înţeles. Să râdem deci împreună, evocând trecutul şi văzându-l pe acest băiat lung şi tremurând de frig, pe acest nerod, abia purificat prin proba de pe pod şi prin baia lui glacială, scoţând din ascunzişul de la fundul sertarului un ciudat instrument, o frânghie scurtă de care sunt legate bucăţi de fier vechi, două chei grele, un mâner de uşă, o bucată de patină ruptă. Repede, cu uşurinţa câştigată prin deprindere, îşi leagă frânghia în jurul mijlocului, în aşa chip încât bucăţile de metal să-i vină în dreptul şirei spinării. În acest fel, dacă stă culcat pe spate – poziţia în care omul visează – el se deşteaptă imediat. În sfârşit, s-a băgat sub cearşaful peticit, înţepenind ghemuit într-o rână. A stins lumânarea. A făcut tot ce poate. Mângâindu-se cu acest gând, el aşteaptă somnul, această mică moarte, dând glas unei ultime năzuinţe:

— O, Doamne… fă-mă să câştig premiul Marshall!

CAPITOLUL V

Dimineaţa vine devreme şi surâzătoare în zilele de vacanţă. Luni, mai înainte ca prima geană de lumină să se ivească pe cerul cenuşiu, ieşisem fără zgomot din casă şi-l aşteptam, la răspântia Levenford Cross, pe Tom Drin, care urma să mă ducă cu camionul până la Luss, în cursa sa de distribuire a mărfii la clienţii din regiunea lacului de munte. Tom întârzie şi era în toane rele. N-ar fi trebuit să lucreze în ziua aceea – chiar eu eram scutit de obligaţia mea de a distribui franzelele – dar depozitul domnului Blair avea puţin personal. Mă suii pe camionul deschis, printre sacii de făină, şi pornirăm în tropotul liniştit al calului.

Boarea răcoroasă a dimineţii adia pe străzile pietruite. O femeie ce-şi lua din faţa casei sticla cu lapte lăsată de lăptar, un om în cămaşă care îşi ridica storul la o fereastră de sus, o fată care scutura somnoroasă un preş la o uşă întredeschisă – toate acestea sugerau o luminoasă imagine de hărnicie matinală. Mă duceam să pescuiesc cu Gavin, ultima mea escapadă înainte de a mă pune pe lucru pentru concursul Marshall.

Soarele răsări, fără a răzbi prin pânza subţire de nori. Era una din acele liniştite zile argintii, calde şi scăldate într-o lumină blândă, în care sunetele, deşi atenuate, se aud de departe, iar intervalele de tăcere sunt umplute de curgerea sevei în frunzele verzi. Pe când spinarea calului sălta uşor printre hulube, ca o corabie, ţinutul aluneca pe lângă noi – păduri înecate în pâclă, fugare privelişti de parcuri, un castel cenuşiu cu coşuri înalte, terase şi sere,

printre copacii care abureau.

La intrările din dosul acestor case de ţară, îl ajutam pe Tom să descarce sacii şi furajul. Era un soi de om hirsut şi morocănos, care încurca toate lucrurile. Fu obligat de câteva ori să depună mari eforturi spre a îmbuna pe câte un grăjdar furios, care se plângea de felul cum i se executase comanda. Într-un rând, când ridicarăm o ladă grea, descoperirăm că un sac de cincizeci de kilograme de făină, care se afla dedesubt, crăpase, vărsându-şi conţinutul pe fundul camionului. Tom înjură, se scărpină în cap, spunându-mi apoi, cu aerul de a drege lucrurile:

— Nu-i nimic, nu-i nimic! N-o să se piardă.

Când ajunserăm în trap mărunt la Luss, soarele trecuse de amiază. Gavin ne aştepta cu răbdare, stând aşezat pe o bornă la capătul micii uliţe a satului. Purta ţinuta sobră a şcolii sale de elită: pantaloni şi cămaşă de flanelă gri şi o pălărie deformată de crichet, de aceeaşi culoare cenuşie, garnisită sau, mai curând, împodobită fudul cu o panglică îngustă, – albastră şi albă – culorile colegiului Larchfield. Mi-e cu neputinţă să redau în cuvinte înfăţişarea distinsă a acestui tânăr care aştepta – mare ca şi mine, dar încă plăpând – expresia de mândrie reţinută a feţei sale, arsă de pe acum de soare şi umbrită de pălăria neîngrijită, trasă pe ochi. Pot însă înregistra violenta strângere de mână prin care ne exprimarăm, fără cuvinte, bucuria de a ne revedea.

— Cred că nu e chip de pescuit până deseară – murmură Gavin, când camionul se urni greoi din loc. Nu e vânt, iar lumina e prea tare.

Ne plimbarăm prin satul liniştit de lângă lac, trecând printre două rânduri de căsuţe, vreo douăzeci la număr, toate joase, acoperite cu paie şi văruite, răsfirate pe drumul scurt şi alb care începea la poalele colinei înverzite şi se termina la lacul argintiu. Cerceluşi şi trandafiri urcători acopereau zidurile caselor, pierzându-se în acoperişul galben. Cerceluşii înfloriseră, formând cascade purpurii pe pereţii văruiţi. Un câine ciobănesc

cafeniu stătea întins, visând în praful alb al drumului. Se auzea un zumzet dulce de albine. Zăream prin pâclă micul debarcader de scânduri, cu bărci de vâslit, legate cu frânghii înălbite de apă. În faţa atâtor frumuseţi, ne aruncarăm unul altuia rara şi tainica noastră uitătură.

Aşteptând ca soarele, ascuns după nori, să coboare spre asfinţit, Gavin şi cu mine rămaserăm aşezaţi pe o barcă răsturnată cu fundul în sus, în faţa cabanei de pescuit a tatălui său, punând în ordine uneltele de pescuit, cu acea zgârcenie de cuvinte la care ne angajasem între noi. La ora şapte, după ce doamna Glen, îngrijitoarea cabanei, ne dădu un ceai excelent cu pâinişoare calde şi ouă proaspete, fierte, iar la urmă lapte nesmântânit, întoarserăm barca şi o împinserăm în apă. Era încă prea devreme, dar luciul violet al lacului vestea apropierea amurgului. Apucai ramele vâslind către mijlocul tăcut şi răcoros al lacului, încetând apoi să trag din lopeţi şi lăsând barca să plutească singură pe oglinda calmă, până departe între colinele înalte. Pe când lumina zilei se stingea, violetul se schimba în purpuriu închis, iar feţele noastre se desluşeau din ce în ce mai greu. Atunci, de pe malul care dispărea, ajunse până la noi sunetul domol al cimpoaielor, ca un glas depărtat de om care şi-a pierdut totul, afară de suflet. Simţii cum Gavin încremenise în barcă, copleşit de emoţie. Nimic nu putea rezista acestei clipe şi acestui sunet, nici chiar legămintele noastre stoice. Ascuns privirii mele de întunericul ce creştea, Gavin îmi spuse deodată cu glas scăzut:

— Am auzit că te prezinţi la concursul Marshall, Robert.

Tresării speriat.

— Da... De unde ai aflat?

— Doamna Keith i-a povestit surorii mele. Gavin se opri şovăind, apoi adăugă: Concurez şi eu.

Mă uitai înspre el cu stupoare; chiar şi munţii păreau a împărtăşi consternarea mea.

— Dar, Gavin... tu n-ai nevoie de bursă!

Privirea lui sumbră se simţea în întuneric.

— Ai să te miri – spuse el încet, cu adâncă jenă. De câtăva vreme, tata are greutăţi în afaceri.

Tăcui. Ştiam de mult că Gavin îl adora pe tatăl său şi auzisem zvonuri cum că afacerile primarului n-ar merge prea bine. Vestea că trebuia să ne înfruntăm în lupta pentru premiul de care îmi legasem toate nădejdile era însă pentru mine o lovitură neaşteptată. Înainte de a putea scoate o vorbă, el continuă:

— De vreme ce toţi băieţii mai deştepţi din comitatul nostru participă la concurs, unul mai mult nu contează. Afară de asta, mai e în joc şi prestigiul oraşului. Ştii că de nouă ani niciun băiat din Levenford n-a obţinut bursa. Respiră adânc, spunând cu hotărâre: Unul din noi trebuie s-o câştige.

— Tu ai să fii acela, Gavin – spusei eu forţat, ştiind prea bine că era un elev excelent.

De astă dată nu ne apucarăm de pătimaşele negări reciproce, atât de caracteristice pentru noi, când eram mici. Gavin răspunse îngândurat:

— Recunosc că de dragul tatii mi-ar plăcea să câştig. Cred însă că tu ai mai multe şanse... Îmi vine greu să spun asta, căci am mândria mea... cred că e sângele meu de muntean... Se întrerupse. Dacă iei bursa, ai de gând să te faci doctor?...

Cu toate că nu-mi revenisem încă de pe urma loviturii care însemnase pentru mine prima lui comunicare, primii totuşi cu demnitate întrebarea lui. Gavin era singurul om de pe lume căruia puteam să mă destăinuiesc.

— Trebuie să recunosc că doresc din tot sufletul să devin medic biolog, adică un doctor care face cercetări.

— Da – spuse Gavin încet – e destul de neplăcut că trebuie să ne luptăm între noi pentru bursă. Fireşte, nimic n-o să ne tulbure prietenia. Dar între noi nu trebuie să existe îndurare.

Din bezna catifelată, luna începu să se ivească în spatele Piscului. Razele ei căzură lin peste ape, înviorând

întunecimea lichidă cu un joc neîncetat de lumini. Plutisem înspre mal, unde copacii se înălţau, negri şi nemişcaţi, ca nişte panaşuri arborate pentru funeraliile unui zeu. Nu, erau pur şi simplu copaci... copaci crescuţi într-un loc minunat şi tăcut, scăldat în zorii de început ai creaţiei.

Deodată, un peşte sări, nevăzut, din apa puţin adâncă, trezindu-ne fulgerător din gândurile noastre. Îl văzui nedesluşit pe Gavin întinzându-şi mâna după undiţă şi-l auzii şoptind:

— În sfârşit, unul!

Făcui barca să înainteze lin în lungul malului, vâslind fără zgomot. Îmi ţinui respiraţia când Gavin, care şedea în partea de dinapoi a bărcii, începu să arunce undiţa fără a se mişca, ci îndoindu-şi doar încet şi ritmic braţul drept. Din când în când, zăream undiţa lucind şi firul ud scânteind, când tăia întunericul cu o traiectorie argintie, căzând apoi fără zgomot, departe, pe apă.

Pe neaşteptate, auzii un alt plescăit, mai tare decât cel dintâi, şi cu o tresărire văzui vârful vergii îndoindu-se ca un arc întins. Simţii vibraţia puternică a mâinilor lui Gavin, care strângeau capătul ei gros. Pe când mulinetul sfârâia în tăcerea nopţii, Gavin îmi spuse printre dinţi:

— Ţine-ne la distanţă, Robie. Nu-l lăsa să ajungă sub barcă.

Peştele sărea acum, zbătându-se înnebunit în apa negricioasă şi împroşcând stropi argintii, când se ridica la suprafaţă. Depărtând barca de punctul unde undiţa lui Gavin se agita, făceam tot ce puteam ca să împiedic peştele să ajungă.sub chila bărcii. Nu mai era nevoie de tăcere acum. Plescăitul vâslelor mânuite de mine era tot atât de violent ca şi al peştelui care se zbătea. De câte ori se smucea din nou, cufundam cu frenezie lopeţile în apă.

— Bravo! gâfâi Gavin. E un somon, şi încă unul mare. Apoi, după câteva clipe: Trage ramele în barcă!

Lupta cu peştele aproape că-i smulgea braţele din încheieturi. Dar cu toate că ştia prea bine cât de subţire

era firul ce-l lega de peşte, el nu cedă niciun deget.

Încet şi cu atenţie, începu să învârtească mulinetul. Luna îi lumina trupul încordat, obrazul tânăr şi hotărât, asupra căruia îmi aţinteam înfrigurat privirea, în aşteptarea comenzii următoare.

Peştele rezista mai slab acum. Gavin îl aduse mai aproape.

— Îl văd – zise Gavin cu voce joasă şi răguşită. E un somon de-abia trecut din mare. Dă-mi cangea! E sub bancă.

Mă lăsai pe vine şi întinsei braţul după cange, dar aplecându-mă cu stângăcie înainte, piciorul îmi alunecă pe scândura udă de pe fund şi căzui de-a curmezişul bărcii, zdrelindu-mi fluierele picioarelor. Era cât pe-aci să răstorn barca.

Gavin nu scoase niciun cuvânt de mustrare pentru neîndemânarea mea. Abia după ce îmi revenii, iar barca încetă de a se clătina, mă întrebă:

— Ai găsit-o?

— Da, Gavin.

Urmă o pauză. Păstrându-şi calmul, dar căutând să mă grăbească, Gavin şopti:

— E prins numai uşor de cârlig. Văd nada afară din gura lui. N-avem decât un singur mijloc ca să nu ne scape. Ia cangea, iar când am să-l trag în sus, nu înfige vârful în el, ci strecoară-i-l sub branhii.

Apucai cangea plin de nelinişte, stând în genunchi pe fundul bărcii. Vedeam acum somonul era lat, gras şi lucios, şi de o lungime care mă sperie. Nu apucasem niciodată cu cangea un peşte atât de mare. Apucatul cu cangea era o operaţie riscată. Gavin, care mânuia cangea când pescuia cu tatăl său, îmi povestise adesea câţi somoni scăpaseră la acest ultim act dificil. Începui să tremur, clipind nervos din ochi.

Peştele era aproape… mai aproape… destul de aproape spre a ajunge la el. Fui cuprins de panică şi simţii înspăimântătorul impuls de a înfige vârful cangei în

această vietate mare şi alunecoasă. Dar nu. Palid ca moartea şi scuturat de friguri, aşteptai până când Gavin trase peştele în sus; atunci îi strecurai cârligul cangei sub falcă şi-l trăsei liniştit peste marginea bărcii. Gavin se ghemui acum lângă mine. Luna, urmându-şi senină calea, sus pe cerul noptatic, îşi arunca lumina palidă peste doi băieţi, stând aproape unul de altul şi uitându-se, cu mută încântare, la peştele nobil, care se zvârcolea lucind pe fundul bărcii.

Dar contemplând somonul învins, simţii deodată cum mi se strânge inima.

Gavin şi cu mine... Unul din noi trebuie să iasă învins.

CAPITOLUL VI

A doua zi ne trezirăm târziu pe cuşetele noastre din cabana de pescuit. După ce doamna Glen ne servi micul dejun, Gavin luă cuţitul de vânătoare al tatălui său şi, în lumina soarelui din faţa cabanei, împărţi frumos somonul în două. Carnea tare şi roză, cu partea de mijloc mai închisă şi şira spinării lucind ca un nasture de sidef, dovedea că peştele era în stare perfectă.

— O să tragem la sorţi cu un ban – zise Gavin. Aşa e cinstit. Cred că fiecare parte are trei kilograme. Dar jumătatea dinspre coadă e mai bună.

Aruncă în aer o monedă, iar eu ghicii bine felul cum avea să cadă.

Gavin zâmbi generos.

— Să nu uiţi: trebuie fiert numai douăzeci de minute. E minunat aşa.

Înfăşurarăm bucăţile noastre cu foi verzi de papură şi le puserăm în coşul de pe bicicleta lui Gavin. Ne luarăm apoi rămas bun de la doamna Glen şi ne instalarăm pe bicicletă – Gavin pe şa şi cu picioarele pe pedale, iar eu cocoţat pe suportul din spate. Pedalarăm cu schimbul, împărţindu-ne ostenelile pe tot drumul până la Levenford, aşa cum împărţiserăm şi peştele.

Era ora prânzului când sosii la Lomond View. Tata şi Mama şedeau la masă când intrai în bucătărie. Ştiam că-mi făcusem de cap, dar aduceam ploconul de pace, acea preţioasă jumătate de somon care avea, cu siguranţă, să ne scoată din încurcătură, după expresia Mamei, cel puţin câteva zile.

— Unde ai fost? mă întrebă Tata, care stătea ghemuit în fotoliul lui. Vorbea pe tonul rezervat, cam lipsit de vlagă, obişnuit la el acum şi care părea să dateze din dimineaţa aceea de-acum câteva ierni, când, cu un aer straniu, îşi refuzase dimineaţa oul fiert, spunându-i cu fermitate Mamei: «Te rog să încetezi de a-mi mai da „lucruri gătite”, Mâncăm cu mult prea mult. Doctorii spun că mesele grele fac rău sănătăţii».

— Ţi-am spus, Tată, că Robie a fost sus la lac – interveni Mama. Ne-a anunţat că poate o să lipsească peste noapte.

Pusei repede pachetul pe masă.

— Uite ce v-am adus! Gavin l-a prins, dar eu l-am scos cu cangea.

Mama desfăcu foile de papură, exclamând cu plăcută surpriză:

— Bravo, Robie!

Îi sorbii lauda cu aviditate, sperând să aud un cuvânt şi din partea Tatii. Se uita de departe la peşte, dar cu o curioasă fascinaţie. Era un om, care zâmbea rar; cât despre râs, îi era cu totul străin; acum însă obrazul i se lumină uşor.

— E o frumoasă bucată de peşte. Făcu o pauză. Dar ce ne trebuie nouă somon? E mult prea greu. Ne-am strica stomacul. Adăugă apoi: Să-l duci după-masă la prăvălia lui Donaldson!

— O, nu, nu, Tată! spuse Mama cu o privire tulburată şi cu fruntea încreţită. Să oprim cel puţin câteva felii.

— Du-l cu totul – spuse Tata, preocupat. Somonul e rar. Se vinde cu şapte şilingi kilogramul şi se pare că se găsesc nebuni care să dea atâţia bani, Donaldson trebuie să ne plătească cel puţin cinci şilingi pe kilogram.

Încremenii. Să fi prins acest somon minunat, care putea să mai îndulcească mesele noastre frugale, ca să-l vând la pescărie?! Nu putea fi adevăratul gând al Tatii. El însă se şi apucase din nou să mănânce, iar Mama, strângând nervos din buze, îmi puse pe farfurie cartofii copţi care

mai rămăseseră, zicându-mi:

— Ia-ţi masa atunci, dragul meu. Aşază-te!

În după-amiaza aceea, dusei somonul la pescăria Donaldson de pe Strada Mare. Cu un cap nenorocit, înmânai povara mea învelită în papură domnului Donaldson, un bărbat voinic şi rumen la faţă, care purta o bluză albă, un şorţ cu dungi albastre şi o pălărie neagră de paie. Eram cu totul incapabil să vând un lucru, să închei un târg cu cineva, dar era limpede că Tata trecuse pe acolo în drumul său spre birou. Fără a scoate un cuvânt, domnul Donaldson puse somonul pe cântarul alb, smălţuit. Exact trei kilograme. Ochiul sigur al lui Gavin nu se înşelase. Negustorul de peşte, răsucindu-şi mustaţa, se uita curios la mine.

— L-ai prins în lacul de la munte?

Confirmai din cap.

— S-a luptat bine?

— Da.

Amintirea nopţii trecute, a lacului, a razelor de lună, a camaraderiei lui Gavin, a splendidei lupte cu peştele, mă făcu să las ochii în jos.

Când Donaldson se întoarse de la caseta lui de bani, pe care o ţinea într-o mică despărţitură cu geamuri din spatele prăvăliei, îmi spuse:

— Trei kilograme a câte cinci şilingi fac net cincisprezece şilingi. Cincisprezece piese de argint, băiete. Dă-le domnului Leckie şi salută-l din partea mea.

Mă urmări cu privirea când ieşii pe uşă.

Îndată ce Tata se întoarse seara acasă, îi vărsai banii care-mi cântăriseră greu în buzunar toată după-amiaza. Dădu din cap şi, îndoindu-şi palma, îi lăsă să alunece în punga lui de piele; era foarte dibaci în mânuirea oricărui fel de monezi.

În timpul ceaiului se arătă bine dispus. Îi povesti Mamei că în drum spre casă îl întâlnise pe domnul Cleghorn. Directorul uzinei de apă arăta foarte rău, ba, de fapt, părea complet prăpădit. Se zvonea că suferă de piatră la

rinichi. Existau toate motivele să se creadă că, chiar dacă această stare a sănătăţii lui nu avea să-l ducă în mormânt, ieşirea lui la pensie nu putea întârzia mai mult de câteva luni.

Când vorbi despre probabilul deces al domnului Cleghorn, tonul Tatii deveni neobişnuit de vesel. Ridicându-se de la masă, el îmi spuse:

— Vino în salon, Robert. Vreau să stăm puţin de vorbă.

Ne aşezarăm la fereastra acestei încăperi nefolosite niciodată, lângă vasul cu fire uscate de alfa, în spatele perdelei de dantelă. Afară, crengile verzi ale castanului cabrau în bătaia vântului ca nişte cai focoşi.

Tata mă măsura cu o expresie gânditoare şi blândă, încreţindu-şi buzele şi împreunându-şi ritmic vârful degetelor.

— Te-ai făcut băiat mare acum, Robert. Eşti bun la învăţătură. Sunt foarte mulţumit de tine.

Sângele mi se urcă în obraz – erau rare laudele Tatii. El adăugă:

— Sper că-ţi dai seama că am făcut tot ce-am putut pentru tine.

— Îmi dau seama, Tată, şi sunt adânc recunoscător pentru tot.

— Domnul Reid a fost astăzi la biroul meu ca să-i semnez o hârtie. Am stat mult de vorbă cu el despre viitorul tău. Apoi. Dregându-şi glasul: Ai vreo părere în această privinţă?

Inima mi-era grea.

— Domnul Reid ţi-a spus probabil. Tată... Aş da... aş da orice ca să studiez medicina la Universitatea din Winton.

Tata păru să se chircească puţin, să devină mai mic. Poate că se înfunda doar mai adânc în fotoliu. Spuse cu un surâs silit:

— Ştii că banii nu ne dau afară din casă, Robert.

— Ştiu, Tată... Nu ţi-a vorbit domnul Reid despre premiul Marshall?

— Ba da, Robert. O pată de roşeaţă se ivi pe obrazul

străveziu al Tatii; mă privea cu seriozitate, ca şi cum ar fi vrut să mă apere cu indignare de o decepţie. Şi i-am spus că a fost rău inspirat trezindu-ţi speranţe printr-o idee atât de năstruşnică. Domnul Reid îşi depăşeşte atribuţiile; de altfel, nu-mi plac vederile sale radicale. Rezultatele oricărui concurs sunt de neprevăzut, după cum a dovedit experienţa lui Murdoch. Darămite premiul Marshall! Trebuie să ştii că lupta pentru bursa asta e grozavă. Ca să fiu sincer, fără a voi să te jignesc, nu cred că eşti în stare s-o câştigi.

— Dar dă-mi voie cel puţin să încerc! spusei eu, cu vocea sugrumată de o bruscă nelinişte.

Expresia de suferinţă a Tatii se accentuă. Cu ochii întorşi spre fereastră, el îmi spuse:

— În propriul tău interes, nu pot să-ţi dau voie, Robert. Ţi-ai băga doar în cap tot felul de idei greşite. Chiar dacă ai reuşi, situaţia mea nu mi-ar permite să te las să mai stai cinci ani fără să câştigi o lăscaie. Am cheltuit o groază de parale cu tine. E timpul să începi a-i înapoia.

— Dar, Tată...

Încercai cu deznădejde să pledez, dar mă oprii, simţind că pălesc şi că mă apucă ameţeala. Voiam să-i explic că i-aş restitui de două ori mai mult, doar să mă lase să-mi încerc norocul; să-i spun că aş compensa printr-o pregătire serioasă ceea ce-mi lipsea ca strălucire. În loc de aceasta, şedeam zdrobit şi fără glas. Ştiam că ar fi fost în zadar, căci nu era chip să discuţi cu Tata. Ca aproape toţi oamenii slabi, punea cel mai mare preţ pe consecvenţa sa în păreri, în atitudinea lui nu era nicio pornire duşmănoasă. De altfel, nu se purta niciodată aspru cu mine; de fapt, mândria lui era că nu mă atinsese niciodată, nici măcar cu un deget.

Împins de straniile sale imbolduri lăuntrice, el se convinsese singur că urmărea scopurile cele mai bune.

— De fapt – urmă el, ca să mă consoleze – am vorbit săptămâna trecută despre tine cu controlorul-şef al fabricii. Dacă intri acolo la vară, poţi învăţa meseria

înainte de a împlini douăzeci şi unu de ani. Şi ai să primeşti tot timpul un salariu bun, cu care să poţi contribui la cheltuielile casei. Cred că e lucrul cel mai cuminte pe care-l putem face în situaţia noastră.

Scosei un murmur nearticulat. Nu voiam să mă fac mecanic. Chiar dacă avea dreptate, toată înţelepciunea din lume nu putea stinge durerea ce-mi sfâşia inima.

Tata se ridică.

— Înţeleg dezamăgirea ta – spuse el, bătându-mă pe umăr şi îndreptându-se, oftând, spre uşă. Dar când n-ai cal, umbli pe jos, băiete.

Rămăsei pe scaun, cu capul plecat. Făcuse toate aranjamentele la fabrică – asta fusese, fără îndoială, vestea pe care Mama i-o trimisese deunăzi lui Kate. Gândindu-mă la speranţele mele avântate, la convorbirile mele cu Alison şi cu Gavin, la şirul de proiecte nesăbuite pe care le făurisem, ochii mi se umeziră. Gemui.

Voiam să fiu ca Iuliu Cezar şi ca Napoleon. Rămăsesem însă eu însumi.

CAPITOLUL VII

Zilele se scurgeau încet, iar eu eram pradă deznădejdii, într-o joi, cu puţin înainte de sfârşitul vacanţei de paşti, tundeam cu cositoarea iarba de pe peluza din spatele casei doamnei Bosomley. Tata stabilise o înţelegere cu vecina noastră, în baza căreia eram obligat să-i cosesc şi să-i îngrijesc iarba, în schimbul unui şiling pe lună. Acest mic câştig al meu nu era încasat direct de Tata, căci n-ar fi fost de demnitatea lui, dar cum doamna Bosomley era nu numai proprietara casei în care locuia, ci şi a celei ocupate de noi – dublă proprietate moştenită de la soţul ei – Tata ţinea o contabilitate minuţioasă şi scădea în fiecare trimestru suma exactă din cecul pe care i-l remitea pentru achitarea chiriei.

În după-amiaza aceea, când tocmai isprăvisem lucrul şi puneam deoparte cositoarea, doamna Bosomley ieşi la fereastră chemându-mă în casă şi punându-mi în faţă o farfurie cu budincă de mere şi o ceaşcă de ceai.

Bău şi ea un ceai foarte tare, fără zahăr, observându-mă, în acest timp, cu o expresie de vie dezaprobare. Se îngrăşase şi părea mai bătrână. Faţa ei, cu vinişoarele de pe pomeţi, avea un aspect bătucit ca a unui bătrân boxer; dar ochii îi străluceau, şi strâmba glumeţ din buze, ceea ce dovedea că era încă plină de viaţă.

— Robert – zise ea în sfârşit – îmi pare rău că trebuie să-ţi spun că semeni tot mai mult cu un cal.

— Zău, doamnă Bosomley? bâlbâii eu.

Dădu din cap.

— Faţa ţi se lungeşte pe zi ce trece. Şi de ce eşti atât

de melancolic?

— Cred că sunt trist de felul meu, doamnă Bosomley.

— Îţi place să te simţi nenorocit?

— Nu... înghiţii în sec în faţa budincii, cu toate că merele din ea abureau delicios. Nu totdeauna, doamnă Bosomley. Uneori însă sunt şi trist şi fericit în acelaşi timp.

— Dar acum eşti tot trist şi fericit?

— Nu... cred că sunt numai trist.

Doamna Bosomley clătină din cap şi-şi aprinse o ţigară. Fuma atât de mult, încât degetele ei aveau pete de nicotină – acesta era unul din aspectele care o deosebeau de locuitorii mai convenţionali de pe Drumbuck Road. Circulau tot felul de poveşti pe socoteala ei, dar părea cu totul nepăsătoare faţă de opinia publică. Avea o fire originală, iute şi blândă. Murdoch îmi povestea că o auzise pe vremuri prin perete certându-se violent cu bărbatul ei, aruncând cu blide în el, pentru că în clipa următoare s-o vadă plimbându-se cu dânsul în grădină, cu braţul petrecut după mijlocul lui şi dându-i tot felul de nume drăgăstoase, îşi întinse brusc mâna, spunând:

— Lasă-mă să-ţi citesc în ceaşcă; poate văd ceva plăcut în ea.

Sucind ceaşca mea goală între degete, cu ţigara în colţul gurii, pentru ca fumul să nu-i intre în ochi, examină frunzele de ceai de pe fund.

— Fo-arte interesant! Aura ta e verde... o culoare delicată. Ai să ai mult succes în preajma câmpurilor şi pădurilor. Să nu zăboveşti însă acolo după apusul soarelui până când n-ai să fii ceva mai mare. Eşti violent şi gelos faţă de sexul slab. Aha! Ce văd acolo? Da, da! Ai să întâlneşti o femeie brună, drăguţă, cu trup frumos, când ai să împlineşti douăzeci şi unu de ani. Îşi ridică ochii. Nu te îmbărbătează asta?

— Mi-e teamă că nu, doamnă Bosomley.

— O să aibă o fire deosebit de afectuoasă... ştii, tiptil spaniol... şi nebună după bărbaţi cu părul roşu. Văzând

însă că încep să roşesc, puse ceaşca pe masă şi-mi spuse râzând: Vai, dragul meu, mă faci să desperez! Spune-mi, ce te frământă?

— O, nimic prea important, doamnă Bosomley – răspunsei eu încet.

— Văd că nu pot scoate nimic de la tine. Strânse farfuriile şi ceştile şi se sculă. De ce nu stai de vorbă cu bunicul tău? O uşoară nuanţă de jenă se simţea în glasul ei – părea totdeauna să aibă o părere foarte bună despre bunicul. În ciuda lucrurilor ce se spun despre el, domnul Gow e un om foarte remarcabil.

Din păcate, nu subscriam acum la această părere. Mi-era drag bunicul, dar zilele când alergam la dânsul cu durerile mele copilăreşti trecuseră. Dobândisem darul de a închide în mine, ca o stridie, grijile mele personale şi luptele mele cu ele, tot astfel cum această moluscă se zbate, probabil, în stoica ei singurătate, împotriva perlei care o irită. Nu mă puteam hotărî nici chiar să vorbesc cu Mama, care părea îngrijorată şi nenorocită de starea mea. Poate că-mi dădeam seama că tot ce aş fi putut spune n-ar fi făcut decât să agraveze lucrurile.

Totuşi, se vădi că doamna Bosomley îi vorbi bunicului, căci, a doua zi, el mă luă deoparte şi mă sili să-i destăinuiesc necazurile mele.

Nu voi uita atât de curând expresia cu care mă ascultă, durerea şi uimirea, ce se citeau în privirea lui încruntată. Era un om cu multe păcate, făcea multe năzbâtii şi escapade, dar era incapabil de meschinării, care i se păreau de neînţeles. Avea un soi de nobleţe în obraz când îşi luă pălăria şi bastonul, spunându-mi:

— Hai, băiete! Mergem să vorbim cu acest domn Reid al tău.

Nu ţineam de loc să fiu văzut pe stradă împreună cu bunicul, căci micile lui ciudăţenii sporeau încă mai mult teribila mea timiditate. Eram însă prea deprimat spre a mă împotrivi ceva mai mult. Într-o clipă, ne aflarăm pe străzile cufundate în liniştea după-amiezii de sâmbătă.

Mergeam la locuinţa domnului Reid, cu toate că eram convins că intervenţia bunicului nu putea duce la niciun rezultat.

Cei mai mulţi dintre profesorii liceului locuiau în vile respectabile, în cartierele „bune”, ca Knoxhill şi Drumbuck Road. Iason Reid şedea însă într-o clădire înaltă şi murdară, în părţile Ulicioarei, un cartier locuit mai ales de familii de polonezi şi de muncitori, de hamali din port şi de alţi oameni simpli. Camera lui dosnică dădea pe o fundătură afumată, iar deschizând fereastra din faţă, care de obicei era opacă, din cauza murdăriei, avea o vedere excelentă asupra celor trei globuri de alamă ale Societăţii de ajutor reciproc din Levenford şi asupra şirului interesant de oameni care se scurgeau în fiecare seară prin uşa cu arcuri a cârciumii portului. Locuinţa aceasta îi plăcea lui Reid din pricina deplinei libertăţi pe care i-o oferea, cât şi pentru faptul că sfida uzanţele şi afirma vederile sale socialiste.

Reid venise la liceu cu doi ani în urmă, ca înlocuitor al domnului Douglas, care fusese numit director al liceului din Ardfillan. Lăsase să se înţeleagă el însuşi că socotea numirea sa ca temporară, căci nu-i plăcea să stea multă vreme într-un loc. De altfel, era vădit că ţinuta neîngrijită a lui Iason, metodele lui nu tocmai conforme regulilor şi exasperanta lui lipsă de respect îl nemulţumeau pe director. Totuşi, Iason rămase. Era un profesor strălucit şi plin de originalitate, lucru pe care chiar şi directorul ajunsese să-l recunoască, şi afară de ştiinţele pozitive, el era în măsură să predea şi engleza în clasele superioare, căci, după studii de specialitate la Colegiul Trinităţii al Universităţii din Cambridge, îşi luase atât licenţa în litere, cât şi cea în ştiinţe.

Era fiul unui pastor protestant din Irlanda de nord şi, în ciuda uşoarei lui desfigurări, fusese destinat carierei religioase. La mijlocul studiilor sale universitare, renunţase la Cartea Genezei. Înstrăinarea de familia sa, care decursese din acest fapt, era un lucru despre care

Reid nu vorbea niciodată; înţelegeam însă că tocmai acest act de răzvrătire îl făcuse să adopte masca lui de indiferenţă, dispreţul lui faţă de atitudinile convenţionale, care se făcea simţit chiar şi în felul său de a preda. La prima lui lecţie de engleză, ne sularăm pe rând, potrivit unei metode introduse de domnul Douglas, ca să ne exprimăm punctul de vedere pe o temă dată, care, în după-amiaza aceea, era: „Ce voi face duminica viitoare?” Răsturnat pe scaunul lui, cu picioarele pe catedră – aceasta fiind poziţia neconvenţională în care obişnuia să-şi predea lecţiile – Reid ne ascultă până la sfârşit – eram toţi extrem de virtuoşi şi de corecţi. După aceea declară pe un ton meditativ:.

— Duminica viitoare? Ei bine, eu cred că voi sta în pat şi voi bea bere.

Cu toate bravadele lui, era un suflet nefericit şi stingher. Se izola de ceilalţi profesori, cu care nu avea nimic comun. Din când în când, lua parte la câte o şedinţă a grupului local al Societăţii Fabiene[37] dar ocolea toate celelalte cluburi din Levenford, inclusiv faimosul „Club filosofic”, pe care le lichida batjocoritor ca fiind simple „spelunci de băutori”. Femeile nu păreau să-l intereseze. Nu l-am văzut niciodată, la epoca aceea, vorbind sau umblând pe stradă cu vreuna. Totuşi, din cauza pasiunii sale pentru muzică, se împrietenise cu doamna Keith şi micul cerc al acesteia. Casa din Sinclair Drive era singura unde părea să-i placă să facă vizite.

Poate că Reid credea că am stofă de om de ştiinţă; mai probabil însă este că ceea ce îl făcea să se intereseze de mine era asemănarea dintre ciudatele noastre destine, în dimineţile de duminică mă chema adesea să iau micul dejun cu el, îndopându-mă cu cârnaţi prăjiţi. Nu vorbea mult şi nu era câtuşi de puţin demonstrativ în manifestările sale. Dimpotrivă, îşi parodia emoţiile. Avea un gust literar sobru şi căuta prin toate mijloacele să mă facă să renunţ la frazele mele umflate. Îi plăcea Addison,

[37] Organizaţie socialistă reformistă, înfiinţată în Anglia în 1884. (n.t.)

Locke, Hazzlitt şi Montaigne. Era un admirator al lui Schiller.

Când urcai, împreună cu bunicul, scara îngustă, întunecoasă şi murdară care ducea la locuinţa lui, auzirăm acorduri muzicale venind din camera lui Reid. Bunicul bătu cu bastonul în uşă, iar o voce din spatele ei strigă: „Intră!”

Iason stătea întins, istovit, într-un fotoliu de trestie de lângă fereastră. Îşi scosese haina; partea de jos a pantalonilor săi era strânsă în jurul gleznelor, peste ciorapii groşi, iar în picioare avea ghete negre, înalte, de ciclism. Se odihnea lângă masă, pe care erau aşezate un pahar cu guler de spumă şi un gramofon cu o placă ce se învârtea şi o pâlnie mare în formă de floare. Când bunicul începu să se prezinte în chipul cel mai suav, Iason îi făcu semn să tacă, poftindu-ne, cu o mişcare a braţului, să ne aşezăm. Când discul se termină, se ridică repede ca să-l schimbe, trântindu-se apoi din nou în fotoliul de răchită. Din timp în timp, îşi ştergea fruntea şi trăgea o înghiţitură din pahar. Se vedea că se întorsese dintr-una din violentele sale plimbări cu bicicleta. În adevăr, când simţea nevoia de exerciţii, se arunca pe bicicleta lui, luând-o razna, ca un apucat, peste dealuri şi văi, cu capul aplecat şi pedalând nebuneşte. Şiroaie de sudoare îi curgeau de pe frunte, şi kilometri de praf pluteau în aer, în urma lui. Întors teafăr acasă, se calma cu mari cantităţi de mâncare şi băutură şi cu simfoniile lui Beethoven, înregistrate de puţin timp pe discuri „Columbia” de orchestra filarmonică din Londra. Reid adora muzica; cânta destul de frumos, dar foarte rar, la pian, căci îşi dispreţuia talentul, socotindu-l insuficient, de simplu diletant.

Când simfonia se termină, opri gramofonul, reaşezând discurile într-un album.

— Ei, domnule – se adresă el politicos bunicului – cu ce vă pot servi?

Bunicul, care era cam plictisit de această aşteptare şi

de lipsa de strălucire a felului cum fusese primit, spuse înţepat:

— Sunteţi absolut liber acum ca să ne ascultaţi?

— Absolut – răspunse Reid.

— Ei bine – continuă bunicul – voiam să vă vorbesc despre acest băiat şi bursa Marshall.

Iason îşi plimbă privirea de la bunicul la mine, ducându-se apoi la dulapul de sub raftul său de cărţi, de unde scoase o altă sticlă de bere. Se uita cu coada ochiului la bunicul, în timp ce-i umplea paharul.

— Am primit instrucţiuni – şi, fireşte, un biet profesoraş ca mine nu poate decât să respecte instrucţiunile ce i se dau – să ţin pe tânărul nostru prieten cât mai departe de această bursă.

Bunicul îşi arboră zâmbetul său sardonic şi maiestuos, şi se aplecă înainte, sprijinindu-se pe mânerul bastonului său. Aşteptând cu aviditate şi cu un aer plouat să-l aud vorbind, înţelesei că avea să rostească una din cele mai savuroase peroraţii ale sale:

— Scumpul meu domn, nu contest că aţi putut primi aceste instrucţiuni. Mă aflu însă aci spre a le revoca, şi aceasta nu numai în numele meu, ci şi în acela al decenţei, al libertăţii şi al dreptăţii.

Vocea bunicului se umfla, luând accente patetice, iar Iason îl asculta încântat. Zâmbetul care i se ivise pe faţă lăţea cicatricea de pe buza de sus.

— Foarte bine! Foarte bine! spuse el pe un ton admirativ. Ia asta, prietene, trebuie să ţi se fi uscat gâtlejul.

Îi întinse bunicului paharul cu bere, adăugând:

— Trecând peste retorică, nu văd de loc ce s-ar putea face.

Bunicul îşi supse spuma din mustaţă, spunând repede, pe alt ton:

— Să-l înscriem pe ascuns, fără a scăpa o vorbă faţă de nimeni.

Reid clătină din cap:

— E cu neputinţă! Am destule necazuri şi aşa. Afară de asta, cererea de înscriere trebuie semnată de tutorele lui.

— O semnez eu – zise bunicul.

Iason primi aceste cuvinte cu o expresie ciudată, începând să măsoare odaia în lung şi în lat, cu ghetele lui moi de ciclist. Îşi încruntase sprâncenele şi nu mai zâmbea. Urmărindu-l atent, îmi dădui seama că rumega ideea bunicului. Simţii în mine o licărire aproape dureroasă de speranţă, desluşind la el semnele unui entuziasm ce creştea.

— Ba nu, zău! exclamă el, oprindu-se brusc, cu o privire fixă. Cugetă cu glas tare: Ar fi splendid dacă am scoate-o la capăt. Să lucrăm pe rupte, în tăcere. Iar apoi... dacă reuşim... ce cap o să mai facă toţi, începând cu directorul şi până la prăpăditul de Leckie, când vor vedea cu surpriză rezultatul! Se întoarse brusc spre mine. După ce ai să câştigi bursa, n-o să aibă putinţa să te împiedice de a urma la universitate. Doamne, Doamne! Ar fi ceva! La fel cu un cal necotat, care câştigă derbiul.

Mă cerceta cu ochii lui de broscoi, socotind parcă punctele pe care le puteam obţine. Roşu ca un rac, îmi răsuceam cu timiditate şapca în mâini, căutând să susţin privirea lui nemişcată. În ciuda părerilor doamnei Bosomley despre tendinţele mele cabaline, nu mă simţeam ca un câştigător al derbiului. Mama, care totdeauna îmi tăia dânsa părul, spre a nu cheltui bani cu bărbierul, mă tunsese în ajun, ceea ce făcea ca pielea capului să mi se vadă lucind printre firele de păr şi reducea craniul meu la dimensiuni cu totul neintelectuale. Dar Iason mi-era prieten şi mi-o arătase încă din prima zi, iar acum sângele lui de irlandez fierbea, faţă de noutatea şi de savoarea sportivă a încercării. Dădea lovituri de pumn în aer.

— Pe cuvântul meu – exclamă el agitat şi cu faţa rumenită – o să încercăm lovitura. Dacă tot ni-i punem în cap, barem să nu fie degeaba! Ştii că am vrut totdeauna ca să încerci, Shannon! Acum doresc acest lucru mai mult

decât oricând. N-o să scăpăm niciun cuvânt. O să dăm buzna peste ei şi o să câştigăm!

A fost o clipă de neuitat. Înlăturarea chinuitoarei mele dezamăgiri, redeschiderea splendidelor perspective de viitor, conştiinţa că Reid crede în mine – toate acestea îmi trezeau în inimă un sentiment de negrăită bucurie. Bunicul îi întinse mâna lui Iason; de fapt, ne strânserăm cu toţii de mână, plini de însufleţire. Ah, era, în adevăr, un moment minunat! Reid însă îi puse capăt cu înţelepciune.

— Să nu fim caraghioşi – zise el, trăgându-şi un scaun lângă noi. Treaba asta o să fie a naibii de grea pentru tine, Shannon. Nu ai decât cincisprezece ani şi ai să te măsori cu băieţi care sunt cu doi sau chiar trei ani mai mari decât tine. Pe lângă asta, eşti plin de cusururi. Ştii chiar tu că eşti cam repezit, că te pripeşti să tragi concluzii fără deducţii juste. Toate astea trebuie să le îndrepţi.

Mă uitam la el cu gura căscată şi cu ochi ce sticleau, neîndrăznind să scot o vorbă, dar exprimând totul prin tăcerea mea.

— Cunosc bine situaţia – continuă Reid pe un ton atât de confidenţial, încât mă cutremurai de emoţie. Anul acesta, după cum văd eu, lucrurile stau aşa: un număr mai mic de înscrişi decât în alţi ani, dar un nivel ridicat, foarte ridicat. Mi-e teamă, mai ales, de trei băieţi... Numără pe degete: Blair, de la colegiul Larchfield, Allardyce, de la liceul din Ardfillan, şi un tânăr cu numele de McEvan, pregătit în particular. Pe Blair îl ştii, e un băiat de mâna întâi, tare la toate materiile. Allardyee are optsprezece ani şi a mai concurat, ceea ce-i dă un enorm avantaj. Dar primejdia, adevărata primejdie vine de la McEvan. Iason făcu o pauză impresionantă. Vai, cât îl uram pe acest necunoscut McEvan! E tânăr, cam de vârsta ta, şi e fiul profesorului de limbi clasice de la Undershaws. Tată-său îl pregăteşte anume de ani de zile. Mi se spune că la doisprezece ani vorbea curent greaca veche. Cunoaşte acum şase limbi. E tipul copilului

minune: tot numai frunte largă şi ochelari mari. De fapt, cei ce-l cunosc cred că premiul Marshall e ca şi în buzunarul lui.

Uşoara amărăciune ce se simţea în tonul lui Reid, nuanţa de ironie din cuvintele sale nu puteau ascunde faptul că se temea serios de acest groaznic băiat, care, la micul dejun, cerea probabil în limba sanscrită părintelui său să-i dea pâinea prăjită. Nu puteam face mai mult decât să scrâşnesc din dinţi în tăcere.

— Vezi, aşadar, tinere Shannon – conchise Iason pe un ton mai blând – că trebuie să muncim din greu. N-ai grijă, n-o să te omor; în orice caz, nu cu totul. Vei avea o oră liberă pe zi, ca să faci mişcare. Ai să cauţi să renunţi la ea când ai să ajungi în faza de adevărată isterie; eu însă am să insist. O să-ţi poţi aerisi creierul, ajuta-te-ar Dumnezeu, umblând pe câmp, sau plimbându-te cu bicicleta mea, dar bagă de seamă, să nu-mi spargi cauciucurile! Am să-ţi dau o grămadă de cărţi. Ţine-le în odaia ta. Şi ai face bine să înveţi tot acolo. Un perete gol în faţa ochilor e cel mai bun mijloc de a te concentra. Îţi voi întocmi programul. Am în sertarul meu de la şcoală toate listele de întrebări din ultimii ani. O să le recapitulăm pe toate. Începem lucrul mâine... Cred că asta e tot. Ai vreo observaţie?

Mă uitam la el cu ochi aprinşi de patimă, vibrând din tot corpul de intensitatea sentimentelor mele. Cum să-i mulţumesc? Cum să-i spun că aveam să lucrez, să lupt şi să mor pentru el?

— Da, domnule profesor – bolborosii eu – vă promit...

Degeaba, nu putui spune mai mult; dar sunt sigur că înţelegea. Se ridică cu vioiciune şi începu să aleagă cărţi pentru mine de pe rafturile lui.

Bunicul mă ajută să le duc acasă. Pluteam între cer şi pământ, călcând ca pe nori.

CAPITOLUL VIII

La începutul lui iunie se produse un eveniment, banal în sine, dar atât de prielnic scopurilor mele, încât văzui în el o intervenţie a providenţei în favoarea mea, un răspuns direct la cererile mele cu care bombardam tronul ceresc.

Întorcându-mă de la distribuţia mea matinală de franzele, câteva zile după marea hotărâre luată de noi în camera domnului Reid, îl găsii acasă pe Adam, care venea totdeauna la noi în primele ore ale dimineţii. Proaspăt ras şi cu o ţinută îngrijită, şedea la masă, stând de vorbă cu Tata şi cu Mama. Coborâse tocmai din vagonul de dormit de clasa întâi al expresului de noapte care venea de la Londra – căci de câte ori i se plăteau cheltuielile de deplasare, călătorea în cele mai luxoase condiţii. Cu toate că legăturile de afaceri ce le avea la Winton îi impuneau aceste reveniri periodice în nordul ţării, Adam lucra acum la Londra: fusese numit reprezentant pentru sud al Companiei de asigurări „Caledonia”. Această schimbare nu-i adusese niciun spor de salariu, dar Adam susţinea că ea însemna un omagiu adus perspicacităţii sale în afaceri şi un pas spre lucruri mari. Locuia pe atunci într-o pensiune, în cartierul Hanger Hill, din Ealing[38].

Pe când începui să-mi mănânc porridge-ul cu lapte bătut, care reprezenta micul meu dejun, Adam îşi reluă firul povestirii, pe care o întrerupsese ca să-mi spună bună ziua cu obişnuita lui cordialitate.

[38] Suburbie din vestul Londrei. (n.t.)

— Da, Mamă, cred că te-ar interesa să vezi casa.

— Ce casă, dragul meu? întrebă Mama.

Adam zâmbi:

— Ei, casa pe care am cumpărat-o de curând.

— Ai cumpărat o casă? întrebă Tata, cu interesul viu şi aproape profesional, izvorât din calitatea sa de membru al Societăţii de construcţii din Levenford, la care erau depuse, de fapt, toate economiile sale, stoarse cu preţul atâtor jertfe. Unde?

— Pe Bayswater Road – spuse Adam degajat. O poziţie excelentă, cu vedere asupra parcului. Şi casa e de mâna întâi: cu stucatură vopsită în crem, şapte etaje, casa scării în lemn de mahon şi un portic de marmură. E un imobil cu aspect foarte demn, proprietate deplină, cu drept de liberă dispoziţie. Dar am impresia că nu vă interesează să auziţi despre el.

— Ba da, dragul meu – gâfâi Mama. E cea mai senzaţională veste.

Adam râse, întinzându-i ceaşca de ceai, ca să i-o umple din nou.

— Ce să vă spun? îmi pusesem ochii de câtăva vreme pe imobilul ăsta, trecând zilnic prin faţa lui în drum spre birou. Anunţul „de vânzare" stătea afişat acolo de şase luni, când într-o dimineaţă văzui o înştiinţare lipită de-a curmezişul lui: „Licitaţia săptămâna viitoare". Ha! îmi zisei eu. Poate fi interesant! Eram în căutarea unei investiţii imobiliare încă de când sosisem în sud. M-am înfiinţat deci în lunea următoare la sala de licitaţii. Semăna cu toate locurile de acest gen: lambriuri frumoase pe pereţi şi o mulţime de domni cu jobene pe cap. Telalul purta şi el joben. Adam aruncă o privire înveselită la ochiurile cu slănină din farfuria lui şi urmă: După ce anunţă că imobilul costase şase mii de lire, ceea ce, în treacăt fie zis, e adevărat, telalul, cu ochii la mine, începu strigările la trei mii de lire. Suma se ridică şi iar se ridică, toate jobenurile supralicitându-se unul pe altul, până când ajunse la cinci mii cinci sute, unde se opri

multă, multă vreme, casa fiind adjudecată în cele din urmă celui mai lucios din toate jobenele. Şedeam liniştit, păstrând tot timpul tăcere; era amuzant cum încercaseră să scoată o ofertă mai mare de la mine. Îmi luasem toate informaţiile, înţelegi? Ştiam că banca avea o ipotecă de două mii de lire şi ameninţa să treacă imobilul în proprietatea ei, fără drept de răscumpărare. A doua zi, primii o scrisoare de la jobenul lucios, care se oferea să sacrifice proprietatea în schimbul sumei de patru mii de lire. Aruncai scrisoarea în coşul de hârtii. Atunci...

Ne lămuri pas cu pas căile ocolite pe care ajunsese, abia cu o săptămână în urmă, proprietar deplin al acestei splendide case, în schimbul unei plăţi în numerar de o mie nouă sute de lire.

— Vai de mine! făcu Mama cu un uşor sughiţ. Era fermecată, dar şi speriată, căci, deşi afacerea fusese excelentă, suma investită era, pentru dânsa, colosală, înspăimântătoare. De altfel, ea reprezenta, în adevăr, aproape întreg capitalul economisit de Adam în cursul ultimilor zece ani. I-ai păcălit, fără doar şi poate... şi încă pe nişte londonezi! Ce-ai să faci acum cu casa, dragul meu? Vrei să locuieşti în ea?

— Nu, mamă – răspunse Adam, primind cu amabil interes această naivă sugestie, de care ar fi râs şi copiii. Aşa cum e acum, casa e un elefant alb pentru mine, mai mult, mă-ncurcă. Ideea mea e s-o transform. Pot face opt apartamente separate, cu chirii de la şaptezeci la o sută cincizeci de lire. Contez pe un venit net de şase sute de lire, după plata impozitelor şi a lefii portarului. Cu alte cuvinte, douăzeci la sută, ceea ce nu e rău pentru prima mea speculaţie serioasă în afară de propria mea ocupaţie.

Tata îl ascultase cu o atenţie încordată. Îşi umezi buzele.

— Douăzeci la sută! Iar Societatea de construcţii îmi plăteşte trei!

Adam zâmbi nepăsător.

— Investiţiile particulare aduc câştiguri mai mari. De

altfel, transformarea clădirii va cere bani şi ea. Probabil, alte nouă sute de lire. E plicticos că trebuie să găsesc această sumă. Nu ţin de loc să bag pe oricine într-o afacere atât de bună.

O uşoară roşeaţă se ivise pe fruntea Tatii. Respectul său pentru Adam fusese totdeauna amestecat cu o vagă neîncredere – neîncrederea unui om prudent faţă de neînţelesele operaţii financiare. Acum însă era vorba de o casă, mahon masiv şi marmură, care aducea un venit princiar. Spuse cu un efort:

— Am crezut totdeauna în cărămizi şi mortar. Îmi pare rău că nu pot s-o văd şi eu împreună cu tine, Adam!

— Nu înţeleg de ce n-ai putea… Sunt lucruri mai grele decât ăsta. Adam se opri, reflectând. De ce n-aţi veni, dumneata şi cu mama, să petreceţi la vară două săptămâni la mine? Puteţi sta şi o lună dacă e nevoie, unind afacerile cu agrementul. Pot să vă cazez la Ealing. Trebuie şi voi să vă acordaţi o vacanţă!

— O, Adam! exclamă Mama, încleştându-şi mâinile faţă de această neaşteptată invitaţie.

Urmă o lungă discuţie: Tata, în extrema lui prudenţă, nu lua niciodată vreo hotărâre în chip uşuratic, înainte însă ca Adam să plece, lucrurile se aranjaseră, înţelesei, cu un fior de bucurie, că vor pleca, lăsându-mă liber de orice supraveghere şi restricţie, în timpul stadiului final al pregătirii mele şi în timpul examenului pentru bursă. Nimic nu putea fi mai binevenit.

Vremea trecea repede, şi într-o zi, pe când lucram în camera mea, auzii sunete stranii în casă. Fui nevoit să reflectez câteva minute ca să-mi dau seama că era Mama care cânta – încet şi nemuzical, dar totuşi cânta. Hainele bune ale Tatii atârnau, gata călcate, cele două geamantane moi de piele fură frecate până luciră. Mama izbutise să-şi cumpere de la domnişoara Dobbie – micul magazin de mode care vindea solduri – o bucată de voal cafeniu închis şi, cusând de zor, îşi aranjase singură o rochie de vară. Dar cel mai mult se munci cu blana – un

guler îngust pe care-l avea de cel puţin un sfert de veac şi pe care-l scotea la iveală cu mândrie în fiecare primăvară din hibernarea lui camforată. Blana Mamei! Nu s-a ştiut niciodată ce animal murise ca să-i dea fiinţă, cu toate că în mintea mea aveam totdeauna viziunea nemărturisită a vreunei pisici nenorocite, strivită de căderea unei enorme greutăţi, ca aceea ce-l nimicise pe bietul Samuel Leckie. Mama o căptuşi din nou cu o fâşie de voal rămasă de la rochie şi îi schimbă puţin forma, ca s-o facă mai modernă. O vedeam în grădina din spatele casei, aerisind blana pe frânghia de rufe, scuturând-o, suflând în ea ca să-i ridice părul sărăcăcios... Nu avusese vacanţă de cinci ani.

De câte ori Mama era în primejdie de „a se avânta prea sus”, Tata o readucea pe pământ, cu acest avertisment:

— Gândeşte-te la costul drumului.

Simţea că dacă nu i-ar înfrâna entuziasmul actual, cheltuielile şi excesele distrugătoare în care putea să-l târască nu s-ar isprăvi. Gândul de a mânca la restaurant, de a fi silit să petreacă noaptea la un hotel, prin cine ştie ce întâmplare nenorocită, devenise obsesia lui. Îşi plănuia cheltuielile cu îndoită grijă. Aveau să ia într-o cutie de carton destulă mâncare ca să le ajungă pe drum, iar călătoria până la Londra aveau s-o facă stând aşezaţi toată noaptea într-un compartiment de clasa a treia. Tata îşi pusese în buzunarul hainei un carneţel purtând menţiunea: „Cheltuielile vizitei la Adam”. Nutrea, cred, speranţa iluzorie că Adam i le va rambursa. Pe primul rând scrisese: „Două bilete de tren… 7½ lire”. Din când în când, îşi arunca privirea asupra acestei însemnări, cu aerul sumbru al unui om care a făcut o cheltuială ruinătoare. Mai târziu, am aflat de la Murdoch că, prin demersuri linguşitoare, Tata reuşise să obţină „bilete de favoare”, care se dădeau cu totul gratuit unor anumiţi funcţionari.

În ajunul plecării lor, Mama veni în camera mea şi se aşeză pe pat, uitându-se la mine în tăcere.

— Eşti foarte ocupat de câtăva vreme, dragul meu

băiat – îmi spuse ea cu un zâmbet uşor, care deveni mai pronunţat când adăugă: Şi fără îndoială că ai să fii şi mai ocupat în timpul şederii noastre la Londra.

Oare Mama ştia? Îi şoptise bunicul vreun cuvânt? Îmi plecai capul când urmă:

— Ghetele tale sunt în stare proastă. Nu mai pot fi pingelite. Dacă se rup cu totul înainte... ei, înainte de întoarcerea noastră, poţi să iei perechea aceea solidă de ghete galbene rămasă de la Kate în dulapul de sub scară.

— Da, Mamă – răspunsei eu, căutând să-mi ascund decepţia pe care mi-o pricinuia faptul că se gândise la aceste ghete lungi şi înguste, folosite odinioară de Kate la hochei. Le ştiam înalte până la jumătatea pulpei, galbene ca şofranul şi atât de categoric femeieşti, încât, gândându-mă la ele, mi se făcu pielea găinii.

— Şi-au păstrat bine forma – murmură Mama, căutând să mă convingă. M-am uitat deunăzi la ele.

— Cred că o să mă descurc, Mamă – zisei eu.

Urmă un moment de tăcere.

— Te descurci totdeauna, Robie, nu-i aşa? spuse Mama, zâmbindu-mi cu blândeţe. Se ridică şi-şi trecu mâna peste părul meu. Mă privi îndelung când ieşi din odaie, şoptindu-mi: Îţi doresc noroc... băiatul meu.

CAPITOLUL IX

Îndată după plecarea Tatii şi a Mamei, bunicul îmi mută masa şi toate cărţile în salon, care nu era folosit niciodată, fiind păstrat numai ca un semn de distincţie. Ce bine îmi amintesc această încăpere inviolabilă! Avea un cămin rotund de marmură, cu o grilă înflorită şi înnegrită cu grafit, iar deasupra ei, o oglindă mare cu rama aurită. Lângă un perete era un scrin înalt, acoperit cu şerveţele de dantelă, pe care erau aşezate un evantai japonez, trei ghiocuri lucioase şi un *presse-papier* de sticlă cu inscripţia „Amintire din Ardfillan”. Pe masa rotundă din mijloc, acoperită cu o cuvertură de mătase roşie cu desene, se afla un exemplar cu închizători aurite al „Călătoriei Pelerinului”[39], aşezat sub un unghi artistic, lângă un vas cu fire uscate de alfa. În apropiere se afla pianina, cu un scaun turnant. Pe ea stătea, într-un cadru de pluş verde, o fotografie a Mamei şi a Tatii, în găteala lor de nuntă. De perete atârna un singur tablou, o pictură în ulei, intitulată „Monarhul trecătorii”.

Nişa largă din faţa ferestrei forma un splendid colţ de studii pentru mine. Stăteam acolo singur sau împreună cu Reid, care putea acum să vină şi să plece nestingherit. În casă domnea liniştea, pe care o mai sporea precauţia exagerată a mişcărilor bunicului. Mama aranjase ca doamna Bosomley să vină din când în când că să ne ajute în casă, dar, spre marea mea surpriză, bunicul dădu dovadă de remarcabile aptitudini menajere. În perioadele

[39] Celebră alegorie clasică engleză de John Bunyan (1628-1688). (n.t.)

din viaţa sa în care fusese nevoit să se descurce singur, el se iniţiase în tainele preparării unor anumite feluri de mâncare şi, îndeosebi, a supelor. Nu săvârşi nicio excentricitate, nicio abatere. Părea încântat de faptul că se putea mişca liber în casă, de posibilitatea pe care o avea de a trebălui în voie, fără teama de a fi sâcâit sau stânjenit. E uşor de înţeles că restricţii severe ne fuseseră impuse. Cea mai mare parte a farfuriilor şi tacâmurilor fusese încuiată, tot astfel ca şi vesela bună din bucătărie, căci Mama se temea că bunicul ar putea să „ardă” vasele. Ne lăsase, cu privire la mesele noastre, instrucţiuni scrise amănunţite, bazate pe mici cantităţi de provizii, ce i se livrau în fiecare luni de la prăvălie. Un tain modest ne fusese lăsat în bani. Totuşi, bunicul găsi mijlocul de a ocoli aceste greutăţi. Luă obiceiul de a face scurte vizite la pepinieră şi, cu toate că ar fi greu de afirmat că atitudinea lui Murdoch faţă de bunicul era prietenoasă, aveam adesea la masă câte o conopidă frumoasă, care nu figura pe lista de bucate a Mamei, sau o strachină mare de cartofi făinoşi, pe care bunicul ştia să-i fiarbă perfect şi care-mi plăceau cu deosebire. De câteva ori porni, la asfinţit, cu un aer visător, înspre ferma lui Snoddie, iar a doua zi ne trezirăm la masă cu un pui fript, care nu putea să fi picat decât din cer.

Bunicul purta un adânc respect studiilor mele, cu toate că încerca să-l ascundă. Avea o părere înaltă despre învăţătură şi despre cărţi – ceea ce era destul de ciudat, căci el însuşi nu poseda decât trei volume. Nu trebuie să omit a menţiona în treacăt pe aceşti prieteni credincioşi ai săi. Primul era volumul de „Poeme” al lui Robert Burns, din care le ştia pe cele mai multe pe dinafară; al doilea, o carte făcută ferfeniţă, „Aventurile lui Hagi Baba”, pe care bunicul o răsfoia adesea râzând pe înfundate; al treilea, un volum cu scoarţe roşii, rupte, pe frontispiciul căruia se vedea un vagabond soios, care scria: „Domnilor, acum zece ani am folosit săpunul dumneavoastră, de atunci n-am mai folosit niciun alt săpun”. Era „Enciclopedia de un

şiling a lui Pears”[40]. Îl văd şi acum pe bunicul întinzându-şi mâna după acest minunat compendiu şi spunând: „Să vedem ce are de zis Pears despre acest lucru”. Asta fusese în prima perioadă a traiului meu în preajma lui.

Acum, fireşte, faza atotştiinţei lui trecuse; dar tot îşi mai dădea aerul de a mă pilota cu superioritate pe tărâmuri necunoscute şi era încântat când îi ceream să mă pună să-i repet ecuaţiile mele sau versurile latineşti. La sfârşitul primei săptămâni, puse capăt sarcinii mele de a distribui pâinea dis-de-dimineaţă, căci munca aceasta, care-mi răpea din orele cele mai bune ale zilei, când aveam capul limpede, mă stingherea serios. Ne angajasem acum pe deplin; nimic nu ne mai putea justifica acţiunile decât succesul, intram în salon şi mă aşezam în faţa cărţilor mele de cum se crăpa de ziuă, impunându-mi fără răgaz chinurile învăţăturii. Reid mă scutise cu totul de a merge la şcoală. Lucram de dimineaţa până seara complet izolat în camera din faţă, aplecându-mi capul cu pătimaşă sârguinţă asupra cărţilor. Nu mai aveam decât puţină vreme. Rivalii mei munceau de zor, mult mai intens decât mine. Exista un singur premiu. Cum puteam să sper a-l câştiga dacă îmi ridicam ochii de pe carte, fie chiar şi o clipă?

În fiecare seară la ora şase, Reid sosea. Cu un scurt salut şi o privire scrutătoare spre a-şi da seama cum rezist sforţării, îşi trăgea un scaun lângă mine. Mă medita până la ora zece, când bunicul ne aducea ceşti cu cacao, care uneori se răceau, uitate, printre hârtiile din jurul nostru. Judecata sănătoasă a lui Iason, trupul lui viguros, mirosind a tutun, a cretă şi a năduşeală, obişnuitul gest afectat cu care-şi arunca înapoi părul său blond, care părea totdeauna proaspăt spălat, căldura umană a suflării lui grele, care, amestecată cu mirosul propriei lui persoane, apărea ca emanaţia unei neistovite vitalităţi, toate acestea îmi insuflau puteri noi.

Când, în cele din urmă, Reid pleca – îndemnându-mă să

[40] Cunoscută fabrică de săpun din Anglia. (n.t.)

mă culc, dar ştiind bine că nu aveam s-o fac – mă trăgeam mai aproape de masă, luptând împotriva oboselii şi a teribilei mele nevoi de somn. Mă duceam, poate, un moment în odaia de baie, ca să-mi bag capul în apa care, venind din rezervorul de sub acoperiş, era călduţă în timpul verii. Mă întorceam buimăcit înapoi, împins însă de o forţă lăuntrică să continuu, storcând din mine ultimul efort. Spre a rămâne treaz, mă înţepam cu o peniţă în picior sau îmi ciocăneam cu încheieturile inimilor fruntea amorţită, ca pentru a o implora să înţeleagă. Clipele se scurgeau tăcute în noaptea liniştită, eu însă rămâneam nemişcat sub lampa de gaz, fără haină, cu mânecile cămăşii suflecate din cauza căldurii, cu coatele goale pe masă, strângându-mi între palme capul ameţit.

Suna ora două. Mă ridicam şi treceam împleticindu-mă în camera mea. De obicei adormeam adânc de cum mă trânteam pe pat. Uneori însă mă chinuiau în somn coşmaruri despre întrebări la care nu puteam răspunde sau despre lipsa mea de pregătire pentru examen. Mai erau alte nopţi, şi mai rele, când, deşi eram mort de oboseală, creierul meu refuza să se odihnească, continuând să funcţioneze cu o luciditate nefirească, rezolvând grele ecuaţii de gradul al doilea, complicate probleme de trigonometrie superioară, care în mod normal cer pagini întregi de calcule – toate nimicuri, simple jocuri de copil pentru bietul meu creier, care se repezea ca un bolid peste câmpiile ştiinţei, în timp ce trupul meu zăcea neputincios, ca într-o catalepsie, aşteptând să se ivească dedesubtul storurilor prima geană de lumină, care avea să mă arunce din nou în braţele ambiţiei mele tiranice.

Singurul răgaz îl aveam după-amiază, pe la ora cinci, când bunicul mă silea să ies din casă pentru o scurtă recreaţie. În serile când Gavin se întorcea de la Larchfield, foloseam acest ceas ca să mă întâlnesc cu el la halta Dalreoch, care era mai potrivită decât gara principală din Levenford. Când cobora acolo din tren şi traversa staţia

de mărfuri, îl aşteptam la marea poartă albă, gata de a porni împreună cu el. Comparam atunci cu descurajare însemnările noastre despre progresele pe care le făcuserăm.

În alte zile, mă duceam în curtea liceului, unde era un zid înalt, cu o prelungire laterală, potrivit pentru jocul de minge la zid[41]. Jucam cu domnul Reid, care era tare la acest sport şi luase parte, după cum îmi spunea, la campionatul marilor şcoli secundare ţinut la Queens Club. Jocul nostru nu prea era corect, căci terenul nu era reglementar, dar ne dădea prilej să ne dezmorţim mădularele. Mă simţeam totdeauna înviorat după aceea.

Apoi, în după-amiezile în care aveam noroc, o vedeam pe Alison. De obicei o întâlneam la capătul căii Drumbuck Road, întorcându-se de la lecţia ei de canto. Era cu capul gol şi avea sub braţ o servietă de lac, pentru note. Purta o rochie subţire de vară, care, în briza uşoară, se mula pe trupul ei. Nu ne uitam unul la altul şi vorbeam numai de lucrurile cele mai obişnuite. Îmi povestea ce se întâmplă la şcoală, ce spusese în ziua aceea domnul Reid, pentru care avea o mare admiraţie. Dar din timp în timp, în ciuda liniştii ei, ochii îi deveneau mai mari şi mai duioşi, iar roşeaţa buzelor ei se aprindea. Când drumurile noastre se despărţeau, la colţul străzii unde locuia, mă întorceam în goană acasă, oprindu-mă numai ca să ridic o piatră şi s-o azvârl cu putere. Cu obrajii îmbujoraţi, mă precipitam asupra cărţilor mele... Totul mergea bine pentru mine. Iar bunicul, care-mi aducea acum o ceaşcă de ceai, îmi apărea ca cel mai bun, cel mai minunat bătrân care se născuse vreodată.

Nu, nu, mă înşel grozav! El fu monstrul care, o săptămână mai târziu, mă prăbuşi în prăpastie.

[41] Joc sportiv, practicat în unele şcoli engleze. (n.t.)

CAPITOLUL X

Era o după-amiază foarte fierbinte şi calmă, care prevestea furtună. Nu-mi mai rămâneau decât patru zile până la examen şi eram cu nervii surescitaţi. Mă dusesem să-mi cufund capul în apă; atunci, pe când mă ştergeam pe obraz, auzii ecoul râsetelor bunicului. Ieşii din odaia de baie pe palier şi-l strigai; nu primii însă niciun răspuns. Să fi fost o halucinaţie? Cu toată oboseala, nu ajunsesem desigur în halul de a auzi lucruri inexistente. Urcai încet scara, până la uşa deschisă a camerei Mamei, de unde păruse să vină zgomotul, deşi înnăbuşit. Intrai în cameră. Era goală, dar auzii îndată vocea doamnei Bosomley, urmată din nou de râsul bunicului.

Tresării, dându-mi însă seama apoi că, în această după-amiază liniştită, sunetele pătrundeau prin peretele despărţitor; veneau din casa vecină. Bineînţeles!... Îmi amintii că imediat după dejun îl văzusem pe bunicul pieptănându-şi barba.

Eram pe punctul de a pleca, când alt zgomot mă ţintui pe loc. Ţinându-mi cu groază respiraţia, mă uitam cu ochi mari la peretele gol, zugrăvit cu trandafiri urcători, ştiind că încăperea din partea cealaltă era dormitorul doamnei Bosomley. Bunicul şi cu doamna Bosomley se aflau acolo, împreună.

Înlemnit de spaima ce creştea în mine, ascultam fără voie. O, Doamne, nu e cu putinţă!... Încercam să scap de acel gând. Dar nu încăpea nicio îndoială, niciuna.

Mă smulsei brusc de acolo, fugind din cameră drept în stradă. Înaintam orbeşte, tremurând din tot corpul. La ce

foloseau eforturile şi luptele; la ce folosea totul? Poţi să greşeşti, în ciuda unei iubiri frumoase şi pure. Dar atunci cedezi răului numai când ai ajuns la ultima limită; la ultima suflare – cu un strigăt de groază. Dar să-ţi piepteni barba în faţa oglinzii, să pleci fluierând şi anticipând cu un aer vesel plăcerile ce te aşteaptă – o, Doamne, trădarea asta, din partea unui om pe care-l iubisem şi în care mă încrezusem, mă dădea gata.

Căutând numai să scap de imaginile ce mă torturau, umblam fără nicio ţintă. Apucasem însă instinctiv drumul spre deal şi, când trecui prin faţa pepinierei, un strigăt mă trezi din gândurile care mă zbuciumau. Murdoch tundea gardul viu de la intrarea grădinii. Mă oprii şovăind, apoi mă îndreptai spre el.

— Ce-i cu tine?

Încetase să tundă arbuştii şi mă măsura din ochi, ştergându-şi fruntea cu dosul palmei lui mari şi înnegrite de soare.

— Te-ai înscris poate în clubul de cros?

Nu răspunsei acestei glume proaste şi, de fapt, nici nu eram în stare să vorbesc.

— Ai vreun necaz cu învăţătura?

Clătinai nenorocit din cap, negăsindu-mi încă cuvintele. Murdoch se uita la mine şi mai intrigat, căutând să ghicească.

— Ştiu despre ce e vorba – spuse el, în cele din urmă: Bătrânul nostru s-a apueat iarăşi să chefuiască. Îmi citi pe fâţă că se înşelase. NU? Atunci a făcut vreo altă năzbâtie?

— Năzbâtie? înfuriat de acest cuvânt indulgent, fui cuprins, de un nou spasm. N-ai spune „năzbâtie” dacă ai şti. O, Murdoch! Eram gata să plâng. Dacă un om nu e în stare nici măcar să încerce a trăi cuviincios... şi încă la vârsta lui...

— Ah! exclamă Murdoch, care, în sfârşit, se lămurise şi se bucura pe tăcute de capacitatea sa de deducţie. Râgâi, scoase din buzunar o bucată de rădăcină de lemn dulce şi, muşcând un capăt din ea, se apucă să-l mestece cu

vădită mulţumire.

Îmi întorsei obrazul palid, uitându-mă fix la o căruţă ce trecea pe drum. Din nu ştiu ce pricină, căruţa aceasta solitară, care se târa prin peisajul văratic, mă făcea să simt că monotonia vieţii e nesfârşită, că tot ce mă încerca acum nu era decât repetarea unui lucru ce mi se întâmplase cu sute de ani înainte.

— Ascultă, băiete – spuse Murdoch după o pauză – ar fi timpul să te mai coci. Eşti deştept, în vreme ce eu nu m-am priceput niciodată la nimic decât la grădinărie. Totuşi, la vârsta ta nu eram atât de naiv. Bunicul a fost totdeauna aşa, un mare crai, toată viaţa lui. Chiar şi pe vremea când nevastă-sa, care-l iubea foarte mult, mai trăia.

Tăceam, cuprins de deznădejde.

— Aşa-i felul lui – urmă Murdoch. Nici acum, când a ajuns la o vârstă respectabilă, nu se poate stăpâni. Nu cred că trebuie să te pierzi cu firea pentru asta.

— E îngrozitor – zisei cu glas stins.

— Ce vrei, n-avem ce-i face. Murdoch, care se silea vizibil să nu râdă de mine, mă bătu prieteneşte pe umăr. Nu s-a sfârşit lumea. Ai să te deprinzi cu toate astea când ai să fii ceva mai mare. Vino cu mine să-ţi arăt noua mea garoafă. Înmugureşte admirabil.

Îşi puse foarfecă sub braţ şi-mi deschise poarta. După o clipă de şovăială, intrai şi-l însoţii mohorât până la noua seră; îmi arătă acolo şase ghivece de lăstari de un verde lăptos, care începeau să dea muguri, explicându-mi mândru metoda pe care o întrebuinţase spre a obţine acest hibrid. Era ceva oarecum mângâietor în mişcările măsurate ale mâinilor lui mari şi pricepute, care aranjau ghivecele cu pământ, tăiau îndemânatic cu cuţitul de altoit câte un lăstar rătăcit şi legau delicat cu rafie tulpinile.

— Dacă garoafa mea reuşeşte, îi voi da numele de Murdoch Leckie! E ceva asta, ce zici? Merită mai mult să te gândeşti la lucrul ăsta, decât... Mă făcu să înţeleg ce

gândea bătându-mă din nou afectuos pe spate.

Eram mai calm când mă despărţii de Murdoch, dar indignarea mea – tot atât de ridicolă ca şi vocea răguşită, care era un alt simptom al vârstei mele – nu mă lăsa să mă întorc îndată la cărţile mele.

Mă simţeam mistuit de para unei adânci şi drepte indignări împotriva bunicului, pângăritorul singurii virtuţi cu adevărat însemnate. Mă gândeam la Alison, în rochia ei albă, Alison, pe care iubirea mea, această primă iubire a pubertăţii, o ridicase la înălţimi sublime şi îngereşti.

Obrazul îmi ardea de ruşine. Cum avea ea să se uite la un băiat al cărui bunic se purta ca al meu? Inima mi se umplu de mânie şi hotărâi să mă răfuiesc cu bunicul, să isprăvesc cu el o dată pentru totdeauna.

Când ajunsei acasă, el fu acela care mă întâmpină în antreu, părând foarte bucuros să mă vadă. Din spatele lui adia o delicioasă aromă de mâncare.

— Sunt mulţumit că te-ai hotărât să faci o plimbare. Cu atât mai bine ai să lucrezi acum.

Îi aruncai o privire rece şi plină de dispreţ.

— Ce-ai făcut azi după-masă?

Zâmbi foarte degajat, răspunzându-mi cu dezinvoltură:

— Ce fac de obicei. O partidă de bile la cimitir.

A! Era şi mincinos pe deasupra! Mincinos şi desfrânat! Dar înainte de a-l putea pune în faţa faptelor, el ieşi din antreu.

— Vino în bucătărie – îmi strigă el, frecându-şi mâinile plin de calm, de bunătate şi de pace sufletească. Am o supă de legume cum n-ai mai mâncat.

Intrai în bucătărie şi, în timp ce el se afla în încăperea din fund, mă aşezai la masă. În ciuda supărării, eram extrem de flămând.

După o clipă, se întoarse şi-mi servi o strachină plină cu supă fierbinte. Ca să mă distreze şi să pună în valoare realizările sale culinare, îşi pusese un şorţ al Mamei şi îşi înfăşurase în jurul buclelor sale depravate şi venerabile un şervet de masă, ca un fel de bonetă de bucătar.

Aşadar, acest monstru, care ruinase totul, deşi nu chiar pe deplin, era şi un clovn, un lamentabil bufon.

Îmi băgai lingura în supa groasă, plină de mazăre, de morcovi tăiaţi mărunt şi de bucăţi de carne de pui. O ridicai la gură, în timp ce el mă observa cu o expresie de drăgăstoasă aşteptare.

— Îţi place? întrebă el.

Era delicioasă. O înghiţii până la ultima picătură. Îmi ridicai apoi ochii spre acest bătrân absurd şi mârşav, care-şi atrăsese scârba şi dispreţul meu, care trădase sfintele idealuri ale tinereţii şi de care trebuia să ma feresc ca de o cauză şi un prilej de păcat. Clipa demascării sosise.

— Poţi să-mi mai dai o farfurie, bunicule? întrebai eu umil.

CAPITOLUL XI

Examenul căzu într-o dimineaţă ploioasă. În ajunul lui, joi, după-amiază, Iason îmi luase toate cărţile, ascunzându-le.

— Numai elevii de mâna a doua tocesc până în ultimul moment – zise el. Îi vezi cu nasul în notiţe până când intră în sală. Şi nu reuşesc niciodată.

Ceea ce învăţasem devenise trup din trupul meu. Nu mai aveam nimic de asimilat. Acum, mintea mi-era confuză. Dar cunoştinţele zăceau în mine, în măduva oaselor mele. Hotărât să lupt cu desperare, eram palid, dar foarte calm. Îmi pusei cel mai bun rând de haine, lepădat de Murdoch: un costum albastru-închis, destul de bun încă, deşi coatele şi fundul pantalonilor prinseseră luciu. Îmi curăţai şi pregătii, cu mişcări măsurate, ghetele care o îngrijoraseră pe Mama şi despre care va trebui să vorbesc mai târziu. Bunicul, umblând încoace şi încolo, îmi culesese o floare pentru butonieră, ca să-mi dea curaj. O, faimoasele flori de butonieră ale bunicului! Îmi aduc bine aminte: era un boboc de trandafir roz, care mai avea pe el picături de ploaie.

După ce îmi înfipse floarea la butonieră, îmi întinse cu un gest precis un mic plic pătrat.

— Cineva a lăsat asta pentru tine.

— Cine?

Ridică din umeri vrând parcă să spună: „Sunt un om bine crescut, dragul meu. Nu-mi bag nasul în treburile tale”. Fireşte însă că mă observă cu coada ochiului când deschisei agitat scrisoarea. Avea pe faţă o expresie de

mulţumire, ca şi cum m-aş fi conformat unui exemplu pe care-l aproba.

Era un bileţel de la Alison, care îmi ura succes. Inima mi se umplu de căldură... Cu faţa îmbujorată, pusei scrisoarea în buzunar, în timp ce bunicul, fluierând şi zâmbind pentru sine, îmi servea micul dejun,

Iason mă însoţi la universitate în această primă zi a examenului, invocând pretextul frivol că nu voia să mă lase să cad pradă primejdiilor unui oraş mare. Grija lui Iason pentru mine, ascunsă sub o mască de neseriozitate, nemărginita lui generozitate – căci nu trebuie să vă închipuiţi că trei luni de meditaţii, date benevol şi dezinteresat, reprezintă un fenomen natural într-un orăşel scoţian – sprijinul lui, prietenia lui şi, mai presus de orice, deplina lui înţelegere pentru greutăţile mele – toate acestea, privite în perspectiva trecutului, nu pot decât să-ţi împânzească ochii de lacrimi.

La gară, ni se alătură şi Gavin. Era cam palid, ca şi mine, dar stăpân pe sine şi chiar surâzător. Şi el muncise din greu; nu-l văzusem de cel puţin zece zile. Acum nu ne despărţea niciun sentiment de rivalitate; eram tovarăşi într-o formidabilă aventură. Simţii în mine un val cald de camaraderie când ne dădurăm mâna şi-i şoptii, în aşa fel încât Iason să nu audă:

— Unul din noi doi, Gavin!

Ştiam acum că eu trebuia să fiu acela, dar dacă totuşi nu aveam să fiu... o, Doamne, ce gând înfiorător!... atunci măcar să fie Gavin.

Trenul ce avea să ne ducă spre destinul nostru intră în gară. Compartimentul era gol. Mirosea a tutun şi a fum de tunel, pe jos erau presărate beţe de chibrituri arse, iar peretele despărţitor de lemn era mâzgălit cu glume grosolane ale ucenicilor mecanici care călătoreau pe această linie. Reid, care nu voia ca să ne irosim energia cu conversaţii, cumpărase pentru fiecare din noi câte un număr din revista *Strand Magazine*, pe care, şezând în colţurile compartimentului, o ţineam, cu un interes

simulat, în dreptul obrazului nostru. Reid şedea lipit de mine, uitându-se la şantierele, coşurile de fabrică şi gazometrele ce se perindau, în ploaie, prin faţa geamului. Îmi dădea curaj, apăsându-mă comunicativ cu umerii săi puternici, fără a se retrage când trenul îl arunca spre mine, ci căutând, s-ar fi zis, să-mi transmită, ca un ultim dar, puterea, curajul şi vigoarea lui intelectuală. Cu toate că din când în când făcea eforturi fugitive ca să-mi îndrepte atenţia, în paginile revistei, spre domnul Sherlock Holmes, personaj pe care-l admira foarte mult, era agitat, da, surescitat în cel mai înalt grad. Simţeam aceasta, deşi se controla foarte mult. Dorea să mă vadă ieşind învingător, râvnea la acest lucru cu toate fibrele făpturii sale îndesate şi pline de vitalitate.

Clădirile străvechi ale universităţii, spălate acum de ploaie, se înălţau cenuşii, cu turlele lor ascuţite, pe o înălţime ce domina parcul dinspre partea de vest a oraşului. Erau impresionante pentru un băiat de cincisprezece ani, care nu le văzuse decât în vis. Vechea mea slăbiciune, blestemata mea meteahnă începu să mă chinuiască. Mă simţeam umil şi intimidat când coborârăm din tramvaiul galben care ne adusese de la gara centrală până la poalele dealului Gilmore, iar când urcarăm strada liniştită pe care se înşirau, de ambele părţi, locuinţele profesorilor şi ajunserăm, pe sub vechea galerie joasă, într-un încântător careu de clădiri, începui să mă îndoiesc de dreptul unui băiat jerpelit şi vrednic de dispreţ de a pătrunde într-o atât de sacră incintă. Să nu mă dispreţuiţi însă cu totul. Cu toate că floarea de la butonieră şi bileţelul pătrat din buzunarul hainei mele ar fi trebuit să mă susţină, gheata din piciorul stâng începuse să-mi dea griji, făcându-mă să-mi târăsc piciorul în aşa hal, încât Iason mă întrebă:

— Dar ce-ai? Te-ai lovit la picior?

Mă înroşii.

— Poate că mi-am scrântit genunchiul.

Ajunseserăm însă pe câmpul de luptă. Ceilalţi candidaţi

erau adunaţi în jurul uşii de intrare a fundaţiei Bute.

— Ouă stricate! spuse Iason, aliatul nostru, ţinându-ne la o parte. Căuta să pună cât mai multă convingere în acest calificativ, dar nu puteam fi de acord cu el. Făceau impresia unei mulţimi strălucite de tineri plini de viaţă şi de deşteptăciune. Mi se păru că-l identific pe McEvans, un băiat mărunţel şi cu ochelari, care stătea rezemat de un stâlp, ţinându-şi mâinile în buzunar şi râzând, da, râzând ca şi cum nu i-ar fi păsat.

În sfârşit auzii un fel de huruit înfundat, care putea să vină şi din inima mea: uşile de stejar se dădură în lături, iar băieţii începură să intre unul după altul. Deodată, când mă pusei în mişcare, îl simţii pe Iason apucându-mă de braţ şi strângându-l ca într-o menghină. Se aplecă, apropiindu-şi capul de al meu, încât puteam simţi suflarea lui caldă şi cu miros greu.

— Ia ceasul meu, Shannon! Nu te încrede în vechiul lor orologiu. Şi păstrează-ţi sângele rece. Şoaptele se făcură răguşite, ochii săi bulbucaţi îi fixau pe ai mei cu teribilă intensitate. Ştiu că poţi câştiga.

Sala fundaţiei Bute, cu vitralii ca o biserică şi cu o orgă ale cărei tuburi lucesc mat pe un balcon, e foarte întinsă. Steaguri sfâşiate de vreme atârnă de pereţi împrejurul sălii. Altele, mai luminoase, se lasă în jos de pe grinzile tavanului, care e deosebit de înalt. În dimineaţa aceea totuşi, o privelişte familiară se oferea ochilor la un capăt al sălii: cam o sută de pupitre vopsite în galben şi numerotate erau orânduite în faţa estradei examinatorului.

Am numărul nouă, la mijlocul primului rând. Câteva caiete cu scoarţe galbene, un toc, un creion, cerneală şi sugative, toate sunt pregătite pentru mine. Adaug la ele ceasul lui Iason, care arată ora zece fără trei minute. În jurul meu, scârţâitul şi fâşâitul au încetat. Examinatorul, un bărbat greoi, cu mişcări încete, purtând o robă decolorată, a şi început să distribuie prima temă: Trigonometria. Închid ochii; când îi deschid, găsesc în faţa

mea tema, tipărită cu litere mici şi clare. O citesc şi, tresărind de bucurie, observ că prima problemă este una pe care Iason, cu o isteţime de necrezut, o prevăzuse. Cunosc soluţia aproape pe dinafară. Strângând din buze, apuc tocul cu o mână care-mi tremură puţin şi trag înspre mine primul caiet virgin. Apoi uitarea coboară asupra mea... nu mai există nimic afară de acest şuvoi neîntrerupt care iese din făptura mea, aplecată peste masă şi căzută într-un fel de transă.

Când mă înapoiai, târziu după-amiază, la Levenford, împreună cu Gavin, trenul era atât de plin, încât nu avurăm posibilitatea să ne comparăm notiţele, dar furăm de acord că tezele de algebră şi de geometrie în spaţiu fuseseră oribil de grele. Făcându-mi griji despre lucruri pe care poate le omisesem, mă simţeam deprimat şi epuizat. Mi-era frig şi, mai ales, picioarele mi-erau reci. Ajuns aci, e mai bine să mărturisesc nu numai că ghetele mele luau apă în chip îngrozitor, ci şi că una din ele, cea stângă, avea în talpă o gaură în care puteai vârâ cu uşurinţă trei degete. În vanitatea mea, preferasem totuşi aceste rupturi cizmuliţelor ascuţite ale lui Kate, care, deşi solide, erau înalte până la jumătatea pulpei. Cu mare ingeniozitate, acoperisem rana cea mai căscată cu o talpă interioară de carton cafeniu, tăiată dintr-o cutie veche de pălării de sub patul Mamei. Totuşi, ploaia şi tăria pavajelor dovediseră curând zădărnicia acestui subterfugiu. În zece minute, îmi rosesem cartonul împreună cu ciorapii şi umblam pe talpa goală a piciorului. Nu e de mirare deci că, şezând în compartimentul plin de aburi, înghesuit între muncitori cu mantale de muşama, de pe care picura ploaia, mă simţeam cam ud.

Iason aştepta trenul în gara din Levenford şi puse imediat stăpânire pe mine. La locuinţa lui, îmi dădu o masă caldă de cotlete cu cartofi, cerându-mi, cu o voce ciudată – stăruitor şi îngrijorat – să-i arăt problemele. Aşezat la masa lui de lucru, sub lampa metalică de citit, el

calculă toate răspunsurile, folosindu-se de logaritmi şi de cărţi cu tabele. Se ridică apoi şi mi le puse în faţă fără a scoate un cuvânt. Comparai rezultatele lui cu ale mele, uitându-mă apoi în ochii lui, care mă priveau încordaţi.

— Da – spusei eu.

— Toate?

— Da – zisei din nou cu modestie, dar exaltat de oftatul lung pe care-l scoase.

A doua zi, sâmbătă, dădurăm probele de franceză, engleză şi chimie aplicată; pentru teza finală, cea de fizică, trebuia să aşteptăm până luni. Îmi pusei în gheată un carton mai gros şi-mi mânjii talpa piciorului cu cerneală, ca măsură de precauţie pentru orice eventualitate, în chip ciudat, principala mea grijă era de a nu fi descoperit, în văzul tuturor candidaţilor, cu această extremitate indecentă, pe jumătate goală. Când coborârăm la capătul liniei de tramvai, un ropot de ploaie se abătu peste noi. Gavin îşi împărţi cu mine impermeabilul, dar, fireşte, nu-şi putu împărţi şi ghetele.

Dar ce importanţă avea? Odată ajuns în sala de examen, uitai de toate aceste nimicuri, prins cum eram în vâltoarea strădaniilor mele. Nu mă gândii la picioarele mele decât când mă găsii din nou în tren. Mă treceau friguri. Îmi dusei mâna la frunte, dându-mi deodată seama că mă durea teribil capul. Eram singur; Gavin rămăsese la Winton, ca să se întâlnească cu soră-sa. În timpul călătoriei îmi scosei capul pe fereastră, în curentul de aer, încercând să-l vindec.

La gara din Levenford, faţa credincioasă şi iscoditoare a lui Iason îmi juca în faţa ochilor. Zâmbii, ca să-i arăt că nu-l făcusem cu totul de ruşine. Mă apucă iarăşi de braţ, mai curând ca să mă protejeze, decât ca să stea pe capul meu, şi mă conduse pe scări până la staţia de trăsuri:

— Eşti frânt de oboseală… şi nu mă mir. Slavă Domnului, te poţi odihni mâine toată ziua.

Făcu luxul nemaipomenit de a mă duce acasă cu o trăsură, iar bunicul ne servi o cină la care, ca să zic aşa,

eram oaspetele de onoare. În timpul mesei, împotriva obiceiului meu, vorbii fără reticenţe. La stăruinţele lui Iason, descrisei lucrarea de franceză şi relatai aproape cuvânt cu cuvânt compoziţia pe care o scrisesem la engleză.

— Bine... bine – mormăi Iason neîncetat, dând într-una din mâini şi devenind din ce în ce mai agitat. A fost o idee excelentă să pui citatele acelea. Ai făcut bine... foarte bine spunând lucrurile astea.

De emoţie, Iason făcea spume la gură. Bunicul era tot atât de mişcat: rar îl văzusem aşa de exaltat. Nu mânca nimic, sorbindu-mi cuvintele. Nu era numai îndrumătorul şi protectorul meu, ci, întinerit, îşi retrăia prin mine anii începuturilor sale; trecea de fapt el însuşi examenul şi se vedea reuşind. Se uită la mine strălucind de mulţumire când Reid îmi declară:

— Nu vreau să spun lucruri pe care să le regret, Shannon. Dar cred că nu te-ai făcut tocmai de râs. Teza de luni e la materia la care eşti cel mai tare. Dacă până atunci Dumnezeu nu-ţi ia minţile, ceea ce nu e cu totul exclus, căci şi eu mă simt aproape ca un nebun, sunt sigur că ai să iei cu ochii închişi cel puţin nouăzeci şi cinci din o sută de puncte. Du-te de te culcă acum şi scoate toată oboseala din tine.

Pe când urcam încet scara, îl auzii adăugând către bunicul, ca şi cum nu i-ar fi venit să creadă:

— N-a greşit nici cu un pas. A răspuns mai bine... mult mai bine decât mă aşteptam.

Ce bucurie, ce supremă încântare! Închisei ochii, ameţit de recunoştinţă, prinzându-mă cu mâinile de rampa scării.

În dimineaţa următoare, duminică, mă deşteptai la şapte şi jumătate. Aveam ameţeală, iar durerea de cap nu încetase. Simţeam o uscăciune chinuitoare în gât şi, cu toate că acea zi cenuşie se anunţa călduroasă, tremuram fără încetare. Ştiam însă că efortul examenului îmi zdruncinase nervii.

— Bunicule – spusei eu – mi-e teribil de frig. O să ţi se pară stupid, dar aş vrea să facem puţin foc.

Mă observa printre gene şi, cu toate că păru oarecum surprins, nu făcu nicio obiecţie. Îmi spuse încet:

— Cred că ai merita puţin foc. Şi-l vei avea. În cea mai bună odaie din casă.

Pregăti şi aprinse focul în salon, încăpere pe care o folosisem atât de mult. Fusese, de altfel, singura perioadă în care, după cunoştinţa mea, acest mausoleu fără întrebuinţare dobândise rangul unei locuinţe omeneşti. Mă simţii mai bine în fotoliul din faţa căminului; mi-era mult mai cald. În adevăr, curând după aceea mă înfierbântai cu totul.

— Ce ţi-ar plăcea să mănânci la cină?

Bunicul intrase şi ieşise din cameră toată dimineaţa, îngrijind de foc şi scrutându-mă cu privirea.

— Cred că n-am poftă de nimic. Nu mi-e foame de loc.

— Cum vrei, băiete.

Şovăi o clipă, dar nu spuse mai mult. Când apăru din nou, avea pălăria pe cap şi un aer indiferent care nu putea înşela pe nimeni.

— Mă duc să iau puţin aer. Nu stau mult.

Se întoarse după o jumătate de ceas împreună cu Reid. Când intrară în cameră, mă găsiră scufundat în fotoliu. Ridicai capul. Iason părea furios şi tulburat.

— Ei, ei! Ce înseamnă toate astea? exclamă el pe un ton sever, cu totul neobişnuit la dânsul. Încerci să ne faci să credem că eşti bolnav? Să ştii că nu se prinde, băiete! Dacă crezi că poţi să dai bir cu fugiţii la ultimul hop, te înşeli grozav!

Îi dădu înainte cu gura pe acest ton, trăgând cu un gest violent un scaun lângă fotoliul meu şi apucându-mi mâna cu aerul unui om care nu înţelege să admită ca cineva să-şi bată joc de el.

— Da, poate că ai puţină febră. Dar n-o să-ţi luăm temperatura. N-am termometru şi nu vreau să-ţi bag gărgăuni în cap. N-ai decât o răceală.

— Da, domnule profesor – spusei eu cu greutate. O să mă fac bine până mâine.

— Sper şi eu. Şi nu te mai înduioşa atât de afurisita ta suferinţă! Ţi-am mai spus să nu-ţi ieşi din pepeni. Vino-ţi în fire şi încearcă să mănânci ceva. Se întoarse către bunicul. Adu-i puţină budincă cu lapte şi ceva fructe rămase de aseară.

Când bunicul ieşi, el îşi reluă firul:

— După toate prin câte am trecut împreună, te duc la examen să ştiu că trebuie să te umplu până la urechi cu rachiu. Capul ţi-e limpede?

— Foarte limpede, domnule profesor... doar puţin cam ameţit.

Bunicul se întoarse cu o farfurioară de marmeladă de mere cu cremă de lapte şi ouă. Mă îndreptai în fotoliu, hotărât să fac tot ce pot, dar după ce încercai să mănânc câteva linguri, mă uitai melancolic la Reid.

— E gâtul, domnule profesor.

— Gâtul, hai? Urmă o pauză. Ei, să vedem ce-i acolo.

— Vino încoace.

Mă duse la fereastră şi-mi potrivi, fără prea multă cruţare, capul aşa ca lumina să cadă în gura mea, pe care, cu efort, o ţineam larg deschisă. Se uită un moment, cu atenţie, în gâtlejul meu; apoi, din schimbarea imediată a atitudinii lui, manifestată prin slăbirea strânsorii mâinilor sale, simţii dezastrul.

— Ce aţi găsit, domnule profesor?

— Nimic... nu sunt sigur. Îşi luă ochii de la mine şi spuse cu glas stins, ca un om zdrobit: O să aducem doctorul.

În timp ce ieşea, mă întorsei clătinându-mă la fotoliul meu. Ştiam acum că sunt foarte bolnav. Mai rea decât toate era însă teama teribilă ce creştea în mine, umplându-mi capul, care-mi vâjâia – teama de a nu fi în stare să-mi completez examenul a doua zi. Bunicul şedea în faţa mea, drept, nemişcat şi tăcut.

În mai puţin de un ceas, Iason se întoarse cu doctorul

Galbraith. Acesta aruncă o privire competentă în gâtul meu, dând apoi din cap către Iason:

— Culcaţi-l în pat! spuse el.

CAPITOLUL XII

Îndată ce inflamaţia acută a cedat şi membrana începe să se desprindă din gât, difteria nu e nici dureroasă, nici de lungă durată. După primele câteva zile de febră, urmează o perioadă de toropeală: pulsul bate încet, iar nervii sunt într-o stare de plăcută destindere. Uneori acest lucru merge prea departe, şi laringele sau chiar inima refuză să funcţioneze, determinând pe medic să vină în grabă cu o siringă plină. În cazul meu însă nu se produse o asemenea dramă. Atacul nu era grav, iar doctorul Galbraith promise că voi fi din nou pe picioare în mai puţin de două săptămâni. După luni întregi de chinuitor efort; era odihnitor să poţi sta liniştit, culcat, absolut nemişcat, pe spate, cu mâinile întinse moale pe cuvertură, cu ochii la raza de soare ce pătrundea prin fereastra îngustă a dormitorului şi făcea încet, plină de atomi de praf jucăuşi, ocolul odăii, pe măsură ce ziua înainta.

Să nu vă închipuiţi că dezamăgirea şi deznădejdea îmi torturau mintea – departe, departe de aşa ceva. Da, aveam credinţa fermă, izvorâtă din starea mea de slăbiciune, că examinatorii aveau să-mi acorde, cu deplină nepărtinire, o notă mijlocie pentru teza pe care n-o putusem da. Chiar şi Iason mă lăsase să înţeleg că acest lucru nu era cu neputinţă. Când rezultatele aveau să fie anunţate... Închisei ochii cu un uşor surâs plin de încredere.

Tata şi Mama nu se întorseseră încă. Judecând după cărţile poştale pe care Mama le trimitea bunicului, vizita

la Londra părea să fi avut succes. Tata „băgase bani în casa lui Adam” şi în urma acestei investiţii, care părea să i se cam fi suit la cap, aveau să-şi întrerupă călătoria de întoarcere, spre a petrece încă o săptămână, la rudele din Kilmarnock ale bunicii. Urmau să sosească, împreună cu bunica, cam peste zece zile. Consultând calendarul, bunicul şi cu mine făcurăm socoteala că puteam să mă scol din pat în ajunul înapoierii lor. Aceasta împrejurare norocoasă ne satisfăcu pe amândoi.

Bunicul era destul de bun ca infirmier. În timpul delirului meu, la începutul bolii, îl vedeam, ca printr-un văl, mişcându-se zi şi noapte prin odaie, în papuci, şi aplecându-se ca să-mi dea doctoria sau să mă şteargă în gât. O auzeam şi pe doamna Bosomley predând bunicului pe după cearşaful muiat în acid fenic, care era atârnat în faţa uşii mele, o formă cu jeleu sau cu budincă rece, pe care mi-o gătise. Nu aveam faţă de ea sentimente de arhanghel răzbunător.

Deşi fusesem izolat, nu eram lipsit de vizitatori. Doctorul Galbraith, cu firea lui seacă, necomunicativă şi cam aspră, sosea în fiecare zi. Dacă recunoscuse cumva în mine pe unul din spectatorii bizarului episod de la familia Antonelli, nu făcu totuşi niciodată aluzie la el. Kate veni de câteva ori până la uşa casei, fără însă a intra, de teamă să nu ducă copilului ei infecţia, Murdoch avea mai puţine motive de a-şi lua precauţii, dar, chiar şi aşa, vizitele sale frecvente mă bucurau şi mă măguleau. Începui să aştept cu plăcere zgomotul paşilor săi grei, conversaţia sa banală, întretăiată de pauze lungi, glumele sale greoaie (pe care le cunoşteam pe dinafară), buletinele sale despre progresele noii garoafe. Gavin, fireşte, dorea mult să mă viziteze, dar bunicul îmi sfâşia aproape inima refuzând să-l lase să vină. Mă întremam însă repede şi aveam să-l văd în curând.

Se apropie acum o zi care nu mai poate fi trecută sub tăcere – ziua de 20 iulie, neuitată pentru mine. Uneori nu

am nimic altceva de povestit decât întâmplări banale şi absurdităţile săvârşite de un băiat în procesul dureros al creşterii. Ziua aceasta însă – acest 20 iulie – îmi dăinuie în memorie şi va trebui din nou amintită cu mulţi ani mai târziu. A fost o zi înspăimântătoare.

Era într-o miercuri. Dimineaţa trecuse fără niciun eveniment, afară de faptul că ieşisem îmbrăcat din odaie şi făcusem câţiva paşi în grădină. După dejun, bunicul, profitând de acea după-amiază plăcută, instalase pentru mine un scaun pliant pe iarba din spatele casei; mă aşezasem acolo, cu o scândură sub picioare şi o pătură pe genunchi, bucurându-mă de căldura binefăcătoare a soarelui. Când eşti în convalescenţă, simţi uneori că-ţi creşte inima în faţa strălucirii uitate a lumii exterioare, la fel ca în faţa cântecului păsărilor, care răsună când cerul se înseninează după ploaie. Bunicul era ocupat în casă cu îndepărtarea dovezilor bolii mele, care nu putea decât să-l indispună pe Tata. De altfel, cum domnul Reid luase asupra sa onorariul doctorului, nici nu era nevoie să afle de ea.

Curând auzii paşi pe pietrişul de pe cărare: erau paşii viguroşi ai lui Iason. Ocoli colţul casei şi se aşeză zâmbitor lângă mine, pe iarbă.

— Te simţi mai bine?

— O, sunt perfect sănătos acum.

— Bravo!

Dădu din cap, culese un fir de iarbă, aruncându-l.

Urmă o tăcere. Reid medita, mişcându-şi ochii, în chip bizar, când încoace, când încolo.

— Ai ştiut să iei bine lucrurile, Shannon. Mult mai bine decât mine. Trebuie să recunosc că în ziua când te-ai îmbolnăvit, aş fi fost în stare să vărs lacrimi de sânge. Dar trebuie să trecem peste dezamăgirile noastre, în asta constă arta de a trăi. Dar, pentru că veni vorba, ai citit *Candide*[42]?

— Nu, domnule profesor.

---

[42] Povestire de Voltaire (n.t.)

— Trebuie să-ţi împrumut cartea. Vei afla atunci cum, din mila providenţei, totul se întoarce spre bine.

Îl privii îndelung, fără a izbuti să-i pătrund gândul. Faptul că menţiona cu justeţe intervenţia providenţei îmi trezi însă atenţia, ba chiar mă tulbură. Deodată spuse:

— Rezultatele concursului Marshall nu vor fi anunţate decât peste o săptămână. Se opri puţin, continuând apoi cu fermitate: L-am văzut însă tocmai pe profesorul Grant, care mi-a comunicat notele.

Inima mea, deşi susţinută de medicamentul cu stricnină al doctorului Galbraith, începu să zvâcnească puternic. Mă aplecai spre el, cu mâinile încleştate. Gâtul mi se uscase şi abia mai răsuflăm. Dându-şi seama parcă de aceasta, Reid vorbi repede, lepădându-şi ascunsa lui amărăciune şi fixându-mă cu ochii aceia mari şi bulbucaţi, care aveau o expresie aproape patetică:

— McEvan.

Copilul minune câştigase. Băieţii de soiul ăsta câştigă totdeauna burse, cu toate că uneori e nevoie de un atac de difterie pentru a le îngădui acest lucru.

Străpuns de durere, îmi aţinteam privirea asupra lui Reid, care, tot smulgând şi aruncând alte smocuri de iarbă, continuă:

— N-am obţinut decât nouă sute douăzeci de puncte.

Observai vag că bunicul ieşise pe uşa bucătăriei, aşezându-se lângă noi pe peluză, şi înţelesei că aflase vestea. Reid îl pusese în curent când sosise. Îmi lăsai capul în jos, cuprins brusc de o durere care-mi întuneca vederea. Cu buze palide întrebai:

— Cine a fost al doilea?

Tăcere.

— Tu... cu douăzeci de puncte în urma lui... chiar fără teza de fizică. Am încercat, căzând aproape în genunchi în faţa lor, să-i conving ca să-ţi dea o notă mijlocie la această materie. Le-am propus să le arăt notele tale din clasă. Le-am spus că ai fi luat nu douăzeci şi cinci, ci nouăzeci şi cinci de puncte. Glasul lui se întunecă, luând

un ton chinuit şi amar. În zadar! Nu puteau sau nu voiau să calce regula.

Din nou tăcere. Nici acum nu puteam crede în certitudinea căderii mele. Eram convins că mi se rezerva o surpriză ulterioară. Ca şi cum ar fi vrut să uşureze cumplitul zbucium al inimii mele, Iason adăugă:

— Blair e al treilea, cu un punct în urma ta.

Doi băieţi într-o barcă, pe lacul luminat de razele lunii: „Unul din noi doi, unul din noi doi trebuie să învingă”. Cuprins brusc de o adâncă compătimire faţă de Gavin, uitai într-o clipă de propria mea suferinţă şi umilire.

— Ştie de asta?

Reid clătină din cap.

— Încă nu.

Deodată, bunicul vorbi cu glas sumbru, nu glasul de ieftină trăncăneală, ci glasul unui om care a cunoscut şi el nenorocul, un glas ce anunţă, în silă, un lucru trist, care, mai curând sau mai târziu, tot trebuie spus. Bunicul nu se putea hotărî niciodată să-mi exprime direct compătimirea lui. Cred că dorea, în acel moment, să mă distragă de la copleşitoarea suferinţă a propriei mele înfrângeri.

— Primarul Blair a suferit o teribilă lovitură.

„Mă uitai la el ameţit...

— Ce înţelegi prin asta?

— E ruinat, întreprinderea lui a sfârşit prin a da faliment.

Şedeam înlemnit de această veste uluitoare, care-mi sporea durerea. Tatăl lui Gavin falit, distrus şi dezonorat... Pentru Gavin, pierderea bursei Marshall nu însemna nimic; nimic pe lângă asta. Văzui deodată faţa albă şi mândră a acestui băiat, care-l adora pe tatăl său ca pe un zeu din Olimp. Simţii că trebuie să mă duc îndată la el.

Avui destulă prezenţă de spirit ca să nu pomenesc de intenţia mea. Nimeni nu părea să mai aibă ceva de spus. Aşteptai până când bunicul intră cu Iason în casă; pe urmă, fără a cere voie, mă furişai pe cărarea din jurul casei până în stradă. Nici nu observam cât de şubrezite

îmi erau picioarele; voiam să-l găsesc pe Gavin.

Nu era acasă. Nu se vedea nimeni în preajma casei primarului, nici servitoarea, nici grădinarul; în spatele lampadarelor oficiale părea să domnească agitaţie şi zăpăceală. După ce bătui de trei ori la uşă, domnişoara Julia Blair întredeschise uşa, temându-se parcă să descopere un nou dezastru. Îmi spuse cu o voce alterată că Gavin plecase pentru câteva zile la nişte prieteni din Ardfillan; îi telefonase şi avea să se întoarcă cu trenul de la ora patru.

Ştiam că o să coboare din tren la halta Dalreoch. Cerul era alb de arşiţă. Oamenii umblau în cămaşă, purtându-şi haina pe braţ şi făcându-şi vânt cu pălăria. Abia mă târâi pe drum, luptându-mă cu slăbiciunea pe care o simţeam în picioare, şi ajunsei la poarta staţiei de triaj tocmai când trenul de la Ardfillan sosea. Aşteptai acolo, pe locul meu obişnuit, căutând să-l zăresc pe Gavin prin praful fierbinte, întretăiat de şinele lucioase.

Era acolo. Îl văzui sărind de pe scara vagonului şi începând să traverseze staţia. Nu mă vedea. Faţa lui era mai albă decât albeaţa cerului, ochii lui căutau drept înainte. Ştia.

Şeful de manevră fluiera, agitându-şi drapelul verde. O locomotivă de tren de marfă manevra încet nişte vagoane. Dintr-un vagon tras la rampă, hamalii descărcau alene butoaie de cartofi pe un camion cu cai. Tabloul mi-a rămas întipărit în memorie, parcă ars cu fierul.

Când trenul de pasageri ieşi din staţie, Gavin, trecând peste şine, pierdut în gândurile sale şi trăindu-şi propria durere, păru să nu observe trenul de marfă care manevra încet pe cealaltă linie. Nu se uita în direcţia în care mergea. Înainta drept spre locomotiva ce se apropia. Tresării şi scosei un strigăt puternic ca să-l previn. Mă auzi. Văzu locomotiva. Dar, o, Doamne! Se oprise. Părea a-şi fi prins piciorul în macaz. Se apleca, se sucea, trăgea cu toată puterea.

— Gavin! Gavin! strigai eu alergând înspre el.

Ochii lui, două puncte întunecate în obrazul acela alb, se întâlniră cu ai mei peste liniile ce luceau. Căută cu frenezie să-şi desprindă piciorul dintre şine, dar nu izbuti. Atunci locomotiva dădu peste el. Înainte de a putea striga din nou, auzii propriul lui ţipăt şi o ceaţă roşie mă învălui.

Când îmi revenii în fire, staţia de triaj era plină de lume care vocifera şi forfotea. Mecanicul locomotivei, răsucind în mâinile lui agitate o cârpă plină de unsoare, explica unui ofiţer de poliţie că nu avea nicio vină. Oamenii exclamau zguduiţi: „Ce tragedie! Tatăl lui...” Căutau să demonstreze că Gavin se sinucisese.

Mă întorsei anevoie acasă, sprijinindu-mă de pereţi şi scrâşnind din dinţi ca să-mi înnăbuş leşinul ucigător. Aşteptam cu nerăbdare să se lase întunericul. Dar când noaptea veni, nu putui dormi. Dedesubtul durerii mele, un amar resentiment începu să crească în mine. Ce naiv, ce credul fusesem! Gândurile mele chinuite nu erau încă clare, dar zbuciumat de o sumbră şi bruscă răsturnare a simţămintelor, îmi dădeam seama că ajunsesem la un moment de criză al vieţii mele.

A doua zi, Tata şi Mama se întoarseră împreună cu bunica, şi cum mă încuiasem în odaia mea, auzii de acolo agitaţia sosirii lor. Bunica striga după mine. Eu însă nu răspunsei.

Ieşii pe ascuns din casă şi apucai încet în lungul străzii, trecând pe lângă cei trei castani ce se profilau pe cer, până la casa unde storurile erau trase, parcă spre a o apăra de frumuseţea prea persistentă a lumii.

Pe când umblam obosit, cu ochii pierduţi, ţinând mâinile în buzunar, degetele mele dădură de o mică medalie „făcătoare de minuni”, ce-mi fusese dată în vremea când – copil naiv ce credea în basme – stătusem aşezat pe iarbă, lângă tufele de lămâiţă din grădina mănăstirii. Oftai din adâncul pieptului şi, apucând mica podoabă sfântă, o zvârlii tremurând.

Isprăvisem cu Dumnezeu. Nu exista Dumnezeu, nu exista dreptate pe pământ. Toate nădejdile îmi pieriseră.

Nu rămânea decât o sfidare oarbă a cerului.

Gavin zăcea pe patul din camera lui, pierdut într-un somn adânc – într-o visare din care nu avea să se mai trezească.

Cu pleoapele închise, cu faţa intactă şi calmă, plutind în acest vis, era tot hotărât, mândru şi distant – departe de orice.

Julia Blair, cu ochii înroşiţi de plâns, îmi arătă în tăcere gheata lui Gavin, al cărei toc solid aproape că-l smulsese în eforturile lui de a-şi desprinde piciorul înţepenit în macaz. Nu, nu capitulase. În visarea ei, această inimă vitează se odihnea, tot neînvinsă.

CARTEA A TREIA

CAPITOLUL I

Într-o seară de februarie, ieşeam pe poarta fabricii. Simţeam sub tălpile cu cuie ale bocancilor pământul îngheţat. În lumina felinarelor, filtrată prin aureolele ceţoase cu care aerul rece le încercuia, îl zării pe Luke, băieţelul lui Kate, care-l aştepta pe tată-său. Această bruscă dovadă a trecerii timpului mă luă prin surprindere, aproape ca o lovitură. Vai, începeam să îmbătrânesc, aveam şaptesprezece ani!

— Dă-mi un penny, Robie! spuse el, alergând spre mine.

Era voinic şi rumen la faţă, iar ochii îi străluceau de important ce se simţea.

Mă scotocii cu mâna îngheţată în buzunarul salopetei mele soioase şi găsii o monedă.

— Ar trebui să spui „te rog”.

— Te rog.

— Ştii cine-mi dădea gologani când eram cam de vârsta ta?

Vorbeam ca un patriarh. El însă, cu ochii la ban, nici nu asculta ce-i spuneam. Dar ce importanţă avea? Era una din mângâierile vieţii mele – această viaţă încărcată deja de ani şi de amărăciuni şi practic încheiată – să-i dau câţiva bani, să-l iau în după-amiezile de duminică la meciul de fotbal, unde, uitând de sumbra mea demnitate, aplaudam tot atât de nebuneşte ca şi el.

— Taică-tău vine în cinci minute – îi spusei eu peste umăr, trecând înainte. Mi-a dat drumul mai devreme astă-seară.

— Ca să mergi la concert? strigă el după mine.

Dădui din cap, dar confirmarea mea se pierdu în întuneric. Gândul acesta îmi încălzi inima, făcându-mă să trec cu paşi mai uşori prin parcul comunal, unde bătea un vânt rece; plăcerea ce mă aştepta în seara aceea îmi alunga copleşitoarea şi inevitabila oboseală. De astă dată n-aveam să adorm la masă imediat după cină. Trecui absorbit prin faţa bisericii Sfinţilor Arhangheli, fără a-mi încleşta teatral pumnul în întuneric – obişnuitul meu gest de sfidare.

Curând după moartea lui Gavin, când eram pe punctul de a părăsi liceul, canonicul Roche mă convocase la presbiteriu. Mă primi foarte prietenos în biroul său şi, după cee umblă câtva timp încoace şi încolo cu mâinile în buzunarele sutanei, se întoarse spre mine. Ochii lui verzi se aprinseseră şi mă măsurau cu simpatie.

— Dragă Shannon, tot ceea ce ţi s-a întâmplat poate că nu este altceva decât o încercare de la Dumnezeu, pentru a-ţi arăta calea pe care să apuci.

Îmi lăsai ochii în jos.

— Ai de gând să lucrezi la fabrică?

— Da – spusei eu – e cam singurul lucru care mi-a rămas de făcut.

— Nu sunt multe posibilităţi într-un oraş mic ca Levenford. Reflectă şi-mi zise: Robert... te-ai gândit vreodată la preoţie?

Mă înroşii la faţă, uitându-mă tot timpul în covor.

— Da, m-am gândit.

— E o viaţă minunată, dragul meu. Nu-ţi fac făgăduieli goale. Există un fond diocezan destinat sarcinii de a pregăti băieţi pentru preoţie. Fondul nu e mare şi, bineînţeles, candidaţii aleşi sunt puţini la număr. În cazul tău însă, am scris despre tine episcopului, vei fi ales imediat şi poţi pleca la seminar săptămâna viitoare, dacă doreşti.

Stăteam tăcut şi ruşinat. Canonicul Roche se aştepta vădit să-i primesc cu entuziasm propunerea.

— Ei bine... – făcu el zâmbind. Ce-ai de zis?

— Îmi pare rău – rostii eu cu glas sugrumat – dar prefer să nu fac acest pas.

Canonicul păru surprins şi spuse repede:

— Nu vrei să fii hirotonisit?

Buzele îmi păliră, iar fălcile mi se încleştară.

— Nu pot – spusei cu desperare. Nu vreau!

Urmă o tăcere mult mai lungă, după care canonicul Roche vorbi pe un ton diferit.

— Nu vreau să te influenţez. Trebuie să hotărăşti singur. Ţin însă să subliniez că n-ai să te întâlneşti în fiecare zi cu o asemenea favoare spirituală şi materială. Şi, fireşte, n-o putem ţine multă vreme la dispoziţia ta. Vino sâmbătă din nou la mine.

Ieşii în atmosfera cenuşie a după-amiezii. La sfârşitul săptămânii nu mă întorsei la presbiteriu. Îndrăzneala mea de a-l înfrunta pe canonicul Roche mă uimea. Dar sămânţa răzvrătirii încolţea repede în pieptul meu. Dacă Dumnezeu nu-mi permitea să devin om de ştiinţă, nu vedeam niciun motiv ca să-i cedez devenind preot. Preferam orice decât asta. În adevăr, în acele împrejurări, perspectiva de a intra în fabrică dobândea o atracţie specială pentru mine. Înşelat în speranţele mele şi plin de amărăciune, agitat de idei noi şi teribile, doream, cu orice risc, să mă supun celor mai grele încercări ale soartei. Şi, mai presus de orice, voiam să arăt că nu-mi pasă.

Acum, după optsprezece luni, cea mai mare parte din aceste forţe se cheltuiseră. Tot îmi mai dramatizam situaţia. În adâncul sufletului, simţeam însă mai multă nelinişte şi mai puţin eroism. Oare n-aveam să ajung niciodată să cunosc viitorul strălucit la care râvneam şi care părea mereu că trece pe lângă mine?

Preocupat de aceste gânduri, nu aveam poftă să fiu deranjat; cotind însă spre Drumbuck Road, o siluetă, o preacunoscută siluetă se desprinse de zidul din colţ, în penumbra căruia se pitise. Cu un scurt salut, se ţinu după mine, târşâindu-şi paşii.

Era pacostea mea, moştenită de pe urma bietei Mame: bunicul.

— Eşti cam grăbit astă-seară, Robert.

Îi răspunsei cu jumătate de gură, întrebându-mă ce-o mai fi având de gând. Cu o săptămână înainte, îl găsisem în faţa Barului ajustorilor, ţinând unui grup de ucenici, adunaţi în jurul lui, o cuvântare despre dreptul de vot al femeilor.

— Mă întrebam, băiete, dacă n-ai fi dispus să-mi avansezi ceva bani. Nimica toată. O jumătate de şiling, pentru un mandat poştal.

Îmi urmam obosit drumul, dezaprobându-l în tăcere. Concursurile acestea, cu care se ocupa jumătate din zi, făceau parte din ceea ce numea „noua lui eră”. Pentru a se bucura din plin la bătrâneţe, dorea să se îmbogăţească, ceea ce-i apărea ca un joc de copil pentru un om cu posibilităţile sale. În sala de lectură a bibliotecii publice, el tăia nevinovat, din ziare, chiar sub nasul pedantei bibliotecare, orice anunţ care-i făgăduia să-l îmbogăţească – şi diversitatea acestor tăieturi era de necrezut. În camera sa, el ticluia o voluminoasă corespondenţă, completând fraze cu cuvinte ce trebuiau ghicite, găsind rime, potrivind ultimul vers la câte un „limerick”[43] sau fabricând un întreg vocabular din şase litere ale alfabetului, alese cu chibzuinţă de redactorul *„Revistei căminului”*. Nu puteam să-l întâlnesc pe scară fără ca să mă acosteze, scoţând, cu un aer confidenţial, din buzunar, o bucată de hârtie mototolită.

— Fii drăguţ şi ascultă asta, Robert.

Îşi dregea glasul şi citea:

A fost un biet om cu belele,
Purtând ghete strâmte şi grele.
Când nu mai putea,
El degrab’ le scotea…

[43] Poezioare comice sau absurde de cinci versuri cu rima *aa bb a*. (n.t.)

Triumfător, el adăuga ultimul vers – lovitura sa de maestru:

Făcându-i-se rău peste ele.

Dar scrisorile ce le arunca în cutia roşie a poştei nu aveau o soartă mai bună decât fulgii de zăpadă ce cad într-un foc. Furios de lipsa lui de succes, declară că aceste concursuri de poezioare sunt o mare escrocherie şi se aplecă cu entuziasm de anagrame, la care, ştia el, un tâmplar de mobile dintr-un oraş vecin câştigase o mie de lire.

Ţinându-se acum de mine, în lumina palidă a amurgului, căuta să mă convingă, făcând să-mi lucească înaintea ochilor perspectivele unei recompense.

— O să ţi-i dau înapoi din câştigurile mele. Poşta se închide la şase şi jumătate, iar mâine e ultima zi.

— Nu-ţi dau niciun ban – îi răspunsei scurt. Şi nu numai atât, dar ai să te întorci imediat în cameră. Ies şi eu o dată astă-seară, şi dacă-mi încurci socotelile prin vreuna din năzbâtiile dumitale, să ştii că-ţi rup gâtul.

Tăcere, tăcere mâhnită. Unul din aspectele cele mai rele ale „noii ere” a bunicului era noua lui susceptibilitate faţă de mustrări. Intrai în casă plictisit de ieşirea mea; din fericire, însă, nu vorbisem destul de aspru ca să-l indispun. Îl urmării cu privirea suind încet scara. Avea acum respiraţia scurtă şi paşii îi tremurau la orice urcuş. Aşteptai până ce îl auzii închizându-şi uşa. Liniştit astfel în privinţa lui, intrai în bucătărie.

Aşezat la masă şi ungându-şi metodic pâinea cu un strat subţire de margarină, Tata mă salută din cap. Bunica însă fu aceea care, în timp ce scoteam murdăria de pe mine la spălătorul din dosul bucătăriei, îmi puse în linişte, dar cu multă îndemânare, pe masă mâncarea de seară păstrată la cuptor. Cele douăsprezece luni de când avea răspunderea gospodăriei îi împrospătaseră puterile

şi o făcuseră mai blândă.

....

Mama se stinsese, ea care fusese sufletul acestei case. O sincopă neaşteptată o răpise cu un an înainte, în acea noapte de iarnă când Tata făcuse o scenă grozavă la citirea scrisorii primite de la Adam cu privire la banii săi. Nimeni nu bănuia că era bolnavă, afară poate de ea însăşi; dar evocând cu remuşcări trecutul, nu puteai să nu-ţi aminteşti de gestul tot mai frecvent cu care, atunci când era agitată, îşi ducea mâna în partea stângă a pieptului, ca şi cum ar fi vrut să-şi înnăbuşe o durere prin presiunea degetelor şi să-şi susţină inima care slăbea.

Îşi apăsa pieptul cu mâna în acest chip, când o găsisem singură în salon, palidă la faţă şi respirând chinuit.

— Eşti bolnavă, Mamă. Lasă-mă să chem doctorul.

— Nu – gâfâi ea. L-am supăra şi mai mult pe Tata.

— Dar trebuie... Eşti într-adevăr bolnavă.

Abia avui timpul să alerg după doctorul Galbraith. Când mă întorsei cu el, intrase deja în comă.

— Epuizare – fu scurtul comentariu al lui Galbraith, când nu-i mai putu simţi firişorul slab al arterei sub apăsarea degetelor lui.

Tata, consternat, dar jignit de neobişnuita cheltuială, întrebă cu voce stinsă:

— Vii şi mâine, doctore?

— Nu – spuse brutal doctorul Galbraith, întorcându-şi capul. Mâine n-o să mai fie aici. Iar dumneata să fii mulţumit că nu cer o autopsie.

Mă cutremurai la gândul că acest trup fără apărare ar putea fi profanat pe o masă de marmură a morgii. Cât despre Tata, chiar după ce trecuseră săptămâni de la înmormântarea ei, părea încă a nu voi să creadă că îndrăznise să-l părăsească, cu toate că amintea cu mândrie de numărul de coroane ce fuseseră depuse.

— Spunea totdeauna că am să-i supravieţuiesc – remarca el adesea cu un aer de reproş.

Spre mirarea mea, nu vânduse lucrurile Mamei. Luase

obiceiul să se ducă în după-amiezile de duminică în odaia de culcare, unde scotea din dulap puţinele ei rochii, le peria cu grijă şi le aşeza apoi la loc. Începea să-i lipsească.

Nici eu nu-mi dădusem seama cât de mult îi datoram în vremea când îşi ducea cu sfială munca ei de sclavă, silindu-se totdeauna să facă tot ce era în stare, să menţină coeziunea familiei, să-l împace pe Tata şi să-i modereze teribila lui zgârcenie, să-şi ţină capul sus în faţa lumii din oraş, să-i mulţumească pe toţi – biată roabă tăcută şi slabă, suflet eroic. Îşi avea şi ea cusururile ei: grijile băneşti o făceau deseori să fie tăioasă şi ursuză. În anii mei de şcoală, ea reţinea uneori cei câţiva şilingi de taxe până când directorul venea în clasă, mă ţintuia cu privirea şi anunţa, spre marea mea ruşine: „Un băiat din clasa asta nu şi-a plătit taxele”. De asemenea, când agentul venea la ea ca să încaseze prima de asigurare a bunicului, sau când lăsa din greşeală fiertura de ovăz să se ardă şi sa se afume, o apucau accese de durere şi desperare; cu capul lăsat într-o parte, cu o şuviţă de păr atârnându-i aproape în ligheanul de apă cu săpun, ea se apuca, strângând din buze cu o teribilă resemnare, să frece duşumele din pod şi până în pivniţă. Cu toate acestea era fiinţa cea mai aproape de sfinţenie pe care am cunoscut-o vreodată. Numai pentru că aveam eu însumi destule motive de tristeţe, mă sileam, cu o dragoste recunoscută prea târziu, să mi-o amintesc scuturându-şi blana înainte de plecarea în vacanţă şi zâmbind sub razele soarelui...

Tata muşcă acum cu grijă din pâinea cu margarină, aruncându-mi o privire deschisă, aproape prietenoasă – căci de când începusem să aduc un salariu bun în casă, îmi dădea semne vădite de atenţie, făcându-mi adesea confidenţe la masa de seară.

— E într-adevăr de necrezut – spuse el – cât s-a urcat preţul untului: aproape un şiling şi jumătate la kilogram.

Mă întreb unde o să ajungem. Noroc că acest nou surogat e tot atât de gustos şi chiar mai hrănitor.

Bunica – adevărat model de stăpânire de sine şi echilibru moral – croşeta de zor cu ceaşca de ceai în faţă. Era încă foarte activă şi conducea cu pricepere menajul. O ajuta o fată angajată cu ziua, care-i fusese recomandată de o organizaţie de asistenţă socială din oraş. Avea tăria să se opună economiilor prea caraghioase ale Tatii şi insistase asupra nevoii de a tocmi această fată.

— Nu am mai primit nicio veste de la Adam – urmă Tata cu voce stinsă. Lucrurile nu pot continua aşa. Le-am spus lui Murdoch şi lui Kate să vină duminică spre a sta de vorbă cu mine despre treburile astea. Mi-ar plăcea să fii de faţă şi tu, Robert.

Mormăii că sunt de acord şi continuai să mănânc, făcând cu furculiţa semn bunicii să-mi mai dea puţină varză. Se execută îndată. Deşi mâncarea era foarte simplă, mă săturai, bunica fiind totdeauna gata să mă servească. Exista, de fapt, acum, o alianţă tacită şi statornică între bunica şi mine, ceea ce dovedea, desigur, că mă privea cu alţi ochi. Acest lucru îmi dădea aceeaşi misterioasă satisfacţie ca şi mâinile mele bătătorite şi unghiile rupte, oboseala de care nu scăpăm şi tusea ce începuse să mă supere şi pe care o agravam, în mod conştient, fumând.

Când isprăvii să mănânc, mă urcai în cameră. Sophie Galt, fata cu ziua, îi dusese bunicului tava cu cina lui şi îmi desfăcea acum patul înainte de a pleca acasă. Era mică şi pământie la obraz şi scurtă în picioare, lucru pe care-l ascundea sub o rochie de satin făcută de bunica. Avea vreo şaptesprezece ani şi era unul din numeroşii copii ai unei familii din Ulicioară. Era puţin saşie, astfel că părea să te observe tot timpul cu coada ochiului.

— Te duci deseară la Sala comunală, Sophie?

— O, nu! De unde să capete o fată ca mine un bilet? Îmi aranjă perna cu multă minuţiozitate. Tata însă a

primit unul de la club. Cred că o să-l vezi acolo.

După o scurtă tăcere, îşi aruncă privirea în jurul odăii, apoi întrebă, fără a se uita direct la mine:

— Mai doreşti ceva?

— Nu, Sophie, sunt sigur că nu.

Mai zăbovi puţin, netezi cu mâa cuvertura, tuşi, oftă şi sfârşi prin a ieşi din odaie.

Pregătirile mele pentru concert nu fură complicate. În ultimii doi ani, grija deosebită ce o purtam propriei mele persoane făcuse loc unei voite neglijenţe. Când îmi scosei cămaşa, mi se înfăţişă imaginea unui găligan cu pielea albă, prin care se numărau coastele, cu antebraţele pârlite şi băşicate, şi cu aceeaşi faţă palidă, dominată de coama de păr roşu ca para. Mă hotărâi cu perversitate să nu-mi pun guler, legându-mi în jurul gâtului acel soi de eşarfă pe care îl arborau muncitorii. Eram şi eu muncitor şi, pe deasupra, fabian[44] şi, zău, nu înţelegeam să mă ruşinez de aceasta!

Când fui gata, intrai în odaia bunicului. Stătea răsturnat în fotoliul lui, ţinând într-o mână o carte nouă legată în piele, cu muchiile aurite, iar în cealaltă, o bucată de pâine cu brânză, pe care o luase de pe tavă.

— E în adevăr remarcabil, Robert – spuse el muşcând din pâine, fără a-şi ridica ochii de pe carte. Sunt zece metri de intestine în corpul omenesc.

Cartea aceasta, al cărei aspect luxos mă făcu să mă înfior, făcea parte dintr-o grămadă mare de volume identice, aşezate lângă perete şi care sosiseră cu o lună înainte, ca pachet expres pe adresa: „Domnului Alexander Gow, agent acreditat şi plasator al Enciclopediei medicale casnice. Societate anonimă”. Pachetul era însoţit de un teanc de prospecte care spuneau: *„Sunteţi datori faţă de cei ce vă sunt dragi... Peste o mie de diagrame şi figuri... Remedii împotriva a patruzeci şi patru de otrăvuri, bolilor de femei, punctelor*

[44] Adept al ideilor preconizate de Societatea Fabiană, organizaţie socialistă reformistă. (n.t.)

negre... Scris pe înţelesul tuturor... Senzaţional, îndrăzneţ... Convingeţi-vă singuri... Nu ne trimiteţi niciun ban, agentul nostru acreditat vă va vizita în fiecare săptămână...”

Bunicul umbla acum neobosit din casă în casă, prin părţile periferice ale oraşului, continuând totodată, cu interes, să-şi îmbogăţească propriile cunoştinţe medicale. Observasem însă, plin de presimţiri rele, că talentele sale personale îl puneau mai degrabă în măsură de a încasa sume în numerar, decât de a da socoteală de ele. Deşi vremea când copia acte pentru domnul McKellar trecuse definitiv, bătrânul tot mai avea un scris caligrafic, uneori cam tremurat, dar înşelător de fin. În acel moment, ochii îmi căzură pe o scrisoare din vălmăşagul de hârtii de pe masa lui: *„Preastimate domn! Ca răspuns la stimata dv. cerere de referinţe, mă grăbesc să vă indic numele ginerelui meu, care deţine importantul post de Şef al Serviciului sanitar al vechii urbe regale, Levenford”.* Apoi, pe o altă scrisoare, care începea simplu, dar cu atât mai alarmant, cu cuvântul: *„Doamnă”.*

Părul bunicului era acum aproape alb – mai bine zis de acea nuanţă incoloră pe care lumea o califică sentimental drept „argintie” – iar statura lui, odinioară monumentală, se sfrijise, astfel încât haina şi pantalonii jucau pe el în părţile care altădată îi ieşeau în relief. Ochii lui albaştri erau mai strălucitori decât te-ai fi aşteptat. Se schimba însă uşor la faţă, iar nasul, straniu simbol al virilităţii sale, era mai palid şi mai puţin umflat, ba chiar, vai! complet fleşcăit. Ştiam că bunicul trecuse, în cariera lui de aventuri, un prag dureros, a cărui descriere, totdeauna interesantă – şi bogat ilustrată – putea fi găsită în *Enciclopedia medicală*. Doamna Bosomley devenise pentru el o simplă cunoştinţă de „bună ziua”, iar gustul lui în ce priveşte relaţiile cu femeile decăzuse până la acele grupuri de şcolăriţe sau mici studente nostime pe care le oprea pe Calea Cimitirului, făcându-le să chicotească prin conversaţia lui galantă. Totuşi, bunicul

refuza cu un aer suav să-şi recunoască propriul său declin. Dimpotrivă, era mai deschis în afirmarea potenţei sale, dându-şi aere de adevărat armăsar şi bătându-se adesea, plin de mulţumire şi mândrie, cu pumnul în bietul lui piept de moşneag. „Stejar, Robert, stejar solid scoţian. Dacă mi-aş pune candidatura la consiliul orăşenesc... Ei, într-un an, m-ar alege poate chiar primar”. Noroc că zâmbetul lui arăta că nu făcea decât să glumească.

— Bunicule...

— Da, dragul meu?

Aşteptai până când îşi ridică întrebător ochii de pe carte. Regretam ieşirea mea violentă de la începutul serii, fiind hotărât să mi-l reped, ci să mă folosesc de noua şi absurda plăcere cu care primea măgulelile spre a stoarce de la el, cu duhul blândeţii, o făgăduială.

— Mă duc la concert. Eşti un om prea fin, prea plin de sentimentul onoarei pentru ca să profiţi de acest fapt. Dă-mi cuvântul dumitale că n-ai să te mişti de aici până la întoarcerea mea.

Îşi ridică radios privirea spre mine, pe deasupra ochelarilor, indicându-şi locul cu degetul.

— Fireşte, băiete, fireşte. *Noblesse oblige*[45].

Mulţumit de aceste cuvinte, dădui din cap şi închisei uşa după mine, lăsându-l cufundat în „Tulburările intestinului gros”.

[45] Nobleţea îţi impune obligaţii. (n.t)

CAPITOLUL II

Concertul nu era una din audiţiile obişnuite date în fiecare joi, în cursul iernii, de Societatea orchestrală din Levenford, ci o seară de gală, organizată sub „înalt patronaj”, în beneficiul noului spital.

Când ajunsei la Sala comunală, situată pe Strada Mare, lângă liceu, publicul se îmbulzea la intrare. Mă amestecai în mulţime şi, ajungând în sala luminată cu gaz aerian, care era încălzită de atâta lume şi răsuna de murmurul vocilor, îmi alesei dinadins, în mândră izolare, un loc din ultimul rând de sub balcon. N-avea importanţă că Reid îmi rezervase un fotoliu în faţă; locul meu era aici. În orice caz, doream să fiu singur, astfel încât nimeni să nu poată observa emoţiile pe care seara aceasta avea să mi le dea.

Cu detaşarea unui om ce nu reuşise să se afirme în viaţă şi prefera acum, cel puţin pentru moment, să nu însemne nimic, observam sala umplându-se. Fu nevoie să se aşeze scaune suplimentare printre palmierii aliniaţi de-a lungul pereţilor zugrăviţi în galben deschis, cu un desen uniform. În adunarea numeroasă şi destul de strălucită, îi văzui pe Kate şi pe Jamie, şezând liniştiţi la mijlocul sălii, pe domnul McKellar, cu aerul său de judecător ce aşteaptă să fie convins, pe Bertie Jamieson, cu părul pomădat şi guler înalt, având lângă el două tinere doamne elegante.

În rândul al doilea, în spatele lui sir Thomas şi lady-ei Marschall şi al unui şir de consilieri comunali, îl recunoscui pe Reid cu grupul său: mama lui Alison, profesoara ei de muzică, domnişoara Cramb, şi un străin cu cap lunguieţ şi

o barbă ascuţită şi sură, care era probabil doctorul Thomas, cunoscutul dirijor al corului „Orfeu” din Winton, care executase sub conducerea lui oratoriul „Messia”.

Din când în clnd, Iason se întorcea, căutând parcă pe cineva; peste marea de capete. Îi văzui bine faţa. Se trăgea nerăbdător de scurta mustaţă blondă pe care şi-o lăsase de curând şi care dădea obrazului său un aspect mult mai plăcut. Tresării văzându-i expresia şi-mi aplecai repede capul. Prietenia sa pentru mine mă mişca, eram însă hotărât să nu mă arăt, să rămân un exilat ai societăţii, retras şi mândru.

Cineva, totuşi mă recunoscu, făcându-mi semn din cap. Era tatăl Sophiei, care şedea înghesuit pe locul lui gratuit de la club şi părea să nu se simtă în apele lui, ca şi cum s-ar fi aşteptat la cu totul altceva. Galt era un om şters, cu faţa palidă, o privire insinuantă şi o şuviţă umedă de păr lipită pe frunte. Făcea parte, ca şi mine, din echipa lui Jamie şi cu toate că nu era bun muncitor, reuşise să ajungă în comitetul sindicatului local. În atelierul de cazane, dădeam mereu de el; şi, din cauza prezenţei fiicei sale la Lomond View, părea să găsească un interes deosebit în mine, ca şi cum vreo legătură tacită ar fi existat între noi.

Din fericire, niciun loc nu rămăsese liber în vecinătatea mea. Mă uitai în altă parte şi, imediat după aceea, lumina din sală se micşoră, punându-mă cu totul la adăpost. Aplauze răzleţe salutară ridicarea cortinei; îmi concentrai privirea asupra scenei.

Primele bucăţi ale programului îmi sporiră încordarea, căci depăşeau cu mult nivelul obişnuit al divertismentelor provinciale. Orchestra începu cu câteva selecţiuni vioaie din „Şorţuleţul”[46]. Urmă duetul din „Tosca”, cântat de doi membri ai Companiei Carl Rosa, care tocmai dădea reprezentaţii la Winton. Un concert de Brahms, frumos executat de organistul catedralei oraşului, umplu apoi

[46] Opera comică „H.M.S. Pinafore” (Nava „Şorţuleţul”) de Gilbert şi Sullivan (1878). (n.t.)

sala cu sunetele sale nobile şi înviorătoare. Îndreptându-mă, plin de nerăbdare, pe scaunul meu, tremuram pentru Alison, a cărei încercare se apropia acum cu fiecare clipă. Începeam să mă tem că lumea va pretinde prea mult de la ea, că era prea tânără pentru a apărea pentru prima oară pe scenă şi încă în faţa unui auditoriu atât de competent. Publicul acesta era exigent, iar interesul lui fusese stârnit de cele ce se povesteau de luni de zile. Aşteptând acum evenimentul principal din seara aceea, atinsesem un grad periculos de încordare.

În sfârşit, cam după un ceas, o rumoare se produse în sală. Inima îmi bătea mai tare ca oricând. Mi-era teamă. Afară de pianul de concert şi de acompaniator, care şedea modest în faţa lui, scena era goală.

Atunci, Alison apăru liniştită din culise. Era atât de tânără şi de stingheră, încât, involuntar, în sală se făcu tăcere. Înaintă până la luminile rampei, ca şi cum ar fi vrut de la început să comunice cu auditorii. Mai crescuse din zilele când genunchii ni se ciocneau sub masă la lecţiile de geometrie, iar rochia lungă şi suplă de muselină azurie, care se mula pe corpul ei frumos şi puternic, o făcea să pară înaltă. Purta o panglică de acelaşi albastru estompat în părul ei castaniu, pieptănat în sus pentru prima oară. Văzând-o stând acolo, expusă tuturor privirilor, simţii în mine o mândrie adâncă şi tainică; totodată însă, mi se tăia respiraţia de gelozie.

Se uita la adunare cu o expresie serioasă, ţinând în mâinile îmbrăcate cu mănuşi albe o foaie de note muzicale, după moda din acea vreme. Cu toate că chipul ei licărea, ca printr-o ceaţă, în faţa privirii mele încordate, vedeam că era calmă. Aşteptă până când publicul se linişti, gata să-i acorde atenţie, apoi aruncă o privire spre acompaniatorul ei şi primele acorduri ale pianului rupseră tăcerea. Îşi înălţă capul şi începu să cânte.

Era „Sylvia” lui Schubert, care mă fermecase adesea când stăteam ascuns în întuneric sub teiul din faţa ferestrei ei, pe Sinclair Drive. Acum, în această sală în

care domnea tăcerea, bucuria de a asculta cântecul, cu toate că trebuia s-o împart cu atâţia alţii, puse capăt tremurului meu. Închisei ochii, abandonându-mă vrăjii sunetelor pure şi dulci, convins că această voce putea să subjuge nu numai pe un singur ascultător nevăzut, ci pe toţi aceia ce aveau norocul s-o audă.

Un ropot de aplauze izbucni după sfârşitul cântecului. Alison rămase nemişcată. Stătea acolo, aşteptând parcă să-şi împărtăşească din nou, fără trufie, darul cu care fusese înzestrată. Când se făcu linişte în sală, ea cântă întâi „Wanderlied”[47]-ul lui Schumann, urmat de „Ascultă, ascultă ciocârlia”; apoi, înainte ca tăcerea să se rupă, ea începu „Mattinata” de Tosti.

Acest cântec – pe care Melba l-a făcut atât de popular – plin de rulade şi de note înalte istovitoare, care se avântă în sus într-o clipă de exaltare pentru a coborî în cascade în clipa următoare, prezintă mari greutăţi: executarea lui fără efort şi cu perfectă fidelitate aduse auditoriul, cucerit dinainte, la picioarele lui Alison. Chiar şi cei mai puţin muzicali îşi dădeau seama de calitatea acestei voci tinereşti. Aplauzele nu mai încetau; dimpotrivă, deveniră mai furtunoase. Îi puteam vedea pe ceilalţi artişti, adunându-se în culise şi bătând surâzători din palme. Alison fu nevoită să revină mereu şi mereu la rampă.

La urmă, părând gata să izbucnească în plâns – şi, într-adevăr, lacrimile îmi înţepau şi mie ochii – ea fu însoţită pe scenă de pianist. Maică-sa consimţise la apariţia ei numai cu condiţia că va cânta doar o serie de patru bucăţi. Era, de asemenea, o regulă ca la aceste concerte de binefacere să nu se îngăduie bisări. Acum însă, toate acestea erau date uitării. Alison părea incapabilă de a vorbi; acompaniatorul, zâmbind la ea şi ţinând-o încă de mână, anunţă că va mai executa un cântec. Urmară noi aplauze, apoi o tăcere absolută, când publicul îşi reocupase triumfător locurile.

Pianistul începu să cânte, repetând apoi prima măsură,

---

[47] Cântec de drumeţie. (n.t.)

după care se opri, căci Alison, extrem de palidă, părea să şovăie acum. Dar această ezitare ţinu numai o clipă. Lepădând parcă orice alt gând, ea îşi împreună mâinile – fără a mai ţine de formă acea foaie de note – şi inspiră adânc. Chiar înainte ca primele note să răsune, ghicisem că va oferi publicului cucerit de ea un vechi cântec scoţian. Nu îndrăznisem totuşi să sper că va alege melodia ce mi-era mai dragă dintre toate aceste arii: „Malurile Doon”[48]-ului. Acesta însă fu cântecul pe care, cu o fermecătoare simplitate, îl cântă.

O, mândre Doon cu dealuri line,
Flori pe-al tău mal de ce-ţi tot cresc?
Cum de cântaţi voi, păsărele,
Iar eu de griji mă prăpădesc?

Duioasele cuvinte mă înălţară în lumea visurilor mele, o lume pe care Alison şi cu mine aveam s-o cutreierăm odată, mână în mână, aproape de cer.

Când ultima notă se stinse, publicul păstră tăcerea ca sub imperiul unei vrăji; era o comunitate încremenită în extaz. Apoi furtuna izbucni. Cântecul scoţian, cântat atât de minunat de această fată scoţiană, înflăcărase auditoriul scoţian. Poate că-şi repurtase mica ei victorie prin farmecul tinereţii ei, sau poate printr-un plăcut artificiu al vocii, supraapreciat din sentiment local. Numai viitorul avea să arate. În prezent, toţi se ridicară ca să aplaude. Eram şi eu în picioare, răguşit, complet răguşit de atâtea aclamaţii.

Când concertul se sfârşi şi-mi făcui încet drum prin mulţime spre a ieşi din sală, toată lumea vorbea de Alison. Pe urmă, în vestibul, când eram pe punctul de a scăpa, un braţ se întinse, oprindu-mă.

— Unde ai stat? Faţa lui Reid era îmbujorată, ca şi a mea, îmbujorată de plăcere; tonul lui însă era iritat şi plictisit. Te-am căutat din ochi toată seara.

[48] Râu din Scoţia (n.t.)

— Am preferat să stau singur.

Simţeam că se încrunta la mine, în timp ce mă uitam într-o parte, prin arcada de la intrare.

— Încep să mă supăr pe tine, Shannon. De ce nu-ţi pui guler şi nu te porţi ca un membru cuviincios al societăţii?

Aceste cuvinte, venind de la un om care se mândrise cu vederile sale neconvenţionale, mă făcură să zâmbesc.

— E nevoie să porţi guler ca să fii cuviincios?

— Te asigur că această poză a ta devine supărătoare.

— Dacă sunt atât de ciudat, de ce vă bateţi capul cu mine?

— Nu fi dobitoc, mai ales astă-seară! Thomas e încântat de Alison. Vino şi tu în sala de recepţie. Vreau să te prezint.

Prevăzându-mi refuzul, mă împinse prin vestibul şi apoi printr-un coridor, paralel cu sala. Era în vervă. Pasiunea lui pentru muzică îl adusese de mult în contact cu doamna Keith; se interesa în chip deosebit de talentul lui Alison şi el fusese acela care-l făcuse pe dirijorul corului „Orfeu” să asiste la prima ei apariţie în public.

Îmi zâmbi iertător când ne apropiarăm de capătul coridorului.

— A mers perfect. Iată-ne ajunşi. Pentru numele lui Dumnezeu, nu face mutra asta! Parcă ai fi lordul Chesterfield asistând la propria lui înmormântare.

Intrarăm într-o încăpere ce dădea pe scenă şi unde erau reuniţi o parte din artişti care se produseseră la concert, prietenii lor şi oficialităţile oraşului. Stăteau de vorbă, în timp ce doamnele din comitetul spitalului serveau ceaiul.

Alison se afla în centrul unui grup numeros de persoane. Îşi recâştigase liniştea, dar păstra tăcerea în mijlocul flecărelii celorlalţi, ţinând ţeapăn un mic buchet de flori albe ce-i fusese oferit. Îşi plimba privirea prin cameră, căutând parcă să-şi amintească unele întâmplări obişnuite care să-i permită să-şi păstreze ţinuta. Când ochii noştri se întâlniră, ea îmi aruncă, cu un zâmbet

discret, o privire comunicativă, de prietenească înţelegere.

Eram plin de stângăcie când Reid mă prezentă doctorului Thomas, care-mi întinse, cu un zâmbet, mâna lui liberă, fără a-şi întrerupe conversaţia animată cu domnişoara Cramb, care, în mod excepţional, nu avea obişnuita ei expresie acră. Refuzai ceaiul pe care doamna Keith mi-l oferi, căci, deşi mi-era sete, simţeam că nu aş fi reuşit să ţin ceaşca cu mâna ce-mi tremura. Stând deoparte şi urmărind conversaţia, trăgeam mereu cu ochiul la Alison.

Până la urmă, o deplasare a grupului de oameni mă aduse lângă ea. Văzând-o atât de aproape, după vastitatea depărtată a scenei, simţii în mine o agitaţie în care un dor tăcut se amesteca cu un fel de teamă, o bucurie umbrită de melancolie, care-mi puse un nod în gât şi-mi schimonosi gura, astfel că abia eram în stare să vorbesc. Totuşi, într-un fel oarecare, îmi adusei un stângaci tribut de laude, ştiind bine că elogiile nu-i plăceau şi că evita totdeauna să vorbească despre vocea ei.

Clătină din cap ca să arate că nu era mulţumită de felul cum cântase.

— Totuşi – adăugă ea, urmându-şi parcă acel gând nerostit – mi-au cerut să cânt în corul „Orfeu”.

— Ca solistă?

— Da.

— O, Alison... e minunat!

Tăgădui din nou din cap, dar bărbia ei rotundă şi tânără era surprinzător de fermă.

— Nu e decât un început.

Tăcurăm amândoi. Lumea începea să se retragă, punându-şi paltoanele şi şalurile. Repede, înainte de a-mi pierde curajul, îi spusei:

— Alison, pot să te însoţesc până acasă, astă-seară?

— Da, desigur – răspunse ea liniştit, aruncându-şi privirea împrejur. Toată lumea pare să plece. Lasă-mă

doar să-i spun mamei.

Se apropie de locul unde maică-sa – extrem de atrăgătoare într-o rochie de culoare gri deschis şi purtând un bizar colier antic la gât – stătea de vorbă cu Reid. O observai predându-i florile, punându-şi paltonul de tweed gros şi acoperindu-şi capul cu un şal alb cu franjuri. Simţii cum doamna Keith îmi arunca o privire uşor ironică, care era mai puţin binevoitoare ca altădată. Era în ea o expresie nouă, care mă făcu să mă înroşesc şi să mă îndrept spre uşă. Alison zăbovi multă vreme luându-şi rămas bun de la fiecare. În cele din urmă însă, ne văzurăm afară şi plecarăm împreună.

— Mi-e ruşine de mine – spuse ea îngândurată, după o vreme. Dă-ţi seama doar! Să te pierzi cu firea până-ntr-atât, încât să-ţi vină să plângi! Noroc însă că m-am stăpânit.

— Dar, Alison, gândeşte-te că a fost primul tău concert. Ar fi fost minunat dacă plângeai puţin.

— Nu, ar fi fost stupid. Şi detest oamenii care fac lucruri stupide.

Nu împinsei lucrurile până la o nouă discuţie. Începeam să descopăr că părerile noastre erau cu totul diferite.

Egală ca dispoziţie, capabilă şi stăpânită, Alison avea toate însuşirile ce-mi lipseau. Poate că nu era prea deşteaptă şi nu avea mult simţ al umorului, dar, în ciuda felului ei încet de a gândi, era plină de un sănătos spirit practic. Mai era şi ambiţioasă – nu în chip aprins şi teatral ca mine, ci din dorinţa logică de a-şi pune cât mai mult în valoare talentul. Recunoştea şi privea în faţă cu hotărâre faptul că, pentru a ajunge cântăreaţă, era nevoie de studiu, de muncă şi de sacrificii. Exerciţiile ei, acele respiraţii adânci, care o făceau în stare să cânte o gamă „lungă” sau să prelungească sfârşitul unei fraze timp de douăzeci de secunde, îi dăduseră un fel de seninătate fizică. Totuşi, sub exteriorul ei placid, această Junonă liniştită şi brună avea o voinţă Stăpânită şi sigură.

— Hai să urcăm dealul, Alison! Cu un tremur uşor mă

apropiai puţin mai mult de ea, pe când înaintam împreună, dându-mi seama că fiecare pas ne apropia mai mult de strada ei. E o seară minunată.

Tonul meu exaltat o făcu să zâmbească.

— E rece şi umed. Cred că vine o ploaie. De altfel, mama se aşteaptă să mă găsească acasă astă-seară. Vrea să aducă cu ea câţiva prieteni.

Un nod usturător mi se puse în gât. În aprinderea mea, eram gata să mor pentru dânsa, în vreme ce ea permitea netulburată „câtorva prieteni” să se interpună între noi.

— Am impresia că nu mă preţuieşti prea mult – mormăii ei – din moment ce ai să lipseşti toată iarna.

Doamna Keith începuse de curând să susţină că vechea casă de pe Sinclair Drive e prea mare pentru nevoile ei şi cum trebuia să se îngrijească de pregătirea lui Alison, dorea să-şi reducă cheltuielile. Avea să-şi închidă casa pe timpul iernii şi să petreacă această perioadă la cumnata ei din Ardfillan.

— Vorbeşti ca şi cum Ardfillan ar fi la celălalt capăt al lumii – îmi răspunse Alison, cu o nuanţă de asprime. Nu poţi şi tu să mă vizitezi acolo, cum fac alţii? Vom avea ocazia să dansăm, mai ales la reuniunile şcolare ale Louisei.

— Ştii doar că nu dansez – îi replicai eu pe un ton jalnic.

— E vina ta că nu înveţi!

— Nu-ţi face griji – îi zisei cu amărăciune – vei avea destui fanţi. Pe toţi tinerii Louisei. Şi pe ai tăi.

— Mulţumesc. Desigur că o să am. Şi îţi garantez că vor fi mai amuzanţi decât cineva pe care-l cunosc.

Inima mi-era gata să plesnească şi deodată furia mea făcu loc desperării.

— O, Alison! spusei cu un efort. Să nu ne certăm iarăşi! Mi-eşti atât de dragă!

Nu-mi răspunse imediat. Când vorbi, simţii o tulburare şi simpatie în glasul ei, dar şi teama de necunoscut.

— Ştii bine că şi eu ţin la tine – spuse ea, adăugând apoi pe un ton mai scăzut: Şi încă mult.

— Atunci de ce nu mai rămâi cu mine, aici, afară?

— Pentru că mi-e foame, n-am mâncat nimic mai substanţial de la ora patru!

Râdea singură. Ajunsesem acum la intrarea casei ei.

— De ce nu intri? Ceilalţi vor sosi într-o clipă. O să avem un bufet şi o să petrecem bine.

Îmi strângeam buzele în întuneric, de repulsie faţă de lumina, de mulţimea de oameni şi de conversaţia banală, la care eram prea ţeapăn şi prea mândru ca să mă asociez, în asemenea împrejurări, nu eram capabil de veselie; mă sileam să râd spre a nu părea diferit de ceilalţi, dar râsul meu îmi suna fals în urechi.

— Maică-ta nu m-a invitat – făcui eu îmbufnat. E inutil, de altfel. Nu vreau să vin.

— Atunci ce vrei, în fond? întrebă Alison.

Se oprise şi stătea cu faţa spre mine, lângă tufa de coacăz.

— Vreau să fim împreună – bolborosii eu. Numai tu şi cu mine. Tot ce-aş vrea să fac e să te ţiu de mână... cât timp voi fi lângă tine...

Mă întrerupsei zăpăcit. Cum aş fi putut să-i spun ce doream, când emoţiile mele erau atât de încurcate, iar dorinţele mele atât de confuze şi chinuitoare?

Păru mişcată; zâmbetul ei era şovăielnic.

— Te-ai plictisi repede ţinându-mă de mână.

— Îţi jur că nu.

Ca să i-o dovedesc, întinsei braţul şi o apucai de mână. Atunci inima începu să-mi bată nebuneşte.

— O, Alison! gemui eu.

Ea nu se trase înapoi. O clipă, buzele ei îmi atinseră uşor obrazul.

— Gata acum! Îmi zâmbi calm în întuneric. Noapte bună!

Se smulse de lângă mine şi, strângându-şi capetele şalului pe piept, alergă spre uşa din faţă.

După ce plecă, rămăsei multă vreme pe loc, în umbră, zbătându-mă între exaltare şi dezamăgire. Speram că se

va întoarce. Desigur că avea să vină la poartă, ca să mă cheme. Fusesem nebun să refuz şi acum aş fi acceptat cu bucurie. Dar nu veni. Treptat, văpaia din mine se stinse şi, ridicându-mi gulerul paltonului, mă depărtai încet, oprindu-mă de câteva ori ca să mă uit peste umăr la fereastra luminată a casei ei. Vântul mă luă pe sus când ajunsei la colţul străzii. Alison avusese dreptate. Era o seară umedă şi geroasă.

CAPITOLUL III

Munca în atelierul de cazane era destul de grea. În general, se făceau maşini cu aburi pentru vapoarele ce se construiau la şantier; se fabricau, de asemenea, pompe aspiratoare-respingătoare, care, de obicei, se ambalau pentru export. La început am lucrat la turnătorie, unde, timp de câteva luni, treaba mea consta în a pili şi curăţa cu o perie de sârmă piesele brute turnate. Era o muncă obositoare şi murdară. Jamie nu mă scăpa din ochi şi mă ajuta în multe chipuri, dar legătura noastră de rudenie nu-i permitea să-mi acorde vreo favoare, care ar fi provocat resentimente în întregul atelier. Bancul meu se afla în apropierea cubiloului, unde se topea fonta, care era turnată apoi în forme de nisip. Uneori, căldura era extrem de mare, iar când vremea era rea, vântul gonea nisipul prin toată hala, făcându-mă să tuşesc. Mai târziu, mă mutai în atelierul de maşini. Aici, piesele turnate erau strunjite şi brunate la nenumărate strunguri. Lucram aproape de atelierul de montaj. Era locul unde se asamblau toate piesele terminate şi răsuna de loviturile ciocanelor şi de huruitul propriilor sale maşini.

Mecanicii erau, în general, băieţi veseli, care se interesau de fotbal şi de cursele de cai. După patru ani, cei mai mulţi dintre ei deveneau mecanici pe vapoare, în timp ce alţii, ca mine, treceau în secţia de desen. Unii veniseră pentru o pregătire mai specială. La bancul învecinat cu al meu, era, de pildă, un tânăr din Ţara Galilor cu numele de Lewis, care îşi pierdea vremea trândăvind cu multă graţie. Lewis era fiul unui bogat

constructor de vapoare din Cardiff şi cum uzinele Marshall se bucurau de o reputaţie deosebită, fusese trimis acolo pentru un stagiu de practică înainte de a intra în întreprinderea părintească. Era un tânăr anost şi nepăsător, cu părul pomădat şi o bărbie mică; purta papioane ţipătoare şi cămăşi tot atât de bătătoare la ochi. Ţinea pe bancul lui o enormă cutie galbenă cu ţigări, un fel de cufăr în miniatură, din care toţi aveau voie să se servească. Plictisit de moarte de şederea lui forţată la Levenford, îşi petrecea o bună parte din timpul liber la Winton, unde era deseori văzut luându-şi masa de seară la un restaurant elegant sau ocupând o lojă la varieteul Alhambra. Se considera un Don Juan şi comentariile lui se refereau aproape exclusiv la aventurile sale galante în oraşul vecin.

Lewis era cunoştinţa mea cea mai apropiată şi de câteva ori mă chemase să iau ceaiul acasă la el. Dar poveştile vădit mincinoase despre cuceririle lui mi se păreau foarte plicticoase şi încetară repede de a mă interesa. Din cauza rubedeniei mele cu Jamie şi a aptitudinilor mele de a tăcea – calitate foarte respectată în Scoţia – eram destul de bine văzut de ceilalţi.

În sâmbăta de după concert, la ora două, Tata, Murdoch, Kate, bunica şi cu mine ne aflam adunaţi cu toţii în jurul mesei, care fusese strânsă. În încăperea de alături, Sophie spăla vasele fără zgomot, încât nu puteai să n-o bănuieşti că trăgea cu urechea.

Tata avea o expresie de reţinută nelinişte, care devenise aproape permanentă la el. Slăbise, iar faţa îi era cenuşie, uzată parcă de griji, obrajii supţi, buzele lipite de dinţi.

Cu o voce stăpânită, el declară:

— Au trecut două săptămâni de la scadenţa trimestrială şi tot n-am primit nicio veste de la Adam.

— Mai e timp, tată – spuse Kate împăciuitoare.

— Asta ai spus-o şi înainte. Ştii că atunci când transformarea casei a eşuat, mi-a promis solemn că-mi va

plăti o dobândă de cinci la sută la cele nouă sute de lire pe care i le-am împrumutat. Dar n-am primit niciun ban de la el în ultimele şase luni.

În copilăria mea, îi privisem mereu pe Adam ca pe un om care va face avere. Părea destinat să-şi asigure singur succesul. Acum însă, deşi ne vedeam rar, începusem să observ că în spatele nestrămutatei sale încrederi în sine se ascundea o curioasă limitare. Ea consta poate în tendinţa atât de răspândită la scoţienii care se cred „oameni mari” de a subestima alţi oameni şi capacitatea acestora de a li se împotrivi. Adam era prea sigur de a-i putea trage pe sfoară pe alţii. În afacerea particulară în care se îmbarcase atât de triumfător împreună cu Tata, el nu prevăzuse că proprietarii vecini cu casa lui din Kensington, printre care mulţi erau bogaţi şi influenţi, vor contesta cu îndârjire dreptul său de a tulbura tihna şi farmecul reşedinţelor lor prin împărţirea casei în apartamente separate. Sub ochii pătrunzători ai avocaţilor lor, dreptul de liberă dispoziţie asupra casei se dovedise a nu fi chiar atât de inatacabil cum păruse. După ce-şi investise tot capitalul disponibil în această riscată speculaţie, făcându-l şi pe Tata să-i dea pe mână toate economiile sale, şi după ce-şi luase obligaţii faţă de un antreprenor de construcţii, se trezise cu o somaţie judecătorească de a suspenda lucrările, sub ameninţarea unui proces ruinător. Casa îi rămânea pe braţe; era într-adevăr acum „elefantul alb” de care pomenise odinioară în glumă. Se dovedea acum, fără umbră de îndoială, că oamenii cu joben, de care râsese atât de făţiş, îl trăseseră ei pe sfoară până la urmă.

Kate rupse tăcerea:

— Dar ce-i cu şcoala care voia să cumpere casa?

— Nu s-a făcut nimic – răspunse Tata posomorât. N-o să scape niciodată de ea!

— N-ar trebui totuşi să te frământi atâta, Tată. Adam are o situaţie bună, o să-ţi plătească banii până la sfârşit. Nici dumneata nu stai chiar aşa de rău. Ai o leafă

frumuşică, bunica îşi are pensia, iar Robert aduce în casă în fiecare săptămână un salariu destul de bun.

Tata, care era tot palid în obraz, nu-şi găsea, de indignare, cuvintele.

— Nu-ţi dai seama de valoarea banilor? Te aştepţi poate ca oamenii să-şi piardă toată averea muncită, fără a spune un cuvânt... ca să ajungă a cerşi la bătrâneţe?

— E ridicol, tată – spuse Kate pe un ton liniştitor, dar ferm. Ai să ai pensia dumitale. Pe lângă asta, faci mereu economii. Şi văd că ai chiar o servitoare în casă, lucru pe care biata mama nu l-a avut niciodată.

— Unde e maică-ta să te audă! Ochii Tatii scânteiau. Sufla anevoie, spunând cu glas mai scăzut: Nu-ţi închipui cât mănâncă fata asta, pe lângă leafa ei. Dar nu numai atât; de când a venit a spart două din farfuriile cele mai bune. E oribil, oribil!

Văzând că nu o scoate la capăt cu Kate, se întoarse către Murdoch:

— De ce nu spui nimic? Să mă duc la domnul McKellar ca să-l urmăresc pe Adam?

Murdoch, pierdut în solemne abstracţii, ridică din umerii lui, care, de când muncea, deveniseră mari şi grei.

— Nu m-aş da pe mâna avocaţilor.

Tata sări ca înţepat, dar după un moment gemu plin de durere:

— Ce să fac atunci, ce să fac?

Murdoch se hotărî să vorbească. Încet la vorbă de felul lui, dobândise de câteva luni încoace o profunzime necunoscută până atunci la el.

— Nimeni nu mi-a dat vreodată multă atenţie în casa asta, tată. Fapt e că, în ciuda tuturor piedicilor, mi-am croit un drum în viaţă. Sunt asociat cu Dalrymple. Sunt fericit în munca mea de grădinar şi-mi merge bine. La Expoziţia de flori din primăvara asta, am de gând să prezint noua mea garoafă şi, cu ajutorul lui Dumnezeu – aici tresării surprins – voi obţine poate medalia de aur „Alexandra”, pentru cea mai frumoasă floare din

expoziţie. Murdoch zâmbi la noi prin ochelarii lui mari, ca o bufniţă. Adam şi-a bătut totdeauna joc de mine, tată. Concepţiile lui nu sunt şi ale mele. Totuşi mi-e frate şi-l iubesc. Asta e răspunsul la toate: iubirea.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti – izbucni Tata. Vreau să-mi dea banii îndărăt, plus dobânzile.

Sophie intrase cu o găleată de cărbuni şi umpluse din nou soba. Tata rămase liniştit cât timp ea se află în bucătărie, dar în clipa când se întoarse în încăperea din fund, sări în sus cu un aer revoltat şi scoase din sobă bulgărele de deasupra, aruncându-l înapoi în găleată. Era stacojiu la faţă, ca şi cum exasperarea adunată în pieptul lui ar fi depăşit brusc orice limită suportabilă.

— Nimeni nu ştie câte trebuie să îndur. Pe Adam! Pe bătrânul smintit de sus, al cărui loc ar fi la azil! Operaţia de rinichi a lui Cleghorn! Mă întreb ce poate face un om în această situaţie.

— Să iubească, tată – zise Murdoch cu blândeţe.

— Cum?! exclamă Tata.

— Da, tată – urmă Murdoch, pe un ton dulce. Am spus exact ce gândesc.

Atât şi nimic mai mult. Cu un zâmbet extaziat pe buze, el îşi luă pălăria şi ieşi.

În timp ce Tata rămase stupefiat în bucătărie, Kate şi cu mine, tot atât de uluiţi, ne luarăm după el până la uşă. Iar acolo, fără putinţă de îndoială, se afla explicaţia: Bessie Ewing, care-l aştepta plimbându-se liniştită încoace şi încolo în faţa casei, îl luă de braţ cu un mândru surâs de stăpânire. Niciunul din ei nu ne văzu.

Urmă o pauză lungă.

— Ei, asta este – spuse Kate. Se întoarse apoi către mine cu o privire bizară. Suntem un neam ciudat. Mă întreb de ce mai stai în casa asta.

Nu-i răspunsei.

Văzându-mă şovăind, Kate râse o clipă şi, petrecându-şi braţul după gâtul meu, îşi lipi obrazul, care era tot uscat şi aspru, de faţa mea.

— Vai, vai – spuse ea – teribil lucru e viaţa!

Se întoarse, ducându-se în bucătărie, în vreme ce eu urcai încet scara şi, fără a-mi scoate salopeta, mă întinsei pe pat, neavând energia să mă schimb. Kate îl convinsese pe Tata şi pe bunica să o însoţească până la Barloan spre a lua ceaiui la dânsa. Îi auzii curând ieşind pe uşa din faţă. Sophie plecase mai înainte, căci era tocmai ziua în care lucra numai până la prânz. Bunicul şi cu mine eram singuri în casă.

După-amiaza era foarte liniştită. Cu mâinile sub cap, căutam să evoc viziunile care erau splendidele mele căi de evaziune. Nu e de mirare că Reid mă botezase „visătorul melancolic”. Dar mă simţeam reţinut pe pământ, împotmolit; scena care tocmai avusese loc în bucătărie îmi revenea tot timpul în minte. Eram ca un câine care roade mereu un os uscat, nu din nădejdea de a găsi vreo hrană pe el, ci cu un soi de persistenţă nervoasă.

Fusese ca o conspiraţie destinată să distrugă ce brumă de iluzii mai aveam. Obsesia ridicolă şi degradantă a banilor, care nu-l părăsea pe Tata, devenise o manie. Îşi lua acum ceaiul fără zahăr şi fără lapte; se hrănea practic doar cu terci de mazăre; se dezbrăca pe întuneric spre a economisi gazul aerian. Manipulaţiile lui cu resturile de săpun şi de lumânări erau de necrezut. Dacă vreun lucru se strica în casă, îl dregea el însuşi. Şi de curând îl surprinseseră pingelindu-şi singur ghetele cu o bucată de talpă şi câteva cuie.

O, Doamne, cât mai uram banii! Însuşi gândul la ei mă revolta. În acelaşi timp însă îmi petreceam zilele oftând după destui bani ca să pot continua la universitate munca ce mă atrăgea. Întrebarea lui Kate îmi umbla prin cap. De ce nu plecam din casa asta? Poate că eram prea slab, poate că mi-era teamă de a mă aventura în necunoscut. Era însă şi un alt motiv. Mai puţin din dragoste decât dintr-un apăsător sentiment de răspundere, moştenit, fără îndoială, de la vreun strămoş presbiterian din neamul

bunicii, mă simţeam incapabil de a-l părăsi pe bunicul. I s-ar fi întâmplat, desigur, o nenorocire dacă nu rămâneam acolo ca să-l supraveghez. Oricare ar fi fost însă cauzele, păream condamnat să mă sting în acest mic oraş.

Instinctiv, mă gândii la Alison, resimţind ca o crudă nedreptate atitudinea ei calmă faţă de mine. Deşi tânjeam după ea, poveştile lui Lewis despre aventurile sale îmi reveniră în minte. Negreşit, aceste aventuri erau destul de ieftine; totuşi, faptul că nu gustasem niciodată o senzaţie de felul celor descrise de el începea să-mi apară ca un semn de jalnică slăbiciune. În romanele pe care le citeam, tinerii aflaţi în situaţia mea treceau totdeauna pragul maturităţii graţie unei femei simpatice, despărţită de bărbatul ei şi care, fără a fi, desigur, o frumuseţe răpitoare, era de obicei o mică făptură fermecătoare, cu ochi veseli şi o gură largă şi darnică. Dar exista oare vreo asemenea femeie la Levenford? Zâmbii amar faţă de flagranta absurditate a acestui gând şi, cu un oftat adânc, mă sculai, începând să-mi schimb hainele de lucru.

Deodată auzii soneria. Deşi sunase cu măsură, faptul mă deranja: acum, mai mult decât oricând, era o problemă întreagă să merg la uşa din faţă ca să deschid.

Coborâi scara. Pe prag stătea o femeie între două vârste, cu un aer cuviincios, îmbrăcată în gri închis, cu mănuşi cenuşii de bumbac, pălărie şi poşetă negre. Părea să fie o persoană care munceşte cu mâinile, poate o menajeră. În ansamblu însă, părea a avea maniere bune. Trăda o ciudată nervozitate, care o întrecea pe a mea, şi făcea impresia că aşteptase întunericul înainte de a risca să se apropie de locuinţa noastră.

— Asta e casa domnului Gow?

Îmi pierdui imediat curajul pe care mi-l inspirase timiditatea ei.

— Da, locuieşte aici.

Urmă o tăcere. Oare se înroşise? În orice caz, părea a nu şti ce să spună, căci măsurându-mă cu privirea, recurse la o cale ocolită.

— Eşti fiul lui?

— Nu, nu tocmai... o rudă.

Deşi nu eram dispus să mă angajez în vreun fel, situaţia mi se păru în general prea confuză, delicată şi primejdioasă spre a fi discutată în faţa uşii, în văzul tuturor.

— Nu vreţi să intraţi un moment?

— Mulţumesc, eşti prea amabil, tinere – îmi răspunse ea, silindu-se vădit să vorbească distins.

Intră după mine în salon, unde, din cauza semiobscurităţii, găsii de cuviinţă să aprind lampa de gaz. Fără a aştepta să o poftesc, îşi luă un scaun, aşezându-se pe marginea lui şi rotindu-şi privirea în jurul acestui sanctuar glacial. Se oprea la câte un obiect, aprobându-l cu precauţie.

— Foarte frumos. Aveţi un colţişor plăcut aici. Şi tabloul acesta îmi place.

Aşteptai tăcut şi nedumerit până când, cu oarecare sfială, îşi luă ochii de la „Monarhul trecătorii”, începând să mă inspecteze pe mine.

— Sunt convinsă că eşti fiul lui şi că ţi-a cerut să nu spui – zise ea râzând scurt. Nu face nimic, îţi respect discreţia. E acasă?

— Aţi fi bună să-mi spuneţi care e scopul vizitei dumneavoastră? întrebai eu.

— Ei bine, nu văd de ce nu ţi-aş spune – răspunse ea, înnăbuşind imediat râsul uşor care o apucase din nou. Te fac să observi că sunt o văduvă respectabilă. Cred că hârtiile astea te vor lămuri.

Îşi deschise poşeta, scoţând din ea două hârtii pe care mi le întinse. Recunoscui speriat, după scris, care nu putea fi confundat, că una era o scrisoare a bunicului. Cealaltă era un anunţ, însemnat cu creionul, din *„Poşta căsătoriilor”*.

„Văduvă foarte respectabilă, patruzeci şi patru de ani, brună, talie mijlocie, fire afectuoasă, artistică, mijloace

modeste, doreşte cunoştinţa unui domn distins, caracter plăcut, preferabil bisericos, cu locuinţă bună şi intenţii sincere. Poate avea şi mică familie. Ofer şi solicit referinţe. Răspunsuri la ziar, sub nr. 314 M.T.”.

Eram uluit. Nu era nevoie să mai citesc scrisoarea bunicului; se referi ea însăşi cu modestie la ea.

— Am primit şase răspunsuri promiţătoare... dar acela al ta... al domnului Gow era atât de frumos, încât am ţinut să-l văd în primul rând pe dânsul.

M-aş fi tăvălit de râs, dacă nu mi-ar fi venit aproape să plâng. Exclamai, destul de violent:

— Duceţi-vă atunci să-l vedeţi, doamnă. Urcaţi îndată scara. Ultimul palier, prima uşă pe dreapta.

Îşi luă îndărăt hârtiile, le puse cu grijă în poşetă şi se ridică, timidă ca o fetiţă.

— Spune-mi numai un lucru. E brun sau blond? Primul meu bărbat a fost brun şi m-am gândit că o schimbare n-ar strica...

— Da, da! o întrerupsei eu, făcându-i semn să se mişte. E deschis la culoare, dar duceţi-vă să vă convingeţi singură... Sui-ţi-vă!

Urcă scara, iar eu rămăsei în aşteptarea sunetelor scurte şi stridente ale deziluziei ei imediate. Dar nu avu loc nicio scenă. Trecu peste o jumătate de ceas până când coborî, şi chiar atunci expresia ei, deşi cam jenată, era mai degrabă satisfăcută decât indignată.

Când, cu o umbră de regret, ea se decise să plece, mă repezii în camera bunicului.

Stătea aşezat lângă masa lui, cufundat în compunerea dragelor lui anagrame.

— Robert – îmi spuse el – am aici una cu care o să câştig negreşit. Ascultă numai...

— Dar ce-i cu vizitatoarea dumitale? îl întrebai eu.

— A, aia! făcu un gest dispreţuitor. M-aş fi plictisit de moarte cu ea. Afară de asta, relativ vorbind, n-are o para chioară pusă deoparte.

Nu mă putui stăpâni. Într-un acces de râs aproape

isteric, mă îndreptai spre uşă, în timp ce bunicul se uita peste ochelari după mine, puţin mirat, dar netulburat – un monument de respectabilitate.

Ajuns în vestibul, îmi pusei pălăria şi fularul. Amurgul se lăsa repede, promiţând o seară cu lumini şi mişcare multă în oraş, căci era sâmbătă. În chip inexplicabil, mă înveselisem. La locuinţa lui Reid se făcea probabil muzică; poate că Alison şi cu maică-sa erau şi ele acolo. Mă hotărâi să mă duc la Iason, spre a mă împăca cu el. Dar înainte de asta, mai era *„Scoţianul zburător”.*

În fiecare seară de sâmbătă, la ora cinci, expresul Port Doran-Londra se oprea două minute la Levenford, spre a lua pasagerii de pe coasta de vest. Era un tren superb, vopsit în roşu şi auriu, compus numai din vagoane de dormit şi vagoane restaurant, prin ferestrele cărora se vedeau feţe de masă imaculate şi tacâmuri sclipitoare de argint, sub mici lămpi electrice cu abajur. Simplul fapt de a privi acest tren strălucitor, când pornea încet către marea capitală din sud, era suficient spre a-mi pune sângele în mişcare.

Mă uitai la ceas. Aveam tocmai timpul să ajung la gară. Pornii în goana mare pe strada întunecată.

CAPITOLUL IV

În iarna aceea, Clubul filosofic din Levenford făcea eforturi ca să se ridice din starea de decădere care, la o epocă anterioară, provocase observaţiile sarcastice ale lui Reid. Fusese odată un club serios, organizat după modelul Societăţii ştiinţifice din Edinburgh. Domnul McKellar fusese ales acum preşedinte şi luase măsuri pentru reluarea ciclului de conferinţe publice care făcuseră faima Clubului filosofic.

Tata nu mai făcea parte din club. Din cauza ambiţiei sale exagerate de a juca un rol mai important, suferise unele eşecuri neplăcute din partea celorlalţi membri şi ajunsese să considere cotizaţia anuală ca o cheltuială nejustificată.

Nu aflasem nimic despre conferinţe, până când într-o zi, către sfârşitul lui noiembrie, domnul McKellar, trecând pe lângă mine pe stradă, îmi puse în mână un bilet, fără nicio altă explicaţie. Era un om tăcut şi acest gest puţin comunicativ, făcut din mers, era caracteristic pentru el. Biletul glăsuia:

PROFESORUL MARK FLEMING
va ţine o conferinţă publică despre!
ISTORIA MALARIEI
la
Sala Clubului filosofic

Valabil pentru o persoană
30 noiembrie

În seara fixată, plecai cu înfrigurare la sala clubului; aveam însă sentimentul că răni dureroase, abia vindecate, se vor redeschide. Eram înghesuit, în chip absurd, între burghezi voinici şi rumeni, care şedeau, senini şi prosperi, în hainele lor negre, de stofă fină. Mă înroşii la faţă când privirea lui McKellar se opri o clipă asupra mea, fără cel mai mic semn de recunoaştere. În momentul însă când profesorul Fleming îşi începu conferinţa, căzui pradă fascinaţiei subiectului şi omului.

Mark Fleming, un bărbat uscăţiv şi brun, de vreo patruzeci de ani, cu o mustaţă tunsă scurt, ochi pătrunzători şi un obraz colţuros, era profesor de zoologie la Universitatea din Winton. Făcuse cercetări strălucite despre genul de peşti dipnoici *Lepidosiren*, aventurându-se în regiuni neexplorate de pe cursul superior al Amazonului. Cum se adresa acum unor profani, conferinţa lui avea un caracter semipopular. Era totuşi destulă ştiinţă în ea pentru ca sângele să-mi fiarbă de emoţie.

Schiţă întâi originile bolii, descrise ravagiile făcute de ea şi vechile teorii greşite despre cauzele ei. Trecu apoi la prima abordare cu adevărat ştiinţifică a problemei, descriind tentativele lui Ronald Ross[49] de a izola parazitul – aceste minunate şi răbdătoare cercetări, încoronate în cele din urmă de descoperirea unor sporozoare în glandele salivare ale unei specii de ţânţar. Pe ecranul alb de la capătul sălii, Fleming ne proiectă diapozitive de microfotografii colorate, demonstrând stadiile, de o încântătoare simetrie, ale dezvoltării parazitului. Ne expuse fazele vieţii acestuia, ciclul trecerii lui prin sângele unor gazde diferite, din care omul era una. Arătă pe scurt măsurile preventive care eradicaseră flagelul pe vaste teritorii şi care – dădu aci un exemplu clasic – făcuseră posibilă construirea Canalului Panama.

Când termină, trăsei aer în pipet: voiam să-i pun

---

[49] Sir Ronald Ross (1857-1932) – medic englez care a demonstrat că malaria e transmisă de ţânţari. Laureat al Premiului Nobel în 1902. (n.t.)

întrebări, care să-i dovedească interesul meu arzător pentru acest subiect. Era însă înconjurat de oameni importanţi, care, deşi spuneau lucruri stupide şi neînsemnate, mă împiedicară cu totul să mă apropii. Şi, uitându-se la ceas, el plecă grăbit, petrecut de zâmbete şi multe strângeri de mâini, ca să prindă trenul.

Efectul stimulant al acestei conferinţe, care redeşteptă toată dragostea mea pătimaşă pentru ştiinţă, ţinu câteva zile. El fu urmat, ca o reacţie, de o profundă deprimare. Timp de o săptămână umblai cu ochii în pământ, chinuit de durerea unei cauze pierdute. Pe urmă, îmi veni deodată o idee mare. De obicei, ideile mele mari se spulberau peste noapte. Strălucite în aparenţă, ele nu rezistau logicii implacabile pe care le-o opuneam eu însumi. Ideea aceasta însă era de alt soi – ea creştea neîncetat, ca o geană de lumină ce goneşte în zori bezna înfricoşată a nopţii. Îmi făcui planurile cu înfrigurare, dar şi cu chibzuinţă.

În sâmbăta următoare, îmi oprii cinci şilingi din salariu, mă schimbai în grabă, îmi luai într-un pachet câteva lucruri din scrinul meu şi coborâi la masă în bucătărie.

— Repede, bunicuţo – spusei cu un zâmbet – vreau să prind trenul de unu treizeci. Am treburi importante.

Bătrâna era singură. Îmi aduse o farfurie de tocană de berbec, fără însă a-mi zâmbi la rândul ei, lucru ce mă surprinse, căci între noi se născuse o nouă prietenie. După aceea, înainte de a se aşeza ca să-l aştepte, croşetând, pe Tata, care totdeauna se întorcea mai târziu sâmbăta, îmi întinse în tăcere, şi cu o expresie de semnificativă rezervă, o carte poştală.

O luai şi mă încruntai citind-o. De ce nu-mi dădeau oamenii pace? Inoportuna misivă purta deasupra ştampila „PRESBITERIUL SFINŢILOR ARHANGHELI” şi glăsuia: *„Te rog să treci pe la mine duminică după-amiază la ora patru”.* Era semnată: *J. J. Roche.*

Enervat, dar cu un fugar sentiment de jenă, mototolii cartea poştală, aruncând-o în foc.

Bunica lucra de zor cu igliţa ei. După o clipă, spuse totuşi, fără a-şi ridica ochii:

— Vasăzică, nu te duci?

Clătinai din cap cu încăpăţânare.

După privirea ei, s-ar fi zis că-şi admiră deodată dantela. Îmi spuse totuşi cu precauţie:

— Dar dacă cumva vine să te caute? Ce să-i spun?

— Spune-i că nu sunt acasă – mormăii eu, cu obrazul înroşit.

Îşi ridică capul, privindu-mă cu ochi mari. Treptat, un zâmbet îi apăru pe buze, luminându-i încet toată faţa. Se ridică de pe scaun, zicându-mi:

— Mai vrei puţină tocană, băieţelul meu?

Măgulitoarea aprobare a bunicii mă ajută să mă liniştesc. După câteva clipe, mă aflam în stradă, alergând plin de entuziasm, cu pachetul sub braţ, spre a prinde trenul de Winton.

Gândul la ţinta pe care o urmăream mă susţinu în tot timpul călătoriei. Ajunsei la Winton la ora trei şi, luând tramvaiul verde până la Gilmore Hill, mă găsii din nou în faţa clădirii cenuşii, care-mi însufleţise visurile. Eram mai mare acum şi mă intimidam mai greu, dar intrând în clădirea universităţii şi apropiindu-mă de Secţia de zoologie, pulsul mi se iuţi. Cunoşteam destul de bine drumul, căci scrutasem cu jind exteriorul secţiei în vremea când concurasem, împreună cu Gavin, la premiul Marshall, Acum aruncai o scurtă privire în marele amfiteatru pustiu, apoi bătui la o uşă cu geam mat, pe care scria: LABORATOR. Un moment după aceea, bătui din nou, mai tare, şi, neprimind niciun răspuns, deschisei cu curaj uşa.

Era o sală lungă şi înaltă, cu plăci de faianţă până la jumătatea pereţilor şi cu ferestre mari şi luminoase. Pe mesele joase erau rânduri-rânduri de microscoape lucioase – minunate microscoape Zeiss cu câte trei obiective. La fiecare loc era câte o etajeră dublă cu reactivi: flacoane picurătoare cu fucsină, albastru de

metilen, alcool absolut, balsam canadian – tot ce inima putea să dorească. O mare centrifugă electrică bâzâia sub plasa ei de protecţie. Câteva aparate complexe, cum nu mai văzusem niciodată până atunci, gâlgâiau neîncetat lângă şirul de chiuvete de porţelan. La capătul sălii, zării un om înalt, îmbrăcat cu un halat de dril gălbui; se ocupa de o cuşcă de cobai.

Ţinându-mi pachetul sub braţ, înaintai încet spre el, îmbătat de aroma de balsam, amestecată cu emanaţii de formalină şi cu un miros înţepător de eter. Soarele după-amiezii se revărsa în această divină încăpere. Când ajunsei mai aproape, omul în halatul de dril se întoarse pe jumătate către mine, cu o privire întrebătoare.

— Ei?

— Aş putea vorbi cu profesorul Fleming, vă rog?

Era un om ca de cincizeci de ani, uscăţiv, cu tenul galben, nasul lung şi o mustaţă roasă. Obrajii lui supţi erau brăzdaţi de cute adânci. Se întoarse iarăşi spre cuşcă, apucă cu îndemânare un cobai şi, cu o seringă ţinută strâns între arătător şi degetul al treilea ale mâinii stângi, îi injectă, apăsând cu degetul mare, câteva picături dintr-o soluţie tulbure. În timp ce făcea aceasta, îmi spuse:

— Profesorul nu-i aici.

O mare dezamăgire mă cuprinse.

— Când îl pot găsi?

— Vine rar sâmbătă după-amiază. Pleacă la căsuţa lui de la Drymen. Întoarce-te luni.

În acest timp, un alt cobai îşi primise injecţia, fiind apoi reaşezat în cuşcă. Profund descurajat acum, exclamai:

— Nu pot veni decât sâmbăta!

Isprăvise cu injecţiile şi, lăsând seringa să cadă într-un vas cu soluţie de cinci la sută acid fenic, se uită la mine plin de curiozitate.

— Pot să te ajut cu ceva? Sunt Smith, laborantul-şef. Ce doreşti?

Şovăii un minut.

— Caut un post.

Inima îmi făcu un salt teribil când îmi destăinuii secretul. Urmai, însă cu curaj:

— Vreau să lucrez aici, în laboratorul acesta, sub îndrumarea profesorului Fleming. L-am văzut săptămâna trecută la Levenford; locuiesc acolo. Aş primi orice serviciu... chiar de ar fi vorba numai să hrănesc aceşti cobai.

Laborantul zâmbi cu o uşoară ironie, îndulcindu-şi cât de cât expresia lui imobilă şi sumbră.

— Ăstora de aici nu le prea dăm de mâncare. Cu ce te ocupi acum?

Îi explicai, grăbindu-mă să adaug:

— Îmi place însă ştiinţa... Zoologia îndeosebi... Mi-a plăcut întotdeauna. Am învăţat-o ani de zile la şcoală şi acasă. De-aş putea măcar să fac un început aici, m-aş ridica lucrând. Aş primi orice muncă. M-aş mulţumi cu cinci şilingi pe săptămână, dormind pe jos. Îi arătai pachetul. Am adus cu mine specimenele acestea ca să le arăt profesorului Fleming. Uitaţi-vă, vă rog, la ele. O să vedeţi că nu mint.

Era gata să refuze, faţa lui lungă devenind din nou neplăcută. Uitându-se apoi la ceas, păru să se răzgândească.

— Vino atunci. Mai am zece minute până când trebuie să scot lucrurile din sterilizator.

O luă înainte până la o masă şi se aşeză pe un scăunaş, urmărindu-mă pe când rupeam cu mâini tremurânde sfoara şi hârtia cafenie ce-mi învelea colecţia. Eram, fireşte, îngrijorat, dar zelul şi speranţa se treziseră din nou în mine. Simţeam că l-aş putea convinge pe acest om neîncrezător şi închis despre însuşirile mele autentice şi unice. Adusesem toate specimenele mele, tot ce strânsesem. Dar nu-mi pierdui vremea arătându-i varietăţile mai comune. Mersei drept la rarităţi: hidra mea deosebită, briozoarele mele neclasificate, neîntrecuţii mei stentori.

Pe când le descriam agitat, el mă asculta cu atenţie, examinând cu de-amănuntul, printre pleoapele-i grele, fiecare piesă. De câteva ori dădu aprobator din cap, dar de mai multe ori şi-l clătină. Când deschisei cutia de preparate, dădu primele semne de interes. Aplecându-se peste masă, îmi luă cutia din mână, scoase lamele, ţinându-le una după alta contra luminii. Trăgând apoi spre sine un microscop, cu gestul unui virtuos ce-şi aşază vioara sub bărbie, se puse să le examineze sub obiectiv, în timp ce mie mi se tăiase respiraţia. Mâinile îi erau pătate şi murdare, iar de sub manşetele roase i se vedeau încheieturile osoase. Degetele lui lungi erau însă neînchipuit de sensibile şi manevrau obiectivul cu imersiune în ulei cu impresionantă uşurinţă şi precizie.

Într-un interval uluitor de scurt, el trecu în revistă toată munca mea preţioasă. Cinsti trei dintre preparate cu o a doua examinare, apoi, îndreptându-se din şale, se întoarse spre mine, mângâindu-şi mustaţa.

— Astea îţi sunt piesele?

— Da – răspunsei eu timid.

Îşi scoase puţin tutun, răsucindu-şi o ţigară, pe care o aprinse la un bec Bunsen de pe masă.

— Am avut şi eu o colecţie ca asta când eram de vârsta ta.

Mă uitai la el plin de uimire: era ultimul lucru pe care mă aşteptam să mi-l spună.

— Poate că nu era aşa de bună în privinţa preparatelor, dar cred că o întrecea pe a ta la spirogire. Urmasem cursul seral al lui Paxton la Şcoala politehnică din Londra şi în fiecare duminică mă trudeam până la sânge pe lacurile din Surrey. Credeam că o să devin un al doilea Cuvier[50]. Sunt peste treizeci de ani de atunci. Uită-te acum la mine. Totul numai rutină. Câştig cincizeci de şilingi pe săptămână şi am o soţie bolnavă de întreţinut. Trase îngândurat din ţigară. Am căutat, ce e drept, să

[50] Georges Cuvier (1769-1832) – celebru zoolog şi paleontolog francez. (n.t.)

intru pe uşa din dos – singura care-mi stătea deschisă. Degeaba, tinere! Dacă vrei să devii colonel al regimentului, nu te înrola ca simplu soldat. Am rămas laborant toată viaţa.

Simţii o strângere de inimă.

— Dar găsiţi că lucrările mele sunt promiţătoare? Mi-aţi spus că secţiunile sunt bune.

Înălţă din umeri.

— Sunt destul de bune, ţinând seama că le-ai făcut cu un vechi microtom Frass, cu tăişul scobit. Îmi furişă o privire, adăugând: Vezi că ştiu? Aşa făcusem şi eu. Acum însă lucrăm cu microtomuri electrice. Dexteritatea manuală nu mai are căutare.

— Aş putea cel puţin să fiu demn de un post în laborator – spusei eu, tremurând de teamă. Cu toate cele spuse de dumneavoastră, aş vrea să obţin un asemenea post. Sunt gata să vin şi ca manipulant de laborator.

Râse scurt.

— Ştii să prepari soluţia Roux? Ştii să afumi într-o jumătate de ceas o sută cincizeci de cilindri de înregistrare? Ştii să separi blastomeri în stadiul cvadricelular de divizare? E nevoie de cinci ani ca să înveţi cumsecade această treabă. Ştii că manipulantul meu e un om de şaizeci de ani? I-am dat drumul astăzi, căci are o criză de reumatism! Buzele îi zâmbeau, dar privirea lui era tristă şi amară. Dacă-mi permiţi să-ţi dau un sfat, tinere, scoate-ţi din cap toate aceste lucruri. Nu contest că ai pasiune pentru ele. Dar fără bani şi un titlu universitar toate uşile rămân închise pentru tine. Întoarce-te deci la strungul tău şi uită de ele. În fond, viaţa de mecanic de vapor nu e neplăcută. Aş da mult şi eu să pot vedea lumea pe un vechi cargobot care vântură oceanele.

Tăcurăm amândoi. Începui, cu melancolie, să strâng la loc în cutii specimenele şi să le împachetez din nou cu hârtie şi sfoară.

— Nu pune lucrurile la inimă – îmi spuse el când

terminai. Ţi le-am spus cu cele mai bune intenţii. Îmi dădu mâna. Drum bun şi noroc!

Ieşii din laborator şi coborâi drumul pustiu. Discul soarelui începea să apună, colorând în roz cerul cenuşiu. Nu luai tramvaiul, ci mersei mai departe pe jos, trecând prin parc. Un vânt răcoros făcea frunzele căzute să gonească de-a lungul aleilor, ca nişte copii năvălind de la şcoală. Nu vedeam sau nu-mi dădeam seama de frumuseţea amurgului. În mijlocul dezamăgirii mele, o furie stranie fierbea în mine. Refuzam să cred spusele lui Smith. Nu erau decât minciuni. Aveam să mă întorc peste o săptămână ca să vorbesc chiar cu profesorul. Nimic nu mă putea opri să-mi împlinesc ambiţia.

Şi totuşi, în adâncul inimii, simţeam că laborantul avea dreptate. Putea fi acrit şi ursuz, dar vorbise cu sinceritate. Cu cât cugetam mai mult, cu atât mai limpede îmi dădeam seama că frumosul meu plan de a intra ca tehnician în laboratorul de zoologie nu putea fi înfăptuit. Era un caz tipic de luare a dorinţei drept realitate. Singura cale de acces era de a mă înscrie ca student cu plata taxelor şi acest lucru era, fireşte, imposibil. Ceea ce mă durea mai mult era indiferenţa cu care Smith lichidase specimenele mele. Ce e drept, le apreciase discret. Cum însă, în naivitatea mea, mă aşteptasem la mai mult, această uşoară aprobare nu făcu decât să distrugă marile mele speranţe. Un val de amărăciune aţâţă focul ce ardea în mine. Ciudat lucru: nu eram descurajat, ci jignit şi furios. Ajungând în centrul oraşului, începui să-mi dau seama de inutilitatea pachetului pe care-l mai purtam sub braţ şi deodată un gând fatalist puse stăpânire pe mine. Eşuasem din nou. Eram sortit să nu pot servi niciodată ştiinţa mea dragă. Trebuia să isprăvesc cu ea o dată pentru totdeauna.

Mergând înainte pe strada Buchanan, intrai în Arcadele Argyll, un pasaj acoperit ce ducea în strada Argyll şi era ocupat de un şir de mici prăvălii ciudate. Lângă o firmă care vindea modele de maşini, găsii locul căutat, în

vitrină, peştişori roşii înotau într-un mic bazin de sticlă verde, înconjurat de pachete de biscuiţi pentru câini şi de ouă de furnici, în mijlocul unei amestecături de curse de şoareci, plase de prins fluturi, articole de cauciuc şi coli de mărci poştale. Deasupra era o firmă cu inscripţia: BAZARUL NATURALISTILOR ŞI MAGAZIN DE SCHIMBURI.

Aşteptai înăuntru, inspirând mirosul muced, până când un bărbat mic cu faţa frământată de griji şi cu haine negre lucioase, apăru de după perdea.

— Vreau să-mi vând colecţia.

Desfăcui din nou pachetul, de astă dată cu mişcări violente.

— Sunt lucruri bune – spusei eu, după ce îmi înşirasem cutiile pe tejghea. Uitaţi-vă doar la libelulele astea.

— Nu prea cumpărăm acum – spuse el cu un glas stins şi răguşit. Punându-şi apoi ochelarii pe nas, începu să examineze cu grijă fiecare obiect, cântărindu-l în degetele lui umede.

— Nu, lucrurile astea nu sunt cerute – spuse el cu regret, când termină. Vă dau şaptesprezece şilingi şi jumătate pe tot pachetul.

Mă uitai indignat la el.

— Dar bine, numai *aeschna* asta valorează o liră! Am văzut preţul într-un catalog din Londra.

— Aici nu suntem la Londra, ci în Arcadele Argyll. Vocea lui nu mai era decât un murmur răguşit. Suferea probabil de o răceală teribilă sau de o boală a laringelui. Atitudinea lui era cu totul indiferentă. Asta-i tot ce pot oferi. Primiţi sau nu, aveţi de ales.

Furia mea întrecea orice margini. Nu cunoscusem niciodată până atunci deosebirea dintre a cumpăra şi a vinde. Şaptesprezece şilingi şi jumătate pentru o muncă de cinci ani, pentru ascensiunile acelea îndârjite, grele şi primejdioase pe Pietrele înalte, pentru orele nesfârşite de căutare răbdătoare, prelungite până târziu noaptea… Era o usturătoare insultă. Dar ce puteam face?

— Primesc.

Când ieşii din prăvălie fără povara mea, braţele mi se păreau uşoare, dar capul îmi ardea. Cu monedele pe care mi le dăduse şi cu ce-mi rămăsese din cei cinci şilingi dinainte, aveam peste o liră în buzunar. Se făcuse ora şase, oraşul strălucea de lumini. Pornii cu inima uşoară, hotărât să-mi fac gusturile.

La colţul străzii Queen dădui de un mic restaurant cu aparenţă boemă. În vitrină se vedea un aranjament ispititor de peşte alb şi carne roşie, flancat de două anghinare uriaşe. Mă repezii prin uşa batantă, trecui peste covorul moale şi mă aşezai într-o boxă tapiţată cu catifea.

Era un local cu o atmosferă intimă, supracapitonat, după moda veche, şi luminat discret de lumânări cu abajururi roze, asemănătoare acelora pe care le admirasem de atâtea ori în vagonul-restaurant al „Scoţianului zburător”. Mă simţii cam intimidat de chelner, care avea o mustaţă răsucită şi un şorţ ce-i ajungea aproape până la picioare. Poruncii însă o masă bună, compusă din supă de rinichi, şniţel de viţel cu ciuperci şi casată napolitană, îmi puse apoi în faţă lista de vinuri. Palid, dar plin de hotărâre, comandai, cu un tremur imperceptibil în glas, o sticlă de Chianti[51].

Mâncai încet: nu avusesem de mult o masă atât de bogată şi de gustoasă. Vinul îmi făcu întâi gura pungă, dar persistai să-l sorb, ajungând treptat să găsesc plăcere în gustul lui ruginit şi în generoasa căldură ce mi se răspândea în tot corpul, la fiecare înghiţitură. Restaurantul nu era prea plin de lume, dar boxele erau ocupate de câteva perechi. În faţa mea, un bărbat chipeş se întreţinea cu o fată brună şi durdulie, care purta pe cap o pălărioară cochetă. Îi vedeam cu invidie râzând şi vorbindu-şi în şoaptă, cu capetele apropiate.

Socoteala se ridica la nouă şilingi. Era o sumă colosală; acum însă nici nu-mi păsa. Îmi terminai sticla de vin, dădui un bacşiş de un şiling chelnerului, primind cu

---

[51] Vin din Italia. (n.t.)

satisfacţie înclinarea lui respectuoasă, şi ieşii în stradă.

Ce seară splendidă! Lumini sclipitoare, mişcare şi animaţie pe străzi, oameni plăcuţi şi interesanţi îmbulzindu-se pe trotuare. În sfârşit, trăiam, îmi îngropasem obsesia, eram liber. Cumpărai ziarul de seară de la vânzător şi parcursei sub o firmă electrică luminoasă coloana distracţiilor. Erau două varieteuri în oraş; o comedie muzicală, la Edwards, iar Martin Harvey apărea pentru „irevocabil ultima oară” în „Singura cale”. Niciunul din aceste spectacole nu mă atrăgea. Pe urmă, în josul coloanei, zării cu bucurie că la Teatrul Regal se reprezenta o piesă din repertoriu: „A doua doamnă Tanqueray”. Mă dusei la Regal, luai la casă un fotoliu de orchestră şi intrai.

Cu toate că citisem mult şi-mi aminteam vag că maică-mea mă dusese să văd „Cenuşăreasa” la Dublin, nu asistasem niciodată la un adevărat spectacol teatral. La ridicarea cortinei, un fior mă străbătu şi curând mă simţii transportat cu totul. Sorbeam fiecare cuvânt cu toate simţurile mele însetate, gata să primească orice impresie.

Reprezentaţia se sfârşise devreme: era numai zece şi jumătate. Străzile erau mult mai puţin populate acum, unele chiar pustii. Mă îndreptai spre James Square, o mică piaţă din centrul oraşului, flancată de Poşta centrală şi de un mare magazin universal, ale cărui vitrine largi rămâneau iluminate toată noaptea. Cu un surâs ştiutor, Lewis mă lăsase să înţeleg unele lucruri despre James Square.

Începui cu timiditate să mă plimb încoace şi încolo pe trotuarul larg al piaţetei. Câteva reprezentante ale sexului opus făceau acelaşi lucru, oprindu-se uneori cu un aer distrat, ca şi cum ar fi aşteptat un autobuz. Una dintre ele era extrem de grasă, revărsându-se în toate direcţiile. Purta pe cap o pălărie mare cu pene şi ghete înalte, cu şireturi, în picioarele ei ca de pian:

— Ce faci, drăguţule? îmi murmură ea, pe un ton matern, trecând pe lângă mine.

O alta era înaltă, slabă, îmbrăcată toată în negru şi voalată în chip misterios. Umbla foarte încet, puţin adusă. Din când în când tuşea, ducându-şi însă discret batista la gură. Îndreptă spre mine un zâmbet obosit, care-mi îngheţă sângele în vine. Mă oprii nedumerit şi înspăimântat. Nu vedeam pe niciuna care să semene cât de cât cu viziunile fermecătoare ale imaginaţiei mele înfierbântate. Poate aveam să am mai mult noroc în mijlocul scuarului.

Trecui strada spre mica grădină ornamentală, decorată cu statui şi brăzdată de alei. Aici lumina era mai slabă, iar atmosfera mai romantică. Plimbăreţele erau şi ele mai numeroase. Încurajat de bezna mai plină de făgăduieli, începui să iau în lung aleea principală. O fată se apropie. Figura ei tânără părea seducătoare în întuneric. Când trecu pe lângă mine, mă oprii întorcându-mă. Se oprise şi ea, uitându-se înapoi spre mine. Când văzu că mă interesează, se întoarse şi, cu o mişcare îmbietoare a capului, îşi continuă încet plimbarea.

Sângele îmi fierbea în vine, ameţindu-mă. Stătui un moment pe loc. Să mă iau după ea sau să aştept până avea să facă din nou ocolul micii grădini? Era un cerc închis, trebuia să se întoarcă pe aici. Mă aşezai tremurând pe o bancă la marginea aleii. Nu-mi dădui seama că pe bancă se mai afla cineva decât în clipa când o voce de bărbat mi se adresă:

— Ai o ţigară, ortacule?

Mă scotocii în buzunar şi scosei un pachet de ţigări. Văzui nedesluşit că era un om bătrâior şi jerpelit, de fapt, un adevărat vagabond.

— Să trăieşti, frate-meu – zise el. N-ai cumva şi un chibrit?

Sub copacii desfrunziţi din grădina întunecoasă, dădui repede foc unui chibrit, aprinzându-i ţigara. Flacăra ocrotită de palma mea îndoită lumină o clipă vestigiile obrazului său. Apoi se stinse.

Rămăsei multă vreme înţepenit pe bancă. Îi dădui şi

restul ţigărilor. Pornii spre gară cu pasul greu. De oboseală, abia mă ţineam pe picioare. Mai prinsei ultimul tren.

Eram singur în compartiment. Şedeam cu ochii aţintiţi asupra peretelui despărţitor de scânduri din faţa mea. Nu rămăsese în fond nimic, nimic din viaţa mea care să nu fie cu desăvârşire distrus. Îmi vândusem colecţia, bunul meu cel mai scump... pentru asta.

Deodată, observai în peretele despărţitor o mică gaură făcută de vreun călător răuvoitor. Deşi eram zdrobit de oboseală şi copleşit de amărăciune şi groază, mă ridicai, împins de o indefinibilă curiozitate, lipindu-mi ochiul de găuricea din perete.

Compartimentul de alături era însă gol, complet gol şi el.

CAPITOLUL V

Iarna îşi urma cursul – rece şi umedă. Lucram acum la un strung uşor şi mă resemnasem să-mi fac viaţa în fabrică. Încercam să prind gust de muncă la această maşină. Dar gândurile mele rătăceau mereu; făceam greşeli; observam că Jamie începea să fie nemulţumit de mine.

Într-o zi, pe la mijlocul lui decembrie, el se apropie încruntat de bancul la care lucram, ţinând o bielă de metal în mână.

— Ascultă, Robie – spuse el morocănos. Trebuie să-ţi mai vii în fire.

Mă înroşii până în vârful urechilor; era prima oară că-mi vorbea pe acest ton.

— Dar ce-am făcut?

— Ai irosit opt ore de muncă calificată, fără să mai vorbim de material. Îmi arătă piesa de oţel. Ţi-am spus să strunjeşti asta cu un cuţit numărul doi! Ai folosit un cuţit numărul patru şi ai stricat tot lucrul.

Înţelesei că mă făcusem vinovat de o serioasă neglijenţă. Dar în loc s-o regret, simţeam o uşoară revoltă, îmi ţineam ochii în pământ.

Jamie mă mustră cu aprindere timp de câteva minute; apoi, după ce-şi vărsase necazul, se depărtă mârâind:

— Vino să mănânci la noi sâmbătă seara.

Mă făcusem alb la faţă şi buzele îmi înţepeniseră.

— Mulţumesc. Dacă n-ai nimic împotrivă, prefer să nu vin.

Stătu un moment pe loc, fără a scoate un cuvânt, şi

plecă apoi mai departe. Eram furios pe Jamie, dar şi mai furios pe mine. Ştiam că avea dreptate.

Mă apucai din nou de lucru. În zilele următoare căutai să fiu mai atent. Dar nimic nu-mi reuşea. Mânuiam uneltele cu atâta imprudenţă, încât mă rănii la degetul mare cu o daltă scobită. Rana se infectă şi începu să supureze, provocându-mi un abces urât, pe care bunica îmi aplica cataplasme. Îl simţeam pe Jamie observându-mă stingherit, părând a voi să-mi vorbească.

— Stai cam prost cu mâna – îmi spuse în cele din urmă. Am impresia că nu se vindecă.

— E un fleac – răspunsei eu rece. O simplă zgârietură.

Eram aproape mulţumit de durerea pe care mi-o pricinuia rana aceasta plină de puroi. Gândurile mi-erau tot atât de sumbre ca şi cerul de iarnă. Alison plecase la Ardfillan. Îmi răspundea regulat la desele şi pătimaşele mele misive, dar niciodată prea pe larg. Când poşta îmi aducea câte o scrisoare de la ea, mă sufocam de emoţie. Mă retrăgeam cu scrisoarea în odaia mea, încuiam uşa şi o desfăceam cu degete tremurătoare. Avea un scris mare şi rotund, cu numai trei sau patru cuvinte pe un rând. Ochii mei aprinşi devorau într-o clipă foaia dublă a scrisorii. Pregătea intens două noi cântece: „Serenada” lui Schubert şi „Dedicaţia” lui Schumann. Fusese să patineze împreună cu maică-sa şi cu Louisa pe lacul particular din parcul primăriei. Doctorul Thomas le vizitase o dată. Domnul Reid venise de două ori să le vadă. Toată lumea aştepta cu nerăbdare balul Reuniunii. Nu o să caut să viu şi eu? O reciteam de câteva ori de la un capăt la altul. Nu găseam în ea lucrul de care mi-era dor. Mă aşezam repede şi-mi începeam răspunsul – un răspuns înflăcărat şi dojenitor, în care-mi revărsam tot sufletul.

Cu o săptămână înainte de Crăciun, Lewis se apropie alene de mine, în pauza de la prânz.

— Ascultă, Shannon. Sâmbăta viitoare e o ocazie frumoasă de dans la Ardfillan. Hai să mergem împreună!

Muşcai dintr-un sandviş cu brânză, căutând să păstrez

o atitudine impasibilă.

— Nu prea ştiu să dansez.

— Nu face nimic. Poţi să flirtezi cu ele – zise el zâmbind. Eu, de obicei, aşa fac.

— Nu cred să pot pleca.

Lewis continuă să încerce, în chip prietenos, de a mă convinge.

— E o treabă grozavă. Reuniunea societăţii Sf. Brigita. O droaie de fete drăguţe şi un bufet minunat. Am primit două bilete. Zău, trebuie să vii!

Cu toată hotărârea mea de a nu-mi trăda sentimentele, o emoţie de neîndurat mă stăpânea. N-aveam haine de seară; nu ştiam să dansez; mi-era cu neputinţă să mă duc. Tonul lui cordial, insistenţa lui prietenoasă şi mai ales felul uşor şi indiferent în care vorbea despre participarea la serată, socotind-o, aşa cum socotea, de altfel, toate plăcerile vieţii, ca ceva de la sine înţeles, mă scoaseră din fire.

— La naiba cu toate!... Nu poţi să mă laşi în pace?

Holbă ochii la mine, surprins; ridică apoi din umeri şi plecă. Mă ruşinai îndată de purtarea mea. În tot cursul după-amiezii, stătui cu ochii la strung, suferind în sinea mea.

Sâmbătă, la ora cinci după-amiază, plecai cu trenul lucrătorilor la Ardfillan. Timp de două ore, mă plimbai pe promenadă, unde sufla acum un vânt rece de decembrie. Adăpostindu-mă, cu gulerul ridicat, în spatele pavilionului de muzică de pe Esplanada pustie, amintiri despre Gavin începură să mă năpădească din întunericul ce mă înconjura. Aici ne jurasem, la bâlci, să nu ne despărţim niciodată. Nu era mult de atunci... dar îmi părea un veac. Gavin dispăruse, iar eu stăteam tremurând chiar pe locul unde, plini de nădejde şi de îndrăzneală, ne legasem să cucerim lumea.

Către ora opt mă îndreptai spre Sala orăşenească. Amestecându-mă în mica mulţime ce se adunase spre a privi lumea distinsă a oraşului sosind la serată, aşteptai

pe trotuar. Cădea o ploaie măruntă. Curând, trăsurile şi automobilele începură să tragă la scară.

Ascuns printre ceilalţi spectatori, care erau mai ales servitori ai diferitelor case, urmării lumea intrând. Erau oameni fericiţi, care zâmbeau şi povesteau – femeile în rochii de seară, bărbaţii în fracuri cu cravate albe. Îl văzui pe Lewis, gătit şi pomădat la perfecţie. Un moment mai târziu, zării, plin de surpriză, figura îndesată a lui Reid urcând în grabă scara. În sfârşit, după câtăva vreme, Alison şi cu maică-sa îşi făcură apariţia. Soseau într-un grup mai numeros, împreună cu Louisa şi cu doamna Marshall. Simţii o strângere de inimă la vederea lui Alison. Purta o rochie albă şi păşea cu un zâmbet calm şi cu ochi strălucitori pe covorul întins pe trepte, schimbând reflecţii cu Louisa. Când dispăru, primele acorduri ale orchestrei se furişară până la mine, sfâşiindu-mi pieptul. Cu pumnii încleştaţi în buzunare, plecai repede de acolo. Nu aveam tren decât peste trei sferturi de ceas. Intrai într-un mic birt dintr-o stradă dosnică de lângă gară, unde se servea peşte şi cartofi. Nu mâncasem de la prânz şi cerui o porţie de un sfert de şiling de cartofi prăjiţi. Ghemuit pe o bancă în micul birt întunecos, îmbibai cu oţet cartofii plini de untură, mâncându-i cu degetele. Aş fi vrut să mă pot îmbăta. Doream să mă cufund în mocirlă.

Luni de dimineaţă îl întâlnii pe Lewis la intrarea atelierului de maşini. Un ciudat impuls mă făcu să mă opresc zâmbindu-i, nu cu un aer vinovat, ci cu expresia degajată a unui om care cunoaşte viaţa.

— Ascultă, dragul meu – îi spusei – îmi pare rău că te-am repezit săptămâna trecută. Ai petrecut bine sâmbătă?

— Da – răspunse el bănuitor. N-a fost rău.

— Adevărul e – adăugai eu, zâmbind şi mai tare – că aveam o întâlnire cu totul deosebită, cu o doamnă, o văduvă tânără pe care am întâlnit-o la Winton, şi că insistenţa ta ca să mă faci s-o pierd m-a cam plictisit.

Obrazul i se lumină încet.

— De ce n-ai spus aşa, prostule?

Râsei, dând din cap cu şiretenie.

— Al dracului norocos! făcu el, privindu-mă cu invidie. Nici gând de aşa ceva la Ardfillan. Totul decent şi corect. Ai făcut bine că n-ai venit.

Această ieftină minciună mă însenină pentru câtva timp; curând însă mă umplu de dezgust. Mă retrăsei în mine mai mult decât oricând, fugind de oameni şi făcându-mi o virtute din însingurarea mea. Când Kate mă invita la dânsa, găseam de obicei un pretext ca să refuz. Îl vedeam foarte rar pe Reid. Odată, când ne întâlnirăm, îmi surâse cu tâlc.

— Fac tot ce pot pentru tine, Shannon,

— În ce fel? întrebai eu surprins.

— Lăsându-te în pace.

Nu ştiam ce să-i spun. Îmi văzui de drum. Nu aveam nicio energie, totul mă dezgusta. În chip ciudat, singura persoană către care mă întorsei fu bunica; mă simţeam poate atras de statornicia ei de stâncă. În timp ce bunicul nu era decât o frunză în bătaia vântului, fără rădăcini care să-l susţină, dânsa îşi lua tăria şi sprijinul din adâncul obârşiei ei săteşti, ba chiar, s-ar fi zis, din pământul pe care se născuse. Şedeam până târziu la masa din bucătărie, ascultând-o evocând scene din viaţa dusă în tinereţea ei la ferma din Ayrshire, a tatălui ei: cum ajuta la făcutul brânzei, cum ducea secerătorilor de pe câmp pite calde scoase din cuptor, cum îi privea seara pe culegătorii de cartofi dansând sub şopron în sunetul unei viori. Descopeream din ce în ce mai mult la ea mici deprinderi „ţărăneşti”: obiceiul ei, de pildă, de a alege din supă boabele de mazăre şi de a le aranja cu atenţie în cerc pe marginea farfuriei, spre a le putea mânca după aceea cu sare şi piper. Era plină de zicale de la ţară (cum ar fi: „Haina caldă să n-o dai pân’ la capătul lui mai”) şi îşi păstrase predilecţia pentru infuziile de plante. Memoria ei, mai ales pentru datele de familie, era neîntrecută. Cu igliţa ei era încă în stare să facă împletituri încântătoare, cu modele complicate, pe care le purta pe bonetă sau pe

guler şi care îi dădeau un aer permanent de prospeţime. Mă asigura, de repetate ori, că oamenii din neamul ei aveau viaţă lungă şi că mama ei rămăsese în posesia deplină a facultăţilor ei până la vârsta de nouăzeci şi şase de ani. Era absolut sigură că avea să bată acest record, observând adesea cu un oftat liniştit „cât de mult dăduseră înapoi” bunicul şi prietena ei, domnişoara Minns.

Crăciunul bătea la uşă. Magazinele din oraş erau împodobite cu ramuri şi serpentine de hârtie. Dar vremea sărbătorilor se făcea foarte puţin simţită la Lomond View: bunica se ducea la slujba de la miezul nopţii în ajunul Anului nou, Kate ne trimitea poate „plum pudding”, tradiţionala prăjitură de Crăciun, iar bunicul, dacă nu era împiedicat, avea grijă să nu rămână treaz. Totuşi, pe măsură ce ajunul Crăciunului se apropia, mă simţeam mai neliniştit şi mai jenat. Spre a combate această stare, mă adânceam tot mai mult în cărţile împrumutate de la biblioteca publică. Seara eram deseori atât de obosit, încât adormeam de îndată ce mă apucam să citesc. Tresăream din somn când simţeam în nas fumul fitilului de lumânare ce se stingea. Dar în majoritatea duminicilor din cursul iernii triste, stăteam în pat jumătate din zi, adâncit în lectura lui Cehov, a lui Dostoievski, a lui Gorki şi a celorlalţi romancieri ruşi. Înclinaţia mea pentru literatura romantică cedase locul unui gust mai sumbru şi mai realist. Începusem de asemenea să-mi împuiez capul cu filosofie, fără a pricepe mare lucru, dar fiind răsplătit, ici şi colo, de o scânteiere rece, care-mi sporea dispreţul pentru teologie. Zâmbetul meu sardonic năruia tot edificiul revelaţiei divine. Era cu neputinţă pentru un om de ştiinţă, un savant, să creadă că lumea luase fiinţă peste noapte, că bărbatul a fost creat printr-un proces de modelare a lutului, iar femeia prin transformarea unei coaste. Paradisul, cu Eva mâncându-şi mărul lângă şarpele ce rânjeşte, nu era decât un basm. Toate dovezile

pledau pentru o concepţie cu totul diferită despre originea vieţii: dezvoltarea din spuma primordială, în decurs de milioane de ani, a unor compuşi coloidali, în marile oceane şi în mlaştinile pământului ce se răcea, evoluţia infinită a acestor forme protoplasmice, trecând prin amfibii şi reptile până la păsări şi mamifere – ciclu cu adevărat remarcabil, care – deprimantă idee! – făcea ca Nicolo şi cu mine, fiecare în pielea lui, să fim, practic, fraţi.

Despuiat de iluzii, căutam o consolare sentimentală refugiindu-mă în domeniul frumuseţii. Împrumutam de la bibliotecă lucrări despre marii pictori şi studiam reproducerile în culori ale capodoperelor lor. Pe urmă, dădui de impresionişti. Ideile lor despre culoare şi formă mă atraseră. Întorcându-mă de la lucru, mă opream pe drum ca să contemplu îndelung umbrele purpurii aruncate de castanii albaştri, sau fâşiile palide de galben care stăruiau seara pe cer în spatele Piscului. În gândurile mele absurde şi bolnăvicioase, în nostalgia tinerească de care eram chinuit, atribuiam acestui munte o sinistră semnificaţie simbolică; el înfăţişa pentru mine inaccesibilul în viaţă. Neputându-i atinge culmea, stăteam la poalele lui într-o atitudine de sfidător dispreţ.

Deşi priveam cu nepăsare luminile magazinelor şi toate celelalte pregătiri, mă simţii nenorocit când ziua Crăciunului sosi. În ajun, mă dusesem la Barloan, cu un cadou pentru băiatul lui Kate. Doream să contribui şi eu la umplerea ciorapului său cu daruri şi, în sinea mea, speram să fiu invitat la masa lor de Crăciun. Ieşiseră însă cu toţii. Legai pachetul de clanţa uşii şi plecai. Printre puţinele felicitări pe care le primii, era şi una de la călugăriţele mănăstirii. Mă uitai la ea cu un simplu zâmbet corect, dar superioritatea mea nu-mi spori fericirea. Când ora unu se apropie, ideea tristului dejun ce mă aştepta în casă mă îngrozi. Îmi luai şapca şi ieşii.

Colindai oraşul; străzile cenuşii erau pustii. Nu exista niciun restaurant la Levenford în care să poţi lua o masă

cumsecade. Desperat, mă dusei în cele din urmă la Barul ajustorilor. Luai aci un pahar cu bere şi puţină pâine cu brânză. După această masă rece, gândul de a mă întoarce la trista mea locuinţă nu mi se păru nicidecum mai atrăgător. Nu aveam nici măcar o sobă în camera mea.

Biblioteca publică se deschidea de la ora două până la trei, ca o concesie pentru faptul că sărbătoarea nu era generală. Era cald în bibliotecă. Rămăsei acolo aproape în tot timpul acestei ore, împrumutând şi o altă carte. Pornii apoi spre casă.

Se lăsase o ceaţă rece, iar amurgul se apropia. Trecând pe Chapel Street, nu observai o siluetă înaltă care se apropia de mine prin pâclă; în clipa însă când auzii lângă mine ciocănitul unei umbrele în pavaj, ghicii cine era şi nu mă putui împiedica să tresar.

— A, dumneata eşti, Shannon! exclamă pe un ton prietenos canonicul Roche. Mă întrebam dacă nu cumva te-ai pitit sub pământ pe durata iernii.

Rămăsei tăcut, spunându-mi în gând că nu aveam de ce să mă tem de acest bărbat care, în definitiv, nu era decât un om, lipsit de orice puteri mistice.

— Sunt chemat la un bolnav de la bariera Drumbuck. Mergi şi tu în direcţia asta?

— Da, mă duc acasă.

Urmă o tăcere.

— Probabil că n-ai primit rândurile mele de mai deunăzi. Poşta nu prea respectă cărţile poştale. Aveam ca oaspete pe un coleg, un preot sud-american, venit din Brazilia. Cunoscându-ţi interesul pentru ştiinţele naturii, mă gândisem că ţi-ar face plăcere să-l întâlneşti.

— Nu mă mai interesează ştiinţele naturii.

— A! Aproape că-l simţeam ridicând din sprâncene. Vasăzică şi asta s-a dus? Ai salvat ceva din naufragiu, dragul meu prieten?

Îmi urmai drumul cu ochii în pământ.

— Ce-ai acolo? Îmi trase cartea de sub braţ. *Fraţii*

Karamazov. Nu e rău de loc. Îţi atrag atenţia asupra lui Alioşa.

Îmi restitui cartea. Merserăm câteva minute în tăcere.

— Spune-mi, dragul meu, ce s-a întâmplat cu tine?

Tonul lui schimbat mă luă prin surprindere. Mă aşteptasem la o aspră mustrare pentru că „pierdusem graţia divină”, „îmi nesocotisem îndatoririle pascale” şi aşa mai departe.

— Nu s-a întâmplat nimic. Îmi adunai toate puterile, fiind hotărât să-l fac să afle ce se petrecuse în mintea mea. Nu mai cred în Dumnezeu. Am renunţat la toate astea.

Îmi ascultă în tăcere cuvintele. De fapt, umblă atât de mult fără a-mi răspunde, încât îi furişai o privire. Faţa îi era slabă, obosită şi descurajată. Simţii parcă un junghi, înţelegând deodată faptul, care nu mă izbise niciodată până atunci, că şi el era împovărat de griji, iar gândul că, probabil, îi mai pricinuisem altele îmi sporea scrupulele.

Ajunsesem aproape de colţul căii Drumbuck. Când coti spre barieră, lăsându-mă să-mi urmez singur drumul, îmi aruncă o privire de despărţire, înainte de a se pierde în ceaţă.

Mă îndreptai încet spre Lomond View, prins într-un vârtej de emoţii. Ar fi trebuit să mă simt mândru că mă afirmasem: era ceva să ai curajul propriilor tale convingeri. În loc de aceasta, mă simţeam zdruncinat, înfricoşat. Fără a-mi da seama, iuţii puţin pasul. Când contururile casei se iviră, cedai doar unei irezistibile tristeţi. Spusei în gând, cu un oftat: „O, Doamne... dacă totuşi exişti... ce Crăciun mi-ai dăruit!”

CAPITOLUL VI

În luna mai se lăsă un ger târziu, urmat de moină, care prefăcu toiul în zloată. Într-o după-amiază însă, cu două săptămâni înainte de Sărbătoarea meseriilor, când mă întorceam de la fabrică, târându-mi picioarele prin noroi şi zăpada topită, văzui că mugurii se iviseră pe ramurile gardurilor vii. Gândul că primăvara se apropia, îmi puse sângele în mişcare. Alison se întorsese acasă şi proiectasem ca în ziua Sărbătorii meseriilor, care nu eră prea departe, să facem împreună o excursie la Ardencaple. Aşteptam cu înfrigurare această zi.

Ajuns acasă şi intrând în bucătărie, simţii îndaţă ceva neobişnuit în aer. Bunica şedea în faţa mesei, cu o expresie resemnată, în timp ce Tata, cu mâna pe umărul ei, se silea s-o împace.

Se îndreptă din şale, spunându-mi cu o privire de semnificativă tristeţe:

— Ia-ţi singur mâncarea, Robert. Sophie a plecat.

Ştirea nu mă impresiona în chip deosebit. Pusei pe masă cutia de metal în care luam cu mine la fabrică gustarea de prânz, trecui în încăperea vecină ca să mă spăl şi mă întorsei. Pe când îmi scoteam din cuptor farfuria cu mâncare caldă, păstrată acoperită acolo, bunica se întoarse către mine, completând cu o voce mâhnită explicaţiile Tatii:

— Să plece fără să-mi spună măcar un cuvânt, după tot ce am făcut pentru ea! E de neînţeles.

— O să găsim altă fată, mai curând sau mai târziu – observă Tata pe un ton blajin. În fond, era foarte

risipitoare... şi mânca de stingea.

— Nu pot să le fac singură pe toate – protestă bunica.

— Robie şi cu mine o să-ţi uşurăm lucrul – spuse Tata, adăugând, cu un fel de schimonoseală oribilă, care voia să pară ştrengărească: Nu mă dau în lături să-mi fac singur patul. De fapt, ador să muncesc în casă.

Îmi dădeam seama că în forul lui interior era încântat de a fi scăpat de cheltuiala servitoarei şi că avea de gând să facă tot posibilul spre a amâna angajarea alteia.

După ce-mi terminai masa, mă oferii, spre a o uşura pe bătrână, să duc sus, urcându-mă în camera mea, pâinea cu brânză şi ceaşca de cacao pentru bunicul. Când deschisei uşa, intrând cu tava, îl găsii şezând cu paltonul pe umeri lângă focul slab care ardea în cămin.

— Îţi mulţumesc, Robert – îmi spuse el pe un ton blând şi cumpănit. Unde e Sophie?

— A plecat – îi spusei aşezând tava în faţa lui. A părăsit casa fără să anunţe pe nimeni.

Se uită la mine cu un aer surprins şi uşor jignit.

— Nu mai spune! Mă uimeşti! Nu ştii la ce să te aştepţi din partea oamenilor, în ziua de azi.

— E cam neplăcut.

— Adevărat – confirmă el. Trebuie să spun că nu-mi displăcea. Era o fată serviabilă şi tânără.

Era o uşurare să-l găseşti pe bunicul într-o dispoziţie potolită, într-unul din acele binecuvântate intervale în care era stăpânit de vechea lui linişte contemplativă. Părea slăbit şi puţin suferind în ziua aceea şi rămăsei câteva clipe lângă el, în timp ce-şi înmuia pâinea în ceaşca lui de cacao, mâncând-o apoi încet.

— Ce-ţi face piciorul? îl întrebai eu.

De curând începuse să-şi târşâie piciorul stâng când umbla.

— Perfect, perfect! E numai o scrântitură. Am o constituţie splendidă, Robert.

În dimineaţa următoare simţii că Galt, tatăl Sophiei, mă observa cu un aer neobişnuit. Lucram împreună la un nou

generator şi se tot ţinea aproape de mine, venind din când în când să-mi ceară câte o cheie sau o pilă. Alegând un moment când Jamie era la celălalt capăt al atelierului, îmi spuse:

— Vreau să te văd la plecare.

Mă uitai cu dezgust la faţa lui spălăcită şi nerasă, pe care abia o luminau nişte ochi fără strălucire.

— Pentru ce?

— O să-ţi spun mai târziu. Te aştept la Barul ajustorilor.

Înainte de a putea refuza, Jamie reapăru, iar Galt se retrase. Eram nedumerit şi contrariat. Ce naiba putea avea cu mine? Îmi spusei că n-am să mă duc. Totuşi, împins de o curiozitate amestecată cu nelinişte, intrai la ora şase şi cinci în bar, care era situat imediat peste drum de poarta fabricii. Îl găsii pe Galt, care se şi instalase la o masă mică din colţul sălii, a cărei pardoseală era acoperită cu rumeguş de lemn. Localul era aproape gol, iar luminile nu fuseseră încă aprinse.

Mă primi cu un surâs pământiu.

— Ce vrei să bei?

Clătinai din cap cu răceală.

— Sunt grăbit. Despre ce e vorba?

— Dă-mi voie să cer întâi un whisky. Comandă băutura şi după ce-i fu adusă, îmi declară: E vorba de Sophie.

Mă înroşii de indignare.

— Asta nu are nimic de-a face cu mine.

— Poate n-o fi având. Îşi bău cu un aer meditativ paharul de whisky, plimbându-şi ochii asupra mea. Va ieşi însă un adevărat scandal dacă se va afla.

Parcă mi-ar fi aruncat o căldare de apă în obraz. Eram uluit şi zăpăcit şi un fior rece de spaimă mă străbătu până în măduvă.

Făcu semn cu capul înspre celălalt scaun al mesei.

— Şezi jos şi nu te mai umfla în pene. Ai putea şi tu să-mi oferi un pahar. Se opri din nou, iscodindu-mă cu ochii lui mici. Cred că n-ai nimic împotrivă.

— Cere unul dacă vrei – murmurai eu.

— Noroc! făcu el când al doilea pahar sosi.

Cu o jumătate de ceas mai târziu, mă îndreptam spre casă, palid şi ţeapăn. Fierbeam de furie şi de durere. Castanii, plini de sevă, îşi desfăceau frunzele tinere; acum însă nu le vedeam. Ajuns acasă, mă urcai de-a dreptul în camera bunicului, închisei uşa după mine şi îl privii în ochi. Văzându-mă intrând, se sculase ţinând în mână o scrisoare.

— Uite, Robert – spuse el cu animaţie şi mulţumire. Am câştigat un premiu de consolare la ultima competiţie. O cutie de creioane colorate şi o carte legată, cu titlul *„Fapte hune”*.

— Dumneata şi fapte bune! exclamai eu cu amărăciune, împingându-l înapoi şi răvăşindu-i hârtiile şi cărţile.

Se uită la mine, abătut.

— Ce s-a întâmplat?

— Nu te preface că nu ştii. Mâhnirea, mai degrabă decât furia, mă făcea să vorbesc pe un ton scăzut şi concentrat. Când mă gândesc că ai fost în stare să comiţi una ca asta, după toate promisiunile dumitale... când ştii câte griji am... o, Doamne, asta le pune vârf la toate!

— Nu te înţeleg.

Capul începu să i se clatine.

Mă aplecai asupra lui, scuturându-l.

— Atunci gândeşte-te! Gândeşte-te de ce a plecat Sophie!

Repetă cuvintele, cu un aer nedumerit, apoi o lumină păru să se aprindă în mintea lui. Încetă să clatine din cap şi-mi înfruntă privirea cu o expresie schimbată, care nu mai era mirată, ci aproape apostolică. Îşi ridică mâna dreaptă ca Moise când făcuse apa să ţâşnească din stâncă.

— Robert, îţi jur că eu şi cu dânsa ne-am înţeles totdeauna bine. Nimic decât atât. Nimic.

Amărăciunea îmi sugruma glasul.

— Aşa! Şi vrei să cred asta... faţă de trecutul dumitale!

Luase un aer vinovat. Ai intrat într-un bucluc nemaipomenit. Iar eu mă lepăd de dumneata.

Îi întorsei spatele şi ieşii din odaie, lăsându-l foarte speriat în faţa căminului. În timp ce-mi luai masa de seară, frământam în minte urmările acestei noi belele, îmi apărea când ca un fapt banal, când ca un dezastru fără margini. Mă întrebam cu ciudă dacă nu greşisem căutând să-l împac pe Galt... să-l mituiesc, de fapt, plătindu-i băuturile. Desigur că acest gest putea fi luat în fond ca recunoaşterea unei culpe. Totuşi, dacă aş fi adoptat o atitudine mai dârză, cine ştie ce-ar fi făcut. Vai, ce nenorocire! În timp ce visam despre dragoste ca de un lucru cald şi luminos, se ivea afacerea asta murdară şi ruşinoasă, ca să-şi bată joc de mine.

Când, după un ceas, mă urcai în camera mea, îl găsii pe bunicul aşteptându-mă pe săliţă cu o hârtie în mână. Mi-o întinse cu un aer demn şi triumfător.

— Am aranjat totul, Robert – mă linişti el, încercând să zâmbească. O scrisoare deschisă către locuitorii oraşului. Citeşte-o!

Parcursei plictisit lunga epistolă adresată redacţiei ziarului *„Levenjord Herald”*: *„Domnule... o incalculabilă calomnie a fost lansată împotriva mea... Apelez la concetăţenii mei... nimic de ascuns... o viaţă nepătată... curată ca crinul... respectând totdeauna adevărata feminitate...”*

Bunicul se uita cu ardoare la mine.

— Cred că pune lucrurile la punct. Va sosi tocmai la timp pentru numărul din săptămâna viitoare.

— Da – răspunsei, întorcându-i privirea. Lasă-mi-o mie, o să am grijă de ea.

— Bine, bine! făcu el, bătându-mă pe umăr cu o mână tremurândă. N-am vrut să te supăr, Robie. E ultimul lucru pe care l-aş face. Prietenul la nevoie se cunoaşte.

Mă forţai să zâmbesc, ceea ce păru să-l consoleze. Îmi strânse mâna cu recunoştinţă.

Pe când se întorcea în odaia lui, târându-şi piciorul,

scoase deodată capul pe uşă, ca şi cum i-ar fi venit o idee.

— Robie – spuse el pe un ton grav. Biata mea nevastă a fost o femeie minunată.

O, Doamne, ce avea să mai vie? Nu-l auzisem de zeci de ani pomenindu-i numele. Trecui în camera mea şi rupsei în bucăţele scrisoarea deschisă către concetăţenii săi.

A doua zi, Galt se apropie de mine când ieşirăm de la lucru. Mă aşteptasem la asta şi mă înarmasem cu curaj ca să-i întâmpin imputările. Spre surprinderea mea, atitudinea lui fu foarte afabilă.

— Cred că nu eşti grăbit astă-seară. Vino la bar cu mine, dacă nu te ţii prea mândru.

Ezitai. Îmi dădui însă seama apoi că mi-aş uşura cugetul dacă aş ajunge la vreo înţelegere cu el. Intrarăm în bar.

După ce schimbarăm câteva cuvinte, Galt îmi spuse, dând din cap cu regret:

— Ei, cred că e momentul să trecem la chestiune. Nici duşmanul meu cel mai mare nu ar putea afirma despre mine decât că sunt un om corect. Îmi pretind însă drepturile. Nu se poate contesta că Sophie are dreptul de a fi despăgubită.

Inima mi se zbuciumă. Cu mult după aceea, când descoperii, în împrejurări ciudate, că bunicul nu făcuse decât s-o ia de mijloc pe ticăloasa de Sophie – ultim spasm slăbănog al armăsarului îmbătrânit – îmi blestemai naivitatea de a mă fi lăsat prins cu atâta uşurinţă în mreje. Acum însă mă uitam la Galt cu ochi sticloşi.

— Îmi pare bine că nu negi – spuse el, aprobându-mi tăcerea. Asta dovedeşte că ai stofă în tine. Acum, ca să nu ne tocmim, îţi cer cinci lire. Cinci lire şi ştergem cu buretele, iertând şi uitând totul. Astea îmi sunt condiţiile şi cred că sunt destul de larg.

Mă uitai consternat la el.

— Nu pot găsi atâţia bani nici în ruptul capului.

— Aveţi bani în casă – spuse Galt pe un ton acuzator. Dacă nu-i obţii, mă duc singur la Leckie. E un zgârie-brânză, dar o să plătească, mai curând decât să mă lase să povestesc lucrul în tot oraşul.

Ce-mi rămânea de făcut? Îmi dădeam seama destul de limpede că mă alesese văzând în mine terenul cel mai prielnic şi mai slab pentru atacul său. Dar mi se părea tot atât de limpede că dacă n-aş reuşi să-mi procur banii, s-ar duce cu plângerea lui la Tata, care în ultimul timp mârâise îngrozitor împotriva bunicului, ameninţând din nou că-l va trimite la azilul din Glenwoodie.

— Vrei să-mi dai un răgaz? întrebai eu, în cele din urmă.

Galt îmi răspunse cu mărinimie:

— Îţi dau o săptămână. Cred că e suficient.

Mă ridicai. Când ieşii, mă strânse de braţ cu un aer mucalit, spunându-mi discret:

— Ştiu pe cineva care te place.

În drum spre casă, capul îmi vâjâia de ruşine şi revoltă.

În cele câteva zile următoare, îmi storsei creierul ca să găsesc un mijloc de a-mi procura banii. Nu exista decât o singură persoană căreia să mă pot, eventual, adresa. În atelierul de montaj, în zilele care mai rămăseseră din săptămână aceea, Galt se uita neîncetat la mine, iar eu nu-l slăbeam din ochi pe Jamie. De curând, relaţiile noastre deveniseră iarăşi mai prieteneşti; părea să simtă că făceam un efort mai mare spre a progresa în muncă. De câteva ori eram cât pe-aci să-i vorbesc, dar în ultima clipă curajul îmi lipsi. Sâmbătă dimineaţa însă, observând din purtarea lui Galt că nerăbdarea lui creştea, mă dusei la şeful atelierului de montaj.

— Jamie – îi spusei agitat – poţi să-mi împrumuţi nişte bani?

— Mi-am închipuit că ai ceva pe suflet. Îşi aruncă ţigara şi zâmbi, scoţând din buzunar un pumn de monede. Cât îţi trebuie?

— Mai mult decât crezi – îi răspunsei, înghiţind în sec.

Dar îţi promit că ţi-i dau înapoi.

— Ei, cât? repetă el, de astă dată cu o umbră de îndoială în zâmbet.

— Cinci lire.

Încetă de a zâmbi, uitându-se la mine cu neîncredere.

— Pentru numele lui Dumnezeu! Te-ai ţicnit? Credeam că vrei câţiva şilingi!

— Îţi jur că ţi-i dau îndărăt din leafa mea.

— Pentru ce-ţi trebuie?

— Nu pot să-ţi spun. Dar e important.

Se uită curios la mine, lăsând pumnul de mărunţiş să-i cadă în buzunar. Clătină din cap cu o expresie rece, dezaprobatoare şi decepţionată, spunându-mi:

— Credeam că începi să fii cu picioarele pe pământ. Doar nu sunt Banca Scoţiei! Mi-e destul de greu să fac faţă nevoilor mele.

Mă retrăsei, îngrozitor de umilit de acest refuz brutal. Puteam îndura orice privaţiune fără a scoate un murmur, dar un singur cuvânt înjositor mă arunca în abisurile desperării. Până la sfârşitul schimbului, îmi ţinui capul aplecat, evitând privirea stăruitoare a lui Galt. Când sirena şuieră, îl evitai, repezindu-mă spre poartă şi gonind până la jumătatea drumului spre casă.

În tot timpul duminicii, izbutii să mă pitesc, dar în cursul săptămânii următoare, Galt mă hărţui fără milă. O dată ce trecusem peste prima ezitare, acceptasem, mă identificasem cu această obligaţie. Eram chinuit de dorinţa de a mă achita de ea. Aveam obsesia perfecţiunii: toate acţiunile mele trecute avuseseră la bază voinţa inflexibilă de a primi mai curând moartea decât a da greş – şi cea de acum nu făcea excepţie. Doream să simt satisfacţia finală de a-i plăti lui Galt banii. Ajunsesem să cred efectiv că datoram eu însumi aceşti bani şi că era o datorie justă, pe care trebuia s-o plătesc cu orice preţ. Galt încuraja această iluzie. Făcea aluzie la un eventual proces în faţa tribunalului de poliţie. Îmi atrăgea atenţia că eram acum amestecat în afacere. Amintirea unor

gânduri şi agitaţii lăuntrice, care mă tulburaseră când Sophie îmi făcea odaia, sporea acest sentiment de vinovăţie. Nu eram oare tot atât de stricat ca şi bunicul?

Când sâmbăta sosi, nu mai ştiam ce să fac. Încercai să-l evit pe prigonitorul meu, dar Galt mă aşteptă la poartă. Îmi dădu ultimatumul său. Îmi spuse pe un ton morocănos, care căuta să pară sincer, că avea obligaţii faţă de book-maker[52]-ul local.

— Dacă nu-mi aduci banii deseară – spuse el – fac bomba să explodeze de-a binelea.

Plecai de acolo cu sufletul rănit şi plin de amărăciune. Mă simţeam sătul până-n gât de a purta pe umeri poverile altora. Făcusem de ajuns. Mai mult nu puteam face.

Când ajunsei acasă, bunica cobora seara cu un aer de calmă mulţumire de sine. Ţinea în mână Biblia.

— A întrebat de tine – îmi spuse ea, arătând cu o mişcare a capului spre etajul de sus. Nu s-a prea simţit bine azi de dimineaţă. Am stat puţin lângă el, citindu-i un capitol.

Adoptase în ultimul timp acest obicei lăudabil, căci din cauza văditului său declin, o nouă atitudine protectoare luase locul vechii ei duşmănii faţă de bunicul.

Rămăsei nehotărât în antreu; apoi, fără voia mea, mă urcai sus şi deschisei uşa. Stătea întins pe pat, cu hainele pe el. Era extrem de deprimat şi avea o mină foarte rea. Trebuia să-i spun ceva.

— Ce-i cu dumneata?

Zâmbi.

— Poate prea multă lectură religioasă. Mi-ar face bine câteva pagini din *Hagi Baba*. Se uită întrebător la mine. Te duci la meciul de fotbal după-masă?

— Nu e niciun meci astăzi.

Nu spuse nimic mai mult. Nu aştepta nimic. Coborâi la masă, iritat de dorinţa lui ca să-i ţin de urât. Îi spusesem doar că nu mai vreau să am de-a face cu el. Înţelegeam

---

[52] Antreprenor particular de pariuri la curse. (n.t.)

să mă ţin de cuvânt.

După-masă, începu să plouă. Lenevii câtva timp, uitându-mă pe fereastră, cu mâinile în buzunar. Pe urmă, urcai posac scara.

Îi aprinsei focul, aşteptând până când se încinse bine. Ne aşezarăm şi jucarăm trei partide de dame şi câteva tururi de Napoleon, un joc de cărţi care-i plăcea mult bunicului şi pe care-l jucarăm pe chibrituri. Aproape că nu vorbirăm, dar după aceea, când se aşeză în fotoliul lui, îi citii aventura lui Hagi Baba în palatul sultanului, care totdeauna îl făcea să râdă pe înfundate. La ora patru, pregătii ceaiul şi câteva felii de pâine prăjită unse cu untură. Îşi aprinse apoi pipa şi se lăsă pe spate, cu ochii pe jumătate închişi.

— Mă simt ca în zilele de altădată, Robie.

Îmi venea să sar la el şi să-l ocărăsc. Când era calm şi destins, ca în seara aceasta, rătăcirile care-i jalonaseră toată viaţa apăreau cu atât mai perverse şi inutile. Mă înfuria. Totuşi, văzându-l dormitând, nu putui înnăbuşi amintirea bunătăţii pe care mi-o arătase în copilăria mea. Desigur, nu totul fusese bunătate la el, ei, în parte, manifestarea temperamentului său. Fusese totdeauna un fel de exhibiţionist, un mare actor de roluri de gen, din care acela de binefăcător era cel mai aproape de inima lui. Ţinând seama de toate acestea, cum aş fi putut, totuşi, să-l las în voia soartei la această vârstă înaintată? N-ar fi suportat niciodată să trăiască la Glenwoodie. Văzusem azilul când ne dusesem să-l vizităm pe Peter Dickie. Pentru un om ca bunicul, ar fi însemnat sfârşitul.

Oftai şi mă ridicai. Când părăsii camera, văzui cu ciudă că bunicul dormea dus în fotoliul său.

În seara aceea, luai microscopul pe care Gavin mi-l dăruise şi care era singurul meu bun de oarecare valoare, reprezentând, de fapt, o proprietate sacră, de care jurasem să nu mă despart niciodată, nici chiar dacă aş fi fost ruinat şi nevoit să cerşesc pe stradă. Îl amanetai în oraş, obţinând un preţ rezonabil: cinci lire şi zece şilingi,

ceea ce reprezenta puţin mai mult decât prevăzusem. Străbătui apoi cartierul Ulicioarei, ajungând la clădirea de gresie roşie, cojită şi mâzgălită cu cretă, în care locuia Galt. Stătea în cămaşă, rezemat de uşa locuinţei sale.

— Ţi-am adus banii – îi spusei eu.

Degetele lui apucară bancnotele. Se uită la mine cu un rânjet nerod.

— Suntem chit deci – spuse el. Nu vrei să intri puţin?

Îmi indică cu mâna un interior murdar şi răvăşit. Pereţii, plini de pete, erau acoperiţi cu certificatele asociaţiilor din care făcea parte şi cu fotografii de fotbalişti sau boxeri, tăiate din reviste.

Făcui un gest de refuz şi plecai, recâştigându-mi repede curajul. Pe când traversam parcul comunal, îmi dădui seama că, în agitaţia mea, îi înmânasem lui Galt toţi banii pe care-i luasem pe microscop, adică cu zece şilingi mai mult decât îmi ceruse. Dar ce importanţă avea? Scăpasem de el, eram liber. Dacă n-aş fi fost atât de pătruns de conştiinţa maturităţii mele, aş fi început să alerg şi să salt. Aşa cum stăteau lucrurile, intrai în patiseria de la capătul parcului comunal şi, cu mărunţişul ce-l aveam în buzunar, îmi luai un ştrudel cu mere. Îl mâncai pe îndelete, umblând pe Drumbuck Road, sub cerul senin şi calm al serii; savuram fiecare îmbucătură, lingându-mi degetele. Ce bun era! Ce plăcut că zilele creşteau! Lumina era clară şi blândă. Un sturz ciripea printre ramurile de castan. Când ajunsei aproape, apostrofai brusc nevinovata păsărică:

— O să-ţi arăt eu ţie, odată şi odată! Ha! Aşteaptă doar şi ai să vezi!

CAPITOLUL VII

Levenfordul, cum spusese Mama odată, era un oraş vechi, şi plin de fum, dar pădurile, lacurile şi munţii din împrejurimile lui erau minunaţi. Existau tot felul de cluburi locale de turişti şi de fotografi amatori, la care se plătea o cotizaţie de doi şilingi şi jumătate. Când însă Kate sau Jamie mă îndemnau să mă înscriu şi când chiar şi bunica îmi sugera, cu o privire şireată, că o plimbare cu paşi repezi „nu mi-ar face rău”, mă mulţumeam să clatin din cap, ducându-mă să mă întind pe pat ca să citesc. Eu, care odinioară trăisem, ca să zic aşa, pe culmile vântoase ale munţilor, nu mai ieşisem de luni de zile din oraş. Totuşi, în dimineaţa Sărbătorii de primăvară a meseriilor mă simţii deodată cuprins din nou de frigurile drumeţiei.

Din păcate, un duşman stă veşnic la pândă în Scoţia – vremea. Şi în această zi de libertate văzui de la fereastră, pe când mă îmbrăcam, că cerul era cenuşiu şi ploios. Avea oare să fie unul din acele potopuri pe care simţământul unei sărbători, pierdute le făcea şi mai deprimante? Oftai şi mă grăbii să ajung la gară.

Aici, un număr de excursionişti stăteau cam trişti pe peronul umed; şi, urmându-mi drumul, inima începu deodată să-mi zvâcnească. Ea se şi afla acolo, stând de vorbă cu Reid. Purta un impermeabil gros şi o beretă albastră peste părul ei bogat. Întreaga gară mi se păru deodată luminată de prezenţa ei. Când mă apropiai, Reid mă salută cu o mişcare a capului.

— Nu te speria, Shannon! Nu vin cu voi.

Alison îşi scutură picăturile de ploaie de pe nas,

întrebându-mă, cu un zâmbet plictisit:

— Nu găseşti că e culmea, Robie? Crezi că plouă prea tare ca să plecăm?

— O, nu! răspunsei în grabă.

Doream din tot sufletul să plec cu ea, simţeam că trebuie, pur şi simplu trebuie să plecăm, chiar de-ar fi plouat cu grindină. Mă mai liniştii auzindu-l pe Reid spunând cu bună dispoziţie:

— N-o să vă topiţi. Băgaţi numai de seamă ca ploaia să nu vă mături peste bord. Barometrul meu arăta „cald şi uscat” azi-dimineaţă. E semn sigur că vine un uragan.

În ultimii doi ani, Reid pierduse mult din posomoreala lui. Îl invidiam nespus pentru această nouă aptitudine de a nu se pierde cu firea în împrejurări potrivnice – însuşire ce-mi lipsea atât de mult. Pleca la Winton pentru unele treburi ale doamnei Keith şi, după ce mai stătu puţin de vorbă cu noi, trecu în cealaltă parte a gării, ca să-şi ia trenul. Când se despărţi de noi, avui impresia că schimba cu Alison o privire complice; nu eram însă sigur şi alergai, cu agitaţia mea obişnuită, să iau biletele la ghişeu.

Apoi mă urcai îndată cu Alison în trenul ce pleca la Ardfillan. După scurta călătorie pe calea ferată, ne precipitarăm de la gară la ambarcader. Strecurându-ne printre munţi de butoaie şi rotocoale de frânghii, în timp ce briza rece ce sufla dinspre mare ne arunca ploaia în faţă, ne urcarăm pe vaporul cu zbaturi „Lucy Ashton” al Societăţii de căi ferate nord-britanice, care făcea cursa până la Ardencaple. Făcurăm întâi turul vasului, vizitând şi maşinile, şi găsirăm un loc pe covertă în partea ferită de vânt a dunetei, unde puteam sta relativ adăpostiţi. Curând, un clopot sună dedesubt. Amarele fură dezlegate, zbaturile roşii începură să bată apa şi vaporul se desprinse de chei huruind.

Ferindu-mă cu spatele de apa de pe streaşină, pe care vântul ne-o stropea, pe după colţ, în obraz, mă aplecai prevenitor spre Alison.

— Dacă ţi-e prea neplăcut, putem coborî sub punte.

Obrajii ei erau biciuiţi de vânt şi ploaie, iar bereta închisă, strânsă pe cap, părea încrustată cu perle de cleştar.

Vorbind tare, împotriva vântului, îmi zâmbi, întorcând capul spre mine:

— Ba îmi place. Afară de asta, văd un petic de cer albastru.

Era adevărat. Mă uitai în partea spre care arăta cu degetul şi observai o spărtură în norii sfâşiaţi, urmată peste câteva minute de alta. Ţinându-ne răsuflarea, urmărirăm cum cele două pete se contopiră, se întinseră, împingând treptat înapoi cenuşiul. Apoi, spre încântarea noastră, soarele se ivi cald şi strălucitor. Curând, tot cerul se înseninase şi aburi începură să se ridice de pe punţile ce se uscau rapid. Îmi dădui seama că, datorită uneia din uimitoarele schimbări proprii climei noastre nordice, ne aştepta, în cele din urmă, o zi desăvârşită.

— Barometrul lui Iason a avut dreptate! spusei eu cu bucurie.

Alison confirmă eu vioiciune:

— Dar, Robie... te rog, nu-i mai spune Iason. Şovăi o clipă. Mama detestă să ne audă zicându-i aşa. Numele lui adevărat e aşa de frumos!

Trecurăm la prora acestui mic vapor cu coşuri roşii, care intrase acum în braţul de mare înconjurat de munţi, oprindu-se din când în când la debarcaderul câte unui sat spre a încărca vreun transport de cartofi timpurii sau a lua la bord vreun fermier cu câteva oi, pe care le ducea la târg. Era un lucru minunat să fiu cu Alison, să o simt pur şi simplu lângă mine. Stând aplecat pe balustrada punţii, nu puteam evita dulcea atingere a corpului ei când făcea câte o mişcare. Bucuria şi speranţa îmi umplea inima de un fel de extaz duios.

La ora unu ajunserăm la Ardencaple, capătul braţului de mare. Gândul că aveam să petrec trei ore în tovărăşia lui Alison în acest loc delicios mă încânta. Dorind, în zelul meu stângaci, să fac lucrurile cât mai perfect, o dusei

repede spre singurul hotel mare – „West Highland Grand”[53] – a cărui clădire se înălţa, cu un aer pretenţios şi neglijat, în mijlocul celor câteva case văruite ale minusculului sat.

În holul rece, decorat cu coarne de cerb care te intimidau, ne ieşi înainte o chelneriţă din partea locului – scrobită, bătrâioară şi înfricoşătoare.

— Putem dejuna aici, vă rog? o întrebai.

Fără a răspunde, ne conduse cu un aer sever într-o sală de mâncare, lungă şi glacială, unde păream să fim singurii oaspeţi. Pereţii erau acoperiţi cu capete de cerbi, coarne de taur şi peşti neverosimili, împăiaţi, care căscau gura la noi de pe socluri de lemn lustruite. Pe bufet erau înşirate o serie de bucate sărăcăcioase: o friptură de miel cu aspect fibros şi cartofi ca de ceară; o gelatină palidă şi tremurătoare; o brânză iute şi biscuiţi uscaţi. Un majordom, muntean şi el, cu o barbă lungă şi o vestă de tartan, stătea în fundul sălii, exprimând în limba gaelică chelneriţei neîncrederea pe care i-o inspiram. Imediat după aceea, mutra ei severă se arătă lângă masa noastră.

— Sezonul nu a început încă. Vă putem servi un dejun rece pentru patru şilingi şi jumătate de cap.

Cu toate îndoielile mele, eram gata să cedez acestei neruşinate încercări de intimidare, când Alison îmi şopti:

— Îţi place aşa de mult aici, Robie?

Tresării, înroşindu-mă până în vârful urechilor. Găsii curajul să clatin din cap,

— Nici mie – zise Alison, ridicându-se calm. Se adresă apoi chelneriţei: Ne-am răzgândit. În fond, nu dorim să dejunăm.

Ignorând consternarea femeii şi agitaţia majordomului cu barba albă, care acum ne implora să rămânem, ea ieşi liniştită din hotel. O urmai.

Peste drum de hotel, Alison intră în unicul magazin al satului şi, după ce-i studie cu atenţie marfa, îl convinse pe

---

[53] „Marele hotel Munţii din apus ai Scoţiei.” (n. t.)

negustor să-i facă şase sandvişuri cu şuncă. Pe când acesta le pregătea, ea se plimbă prin prăvălie, alegând două mere, câteva banane coapte, o tabletă de ciocolată cu lapte şi două sticle din acea splendidă băutură, care mă susţinuse în copilărie, „Elixirul de fier al lui Barr”. Toate acestea nu costară decât doi şilingi şi jumătate şi încăpură într-o pungă cafenie de hârtie, care era uşor de cărat.

Ne puserăm în mişcare spre a urca muntele, apucând pe o cărare ce trecea printr-o pădurice de zade tinere, pe ale căror crengi dăduseră deja smocuri purpurii de frunze, ca nişte pene. Urmând cursul râului Ardencaple, urcarăm neîncetat printre ferigi groase şi tufe de azalee sălbatice, ajungând, în cele din urmă, într-o poiană, aflată sus, la marginea terenului mlăştinos. Era un mic petic de pământ părăsit, năpădit de ferigi şi apărat împotriva vântului de pereţi groşi de bolovani. Prin mijlocul pajiştei, pârâul se rostogolea, săltând peste pietre goale, într-un iaz de culoarea chihlimbarului, tivit cu nisip alb. Malurile erau acoperite de un covor de iarbă moale, cu tufe de ciuboţica-cucului aplecate şi legănate de undele lui, făcându-le petalele să plutească în josul apei ca nişte bărcuţe. O atmosferă ademenitoare şi tainică domnea în acest colţ izolat.

Ne aşezarăm pe iarba uscată, cu spatele spre zidul de pietre, lângă iaz, printre lăncile moi şi verzi ale ferigilor tinere. În dosul nostru se înălţau munţii, iar departe jos, la picioarele noastre, se întindea ca o oglindă golful, pe care micul nostru vapor ancorat părea o jucărie. Razele soarelui se revărsau asupra noastră. Îmbujorat şi plin de însufleţire, aşezai sticlele în apa curgătoare, în timp ce Alison îşi scoase pardesiul de ploaie, întinzând pe el proviziile noastre.

Sandvişurile, făcute cu pâine proaspătă, unt şi şuncă de casă, erau neîntrecute. Apa gazoasă – „Elixirul de fier” – îmi gâlgâia răcoros pe gâtlej. Alison mă puse să mănânc aproape toate bananele. Vorbeam foarte puţin, dar când

isprăvirăm masa, îmi spuse cu unul din zâmbetele ei stranii:

— N-a fost mai bine decât la vechiul hotel?

Dădui din cap mormăind, conştient de faptul că, fără acţiunea ei calmă şi hotărâtă, am fi suferit şi acuma, jos, în vale.

Cu un scurt oftat satisfăcut, Alison îşi scoase de pe cap boneta şi se rezemă de pietre, închizând ochii.

— Ce frumos e aici! spuse ea. Îmi vine să adorm.

Trupul ei sănătos şi tânăr era destins. Părul lung şi vălurat, cu reflexe în el – care părea totdeauna cam ciufulit – era despletit cu nepăsare, încadrându-i faţa bronzată de soare. Contrastul dintre genele lăsate în jos şi tenul deschis şi cald era de un efect gingaş, pe care aluniţa de pe unul din pometţi îl accentua. Bluza ei albă era desfăcută la gât, lăsând să se vadă arcuirea vârtoasa a pieptului. O rouă subţire de năduşeală se forma deasupra buzei ei de sus.

Bucuria şi spaima, atât de binecunoscute mie, mă cuprinseră iarăşi.

— Nu stai bine, Alison – îi spusei cu un nod în gât, mutându-mă mai aproape de ea şi sprijinidu-i capul pe braţul meu.

Nu protestă, rămânând destinsă şi calmă, cu ochii închişi şi cu un zâmbet uşor pe buze. După o clipă, murmură:

— Ce zgomotoasă inimă ai, Robie! îi aud bătăile răsunând în toată poiana.

Era un minunat prilej pentru un discurs frumos. De ce nu l-am rostit? Şi de ce, o, de ce n-am strâns-o cu putere în braţe? O, nenorocită puritate a pasiunii mele! Eram prea naiv şi prea neîndemânatic. Afară de aceasta, mă simţeam atât de fericit, încât nu îndrăzneam să mă mişc. Şedeam mut şi sugrumat de emoţie, cu obrazul lipit de al ei, continuând să-i sprijin capul. Simţeam ritmul liniştit al respiraţiei ei, care-i făcea cordonul de lac să pârâie uşor. Soarele bătea cu blândeţe, încălzind stofa groasă a fustei

ei şi făcând-o să exale un miros de tweed, care se amesteca cu mireasma de cimbru. Aerul era domol şi dulce, iar din pădurile de sub noi venea glasul ironic al cucului.

Încântarea mea îmi stoarse în cele din urmă o şoaptă:

— Asta e ce am vrut să ispun în seara aceea, Alison. Să fim împreună ca acum, numai tu şi cu mine. Veşnic.

— Şi ce s-ar întâmpla dacă plouă?

— Nu mi-ar păsa de ploaie – îi spusei cu ardoare. Cât timp...

Mă întrerupsei. Alison îşi deschisese ochii şi se uita la mine intrigată, dintr-o parte. Urmă o pauză. Apoi se ridică în capul oaselor, cu un aer hotărât.

— Robie! Vreau să-ţi vorbesc serios. Îmi fac griji pentru tine, ca şi domnul Reid.

Aşadar, nu mă înşelasem dimineaţa, la gară. Deşi întristat de faptul că se retrăsese de lângă mine, eram mândru de a fi obiectul neliniştii ei.

— În primul rând – urmă ea, încruntând sprâncenele – găsim că e teribil de păcat să te îngropi în fabrică, aşa cum faci. Îţi uiţi toată biologia. Ştii că pe Caruso voiau să-l facă mecanic? El însă a fugit de acolo.

Dădui din umeri, eu afectată indiferenţă.

— Dragă Alison, am o meserie excelentă.

Tăcea, cu privirea aţintită undeva, înainte.

Fusesem poate prea eroic dezavuând-o. Mă uitai pe furiş la profilul ei.

— Recunosc, desigur, că mă obosesc din cale afară... uneori mă rănesc la mână cu o daltă. Pe urmă... mai e şi tusea asta.

Se întoarse spre mine cu o expresie care mă încurcă. Clătină din cap.

— Robie, dragă... eşti un băiat îngrozitor!

Dar ce spusesem? Pieptul mi se umplu de teamă. De ce-mi arăta oare această duioasă dezaprobare? Aerul cald vibra de murmurul curgător al pârâului. Inima, care îmi zvâcnise nebuneşte, mi se strânse.

— Te-am jignit?

— Nu, fireşte că nu. Îşi muşca buza, luptându-se cu sentimentele ei. Mă faci să-mi dau seama cât de mult ne deosebim. Am un spirit atât de practic şi, poate, puţin prea serios, pe când tu eşti, şi ai să fii totdeauna, cu capul în nori. Dumnezeu ştie ce ai să te faci când domnul Reid o să plece din Levenford.

Mă uitai la ea uluit.

— Reid să plece?!

Îşi lăsase ochii în jos şi răsucea o tulpină de ciuboţica-cucului.

— A cerut un post în Anglia, la o şcoală de lângă Horsham, în Sussex. A stat prea mult la liceul nostru. Şcoala unde se duce e mică, dar aplică metode moderne şi-i va oferi mai mari posibilităţi.

— Vrei să spui că Reid a fost numit acolo?

— Da... cred că problema e practic aranjată. Avea de gând să-ţi dea de veste astă-seară.

Îngheţai. Cu toate că Reid făcuse din când în când aluzii la intenţia sa, nu mă aşteptam la această lovitură. Şi de ce aranjase totul fără a-mi spune o vorbă? Poate că nu voise să mă rănească. Dar sentimentul dureros de a fi fost nesocotit puse stăpânire pe mine. Înainte însă de a fi putut da glas vreunuia din aceste gânduri, Alison, evitându-mi privirea şi schimbându-şi culoarea, urmă, cu voce scăzută:

— Ştiu că plecarea domnului Reid te mâhneşte. E îngrozitor să-ţi pierzi prietenii, deşi, bineînţeles, oamenii pot menţine legăturile dintre ei chiar când se despart.

Urmă o stranie tăcere. Deodată Alison îşi ridică capul:

— Adevărul, Robie, e că mama şi cu mine plecăm şi noi.

Trebuie să fi pălit; abia fui în stare să rostesc cuvântul:

— Unde?

Aplecându-se spre mine, ea continuă repede şi serios:

— E vorba, în primul rând, de învăţătura mea. Ştii câtă importanţă îi atribuie mama şi cât de specializată trebuie

să fie. Nu mai am ce învăţa de la domnişoara Cramb, iar cei de la Winton nu sunt mult mai buni. S-a luat hotărârea ca să merg la Conservatorul regal de muzică din Londra.

— Londra!

Era la celălalt capăt al pământului; şi era aproape, extrem de aproape de Sussex.

Alison schimba acum feţe-feţe; era profund jenată.

— Mă mir că un băiat atât de deştept ca tine poate fi atât de orb faţă de ceea ce se petrece. Toată lumea a aflat, afară de tine. Mama se mărită cu domnul Reid.

Buimăcit de această veste, nu ştiam ce să spun. Trebuia să recunosc, fireşte, că doamna Keith mai era încă atrăgătoare şi că ea şi Reid aveau aceleaşi gusturi şi aceleaşi preferinţe. În loc de a mă bucura însă, eram consternat.

Tăcurăm multă vreme amândoi.

În cele din urmă spusei cu durere:

— Dacă pleci şi tu, nu mai am pe nimeni.

— Nu plec pentru totdeauna – îmi răspunse ea cu o voce blândă, plină de duioşie şi afecţiune. Ştii că trebuie să mă ocup de educaţia mea muzicală. Dar cu asta nu se termină lumea. Şi nu trebuie să tragi concluzii pripite, căci nu poţi şti ce aduce ziua de mâine.

Stăteam cu privirea pierdută, trist şi părăsit. Soarele începea să apună după munţi, iar de jos, de la debarcader, răsunară trei semnale ale sirenei vaporului, anunţând că plecarea lui se apropia.

— Trebuie să ne grăbim! exclamă Alison. O să ridice ancora foarte curând.

Se uită brusc la mine cu un zâmbet şovăielnic, ba aproape rugător şi, ridicându-se, îmi întinse mâna ca să mă ajute să mă scol. Pe când coboram în grabă spre vapor, avui curioasa impresie că, în ciuda atitudinii ei hotărâte, era zbuciumată de un sentiment de nesiguranţă la fel ca al meu. Vaporul scoase din nou un şuierat prelung, care aducea cu sirena fabricii. Ziua mea liberă se sfârşise. Deodată, cu strângere de inimă, mă simţii singur

şi pierdut. Viitorul se ridica în faţa mea ca un zid.

CAPITOLUL VIII

Ultima sâmbătă din iulie... Preocupat de propriile mele nenorociri, uitasem că era ziua Expoziţiei de flori. Îmi adusei aminte de acest lucru doar la amiază, când mă întorceam de la fabrică. Ajuns la Lomond View, nu mă simţeam în dispoziţie de a lua parte la acest eveniment, îi făgăduisem însă lui Murdoch că voi vizita expoziţia; la ora două, trecui deci în camera mea, spre a mă pregăti. Zgomotul unor paşi grei, deşi cam nesiguri, care venea din odaia de deasupra capului meu mă făcu, de câteva ori, să mă opresc, împingându-mă, în cele din urmă, să mă urc sus.

Bătrânul stătea în faţa oglinzii, spălat şi ferchezuit. Era congestionat la faţă şi încerca cu mâinile lui nesigure să-şi înnoade cravata. Îşi periase hainele şi îşi lustruise ghetele ca în zilele lui bune de odinioară. Purta o cămaşă albă scrobită, care-l strângea la gât.

— Tu eşti, Robert? spuse el, fără a-şi lua ochii de la oglindă. Cu toată slăbiciunea lui, vorbea cu un ton egal.

În ciuda căldurii, îngheţai în faţa acestor semne de activitate, rămânând un moment fără glas.

— Unde te duci?

— Unde mă duc? Îşi întinse gâtul, reuşind să-şi lege cravata. Ce întrebare! Mă duc, bineînţeles, la Expoziţia de flori.

— Nu... nu... Nu eşti destul de zdravăn ca să te duci!

— În viaţa mea n-am fost mai zdravăn!

— E extrem de cald afară! O să te doboare, cu siguranţă, căldura. Ar trebui să te odihneşti!

— M-am odihnit toată săptămâna. Nici nu-ţi dai seama ce obositor e să te odihneşti!

— Dar piciorul dumitale... – spusei eu, încercând un ultim argument. E mult prea ţeapăn ca să poţi umbla.

Se întoarse către mine şi, cu toate că tremura puţin din cap, îmi zâmbi liniştit.

— Deosebirea dintre tine şi mine, dragul meu, e că renunţi prea repede. De câte ori ţi-am spus să nu te dai bătut atât de uşor? Cred că nu aştepţi de la mine, capul familiei, să nu iau parte la ziua cea mare a lui Murdoch! Afară de asta, am iubit totdeauna florile. Florile şi femeile frumoase.

Mă înroşisem în obraz, auzind această analiză a caracterului meu care, din nenorocire, era prea adevărată. Îl observai acum, cu spaimă, punându-şi haina şi trăgându-şi cu ifose manşetele scrobite. Bolise în cursul ultimelor săptămâni; acum însă, cu tremurătoare nepăsare, se pregătea să se distreze. Era de ajuns ca să-mi paralizeze toată capacitatea de diplomaţie. Nu mă simţeam în stare să-l întorc din hotărârea sa.

— Gata! spuse el, satisfăcut, în sfârşit, de înfăţişarea sa. Îşi luă bastonul. Voi avea plăcerea să fiu însoţit de tine? Sau doreşti să mă duc singur?

Bineînţeles, trebuia să-l însoţesc. Cum aş fi putut să-l las de capul lui într-o asemenea înghesuială şi într-o zi ca aceasta? îl urmai, în timp ce cobora scara. Nu era prea sigur pe picioare şi se ţinea cam prea strâns de balustradă.

Pe stradă, grupuri de oameni – bărbaţii purtând pălării de paie, femeile îmbrăcate cu rochii subţiri – se îndreptau spre grădina casei Overton, unde avea loc expoziţia. Când ne alipirăm acestui curent molcom, mă gândeam că ar fi bine, cel puţin, să nu întâlnim în mulţime pe vreunul din prietenii mai puţin recomandabili ai bunicului. Oarecum uşurat în această privinţă, dar îngrijorat de mersul său cam nesigur, încercai să-l iau de braţ.

Grozavă greşeală! Bunicul îmi respinse cu indignare

sprijinul.

— Drept ce mă iei?... O fosilă?... O mumie? Silindu-se din toate puterile să-şi ascundă ologeala piciorului, îşi îndreptă spatele, încercând să-şi umfle pieptul, după vechiul său obicei. Peste cinci ani, poate, am să-ţi cer să-mi comanzi un cărucior. Nu s-a sfârşit încă cu mine, departe de aşa ceva!

Chiar şi cea mai vagă aluzie la puterile ce-i scădeau îl scotea din fire. Detesta să se gândească la faptul că decădea fiziceşte şi refuza cu îndărătnicie să creadă că n-ar putea să-şi urmeze calea la infinit.

În ciuda neliniştii mele, fui nevoit de altfel să recunosc că reuşea efectiv să se ţină drept. Mai gătit ca de obicei, era – în ciuda picioarelor lui rebele şi a uşorului tremur al capului – o figură prezentabilă. În adevăr, părul lui alb, care i se răsfira bogat de sub pălărie, îi dădea o înfăţişare impresionantă – privirile se îndreptau adesea spre el, iar el, care se simţea un centru de atracţie, se înfoia, în timp ce înaintam tacticos.

— Observi, Robert? îmi murmură el cu o proaspătă mulţumire de sine. Cele două doamne din stânga. Foarte elegante! E şi o vreme minunată. N-aş fi renunţat la asta pentru nimic în lume!

Când ne apropiarăm de pavilionul de la poartă, unde se instalaseră provizoriu cruci turnante de lemn, bunicul scoase cu un gest pompos două permise de intrare, pe care le obţinuse dinainte de la Murdoch. Era incorigibil.

În incinta expoziţiei, una din cele mai frumoase şi mai mari grădini ale comitatului, domnea o atmosferă plăcută şi festivă: şase standuri cu baldachine de pânză cu dungi roşii adăposteau obiectele expuse; câteva corturi erau rezervate expoziţiei de seminţe şi de unelte de grădinărit, iar într-o grădiniţă cu mese de ceai, fanfara oraşului, răsfirată în jurul havuzului, cânta un vals lent. Peluzele tunse şi copacii umbroşi, jocul de culori al rochiilor, uniformele stacojii cu fireturi de aur ale fanfarei, zvonul argintiu al muzicii şi al havuzului, susurul conversaţiilor

manierate, toate acestea îl făceau pe bunicul să se înviorreze şi mai mult. Îşi lăsa picioarele să se cufunde în iarba catifelată, îşi umfla nările.

— Mi-a plăcut totdeauna lumea, Robert. Mă simt în elementul meu cu ea.

Salută câteva persoane, care nu păreau să-l recunoască, apoi, fără a se tulbura câtuşi de puţin, începu să fredoneze, înaintând şontâc-şoirtâc şi rotindu-şi privirea peste întregul tablou.

— Frumos, foarte frumos! Animaţia i se urca puţin la cap. Rămase politicos şi reţinut. Dar începuse să considere totul ca fiind organizat în cinstea lui. Uite! Parcă o văd acolo pe doamna Bosomley.

— Nu, nu e ea.

Confunda tot timpul oamenii. „Ochiul lui sigur”, de care fusese atât de mândru, îi pierise pentru totdeauna.

— Eh, nu face nimic! E totuşi o femeie bine. O să vorbim cu ea mai târziu. Du-mă acum la garoafele lui Murdoch. Mi-au plăcut totdeauna garoafele. Şi vreau să văd dacă a obţinut premiul.

Îl condusei mai departe, cu un sentiment de uşurare. Zărisem la oarecare distanţă pe Alison cu maică-sa şi doream sincer să le evit. Intrarăm în diferite standuri, care erau pline de flori, de fructe şi legume alese, crescute în sere. Nu trebuie uitat că scoţienii sunt horticultori vestiţi. Într-unul din corturi erau expuşi trandafiri cu un parfum şi culori minunate; în altul, şiruri nesfârşite de Lathyrus, care exalau o mireasmă delicată cu petalele lor. Admirarăm coşuri de piersici catifelate; fire splendide de sparanghel, legate cu panglici albastre; ciorchini suculenţi de struguri tămâioşi; un dovleac uriaş, care plesnea de propria lui zeamă. Bunicul le examină pe toate cu o plăcere crescândă, pe care aerul său de cunoscător abia o masca; din cauza căldurii năbuşitoare de sub baldachinul care unduia, obrazul lui era mai roşu decât oricând. Văzându-l atât de fericit, mă simţeam ruşinat de temerile mele şi mulţumit că nu-l lipsisem de

aceste momente.

Ajunserăm la etalarea de garoafe. Aici, în mijlocul mulţimii considerabile ce se adunase spre a privi, cu curiozitate şi respect, un mănunchi mare de flori din faţa standului, dădurăm de Kate şi de Jamie, împreună cu micul Luke. Un moment după aceea, Murdoch veni înspre noi din cortul rezervat pentru expozanţi. Era însoţit de domnişoara Ewing. Bătrânul se arătă încântat de această întâlnire de familie. Dădu mâna cu toţi, chiar şi cu băiatul lui Kate, căruia îi spuse afectuos „Robie”. Uitându-se apoi la spectatorii din jurul nostru, ca şi cum i-ar fi onorat cu încrederea sa, îi şopti tare lui Murdoch, astfel încât să audă toţi:

— Care-i verdictul, dragul meu? Am câştigat medalia?

Murdoch făcu mândru semn cu capul înspre stand.

— Convinge-te singur.

De buchetul de garoafe din mijloc – format din flori minunate, de un delicat ton galben cu nuanţe mov la marginile petalelor – era atârnat un carton cu muchii aurite, pe care cerneala nici nu se uscase bine: *Medalia de argint „Bower”, pentru cea mai frumoasă floare expusă. Domnului Murdoch Leckie – Pepiniera Dalrymple şi Leckie, Drumbuck.*

— Are aceeaşi valoare ca medalia „Alexandra” – se grăbi să explice domnişoara Ewing. Suntem foarte mulţumiţi.

Cu toate că avusese succes, Murdoch nu-şi realizase pe deplin ambiţia. Pentru bunicul însă, era totuna. În ochii săi, o medalie era o medalie. Se făcuse stacojiu la faţă.

— Murdoch, sunt mândru de tine! Îmi faci cinste. Acordă-mi privilegiul de a fi primul care să-ţi port frumoasa floare...

Îşi întinse mâna, luă o garoafă din mănunchi, îi scurtă coada şi şi-o înfipse la butonieră.

Era un gest tipic şi, cu toate că Murdoch nu păru deosebit de încântat, floarea îi completa, incontestabil, personalitatea. Îşi plimbă în jurul lui surâsul său mândru.

Deodată însă păli.

— Du-mă la locul unde se distribuie premiile. Nu sunt obosit, crede-mă. Dar vreau să mă aşez acolo spre a aştepta până ne vor da medalia.

Îl instalarăm pe peluză, într-un fotoliu de trestie, la umbra unui salcâm înalt, în apropierea fanfarei. Kate şi Jamie stăteau lângă el. Mă simţii scutit pentru câtva timp de răspunderea mea şi folosii prilejul spre a mă strecura neobservat. N-avea să-mi simtă lipsa în jumătatea de ceas următoare. Îl şi luase pe genunchi pe băiatul lui Kate, întrebându-l, cu un zâmbet palid şi îngăduitor:

— Robie, îţi aduci aminte de ziua când ne-am dus să patinăm pe lac?

Pe când traversam peluza, auzii răspunsul strident al băieţelului:

— Lasă patinajul, bunicule! Povesteşte-mi despre războiul la care ai luat parte.

Trecui, fără ţel, prin câteva standuri, aruncând însă cu coada ochiului priviri atente în dreapta şi în stânga, în căutarea lor. Reid urma să plece săptămâna următoare în sud, iar Alison şi doamna Keith trebuiau să-l urmeze după câteva zile. Nunta avea să aibă loc în intimitate, la Londra, spre sfârşitul lunii. Durerea mea era sporită, în chip ciudat, de faptul că, de la ultima oară de când o văzusem, Alison cântase admirabil în public la St. Andrew’s Hall. Mâhnit şi simţindu-mă de pe atunci stingher, mă ferisem de a-mi vedea prietenii; acum însă, mă socoteam dator să-mi iau rămas bun de la ei.

— Nu fă, te rog, un cap aşa de tragic, Robie! Ar trebui să fii mândru de succesul lui Murdoch!

Tresării. Stând împreună cu Reid, lângă muzică, doamna Keith, care purta o pălărie moale de pai, cu boruri largi şi o garnitură albă, mă privea dintr-o parte, cu surâsul ei vag, care de astă dată avea o expresie mai puţin critică decât deunăzi.

— Am un aer tragic? bolborosii eu. Murdoch n-a obţinut medalia de aur.

— Cum era s-o obţină – zise Iason zâmbind – de vreme ce eu am cultivat, în secret, de câteva luni, dovlecei în lădiţele de la fereastra mea?

— Dragul meu – îmi spuse doamna Keith, privindu-mă vesel cu ochii ei negri. Eşti un băiat excelent. Dar ar trebui să te mai înseninezi puţin.

Cu voce scăzută şi pe un ton înţepat, încercai să mă apăr:

— Nu ţi se poate cere, cred, să rânjeşti până la urechi tocmai când anumiţi oameni la care ţii pleacă pentru totdeauna.

Reid dădu din cap.

— Viaţa e un lucru teribil, Robert. Ce-ar fi dacă ai veni să iei cu noi nişte căpşune cu frişca? Ne întâlnim peste o jumătate de ceas cu Alison în grădiniţa de ceai.

— Da, vino! spuse doamna Keith. Vom fi acolo la ora patru.

— Prea bine.

Când trecură mai departe, mă întorsei, intrând în alt stand, unde stătui multă vreme uitându-mă nemişcat la o straşnică legătură de păstârnac. Nu puteam să sufăr păstârnacul şi gândul meu nu era la el. Blânda ironie de care fuseseră pătrunse cuvintele spuse cu autentică prietenie de Iason mă făcu deodată să mă văd aşa cum apăream, desigur, în ochii altora. O, Doamne! Ce nătâng eram! Nu ştiam nimic despre viaţă, nu înţelegeam nici cele mai elementare lucruri legate de ea. Trăiam într-o lume de visuri– victimă palidă a propriilor mele închipuiri. Acum, mă rugam cerului pentru un singur lucru: să nu izbucnesc în lacrimi, ca un idiot, în faţa lor.

La patru fără cinci mă îndreptai spre grădiniţa de ceai.

În clipa aceea, trecând prin mulţime, o zării pe Kate făcându-mi semn cu braţele din locul unde şezuse bunicul. Semnalele ei aveau ceva poruncitor, care mă scutură din jalea mea adâncă, făcându-mă să alerg spre dânsa.

Îmi spuse gâfâind:

— I s-a făcut rău bunicului. L-am trimis pe Jamie după doctor, dar acum îi e şi mai rău. Fugi la poartă şi telefonează după o trăsură.

Înconjurat de câţiva miloşi, bunicul zăcea pe iarba pe care cu un ceas înainte o călcase mândru în picioare. Era ghemuit pe o coastă, cu un braţ răsucit sub el. Privea în gol cu ochii deschişi, horcăind cu gura strâmbată. Părul lui alb era zbârlit. Avea înfăţişarea sălbatică şi jalnică a regelui Lear după noaptea de furtună. Deşi nu pricepeam mare lucru, îmi dădui seama că avusese un atac de apoplexie. Pe când porneam în goană spre poartă, tocmai se pregătea distribuţia premiilor. Fanfara, care-şi terminase programul, intonă „God save the King”[54], care-mi sună în urechi ca un marş funebru.

[54] Imnul naţional britanic. (n.t.)

CAPITOLUL IX

Duminică; aproape de miezul nopţii. De astă dată nu încape îndoială: bătrânul se stinge. Sentimentul acestui fapt pluteşte în camera lui, unde stau să-l veghez, şi pătrunde în toată casa, scufundată în somn, ba chiar şi în noaptea de afară. Toată ziua a domnit o atmosferă de aşteptare şi de bună-cuviinţă. Murdoch şi Jamie stăteau de vorbă în şoaptă cu Tata în încăperile de jos, Kate domolea strigătele voioase ale băiatului ei, care se juca cu mingea în grădina din spatele casei, bunica umbla în vârful picioarelor, pregătind o tavă mare de pâinişoare coapte cu unt. Asta se numeşte „a aştepta sfârşitul"; apoi familia merge să se odihnească, cu un simţământ de respectuoasă dezamăgire faţă de faptul că bătrânul „lâncezeşte" încă, în ciuda celor trei atacuri nimicitoare suferite de el la scurte intervale şi a prezicerii doctorului Galbraith cum că nu mai are mult. Nimeni nu protestează când revendic privilegiul de a-l veghea, drepturile dragostei mele fiind necontestate şi binevenite celor ce nu au dorinţa de a se lipsi de un somn bun în timpul nopţii.

Tăcerea e înfiorătoare; cu toate că am ridicat storurile, deschizând fereastra, invazia nopţii calde şi fără stele nu aduce nicio uşurare. Bunicul e culcat pe spate; nu mai horcăie, ci răsuflă slab, prin gura pe care i-o ţin deschisă obrajii săi înfundaţi. Înainte de a se retrage, bunica l-a şters pe faţa scofâlcită şi pe jumătate conştientă, i-a pieptănat părul alb, trezind din nou o palidă impresie a ultimei şi magnificei lui apariţii la Expoziţia de flori. Vârsta

a prefăcut în ruină acest trup, dar nu a reuşit să-l degradeze.

Privindu-l cu melancolie, dar cu mângâierea că rezolvă o problemă grea în chipul cel mai uşor, mă adâncesc într-o meditaţie involuntară: momentul acela – teribilul moment al plecării care ne aşteaptă pe toţi – e, desigur, cel mai potrivit pentru a cântări valoarea unei vieţi. Ce nebunii, ce păcate a săvârşit! Nimeni nu cunoaşte mai bine decât mine slăbiciunile şi îndărătniciile acestui bătrân, căci de pe acum recunosc, cu o nuanţă de groază, în tânărul trist şi absurd, care sunt eu însumi, aceleaşi trăsături, care au trecut de la el la mine.

Am aţipit pesemne lângă pat. Mă trezeşte încercarea bătrânului de a vorbi. Mă aplec asupra lui şi reuşesc să prind cuvântul „spirit”[55].

Nu e o căinţă pe patul de moarte, o referire la sfântul duh. Doreşte acea băutură pentru care avusese o atât de îndelungată slăbiciune şi de care simte acum o nevoie chinuitoare. Nu-i face bine, dar nu-i făceau bine, desigur, nici celelalte pasiuni ale lui, şi cum medicul nu a găsit de cuviinţă să o interzică, cobor pe întuneric până la dulapul din salon, unde găsesc sticla cumpărată de pe acum, nu fără dezaprobare, pentru cunoscuţii pe care doliul nostru ni-i va aduce în casă şi care, ca domnul McKellar, de pildă, „iau parte” copios. Torn într-un pahar puţin whisky curat – căci nu-l băuse niciodată amestecat cu apă – gândindu-mă că e ultima ironie ca bătrânul să-şi soarbă cupa propriului praznic.

Mi-e recunoscător pentru whisky, pe care-l înghite cu mare greutate. Bolboroseşte:

— Carne şi băutură.

Sunt ultimele cuvinte. Găsesc în această frază întâmplătoare un înţeles straniu, o concisă apreciere a filosofiei vieţii sale.

Ceasul bate ora trei, scuturându-mă din toropeala mea. Observ acum că bătrânul se scufundă repede; momentul

---

[55] În engleză, „spirit” înseamnă duh, dar şi spirit. (n.t.)

suprem se apropie. Deodată, uşa se deschide şi bunica, în lungul ei capot alb şi cu scufia pe cap, intră în odaie ţinând în mână o lumânare; o aduce instinctul, instinctul ei ţărănesc, care simte, fără greş şi cu smerită înfiorare, apropierea morţii. Nu citeşte tare, cu acest prilej, vreun capitol din „cartea” ei. Se uită la bătrân, apoi la mine, şi acceptă în tăcere scaunul pe care i-l cedez, în timp ce trec la fereastră.

Afară se simt semnele ivirii apropiate a zorilor: freamăte nevăzute, mişcarea nesocotită a unei păsări, silueta vagă a celor trei castani. Atitudinea bunicii e superbă. E speriată de spectrul negru aflat acum în cameră; îi aminteşte că şi ea e muritoare. Dar a lepădat orice ură. Amărăciunea, înverşunarea care stăpânea odinioară micul cerc în care trăiam noi trei pare acum copilărească şi pierdută în negura vremii. În cursul ultimelor luni, pe măsură ce el se prăbuşea, ea s-a înălţat; nu din milă, ci mai degrabă din recunoaşterea plină de melancolie a propriei ei valori, a început să ţină destul de mult la vechiul ei adversar.

Da, în sfârşit. Ceva s-a strecurat pe furiş. Moartea unui om în plină vigoare e un lucru înspăimântător, o smulgere chinuitoare, o împotrivire până la paroxism a tuturor resorturilor vitale. Bătrânul acesta însă e obosit. O luntre se desparte lesne de ţărm, fără a stârni valuri. Bunica se uită la mine, confirmă uşor din cap şi se ridică.

O observ cum îl leagă pe sub bărbie, ca să-i ţină gura închisă, cum îi pune câte un ban pe pleoapele lăsate – alt obicei ţărănesc. Mă uit îndelung, cu adâncă mâhnire, la faţa înţepenită în această rigiditate finală.

După indicaţia dată în şoaptă de bunica, mă duc să las storul. Zorile încep să se reverse: castanii îşi precizează contururile, câmpurile sunt mai puţin confuze, o pată galbenă se întinde la răsărit. Sting lumânarea. Deodată, de la ferma de pe deal, ca şi cum şi-ar bate joc de flacăra ce s-a stins, se înalţă ironic şi provocator, cântatul puternic al unui cocoş.

CAPITOLUL X

În marţea următoare, după înmormântare, care, la ordinul expres al Tatii, fusese aranjată foarte cuviincios, dar fără risipă exagerată, de către al doilea antreprenor de pompe funebre din oraş, ne adunarăm cu toţii în salon la un ceai cu ouă pe şuncă. Tata, frecându-şi mâinile, îl copleşea cu atenţii pe domnul McKellar, pe care îl adusese cu el de la cimitir. Bunica şedea la dreapta notarului, iar Kate la stânga lui; eu eram aşezat la coada mesei, între Murdoch şi Jamie, în timp ce Adam ocupa capul mesei, alături de Tata.

— Cred că totul s-a petrecut cum trebuie – spuse Tata, uitându-se întrebător şi dornic de aprobare la domnul McKellar. O, ia, te rog, două ouă, omule! Da, n-am vrut să iau ochii lumii. Pe de altă parte însă, îmi place să fac totdeauna cum se cade lucrurile. De altminteri, dacă mă înţelegi, datoram asta într-un anumit sens.

Aştepta un răspuns de la notar. Luându-şi ceaşca de ceai, pe care Kate i-o întindea, McKellar spuse pe un ton sec:

— Cred că înmormântarea a corespuns împrejurărilor.

Tata păru cam plictisit: unul din necazurile lui era că nu reuşise niciodată să-şi câştige simpatia lui McKellar. Fu vizibil mulţumit când Adam observă:

— Nimeni n-ar fi putut dori mai mult.

McKellar înălţă din umerii lui masivi:

— Când ajungi la stadiul ăsta, nu mai doreşti nimic.

Tata schimbă o privire cu Adam: se înţelegeau ca aliaţi împotriva acestui intrus ursuz. Cu toate că sosise doar în

dimineaţa acelei zile, îl şi liniştise pe Tata, dându-i asigurări în privinţa casei, care, în cele din urmă, avea probabil să fie vândută grădiniţei de copii. Îi oferise calm un cec, iar când Tata şovăise, îl rupsese, tot atât de calm. De fapt, îl cucerise atât de complet, încât, la întoarcerea acasă, se apucaseră să discute cu voce scăzută posibilităţile de plasare a noului capital al Tatii: asigurarea pe viaţă a bunicului, pe care avea în sfârşit s-o încaseze.

— Gustă pâinişoarele mele, domnule McKellar – spuse bunica.

— Cu plăcere – răspunse notarul, care mânca cu poftă şi, în ciuda tăcerii pe care o păstra faţă de Tata şi de Adam, stătea amabil de vorbă, în felul lui cam greoi, cu bunica şi cu Kate. Era un înfocat susţinător al ideii de autonomie a Scoţiei şi se întâlnea aci pe un teren comun cu bunica. Stătea cu nasul în farfurie, aruncându-şi ochii în jurul mesei într-un chip tulburător.

Trebuie să mărturisesc că mă feream de această privire severă. La mormântul proaspăt săpat în covorul de verdeaţă, mă făcusem de râs în chip îngrozitor prin slăbiciunea mea: mi se făcuse cinstea de a ţine una din frânghii. Când coborâsem coşciugul în mormânt, începusem să tremur din tot corpul, izbucnind în hohote jalnice de plâns… şi asta la vârsta mea! Amintindu-mi de acest fapt, îmi ţineam capul în jos de ruşine.

— Cunoaşteţi valoarea exactă a poliţei? întrebă Adam în treacăt.

— Da, o cunosc – spuse McKellar cu răceală.

Între aceşti doi oameni – agentul de asigurare din capitală, vârât în afaceri ciudate, şi notarul-actuar din orăşelul provincial – nu exista nicio simpatie. Era o figură interesantă acest McKellar, care de câţiva ani încoace mă saluta cu o mişcare a capului de câte ori mă întâlnea pe stradă. Om încet, greoi, rigid ca o stâncă, ar fi primit mai curând moartea, decât să schimbe vreo cifră în conturile din dosarele sale. A spune că era cinstit e o absurdă

minimalizare. Era un câine de pază al corectitudinii. Orice afacere care raporta mai mult decât sănătoasele trei la sută îl făcea să clatine din cap şi să rostească aceste curioase cuvinte: „E o afacere proastă. Da, da, o afacere proastă”. Nu avea încredere în Adam, considerându-l ca pe un oportunist, gata să-şi schimbe de la o zi la alta serviciul şi care se ridicase totdeauna pe socoteala altora.

— La cât se ridică suma, cu toate dobânzile? insistă mai departe Adam.

— Exact la şapte sute optzeci şi nouă de lire, şapte şilingi şi trei penny.

Adam dădu din cap, în vreme ce Tata îngălbeni auzind de această sumă însemnată, după care-i lăsa gura apă. Fără să vreau, mă gândii la bunicul, care ura această poliţă de asigurare în aşa măsură, încât îmi interzisese să pomenesc vreodată de ea în prezenţa lui. Din fericire, nu mai putea auzi şoapta încântată a Tatii:

— Când poţi s-o achiţi?

— Imediat – răspunse McKellar, aşezându-şi metodic cuţitul şi furculiţa pe farfurie, pe care o dădu apoi la o parte din faţa lui.

— Încă puţin ceai, domnule McKellar?

— Nu, mulţumesc. Am avut de ajuns.

— Atunci, poate, puţin whisky?

Propunerea aceasta generoasă veni de la Tata, neînduplecatul abstinent.

— Ei, dacă insişti…

Când paharul plin fu aşezat în faţa lui McKellar, mă sculai tiptil de pe scaun, cu intenţia de a mă strecura neobservat afară. Dar privirea lui vigilentă şi pătrunzătoare se opri asupra mea ca un proiector:

— Unde te duci?

Tata îmi sări în ajutor:

— E încă puţin zbuciumat… Poate că ai observat la înmormântare. E în regulă, Robert, poţi pleca.

— Stai jos, băiete! spuse McKellar dând pe gât o înghiţitură de whisky. E o lipsă de respect faţă de

memoria bătrânului să te eclipsezi în mijlocul discuţiei. Dacă ai cât de puţină stimă pentru el, şi eşti singurul care pretinde a o avea, ai putea să ai atâta cuviinţă încât să stai aici până când isprăvesc.

Căzui zăpăcit pe scaun. McKellar nu-mi vorbise niciodată pe acest ton. Mă simţii jignit şi umilit.

— Să continuăm, deci – spuse Adam tăios.

— Cum doriţi – făcu McKellar scoţând câteva hârtii din buzunarul hainei. Iată poliţa, nr. 57430, pe numele Alexander Gow – o asigurare mixtă pe viaţă, adică transmisibilă asupra moştenitorilor, în caz de deces. Şi aici e testamentul. Am să-l citesc în întregime.

— Ce nevoie? replică Adam, căruia îi sări ţandăra faţă de încetineala pedantă a notarului. De ce să batem apa în piuă? Eram în biroul dumneavoastră când l-aţi redactat şi l-am semnat ca martor. Îl cunosc pe dinafară.

McKellar păru să-şi piardă cumpătul.

— E mai legal să-l citesc. N-o să dureze decât un moment.

— Fireşte – spuse Tata, împăcând lucrurile.

McKellar îşi puse ochelarii şi citi cu glas tare testamentul. Era un document scurt şi simplu. Bunicul lăsa totul Mamei, iar în cazul decesului ei, moştenitorului ei prezumtiv: Tata.

— Bine – făcu Tata, cu un oftat satisfăcut. Acum nimic nu ne mai opreşte. Totul e în perfectă regulă.

— Aşteptaţi! spuse McKellar aproape strigând şi bătând cu pumnul său mare în masă. În tăcerea care urmă, el îşi roti privirea în jurul mesei, aplecându-se asupra pergamentului cu un încet surâs sardonic, ascuns cu grijă până atunci. Îşi încreţea sprâncenele stufoase şi strângea din buze. Arăta ca un om care e, în sfârşit, liber să dea în vileag, gustându-i toată savoarea, o taină încântătoare.

Ochii lui mă găsiră din nou şi rămaseră fixaţi asupra mea cu neascunsă simpatie, când urmă:

— Testamentul are un codicil, un codicil olograf, care poartă data de 20 iulie 1910.

Tata scoase o exclamaţie pe care abia o auzii. Ce bine îmi aminteam de ziua aceea: ziua nimicitor de tristă când pierdusem premiul Marshall, iar Gavin fusese ucis!

McKellar continuă, apăsând pe fiecare cuvânt – da, ca şi cum i-ar fi făcut o sălbatică plăcere să-l împungă pe Tata cu fiecare vorbă:

— În ziua aceea de 20 iulie, Dandie Gow a venit la biroul meu. Îi ziceam Dandie pentru că, în ciuda tuturor cusururilor şi nenorocirilor sale, sunt mândru să spun că mi-era prieten. M-a întrebat pe faţă dacă ar putea să schimbe pe beneficiarii poliţei sale de asigurare. Am stat mult de vorbă, el şi cu mine, în după-amiaza aceea. Rezultatul e că fiecare ban al sumei asigurate, zic fiecare ban şi, Doamne, înţeleg într-adevăr totul, până la ultima lăscaie, a fost lăsat, sub administrarea mea, acestui băiat, Robert Shannon, spre a-i da putinţa să studieze medicina la Universitatea din Winton.

Tăcere mormântală. Sângele îmi pierise din obraz, inima mi se strângea, mă înnăbuşeam. Nu-mi venea să cred, eram prea deprins cu nenorocul, prea năpăstuit. Era, desigur, numai un nou mijloc al cerului nemilos de a-mi da iluzia că mă ridică, pentru a mă putea trânti din nou la pământ, cu mai multă cruzime.

— Vrei să-ţi baţi joc de mine – spuse Tata plângăreţ. N-a putut face aşa ceva! Nu avea dreptul!

Zâmbetul sarcastic se lărgi.

— Conform condiţiilor poliţei, care nu putea fi grevată sau modificată în timpul vieţii sale, drepturile decurgând din ea îi aparţineau numai lui, cu facultatea de a dispune de ele prin testament, după libera sa voinţă.

Tata aruncă o privire jalnică lui Adam.

— E adevărat?

— Mama n-a vrut decât aşa – răspunse Adam. Se adresă apoi furios lui McKellar: Nu era în toate minţile!

— Dar nu acum doi ani, când a întocmit codicilul. Pe atunci era tot atât de sănătos la minte ca şi dumneata.

— Voi ataca testamentul! spuse Tata cu voce ascuţită.

Mă voi adresa justiţiei!

McKellar încetă de a zâmbi. Se uită la Adam şi la Tata în chip foarte ameninţător:

— Fă asta! Da, fă asta! Şi-ţi promit că te voi combate, din propria mea iniţiativă. Te voi combate, dacă va fi nevoie, la Curtea comitatului şi la Curtea superioară. Te voi combate chiar până în parlament. Va fi o proastă afacere pentru dumneata, Leckie! Adio Uzină de apă pentru dumneata, atunci! Se întrerupse, gustând din plin această mică melodramă, al cărei prilej i se oferise acum, după ani de practică tihnită. Soţia dumitale nu voia să profite de această asigurare, cu toate că a plătit singură cea mai mare parte a primelor. Cât despre bătrân, n-avea nicio şansă să primească vreun ban de pe urma ei. A vrut însă ca ea să servească unui scop bun şi util. Şi, vă asigur, aşa cum mă cheamă Duncan McKellar, că va servi acestui scop!

O, Doamne, era adevărat deci... acest splendid dar, despre care bunicul nu suflase niciodată vreun cuvânt faţă de mine? Şedeam cu ochii aplecaţi, răsuflând cu greu; muşchii obrazului îmi zvâcneau sub aparenta lor imobilitate. Auzii deodată glasul lui Kate şi o simţii petrecându-şi braţul după umărul meu:

— Nu ştiu ce cred ceilalţi... După părerea mea, e cea mai bună întrebuinţare ce se putea da acestor bani... da, absolut cea mai bună.

— Foarte just! Foarte just! şopti Jamie, astfel ca toţi să audă.

Admirabila Kate, cea care odinioară era veşnic prost dispusă şi cu fruntea încreţită, şi Jamie, în mâna căruia banii devin un lucru atât de curat şi cinstit... Am umila convingere că băiatul lor va întâmpina mai puţine greutăţi decât mine în dezvoltarea lui. McKellar, strângându-şi hârtiile, se ridică, spunând către mine:

— Mâine dimineaţă, la ora zece, vii la biroul meu. Până atunci însă, mă poţi însoţi în drumul meu spre casă. N-o să-ţi facă niciun rău să iei puţin aer.

Îl urmai orbeşte când ieşi din cameră. Vine un moment când natura omenească, încordată la extrem, nu poate îndura mai mult.

CAPITOLUL XI

Târziu în acea seară, se întoarse de la casa notarului McKellar un agitat mamifer de orăşel, din genul Homo sapiens, pe scurt, acel vertebrat trist, dar cu sânge cald, anume Robert Shannon. Cu toate că acest ciudat biped a împlinit optsprezece ani şi a simţit, nu de mult, pe spinarea lui încovoiată, povara anilor, a unei iubiri aproape neîmpărtăşite şi a multor altor suferinţe, e tot necălit şi necopt. Acum, deşi simte frumuseţea calmă şi tăcută a acestei nopţi străvezii, plină de cântecul stelelor şi în care şi inima lui cântă, el păşeşte înfrigurat şi aprig, cu privirea aţintită drept înainte.

Viitorul e larg deschis în faţa lui. Sobrul jurisconsult scoţian, care a discutat atât de mult cu el, îl va asista ca sfătuitor, curator şi prieten. Nu se va mai întoarce niciodată la fabrică. La începutul noului an şcolar, luna viitoare, se va înscrie la universitate. Va locui în căminul studenţesc de acolo şi îşi va începe cu bucurie studiile medicale. Biologia… zoologia practică… Aceste nume magice l-au aprins la faţă. Adulmecă de pe acum mirosurile îmbătătoare de formalină şi balsam canadian, vede lungul şir de microscoape Zeiss, cu minunatele lor obiective cu imersiune în ulei. Unul din acestea va fi al lui – în ciuda domnului Smith, pe care se va bucura să-l revadă. Ce gânduri splendide! Da, dacă va avea noroc, îl vor lăsa încă în primul trimestru să disece câinele de mare, *mustelus canis*.

Are la dispoziţie destui bani ca să ajungă până la capătul studiilor; cele câteva datorii lăsate de bunicul pot

fi lichidate de McKellar cu mai puţin de douăzeci de lire. Dacă i se vor spune lucruri neplăcute acasă – aici expresia obrazului său devine mai dură – a fost sfătuit să nu ţină seama de ele. În curând, tot va pleca definitiv de la Lomond View.

O, da, viitorul îi e larg deschis şi străluceşte în faţa lui! Reid şi Alison pot pleca, dar şi el pleacă... Le va arăta că nu e sortit să fie un ratat. Simţămintele lui faţă de Alison s-au schimbat fără să-şi dea seama; pasiunea lui e mai sever reţinută. Poate că în viaţa unui mare zoolog nu e loc pentru femei. Sau poate că într-o bună zi, la Viena, când o primadonă celebră va cânta rolul lui Carmen, un medic distins şi grav, cu o decoraţie la butonieră şi o barbă mică şi îngrijită, va intra tăcut în cabina ei din culise...

Nu, nu, reveriile astea aparţin adolescenţei, pe care acest băiat a lăsat-o în urma lui. În faţă îi stă munca... munca serioasă, da, minunata muncă de laborator!

Dar staţi!... Numai un moment. Mai avem de vorbit de o inconsecvenţă. Pe urmă îl vom lăsa în pace.

Pe când trece pe Chapel Street, apare pe dreapta, în faţa lui, clădirea sumbră şi dispreţuită a bisericii Sfinţilor Arhangheli. Acest spirit luminat nu are nimic de cerut de la acest lăcaş, care nu-l mai înşală. A rezistat cu vitejie tuturor şiretlicurilor încercate de canonicul Roche spre a-l aduce înapoi. Mâhnirea nu l-a făcut să cadă în genunchi... O, nu mai poate fi legat la ochi, e practic pe punctul de a deveni liber-cugetător...

Şi totuşi, în clipa aceasta, e prins pe neaşteptate de o forţă irezistibilă. Să nu uităm – a citit totul, de la *Originea speciilor* a lui Darwin până la *Viaţa lui Iisus* a lui Renan, a zâmbit la povestea despre coasta lui Adam şi a fost de acord cu reflecţia spiritualului cardinal francez, al cărui nume l-a uitat, că creştinismul se bazează pe un mit fermecător.

Ne aflăm în faţa unei prăvăliri de pe culmile atinse. Am jurat însă că, mai presus de orice, vom respecta adevărul.

Nu putem prezice de câte ori, în viitor, acest Robert Shannon va oscila între apatie şi ardoare. Fapt e că acum, cu un aer descumpănit, dă buzna în biserica întunecoasă.

Putem spune însă măcar că nu stă mult acolo. Poate că n-a făcut decât să aprindă o lumânare de un penny, sau să murmure câteva vorbe fără şir în faţa altarului sumbru. Poate, însă, că n-a făcut nici atât.

Dar ieşind din biserică, uşor orbit de stelele lucitoare şi de aurora boreală care luminează acum cerul polar, porneşte cu hotărâre, stăpân pe sine, şi paşii săi răsună clar pe strada pustie.

DRUMUL LUI SHANNON

CARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL I

În seara umedă a zilei de 5 decembrie 1919 – dată care a însemnat începutul unei mari schimbări în viaţa mea – ora şase sunase din turnul universităţii, iar ceaţa subţire ce se ridica dinspre fluviul Eldon, prelingându-se în jurul clădirii laboratorului de patologie experimentală de la poalele dealului Fenner, se furişa în sala noastră de lucru, luminată doar de câteva lămpi joase, cu abajururi verzi. Se simţea un miros uşor de formalină.

Profesorul Usher era încă în cabinetul său. Urechea mea, neobişnuit de sensibilă, percepea clar, prin uşa închisă din dreapta, ecoul unei lungi conversaţii telefonice. Mă uitam pe furiş la ceilalţi doi asistenţi, care, împreună cu mine, formau echipa profesorului.

Drept în faţa mea, Spence stătea lângă masa lui de analize, aranjându-şi eprubetele cu culturi. Era în aşteptarea soţiei sale, care venea să-l ia în fiecare vineri seara pentru a cina cu el în oraş şi a merge apoi la teatru. Lumina, ce cădea oblic, proiecta pe perete o necruţătoare caricatură a profilului său frânt.

În fundul laboratorului, Lomax îşi încetase lucrul şi se pregătea tacticos să-şi aprindă o ţigară, bătând-o de unghia degetului său mare. La el, acesta era semnalul obişnuit al plecării, pe care o lua, în general, uşor şi cu totală nepăsare. Îndată după aceea, se ridică şi, în mijlocul unui nor de fum ce stăruia în jurul său, îşi potrivi buclele părului în oglinda de deasupra chiuvetei.

— Hai, Shannon, să mergem undeva astă-seară! Luăm masa împreună şi ne ducem după aceea să vedem un

film.

Invitaţia era măgulitoare, dar, fireşte, în seara aceea o refuzai.

— Tu ce-ai zice, Spence? spuse Lomax întorcându-se spre cealaltă masă.

— Cred că ies cu Muriel astă-seară.

— Ce oameni îngrozitor de nesociabili sunt în oraşul ăsta! se plânse Lomax.

Neil Spence şovăi, cu un aer aproape vinovat, acoperindu-şi cu mâna stângă bărbia – un gest instinctiv, care părea să-i dea mai multă siguranţă şi care mă înduioşa totdeauna, sporind simpatia şi adânca afecţiune pe care le simţeam pentru el.

— De ce nu vii cu noi?

Lomax reţinu sugestia, grăbindu-se totuşi să spună:

— Nu vreau să mă bag în sufletul vostru şi să vă stric seara.

— N-o strici nicidecum.

Chiar atunci se auzi claxonul unei maşini şi imediat după aceea Smith, laborantul, intră, anunţând că doamna Spence sosise şi aştepta afară.

— Să n-o facem pe Muriel să-şi piardă răbdarea – spuse Spence, care-şi pusese paltonul şi se oprise la uşă, aşteptându-l în chip amabil pe Lomax. Cred că piesa o să-ţi placă... e „Fata munţilor”. Bună seara, Robert.

— Bună seara.

După ce plecară, pulsul începu să-mi bată mai repede, şi privirea mea, îmbrăţişând această lume ce mi-era dragă – lumea misterioasă a laboratorului – se opri, într-o neliniştită aşteptare, pe uşa ce dădea spre cabinetul profesorului.

În acelaşi moment, această uşă se deschise, şi Hugo Usher se ivi pe prag. Intrările şi ieşirile sale, ca, de fapt, orice mişcare a lui, aveau ceva teatral, care se potrivea foarte bine cu înfăţişarea lui severă, cu păru-i sur şi barbişonul tuns, încât îmi făcea totdeauna impresia neplăcută de a fi nu atât un distins om de ştiinţă, cât mai

degrabă un actor ce joacă în chip desăvârşit rolul acestuia. Se apropie de centrifuga Hoffman de lângă masa mea. Deşi îşi controla bine expresia feţei, nu-mi fu greu să citesc pe fruntea sa uşor încreţită o dezaprobare a ciudăţeniilor mele, începând cu jerpelita uniformă de marină pe care persistam să o port şi până la neputinţa mea, demonstrată timp de şase săptămâni, de a arăta entuziasm pentru cercetarea pe care îmi impusese să o fac.

Tăcu un moment, apoi îmi spuse scurt, cu acel aer de jovialitate pe care căuta să-l ia spre a-şi atenua severitatea:

— Nu, Shannon... cred că nu merge.

Inima mi se strânse şi mă aprinsei la faţă, simţindu-mă dezamăgit şi umilit.

— Totuşi, domnule profesor, dacă mi-aţi citi memoriul...

— L-am citit – mă întrerupse el, punându-mi pe masă, ca dovadă, coala bătută la maşină pe care i-o prezentasem în cursul zilei şi care acum se înfăţişa ochilor mei, ce mă usturau, sub aspectul jalnic şi mânjit al unui manuscris respins. Regret că nu-ţi pot accepta propunerea. Lucrarea pe care te-am însărcinat s-o faci e de-o importanţă considerabilă. Mi-e imposibil... să te autorizez s-o întrerupi.

Îmi lăsai ochii în jos. Mândria mea jignită mă împiedica să insist asupra cererii mele. Ştiam de altfel că hotărârile lui erau totdeauna irevocabile. Deşi îmi ţineam capul aplecat, simţii cum privirea lui se opreşte asupra teancului de lame de pe tăblia arsă de acizi a mesei mele de laborator.

— Ai terminat ultimele noastre numărători?

— Încă nu – îi răspunsei, fără a-mi ridica ochii.

— Ştii că ţin în mod deosebit ca referatul nostru să fie gata pentru congresul de la primăvară. Şi cum voi lipsi câteva săptămâni, e neapărat necesar să-l termini cât mai curând.

Văzând că nu-i răspund, se încruntă mai tare şi îşi

drese glasul. Mă aşteptam să-mi ţină o predică despre nobleţea cercetărilor patologice, mai ales când erau în legătură cu subiectul lui favorit – teoria opsoninei. Totuşi, după ce se jucă un moment cu pălăria neagră cu boruri late, şi-o trânti pe creştet, spunându-mi:

— Bună seara, Shannon.

Înclinându-se ceremonios, după obiceiul deprins în străinătate, ieşi pe uşă.

Rămăsei câtva timp complet nemişcat.

— Aş vrea să închid, domnule doctor.

Era Smith, laborantul care, slab şi cadaveric ca totdeauna, se uita la mine cu coada ochiului – acelaşi Smith care, cu şase ani în urmă, când intrasem pentru prima oară în laboratorul de zoologie, îmi temperase entuziasmul tineresc prin pesimismul său. Acum era laborant-şef la Secţia de patologie, dar această înaintare - nu-l schimbase; era veşnic ursuz cu mine şi nu-şi ascundea neîncrederea, pe care cele câteva succese ale mele, inclusiv doctoratul în medicină, luat după specializare, şi medalia de aur „Lister”[56] mai curând o sporiseră decât s-o înlăture.

Fără a scoate o vorbă, îmi acoperii microscopul, îmi strânsei lamele, îmi luai şapca şi ieşii. Cu capul plin de gânduri amare, coborâi aleea întunecoasă şi umedă a dealului Fenner, traversai artera, foarte frecventată, Pardyke Road – unde, sub lămpile cu arc învăluite în ceaţă, tramvaiele hodorogeau şi săltau pe pavajele unsuroase – şi pătrunsei în mohorâtul cartier Kirkhead. Aici, şiruri de case demodate, care căutau deznădăjduite să-şi apere respectabilitatea împotriva invaziei de debite de băuturi, de localuri de îngheţată şi de case de raport pentru muncitorii de la docurile din apropiere, îşi înălţau faţadele înalte şi severe, cu cornişe de stuc ştirbite, colonade năruite şi streşini căzute, plângându-şi parcă gloria apusă, sub un cer veşnic plin de fum.

[56] Joseph Lister (1827-1912) – chirurg englez, creatorul pansamentului antiseptic în chirurgie (n.t.)

La casa de la numărul 52, care purta pe geamul de deasupra uşii simplul nume ROTHESAY[57], iar sub el, în discrete litere aurii care se cojeau, inscripţia „PENSIUNE” , urcai treptele şi intrai.

[57] Rothesay – numele unuia din heralzii regelui Richard Inimă de Leu. (n.t.)

CAPITOLUL II

Camera mea, situată la ultimul etaj al pensiunii, era mică, aproape ca o mansardă, şi mobilată sumar, cu un pat de campanie, un lavoar alb de lemn şi o broderie de lână cu un text din biblie, montată într-o ramă neagră. Avea însă avantajul de a comunica cu o mică seră vopsită în verde, unde existau încă mesele şi etajerele – rămăşiţă din zilele mai fericite pe care le cunoscuse casa. Cu toate că era friguroasă iarna şi înnăbuşitoare vara, această seră îmi servea în chip adecvat ca încăpere de studiu.

Pentru această locuinţă şi două mese pe zi plăteam domnişoarelor Dearie, coproprietare ale pensiunii, suma moderată de treizeci şi patru de şilingi pe săptămână – ceea ce, trebuie să recunosc îndată, reprezenta tot ce eram în măsură să cheltuiesc. Banii moşteniţi de la bunicul şi destinaţi „să mă treacă prin universitate” nu ajunseseră decât la împlinirea acestui scop, iar onorariul ce-l primeam pentru activitatea mea de asistent şi pentru munca suplimentară la lucrările practice de bacteriologie cu studenţii anului trei se ridica la o sută de guinee[58] pe an, sumă ce sugerează ideea înşelătoare a unor piese de aur, ascunzând faptul că în Scoţia oamenii au grijă să nu răsfeţe geniile lor în devenire. În consecinţă, – sâmbăta, când îmi achitam casa şi masa, rămâneam abia cu cinci şilingi în buzunar, cu care trebuia să-mi asigur dejunurile la clubul universitar, îmbrăcămintea, ghetele, cărţile şi

[58] Unitate monetară de calcul egală cu douăzeci şi unu de şilingi. (n.t.)

tutunul. Într-un cuvânt, eram scandalos de sărac şi silit să port vechea mea uniformă de marină, ceea ce jignea simţul de decenţă al profesorului Usher. O purtam însă nu pentru că aş fi avut o predilecţie pentru ea, ci din cauză că nu posedam alte haine.

Totuşi, această strâmtorare nu mă prea tulbura. Creşterea pe care o primisem la Levenford mă deprinsese cu diferitele neajunsuri ale unei vieţi spartane, cum ar fi un porridge grunjos, un lapte apos, de o ciudată şi neuitată albăstrime, haine ajustate din costume mai vechi şi mai largi şi bocanci cu tălpi groase şi cu ţinte care să-i facă mai durabili. Afară de aceasta, socoteam starea mea de acum ca pur trecătoare, văzând în ea preludiul unui splendid viitor, iar mintea mea era prea ocupată cu treburile serioase menite să-mi asigure un mare şi apropiat succes pentru ca să se oprească la astfel de nimicuri.

Când ajunsei în mansarda mea de sub acoperiş, de unde mi se deschidea vederea asupra unui zid gol de cărămidă aparentă, deasupra căruia se zărea coşul crematoriului comunal, stătui câteva clipe pe gânduri, examinând referatul pe care Usher mi-l restituia.

— O să întârziaţi la ceai.

Tresării, întorcându-mă către persoana ce-mi tulbura liniştea. Era, bineînţeles, domnişoara Jean Law, vecina mea de cameră de pe coridor, care se oprise timidă în prag. Această tânără, una dintre cei cinci studenţi în medicină care locuiau la pensiunea Rothesay, frecventa clasa mea de bacteriologie şi făcuse din mine, în tot cursul acestui an şcolar, obiectul atenţiilor ei de vecină binevoitoare.

— Gongul a sunat de cinci minute – murmură ea cu accentul acela nordic, şi văzând că prezenţa ei mă irita, avu delicateţea să roşească, dar roşeaţa caldă, sfioasă, care îmbujora tenul ei deschis, nu o făcu să-şi lase în jos ochii căprui. – Am bătut la uşă, dar nu m-aţi auzit.

Îmi mototolii în mâini raportul, spunând:

— Te-am rugat, domnişoară Law, să nu mă deranjezi când sunt ocupat.

— Da... dar ceaiul dumneavoastră – obiectă ea, pronunţând mai tare decât oricând r-urile, în încurcătura ei.

Văzând-o stând acolo, în fusta ei de şeviot albastru, cu o bluză simplă, albă, ciorapi negri şi pantofi groşi, şi insistând cu atâta solicitudine şi seriozitate, ca şi cum pierderea ceaiului meu ar fi însemnat o calamitate ireparabilă, nu mă putui împiedica de a zâmbi.

— Prea bine – făcui eu, imitându-i tonul. Vin chiar acum.

Coborârăm împreună în sufragerie – o încăpere îngrozitoare, cu mobilă tapisată cu pluş roşu, uzat, şi unde până şi linoleumul de pe pardoseală era impregnat cu miros de varză fiartă. Pe poliţa căminului, acoperită cu o cuvertură cu franjuri, se afla – obiect al mândriei domnişoarelor Dearie – mărturia prestigiului de care se bucurase răposatul lor părinte şi a educaţiei lor alese, un hidos ceas de marmură, oprit, care era susţinut de două figuri cu căşti aurite şi securi în mână, purtând inscripţia: *„Oferit căpitanului Hamish Dearie la retragerea sa de la comanda corpului de pompieri din Winton”.*

Cina, umbră palidă şi sărăcăcioasă a tradiţionalului ceai copios al scoţienilor, începuse. Era prezidată de domnişoara Beth Dearie, care stătea în capul mesei de mahon. Pe faţa de masă cârpită, dar curată, erau aşezate câteva farfurii cu pâine, pâinişoare cu unt, prăjite, şi biscuiţi de casă cu chimen, o tavă de heringi săraţi – câte unul de fiecare persoană – şi un ceainic de metal alb, acoperit cu un manşon albastru, tricotat.

Domnişoara Beth, o femeie de patruzeci şi cinci de ani, rămasă nemăritată, era înaltă şi osoasă, cu trăsături frumoase, dar ofilite. Ţinuta ei corectă şi aerul acela de distincţie strâmtorată păreau subliniate de fileul ce-i ţinea părul şi de rochia de dantelă, închisă până sus şi cu balene în jurul gâtului. În ciuda respectului ce-l avea

pentru titlul meu de doctor şi a faptului că domnişoara Law era incontestabil locatara ei favorită, ea ne privi, turnându-ne ceaiul, cu surâisul ei palid şi îndurerat, care dispăru numai după ce aruncai, ca amendă pentru întârziere, un penny în mica puşculiţă de lemn aşezată lângă cutia goală de biscuiţi din mijlocul mesei şi purtând inscripţia: „Pentru orbi”. Punctualitatea, tot astfel ca şi politeţea, era unul din numeroasele principii ale celei mai vârstnice dintre domnişoarele Dearie, şi toţi cei ce soseau la masă după ce spusese rugăciunea erau puşi să-şi răscumpere abaterea. Nu puteai însă fi ţinut de rău dacă în clipe de necugetare te cam îndoiai de faptul că acest tribut ajungea vreodată la adevărata lui destinaţie.

Începui să mănânc în tăcere heringul meu, care era sărat, uleios şi de dimensiuni neobişnuit de mici. Aceste două femei onorabile se luptau din greu spre a-şi echilibra bugetul, iar domnişoara Beth, care „conducea” pensiunea – în timp ce domnişoara Ailie gătea şi făcea curăţenia – avea toată grija ca nimeni să nu cadă vreodată în păcatul lăcomiei în prezenţa ei. În ciuda acestui fapt, casa ei se bucura de o reputaţie ireproşabilă în cercurile legate de universitate şi rareori câte o cameră rămânea liberă, în seara aceea văzui că din cei şase locatari ai ei, Galbraith şi Harrington, amândoi studenţi în anul patru, lipseau, fiind plecaţi să petreacă sfârşitul săptămânii în familiile lor; în faţa mea şedeau însă ceilalţi doi studenţi în medicină – Harold Muss şi Babu Lal Chatterjee.

Muss era un tânăr mărunţel, de optsprezece ani, cu faţa veşnic plină de coşuri şi cu dinţii de sus ieşiţi impresionant înainte. Nu era decât în anul întâi şi păstra în general o tăcere respectuoasă; uneori însă, când i se părea că cineva făcuse o glumă, izbucnea brusc într-un râs sălbatic şi răguşit.

Lai Chatterjee, un indian din Calcutta, era mai în vârstă decât Muss, având de fapt vreo treizeci şi trei de ani. Era extrem de rotofei şi durduliu şi avea un ten lucios de culoarea şofranului, scos în evidenţă de o bărbuţă neagră,

îngrijită, şi de o expresie radioasă. De cel puţin cincisprezece ani colinda, cu mersul lui legănat, sălile de cursuri din Winton. Dar, cu toate încercările sale repetate, nu reuşea să obţină titlul de doctor în medicină. Blând şi guraliv, flecărind neîncetat cu amabilitate, el fusese poreclit Babu, devenind un personaj comic la universitate. De îndată ce intrarăm, izbucni, cu vocea lui piţigăiată şi monotonă, care părea totdeauna acordată pe o gamă minoră, asemenea strigătelor muezinului care proclamă din minaret orele de rugăciune:

— A, bună seara, doctore Robert Shannon şi domnişoară Jean Law! Mă tem că am mâncat totul. Din pricina întârzierii, veţi pieri poate de inaniţie. O, da, s-ar putea întâmpla, ha-ha! Domnule Harold Muss, fii bun şi trece-mi muştarul. Mulţumesc. Mă adresez colegului meu doctor. Te întreb, doctore Robert Shannon: nu-i aşa că muştarul stimulează glandele salivare, care sunt două la număr: cea sublinguală şi o alta al cărei nume îl posed bine notat în caietul meu? Iartă-mă, te rog, cum se cheamă această a doua glandă?

— Pancreasul – sugerai eu.

— A, da, sir, pancreasul! confirmă radios Babu. Sunt cu totul de aceeaşi părere.

Muss, care îşi bea ceaiul, se înecă.

— Pancreasul! sughiţă el. Nu mă prea pricep, dar ştiu că e în stomac!

Lai Chatterjee se uită mustrător la colegul său întru studenţie, care se scutura de râs.

— O, sărmane domn Harold Muss! Nu-ţi afişa ignoranţa! Adu-ţi aminte, te rog, că sunt student de mult mai mulţi ani decât dumneata. Am avut cinstea de a cădea la examenul de licenţă la Universitatea din Calcutta, probabil înainte ca să te fi născut.

Domnişoara Law căuta să-mi prindă privirea şi să mă atragă în conversaţia ei cu domnişoara Beth. Discutau cu interes despre apropiata executare a oratoriului Messia la St. Andrew’s Hall, ceea ce era totdeauna un eveniment

însemnat al stagiunii de iarnă de la Winton; cum aveam însă, din motive personale, o deosebită reticenţă faţă de chestiunile religioase, rămăsei cu privirea fixată asupra farfuriei mele.

— Îmi place atât de mult muzica corală; dumitale nu, domnule Shannon?

— Nu – răspunsei eu – mi-e teamă că nu-mi place.

În acel moment, domnişoara Ailie Dearie intră fără zgomot din bucătărie, în papucii ei de pâslă uzaţi, ţinând în mâini „cristalul”, mai bine zis castronul de sticlă cu prune fierte, dar pietroase, care, în „serile cu heringi”, încheia, inevitabil ca moartea, sinistra noastră cină.

Spre deosebire de soră-sa, domnişoara Ailie era o fiinţă blajină şi duioasă, cu o ţinută însă cam neîngrijită. Avea un trup îndesat, cu mişcări încete, şi mâini noduroase şi deformate de trebăluiala casnică. Se zvonea – dar cred că era o simplă absurditate studenţească, încurajată de faptul că singura ei relaxare în cursul serilor consta în lectura unor poveşti romantice împrumutate de la biblioteca publică – că în tinereţea ei avusese o dragoste tragică. Chipul ei blând, înroşit de statul lângă maşina de gătit, avea o expresie tristă şi dezamăgită. Suporta cu răbdare cuvintele tăioase ale surorii ei. O şuviţă de păr îi cădea cu atâta îndărătnicie pe frunte, încât avea obiceiul curios de a-şi încreţi buzele şi de a sufla uşor în sus, spre a o da la o parte. Poate că propriile-i greutăţi o făceau să arate înţelegere pentru problemele mele. Acum se aplecă spre mine, cu un binevoitor interes, şoptindu-mi la ureche:

— Cum ţi-a mers astăzi, Robert?

Ca s-o liniştesc, mă silii să zâmbesc, ceea ce o făcu să dea din cap cu o expresie mulţumită, suflându-şi şuviţa de pe frunte şi ieşind din sufragerie.

Inima domnişoarei Ailie era mai moale decât prunele ei. În următoarele cinci minute nu se auzi niciun alt sunet decât acela al unor masticaţii anevoioase şi al izbiturii caninilor lui Muss în fructele pietroase.

Când nimic comestibil nu mai rămăsese pe masă, Beth Dearie puse capăt cinei ridicându-se cu aerul unei castelane care oferise un banchet. Ne împrăştiarăm atunci spre camerele noastre. Pe drum, Harold Muss îşi extrăgea distrat din gură, cu arătătorul, oasele de peşte.

— Domnule Shannon – gâfâi domnişoara Law, ţinându-se repede după mine. O dezbărasem, în sfârşit, de obiceiul de a mi se adresa cu titlul de „doctor”, ale cărui implicaţii de mediocritate profesională mă făceau să-l consider, la epoca aceea, ca o nesuferită ofensă. Nu sunt sigură de valoarea referatului pe care l-am scris despre *Trypanosoma gambiense*... ştiţi, tema pe care ne-aţi dat-o astăzi. Mă interesează în chip cu totul deosebit... Aţi vrea... aţi putea să aveţi extrema bunătate de a vă arunca ochii pe el?

Deşi eram hărţuit şi preocupat, nu avui tăria de a refuza. Într-un chip oarecare, expresia de nereţinută spontaneitate şi prospeţime din obrazul ei anihila răspunsurile mele cele mai brutale.

— Adu-mi-o! mârâii eu.

Cu cinci minute mai târziu, susţinut de arcurile rupte ale singurului fotoliu din seră, citeam referatul, în timp ce ea şedea foarte drept pe marginea unui taburet tapisat cu muşama crăpată, strângându-şi cu mâinile fusta de şeviot în jurul gleznelor şi observându-mă cu un aer serios şi îngrijorat.

— Credeţi că merge? mă întrebă ea când terminai.

Referatul era remarcabil de bine făcut. Cuprindea câteva observaţii foarte originale şi o serie de schiţe extrem de exacte ale dezvoltării parazitului flagelat. Uitându-mă la ea, trebuii să recunosc că se deosebea de majoritatea tinerelor fete care soseau în cârduri la universitate, pretinzând să studieze medicina. Unele din ele veneau ca să se amuze, altele erau împinse de ambiţiile unor familii burgheze, iar câteva căutau numai să se mărite cu vreun tânăr acceptabil, care avea, într-o bună zi, să devină, în vreo localitate suburbană, un

practician greoi şi respectabil, mai mult sau mai puţin nepriceput, dar cu o situaţie financiară asigurată. Niciuna nu avea talent sau vreo capacitate reală pentru această profesiune.

— Înţelegeţi – murmură ea, ca şi cum ar fi vrut să-mi stimuleze bunăvoinţa – mă aşteaptă atâta muncă. Doresc nespus să-mi iau titlul!

— Lucrarea dumitale e cu mult deasupra celor obişnuite – îi spusei eu. La drept vorbind, e extrem de bună.

O căldură se furişă în obrajii ei fragezi.

— O, vă mulţumesc doc... domnule Shannon! Aprecierea dumneavoastră înseamnă totul pentru mine. Nu pot să vă spun cât de mult vă respectăm, noi, studenţii, părerea şi... da, daţi-mi voie s-o spun, strălucirea... Şi ştiu, fireşte, ce greu aţi dus-o în război, îmi scosei papucul, examinindu-i vârful, care începea să crape. Am încercat mai înainte să explic de ce nu eram în stare s-o rănesc pe această ciudată vecină a mea; totuşi, aveam nevoie de o cale de răzbunare a susceptibilităţilor mele jignite. Firea mea era rezervată şi închisă; nu înclinam spre minciună; totuşi, sub influenţa acestei priviri luminoase şi încrezătoare, vreun diavol moştenit poate de la incorigibilul meu bunic începuse, în ultimele săptămâni, la adăpostul mutrei mele îngândurate şi chiar melancolice, să-mi joace feste scandaloase.

În cursul deselor noastre conversaţii îi destăinuisem că mă trăgeam dintr-o familie bogată şi aristocratică din Levenford, dar că, rămânând orfan şi preferând cercetările medicale carierei plănuite pentru mine, fusesem izgonit, fără putinţă de întoarcere, din casa mea strămoşească.

Credulitatea ei nevinovată mă împinse la alte eforturi ale imaginaţiei.

În tot timpul celor patru ani de război dusesem o viaţă liniştită şi plicticoasă, ca medic al unui crucişător uşor, care făcea serviciul, împreună cu submarinele, în Marea

Nordului. Misiunile noastre săptămânale printre câmpurile de mine inamice erau, probabil, destul de primejdioase, dar de o monotonie de nedescris. Când eram ancoraţi în port, beam gin, jucam „douăzeci şi unu”[59] şi pescuiam ţipari. Odată, comandantul nostru fu surprins în ţinută sumară, în cabina lui, cu o femeie drăguţă, pe care, cum ne povesti după aceea, o iniţia în arta complicată a navigaţiei. Afară de aceasta, nimic nu întrerupse uniformitatea vieţii noastre, până când luarăm parte la bătălia navală de lângă coasta Jutlandei. Atunci totul se petrecu atât de iute, încât nu-mi rămase decât o impresie confuză de zgomot şi de fulgerări, în mijlocul cărora năduşeam sub punte, în infirmeria vasului, făcând prost toate lucrurile, cu mâini tremurânde şi simţind cum totul se topeşte în mine, astfel încât o întreagă săptămână după aceea suferii îngrozitor de colică.

Bineînţeles, toate acestea nu erau potrivite pentru domnişoara Jean Law; de aceea, în timp ce-mi sorbea cuvintele, inventai o nouă aventură, mai pitorească. Fusesem torpilaţi şi rămăseserăm părăsiţi în mijlocul Pacificului, pe o plută; se produseseră scene dramatice de sete şi foame, ne luptasem cu rechinii şi aşa mai departe, trecând prin cele mai grozave primejdii, până când mă deşteptasem palid, dar triumfător, ca un adevărat erou, într-un spital din America de Sud.

Acum, când păstram tăcerea, ea îşi făcuse, de bună seamă, curaj şi iată că genele începură să-i tremure, ceea ce era totdeauna un semn al încordării ei lăuntrice.

— M-am gândit... vreau să spun... nu mi se pare prea corect, domnule Shannon, ca eu să fi aflat atât de mult despre dumneavoastră... În vreme ce dumneavoastră ştiţi atât de puţin despre mine. Şovăi puţin, apoi urmă curajos, cu faţa aprinsă: M-am întrebat dacă v-ar face plăcere să veniţi într-o sâmbătă la noi, la Blairhill.

— Ce să zic... – îi răspunsei, luat pe neaşteptate. Voi fi foarte ocupat toată iarna.

---

[59] Joc de cărţi. (n.t.)

— Îmi dau seama de asta. Dar aţi fost atât de bun cu mine, încât aş vrea să-mi cunoaşteţi familia. Desigur – adăugă ea în grabă – suntem oameni simpli, nu ca dumneavoastră. Tatăl meu – şi din nou se înroşi, continuând însă vitejeşte, cu aerul cuiva care, după multă chibzuire, a luat o hotărâre – nu e un om important. E... brutar.

Urmă o pauză destul de lungă. Neştiind ce să spun sau să fac, şedeam mai degrabă nemişcat. Începeam să mă simt stingherit, când deodată ea zâmbi, dovedind că o scânteie de umor îi însufleţea serafica ardoare.

— Da, coace pâine. Lucrează în brutărie cu fratele meu mai mic şi cu un alt om. Îşi trimite pâinile în împrejurimi cu o dubă trasă de cai. E o întreprindere mică, dar cu tradiţie, cum aţi putea constata direct. Vă rog deci, cu toate că aveţi legături atât de înalte, să nu vă uitaţi de sus la noi.

— Doamne, dar drept cine mă iei? îi spusei eu înţepat, uitându-mă repede la ea. Îmi dădui însă seama că vorbele îi fuseseră lipsite de orice înţeles ascuns.

— Atunci veţi veni. Se ridică cu o expresie de satisfacţie, luându-şi referatul de pe rezemătoarea fotoliului meu şi privindu-l. Vă sunt foarte recunoscătoare pentru ajutorul dumneavoastră în legătură cu aceste tripanosome. Medicina tropicală mă interesează foarte mult. Privirea mea întrebătoare provocă o ultimă confidenţă a ei. Înţelegeţi... ţinem de congregaţia calvină din Blairhill... şi... îndată ce-mi iau doctoratul... plec ca medic în Africa de vest.

Rămăsei probabil cu gura căscată. Oare nu se mai isprăvea cu absurda ei capacitate de a mă uimi? Primul meu impuls fu de a râde, dar expresia din ochii ei, care străluceau ca şi cum ar fi zărit sfântul Graal, mă împiedică. Şi, uitându-mă la dânsa, fui nevoit să recunosc că avea cel puţin meritul de a fi sinceră.

— De când ţi-a venit ideea asta năstruşnică?

— Încă de când am început să studiez medicina. De

aceea m-am înscris la această facultate.

Aşadar, nu venise la universitate spre a se distra sau a se mărita, ca celelalte. Dar chiar şi aşa, nu eram convins încă.

— Toate astea sună foarte nobil – spusei eu încet. E o idee romantică şi plină de voinţă de sacrificiu... pe hârtie. Dar dacă te-ai duce... mă întreb dacă ştii într-adevăr ce ai avea de înfruntat.

— Cred că ştiu – răspunse ea cu un zâmbet calm. Sora mea e infirmieră acolo de cinci ani.

Cuvintele acestea îmi astupară gura. Se opri la uşă şi se strecură zâmbitoare din cameră. După un interval în care rămăsei nemişcat, privind în gol oarecum zăpăcit şi auzind fără să vreau şi mai degrabă jenat mişcările ei liniştite în odaia de alături, ridicai din umeri şi, cu buzele strânse, mă concentrai asupra propriei mele situaţii.

Trebuia să mă supun conducerii profesorului Usher sau, urmându-mi calea proprie, neclară şi plină de riscuri, să mă împotrivesc autorităţii şi destinului?

CAPITOLUL III

A doua zi, sâmbătă, eram liber. La ora şase dimineaţa ieşii din casă, unde toată lumea mai dormea, spre a merge pe jos până în satul Dreem, situat la distanţă de circa patruzeci de kilometri. Străzile Wintonului erau încă întunecate, ude de rouă şi, cu excepţia paşilor răzleţi ai vreunui muncitor, sculat mai devreme, tăcute şi pustii. Când soarele sfâşie întunericul, treceam de marginea oraşului, lăsând în urmă, cu un sentiment de uşurare, ultimele căsuţe împrăştiate printre grădini de zarzavat. Ajunsesem în câmp deschis, având în faţa ochilor estuarul larg al fluviului Clyde, a cărui privelişte luminoasă şi familiară mă încălzea totdeauna la inimă.

Către amiază, mâncai un măr, pe care domnişoara Ailie, sfidând dezaprobarea surorii sale, mi-l strecurase în buzunar cu o seară înainte. Trecând apoi cu bacul de la Erskine pe celălalt mal al fluviului, la şapte kilometri mai sus de Levenford, păşii pe splendida întindere de pajişti, cu iarbă grasă, care mărginea apele Firthului şi unde oi şi vite păşteau pe imaşurile ondulate, îngrădite cu piatră cenuşie.

Apropiindu-mă de destinaţie, scopul călătoriei mele, oricât de naiv ar părea acest lucru, îmi stăpânea tot cugetul. Tot anul acela, de când Senatul universitar îmi acordase, după demobilizarea mea în 1918, bursa Eldon, fusesem folosit de profesorul Usher pentru a face o cercetare curentă asupra unor opsonine, subiect care-l interesa, dar pe care-l socoteam puţin important. Într-adevăr, întreaga teorie opsonică era chiar de pe atunci

contestată de cercetătorii ştiinţifici înaintaţi.

Poate că eram influenţat de înalta mea consideraţie pentru fostul şef al Secţiei de patologie experimentală, profesorul Challis, de la care îmi luasem în universitate învăţătura şi inspiraţia. Era un bătrân remarcabil, care acum, la vârsta de şaptezeci de ani, se retrăsese în obscuritatea vieţii private. Nu nutream însă nicio simpatie pentru succesorul său şi nu aveam încredere în el. Om rece, uneori slugarnic, împins din spate de o soţie bogată şi cu ambiţii în societate, Hugo Usher părea lipsit de inspiraţie şi de putere creatoare şi puţin dispus să aducă jertfele de lacrimi şi sânge cerute de cercetarea ştiinţifică. Era un oportunist, care-şi dobândise situaţia prin îndemânarea lui de a întocmi tabele statistice, dar mai ales prin stăruinţe, o reclamă bine calculată şi capacitatea deosebită de a exploata inteligenţa altora. Ataşând pe lângă secţia sa tineri care promiteau, îşi câştigase reputaţia de a fi un cercetător original. Monografia mea precedentă despre funcţiunea pituitară, de pildă – un studiu mic poate, dar realizat cu multă trudă – fusese publicată ca o lucrare comună a profesorului Hugo Usher şi a doctorului Robert Shannon.

În timp ce mă aflam sub această servitute, căutasem cu un zel patetic un subiect de cercetare cu adevărat semnificativ, o teză amplă, originală şi de o însemnătate atât de neîndoielnică, încât să influenţeze sau chiar să schimbe direcţia dezvoltării medicinei generale.

Ţel înalt, desigur. Dar eram tânăr (împlinisem abia douăzeci şi patru de ani) şi, legat cu pasiune de munca mea, ardeam de ambiţia chinuitoare, izvorâtă din firea mea tăcută şi retrasă, de a ajunge, în sărăcia şi anonimatul meu, să uimesc întreaga lume.

Căutasem în zadar timp de mai multe luni, când, pe neaşteptate, o ocazie se prezentă din senin. În cursul acelei toamne, un şir de ţinuturi rurale de pe toată întinderea ţării fuseseră lovite de o epidemie curioasă, care, poate din lipsa unui termen mai bun, fusese

impropriu clasificată drept gripă. Procentul de mortalitate al bolii era ridicat, iar cazurile erau numeroase. În presa de mare tiraj apăruseră sporadic titluri cu caracter senzaţional, iar în revistele medicale găsisem câteva dări de seamă din America, Olanda, Belgia şi alte surse străine, care semnalau izbucniri de epidemii similare. Simptomele de răceală acută, febră, durere de cap intensă şi junghiuri în tot corpul erau deosebit de grave, ducând deseori la o pneumonie mortală sau, în cazurile de întremare, la o stare prelungită de debilitate. Studiind aceste simptome, începui să simt că ne aflam în faţa unei maladii noi şi diferite, bănuială care crescu pe măsură ce timpul trecea, făcând sângele să fiarbă în mine.

Interesul pentru această problemă îmi era sporit şi mai mult de faptul că unul din principalele centre locale ale epidemiei era zona satului Dreem. Iar acum, la ora trei după-amiază, când ajunsei, târându-mi picioarele, în acest mic sat cu case joase şi cenuşii, împrăştiate de-a lungul malului unui râu potolit, zelul meu, învingându-mi oboseala, mă făcu să-mi iuţesc paşii. Localitatea era totdeauna liniştită, acum însă, din cauza bolii recente, părea şi mai tăcută şi pustie. Fără a mă opri spre a mânca obişnuita mea pâine cu brânză la micul han al satului, mă dusei imediat la Alex Duthie.

Era în căscioara lui, stând cu pipa în gură în plăcuta lui bucătărie, în timp ce Simon, băieţelul său, se juca pe covor la picioarele lui, iar Alice, soţia sa, o femeie calmă, cu aer matern, întindea un aluat pe masă.

Alex era un bărbat scund şi aşezat, în vârstă de treizeci şi cinci de ani. Purta pantaloni curaţi de catifea de bumbac, ciorapi groşi şi o cămaşă de flanelă vărgată. Mă primi cu o uşoară mişcare a capului şi o clipire din ochi, aproape imperceptibilă, dar care într-un fel aveau mai multă căldură în ele decât cel mai lung discurs. Totodată, îşi dădu seama de înfăţişarea mea obosită şi prăfuită.

— Ai pierdut autobuzul?

— Nu, Alex, am vrut să vin pe jos. Neputându-mă

reţine, urmai: Sper că n-am sosit prea târziu. Ai făcut... aranjamentele?

Părea a nu fi auzit, apoi zâmbi reţinut, scoţându-şi pipa din gură.

— Ai nimerit-o bine sâmbătă după-amiază, tocmai când cei mai mulţi doresc să se odihnească... mai ales după cele prin care au trecut. Se opri destul de mult timp încât să mă alarmez, adăugând apoi: I-am convins totuşi pe cei mai mulţi să vină, pentru dumneata. O să mergem acum la Institut.

Pe când îmi exprimam printr-o exclamaţie recunoştinţa, el se sculă, trecu la apărătoarea din faţa vetrei şi începu să se încalţe.

— Nu vrei să iei un ceai, doctore? mă întrebă doamna Duthie. Pe o vreme ca asta, omul are nevoie de ceva cald.

— Nu, mulţumesc, Alice. Prefer să mă duc să lucrez.

— Cinezi şi dormi la noi – anunţă Alex pe un ton care nu admitea refuz. Sim al nostru vrea să-ţi arate noua undiţă pe care i-am făcut-o.

Îşi luă şapca cu cozoroc şi ieşi. Sim, care avea cinci ani şi era închis şi tăcut ca şi tatăl său, ne însoţi până la uşă.

— Sunt o pacoste nemaipomenită pe capul dumitale, Alex – îi spusei eu pe drum. Dar nu ţi-aş fi cerut să faci asta dacă nu mi s-ar părea important.

— Da – confirmă el strâmbând din gură – ne cam baţi capul, Rob. Dar cum, din întâmplare, ţinem la dumneata, trebuie să te suportăm.

Legătura mea cu Alex Duthie şi, de fapt, cu satul Dreem, era veche de şase ani, datând dinainte de război, când, ca student singuratic la universitate, îmi părăsisem cărţile spre a mă deda pasiunii mele pentru pescuit în aceste ape de maree, unde în fiecare primăvară are loc o minunată migraţie de lostriţe. Pe malul râului, Alex mă ajutase într-o seară să trag pe uscat un peşte enorm; în această întâlnire înfrigurată şi în îmbătătorul triumf de care fu urmată se puseseră bazele unei durabile prietenii. Deşi era simplu muncitor, fiind angajat ca păzitor-şef al

turmelor Companiei fermiere din Dreem, Duthie deţinea o poziţie foarte respectată în sat şi fusese ales mai mulţi ani în şir primar al micii comunităţi. Purtarea sa putea fi incomodă uneori, iar cuvintele sale, atunci când le rostea, erau deseori aspre, dar niciodată nu aflasem că ar fi făcut vreun lucru meschin sau josnic. Cum satul era prea depărtat pentru a avea un medic stabil, mă adresasem lui cu cererea mea neobişnuită, care putea veni numai de la un tânăr naiv şi entuziast şi avea ceva absurd în ea.

„Institutul” era o mică clădire de cărămidă aparentă, ridicată de curând de Uniunea fermierilor. Cuprindea diferite săli de club şi o bibliotecă. Alex mă conduse într-una din încăperile de pe coridorul principal, unde se aflau adunaţi vreo treizeci de oameni, care citeau sau stăteau de vorbă, cu aerul de a aştepta cele ce aveau să urmeze. Când intrarăm, se făcu tăcere.

— Prieteni – exclamă Alex – vă prezint pe doctorul Shannon. Cei mai mulţi dintre voi l-aţi cunoscut ca pescar destul de priceput. Dar pe lângă asta, e un fel de profesor la universitate şi doreşte să facă cercetări despre afurisita de gripă care ne-a lovit pe cei de aci. A venit să vă ceară o favoare.

Aceste cuvinte dădură tonul just; câţiva dintre oameni zâmbiră, cu toate că mulţi dintre ei mai erau palizi şi păreau suferinzi. Mulţumindu-le că veniseră, le explicai ce doream de la ei şi le făgăduii să nu-i reţin multă vreme, îmi luai apoi raniţa şi scosei din ea o serie de tuburi capilare numerotate, apucându-mă sistematic de lucru.

Erau, fireşte, cu toţii săteni, cei mai mulţi dintre ei lucrând la câmp, şi suferiseră fără excepţie de recenta boală. Pe unii îi cunoşteam personal, ca, de pildă, pe lunganul Sam Louden, care-mi prinsese adesea momeală de undiţă, sau pe Harry Vence, cu privirea lui îndrăzneaţă, şi alţii, pe care-i întâlneam stând în apă până la genunchi, pe la asfinţit, şi aruncându-şi lungile undiţe da abanos verde. Fu o treabă simplă să iau de la fiecare câte o mică probă de sânge, iar răbdarea lor, plină de

prietenie şi bunăvoinţă, uşură şi mai mult lucrurile. Dar chiar şi aşa avui nevoie de mai mult timp decât crezusem, căci, pe măsură ce continuam, conştiinţa importanţei pe care această cercetare o putea avea pentru mine îmi făcea degetele să tremure uşor.

În cele din urmă ajunsei la capăt. Ultimul om îşi trăsese mâneca în jos, îmi dăduse mâna şi plecase. Ridicându-mi atunci ochii de pe carnetul meu de notiţe, îl văzui pe Alex şezând aproape de mine pe o bancă şi scrutându-mă cu atenţie, ca şi cum ar fi vrut să-mi desluşească caracterul. Avea o privire ciudată – amestec de pătrunzătoare agerime şi de înţelegător interes – pe care se sili s-o ascundă când ochii noştri se întâlniră.

Urmă o pauză. Îi povestisem dinainte ce intenţii aveam. Adăugai acum cu hotărâre:

— Sunt obligat să procedez în felul ăsta, Alex. N-am încotro... Trebuie neapărat să descopăr cauza bolii.

Din nou tăcere; atunci Duthie se apropie de mine şi mă apucă de mână:

— Eşti băiat deştept, Robert, şi-ţi doresc succes. Dacă pot să te mai ajut în orice fel, te rog să-mi dai de veste. Un zâmbet sec îi încreţi cutele de lângă ochi. Deocamdată să mergem la masă. Alice a gătit o minunată budincă cu carne şi rinichi.

Îi zâmbii la rândul meu.

— Ia-o înainte, Alex. Vin şi eu de îndată ce-mi termin însemnările.

— Bine, băiete, dar caută să nu stai prea mult.

După ce plecă, mai lucrai o jumătate de ceas, controlând şi înregistrând probele. Apoi părăsii institutul, cu raniţa atârnată de umăr, urcând uliţa îngustă spre căsuţa lui Duthie. Noaptea ce se lăsa era senină, iar cornul lunii, cu steaua lui însoţitoare, răsărise pe cerul geros. Aerul diafan era rece şi calm. Deodată, un val de bucurie îmi năpădi cugetul în faţa perspectivei ce mi se deschidea, a unei călătorii de explorare în mări necunoscute, plină de greutăţi şi primejdii.

În faţa uşii lui Alex, mă oprii. Luminile satului clipeau în jurul meu, iar dincolo de ele curgeau apele estuarului, lucind misterios în umbră. Pe când stăteam acolo complet nemişcat, urmărind luna ce plutea spre înaltul cerului şi ascultând ultimele şoapte ale pământului stingându-se în tăcerea boreală, simţii mantia unei veşnice singurătăţi învăluindu-mă. Înţelesei atunci ce eram şi ce aveam să rămân mereu – un om stingher, în conflict cu lumea întreagă.

Un fior mă trecu şi-mi amintii că mi-era foame. Ştiind că voi da aci de hrană, căldură şi prietenie, şi de râsul potolit al micului Sim, intrai în casa lui Alex.

CAPITOLUL IV

În vinerea următoare se produse evenimentul aşteptat de mine şi pe care se întemeia planul meu de acţiune.

Toată săptămâna aceea, pe când îmi îndeplineam ca un automat, la universitate, sarcina ce mă ţinea încătuşat, observai că profesorul Usher era neobişnuit de amabil cu noi, umblând încoace şi încolo, înfipt ca totdeauna, dar cu un surâs prietenos atât de artificial, încât îmi făcea părul să se zbârlească în creştet.

Vineri după-amiază, această afectată afabilitate, acest simulat spirit de colaborare îşi atinse culmea când Usher, dând o raită prin laborator şi dregându-şi apoi glasul, se opri în faţa noastră cu un zâmbet confidenţial.

— Domnilor, după cum aţi aflat desigur, mi s-a făcut cinstea de a fi invitat să prezidez comitetul consultativ pentru viitorul congres de patologie. Această distincţie îmi impune obligaţia de a vizita diferitele universităţi împreună cu eminentul meu coleg, profesorul Harrington, spre a putea întocmi o ordine de zi adecvată şi cuprinzătoare.

După o pauză solemnă, continuă:

— Plec astă-seară la şase la Londra, împreună cu soţia mea. Vom lipsi două luni. Nu mă îndoiesc că în lipsa mea activitatea secţiei va continua în ritmul normal, potrivit cu cele mai bune tradiţii ale cercetării ştiinţifice. Aveţi vreo întrebare?

Nimeni nu răspunse. Dădu din cap ca pentru a constata că stabilise o înţelegere cu noi, după care, uitându-se la ceas, se înclină pe rând către fiecare din noi şi părăsi

secţia. Smith îl însoţi, spre a îngriji de bagaje.

Nu-mi putui stăpâni emoţia când uşa se închise, căci cu toate că mă aşteptasem la o scurtă întrerupere a supravegherii din partea tiranului meu, vestea că plecase efectiv pentru două luni era atât de minunată, încât mă năuci. Ce nu puteam înfăptui în acest răstimp!

Lomax se şi sculase şi aprinzându-şi o ţigara, se uita la mine cu surâsul lui plictisit.

— N-ai înţeles că a vrut să trezească în noi ambiţia de a lucra neîntrerupt în lipsa lui? Mi-e atât de drag, încât nu mă pot împăca cu gândul că a plecat.

Palid, cu o privire nemulţumită şi cu păr blond buclat, Adrian Lomax arbora de obicei o expresie uşor cinică. Avea cu vreo patru ani mai mult decât mine şi era unul din acei oameni fericiţi, care te atrag instinctiv prin farmecul şi înfăţişarea lor plăcută. Fiu unic al unei văduve bogate care trăia la Londra, fusese educat la Winchester şi Oxford, păstrând pecetea manierelor îngrijite şi bunei creşteri imprimate de aceste două colegii. După obţinerea titlului universitar, avusese intenţia să-şi continue studiile în străinătate, dar intervenise războiul, iar acum, din cauza unei vagi legături de rudenie între profesorul Usher şi familia sa, venise la Winton spre a face un an de practică în laboratorul de cercetări al acestuia. În gusturile lui, îşi dădea aere exotice, dispreţuia cu superioritate aproape toate lucrurile şi nesocotea tot ce nu putea fi explicat în termeni de ştiinţe naturale. Scepticismul său lânced voia să sugereze existenţa unor rezerve profunde de cunoştinţe în mintea lui, iar prin uşoara sa ridicare din umeri, zâmbetul său superior şi comentariile sale metafizice încerca deseori să mă clatine în credinţele mele. Egocentric şi afectat, lipsa sa prea conştientă de deferenţă faţă de Spence şi de mine izvora dintr-o vanitate frustrată. Ştia să fie însă extrem de seducător. Pregătindu-se pentru o carieră strălucită, dar dispreţuind vulgaritatea unor eforturi prea aparente, muncea pe apucate şi, deplângându-şi exilul, reuşea

totuşi să depăşească fără grijă, în apartamentul său confortabil şi luxos, mobilat de el însuşi, alocaţia generoasă pe care o primea, procurându-şi tot ce era mai bun.

Între timp, scotocise în dulapul său, din care scoase acum la iveală, cu un aer amuzat, o sticlă de benedictină, spunând:

— S-a nimerit să dau de asta. Să serbăm evenimentul. Acum, îndată!

Destupă sticla şi turnă cantităţi copioase din lichidul auriu în trei pahare curate de laborator.

Neil Spence, al treilea membru al echipei lui Usher, nu prea înclina spre veselie, cu excepţia regulatelor sale ieşiri săptămânale în oraş împreună cu soţia. Ca un pagur[60], el nu ieşea decât în cele mai rare ocazii din scoica lui; acum însă, se alătură în chip sociabil lui Lomax.

La fel făcui şi eu. Conştiinţa formidabilei mele hotărâri de a folosi laboratorul universităţii pentru propriile mele experienţe îmi dădea un sentiment de libertate şi mă agita până la exaltare, trezind în mine o poftă violentă de petrecere.

— În sănătatea prietenilor absenţi, fără a omite dintre aceştia pe Herr Professor Hugo – spuse Lomax, ducându-şi paharul la gură. Sper că vă place băutura asta. Nimic nu poate fi prea bun pentru distinşii mei colegi.

— E foarte, foarte agreabilă – zise Spence pe tonul lui liniştit şi obiectiv.

— Făcută de călugări – adause Lomax, îndreptând o privire ironică spre mine. Ar trebui să-ţi fie pe plac, Shannon. Eşti catolic, nu-i aşa?

— Da... desigur – îi răspunsei.

Lomax reumplu paharele cu un zâmbet de subtilă batjocură.

După câteva clipe, Neil Spence se uită la ceas.

— E aproape şase. Muriel trebuie să sosească din moment în moment.

---

[60] Crustaceu ce trăieşte în scoicile unor moluşte. (n.t.)

Îşi luă batista şi începu să şteargă discret saliva care i se prelingea în colţul gurii.

În timpul războiului, când se ridicase, din imprudenţă, într-o noapte, în întunecimea mocirloasă a unei tranşee, spre a-şi drege poziţia chircită, o schijă de şrapnel german îi zdrobise maxilarul inferior. Şi cu toate că specialiştii în chirurgie plastică i-l cârpiseră admirabil cu una din coastele lui, rezultatul fusese o jalnică desfigurare a obrazului: bărbia era înlocuită printr-o cicatrice sinistră, din care ieşeau buzele trase în jos, formând un contrast brutal cu fruntea largă şi frumoasă, sub care ochii lui negri, mai curând speriaţi, se ascundeau instinctiv. Ceea ce agrava această distrugere a feţei era faptul că Spence fusese un tânăr frumos, foarte căutat la reuniunile de dans, la excursii şi la concursuri de tenis în societatea cu dare de mână din Winton.

— Soţia ta e delicioasă – observă Lomax politicos. Mi-a plăcut enorm seara petrecută săptămâna trecută la teatru cu voi. Încă o libaţiune pentru Herr Hugo?

— Nu – spuse Spence cu bun simţ – am băut destul.

— Totuşi, ne-a cerut să bem potrivit cu cele mai bune tradiţii ale secţiei – observai eu.

Râserăm cu toţii, chiar şi Spence. I se întâmpla rar, căci râsul îi schimonosea faţa în chip oribil. În clipa aceea furăm întrerupţi de un zgomot în spatele nostru.

Doamna Spence intrase neanunţată în laborator, cu aerul curajos al unei persoane care a călcat regula şi îşi dă seama de aceasta. Ne surâse cu vioiciune sub voaleta cu picăţele care cădea de pe pălăria ei şi dădea un aer picant contururilor uşor concave ale obrazului.

— Nu l-am putut găsi pe Smith şi am aşteptat, am tot aşteptat... ca un suflet părăsit.

Muriel Spence avea cam douăzeci şi şapte de ani. Era de talie mijlocie, mai curând slabă, dar graţioasă, cu încheieturi fine, un păr castaniu deschis şi o faţă îngustă, cam incoloră, în care, totuşi, ochii ei cenuşii se măreau uneori, căpătând o expresie galeşă. Fără exagerare,

putea fi socotită ca o mângâiere în nenorocul lui Spence. Fusese logodit cu dânsa dinainte de război, iar când se întorsese sfârtecat, ea rămăsese lângă el îngrijindu-l, împotriva presiunilor familiei şi propriilor lui eforturi de a-i reda libertatea. Nunta lor, la care asistase multă lume, stârnise un deosebit interes. Cu toate că pierduse de atunci mult din farmecul ei tineresc şi adoptase maniere cam artificiale, era încă atrăgătoare. În rochia ei neagră, cu un guleraş de blană cafenie, ea aduse o notă luminoasă în laboratorul nostru mohorât. Din cauza lui Spence, care era prietenul meu cel mai bun, încercasem să mă împrietenesc cu Muriel; dar cu firea mea stângace şi dificilă, fără îndoială, găseam totdeauna în atitudinea ei ceva care îmi dădea impresia că nu sunt dorit şi mă făcea să mă trag înapoi, închizându-mă în mine.

Îşi ridică voaleta şi-l sărută uşor pe obraz pe bărbatul ei, observând cu o nuanţă de mustrare:

— Vom întârzia la prietenii care ne-au poftit la masă, dragul meu. De ce nu eşti gata?

— Acum, doamnă Spence – spuse Lomax, ridicând o sprânceană cu aerul său cel mai seducător – acum, că aţi intrat aici, nu veţi mai scăpa niciodată din această cameră de orori.

Dânsa îşi lăsă capul într-o parte, adresându-mi o privire luminoasă şi provocatoare.

— Mă simt în deplină siguranţă aci, cu domnul Shannon.

Pentru nu ştiu ce motiv, Lomax şi doamna Spence zâmbiră la aceste cuvinte. Spence, ai cărui ochi erau fixaţi cu o supunere de căţel asupra obrazului soţiei sale, îşi pusese paltonul, iar dânsa îşi petrecu acum mâna înmănuşată sub braţul lui.

— Neil şi cu mine avem aceeaşi direcţie ca dumneata, domnule Lomax. Nu vrei să te ducem acasă? zise ea, îmbiindu-l.

Lomax tăcu un moment, spunând apoi:

— Vă mulţumesc. Sunteţi prea amabilă.

Ieşirăm împreună, iar lângă maşinuţa lui Muriel, oprită în faţa intrării, ne despărţirăm. În timp ce ei porniră cu automobilul spre oraş, eu coborâi pe jos dealul Fenner, cu intenţia de a-mi lua de la locuinţa mea probele de sânge de la Dreem şi de a mă întoarce imediat cu ele la laborator.

În parcul Eldon, la dreapta mea, lacul artificial era îngheţat şi plin de patinatori. Auzeam în aerul liniştit clinchetul sprinten al lamelor de oţel pe gheaţă. Animat cum eram de benedictina băută şi de gândul minunat că Usher plecase, îmi venea să cânt. Simţeam în cap o plăcută ameţeală, iar lumea îmi apărea, în defintiv, ca ceva delicios.

Când mă apropiai de familiara pensiune, uşa casei se deschise şi-l văzui ieşind pe Harold Muss, însoţit de domnişoara Law. Fiecare avea câte o pereche de patine, care li se legăna pe braţ. În faţa acestui spectacol, lichiorul lui Lomax, dezminţindu-şi originea monahală, se dovedi mai tare decât crezusem. Zărind-o atât de neaşteptat pe domnişoara Law în această companie şi pe punctul de a pleca grăbită într-un pulover alb imaculat şi cu o beretă de lână cu pompon roşu pe cap, nu spre a duce alinare sau scăpare altora, ci spre a se deda ea însăşi unui exerciţiu sănătos, fui apucat, n-aş putea spune din ce pricină, de un acces de râs înfundat.

— Ce-i cu dumneavoastră, domnule Shannon? întrebă ea oprindu-se. Sunteţi bolnav?

— Nicidecum – răspunsei eu, luându-mi mâna de pe balustradă. Sunt într-o excelentă condiţie mintală şi fizică... şi mă pregătesc pentru un efort care, poate, va zgudui lumea. Cred că e limpede.

Muss îşi ascunse un rânjet; ghicea de ce natură erau simptomele mele. Cât despre domnişoara Law, atitudinea ei decentă exprima doar simpatie şi o îngrijorare adâncă.

— Nu vreţi să veniţi cu noi la lac? Briza v-ar face bine.

— Nu – spusei eu – nu merg la lac. Şi adăugai în chip logic: N-am patine.

— V-aş putea împrumuta eu nişte patine – sugeră Muss cu un aer maliţios – dar gheaţa e alunecoasă.

— Ţine-ţi gura, Muss – zisei eu cu asprime. Nu muncesc până la sânge pentru voi... şi pentru întreaga omenire?

— Aţi robotit cu mult prea mult, domnule Shannon – spuse domnişoara Jean, care, în uluiala ei, îmi luase textual cuvintele. Ştiţi că mi-aţi promis să faceţi o vizită la Blairhill. Plec astă-seară acasă. Căutaţi să vă eliberaţi şi veniţi mâine la noi.

Privind în ochii ei căprui şi tandri, puterea mea de invenţie păru deodată să mă părăsească. Negăsind nicio scuză, murmurai după o clipă, fără multă convingere.

— Bine. Voi veni.

CAPITOLUL V

Trenul de la ora unu şi treizeci spre Blairhill mergea nesuferit de încet, iar vagoanele lui străvechi erau atât de murdare, încât, la fiecare smucitură a locomotivei, un nor de praf se ridica din învelitoarea mucedă a canapelelor. Străbătea joasa şi întunecata zonă industrială, trecând pe lângă coşuri de fabrici care scuipau fum şi flăcări, fără ca ochii să poată zări vreo cât de îngustă fâşie de iarbă. Pe când se târa în acest chip, oprindu-se în cele mai mici staţii, îmi reproşam de a mă fi ţinut de o făgăduială pe care n-o luasem niciodată în serios şi găseam prea puţină mângâiere în argumentul că o zi de repaus îmi va permite să mă întorc cu puteri proaspete la cercetările mele.

În sfârşit, cam un ceas după ce părăsisem Gara de jos din Winton, scăparăm de partea cea mai neplăcută a „ţinutului negru" şi intrarăm hurducându-ne în staţia Blairhill. Pentru ca nefericitul călător să nu scape destinului său, numele localităţii era scris cu pietricele albe pe taluzul staţiei, între doi pini roşii cu aspect sălbatic. Iar acolo, aşteptând pe platformă, şi înălţându-se puţin în vârful picioarelor spre a scruta cu privirea aprinsă şirul uşor curbat al vagoanelor ce se opriseră, se afla domnişoara Jean Law.

Când deschisei uşa compartimentului şi mă îndreptai către ea, observai că în cinstea vizitei mele sau, poate, din cauza micului ei concediu duminical, purta, sub un palton deschis, puloverul ei alb, iar peste buclele castanii, mai aparente decât de obicei, o mică beretă scoţiană de lână, cu pompon. Descoperindu-mă în forfota de călători,

obrazul i se lumină de bucurie. Ne dădurăm mâna.

— O, domnule Shannon – exclamă ea fericită – îmi pare aşa de bine că aţi putut veni! Mi-era aproape teamă...

Se opri, eu însă terminai fraza în locul ei:

— ...că n-am să mă ţin de cuvânt.

— Ei... ştiu că sunteţi un om ocupat – spuse ea roşind, cum i se întâmpla atât de uşor. În orice caz, iată-vă aci. E o zi, frumoasă: şi am atâtea să vă arăt! Cu toate că n-ar trebui s-o spun, sper că vă vor plăcea.

Pe când vorbea, pornirăm împreună în susul străzii mari, care era foarte îngustă. Oraşul era mai puţin dărăpănat decât crezusem. Era situat pe vastul domeniu al familiei ducale Blairhill şi avea aspectul unui vechi burg de ţară, cu uliţe neaşteptat de întortocheate şi o piaţă pavată cu piatră cioplită. Mândră de localitatea ei natală, partenera mea îmi spuse că Societatea istorică din Blairhill făcuse mult pentru conservarea antichităţilor locale şi mă asigură, cu seriozitate şi entuziasm, că, după îndeplinirea formalităţilor de prezentare, va face cu mine un tur amănunţit de inspecţie.

În partea de sus a povârnişului, se opri deodată în faţa unei mici clădiri cu o intrare scundă, declarându-mi cu o timidă fluturare a genelor:

— Asta e brutăria noastră, domnule Shannon. Trebuie să intraţi şi să faceţi cunoştinţă cu tata.

O urmai, pătrunzând, printr-o boltă joasă, într-o curte mică, pavată cu bolovani, unde o dubă lăcuită stătea cu hulubele îndreptate spre cer; trecurăm apoi, printr-un culoar îngust în care erau stivuiţi saci de făină, într-un subsol întunecos, cu pământ pe jos. Un miros dulceag umplea încăperea luminată de radiaţia de un roşu închis a două cuptoare încălzite cu mangal. Treptat, pe măsură ce ochii mi se deprinseră cu întunericul, desluşii două chipuri de bărbaţi în cămaşă, fiecare din ei mânuind energic câte o lopată lungă de lemn în faţa cuptoarelor deschise. Reflexele focului roşeau şorţurile lor albe, în vreme ce scoteau pâinile calde, aşezându-le pe rafturi lungi de

scânduri.

Privirăm câteva minute în tăcere această operaţie, care părea să ceară energie, îndemânare şi repeziciune. Apoi, când un nou rând de pâini fu împins în cuptoare, iar uşile lor de fier se închiseră zăngănind, cel mai apropiat dintre cei doi bărbaţi se întoarse prompt şi se apropie de noi, ştergându-şi mâna de şorţul lui şi întinzându-mi-o. Unghiile lui mai erau uşor năclăite cu aluat uscat.

Daniel Law, un om de vreo cincizeci şi cinci de ani, era de statură mijlocie, palid la faţă de pe urma meseriei sale, având însă o înfăţişare viguroasă, umeri laţi şi, un trup vânjos. În ciuda ochelarilor săi cu ramă de oţel şi a bărbii negre şi tunse care-i ascundeau oarecum trăsăturile feţei, avea o expresie deschisă şi serioasă şi o frunte înaltă, pe care luceau acum broboane de sudoare. Se vedea că nu zâmbeşte uşor; totuşi, când degetele lui calde le strânseră pe ale mele, buzele i se despărţiră puţin, în semn de salut, lăsând să apară nişte dinţi puternici, dar cam stricaţi de făina răspândită peste tot.

— Mă bucur să te cunosc, domnule Shannon. Fata mea mi-a vorbit despre bunătatea pe care i-o arăţi la universitate. Orice prieten al fiicei mele e binevenit la noi.

Vocea lui avea un ton patriarhal, iar ochii îi sticleau afectuos sub ochelari când făcu aluzie la domnişoara Law. Continuă, scuzându-se:

— Îmi pare rău că suntem atât de ocupaţi acum. Băiatul meu şi cu mine lucrăm singuri sâmbăta după-amiază. Strigă peste umăr: Luke! Vino un moment.

Băiatul de şaptesprezece ani care se apropie zâmbind, în timp ce-şi punea haina, semăna mult cu soră-sa şi avea acelaşi ten şi aceiaşi ochi. Expresia lui era prietenoasă, veselă şi umană, ceea ce mi-l făcu simpatic din prima clipă. Nu putea sta mai mult, căci trebuia să înhame calul şi să pornească cu duba în cursa lui prin satele vecine. Observai, de altfel, că şi Law, în ciuda amabilităţii sale, era grăbit, de aceea, aruncând cu coada ochiului o privire însoţitoarei mele, îi indicai că nu trebuie să-i răpim

timpul.

Law dădu din cap.

— Clienţii noştri au nevoie de pâine, iar mâine e duminică. Ne vedem însă mai târziu, acasă. Pe la ora cinci. Până atunci, fata mea se va ocupa de dumneata.

Ajungând afară şi continuându-ne drumul spre partea exterioară a oraşului, pe lângă case mai noi, înconjurate de mici grădini, tovarăşa mea de drum nu înceta să-mi arunce priviri furişe, în care îngrijorarea se împletea cu zelul, căutând parcă să desluşească părerea mea despre neamurile ei. Curând după aceea, la o cotitură a acelei străzi liniştite, peste care câţiva castani îşi aplecau ramurile pleşuve, ajunserăm la o mică vilă de piatră, curată şi modestă, având în faţă un gard tuns de lemn-câinesc şi perdele imaculate de horbotă la ferestre. Aici, punându-şi mâna pe poarta de fier care purta pe o placă de alamă numele de SILOAM, domnişoara Law, nemaiputând să se reţină, exclamă:

— Aţi plăcut şi tatii, şi fratelui meu. Am observat lucrul ăsta. Acum o veţi cunoaşte pe mama.

În timp ce vorbea, uşa din faţă se deschise şi o femeie zveltă şi vioaie, cu un păr argintiu şi un ten delicat şi transparent, îmbrăcată cu o rochie de casă de alpaca neagră, ne întâmpină salutându-ne. Aruncând întâi o căutătură rapidă fiicei sale, fără a încerca să ascundă scuturătoarea pe care o ţinea în mână, îşi întoarse spre mine privirea ei calmă şi încrezătoare, scrutându-mă îndelung. Apoi, liniştită parcă, se porni să vorbească despre lucruri indiferente.

— M-ai surprins înainte de a fi avut timp să mă îmbrac, domnule Shannon. Tocmai isprăveam să deretic în vestibul, când v-am văzut din întâmplare urcând strada. Intraţi şi luaţi loc.

— Nu, mamă – se grăbi să protesteze domnişoara Jean. Mergem să profităm de aeeastă după-amiază.

Doamna Law îşi aplecă spre fată privirea liniştită şi plină de experienţă, care, deşi mulţumită şi îngăduitoare

faţă de această nerăbdare tinerească, păstra un element de autoritate maternă.

— Ai tot timpul, draga mea.

— Nu însă pentru ce am proiectat.

— Îl iei şi pe Malcolm?

— Bineînţeles că nu, mamă – îi răspunse fata pe un ton cam iritat. Ştii că e plecat azi după-amiază.

Cine o fi Malcolm, mă întrebai eu distrat, poate vreo rudă mai tânără, poate un căţel?

— Bine, bine... atunci duceţi-vă – consimţi doamna Law, cu aerul ei de calmă chibzuială. Întoarceţi-vă însă negreşit la cină. Vom fi adunaţi cu toţii şi voi pregăti masa exact pentru ora şase. La revedere, deocamdată, domnule Shannon.

În timp ce maică-sa se retrăgea, zâmbind, la treaba ei din vestibul, domnişoara Jean Law mă luă exclusiv în stăpânirea ei, cu aerul satisfăcut al unei persoane care a trecut cu succes probele preliminare.

— Acum – exclamă ea cu energie – pot să vă duc pretutindeni!

Luând-o înainte, mă conduse întâi în grădina din spatele casei, mare de vreo jumătate de pogon, plimbându-mă cu zel pe cărările acoperite cu pietriş, printre brazdele îngrijite, careul plantat cu rubarbă şi întinderea de iarbă rezervată pentru uscatul rufelor. Când îmi exprimai aprecierea pentru buna rânduială a grădinii, îmi adresă un zâmbet plin de recunoştinţă.

— Fireşte, e foarte mică... s-ar putea spune o grădină de periferie. Sunt sigură, domnule Shannon, că nu seamănă nici pe departe cu cea de pe lângă casa dumneavoastră.

Prefăcându-mă a nu observa tonul ei uşor întrebător, arătai repede spre magazia unde o motocicletă roşie stătea sprijinită pe un picior.

— E a lui Luke – răspunse ea cu indulgenţă întrebării mele nerostite. E nebun după maşini cu motoare şi ştie o mulţime de lucruri despre ele, cu toate că tata nu prea e

de acord. Dar bietul băiat e obligat să circule aşa de încet cu duba, încât îi place să-şi ia revanşa gonind pe motocicletă.

Părerea mea despre Luke, foarte bună şi aşa, crescu simţitor. De multă vreme, ca visător ce eram, îmi dorisem o asemenea maşină, în stare să-şi plimbe călăreţul în chip ameţitor, cu o viteză de cel puţin o sută de kilometri pe oră. Aş fi vrut să mă opresc spre a inspecta perfecţionările mecanismului ei, dar domnişoara Jean mă zori să ies cu dânsa, trecând pe lângă casă, în drumul mare. Fixându-şi bereta mai strâns pe bucle, se uită cu atenţie la ceas, declarând cu hotărâre:

— Avem peste trei ore la dispoziţie. Vom încerca să vedem totul.

— N-ar fi bine să ne odihnim întâi puţin? sugerai eu, aruncând o privire spre două fotolii aşezate într-un colţ adăpostit al verandei. Stătusem până târziu noaptea, încercând să stabilesc un procedeu de cultură pentru probele mele.

Ea izbucni într-un râs vesel şi observă glumeţ, ca şi cum aş fi spus un lucru foarte hazliu:

— Zău, domnule Shannon, sunteţi un om ciudat! Abia am început!

N-a existat niciodată – sunt gata s-o jur – o vizitatoare mai conştiincioasă, o călăuză mai devotată decât această fată drăguţă a brutarului din Blairhill.

Neobosită şi plină de seriozitate, mă plimbă prin tot acest vechi burg. Îmi arătă primăria, biblioteca publică, vechile case ale ţesătorilor de pe Cottar’s Row şi vestigiile zidului roman (trei blocuri de piatră, roase de vreme).

După aceea, când tocmai mă bucuram că pelerinajul nostru se terminase, ea se uită la mine, fără măcar a se opri ca să răsufle, şi dând promiţător din cap cu expresia misterioasă a unei persoane care a oprit pentru la urmă lucrul cel mai frumos, îmi spuse:

— Trebuie neapărat să vedem vacile albe – declară ea, adăugând sentenţios, ca şi cum ar fi citit dintr-un ghid:

Sunt absolut unice.

Pentru a vizita aceste animale fabuloase, care, după cum îmi explică, făceau parte din vestita cireadă de la Château-le-Roi şi fuseseră importate din Franţa de „tatăl defunctului duce”, furăm obligaţi să facem cale întoarsă pe distanţă de vreo trei kilometri şi să intrăm printr-o poartă cu coloane pe un domeniu întins, cunoscut sub numele de „Parcul din deal”.

Era, fără îndoială, o întindere frumoasă de păduri şi păşuni.

Domnişoara Law nu reuşi însă a găsi vacile, cu toate că le căută energic şi cu aprindere, de parcă onoarea ei ar fi fost în joc. Mă târî după ea la deal şi la vale, peste ţarcuri de lemn şi poieni înconjurate de tufişuri, în timp ce o îngrijorare crescândă se citea în privirea ei cercetătoare, iar faţa i se lungea de mirare. În cele din urmă fu nevoită să se oprească în vârful ultimului deal şi, întorcându-se ruşinată spre mine, să-şi recunoască înfrângerea:

— Mi-e teamă... domnule Shannon... Apoi, cu o explozie finală de amărăciune: E cu totul de neînţeles!

— Probabil că se ascund de noi prin copaci!

Ea dădu din cap, refuzând să vadă ceva comic în acest subiect.

— Sunt nişte animale aşa de frumoase! Albe ca laptele şi cu coarne încovoiate minunat. Trebuie să fie în grajduri, la iernat. O să vi le arăt altă dată.

— Fă asta! spusei eu. Deocamdată, hai să ne aşezăm!

Era o după-amiază extrem de calmă şi de caldă pentru acel anotimp. Soarele, pe jumătate ascuns după nori, răspândea o lumină gălbuie, care părea să cufunde întregul peisaj în liniştea unei lumi încă nedescoperite. Contururile estompate ale pădurilor se întindeau la picioarele noastre, ascunzând un pârâu, care, potolit parcă de tăcerea ce domnea, se furişa dintr-un ochi de apă într-altul, oprindu-şi respiraţia şi impunându-ne aceeaşi tăcere.

Lângă mine, meşterind un fir din iarba stufoasă,

îngălbenită, cu privirea aţintită drept înainte, domnişoara Jean Law şedea în capul oaselor, rumegându-şi încă decepţia, iar eu, odihnindu-mă culcat pe un braţ, începui, fără să-mi dau seama, să o studiez, încercând la întâmplare să-i disec personalitatea. Nu putui, fireşte, să-mi revizuiesc părerea despre naivitatea ei, dar fui silit să recunosc că din puţinele femei tinere pe care le cunoşteam, ea era fără îndoială cea mai naturală. Avea, mai ales în această ambianţă, o cuceritoare prospeţime tinerească. Ochii căprui, părul castaniu şi tenul brun se armonizau cu peisajul păduros, la fel ca pieptul ei mic şi vârtos, şi bărbia. Dinţii cu care mesteca iarba uscată erau albi şi sănătoşi. Privind-o de jos, puteai aproape să vezi sângele cald pulsând sub arcuirea gingaşă a buzei ei superioare. Dar mai mult decât orice făcea impresia şi exala un miros de extraordinară curăţenie. Îmi zisei, fără rost, că de vreme ce această virtute era vecină cu pietatea, ea se spăla, desigur, cu cea mai mare grijă, de sus până jos, dimineaţa şi seara cu săpun parfumat. Tot ce se vedea pe ea, şi desigur şi ceea ce nu se vedea, era îngrijit şi fără pată.

Deodată, pe când o scrutam cu un ochi critic, ea îşi întoarse capul, întâlnindu-mi pe neaşteptate privirea. O clipă o înfruntă, cu obişnuita ei onestitate neînfricată, apoi îşi lăsă în jos uitătura ei castă şi o dulce roşeaţă i se răspândi încet pe tot obrazul. Urmă o pauză forţată, o tăcere ce făcea parte oarecum din liniştea mai deplină a naturii înconjurătoare şi care, îmbiindu-mă parcă să rostesc un cuvânt, să fac un gest, pe care însă nu le găsii, era încărcată de o aşteptare aproape dureroasă. Atunci, ca şi cum s-ar fi împotrivit să se lase pradă emoţiilor, se uită aproape furioasă la ceasul rotund de argint şi sări repede în picioare, spunând:

— E timpul să ne întoarcem. Adăugă apoi cu glas scăzut, căruia încerca să-i dea un ton practic: Vă aşteptaţi, desigur, cu nerăbdare ceaiul.

Când ajunserăm la vila părinţilor ei, întreaga familie ne

aştepta în salonaşul din fund, de o curăţenie imaculată. Doamna Law purta rochia ei „de societate”, de mătase gri, iar domnul Law şi Luke erau gătiţi cu haine bune de postav negru şi gulere scrobite. Oarecum mirat, văzui acolo şi un alt oaspete, zâmbind agreabil, care-mi fu prezentat ca domnul Hodden, dar căruia ceilalţi îi ziceau pur şi simplu Malcolm. Se afla, vădit, într-o devotată intimitate cu toţi membrii familiei şi se alătură îndată domnişoarei Jean.

Era un tânăr de vreo douăzeci şi cinci de ani, cu o comportare corectă şi un aer ce inspira încredere. Avea o expresie deschisă, o ţinută dreaptă, o gură energică şi un cap lat şi masiv. Purta un costum foarte îngrijit, de tweed cafeniu, şi un guler înalt, scrobit. Cum înclinam totdeauna să invidiez la alţii calităţile opuse celor pe care le aveam eu însumi, mă simţeam uşor pus în umbră de prezenţa lui, căci avea în el o calmă siguranţă de sine, echilibrul fizic al unui om care face zilnic sport şi o expresie de bărbătească sinceritate. Conştient de caracterul său integru, părea hotărât să găsească la cei din jurul său aceleaşi însuşiri. Purta în buzunarul de sus al hainei un diapazon şi un rând de creioane ascuţite. Ele îi serveau, fără îndoială, la uşurarea ocupaţiei sale care, după cum aflai îndată, era aceea de învăţător la şcoala elementară din Blairhill.

Când îmi întinse cu prietenie mâna lui, doamna Law interveni spre a pecetlui cunoştinţa noastră.

— Sunteţi doi tineri care au, desigur, multe calităţi comune. Malcolm e ca şi un membru al familiei noastre, domnule Shannon. Conduce regulat cursurile noastre duminicale de catehizare. E un om muncitor, te asigur.

Cum cina era gata, ne aşezarăm la masă. Daniel rosti cu gravitate o rugăciune cam lungă, în care făcu o aluzie destul de mişcătoare la fiica lui absentă, Agnes, care „lucra acum pe meleaguri străine”. Aruncă în acest timp pe sub gene o privire spre fotografia ei în uniformă de infirmieră, aşezată deasupra căminului. Pe urmă, doamna

Law începu sa împartă cu generozitate bucata mare de somon fiert din faţa ei.

Mă apucai de îndată să mănânc cu pofta ce era de aşteptat la un client al pensiunii domnişoarelor Dearie. Afară de copioasa porţie de peşte, masa era încărcată din belşug cu de toate: cartofi fierţi în coajă, zarzavaturi de iarnă, şuncă şi limbă rece, castraveţi în oţet, borcane cu conserve de casă; o masă atât de bună ar fi încântat, fără îndoială, şi o persoană cu gusturi mult mai rafinate decât ale mele. În cinstea vizitei mele, brutarul făcuse un chec special, glasat cu marţipan şi decorat cu cireşi zaharisite. Dar ceea ce îmi plăcu mai mult fu pâinea. Uşoară şi bine coaptă, cu coaja rumenită, ea degaja o aromă delicioasă şi se topea în gură. Când îmi luai curajul să-l felicit pentru produsul său, Law îşi manifestă cu gravitate satisfacţia. Ridică o felie de pe farfurie, o gustă cu atenţie, o trecu delicat pe la nas, apoi o rupse între degete cu un aer sacramental. Îndreptându-şi peste masă privirea spre fiul său, observă pe un ton profesional:

— Oleacă prea puţin coaptă astăzi, Luke... Totuşi nu e rea de loc. Întorcându-se apoi spre mine, urmă cu multă simplitate: Ne luăm în serios meseria, domnule doctor. Pâinea noastră este sprijinul vieţii pentru mulţi oameni săraci de la ţară. Cărbunarii, plugarii, muncitorii de la fermă, cu familii numeroase şi care câştigă poate treizeci şi cinci de şilingi pe săptămână... nu prea au altceva de mâncat. De aceea nu o facem decât cu făina cea mai bună şi cu drojdia cea mai dulce, toate frământate cu mâna.

— E cea mai bună pâine din tot ţinutul – interveni Malcolm, dând din cap înspre mine. Şedea lângă Jean şi trecea farfuriile cu un aer de calmă veselie.

Daniel zâmbi.

— Da, unii din aceşti oameni fac câte şapte kilometri pe jos spre a lua pâine de la căruţa noastră. Se opri, îndreptându-şi spatele cu demnitate. Îţi dai seama, probabil, domnule Shannon, de semnificaţia biblică a

articolului pe care-l producem. Îţi aminteşti cum a înmulţit Mântuitorul pâinile ca să hrănească mulţimea, cum a frânt pâinea cu discipolii săi la cina cea de taină...

Scosei un murmur nedesluşit de aprobare şi cum Luke îmi uşură stinghereala trecându-mi marmelada de căpşuni şi făcându-mi imperceptibil semn cu ochiul stâng, încercam în surdină să-l antrenez într-o conversaţie asupra calităţilor motocicletei sale. Dar Daniel nu era un om pe care să-l poţi nesocoti. Ca şef al familiei şi predicator la adunările religioase, era obişnuit să-şi urmărească gândul, iar acum, ţintuindu-mă peste masă cu privirea lui gravă şi fixă, părea hotărât să mă descoasă.

— Fireşte, domnule doctor, ai şi dumneata o profesiune nobilă. Ce poate fi mai demn de laudă decât să vindeci pe infirmi, să faci pe ologi să umble? A fost pentru mine o clipă de mândrie şi fericire, domnule, când fata mea s-a hotărât să se consacre acestei munci măreţe şi minunate.

Nu răspunsei nimic, căci nu avea rost să-i explic că aveam intenţia să nu practic niciodată, ci să mă dedic exclusiv ştiinţei pure.

Tăcerea mea nu-l împiedică pe Daniel să revină la acest subiect, cu acel amestec de demnitate şi umilitate care-l caracteriza.

— Îmi dai voie să te întreb, domnule Shannon, cărei credinţe aparţii?

Sorbii îndelung din ceai. Afară de Hodden, a cărui privire trăda o moderată curiozitate, toţi îşi îndreptară ochii spre mine cu amabilă atenţie, aşteptându-mi, plini de interes, răspunsul, ca şi cum ar fi fost efectiv elementul crucial, cheia de boltă care avea să desăvârşească edificiul solid al aprobării lor unanime. Domnişoara Jean, îndeosebi, cam îmbujorată de ceaiul tare şi fierbinte, se uita la mine cu gura pe jumătate deschisă şi cu ochi care luceau.

Ce naiba aveam să le spun? Cunoşteam îndeajuns conflictele interconfesionale din aceste oraşe mici spre a-

mi da seama de cutremurarea pe care aş fi pricinuit-o dacă aş fi spus adevărul pur – acela că eram un catolic, dar care se abătuse pe cărările mai luminoase ale scepticismului. Acest gând mă făcea să recurg la eşafodajul pe care-l pregătisem dinainte pentru domnişoara Law. La urma urmei, ce importanţă avea? Nu eram să mai revăd vreodată această familie cumsecade; preferam deci să nu tulbur armonia acestei întâlniri şi, dacă procedam cu dibăcie, nu aveam nevoie să mint. Cu o uşurinţă care mă indignă, căci această adunare de oameni de treabă părea să trezească în mine cele mai viclene laturi ale caracterului meu, îi spusei:

— Trebuie să vă mărturisesc, domnule Law – spusei cu o cursivitate care mă uimi – că munca mea de biolog nu-mi prea îngăduie să merg la biserică. Am fost însă crescut la Levenford într-o atmosferă de un strict protestantism. Exploatând mai departe împrejurările educaţiei amestecate pe care o primisem, invocai, cu un aer modest, unul din faptele cele mai puţin demne de crezare cu care bunica mea obişnuia să se laude: Un înaintaş al meu, din partea mamei, şi-a afirmat credinţa vărsându-şi sângele la Marston Moor[61].

Urmă o pauză, în timpul căreia observai că răspunsul meu, croindu-şi încet drum în mintea celorlalţi, producea nu numai un efect satisfăcător, ci chiar o impresie adâncă.

— Ce spui, domnule! Daniel îşi înclină capul cu explicabil interes. Marston Moor! A fost un adevărat martiriu al sfinţilor. Ar trebui să fii mândru de aşa strămoş, domnule Shannon. Şi – adăugă el cu uşoară şiretenie – sper că în viitor vei urma bunul său exemplu.

După trecerea acestui obstacol, masa continuă într-o notă de prietenească armonie. Când Malcolm se retrase

[61] Localitate din Anglia unde a avut loc, în 1644, o mare bătălie între armata regelui, care apăra dinastia catolică, şi trupele parlamentului, comandate de Cromwell. În această bătălie, în care victoria a fost de partea lui Cromwell, au luat parte şi trupe de protestanţi scoţieni. (n.t.)

cu un potop de scuze, nevoit să plece spre a preda un curs seral oarecare – muncă suplimentară pe care, după cum îmi destăinui domnul Law, o făcea spre a-şi susţine mama văduvă – trecurăm în salonaş, unde domnişoara Jean se lăsă convinsă să cânte la pian o bucată de Grieg. Apoi veni vorba despre depărtata Agnes. Se citi cu mândrie, în auzul tuturor, ultima ei scrisoare, extrem de veselă, trecându-se afectuos din mână, una câte una, fotografii primite de la dânsa, toate gălbui şi puţin voalate, înfăţişând grupuri de copii indigeni, cu picioare strâmbe şi ochi mari, purtând şorţuri albe şi având un aer ciudat de emoţionat. Îi susţinea o soră energică şi zâmbitoare. În jurul lor, îngrămădiri de colibe de lemn, colţul unei incinte pustii, iar în spatele lor, fundalul de pădure luxuriantă, cu copaci ciudaţi, semănând cu nişte ferigi. Fâşii de lumină intensă alternau cu umbre negre şi mohorâte.

Când bătu ora opt, mă ridicai şi-mi luai rămas bun, în mijlocul protestelor şi călduroaselor strângeri de mână.

— A fost o cinste pentru noi, domnule Shannon – spuse Daniel, adăugând cu o neaşteptată căldură în privire: Poate că la vizita dumitale viitoare vei rămâne peste noapte.

— Da, revino curând! Doamna Law îmi puse în mână un pachet, şoptind confidenţial: E o bucată bună de cozonac scoţian, ca să mai dreagă lucrurile la domnişoara Dearie.

Se lăsase întunericul când Luke, împreună cu sora lui, mă însoţiră la gară. Pe drum, Luke îmi propuse cu generozitate să-mi împrumute motocicleta lui de câte ori aş avea nevoie. Când trenul se puse în mişcare, domnişoara Law înaintă de-a lungul peronului, în dreptul geamului meu:

— Sper că vizita la noi v-a plăcut, domnule Shannon. Pentru noi toţi a fost o mare bucurie.

Rămas singur, mă aşezai într-un colţ al compartimentului, istovit de acest exces de sociabilitate, căutând să-mi verific reacţiile faţă de el. Ca să fiu sincer,

contactul cu această familie simplă mă umpluse de un dezgust faţă de mine însumi mai puternic ca de obicei. Mă simţeam vulgar şi, pentru un anumit motiv, mă socoteam o adevărată lichea.

Şi deodată îmi reapăru în faţa ochilor chipul Jeanei Law, aşa cum roşise nevinovat, cu ochii lăsaţi în jos, şezând lângă mine în parcul din marginea oraşului. Aveam prea puţină experienţă cu femeile şi, în această privinţă, eram cu totul lipsit de îngâmfare. Acum însă, un gând îmi fulgeră prin minte. Tresării şi mă ridicai consternat, exclamând cu glas tare în compartimentul gol:

— O, nu, nu! Nu trebuie ca ea… Nu se poate ca ea… Ar fi prea absurd!

CAPITOLUL VI

Februarie sosi cu un ger mai intens, cu zile reci, senine şi strălucitoare, care-ţi puneau sângele în mişcare. Timp de peste o lună mă adâncisem cu nemărginită pasiune în munca mea. Era plăcut să simţi că trăieşti.

Lomax şi Spence îmi observaseră, fireşte, activitatea, dar Smith, cu toate că-l surprindeam uneori urmărindu-mă cu privirea şi mestecându-şi capetele roase ale mustăţilor, nu reuşea să ghicească cu ce mă ocupam. Acum, când profesorul Usher lipsea, îşi petrecea cea mai mare parte a zilei în barul „La emblema universităţii”.

Sarcina pe care mi-o fixasem nu era uşoară. Nu trebuie să vă închipuiţi că o cercetare originală se săvârşeşte într-un splendid extaz poetic; înainte de a întrevedea un rezultat, eşti silit să te orientezi, chinuindu-te, într-un adevărat labirint, sau să urci neîncetat piatra la deal, asemenea lui Sisif.

Totuşi, după ce încercasem numeroase medii de cultură, găsindu-le improprii scopurilor mele, reuşisem, în cele din urmă, să dezvolt din probele luate la Dreem o cultură în bulion peptonizat, care, socoteam eu, conţinea agentul patogen al epidemiei. Inima îmi sălta de adâncă emoţie uitându-mă la firişoarele de un galben delicat ce se adunau în fire de culoarea şofranului, care creşteau şi se uneau între ele în lichidul limpede ca topazul, asemenea unei brânduşe strălucitoare, dar mai frumoase pentru mine decât cea mai rară floare. Era o cultură pe care nu o mai văzusem şi care promitea ceva straniu şi nou, întărind nădejdile mele înfrigurate.

Pe măsură ce timpul de care dispuneam se scurta, îmi sporii eforturile, recurgând la o metodă de cultură selectivă pentru a produce o tulpină puternică şi pură a acestui preţios microorganism. Aveam o cheie a intrării laterale a secţiei de patologie, ceea ce îmi dădea putinţa să intru în laborator când nimeni nu mai era acolo. După ce-mi luam ceaiul de seară la pensiunea domnişoarei Dearie, mă întorceam la secţie şi rămâneam acolo, scufundat ca un scafandru în singurătatea rece şi verzuie, legat de restul lumii doar printr-o coardă subţire a conştiinţei, până când miezul-nopţii răsuna din turn în tăcerea universităţii. Acestea erau orele cele mai productive ale muncii mele.

Eram încredinţat că voi putea termina această fază esenţială până în sâmbăta următoare, care cădea la 1 februarie, şi să înlătur în aceeaşi seară urmele experienţelor mele. Planul meu se potrivea de minune, ca un mozaic bine desenat. Profesorul Usher scrisese că se va întoarce luni, 3 februarie. Avea să mă găsească ocupat cu experienţele sale, la masa mea de laborator.

În seara de miercuri a acestei ultime săptămâni, curând după ora nouă, constatai că, în sfârşit, cultura era coaptă pentru a fi cercetată. Cu o ansă de platină, făcui un frotiu pe o lamă de microscop. Era un moment crucial. Ţinându-mi răsuflarea, aşezai lama sub lentila cu imersiune; apoi, când formele întunecate se detaşară pe fundul luminos, scoasei involuntar un sughiţ ascuţit.

Tot câmpul era plin cu un bacil în formă de virgulă, pe care nu-l mai văzusem niciodată până atunci.

Rămăsei multă vreme nemişcat, uitându-mă la descoperirea mea, cuprins de o exaltare care mă ameţea. În cele din urmă, venindu-mi în fire, îmi deschisei carnetul şi începui să însemn cu precizie ştiinţifică o descriere a microorganismului, pe care, potrivit formei lui, îl denumii provizoriu Bacilul C. Continuai timp de vreo cincisprezece minute, dar deodată atenţia mea fu întreruptă de o revărsare de lumină prin geamul biroului învecinat.

Câteva clipe mai târziu auzii paşi pe culoar, uşa se deschise şi, îngheţând de spaimă, îl văzui pe profesorul Usher intrând în laborator. Purta un costum gri şi o pelerină neagră aruncată pe umeri. Faţa lui, palidă şi rigidă, era mânjită de fumul din tren. La început nu-mi veni să cred că era într-adevăr el. Apoi îmi dădui seama că venea direct de la gară.

— Bună seara, Shannon. Înaintă încet, cu paşi măsuraţi. Eşti încă aici?

Îl privii, clipind din ochi, pe deasupra eprubetelor cu culturi. Se uită la ele.

— Dai dovadă de o deosebită sârguinţă. Ce sunt astea?

Complet paralizat de faptul că mă prinsese, nu răspunsei nimic. De ce, o, de ce se întorsese înainte de vreme?

Deodată zării în spatele său pe acea piază-rea, laborantul Smith, care stătea fără halatul său alb, într-un costum de stradă prost croit, întinzându-şi gâtul lung şi privind cu ochii săi adânciţi în orbite. Înţelesei atunci că trebuia să-i spun.

Când începui, şovăitor, să vorbesc, păstrând totuşi o neîncrezătoare rezervă, atitudinea lui Usher deveni mai distantă şi severă. Când terminai, faţa lui luase o expresie glacială.

— Vrei să spui că ai lăsat cu bună ştiinţă la o parte cercetările mele în favoarea propriei dumitale lucrări?

— Voi relua numărătorile săptămâna viitoare.

— Câte ai făcut de la plecarea mea?

Şovăii.

— Niciuna.

Obrazul lui tras şi mânjit de funingine se făcu cenuşiu de furie.

— Îţi spusesem anume că doresc ca referatul să fie terminat până la sfârşitul acestei luni... pentru profesorul Harrington... de a cărui ospitalitate m-am bucurat... vechiul meu prieten şi coleg. Dar în clipa când am întors spatele... De ce? De ce? bâlbâi el încet.

Mă uitam fix la căptuşeala pelerinei sale. Era de mătase verde închis. Mormăii:

— Vreau să descopăr un lucru...

— Bineînţeles! Chiar şi nările lui păliră. Ei bine, domnule, să vorbim deschis. Ai să te laşi imediat de această treabă!

Tresării de durere, dar îmi stăpânii nervii rebeli.

— Cred că bursa mea îmi dă şi mie dreptul de a spune un cuvânt în această chestiune.

— Ca profesor de patologie experimentală, am ultimul cuvânt.

Nu mă înfierbântam uşor; de fapt, aveam o fire retrasă şi inofensivă, dar de astă dată o ceaţă roşiatică îmi împânzi ochii.

— Nu pot renunţa la această cercetare. O consider mai importantă decât experienţele cu opsonina.

În fund, Smith înghiţi brusc, mişcându-şi în sus şi în jos mărul lui Adam, ca şi cum ar fi savurat o îmbucătură gustoasă. Usher se îndreptă cât era de lung şi spuse subţiindu-şi buzele:

— Eşti cu totul lipsit de ruşine, Shannon! Observ aceasta în manierele dumitale deplorabile, în ţinuta dumitale complet nepotrivită cu situaţia dumitale profesională şi în scandaloasa dumitale lipsă de respect faţă de mine. Sunt deprins să colaborez cu oameni binecrescuţi. Dacă am fost îngăduitor cu dumneata e pentru că socoteam că, îndrumat cum trebuie, ai putea să ajungi departe. Dar dacă preferi să te porţi ca un mojic, vom şti cum să procedăm cu dumneata. Dacă până luni nu-mi remiţi o scuză scrisă pentru această abatere aproape de neiertat, va trebui să-ţi cer să părăseşti secţia mea.

Urmă o tăcere mormântală.

După un interval, Usher îşi scoase batista şi îşi şterse buzele. Vedea că îmi astupase gura şi, ca de obicei, interesul său personal ieşi la suprafaţă.

— Serios, Shannon, pentru binele dumitale, te sfătuiesc

să-ţi revizuieşti atitudinea. În ciuda tuturor neajunsurilor, n-aş dori să pun capăt colaborării noastre. Acum, te rog să-mi dai voie să plec, căci n-am fost încă acasă.

Aruncându-şi pelerina peste umăr cu un gest de matador, se întoarse pe călcâie şi ieşi. După plecarea lui, Smith stătu nemişcat un moment, iar pe urmă începu să fluiere încet pe sub mustaţa lui mâncată de molii şi, fără să se uite la mine, îşi dădu aerul a curăţa chiuveta lui Spence..

Aştepta, fireşte, ca să spun ceva şi avusei imprudenţa să cad în cursă.

— Ei – făcui cu amărăciune – cred că eşti mulţumit că mi-ai zădărnicit planurile.

— L-ai auzit pe şef, domnule Shannon. Sunt obligat să-i execut ordinele. Am şi eu răspunderile mele.

Ştiam că spusele acestea erau curată ipocrizie. În realitate, Smith nutrea în inimă, din cele mai neînchipuite motive, o gelozie aproape bolnăvicioasă faţă de mine. Ca tânăr sărac, ca şi mine, aspirase şi el odinioară la cele mai înalte ţeluri ştiinţifice. Acum, învins, dezamăgit şi mistuit de invidie, nu putea îndura ca eu să reuşesc acolo unde el eşuase.

— Nu am nicio vină, domnule Shannon – spuse el cu un zâmbet forţat şi provocator. Nu mi-am făcut decât datoria.

— Te felicit.

Îmi aşezai deoparte culturile, potrivii regulatorul termostatului la temperatura necesară, în timp ce Smith se uita ciudat la mine cu coada ochiului. Apoi îmi luai şapca şi părăsii laboratorul.

Cu sufletul plin de amărăciune, coborâi în întunericul nopţii colina Fenner.

La intersecţia dintre Pardyke Road şi Kirkhead Terrace mă oprii la ghereta din colţ a birjarilor şi comandai o ceaşcă de cafea. Aşezat pe un taburet înalt şi sprijinindu-mi coatele pe tejghea, sorbii lichidul negru şi grunjos, fără a da atenţie vârtejului vieţii de noapte a acelui cartier

mizer: gloatei obişnuite adunate în jurul debitelor de băuturi şi dughenelor de peşte prăjit, negustorilor ambulanţi care îşi strigau marfa, lângă cărucioarele lor, sub lumina lămpilor de petrol, femeilor ce se plimbau cu paşi rari pe trotuare, vânzătorilor de ziare ce se năpusteau în mijlocul circulaţiei, urlând ultimele veşti senzaţionale.

O clipă mai târziu, pe când stăteam rumegându-mi gândurile, simţii că cineva mă bate uşor pe umăr cu o umbrelă. Întorcându-mă, zării lângă mine mutra Babu-ului, care surâdea plin de prietenie şi afecţiune pentru toată lumea.

— Bună seara.

Mă uitai ameninţător la dânsul; el însă îşi trase un taburet şi îşi înălţă gâfâind trupul fleşcăit, până la nivelul tejghelei.

— Ce întâlnire plăcută! Am fost la varieteul Alhambra, reprezentaţia a doua, fireşte. Foarte, foarte amuzant. Bătu cu umbrela în tejghea. Cafea, te rog, cu mult zahăr. Şi o porţie mare de prăjitură cu fructe. Bucată bună, te rog!

Îi întorsei spatele. Dar Chatterjee persistă, printre sorbituri sonore şi multe chicoteli, să descrie spectacolul la care asistase şi în care cunoscutul comic scoţian, sir Harry Lauder, avusese un rol important.

— Hi-hi-hi! Am râs cu atâta poftă la glumele acestui nobil caraghios, încât eram cât p-aci să cad de la locul meu din primul rând al balconului. Te asigur, domnule Shannon, că sunt atât de îndrăgostit de muzica scoţiană, încât doresc sincer să învăţ să cânt din cimpoi. Nu poţi să-mi recomanzi un profesor?

— Pentru numele lui Dumnezeu, lasă-mă în pace!

— Dar ce plăcere o să le fac prietenilor mei din Calcutta, domnule Shannan, când, la întoarcerea mea cu diploma de doctor, o să le cânt şi melodii scoţiene, îmbrăcat cu kilt-ul! Şi agitându-şi arătătorul gras ca un cârnat, fredona în falset: *„Ai-ai-ai... la-la-la... Fetiţe stau*

pe mal... Şi Clyde-ul curge-n val... Când soarele apune... Sunt clipe-atât de bune... Mereu să hoinăreşti... în beznă să rătăceşti”. Iartă-mă, doctore Robert Shannon, care e înţelesul exact al cuvântului „beznă” în limba dumneavoastră? O pădure, un codru, o râpă sau un loc ascuns, potrivit probabil pentru dragoste. Hi-hi-hi! Am dreptate, domnule?

Scosei o monedă din buzunar, o pusei pe tejghea spre a-mi plăti cafeaua şi mă ridicai brusc în picioare.

— Stai, stai, doctore Robert Shannon! Încercă să mă oprească cu cârja umbrelei. Ghiceşte, domnule, pe cine am văzut astă-seară în sală din locul meu de la balcon? Pe doi din prietenii dumitale, care şedeau împreună în primele rânduri ale parterului, amuzându-se de minune: doctorul Adrian Lomax şi soţia doctorului Spence. Nu pleca, doctore! Vreau să te însoţesc.

Eu însă ieşisem deja din gheretă. O nouă teamă îmi stăpânea mintea, împingându-mă să mă întorc în grabă la laborator.

Pe când goneam într-acolo, îmi răsunau în urechi cuvintele lui Smith: „Trebuie să-i execut ordinele” şi o presimţire creştea în mine, gândindu-mă la strania sclipire din ochii lui când rostise aceste cuvinte.

Clădirea era cufundată în întuneric când ajunsei la universitate. Deschisei grăbit uşa laterală şi intrai în laborator. Din prima clipă mă izbi lipsa zumzetului liniştitor al aparatului de încălzit. Plin de teamă, aprinsei lampa de deasupra mesei mele de lucru şi deschisei termostatul. Presimţirea mea deveni certitudine. Smith aruncase toate culturile mele. Cutiile stăteau goale pe masă, iar munca mea încordată de patru săptămâni fusese azvârlită la gunoi.

CAPITOLUL VII

În dimineaţa următoare, nu mă dusei la universitate. După ce-mi luai micul dejun, mă îndreptai spre Parkside Crescent, unde, pe o stradă liniştită şi modestă care domina parcul Kelvingrove, locuia retras profesorul Challis. Eram sigur că voi găsi sfat şi sprijin la acest bătrân plin de bunătate, care mă încurajase de atâtea ori în trecut. Când sunai la uşă, îmi deschise Beatrice, fiica măritată a profesorului, o tânără femeie simpatică. Purta o bluză de lucru de pânză imprimată artistic, iar copiii ei, două fetiţe mici, cu ochi strălucitori, se uitau pe furiş la mine, de după fusta ei.

— Iartă-mă, Beatrice, că te deranjez aşa devreme. Aş putea vedea pe profesor?

— Dar, Robert – exclamă cu vocea ei caldă, zâmbind involuntar în faţa privirii mele neliniştite – n-ai aflat?... E plecat.

Dezamăgirea mea trebuie să fi fost prea vădită, căci, schimbându-şi tonul, fiica profesorului se grăbi să-mi explice că tatăl ei, care suferea de o artrită acută, fusese luat de nişte prieteni într-o călătorie în Egipt, în interesul sănătăţii sale, şi că avea să lipsească toată iarna.

— Nu vrei să intri un moment? adăugă ea cu amabilitate. Copiii şi cu mine gustam tocmai puţină cacao cu biscuiţi.

— Nu, îţi mulţumesc, Beatrice. Încercai să zâmbesc, întorcându-mă ca să plec.

Aproape toată ziua aceea, ceţoasă şi înnorată, hoinării fără rost prin oraş, colindând străzile Sinclair şi Manfield şi

uitându-mă cu priviri rătăcite la vitrinele marilor magazine; apoi, după-amiază, îmi îndreptai paşii spre docuri, unde vapoarele fluviale, albe şi negre, învelite de o ceaţă umedă, erau trase la iernat unele lângă altele, cu zbaturile alăturate. Mă întorsei la pensiune şi, mai mult din obişnuinţă decât din vreo altă pricină intrai în sufragerie spre a-mi lua ceaiul.

Observai cu coada ochiului că domnişoara Jean Law, care în ultimele trei zile fusese plecată nu ştiam unde, şedea din nou la locul ei obişnuit. Mi se păru că avea o expresie ciudată, suferindă. Era palidă, iar nasul şi ochii îi erau puţin inflamaţi, ca şi cum ar fi suferit de o răceală serioasă. Eram însă prea amărât şi preocupat spre a-i acorda mai mult decât o privire fugară. Părăsi de altfel curând sufrageria.

Totuşi, când după zece minute urcai scara, o găsii stând ţeapănă pe coridor, cu spatele spre uşa mea. Mi se adresă pe un ton rece, nefiresc:

— Domnule Shannon, aş vrea să-ţi vorbesc un moment.

— Nu tocmai acum – îi răspunsei. Sunt obosit şi am treabă, iar odaia mea e în dezordine.

— Atunci vino în camera mea – spuse ea cu hotărâre.

Deschise uşa şi, înainte de a putea protesta, mă găsii în mica ei odaie, care, spre deosebire de bârlogul meu răvăşit şi neîngrijit, era un model de sobră rânduială. Văzând pentru prima oară patul ei îngust şi alb „făcut” cu îngrijire, covorul împletit de mână, cadrul lucios de argint cu fotografia părinţilor ei de pe măsuţa unde se găseau aşezate cu grijă pieptenele şi peria de cap, îmi amintii vag că-mi spusese că pentru a o uşura pe domnişoara Ailie, îşi făcea singură odaia.

— Stai jos, domnule Shannon! Când eram gata să mă aşez pe pervazul ferestrei, ea mă opri cu un tremur ironic în glas: Nu, nu acolo... Ia scaunul, te rog... E mult mai potrivit pentru un om distins ca dumneata.

Mă uitai cu atenţie la ea. Respira precipitat şi era mai palidă ca oricând – o paloare care făcea ochii ei căprui,

umflaţi, să pară mai întunecaţi, iar umbra de sub ei, mai adâncă. Observai, de asemenea, cu surprindere că tremura. Aţintindu-şi însă neclintită privirea asupra mea, ea rosti cu hotărâre, încreţindu-şi buzele:

— Domnule Shannon, îţi datorez foarte mult. E un lucru cu totul deosebit, de fapt, ca un om cu o situaţie înaltă ca a dumitale să se fi coborât spre a arăta bunăvoinţă unei biete făpturi ca mine, fiică neînsemnată a unui meseriaş.

Împotriva voinţei mele, o ascultam acum cu o atenţia îmbufnată.

— Ai observat poate că am lipsit câteva zile. Poate că ghiceşti unde am fost?

— Nu – spusei eu. Nu am dorinţa asta.

— Atunci am să-ţi spun eu, domnule Shannon. Ochii îi sclipeau. Am făcut o vizită în ţinutul dumitale. În fiecare an, tatăl meu se duce să ia cuvântul la adunarea câmpenească presbiteriană şi, cu toate că ţi se poate părea comic, eu îl însoţesc. Anul acesta, cortul adunării a fost ridicat la Levenford.

Începeam să presimt nedesluşit cele ce aveau să urmeze şi amărăciunea ce mă rodea crescu.

— Sper că nu s-a prăbuşit peste dumneata.

— Nu, nu s-a prăbuşit – răspunse ea cu aprindere – deşi sunt sigură că ai dori ca acest lucru să se fi întâmplat.

— Nicidecum. Îmi place circul. Ce-ai făcut acolo? Ai sărit prin cercuri de hârtie?

— Nu, domnule Shannon – spuse ea cu glas tremurător. Am cunoscut însă unele persoane de treabă în Levenford, pricepi? Am întâlnit-o pe una din ele, după prima noastră adunare. O simpatică bătrână... doamna Leckie.

Cu toate că mă înarmasem cu curaj, tresării. N-o mai văzusem de peste un an, dar aveam totuşi toate motivele de a mi-o aminti pe această femeie cu voinţă de fier, pe acest sprijin, dar şi flagel al copilăriei mele, pe acest model de virtute, care purta şase jupoane şi ghete cu elastic, în al cărei pat dormisem la vârsta fragedă de şapte ani, pe această adeptă a reuniunilor protestante în

aer liber, a prafului de siminichie şi a bomboanelor de mentă, care acum – socotii în grabă – avea optzeci şi patru de ani. Era străbunica mea.

Stând acolo, cu ochii învăpăiaţi, domnişoara Law îşi dădea seama că mă lovise în plin. Începu să tremure din tot corpul.

— Fireşte că în oraşul dumitale natal i-am vorbit despre dumneata. Tata s-a interesat, de fapt, pe lângă ea dacă unele din rudele dumitale bogate nu ar putea sprijini cauza noastră. A holbat ochii la noi, apoi a izbucnit în râs. Da, domnule Shannon, a râs cu hohote!

Simţii că mă înroşesc închipuindu-mi acel rânjet zbârcit şi pământiu, dar autoarea chinurilor mele continuă neînduplecată şi muşcătoare:

— Da, ne-a spus totul despre dumneata. La început nu ne venea să credem. „Trebuie să fie o confuzie, îi spuse tatăl meu. Acest tânăr are rude sus-puse”. Atunci ne luă cu dânsa prin parcul comunal.

— Taci! strigai eu înfuriat. Nu mă interesează ce-a făcut!

— Ne duse să ne arate moşia dumitale. Palidă, tremurând, răsuflând din greu, domnişoara Jean Law îşi rostea aproape gâfâind cuvintele. O casă tristă, prăpădită, înconjurată de buruieni şi cu rufe atârnate pe frânghie. Ne-a dezvăluit una câte una toate dezgustătoarele dumitale minciuni. Ne-a povestit că n-ai naufragiat niciodată pe o plută în timpul războiului. „Unul ca ăsta nu se îneacă aşa uşor, ne-a spus dânsa. E la fel ca păcătosul său de bunic.” Da – şi vocea domnişoarei Law se frânse pomenind de culmea nelegiuirii mele – ne-a spus chiar la ce biserică te duci.

Sării mânios în picioare. Cuvintele ei puneau vârf necazurilor mele.

— Cu ce drept îmi faci morală? Am spus toate numai în glumă!

— În glumă? Atunci e şi mai ruşinos.

— Opreşte-te! strigai eu. N-aş fi făcut-o de loc dacă nu

te-ai fi ţinut de mine, dacă nu mi-ai fi bătut capul la fiecare pas cu afurisitele dumitale referate medicale şi... şi stupidele dumitale vaci albe!

— Vasăzică aşa stau lucrurile! îşi muşcă buzele cu îndârjire, fără însă a-şi putea opri lacrimile. Acum aflăm adevărul. O, gentilomule, eroule, aristocratule... Pălea şi se înroşea pe rând, căută să înghită, apoi, deodată, dădu cu pasiune şi fără reţinere curs liber plânsetelor ei. Nu vreau să te mai văd niciodată, niciodată, cât oi trăi!

— Asta îmi convine şi mie. Mai întâi de toate, nu am dorit niciodată să te văd. Din partea mea, te poţi duce la Blairhill sau în Africa de vest, sau la Tombuctu. În fond, poţi să te duci. Chiar la dracu'! Adio!

Ieşii din odaie, trântind uşa.

CAPITOLUL VIII

Rămăsei treaz aproape toată noaptea, reflectând asupra viitorului meu nesigur. Era frig în odaie. Prin fereastră, pe care o ţineam totdeauna deschisă, auzeam tramvaiele de noapte huruind pe Pardyke Road. Zgomotul îmi pătrundea în creier. Din când în când, dinspre docuri răsuna mugetul prelung al câte unui vapor care aluneca în josul fluviului o dată cu fluxul. Din camera vecină nu se auzea niciun zgomot, niciunul. Stăteam culcat pe spate, cu mâinile sub cap, rumegându-mi gândurile amare.

Ceea ce Usher nu înţelegea era impulsul lăuntric – numiţi-l inspiraţie, dacă vreţi – care stătea la baza cercetării mele. Cum aş fi putut să renunţ la ea fără a-mi trăda conştiinţa ştiinţifică, fără a mă vinde, de fapt, pe mine însumi? Dorinţa mea de a descoperi adevărul despre această epidemie, despre acest ciudat bacil, era irezistibilă. Nu puteam s-o jertfesc.

Când se făcu ziuă, mă sculai cam ţeapăn din pat. În timp ce mă îmbrăcam, îmi rupsei jerseul pe care-l purtam sub haină – o îmbrăcăminte veche, de care mă folosisem în tot timpul războiului şi cu care mă deprinsesem. Plictisit de acest lucru, mă tăiai, fără să vreau, cu briciul, răzându-mă. Luai o ceaşcă de ceai, îmi aprinsei o ţigară şi pornii spre universitate.

Era o dimineaţă frumoasă şi înviorătoare. Toată lumea părea bine dispusă. Trecui pe lângă un grup de fete cu şaluri pe cap, care râdeau şi trăncăneau mergând la lucru la spălătoria Gilmore. Tutungiul din colţ îşi curăţa vitrina.

Starea mea sufletească era tot îndârjită şi amară, dar

cu cât mă apropiam de laboratorul de patologie, cu atât emoţia mea creştea. Căci, vai! era peste puterile mele să mă înfăţişez într-o lumină favorabilă în toiul unei crize. Când intrai în laborator şi văzui că întreaga echipă era de faţă, simţii că pălesc.

Toţi mă observau. Mă dusei la masa mea, deschisei toate sertarele, începând să scot din ele cărţile şi hârtiile mele. Atunci profesorul Usher se apropie de mine.

— Îţi pregăteşti locul de muncă, Shannon? Atitudinea lui era vioaie, ca şi cum capitularea mea s-ar fi înţeles de la sine. Când vei fi gata, aş vrea sa discut cu dumneata planul nostru de lucru.

Trăsei aer în piept, silindu-mă să păstrez un ton calm.

— Nu pot întreprinde lucrarea asta. Părăsesc chiar astăzi secţia.

Tăcere deplină. Provocasem, desigur, senzaţie; ea nu-mi dădea însă nicio satisfacţie. Simţeam o durere usturătoare în fundul orbitelor. Usher se încruntă, vădit iritat. Vedeam că nu se aşteptase la aceasta.

— Îţi dai seama ce înseamnă să renunţi la postul dumitale?

— M-am gândit la toate astea.

— Senatul universitar va marca negreşit cu un semn negru numele dumitale şi nu te vei mai întâlni niciodată cu un asemenea post.

— Iau acest risc asupra mea.

De ce oare bolboroseam? Voiam să fiu calm şi rece, cu atât mai mult cu cât mirarea şi supărarea îi dispăruseră din obraz, făcând loc unei expresii făţişe de dezgust.

— Prea bine, Shannon – spuse el cu asprime. Atitudinea dumitale e nespus de stupidă. Dar dacă persişti, nu te pot opri. Îmi spăl mâinile de întreaga afacere. Treaba dumitale!

Ridică din umeri şi, întreptându-se spre biroul său, mă lăsă să-mi strâng restul hârtiilor. Când teancul fu complet, îl apucai cu amândouă braţele, plimbându-mi în acelaşi timp privirea în jurul laboratorului. Lomax, schiţând

obişnuitul său zâmbet reţinut, şedea examinându-şi unghiile, în timp ce Smith, stând cu spatele spre mine, se ocupa cu aparentă indiferenţă de cuştile lui. Doar Spence dădea dovadă de îngrijorare şi, în momentul când trecui pe lângă masa lui, îmi spuse încet:

— Dacă pot face ceva pentru tine, dă-mi de veste!

Era măcar un slab omagiu adus dispariţiei mele. Îl salutai pe Spence cu o mişcare din cap. Când ieşii însă pe uşa batantă, maldărul meu de cărţi îşi pierdu echilibrul şi, în ciuda sforţărilor mele, mi se rostogoli din braţe, împrăştiindu-se pe coridorul de afară. Fui silit să îngenunchez în pasajul întunecos şi să-mi strâng pe dibuite lucrurile.

Pe stradă, când aerul rece îmi izbi obrazul înfierbântat, mă simţii pierdut la gândul că mă întorceam acasă în plină dimineaţă, iar emoţia mea spori când era să mă poticnesc de o căldare de apă cu săpun în vestibulul obscur al pensiunii. Atmosfera casei, cu mirosul ei încă mai închis şi mai muced, îmi dădea o senzaţie ciudată.

Mă urcai în camera mea, mă spălai pe mâini din obişnuinţă, mă aşezai în faţa mesei, uitându-mă nemişcat la tapetul murdar de pe pereţi. Ce urma să fac? Înainte ca să răspund acestei întrebări, uşa se deschise şi domnişoara Ailie, purtând un capot vechi şi pantofi de casă, intră în odaie cu o mătură şi un făraş în mână. Tresări uşor, dând neaşteptat de mine.

— Ei, Rob, ce s-a întâmplat? Eşti bolnav?

Dezminţii cu o mişcare a capului, în timp ce ea mă scruta cu îngrijorată bunătate.

— Atunci de ce nu eşti la universitate?

Şovăii o clipă, apoi îi mărturisii adevărul.

— I-am dat un picior serviciului, domnişoară Ailie!

Nu căută să stoarcă mai multe amănunte de la mine, ci mă privi îndelung, în tăcere, cu o expresie frumoasă şi aproape duioasă în obraz. Suflându-şi de pe ochii ei albaştri, stinşi, şuviţa de păr, îmi spuse:

— Nu-i nimic, Rob! Ai să găseşti altul.

Urmă o pauză, după care, vrând parcă să mă împiedice de a mă gândi la propriul meu nenoroc, ea adăugă:

— Un necaz nu vine niciodată singur. Domnişoara Law ne-a părăsit azi de dimineaţă. Cu totul pe neaşteptate. E o fată atât de drăguţă! Se duce acasă ca să se prepare pentru examene.

Primii în tăcere această veste; totuşi, sub privirea neprefăcută a domnişoarei Ailie, faţa mea amărâtă se îmbujoră ca dintr-un sentiment de vinovăţie.

— Tţ-ţţ-ţţ! făcu ea. Toate astea nu-mi plac!

Fără alt comentariu, părăsi camera, înapoindu-se îndată cu un pahar de lapte bătut şi o felie de pandişpan. Nu-mi puteam închipui în ce fel reuşise să sustragă aceste lucruri preţioase din bucătărie, sub ochii vigilenţi ai surorii sale. Se aşeză, privindu-mă cu vădită satisfacţie, pe când – nevrând s-o jignesc – le consumai. Hrana era leacul domnişoarei Ailie pentru mai toate suferinţele, şi această credinţă a ei nu era greu de înţeles în gospodăria aceea.

— Aşa! exclamă ea când isprăvii.

Numai un cuvânt. Dar câtă simţire adâncă pusese în el! Şi câtă mângâiere îmi aducea bunătatea ei!

Acum, perspectivele mele păreau mai puţin sumbre. Încet, ca soarele ce iese plutind dintr-o ceaţă cenuşie, o hotărâre prinse rădăcini în pieptul meu zbuciumat. Aveam să-mi continui pe cont propriu lucrarea – da, într-un chip oarecare, într-un loc oarecare, aveam s-o duc singur la capăt cu succes. De ce nu? Şi alţii lucraseră în mijlocul unor greutăţi aproape de neînvins. Îmi încleştai pumnul şi izbii cu putere în masă... Pe legea mea, aveam s-o fac! Aveam să-mi găsesc undeva un serviciu... acum, imediat... şi să-mi continuu lucrul.

CAPITOLUL IX

Cu o urmă de încredere în mine, ieşii din casă destul de înseninat, întreptându-mă spre Spitalul de Nord, situat nu prea departe, pe malul stâng al Eldonului, cu vedere asupra turnului universităţii. Desigur, calea cea mai bună pentru mine – cu toate că putea fi considerată ca un pas înapoi – era de a lua un post de medic intern într-unul din marile spitale orăşeneşti, unde aveam să dispun măcar de anumite posibilităţi, fie chiar limitate, de a-mi continua cercetările. Şi alesei Spitalul de Nord nu numai din cauza apropierii sale şi a marelui său renume, ci şi din cauză că administratorul său, George Cox, mi-era cunoscut.

Intrarea într-un spital municipal e de obicei un lucru dificil; eu însă trecui cu indiferenţa unui om al instituţiei pe lângă armata înfricoşătoare de portari, supraveghetori şi surori îmbrăcate în alb, străbătând o serie de coridoare cu pereţii de faianţă, până în biroul administratorului. Acolo mă aşezai lângă masa de lucru a lui Cox, observându-l câteva minute în timp ce, printre maldărele de hârtii care-l stinghereau, semna un teanc de foi de dietă.

— Cox – îi spusei când isprăvi – aş vrea să mă angajez la spitalul vostru!

Întorcându-mi privirea, el rânji cu cordialitate şi îşi aprinse o ţigară. Era un om îndesat şi musculos, în vârstă cam de treizeci şi doi de ani, cu o faţă urâtă, turtită, dar jovială, o mustaţă blondă, tunsă şi o piele aspră, rumenă şi unsuroasă, plină de pori dilataţi. Era extraordinar de puternic şi părea, de fapt, să exale o nepăsătoare

vitalitate. Numeroasele excese pe care şi le permitea, începând cu fumatul neîntrerupt şi până la nopţile pierdute, nu aveau nici cel mai neînsemnat efect asupra constituţiei lui. Pasionat de sport, reprezentase, ca student în medicină, universitatea la toate competiţiile posibile şi, silit fără plăcere să pună capăt unei activităţi în care avusese fericirea să-şi rupă practic toate oasele, eşuase cu dezinvoltură în acest post administrativ la spitalul care îngloba clinicile universitare.

Îmi răspunse în cele din urmă, cu un umor cam greoi:

— Directorul nu e încă dispus să iasă la pensie. Când va fi gata s-o facă, am să-ţi dau de veste.

— Nu glumesc! mă grăbii să spun. Vreau într-adevăr să intru ca medic intern în spitalul vostru.

Fu atât de surprins, încât nu ştiu cum să-şi suprime zâmbetul.

— Ce s-a întâmplat cu bursa ta de cercetător?

— S-a sfârşit brusc cu ea... azi-dimineaţă.

Cox se îndreptă pe scaun, îşi scutură cu grijă scrumul ţigării pe podea şi îmi spuse:

— Îmi pare rău, Shannon. N-avem niciun loc vacant. Am făcut de curând numirile pentru viitoarele şase luni şi toţi internii au un aer teribil de sănătos.

Urmă e pauză, umplută de ţăcănitul unei maşini de scris de după despărţitura de geamuri. Îmi dădeam seama că acest om de treabă era nemulţumit şi aproape jenat de faptul că o persoană cu cunoştinţele mele trebuia să alerge, de la o zi la alta, în toate părţile, după un post subaltern. Ştiam însă că răspunsul lui era absolut cinstit.

— E în regulă, Cox. Am să încerc la spitalul Alexandra.

— Da, fă asta – spuse el cu aprindere. Vrei să le telefonez pentru tine?

— Îţi mulţumesc – îi răspunsei ridicându-mă – dar am să mă duc eu însumi.

Trecui pe la spitalul Alexandra, apoi pe la Marele spital de Est, la spitalul Regele George, la Spitalul regal gratuit,

făcui, de fapt, din ce în ce mai întristat, înconjurul zadarnic al tuturor spitalelor din oraş. Posibilitatea unui insucces al căutării mele nu-mi trecuse niciodată prin cap. Uitasem că în timpul anilor de război, din cauza nevoii urgente, durata studiului medicinei fusese scurtată în aşa măsură, încât sute de tineri şi de tinere fuseseră pregătiţi sumar, pe bandă rulantă, şi apoi aruncaţi, ca să zicem aşa, pe piaţă, cu diploma în mână. Ca urmare, exista o pletoră de medici, iar eu nu eram acum decât unul din această mulţime.

Îmi dădui şi mai mult seama de acest fapt în cursul zilelor următoare, când, asemenea unui candidat la ajutorul de şomaj, mă prezentai, în rând cu alţii, la agenţia medicală de plasare din Winton. Nu exista niciun post disponibil la vreun spital. Puteam cumpăra un cabinet de practician pe nu mai puţin de trei mii de lire sterline. Puteam, de asemenea, să obţin, dacă doream, un post de locţiitor pe termen de două săptărnâni în depărtata insulă Skye, dar în timp ce chibzuii asupra utilităţii unui asemenea paleativ, ocazia îmi fu smulsă de sub nas de un tânăr palid şi cu ochelari, care stătea la coadă după mine. La sfârşitul săptămânii, mă văzui silit s-o caut, ruşinat, pe cea mai mare dintre domnişoarele Dearie în micul ei birou înghesuit sub scară.

— Îmi pare rău, domnişoară Beth, dar nu vă pot plăti pensiunea pe săptămâna aceasta. Nu am niciun ban.

Ea se îndreptă pe scaun, în penumbra biroului, ca un palid boa constrictor, şi, fixând asupra mea o privire suferindă şi mustrătoare, îmi răspunse cu aerul cel mai cucernic şi mai distins.

— Bănuisem acest lucru, doctore… căci, spre durerea mea, nu sunt lipsită de o anumită experienţă. Bineînţeles, regulile noastre sunt stricte în asemenea împrejurări. Dumneata însă eşti un vechi client al casei noastre. Poţi rămâne!

Părăsii sanctuarul ei, simţind, plin de recunoştinţă, că domnişoara Beth îmi arătase multă îngăduinţă. Dar, vai!

nu era în firea ei să dea dovadă multă vreme de această virtute, şi cum zilele mele se scurgeau în căutări zadarnice, ea îşi întorcea tot mai des, la masă, ochii spre cer, suspinând trist ca o martiră şi privindu-mă din timp în timp cu o resemnare de sfântă, ca şi cum aş fi îngrămădit mormane de vreascuri în jurul rugului ei. Totodată, aducea vorba despre subiecte atât de tulburătoare ca, de pildă, costul luminii electrice sau urcarea preţului cărnii. Observam, de asemenea, că porţiile mele tindeau progresiv să scadă cu o precizie aproape matematică. În cele din urmă, mai degrabă decât a lăsa să mi se dea de înţeles că sunt un milog, începui să lipsesc cu totul de la masa de seară, contând, spre a-mi înşela foamea, pe bucata mare de pâine cu brânză pe care domnişoara Ailie mi-o strecura în cameră.

La capătul lunii, cu toate că mă ferisem cât mai mult de domnişoara Beth, simţii până în măduva oaselor că criza nu era departe şi că, de fapt, aveam să mă trezesc în stradă, fără alt adăpost decât cerul. Atunci, într-o sâmbătă, domnişoara Ailie mă chemă la telefon din camera mea, unde stăteam retras. Auzii la celălalt capăt al firului vocea lui Spence:

— Ţi-ai găsit un loc, Shannon? Şi în timp ce şovăiam ruşinat să-i mărturisesc înfrângerea mea, el urmă: Dacă nu te-ai angajat, îţi pot spune că am aflat în clipa asta despre un post vacant la spitalul din Dalnair. E un aşezământ mic, de boli infecţioase, iar medicul de acolo, Haines, a demisionat pe neaşteptate. Nu-ţi aminteşti de Haines? Părea totdeauna pe jumătate adormit. Spune că nu e prea mult de lucru acolo. Ai avea deci destul timp liber. M-am gândit că te-ar putea interesa... mai ales că nu e departe de Levenford... în părţile tale.

Când începui să-i mulţumesc, el închise telefonul. Atârnai la loc receptorul, spunându-mi ce bun prieten era Spence, în felul lui liniştit şi discret. Din partea lui Lomax, nu auzisem niciun cuvânt. Se impunea să obţin acest post, şi cum Dalnair nu era departe de Levenford, îmi

dădui seama instinctiv cum trebuia să procedez. Sosise vremea să mă lepăd de ultimele rămăşiţe ale orgoliului meu.

Întorcându-mă, plin de deziluzie, în camera mea, compusei o scrisoare către unicul om în care ştiam că mă pot încrede. Împrumutai o marcă de la domnişoara Ailie şi aruncai această scrisoare în cutia poştală din vestibul. Apoi, când amurgul se lăsa, înfăşurai microscopul în învelitoarea lui de postav verde şi-l dusei, străbătând parcul, la magazinul Hillier din spatele universităţii, care se ocupa mai ales cu împrumuturi pe amanet la studenţii săraci sau plini de datorii. Dădui în gaj acolo microscopul pe suma de opt lire şi cincisprezece şilingi. Era un aparat Leitz, care valora probabil douăzeci de lire; nu mă pricepeam însă la tocmeli şi acceptai banii fără a protesta.

Nedând atenţie tânărului amploaiat de după tejghea – al cărui creion, ce-i ieşea de după ureche, sporea expresia lui acerbă şi care, după ce depreciase microscopul meu, criticându-i rând pe rând toate calităţile, se arăta acum dispus să discute în chip amabil despre vreme – strecurai şapte lire, chiria pe o lună, într-un plic destinat domnişoarei Beth. Pusei în siguranţă, în buzunarul de sus al hainei, cinci şilingi, preţul unui bilet dus şi întors până la Levenford. Rămâneam astfel cu un rest de treizeci de şilingi, pe care, năpădit de amintirea lipsurilor îndurate în ultima lună, a meselor sărăcăcioase, a cojilor de pâine şi de brânză, mă hotărâi, fără şovăială, să-i cheltuiesc imediat pe o cină la „Taverna Rob Roy” din apropiere, un restaurant cunoscut, frecventat cu predilecţie de corpul profesoral al universităţii, unde se serveau mâncăruri scoţiene de o calitate superioară.

Ieşisem din magazinul Hillier şi, simţind cum îmi lasă gura apă, începusem să urc aleea dosnică pavată cu dale şi cu puţin mai lată decât o cărare, ce şerpuia printre arţari înspre culmea pe care se afla universitatea. În clipa aceea zării o siluetă singuratică de femeie care se

apropia, uşor aplecată într-o parte din cauza greutăţii manualelor ei de studiu. Cobora încet pe alee spre capătul liniei de tramvai, cu un aer straniu de reverie şi tristeţe, şi întrucât recunoscui în tânăra femeie pe domnişoara Jean Law, se trezi în mine un acut sentiment de jenă. Cum îşi ţinea capul plecat, cu ochii în pământ, nu mă văzu timp de câteva secunde; când ajunse însă la vreo douăzeci de paşi de mine, îşi ridică deodată privirea împăienjenită, ca şi cum toate instinctele i-ar fi anunţat o prezenţă tulburătoare, o protoplasmă respingătoare. Şi uitătura ei se întâlni brusc cu a mea.

Tresări şi şovăi vizibil, apoi îşi continuă drumul. Dar cu toată expresia lui indiferentă, obrazul ei, mânjit pe alocuri de pe urma muncii din timpul zilei, mai slab şi mai încordat decât îl văzusem vreodată, deveni alb ca făina tatălui ei. Încercă să se uite în altă parte, dar nu izbuti, şi pe când se apropia, ochii ei întunecaţi rămaseră fără voia lor aţintiţi asupra mea, rătăciţi şi speriaţi, aproape ca vinovaţi de un păcat.

Ne aflam acum unul în dreptul altuia, atât de aproape, încât simţii în nări mirosul ei proaspăt de săpun. Ce se petrecea cu mine? În clipa aceea, când era cât pe-aci să ne atingem, un val de emoţie năvăli brusc şi se sparse în pieptul meu. Imediat însă fata trecuse de mine, ţeapănă, cu capul ridicat, ieşind din raza mea vizuală.

Nu mă uitai înapoi, dar apariţia acestui chip palid şi stingher mă tulburase şi mă răscolise dincolo de orice închipuire. De ce nu-i vorbisem? Ar fi fost atât de uşor în acel moment, când aveam bani în buzunar, să-mi repar în chip amabil greşeala, invitând-o să cineze cu mine. Nemângâiat şi revoltat de stupiditatea mea, sfârşii prin a mă întoarce. Ea însă dispăruse, înghiţită de ceaţa subţire ce se lăsa sub arţarii înmuguriţi.

CAPITOLUL X

În după-amiaza următoare, la ora două, sosii la Levenford. Îmi propusesem adesea să fac un pelerinaj sentimental în acest orăşel din apropierea fluviului Clyde unde crescusem şi unde faţada cenuşie a licelui, întinderea verde a terenului comunal, cu micul lui pavilion de muzică, contururile elefantine ale „Stâncii Castelului”, văzute printre coşurile înalte ale şantierului naval, şi, în depărtare, priveliştea Piscului Lomond păreau impregnate de amintiri din aceşti ani fragezi. Totuşi, nu găsisem prilejul de a-mi satisface această dorinţă, căci timpul rupsese atâtea din legăturile ce mă ataşau de acest oraş. Şi acum, când urcam pe Strada Mare spre cancelaria lui Duncan McKellar, cu gândul la apropiata întrevedere pe care o cerusem, locurile pe unde treceam îmi făceau mai degrabă o impresie de monotonie prozaică, decât una romantică. Oraşul îmi apărea mic şi murdar, locuitorii lui de o înfăţişare deprimant de banală, iar cancelaria, odinioară parcă impozantă, a notarului – ghemuită peste drum de clădirea, deplorabil de redusă acum, a primăriei – ca având mare nevoie de a fi văruită.

McKellar era însă neschimbat. Poate că vinişoarele din jurul nasului erau puţin mai vizibile, dar obrazul său era tot ras cu îngrijire, iar părul tăiat scurt; sub sprâncenele blond-roşcate avea aceeaşi privire seacă şi pătrunzătoare, iar atitudinea lui rămăsese stăpânită şi hotărâtă, ca a unui judecător. Nu mă făcu să aştept, iar când mă aşezai în faţa marelui său birou de mahon, începu să-şi mângâie cu gravitate cărnoasa lui buză de

jos şi să mă scruteze. În spatele său se înălţau cazierele lăcuite, pline de dosare.

După ce termină să mă cerceteze din ochi, spuse, în sfârşit, pe un ton moderat:

— Ei, Robert, ce te aduce de astă dată?

Întrebarea era destul de obişnuită, dar nuanţa de calmă dezaprobare cu care fusese rostită mă făcu să-l privesc cu un aer defensiv. Încă din zilele depărtate când, trecând pe lângă mine pe stradă, îmi punea în mână, fără a scoate vreo vorbă, bilete pentru concertele muncitoreşti, simţisem totdeauna simpatia şi interesul pe care acest om le avea pentru mine. Îmi ţinuse partea în adolescenţa mea, administrase cu o probitate exemplară banii ce-mi fuseseră lăsaţi moştenire pentru studii şi, ca un fel de tutore neoficial, mă îndrumase şi mă încurajase în timpul anilor mei de studenţie. Acum însă clătina din cap cu o expresie de sumbră dezamăgire.

— Haide, dă-i drumul, băiete! Ce doreşti?

— Nimic – răspunsei eu – dacă mă luaţi aşa.

— Ţţ-ţţ! Nu te mai burzului! Spune ce ai de spus!

Învingându-mi susceptibilitatea, îi explicai cât putui mai bine necazurile mele.

— Înţelegeţi cât de important este! Dacă e vorba să continuu aceste cercetări, trebuie neapărat să obţin un post la un spital. Poate că cel din Dalnair nu e o instituţie mare, dar tocmai de aceea voi dispune de mai mult timp liber pentru propriile mele lucrări.

— Crezi poate că port numirile în buzunar ca bilele de joc?

— Nu. Dar sunteţi casierul Consiliului sanitar al comitatului. Aveţi destulă influenţă. Puteţi face ca să fiu numit acolo.

McKellar mă examină din nou, încreţindu-şi sprâncenele; pe urmă, nemaiputând să-şi stăpânească iritarea, izbucni:

— Uită-te la tine, omule! Jerpelit şi răpănos! Îţi lipseşte un nasture la haină, gulerul ţi-e ros, eşti netuns. Mai ai şi

o gheată crăpată. Trebuie să-ţi spun, domnule, că eşti o ruşine pentru mine, pentru tine şi pentru întreaga profesie medicală. Fir-ar a naibii de treabă, nu arăţi de loc a doctor! După tot ce s-a făcut pentru tine! Semeni cu un vagabond.

În faţa acestui atac nimicitor, îmi muşcai buza în tăcere.

— Şi ceea ce e mai grav – continuă el – e că toate sunt datorate numai perversităţii şi prostiei tale. Când mă gândesc la cariera ce-ţi stătea în faţă, la chipul în care ai câştigat medalii, distincţii şi burse, ca apoi, după ce oamenii şi-au pus speranţe în tine... să ajungi în halul ăsta... Ascultă-mă, omule, e de-a dreptul de plâns!

— Am înţeles – făcui eu ridicându-mă. Vă las cu bine. Şi vă mulţumesc.

— Stai jos! strigă el.

Urmă o pauză. Mă aşezai. Îşi stăpâni cu efort simţămintele, subliniind, pe un ton forţat:

— Nu pot să-mi iau singur întreaga răspundere, Robert. Am invitat aici, pentru consfătuire, o anumită persoană care îţi poartă şi ea interes şi al cărei bun simţ sănătos îl preţuiesc.

Apăsă pe butonul de sonerie de pe birou şi, un moment după aceea, domnişoara Glennie, credincioasa lui secretară, introduse respectuos în cameră o persoană, de neschimbat ca destinul, de neînlăturat ca pieirea şi care purta istorica ei capă cu paiete negre, nu mai puţin istoricele ghete cu elastic şi boneta garnisită cu crep şi tivită cu o bordură albă.

Din toate rudele, străbunica mea din partea tatii era singura care rămăsese la Levenford. Toţi ceilalţi se răspândiseră pe meleaguri depărtate. După ce fiul ei murise de apoplexie curând după ieşirea la pensie de la serviciul sanitar orăşenesc, ea continuase să locuiască în casa lui: „Lomond View”. Avea acum optzeci şi patru de ani, dar era încă activă fiziceşte şi în deplină posesie a tuturor facultăţilor ei. Inflexibilă şi de neabătut, ea era

ultimul sprijin al edificiului unei familii ce se destrăma.

Cu o înclinare măsurată către McKellar, care se ridicase pe jumătate de pe scaun, bătrâna se aşeză, ţinându-se foarte drept, întorcându-se apoi spre mine cu o privire atentă, dar fără ca faţa ei lungă, gălbuie şi brăzdată de zbârcituri adânci să arate în vreun fel că mă recunoştea. Cu mâinile îmbrăcate cu mitene, îşi ţinea strâns, ca întotdeauna, poşeta. Părul ei, invariabil despărţit la mijloc, părea puţin mai rar decât înainte, dar tot neatins de cărunţeală, la fel ca firele încolăcite care creşteau din negul cafeniu de pe buza de sus. Clămpănea, ca şi în trecut, din dinţi.

— Ei bine, doamnă – spuse McKellar, deschizând oficial dezbaterile – iată-ne adunaţi!

Bătrâna dădu din nou din cap şi, ca şi cum s-ar fi aflat la biserică, pe punctul de a gusta o predică de minunată severitate, scoase din poşetă o bomboană de mentă, pe care şi-o puse în gură cu un gest auster.

Notarul continuă:

— Situaţia e, pe scurt, următoarea: acest Robert, aici de faţă, care avea toate avantajele de partea lui şi cele mai promiţătoare perspective din lume, se află în faţa noastră fără o lăscaie în buzunar.

La această acuzaţie, care era cu totul întemeiată, căci, afară de biletul de întoarcere la Winton, nu aveam absolut niciun ban, străbunica mea dădu din nou din cap cu rigiditate, indicând astfel că înţelegea situaţia lamentabilă în care mă găseam.

McKellar urmă, încălzindu-se din nou:

— Ar trebui să ia un cabinet de practician. Sunt oameni care l-ar ajuta la aceasta, numai de s-ar hotărî. Are minte. E prezentabil. Când vrea, ştie să se facă apreciat. Aici, la Levenford, ar putea să câştige pe an, fără nicio greutate, o mie de lire sterline bătute pe muchie. Ar putea să se instaleze, să se însoare cu o fată cumsecade şi să devină un membru serios şi respectabil al obştei, aşa cum i-au dorit-o totdeauna prietenii săi. Dar ce face în schimb?

Aleargă după potcoave de cai morţi, ceea ce nu-i va aduce niciun ban în bancă. Iar acum, iată-l aici, implorându-mă să-i obţin un post într-un nenorocit de spital de boli contagioase, izolat într-o localitate uitată, unde se va pierde, înmormântat în sălbăticie şi câştigând cel mult o sută douăzeci de lire pe an.

— Uitaţi un lucru! spusei eu. În spitalul acela voi avea posibilitatea să execut lucrările pe care doresc să le fac şi care mă vor scoate din sălbăticie, aducându-mi, chiar după propriile dumneavoastră criterii materiale, mult mai multă consideraţie decât aş putea dobândi ca practician la Levenford.

— Ha! McKellar îmi înlătură argumentul scuturând iritat din umeri. Toate astea sunt simple himere. Tocmai acesta e cusurul tău. Eşti mai nepractic decât ar putea exprima cineva în cuvinte.

— Nu sunt atât de sigură! Pentru prima oară, bătrâna interveni în discuţie, îndreptând spre notar o privire impenetrabilă. Robert e încă tânăr. Încearcă să săvârşească lucruri mari. Dacă vom face din el un practician de medicină generală, nu ne va ierta niciodată.

Nu-mi venea să cred. McKellar, care se bizuise vădit pe sprijinul ei hotărât, se uita la dânsa cu un aer plouat.

— Trebuie să ne amintim că Robert a fost supus la influenţe foarte diferite în copilăria lui. Are nevoie de timp ca să se lepede de ele. Cred că n-ar fi rău să i se dea putinţa de a-şi încerca puterile. Dacă va reuşi, cu atât mai bine. Dacă nu... Se opri şi înţelesei ce avea să urmeze. Va trebui să accepte condiţiile noastre.

McKellar o privea acum ciudat pe bunica, aruncându-i uitături pline de înţeles, în timp ce-şi ascuţea buzele şi se juca cu rigla grea de pe biroul său.

Profitai de această tăcere:

— Ajutaţi-mă să obţin acest post la Dalnair. Dacă nu voi reuşi în ceea ce urmăresc şi mă voi vedea silit să vin din nou la dumneavoastră, spre a vă cere sprijinul, vă dau cuvântul meu că voi face ceea ce-mi cereţi.

— Hm! făcu McKellar nehotărât, continuând să se consulte din ochi cu bătrâna. Faţa lui avea o expresie nedesluşită, în care predomina totuşi un respect cam silit.

— Propunerea mi se pare raţională – observă ea cu moderaţie către McKellar, privindu-l semnificativ, cu obrazul uşor relaxat.

— Hm! făcu McKellar din nou. Poate… Poate… Ei bine – se hotărî el – fie şi aşa! Să ştii însă, Robert, că nu-ţi pot promite postul, dar îmi voi da toată silinţa. Îl cunosc destul de bine pe Masters, preşedintele comitetului. Şi dacă obţin locul pentru tine, pretind ca, la rândul tău, să-ţi respecţi negreşit angajamentul.

Bătui palma cu el şi, după o scurtă conversaţie despre alte treburi, părăsii biroul.

Doream să plec înainte ca bătrâna să poată pune mâna pe mine. Dar când ieşii în stradă, o auzii urmându-mă de aproape:

— Robert!

Fui nevoit să mă întorc.

— Nu te grăbi aşa!

— Trebuie să prind trenul.

Nu luă în seamă această scuză.

— Ia-mă de braţ! Nu mai sunt atât de tânără ca altădată, Robert.

Scrâşnii din dinţi. Aveam douăzeci şi patru de ani, eram bacteriolog şi mânuiam cu dispreţ cele mai ucigătoare bacterii; câştigasem, după război, o aspră experienţă a vieţii. În prezenţa ei însă, anii mei dispăreau şi deveneam din nou copil. Mă micşora. Mă umilea. Şi înţelesei din atingerea ei dominatoare că trebuia să mă resemnez, să petrec restul după-amiezii cu dânsa şi că avea să stoarcă de la mine, folosindu-şi limba ca un bici, toată povestea isprăvilor mele.

Când trecurăm la braţ, în chip maiestuos, de cotitura Străzii Bisericii, ea se aplecă spre mine, măturând ultimul rest al rezistenţei mele.

— Primul lucru pe care-l vom face e de a scoate de pe

tine uniforma asta veche. Vom merge în oraş la magazinul cooperativei, ca să-ţi luăm un costum cumsecade de homespun. Pe urmă vom înlocui rupturile din picioarele tale dezorientate cu o pereche nouă de ghete. Da, da, dragul meu, te voi face din nou pe jumătate om, înainte de a fi îmbătrânit cu un ceas.

Mă cutremurai la gândul că voi fi echipat, sub ochii ei de vultur, de vânzătoarele raionului de încălţăminte şi confecţii.

Lipindu-se mai mult de mine şi exalând un puternic miros de mentă, îmi şopti, cu un suflu cald, în ureche:

— Acum, Robert, povesteşte-mi totul despre fata aceea cu numele de Law.

CARTEA A DOUA

CAPITOLUL I

În gara satului Dalnair fui întâmpinat de Peter Pim, şoferul şi îngrijitorul spitalului, care mă aştepta cu o veche ambulanţă marca Argyll, cu armături de alamă. Vopseaua i se dusese de pe urma spălatului, dar geamurile luceau mai grozav ca ale unui dric. După ce se prezentă, Pim îmi aşeză alene geamantanul în ambulanţă şi, învârtind de mai multe ori manivela, porni motorul. Ne puserăm încet în mişcare şi trecurăm pe lângă o amestecătură de case dărăpănate, o mică băcănie mizeră şi murdară, câteva gropi de lut şi o fabrică de cărămidă părăsită, apoi peste un râu care se căznea cu bărbăţie să-şi purifice apele miloase. Ajunserăm apoi într-o sărăcăcioasă regiune semiurbană, pe care totuşi începutul primăverii o acoperise cu o mantie proaspătă de verdeaţă.

Săltând pe bancheta tare din faţă, furişam din când în când câte o privire spre profilul lipsit de expresie al tovarăşului meu de drum, care, sub şapca sa, făcea o impresie atât de adormită, încât şovăii să intru în vorbă cu el. În cele din urmă, îndrăznii totuşi să-l felicit pentru starea bună a străvechiului său vehicul, care, după felul cum îi mânuia comenzile, era obiectul văditei sale mândrii.

Nu-mi răspunse imediat, dar pe urmă, ţinându-şi privirea aţintită asupra drumului dinaintea noastră, făcu un fel de declaraţie bine chibzuită:

— Mă interesează mecanica, domnule doctor.

Dacă era aşa, simţii că-mi putea fi de folos. Exprimai

deci speranţa că vom deveni prieteni..

El se reculese din nou.

— Cred că vom trăi în bună înţelegere, domnule doctor. Îmi dau totdeauna cea mai mare silinţă. Am avut relaţii excelente cu doctorul Haines. Era un om amabil şi paşnic. Am regretat plecarea lui.

Cu elanul tăiat oarecum de aceste laude la adresa predecesorului meu şi de tonul melancolic cu care fuseseră rostite, mă închisei într-o tăcere care persistă până când urcarăm, cu opinteli, un drum îngust, apucându-o, la capătul pantei, pe o alee circulară, acoperită cu pietriş, care conducea la un mic grup de clădiri curate, de cărămidă aparentă. Traserăm în faţa celei mai mari dintre ele şi, coborând din ambulanţă, zării pe treptele de la intrare o femeie scundă, în uniformă, cu faţa bronzată. Îşi ferea de vânt boneta albă cu aripioare şi mă privea cu un zâmbet radios de bun sosit: ghicii că era infirmiera-şefă.

— Sunteţi doctorul Shannon, desigur. Încântată, să vă cunosc! Sunt domnişoara Trudgeon.

În timp ce Pim se retrăgea cu o expresie acră, ea mă salută cu jovialitate şi, fără a mă lăsa şi-mi dau bine seama unde mă aflu, mă conduse în apartamentul meu, compus din salonaş, dormitor şi baie, toate în partea de est a clădirii centrale. Apoi, zorindu-mă, plină de energie şi entuziasm, mă plimbă cu mândrie prin toată instituţia.

Era un spital destul de modest, compus din patru pavilioane separate, dispuse la colţurile unui pătrat, în spatele clădirii administraţiei. Erau destinate respectiv îngrijirii bolnavilor de scarlatină, anghină difterică, pojar şi „infecţii mixte”. Instalaţiile erau primitive: cu toate acestea, saloanele demodate, cu podelele lor bine ceruite şi micile lor paturi imaculate, străluceau de curăţenie. Cei mai mulţi dintre bolnavi, puţin numeroşi de altfel, erau copii. Se ridicară, zâmbind, în jacheţelele lor roşii, când trecui prin faţa lor. Soarele după-amiezii năvălea prin ferestrele înalte. Simţii că sarcinile mele vor fi plăcute. Surorile – câte una de fiecare pavilion – aveau de

asemenea un aer liniştitor şi rezonabil. Pe scurt, acest spital mic şi fără pretenţii, care domina, de pe culmea unui deal înalt şi bătut de vânturi, satele din vale, deservite de el, făcea o impresie de bună rânduială şi eficienţă.

Pe marginea platoului, mai jos şi la oarecare distanţă de cele patru pavilioane, se afla o construcţie ciudată de tablă ondulată, vopsită în cafeniu, cam dărăpănată şi înconjurată aproape în întregime de tufişuri.

— Asta a fost secţia noastră de variolă – îmi explică domnişoara Trudgeon, interpretându-mi gândul cu micii ei ochi isteţi. După cum puteţi vedea, nu e folosită... nu vom intra deci în ea. Din fericire, tufele de laur o ascund. Adăugă apoi cu satisfacţie: N-am avut niciun caz în ultimii cinci ani.

De aici mă conduse, cu acelaşi aer de legitimă mândrie, la camera de recreaţie a infirmierelor, la bucătărie şi la sala de primiri – care toate luceau la fel de imaculat. La sfârşit, îmi arătă o încăpere în care se găsea o masă lungă, cu instalaţii de gaz şi electricitate şi două chiuvete de porţelan. Câteva rafturi vopsite şi două mese mai mici erau aşezate la perete.

— Asta e camera noastră de analize – observă infirmiera-şefă. Nu găsiţi că e frumoasă?

— Foarte.

Nu spusei, fireşte, nimic mai mult. Îmi dădui însă seama îndată că găsisem locul ideal pentru laboratorul meu. Când ne întoarserăm pe alee, distribuiam deja în gând spaţiul disponibil şi îmi făceam aranjamentele.

După ce ajunserăm din nou în clădirea principală, domnişoara Trudgeon insistă ca să iau ceaiul de după-amiază în salonaşul ei – o încăpere încântătoare, luminoasă, situată spre faţadă. Avea o nişă la fereastră, fotolii, o canapea înflorată în creton şi un vas de porţelan cu zambile în floare, aşezat pe pian. Nu putui decât să constat că apartamentul era mai plăcut decât toate încăperile pe care le vizitasem înainte. După ce apăsă pe

butanul soneriei, o fată de la ţară cu obrajii rumeni, purtând bonetă şi şorţ scrobit, aduse un serviciu de ceai şi un platou etajat de prăjituri. Mi-o prezentă pe Katie ca pe slujnica noastră comună. Vorbind neîncetat, domnişoara Trudgeon prezida cu un aer ceremonios această gustare, lăsându-mă să aleg între ceai indian sau chinezesc şi oferindu-mi o felie excelentă de cozonac cu stafide, proaspăt ieşit din cuptorul spitalului.

Avea, după aprecierea mea, vreo cincizeci de ani şi-mi povesti că, înainte de a „se stabili” în funcţia ei liniştită de la Dalnair, petrecuse zece ani în Bengal, ca infirmieră militară. Datora, desigur, acestei activităţi nuanţa pronunţat arămie a trăsăturilor viguroase şi marcate ale feţei şi tot ea conferise poate vocii şi atitudinii ei caracteristici foarte asemănătoare cu acelea ale unui sergent-major. Remarcasem îndeosebi, pe când mă pilotase prin saloanele spitalului, bustul ei proeminent, portul ţanţoş şi oscilaţiile laterale ale şoldurilor ei joase, dar nicidecum neînsemnate ca volum. Iar acum, francheţa ei cam bruscă, râsul sonor, gesturile precise şi hotărâte păreau să completeze imaginea unei personalităţi mai potrivite pentru careul cazărmii decât pentru camera bolnavilor.

Ceea ce mă impresionă însă mai mult decât orice era mândria fără rezerve, sentimentul de cvasiproprietate pe care le manifesta cu privire la spital. Reveni din nou cu poftă şi bună dispoziţie la această temă dominantă:

— Îmi pare bine, doctore, că micul nostru aşezământ îţi place. E puţin cam demodat, desigur, dar am căutat să îndrept situaţia cu ajutorul unor trucuri învăţate în armată. Am muncit din greu ca să aduc lucrurile în starea lor de azi. Da, am pus tot sufletul în munca asta!

Urmă un moment de tăcere, cam ciudat, dar imediat după aceea, spre uşurarea mea, cineva bătu discret la uşă, iar când domnişoara Trudgeon rosti cuvântul „intră”, clanţa se lăsă în jos fără zgomot şi o infirmieră înaltă, subţire şi cu părul roşu apăru în prag. Văzându-mă,

tresări şi ochii ei, de un verde spălăcit, mărginiţi de gene de culoarea paiului, îi căutară pe ai domnişoarei Trudgeon cu o expresie de umilă implorare, care provocă în obrazul bronzat al infirmierei-şefe un zâmbet indulgent.

— Haide, haide, draga mea, nu fugi! Doctore, îţi prezint pe sora de noapte, Effie Peek. Îşi ia de obicei ceaiul cu mine, după ce se scoală după-masa. Stai jos, draga mea!

Sora Peek intră cu modestie în cameră şi, aşezându-se pe un scaun scund, luă ceaşca pe care domnişoara Trudgeon i-o întinse.

— Îmi pare bine că faci cunoştinţă cu sora Peek – continuă infirmiera-şefă. Este cea mai de nădejde membră a personalului meu.

— O, nu! făcu palida şi roşcovana infirmieră, respingând complimentul cu o înfiorare a întregii ei făpturi. Şopti apoi, întorcând capul spre mine: Şefa e cu mult prea binevoitoare. Fireşte însă că un cuvânt al ei preţuieşte mult pentru mine. Trebuie să ştiţi că toată lumea o respectă. Şi e aici de atâta vreme, încât n-am şti ce să facem fără ea. În definitiv, doctorii noştri vin şi pleacă. Ea, însă, îşi urmează neabătută calea.

După ce parafrazase astfel, pentru lămurirea mea, „Râul” lui Tennyson[62], această făptură spălăcită – chiar şi părul ei roşu era decolorat, iar pielea, albă ca laptele – se adânci într-o tăcere respectuoasă. După câteva minute, neîndrăznind parcă să abuzeze de timpul nostru, se ridică şi, îndreptând o privire de căprioară către infirmiera-şefă, se furişă din cameră spre a-şi începe serviciul de noapte. Nu rămăsei mult mai mult decât dânsa. Mă sculai şi, mulţumind domnişoarei Trudgeon pentru calda primire, invocai, spre a mă retrage, motivul că trebuie să-mi despachetez lucrurile.

— Înţeleg, doctore. Va trebui să trăim în bună înţelegere. După cum spunea sora Peek, sunt o veterană aici. Sărind în picioare în vreme ce un zâmbet îi juca pe toată faţa ei lată, îmi aruncă o clipă o privire

[62] Alfred Tennyson (1809-1892) – poet englez. (n.t.)

pătrunzătoare, adăugând pe un ton jovial, dar ferm: Cred că vei găsi că metodele mele sunt cele mai bune.

Cu un ciudat amestec de simţăminte, ajunsei în apartamentul meu. Eram mulţumit de felul cum fusesem primit. Umblând prin cameră şi examinând mobilierul ei auster, dar confortabil, cu ochii unui om care avea să trăiască printre aceste obiecte necunoscute şi să se familiarizeze cu ele, găseam că domnişoara Trudgeon, deşi poate cam repezită, era o fiinţă veselă şi sinceră. Totodată însă, eram oarecum tulburat de comportarea ei impetuoasă şi de impresii şi reacţii pe care nu le puteam defini prea bine.

CAPITOLUL II

Nimic însă, absolut nimic nu putea să-mi strice buna dispoziţie sau să-mi întunece mulţumirea în faţa perspectivei de a-mi relua cercetarea după atâtea săptămâni de deprimantă întârziere.

După cum bănuiam, îndatoririle mele oficiale erau plăcute şi neîmpovărătoare. Capacitatea efectivă a spitalului era redusă, numărul de bolnavi, când era plin, fiind de cel mult cincizeci. Cum însă în acel anotimp nu bântuia nicio epidemie, aveam numai vreo doisprezece copii, toţi pe cale de întremare, în majoritatea cazurilor de pe urma unui simplu pojar. Oricât de conştiincios mi-aş fi prelungit vizita în saloane, eram liber; pe la amiază.

Laboratorul de analize era mai bun decât îmi închipuisem. În dulapuri şi sertare găsii o diversitate de ustensile, pe care izbutii să le transform şi să le folosesc. Echipamentul se adună uşor în spitale: comandat într-o izbucnire de entuziasm, el este apoi pus la o parte şi dat uitării. Aparatajul meu propriu fu repede instalat şi, dând ca garanţie primul meu salariu lunar, îmi răscumpărai de la Hillier microscopul. Pornisem imediat, pe hârtia de scrisori a spitalului, o corespondenţă susţinută cu câţiva medici din alte zone rurale atinse de epidemie, iar cu probele pe care se grăbiră să mi le trimită, adăugate la cele ce-mi rămăseseră de la Dreem, începui din nou să cultiv bacilul C.

Toate acestea fură, fireşte, făcute cu discreţie. Aveam grijă să-mi îndeplinesc scrupulos obligaţiile oficiale şi eram plin de atenţii şi de amabilităţi faţă de infirmiera-

şefă, care, sub cordialitatea ei iniţială, mă studia mai degrabă, aşa cum un boxer încercat studiază pe un adversar în prima repriză de pe ring.

Era în ea un straniu amestec de însuşiri. Când sosise la Dalnair, în „vremea bună de odinioară”, regretată de Pim – în care descoperii curând un om veşnic nemulţumit – spitalul fusese condus cu multă neglijenţă. Pas cu pas, ea schimbase sistemul, reuşind să intre în graţiile comitetului spitalicesc şi să-şi asigure întreaga autoritate. Acum conducea instituţia din pod până în pivniţă, cu energie, spirit de economie şi neobosită eficienţă.

— Sunt toată ziulica la cheremul ei – mi se destăinui Pim cu jignită demnitate, stând aşezat pe fundul unei găleţi întoarse şi lustruind toată dimineaţa vechea ambulanţă a spitalului. Toate micile mele câştiguri s-au dus. N-o să mă crezi, domnule doctor, dar controlează până şi săpunul cu care spăl cârpele.

Cu toate că luam singur gustarea de dimineaţă şi masa de seară, era obiceiul la Dalnair ca doctorul şi infirmiera-şefă să dejuneze împreună. Aşadar, venea în fiecare zi la ora unu în camera mea, se aşeza la masă şi îşi băga colţul şervetului în deschizătura de la gât a uniformei. Îi plăcea mâncarea, mai ales felurile piperate şi condimentate, gătite cu mirodenii indiene şi servite cu bucăţi de mango[63] şi cu felioare de nucă de cocos, feluri care apăreau adesea la masă. Încărcându-şi bine farfuria, amesteca cu grijă ingredientele şi ataca această grămadă picantă, folosindu-se de lingură – singurul mod, după spusele ei, de a mânca aceste feluri aromate, înghiţea apoi îmbucăturile bând zeamă de lămâie cu sifon. Era mândră de reţetele ei din Bengal şi poseda, spre a însoţi aceste feluri, un fond bogat de anecdote legate de anii petrecuţi de ea în armată. Prefera dintre ele o relatare plină de vervă a chipului cum ea şi colonelul Sutler, din Serviciul medical bengalez, combătuseră în 1902 holera la Bogra.

[63] Fruct cărnos din India. (n.t.)

În ciuda repetării acestor poveşti, domnişoara Trudgeon avea un simţ al umorului care, deşi după gustul meu era cam zgomotos, făcuse ca dânsa să nu-mi displacă. Poate că era un mic jandarm, dar râsul ei înfundat te dezarma; uneori ştia chiar să fie bună. Faţă de infiermierele care lucrau bine şi nu se opuneau, se arăta, în general, binevoitoare şi dreaptă. Timp de mai mulţi ani, făcuse totul spre a obţine din partea comitetului o îmbunătăţire a condiţiilor de muncă şi a salarizării insuficiente a personalului. Şi sarcina aceasta nu fusese uşoară. Într-un spital ca acela de la Dalnair, exista întotdeauna riscul serios de a contracta o boală infecţioasă, iar când o infirmieră cădea astfel la pat, domnişoara Trudgeon, care, cu o săptămână înainte, ar fi putut fi în stare s-o facă de două parale, o îngrijea ca o mamă.

Una din preferinţele ei deosebite era jocul de dame şi, din când în când, îmi făcea cinstea de a mă invita spre seară în camera ei, ca să facem o partidă. E locul să amintesc că străbunicul meu, meşter neîntrecut în acest joc, mă iniţiase, în copilăria mea, în toate subtilităţile lui profunde şi diabolice, iar în nenumăratele noastre întâlniri deasupra tablei cadrilate îmi însuşisem de la el acea şiretenie specială care momeşte pe adversar, pregătindu-i pieirea. La primul meu joc cu infirmiera-şefă, treizeci de secunde îmi ajunseră ca să descopăr că era departe de a se putea măsura cu mine – în adevăr, trebuia să depun mari eforturi spre a pierde. De pierdut însă pierdeam, cu multă diplomaţie, la toate ocaziile, spre extrema ei încântare. Când câştiga o partidă, se lăsa pe spate în fotoliu, gângurind de satisfacţie, bătându-şi joc de nepriceperea mea şi terminând invariabil cu relatarea partidei istorice pe care o jucase contra colonelului Sutler în timpul epidemiei de holeră de la Bogra, în 1902.

Provocarea era grea, dar păstrând în minte principalul meu obiectiv, o suportam cu o răbdare demnă de laudă. Într-o seară, totuşi, ea întrecu măsura şi sarcasmele ei

mă scoaseră din sărite.

— Mi-e milă de dumneata – mă luă ea peste picior. Unde ţi-e deşteptăciunea? Cum naiba ţi-ai luat diploma de doctor? O să trebuie să-ţi dau lecţii. Ţi-am povestit vreodată istoria partidei mele cu...

— Încep să o ştiu pe dinafară – observai eu tăios. Aşază-ţi din nou pionii!

Se execută, scuturându-se de râs pentru că reuşise, în sfârşit, să mă provoace. Jocul începu şi, în cinci mişcări, pătrunsei prin apărarea ei şi o bătui.

— Ei, ce baftă! exclamă ea, necrezându-şi ochilor. Mai jucăm o partidă?

— Desigur.

De astă dată juca mai precaut, dar nu avea nici cea mai mică şansă. De două ori îi luai trei pioni, pierzând unul, şi în patru minute era bătută.

Urmă o tăcere încordată. Faţa ei se colorase în roşu închis. Dar tot mai credea că a doua înfrângere nu fusese decât o pură întâmplare.

— N-o să te las să scapi aşa. Încă o partidă!

În situaţia aceasta, ar fi trebuit să dau dovadă de mai multă chibzuinţă, dar înţepăturile ei tot mă mai usturau. În plus, şedinţele acestea prelungite îmi răpeau din timpul disponibil pentru lucrarea mea; doream să le pun capăt. Folosind deschiderea în două mişcări, pe care bătrânul Dandie Gow o perfecţionase, sacrificai în serie patru pioni, ca apoi, cu două mişcări impetuoase, să mătur toţi pionii ei de pe tablă.

Zâmbetul triumfător care începuse să i se schiţeze pe faţă încremeni într-o strâmbătură furioasă, în timp ce vinele de pe frunte şi ceafă i se umflară. Închise tabla şi aruncă cu zgomot pionii în cutie.

— Ajunge pentru astă-seară! Mulţumesc, doctore.

Începând să regret ceea ce făcusem, râsei stingherit.

— Extraordinar ce întorsătură au luat partidele astea!

— Într-adevăr extraordinar! confirmă ea cu răceală. Am impresia că în dumneata zace mai mult decât s-ar spune

la prima vedere.

— Nu pot avea totdeauna un noroc atât de absurd. Sunt sigur că data viitoare vei câştiga dumneata.

Ieşindu-şi din fire, ea se ridică.

— Drept cine mă iei? O idioată?

— O, nu, desigur, şefă!

Se stăpâni cu efort.

— Închide atunci uşa, doctore, când ieşi.

Ajuns în camera mea, începui să-mi dau seama cât de stupid fusesem ofensând-o. Tinându-mi posac mâinile în buzunare, supărat mai mult pe mine însumi decât pe dânsa, mă oprii la fereastră şi privii afară.

În clipa aceea, o serie de detonaţii rapide îmi izbiră urechea şi o motocicletă roşie apăru de după cotitura aleii, oprindu-se în dreptul camerei mele. Când tânărul cu capul gol, care venise cu ea, ridică greaua maşină pe suport şi îşi scoase ochelarii, tresării recunoscându-l. Era Luke Law.

Deschisei fereastra.

— Alo, Luke!

— Alo, Robert!

Zâmbetul lui vesel îmi risipi îndoielile, şi când ajunse în camera mea, intrând pur şi simplu pe fereastră, îşi scoase mănuşile lungi de piele şi-mi scutură mâna.

— Ţi-am adus motocicleta – anunţă el şi, văzându-mi expresia nedumerită, adăugă: Nu-ţi aminteşti? Ţi-am promis să ţi-o împrumut pentru câtva timp.

— Dar nu ai şi tu nevoie de ea?

— Nu – făcu el, clătinând din cap. În orice caz, nu pentru viitoarele câteva săptămâni. Plec la brutăria Tyne din Newcastle, să învăţ cum se coace făina măcinată la mori cu piatră. Tata cunoaşte pe director.

Nu mă aşteptasem la acest gest prietenesc şi mă jenam oarecum să-l accept. Dar Luke trecu cu aerul cel mai natural peste protestele mele şi, întinzându-se într-un fotoliu, îşi aprinse una din ţigările mele.

— Subsemnatul nu are voie să fumeze – spuse el

rânjind. Dar îmi place câte o ţigară şi nu mă dau în lături s-o gust când ştiu că cei de acasă n-or să simtă că miros a tutun. Nu-ţi dai seama ce agasant e să fii strâns în chingi la tot pasul! Vreau şi eu să fiu ca ceilalţi băieţi. Suflă fumul pe nas cu un aer revoltat, dar totodată comic. Mi-e lehamite de munca ce mi se impune. Cui îi mai place să facă pâine cu mâna? Făină măcinată cu piatra! Halal! Ca acum douăzeci de ani! Vreau să lucrez cu maşini, cu motociclete şi automobile. Mă pricep la asta... De-aş putea numai să modernizez instalaţia noastră... să introduc malaxoare mecanice... un cuptor electric!

— Ai s-o faci... mai târziu.

— Poate.

Vedeam că, deşi încă tânăr, începea să se împotrivească restricţiilor părinteşti şi să-şi reclame dreptul la o existenţă proprie.

După o pauză, îmi aruncă o privire care, neavând în ea nimic mustrător şi dezaprobând, de fapt, cu o nuanţă de umor, nebunia şi slăbiciunea întregului sex feminin, exprima totuşi un oarecare sentiment de jenă.

— Suntem cam necăjiţi acasă. E vorba de Jean...

Ca să-mi ascund simţămintele, mă aplecai şi luai o ţigară din cutie. Simpla pronunţare a numelui ei îmi încălzise inima. Luke, cu expresia lui deschisă, ochii lui căprui, părul buclat şi tenul proaspăt şi brun, semăna atât de uimitor cu dânsa, încât abia îndrăznii în clipa aceea să mă uit la el.

— Nu s-a simţit bine? întrebai eu cu precauţie.

— I-a fost foarte rău! exclamă el. Mai întâi umbla încoace şi încolo, tunând şi fulgerând împotriva canaliilor şi netrebnicilor de pe faţa pământului. Chicoti. Asta te viza pe dumneata, bineînţeles. Apoi, treptat, a căzut într-o melancolie adâncă, iar în ultimele săptămâni a plâns neîncetat. Caută să-şi ascundă mâhnirea, eu însă ştiu.

— Poate că-şi face griji din cauza examenului – sugerai eu. Nu-şi dă la vară examenul de diplomă?

— Niciodată un examen n-a răscolit-o în halul ăsta.

Făcu o pauză, adăugând apoi pe tonul confidenţial al unui bărbat cu experienţa vieţii: Ştii tot aşa de bine ca şi mine care e pricina. Ţine! Mi-a cerut să-ţi dau scrisorica asta.

Scotocindu-se în buzunarele jachetei de sport, scoase la iveală o bucată de hârtie îndoită pe care o apucai, simţind cum mi se iuţeşte pulsul.

„Stimate domnule Shannon,

Descoperind printr-o pură întâmplare că fratele meu are de gând să te viziteze pentru o afacere a lui, folosesc prilejul spre a-ţi trimite aceste câteva rânduri.

Adevărul e că am să-ţi comunic ceva cu totul nepersonal şi neimportant. Dacă, printr-un concurs de împrejurări, te-ai afla miercurea viitoare la Winton, poate că ţi-ar face plăcere să iei ceaiul cu mine la cofetăria „Grant” din Botanic Read, pe la ora cinci. Probabil însă că vei avea altceva mai bun de făcut. Poate că m-ai şi dat cu totul uitării. În acest caz, nu face nimic. Te rog să-mi scuzi îndrăzneala.

A dumitale, ca totdeauna,

Jean Law.

P.S. Sâmbăta trecută m-am plimbat singură pe pajiştile de pe deal şi am aflat de ce n-am putut vedea vacile albe. A izbucnit o epizootie în cireadă şi o parte din ele au murit. Nu e păcat?

P.P.S. Ştiu că am multe cusururi, dar măcar spun adevărul.”

Punând jos scrisoarea, mă uitai la faţa iscoditoare şi ingenuă a tânărului Law, întrebându-mă dacă întreaga afacere – vizita lui Luke, propunerea de a-mi împrumuta motocicleta, invitaţia la ceai pentru săptămâna următoare – nu fusese aranjată de Jean cu calmă, dar fermă intenţie. Deprimarea mea dispăruse şi valuri de exaltare mi se învălmăşeau în tot corpul.

— Ai să te duci? mă întrebă Luke.

— Probabil – răspunsei cu un glas căruia, în ciuda zbuciumului inimii mele, căutam să-i dau un ton indiferent şi matur.

— Femeile sunt plicticoase, nu-i aşa? spuse Luke cu subită simpatie.

Râsei şi, într-un elan de bună dispoziţie, insistai să cineze cu mine. Luarăm împreună o masă bună, urmată de cafea şi ţigări, în timpul căreia, ca fiinţe superioare ce eram, ne descheiarăm la guler şi discutarăm despre motociclete rapide, tipuri de avioane, frăţia omenească, malaxoare de aluat electrice şi răutatea de neînţeles a sexului opus.

CAPITOLUL III

Wintonul, cu lumina lui cenuşie sub perdeaua de fum ţesută neîncetat de coşurile de fabrici din jur, cu ploile lui dese, cu apăsătoarea-i arhitectură monumentală şi unele statui înspăimântătoare, era un oraş destul de trist; dar gloria lui, dacă putea avea pretenţie la glorie, stătea în cofetăriile sale cu saloane de ceai.

Mici oaze de odihnă şi destindere, răsfirate în mare număr, ele animau străzile lui sumbre. După ce traversau localul din faţă, unde se vindeau prăjituri şi pâinişoare cu lapte, cetăţenii Wintonului – funcţionari de birou, dactilografe, vânzătoare, studenţi şi chiar comercianţi şi oameni de afaceri – se adunau, la orice oră din zi, în jurul meselor albe, încărcate cu pâinişoare şi nenumărate patiserii, spre a se înviora cu o ceaşcă de ceai sau de cafea.

Printre aceste localuri, cel mai frecventat de membrii universităţii era patiseria „Grant”, unde, pe lângă un soi renumit de brioşe, vizitatorii apreciau atmosfera aleasă şi de bun gust a unui interior cu mobilier de stejar de culoare închisă, cu tablouri în ulei, pictate de membrii ai Academiei Scoţiene, şi cu săbii şi stilete scoţiene încrucişate printre ele pe pereţii acoperiţi cu lambriuri.

În miercurea următoare, deci, sosii la „Grant”, simţind în mine un ciudat amestec de nerăbdare şi teamă. Mă hotărâsem să lipsesc toată după-amiaza de la spital, căci aveam de făcut o cursă specială în legătură cu cercetarea mea. Era prea devreme pentru întâlnire, dar chiar şi aşa domnişoara Law sosise înainte. Când intrai în cafeneaua

plină de lume, care răsuna de zumzetul conversaţiilor şi de clinchetul linguriţelor, o figură mică din fundul sălii, aşezată sub cea mai formidabilă spadă, se ridică pe jumătate, făcându-mi semn cu un gest timid să mă apropii de masa pe care, înfruntând numeroase atacuri, o rezerva cu vitejie pentru noi. Nu mă salută în alt chip, şi când îmi croii drum prin public, aşezându-mă tăcut lângă ea, văzui că, spre deosebire de vremea când purta tricou şi beretă, era îmbrăcată destul de auster, cu un costum gri închis şi o pălărie neagră, sobră. Era şi palidă, extrem de palidă şi mult mai slabă.

Pe deasupra, cu toate că făcea totul ca să nu observ, era penibil de agitată.

Tăceam jenaţi amândoi, pe când dânsa, ţinându-şi mâna ridicată cu arătătorul îndoit, izbuti, în cele din urmă, să atragă atenţia chelneriţei.

— Cu lămâie sau cu lapte?

Acestea fură primele ei cuvinte. Îmi puse întrebarea cu jumătate glas, fără a îndrăzni să se uite la mine, în vreme ce chelneriţa stătea lângă noi, agitându-şi cu nerăbdare creionul.

— Şi n-ai vrea nişte prăjituri cu friscă?

Mă declarai de acord, adăugând:

— Bineînţeles, socoteala mă priveşte pe mine!

— Nu – răspunse ea cu buze ce tremurau, dar ridicându-şi capul cu hotărâre – eu te-am invitat!

Şezurăm tăcuţi când chelneriţa se întoarse, după care ne apucarăm liniştiţi de consumaţiile noastre.

— E multă lume aici, nu găseşti? mă aventurai în cele din urmă să spun. E un local apreciat.

— Da, aşa e. Pauză. Foarte apreciat. Şi pe bună dreptate.

— O, da! Prăjiturelele astea sunt delicioase.

— Îţi plac? Îmi pare foarte bine.

— Nu iei şi dumneata una?

— Nu, mulţumesc. Nu prea mi-e foame.

— Am aflat cu regret vestea despre vacile albe.

— Da, săracele… a fost foarte grav.

Altă pauză.

— Am avut o vară cam ploioasă până acum. Nu ţi se pare?

— Foarte ploioasă. Mă întreb ce ne mai aşteaptă.

Pauză şi mai lungă. Făcându-şi curaj cu o înghiţitură de ceai – şi observai că mâna îi tremura când puse ceaşca jos – ea se întoarse spre mine cu o privire plină de concentrată seriozitate.

— Domnule Shannon! exclamă ea, cu un nod în gât, adăugând apoi pe nerăsuflate: M-am întrebat dacă, la urma urmei, n-ar fi totuşi posibil să fim prieteni.

Mă uitai cu ochi mari la ea, ascultând-o nedumerit, în vreme ce ea, schimbând feţe-feţe şi silindu-se să fie calmă şi cumpănită, continua să vorbească cu un glas ce se îneca din timp în timp:

— Când spun prieteni, înţeleg prieteni… nici mai mult, nici mai puţin. Prietenia e un lucru atât de admirabil! Şi o întâlneşti atât de rar! Mă refer la adevărata prietenie. Fireşte, poate că simţi că nu vrei să fii prieten cu mine. Sunt aşa de neînsemnată! Şi admit că a fost stupid din partea mea să pun lucrurile la inimă atât de mult şi să mă cert cu dumneata. Acuma însă îmi dau seama că n-ai vrut decât să glumeşti şi că m-am purtat foarte copilăreşte. În definitiv, suntem oameni practici şi maturi, nu-i aşa? Aparţinem unor religii diferite, dar cu toate că acest fapt e serios, nu este o crimă şi, în orice caz, nu ne împiedică să luăm din când în când o ceaşcă de ceai împreună. Ar fi foarte păcat să rupem relaţiile pentru nimica toată… şi să ne lăsăm duşi de curent în direcţii diferite… ca vapoarele ce trec noaptea... Voiam să zic dacă nu ne-am mai vedea niciodată... În schimb, dacă am fi rezonabili, ne-am putea întâlni des… mai bine zis din când în când, ca prieteni…

Se opri, jucându-se cu linguriţa. Obrajii i se îmbujoraseră, ochii ei căprui străluceau, mai degrabă speriaţi, dar uitându-se cu hotărâre într-ai mei.

— Ei bine – spusei cu o îndoială în glas – e cam greu, nu

crezi? Am serviciu. Iar dumneata studiezi intens în vederea examenului.

— Da, ştiu că eşti ocupat. Şi cred că şi eu trebuie să mă ţin de treabă.

În vocea acestei studente în patologie, atât de pasionate odinioară, se simţea o stranie lipsă de entuziasm. Pledând parcă pentru o abordare raţională a întregii probleme a învăţăturii, ea adăugă îndată:

— Trebuie să mai răsuflăm din când în când. Vreau să zic că e imposibil să munceşti neîntrerupt.

Tăcurăm amândoi. Conştientă parcă de focul ce-i ardea în obraji, îşi lăsă ochii în jos, rezemându-se de speteaza scaunului spre a se ascunde de curiozitatea lumii din cofetărie. Furişându-i o privire, tresări! uimit la gândul că fusesem odată în stare s-o tratez cu dispreţ. Rumeneala ei, genele ei lăsate, care aruncau o umbră fină peste frăgezimea obrajilor, îi dădeau un aer candid, da, cu totul angelic. Nimic – nici mănuşile ei sobre de şevro negru, nici demodatul ceas rotund de aur pe care-l purta la mână, nici chiar absurda pălărioară neagră de fetru tare nu putea strica farmecul tulburător al frumuseţii ei.

Şi deodată, spre surprinderea mea, simţii un val de căldură năpădindu-mă şi mă trezii răspunzând cu un aer logic şi hotărât:

— Cred că nicio lege nu interzice acest lucru. Fără îndoială, ne-am putea întâlni când şi când.

Faţa i se lumină. Se aplecă înainte cu un zâmbet ce tremura de fericire şi exclamă pe un ton plin de apreciere pentru înţelepciunea mea superioară:

— O, cât mă bucur!... Mi-era teamă... Găsesc că e un fel atât de înţelept de a privi lucrurile!

— Bine – răspunsei măgulelii ei, dând binevoitor din cap, şi, sub un impuls neînţeles, o privii în ochii ei strălucitori. Ce faci astă-seară?

Întrebarea aceasta făcu trăsăturile obrazului ei să înţepenească imperceptibil.

— Astă-seară?... Mă duc să fac o vizită domnişoarelor

Dearie... Ştii, au fost atât de drăguţe cu mine! Pe urmă plec acasă, la Blairhill, cu trenul de şase şi treizeci.

Îndrăzneala îmi dădu ghes mai departe. Spusei cu sânge rece:

— Hai mai bine la teatru, cu mine!

Tresări vizibil, şi uşoara expresie de spaimă îi reapăru în privire, accentuându-se când urmai:

— Am puţină treabă, care-mi va lua cam un ceas. Ne putem întâlni la ora şapte la Teatrul Regal. Martin Harvey joacă în „Singura cale”. Sunt sigur că o să-ţi placă.

Ea însă mă privi în tăcere, cu un aer speriat, ca şi cum invitaţia mea i-ar fi dezvăluit toate spaimele tainice şi toate primejdiile lumii. Îmi spuse apoi, cu un nod în gât:

— Domnule Shannon, mi-e teamă că nu ai să înţelegi. N-am fost niciodată la teatru de când sunt.

— Vai de mine! Cu toate că ar fi trebuit să mă aştept la acest lucru, nu-mi venea să-mi cred urechilor. Dar pentru Dumnezeu, de ce?

— Ştii doar cât de riguroşi suntem în familia mea.

Plecându-şi ochii în jos, desena figuri cu degetul pe faţa de masă.

— În comunitatea noastră, suntem împotriva jocului de cărţi, a balurilor şi a teatrului. Desigur, tata nu ni le interzice formal... dar am impresia că nu ne-am gândit niciodată la ele.

O observai cu uimire.

— Atunci e timpul să te gândeşti acum. Doar teatrul e unul din cei mai puternici factori culturali din lume – spusei cu gravitate. Bineînţeles, nu am o părere prea înaltă despre „Singura cale”. Dar, pentru început, merge.

Nu scotea nicio vorbă, continuând să schiţeze figuri cu degetul, pradă unei nehotărâri chinuitoare şi deprimante. Apoi, încet, neputându-şi înfrânge sentimentele puritane, îşi ridică privirea, spunând cu o voce tremurătoare:

— Îmi pare rău, domnule Shannon, dar nu mă pot duce!

— Dar de ce?

Nu-mi răspunse, însă în privirea ei pierdută se citea o

adâncă tulburare. Împotriva pornirii ei fireşti, atât de vie şi de aprinsă, cădeau în cumpănă cu mai mare putere toate învăţăturile triste şi întunecate ale copilăriei ei, acele îndemnuri austere împotriva primejdiilor lumii, acele profeţii apocaliptice de pierzanie.

— Asta-i culmea! exclamai eu plictisit. Îţi pierzi o jumătate din după-amiază încercând să mă convingi că ar trebui să ne petrecem un oarecare timp împreună, iar când te invit să mergi cu mine la un spectacol cu totul inocent, de fapt o piesă clasică, bazată pe un roman celebru al lui Charles Dickens, refuzi categoric să vii.

— O, Dickens!... murmură ea, parcă ceva mai liniştită. Charles Dickens! A fost un scriitor plin de merit.

În supărarea mea, mă încheiasem la haină şi căutam cu privirea pe chelneriţă, ca să facă socoteala.

Izbită de nemulţumirea mea, ea urmări cu o nouă nelinişte aceste semne de plecare iminentă; pe urmă, cu un uşor sughiţ şi respirând agitat, capitulă tremurând.

— Bine – şopti ea dezarmată. Am să vin.

În ciuda privirii ei rugătoare, n-o iertai imediat, ci plătii întâi socoteala – lucru la care acum nu îndrăzni să se mai opună – însoţind-o apoi până în stradă. Acolo mă întorsei spre ea, şi când ne luarăm rămas bun, îi spusei pe un ton prietenos, dar şi poruncitor:

— La ora şapte, la teatru. Ai grijă să nu întârzii!

— Da, domnule Shannon – răspunse ea cu supunere şi, clipind din nou din ochi speriată, se întoarse şi plecă.

După ce mai stătui o clipă, pornii spre laboratorul de patologie, unde ştiam că Spence, căruia îi scrisesem dinainte, mă aştepta.

Era ora şase şi un sfert când ajunsei în faţa clădirii şi cum ultimul lucru pe care-l doream era de a da de Usher sau de Smith, făcui cu precauţie o recunoaştere a coridoarelor înainte de a intra în laborator. Acolo, aşa cum sperasem, Spence se afla singur, aplecat studios peste masa lui de lucru.

Cum intrasem încet, ajunsei lângă el înainte ca să-şi

dea seama de prezenţa mea. Observai atunci cu oarecare surpriză că nu lucra, ci examina, căzut pe gânduri, o fotografie.

— Tu eşti, Robert? Mă măsură cu o privire cam obosită. Mi-era dor de tine. Cum o duci la Dalnair?

— Destul de bine – îi răspunsei eu cu veselie. Mă ciorovăiesc cu infirmiera-şefă. Dar am făcut noi culturi ale bacilului meu. O tulpină pură.

— E o treabă bună. L-ai identificat?

— Nu, dar am să-l identific. La asta lucrez acum.

Aprobă din cap.

— Aş vrea să pot pleca şi eu de aici, Robert. De-aş putea numai să obţin o catedră la unul din colegiile mai mici… la Aberdeen sau la St. Andrews!

— Ai s-o obţii – spusei eu în chip încurajator.

— Da – spuse el îngândurat – am muncit din greu în ultimii patru ani… Mă gândesc la Muriel. Cred că i-ar plăcea la St. Andrews.

— Ce face Lomax? întrebai eu.

Spence îmi aruncă o privire inexpresivă şi-mi răspunse după o pauză:

— Frumos şi plin de avânt, ca totdeauna. Mulţumit de viaţă… şi de el însuşi.

— Nu l-am văzut de-un veac.

— Pare să fi fost destul de ocupat în ultimul timp. Ei, îmi pare bine să aflu că progresezi în munca ta. Ţi-am primit scrisoarea. Pot să-ţi dau tot mediul de glicerină de care ai nevoie.

— Îţi mulţumesc, Spence. Ştiam că pot conta pe tine.

Făcu un gest de protestare. Urmă o tăcere ciudată. Stingherit, îmi întorsei privirea, care se opri asupra fotografiei din faţa lui. Ochii săi se îndreptară în aceeaşi direcţie.

— Uită-te mai bine – spuse el, întinzându-mi fotografia.

Aceasta înfăţişa chipul atrăgător al unui tânăr cu trăsături regulate şi un aer îngrijit şi plin de viaţă.

— Foarte simpatic – observai eu. Cine e?

Izbucni în râs. Sunetul mi se păru straniu, căci, deşi îl văzusem adesea zâmbind în felul său schimonosit, nu-l prea auzisem râzând.

— Nu-ţi vine, desigur, să crezi – zise el. Sunt eu.

Scosei un murmur nearticulat. Nu ştiam ce să spun şi mă uitai jenat la el. Nu avea nimic din expresia blândă şi calmă cu care eram obişnuit.

— Da, aşa arătam la optsprezece ani. E extraordinar ce important e obrazul omului... Nu mă gândesc la un obraz frumos... ci la unul obişnuit, fie chiar urât. Ştii cum scrie în romane: „Faţa lui avea un fel de urâţenie fermecătoare”. Dar e cu neputinţă să romanticizezi o jumătate de obraz. Imposibil. Coloseul e un spectacol impresionant. Dar numai sub razele lunii şi pentru o jumătate de ceas. Cui îi face plăcere să se uite tot mereu la o afurisită de ruină? De fapt, dacă m-ai întreba pe mine, Shannon, aş spune că în cele din urmă trebuie să te scoată din sărite.

Nu, nu-l văzusem niciodată pe Spence în această stare de spirit surescitată şi morbidă. Rezerva lui calmă te făcea de obicei să uiţi că era obligat să-şi înfrângă neîncetat cu stricteţe orice impuls de a se înduioşa de sine însuşi. Mişcat şi oarecum stingherit, nu ştiam dacă trebuie să vorbesc. Dar în clipa aceea, când părea aproape pe punctul de a se prăbuşi, îşi recâştigă controlul asupra sa, sări în picioare şi se îndreptă spre rafturile cu materiale.

— Vino să împachetăm lucrurile – spuse el cu vioiciune.

Îl urmai încet.

Aleserăm împreună o duzină de flacoane de o jumătate de litru cu mediu de cultură, pe care le ambalarăm cu paie într-un coş de trestie groasă, cu mâner. Plecai apoi, mulţumindu-i încă o dată. Mă simţeam uşurat văzând că-şi recâştigase aproape cu totul stăpânirea de sine. Ciudata lui izbucnire mă speriase serios.

CAPITOLUL IV

La poalele dealului, luai tramvaiul roşu spre Gara centrală şi lăsai coşul la depozitul de bagaje. Intrai apoi în bufetul gării şi mă întremai în grabă cu un cârnat rece în aluat şi un pahar cu bere. Începeam să-mi fac griji în privinţa spectacolului, întrebându-mă dacă delicata conştiinţă a domnişoarei Jean nu va constitui un obstacol de netrecut în calea distracţiei noastre.

Totuşi, când o întâlnii la teatru, îşi lepădase scrupulele. Expresia ei era avidă şi receptivă, ochii căprui îi luceau de curiozitate.

— M-am uitat la afişe – îmi spuse ea când intram în foaier. N-am găsit nimic rău în ele.

Fără a fi scumpe, locurile noastre erau destul de bune – două fotolii în rândul al treilea la parter – şi de îndată ce le ocuparăm, orchestra începu să-şi acordeze instrumentele. Partenera mea îmi aruncă o privire aprinsă şi comunicativă, cufundându-se apoi în lectura programului pe care i-l dădusem. Dorind parcă să fie liberă de orice grijă, îşi scoase de la mână brăţara cu ceas şi mi-o încredinţă.

— Ţine-mi-o, te rog! Încuietoarea e slăbită şi mi-a dat de furcă toată după-amiaza.

Luminile se stinseră îndată, iar după o scurtă uvertură, cortina se ridică asupra unui decor ce evoca Parisul din vremea revoluţiei franceze, în care începu să se desfăşoare încet intriga, unde dragostea deznădăjduită se întreţesea cu eroica jertfire de sine.

Era piesa veşnic tânără, inspirată de „Povestea a două

oraşe”, în care superbul actor de turnee Martin Harvey, urcând seară de seară, cât şi în matineele de miercuri, treptele eşafodului, fermecase publicul provincial timp de cel puţin douăzeci de ani.

La început, partenera mea păru să-şi rezerve cu prudenţă părerea; apoi, treptat, se îndreptă pe fotoliul ei, iar ochii i se aprinseră de interes şi plăcere. Fără a-şi lua privirea de la actori, îmi şopti cu emoţie:

— Ce scenă încântătoare!

Pe urmă, se lăsă pradă fascinaţiei chipului palid şi sumbru al lui Sydney Carton şi farmecului apariţiei gingaşe, ca de silfidă, a Luciei Manette.

În prima pauză, se destinse încet cu un oftat şi, făcându-şi vânt cu programul, îşi aplecă spre mine faţa înfierbântată, spunându-mi cu o privire plină de recunoştinţă:

— E minunat, domnule Shannon, şi atât de diferit de ceea ce crezusem! Nu pot să-ţi spun ce deliciu e pentru mine!

— Vrei să iei o îngheţată?

— O, nu, nici nu mă pot gândi la aşa ceva. După cele văzute de noi, ar fi ca un sacrilegiu.

— De fapt, spectacolul nu e chiar de mâna întâi.

— Ba da, ba da! insistă ea. E splendid! Mi-e aşa de milă de bietul Sydney Carton. O iubeşte atât de mult pe Lucie, dar ea... O, trebuie să fie îngrozitor, domnule Shannon, să fii teribil de îndrăgostit de cineva şi să nu ţi se răspundă cu aceeaşi dragoste!

— Bineînţeles – confirmai eu cu gravitate. Fireşte, între ei e o mare prietenie. Şi prietenia e un lucru minunat!

Consultă din nou programul, spre a-şi ascunde roşeaţa. Spuse apoi:

— Îmi plac toţi. Fata care o joacă pe Lucie e foarte dulce; are plete blonde atât de frumoase! O cheamă domnişoara N. de Silva.

— În viaţa adevărată – răspunsei eu – e soţia lui Martin Harvey.

— Zău?! exclamă ea, ridicându-şi cu animaţie privirea. Ce interesant!

— Cred că are vreo patruzeci şi cinci de ani, iar părul acela blond e o perucă.

— O, te rog, domnule Shannon! făcu ea pe un ton jignit. Cum poţi să glumeşti cu asemenea lucruri? Fiecare minut mă încântă. Ssst! Se ridică cortina.

Actul al doilea începu cu lumini verzi şi o muzică înceată şi tristă. Obrazul sensibil al partenerei mele reflectă din ce în ce mai mult emoţiile ce-i umpleau pieptul. În pauză, aproape că nu deschise gura, de impresionată ce era. Dar când ultimul act începu, iar dânsa căzu din nou pradă fascinaţiei spectacolului, se produse un fenomen ciudat: nu-mi dădui seama cum, dar într-un chip oarecare mâna ei, mică şi puţin umedă, se încurcă într-a mea. Pulsaţia caldă a sângelui ei era atât de înviorătoare, încât nu întrerupsei contactul. Şi astfel rămaserăm cu degetele încleştate, legaţi unul de altul ca pentru a ne susţine reciproc, în vreme ce drama jertfirii de sine a lui Carton înainta spre deznodământul ei sfâşietor. Când nobilul personaj aduse supremul sacrificiu, urcându-se spre ghilotină cu paşi hotărâţi, cu faţa palidă, cu buclele lui negre ca pana corbului ciufulite cu îngrijire, rotindu-şi patetic privirea asupra galeriei şi parterului, simţii cum un tremur convulsiv scutură trupul partenerei mele, care se lipise de mine; apoi lacrimile ei calde şi duioase căzură una câte una pe mâna mea, ca răpăitul unei ploi de primăvară.

În cele din urmă, spectacolul se sfârşi, în mijlocul aclamaţiilor sălii şi a multor, multor rechemări la rampă ale domnişoarei de Silva şi ale lui Martin Harvey, care acum, înviat din morţi, arăta fericit şi frumos în cămaşa lui de mătase şi cizmele înalte de lac. Domnişoara Jean Law era însă prea copleşită spre a se asocia la aplauze atât de banale. Zdrobită parcă de simţăminte prea adânci pentru a putea fi exprimate în cuvinte, se ridică în tăcere, însoţindu-mă spre ieşire. Abia când ajunserăm în stradă

se întoarse către mine.

— O, Robert, Robert! îmi şopti ea cu ochii scăldaţi în lacrimi. Nu-ţi poţi închipui cât de mult mi-a plăcut!

Folosea pentru prima oară numele meu de botez.

Merserăm în tăcere la Gara centrală şi cum trenul ei – ultimul din ziua aceea – nu pleca decât peste cincisprezece minute, ne oprirăm, oarecum stingheriţi, sub ceasornicul de lângă standul de cărţi.

Deodată, parcă trezită dintr-un vis, domnişoara Jean tresări, amintindu-şi de un lucru.

— Ceasul meu! exclamă ea. Era cât pe-aci să-l uit!

— A, fireşte! zâmbii eu. Am uitat şi eu de el.

Cautai în buzunarul hainei micul giuvaer pe care mi-l încredinţase. Dar nu-l găsii. Cercetai zadarnic în toate buzunarele din afară şi dinăuntru ale hainei. Pe urmă, cu o consternare crescândă, începui să mă scotocesc în buzunarele vestei.

— Dumnezeule! murmurai eu. Cred că nu-l mai am!

— Dar trebuie să-l ai! Vocea ei suna aspru şi bizar. Doar ţi l-am dat!

— Ştiu că mi l-ai dat. Dar sunt un om atât de distrat! Rătăcesc toate lucrurile.

Mă căutam acum cu oarecare desperare în buzunarele pantalonilor, dar tot în zadar şi, ridicându-mi din întâmplare privirea, zării expresia de pe faţa domnişoarei Jean. Era expresia unei fete neprihănite care descoperă că, în definitiv, are de a face cu un ticălos care a minţit-o, a înşelat-o, a păcălit-o – o expresie atât de plină de durere, îndoială şi consternare, încât mă oprii înspăimântat în zadarnica mea scotoceală.

— Dar ce s-a întâmplat?

Cu buzele palide ca în clipa morţii, cu o voce mai slabă ca oricând, ea rosti:

— Nu e ceasul meu. E al mamei, cadou de la tata. L-am împrumutat din vanitate, ca să te impresionez. O, Doamne, Doamne! Izvorul nesecat din ochii ei ţâşni din nou. Şi toate astea după o seară atât de frumoasă... când

mă încredeam în dumneata... şi îmi plăceai!

— Ce naiba! strigai eu. Crezi poate că ţi-am furat blestematul acela de ceas?

Drept răspuns, ea îşi pierdu cu totul cumpătul. Apoi, când îşi deschise poşeta spre a-şi scoate batista udă, o bruscă sclipire de aur brăzda întunericul de sub arcadele gării. În clipa când tresări, îmi adusei aminte că în timp ce şedea vrăjită, temându-mă că aş putea pierde brăţara, o strecurasem, pentru mai mare siguranţă, în poşeta ei.

— O! sughiţă ea împietrită. Nenorocita de mine!... Cu o privire înspăimântată şi plină de remuşcări, ea îngăimă: Cum aş putea... să te fac să mă ierţi... că m-am îndoit de dumneata?

Tăcere glacială din partea mea.

Din spatele nostru se auzi fluieratul strident al conductorului, urmat de semnalul ascuţit al locomotivei.

— Robert! strigă ea eu deznădejde. Ce pot să spun... o, dragul meu, ce pot să fac?

Mă uitai rece la ea. Locomotiva şuieră din nou.

— Dacă nu vrei să-ţi petreci noaptea pe străzile Wintonului, te sfătuiesc să te sui în tren!

Înfrigurată, îşi întoarse privirea spre peron, unde, cu pufăieli care răsunau sub bolta gării, trenul începea să se pună în mişcare. Şovăi o clipă, apoi se întoarse cu un geamăt uşor şi începu să alerge.

Când văzui că ajunsese cu bine în tren, mă dusei să-mi ridic coşul şi, după câteva minute, luai ultimul tren spre Dalnair. Nu eram tocmai nemulţumit de mine. Îmi dădeam seama că jucasem o comedie, dar, asemenea oarecum lui Sydney Carton, dobândisem, cel puţin pentru moment, o aureolă care-mi dădea un sentiment destul de plăcut.

CAPITOLUL V

Ajunsei la spital cu puţin înainte de miezul nopţii, observând, spre surprinderea mea, că fereastra domnişoarei Trudgeon era încă luminată. Cum tabla de la intrare arăta că nu sosise niciun bolnav nou, încuiai uşa, cu intenţia de a mă culca imediat. Dar abia intrasem în locuinţa mea, că auzii de pe coridor acea voce insinuantă, atât de caracteristică pentru sora Peek:

— Domnule doctor Shannon!

Deschisei uşa.

— Domnule doctor – îmi spuse ea uitându-se în jos, cu zâmbetul ei supus – infirmiera-şefă doreşte să vă vadă!

— Cum?

— Da, acum, imediat, domnule doctor, în biroul ei.

Această convocare poruncitoare, transmisă prin altă persoană şi la asemenea oră, îmi apăru ca o impertinenţă. Dornic de a păstra pacea mă gândii totuşi, în primul moment, să-i dau urmare. Pe urmă însă simţii că întrecea măsura.

— Transmite infirmierei-şefe salutările mele. Dacă vrea să mă vadă, ştie unde mă poate găsi.

Sora Peek îşi ridică speriată ochii în tavan, dar după felul cum îşi luă tălpăşiţa, îmi dădui seama că nu era nemulţumită de a juca rolul de intermediară nevinovată în aţâţarea neînţelegerilor dintre infirmiera-şefă şi mine. Trebuie într-adevăr să fi transmis mesajul meu cu un zel deosebit, căci un minut mai târziu domnişoara Trudgeon dădu năvală peste mine, îmbrăcată în uniforma ei închisă, dar fără bonetă, manşete şi guler. Lipsită de aceste

garnituri de pânză albă, faţa ei părea mai galbenă ca oricând.

— Domnule Shannon! Cu prilejul inspecţiei mele lunare, am intrat astăzi în sala de analize. Am găsit-o într-o dezordine nemaipomenită, plină de tot felul de gunoaie, răscolită, îmbâcsită şi murdară.

— Şi ce-i cu asta?

— E opera dumitale?

— Da.

— N-aveai dreptul să faci acest lucru, niciun drept. Trebuia să mă întrebi întâi.

— De ce?

— Pentru că era datoria dumitale. E departamentul meu.

— Oare nu e tot spitalul departamentul dumitale? Începeam să-mi pierd răbdarea. Vrei să conduci totul! Nu eşti mulţumită decât dacă toată lumea se ploconeşte în faţa dumitale! De fapt, tratezi această instituţie ca şi cum ar fi proprietatea dumitale particulară. Ei bine, nu e! Am şi eu drepturile mele, care nu sunt mai prejos de ale dumitale. Întâmplarea face să mă ocup în prezent cu o importantă lucrare ştiinţifică. Iată de ce am ocupat sala de analize!

— Vei binevoi atunci s-o goleşti!

— Îmi ceri, deci, să-mi întrerup lucrarea?

— Mi-e cu totul indiferent ce faci, cât timp îţi îndeplineşti îndatoririle. Dar doresc să-mi reiau sala de analize în stare curată şi repusă în ordine.

— Dar încăperea nu e folosită niciodată!

Râse tăios.

— Aici te înşeli. E folosită în fiecare an la epoca asta. Pentru cursurile infirmierelor mele. N-ai observat pupitrele? Sesiunea începe sâmbătă.

— Poţi folosi altă cameră – protestai eu, simţind totuşi că pământul îmi fugea de sub picioare.

Scutură cu hotărâre din cap.

— Nu există alte încăperi cu instalaţii potrivite, afară

poate de pavilionul de izolare. Şi acela e cu mult prea umed şi dărăpănat. Afară de infirmiere, nu vreau nici ca dumneata să te simţi prost, doctore – spuse ea, aruncându-mi, cu un umor muşcător, săgeata finală. Dumneata eşti acela care ţine prelegerile.

Pus în încurcătură, ba complet încolţit, nu putui decât să casc ochii la ea, într-o tăcere dezarmată. Licărirea de batjocură şi veselie ce-i lumina privirea când se îndreptă spre uşă îi trăda satisfacţia de a fi marcat un punct faţă de mine, punându-mă la locul meu.

Mă culcai, frământându-mă cu această nouă dificultate. Călită de-a lungul unei vieţi de certuri şi bravade, învârtoşată prin nesfârşite ciondăneli cu oamenii de serviciu, furnizorii, infirmierele şi surorile, înaintând biruitoare cu mers legănat şi lăsând în urma ei, ca o dâră de sânge, un şir întreg de doctori, domnişoara Trudgeon era o femeie cu care nu era uşor să te măsori. Oricât m-aş fi simţit de umilit, nu-mi rămânea acum altă cale decât o retragere strategică.

A doua zi, la dejun, după o perioadă de tăcere, îi declarai formal că voi evacua sala de analize.

Drept răsplată pentru capitularea mea, îmi surâse sardonic.

— Ştiam, doctore, că ai să te cuminţeşti. Eşti bun să-mi treci sticla cu chutney[64]? Îmi amintesc că atunci când eram la Bogra…

Îmi venea să-i arunc sticla în cap. În loc de aceasta, i-o înmânai cu un zâmbet tot atât de sardonic.

Un ceas mai târziu, la două şi jumătate, coborâi, ca din întâmplare, spre vechiul pavilion de izolare a cazurilor de variolă, apoi mă strecurai în grabă după boschetele care-l ascundeau. Domnişoara Trudgeon era ocupată în camera de rufărie; totuşi, îmi luam toate precauţiile.

Pavilionul de izolare era o ruină în toată puterea cuvântului. Reuşii să intru numai spărgând un panou de tablă ondulată deteriorat. Întunecos, cu obloanele închise,

[64] Condiment piperat produs în India. (n.t.)

rece ca un mormânt, golit de orice, colbăit şi plin de păienjenişuri, el nu fusese, desigur, deschis de mulţi ani. La lumina chibriturilor care-mi frigeau degetele, examinai ruina părăsită. Duşumeaua avea o gaură în locul de unde fusese smulsă soba. O chiuvetă ştirbită, îngălbenită şi roasă de acizi era aruncată pe jos. Chiar şi conducta de apă era tăiată, iar robinetul, ruginit, stătea să cadă. Ieşii întristat; îl găsii pe Pim la garaj şi-i explicai situaţia mea.

— Vreau să mă mut în vechiul pavilion de variolă.

Pim râse neîncrezător.

— Şandramaua aia? Nu e bună la nimic.

— Am putea s-o reparăm.

— Niciodată!

Continuă să susţină cu insistenţă că lucrul era imposibil; când însă îi pusei zece şilingi în palmă, se lăsă, în cele din urmă, convins, fără niciun entuziasm, să mă ajute în proiectul meu.

În aceeaşi zi, la căderea nopţii, mutarăm tot aparatajul meu din sala de analize în pavilionul părăsit. După aceea, bombănind neîncetat, Pim se apucă să restabilească acolo un fel de ordine primitivă, potrivind un nou robinet, legând din nou firele electrice tăiate şi dregând, cât de cât stricăciunile cele mai grave ale lemnăriei putrede. Murdari şi obosiţi, ne oprirăm la ora zece, când Pim trebuia să aducă de la gară pe câteva dintre infirmiere.

După alte două seri, terminarăm treaba. Rezultatul era destul de mizer, dar aveam acum un loc al meu, neîncălzit şi în care trăgea, dar înzestrat cu o masă solidă, apă, electricitate, patru pereţi şi acoperiş. Sora Cameron de la pavilionul de scarlatină făcuse pentru mine, din halate vechi, trei perdele de flanelă roşie, care, atârnate în faţa obloanelor, nu lăsau nicio rază de lumină să ajungă până afară. O broască nouă, montată la uşă, îmi asigura dreptul exclusiv de a intra şi ieşi, iar Pim, trăgând o sârmă invizibilă de la butonul soneriei de lângă uşa locuinţei mele, aranjase un semnalizator care să-mi dea de veste când eram căutat. Într-un cuvânt, dispuneam de

un laborator secret, un fort, un arsenal de cercetări, din care nimeni nu mă putea disloca. În fiecare seară, după ultima vizită în diferitele pavilioane, făceam un ocol înspre boschete, iar când se lăsa întunericul, mă strecuram printre tufele dese de laur, pătrunzând în taina pavilionului meu. La ora nouă mă găseam în toiul lucrului.

Stimulându-mă cu cafea neagră, pe care mi-o fierbeam singur, lucram de obicei până la unu noaptea, iar uneori, absorbit de cercetarea mea, continuam până în zori fără să mă culc de loc, mulţumindu-mă cu un duş rece şi o fricţionare viguroasă, spre a mă înviora în vederea micului dejun şi a muncii din ziua ce urma.

Progresam rapid, dar acest efort neîntrerupt îmi uza nervii, astfel că începui să folosesc în timpul după-amiezelor motocicleta lui Luke. Nimic nu putea fi mai calmant decât o cursă ameţitoare pe drumurile pustii de ţară, acest vuiet anestezic al vitezei. Şi motocicleta, ca şi cum ar fi fost înzestrată cu un instinct care o trăgea spre casă, mă ducea totdeauna în împrejurimile orăşelului Blairhill, purtându-mă, cu trosneli şi bubuituri, prin faţa porţii vilei „Siloam”.

Într-o după-amiază, în loc de a trece în goană pe dinaintea ei, micşorai viteza şi urcai cu motocicleta pe ulicioara din dos, oprindu-mă în spatele zidului grădinii. Era un zid de piatră nu tocmai înalt, pe care îl escaladai cu uşurinţă. Şi acolo, în chioşcul de şipci, aproape la picioarele mele, se afla fata brutarului din Blairhill.

Nedându-şi încă seama de prezenţa mea, stătea aşezată, cu capul gol, lângă o masă rustică. Purta o jachetă scurtă şi îşi sprijinea bărbia în palmă. Avea în faţa ei un tratat medical şi o pungă de hârtie cu prune. Studia, bineînţeles. Dar avea un aer atât de visător, o atitudine atât de distrată, o privire atât de pierdută şi îşi băga atât de des degetele în punga de hârtie, încât începeam să mă tem că interesul ei pentru „Practica medicinei” a lui Osler nu era tocmai aşa cum ar fi trebuit să fie. Într-adevăr, de la sosirea mea, consumase cu melancolie trei prune

coapte, fără a întoarce o dată pagina, iar acum, alegând îngândurată şi cu un uşor suspin o a patra prună, îşi înfigea dinţii în carnea ei suculentă, lăsând câteva picături de zeamă roşiatică să i se prelingă pe bărbie. Ridicându-şi deodată privirea, mă zări deasupra zidului. Tresări, gata să înghită sâmburele.

— Nu te speria! îi spusei. N-am venit să fur nimic.

Ea se mai lupta cu sâmburele.

— O, domnule Shannon... mă bucur să te văd... Mă gândeam tocmai... la teribila noastră neînţelegere... şi mă întrebam ce-aş putea face ca să dreg lucrurile.

— Credeam că învăţai.

— Da, învăţam, într-un fel – confirmă ea, cu o uşoară roşeaţă în obraz. Examenul meu e peste o lună. Apoi, cu un oftat: Am impresia că nu prea avansez.

— Poate că ai nevoie de puţin aer proaspăt – sugerai eu. Am venit cu motocicleta lui Luke. Nu vrei să faci o plimbare?

Ochii îi sticleau.

— Mi-ar face plăcere!

Se ridică în picioare, iar eu, întinzându-i o mână, o ajutai, în mod cu totul inutil, căci era uşoară şi agilă, să se urce pe zid. Sărirăm jos în partea cealaltă. În clipa următoare, se instală pe şaua din spate şi pornirăm.

Era o zi însorită de august şi, după ce ieşirăm de pe străzile întortocheate ale Blairhilului, razele soarelui şi farmecul vitezei, împreună cu o stranie pornire nostalgică, mă încurajară să apuc în direcţia satului Markinch, de pe malul de sud al lacului Lomond. Peisajul era superb, pantele line de la Darroch străluceau de lanuri de grâu în pârg, înstelate cu pete de maci stacojii. Pe colinele roditoare de la Gowrie, livezile de peri, meri şi pruni erau grele de fructe coapte, iar culegătorii, umplând cu aparentă nepăsare coşurile atârnate de mijlocul lor, ne făceau semn cu mâinile pe când treceam în goană. Sfidând curentul de aer, strigai peste umăr tovarăşei mele de drum:

— Minunat, nu-i aşa? Supravieţuirăm unei serii de zguduituri înviorătoare şi evitarăm ca prin minune o cotigă de fermă oprită în drum. Văd că te ţii bine. Bănuiesc că te plimbi des cu Luke.

Apropiindu-şi gura de urechea mea, îmi răspunse strigând:

— O, da, destul de des. Dar în tonul ei era ceva care deprecia toate excursiile anterioare, punându-l cu severitate pe Luke la locul lui de simplu frate şi înălţând momentul prezent pe un plan incomparabil. Din ce în ce deveneam mai conştient de cercul braţelor ei în jurul mijlocului meu, de apăsarea obrazului ei pe coastele mele, când căuta să se adăpostească de bătaia vântului.

Către ora cinci trecurăm vijelios peste culmea dealului Markinch, iar acolo, în faţa noastră, apăru lacul, rece şi calm, răsfrângând în apele sale albastrul închis al cerului senin. Era înconjurat de povârnişuri păduroase, care se înălţau de pe malurile lui până la crestele colţuroase ale munţilor din depărtare, de un albastru mai deschis. Întrerupând suprafaţa lui liniştită, un şir de mici insule verzi se oglindeau ca un colan de jad, iar pe malul mai apropiat stăteau înghesuite casele văruite ale unui sătuc, adăpostite între tufe de caprifoi şi de măceş.

Era satul Markinch, ţinta de predilecţie a excursiilor din copilăria mea, unde venisem de atâtea ori, singur sau împreună cu prietenul meu Gavin Blair, spre a căuta mângâiere pentru sufletul meu rănit. Şi acum, când coborârăm pe drumul povârnit şi şerpuit, simţii din nou, şi mai intens, acea dogoare lăuntrică pe care o trezea totdeauna în pieptul meu acest loc adormit şi uitat, scufundat în tăcerea verii, scăldat în mireasma caprifoiului, lipsit de orice zgomot, afară de zumzetul albinelor sau de plescăitul unui peşte în apa puţin adâncă de lângă mal, şi de orice semn de viaţă afară de un singuratic câine ciobănesc, santinelă somnoroasă, culcată în praful alb de lângă micul debarcader, unde vaporaşul cu coş roşu acosta o dată pe săptămână.

Oprii la capătul micii uliţe a satului şi ne desprinserăm, ţepeni şi cam intimidaţi, de maşina care, deşi fumegând şi mirosind a ulei fierbinte, rezistase admirabil căldurii şi eforturilor din ziua aceea.

— Ei…! făcui eu, încercând o stranie stinghereală, privind-o în ochi după strânsa comuniune din timpul călătoriei noastre. A fost o cursă splendidă. Bănuiesc că ţi-a făcut poftă de un ceai.

Se uită împrejur cu satisfacţie, dar nereuşind să descopere nicio prăvălie, se întoarse către mine, zâmbitoare şi cu un aer de intimă camaraderie.

— E frumos. Dar n-o să găsim niciodată ceva de mâncare!

— Nu pot să te las să mori de foame.

O condusei până la ultima căsuţă albă din întregul şir, unde, deasupra intrării, se afla o firmă ştearsă de vreme şi aproape ascunsă sub florile roşii de cerceluş, care purta inscripţia tainică de *Minerale* – ceea ce, în acest district nordic înseamnă „băuturi nealcoolice”.

Bătui la uşă şi imediat după aceea se ivi o femeie mică şi aplecată de spate, îmbrăcată cu o rochie de tartan închis.

— Bună ziua! Aţi putea să ne daţi un ceai?

Se uită fix la noi, clătinând din cap în chip descurajant.

— Nu, nu! Nu vând altceva decât ape gazoase… Limonada Reid şi „Elixirul de fier al lui Barr”.

Partenera mea îmi adresă o privire care voia să arate că avusese dreptate. Eu însă urmai:

— Mă surprinzi, Janet. De câte ori nu mi-ai dat un ceai minunat? Nu-ţi aminteşti de vremea când veneam să pescuim… Gavin şi cu mine… şi de somonul pe care l-am prins pentru dumneata?… Sunt Robert Shannon.

La auzul numelui ei de botez, tresărise, iar acum, scrutându-mă cu atenţie, ca o vrăjitoare bătrână, scoase un strigăt afectuos, acel strigăt care izbucneşte instinctiv din inima scoţienilor de la munte, atât de înceţi în a recunoaşte pe un străin, dar atât de plini de căldură faţă

de un prieten.

— Vai de mine! Dacă aş fi avut ochelarii, te-aş fi recunoscut. Dumneata eşti, Robert, chiar dumneata!

— Eu sunt, Janet. Şi aceasta e domnişoara Law. Şi dacă ne goneşti de la uşa dumitale, o să ne facem nevăzuţi şi n-o să ne mai întoarcem niciodată!

— N-o să fac una ca asta! strigă Janet cu putere. Nu, nu, ferească Dumnezeu! Veţi avea în zece minute cel mai bun ceai din Markinch.

— Putem să-l luăm în grădină, Janet?

— Puteţi! Doamne, Doamne! N-aş fi crezut! Robert Shannon, crescut mare şi ajuns doctor... Da, da, nu poţi tăgădui! Am citit despre dumneata în ziar...

Cu aceste exclamaţii, şi cu multe altele, Janet ne conduse prin casă în grădina din spate, apoi trecu în grabă în mica şi întunecoasa ei bucătărie, unde zărirăm, prin fereastra închisă, făptura ei gârbovită agitându-se cu o tigaie mare de fier.

Ca rezultat al sforţărilor ei pline de bunăvoinţă, ne văzurăm curând instalaţi sub bolta acoperită de verdeaţă, în faţa mâncării simple, dar delicioase, pe care o savurasem aici în trecut – pâinişoare calde scoase din cuptor, unt de casă, ouă proaspete fierte, miere de flori de câmp, în fagure, şi ceai tare, negru. Jean se închină cu gravitate, ţinându-şi ochii închişi, după care începu cu naturaleţe şi poftă să se înfrupte din sănătoasa masă de ţară.

La început, bătrâna Janet zăbovi în jurul nostru, avidă de a afla veşti de la mine, uitându-se la noi cu neprefăcută isteţime şi punându-ne serios în încurcătură prin întrebările ei. După un timp, când umpluse din nou ceainicul, ne lăsă totuşi singuri, iar domnişoara Jean se întoarse către mine cu un oftat de uşurare.

— E aşa de plăcut aici! exclamă ea cu sinceră încântare. Şi când te gândeşti că eram cât pe-aci să fim lipsiţi de toate astea! Dacă nu ţi-aş fi propus în ziua aceea, la „Grant”, să devenim prieteni... Nu ştii cât curaj

mi-a trebuit... Tremuram din tot corpul.

— Îţi pare rău?

— Nu. O uşoară roşeaţă i se ivi în obraz. Dar dumitale?

Negai din cap în tăcere, continuând să o privesc şi făcând-o să-şi lase ochii în jos – un gest de timiditate care, ca şi în seara când trecusem pe lângă ea, trist şi singuratic, în apropierea magazinului Hillier de pe Fenner Hill, trezi în mine un freamăt de duioşie. Ce frumoasă era în acest cadru rustic, stând aşa, cu faţa aprinsă şi mângâiată de vânt, cu expresia ei feciorelnică şi dulce. Aducea parcă cu o ţigancă. Părul ei buclat era castaniu şi legat cu o panglică cafenie; ochii îi erau căprui, iar obrazul, brun şi presărat cu pistrui minusculi de un brun mai închis.

Jucându-se nervos cu linguriţa, observă, încercând parcă să readucă conversaţia la un nivel obişnuit:

— Simţi mirosul de caprifoi? Sunt sigură că creşte undeva, în grădină.

Nu-i răspunsei, cu toate că mireasma florilor sau a altui lucru mai dulce mi se suia la cap. Cuprins de o emoţie stranie şi nouă, încercai să-mi îndrept gândurile pe tărâmul rece al raţiunii, spre nenumăratele disecţii pe care le executasem cu nepăsare în sălile de anatomie. Cum era cu putinţă ca în lumina lor să descopăr vreodată frumuseţe în chipul omenesc? Dar, vai, era cu putinţă! Mă gândii atunci cu deznădejde la acele amibe, forma cea mai elementară de viaţă celulară, care fiind puse împreună pe o lamă sub microscop, se atrag instinctiv între ele. Nu aveam oare o minte, o putere de înţelegere şi o voinţă care să mă apere de această reacţie oarbă? Mă auzii spunând fără voia mea:

— Vrei să ne plimbăm puţin? Mai e timp. N-o să mergem departe.

Şovăi. Dar şi ea se temea să nu tulbure vraja ce ne învăluia.

— Vino! insistai. E încă devreme.

— Dar numai pentru câţiva paşi – consimţi ea cu voce

scăzută.

Lăsai o răsplată generoasă pe masă şi ne luarăm rămas bun de la Janet. Pornirăm apoi încet pe cărarea îngustă spre malul şerpuit al lacului. Amurgul începea să se lase, cornul lunii se ivi sus pe cer, oglindindu-se în adâncul plin de mister al apei întunecate de sub el. Aerul era blând şi dulce ca o mângâiere. În depărtare, un stârc cenuşiu scoase un strigăt, căruia perechea lui îi răspunse de la distanţă. Pe urmă, clipocitul încet al apei se topi în liniştea nopţii. Păşeam în tăcere pe marginea calmă a lacului, până când, ajunşi la o mică scobitură nisipoasă a malului, adăpostită, între tăpşane de vinariţă şi izmă, ne oprirăm brusc, întorcându-ne unul spre altul. O clipă de aşteptare. Buzele ei erau calde şi uscate, despărţite ca pentru o jertfă, oferindu-se cu conştiinţa pură şi deplină că niciodată înainte nu fuseseră sărutate de un bărbat.

Nu rostirăm niciun cuvânt. Îmi ţineam răsuflarea, inima îmi bătea cu putere, temându-se parcă de un soi de moarte. Dar nu, vraja stărui, oprindu-se la acest dulce şi unic sărut. Nevinovăţia ei biruise.

Pe când ne întorceam agale, o pâclă albă, subţire, se întinse peste apă ca aburii pe o oglindă. Fâşii de ceaţă pluteau deasupra ţinutului, umplând văile cu un aer cenuşiu şi spectral. Şi – ciudat lucru! – cu toate că pentru mine luna strălucea mai viu şi mai luminos, încântătoarea mea tovarăşă de drum tremura.

CAPITOLUL VI

În după-amiaza zilei de 29 septembrie înscrisei următoarea relatare exaltată în agenda mea de laborator, pe care o foloseam ca jurnal al lucrărilor mele:

„Astă-noapte la ora 2 am identificat în sfârşit Bacilul C.

El nu este altul decât *Brucella melitensis*, coco-bacilul pe care David Bruce l-a izolat în 1886, în timpul unei epidemii de friguri izbucnite la Malta şi provocată de laptele unor capre contaminate.

Acest bacil, răspândit în aparenţă numai pe litoralul mediteranean şi transmis, potrivit manualelor, numai de capre, a fost privit totdeauna ca prezentând un simplu interes istoric sau, în orice caz, o importanţă minoră în domeniul medicinei generale. Această părere este complet greşită.

Dimpotrivă, *Brucella melitensis* este agentul recentei şi gravei epidemii de aci şi aproape cu certitudine al altor epidemii similare din punct de vedere clinic, semnalate în mod curent în Europa şi Statele Unite. Pe baza unei verificări minuţioase a datelor de care dispun, sunt convins că, în cazul de faţă, transmiterea prin laptele de capră poate fi exclusă, ca o imposibilitate. Suspectez de fapt că agentul patogen este laptele de vacă. Dacă această bănuială este întemeiată, importanţa descoperirii nu poate fi subestimată”.

Aruncai tocul din mână şi, uitându-mă la ceas, îmi luai şapca şi plecai în grabă de la spital la gară, spre a prinde

trenul. Aveam s-o întâlnesc la ora trei pe Jean la Winton şi, agitat la culme, ardeam de nerăbdare să-i comunic minunata mea veste.

În tot cursul acestei veri târzii, care, prin frumuseţea de vis a zilelor ei, contribuia să învingă puterea raţiunii, ne apropiasem mai mult între noi. În ce mă priveşte, eram poate o victimă involuntară, partenera mea însă era mai aptă, prin temperamentul ei, prin confesiunea căreia îi aparţinea, prin fiecare pulsaţie a vieţii ei de familie, să măsoare bariera care stătea în calea afecţiunii noastre ce i se revelase în chip atât de orbitor în acea seară la Markinch. Încătuşată de tot şirul legăturilor părinteşti, închisă în limitele implacabile impuse de crezul ei, niciun coşmar nu era mai înspăimântător pentru dânsa decât spectrul sinistru al religiei mele. Nu numai o dată ea îmi declarase printre lacrimi că legătura noastră era un lucru imposibil. Dar de câte ori, după o despărţire tristă, mă întorceam la Dalnair, telefonul din camera mea suna şi auzeam la celălalt capăt al firului vocea ei tremurătoare:

— O, nu, Robert, nu... e cu neputinţă să renunţăm unul la altul!

Copleşiţi de miracolul acestei noi emoţii, prinşi ca într-un vârtej, eram îndrăgostiţi fără scăpare.

O ploaie de toamnă cădea când coborâi din tren la Winton, după o jumătate de ceas. Mă îndreptai în grabă către liniştita cafenea, pe care o descoperisem în apropierea Gării centrale. Mă aştepta acolo – figură solitară – în fundul sălii aproape pustii.

— Jean – exclamai eu, înaintând spre dânsa şi apucând-o de amândouă mâinile – în sfârşit, l-am descoperit!

Aşezându-mă lângă ea pe canapeaua de lângă perete, îi descrisei amănunţit succesul meu.

— Îţi dai seama de imensa lui însemnătate? Nu laptele de capră... pe insula Malta, ci lapte de vacă, pretutindeni! Laptele de vacă, brânza, untul, toate produsele lactate... cele mai răspândite alimente din lume... iată cum se transmite acest germene. Şi pot să-ţi spun mai mult. Am

telefonat azi de dimineaţă lui Alex Duthie. Mi-a spus că au avut o mulţime de necazuri cu cireada lor de vaci tocmai înainte de molimă. Câteva vite au murit. Aici nu e la mijloc o simplă coincidenţă... trebuie să existe o legătură. De fapt, după spusele sale, a fost o epizootie gravă în toată ţara... 35 la sută din vite atinse. Dacă mai găseşte vreo vacă bolnavă la Dreem, Alex o să-mi trimită probe de lapte, înţelegi posibilitatea, Jean... Doamne, dacă există o relaţie între cele două boli...

Mă oprii fierbând de emoţie, în timp ce ea mă privea cu calmă simpatie.

— Nu ştii cât mă bucur, Robert – îmi spuse, adăugând cu un surâs timid, după o clipă de şovăială: Nu m-aş supăra dacă mi-ar da acest subiect la examenul meu de mâine.

Urmă o pauză, în timpul căreia agitaţia mea se potoli treptat. Uitasem, într-adevăr, că eram în preziua acestui eveniment important – examenul ei de doctorat – şi îngrijorarea ei faţă de încercarea ce avea să înceapă pentru ea a doua zi şi să se prelungească timp de cinci zile era atât de vădită, încât dezlănţui brusc în mine un val de remuşcări. Îmi continuasem cercetările, noapte de noapte, împingându-le înainte cu nesecată energie şi evitând, printr-un fel de magie, orice capcană. Dar cu ea ce se întâmpla? Când îmi vorbise cu voce înceată despre clipele ei de îngrijorare în privinţa viitorului, îmi dădusem seama că şi ea îşi avea munca ei şi că, ce e drept, îi explicasem, din când în când, la Dalnair anumite probleme de care, după socotinţa mea, avea să se ciocnească în lucrările ei. Dar n-aş fi putut oare s-o prepar mai temeinic şi cu mai multă răbdare, decât s-o distrag neîncetat de la preocupările ei?

— O să meargă bine – îi spusei pe un ton încurajator. Ai muncit destul de intens.

— Aşa cred – răspunse ea cu un zâmbet trist. Dar nu am prea multă încredere. Dau examen cu profesorul Kennerly... şi e foarte sever.

Din nou mi se strânse inima şi mă năpădiră remuşcările. Era oare ea una şi aceeaşi cu neofita strălucită şi harnică, care, plină de aprindere pentru misiunea ei şi entuziasmată de gândul că va putea aduce oamenilor vindecare, venise în camera mea spre a adânci tainele pasionante ale tripanosomelor?

— Jean – îi spusei cu glas scăzut – am fost o brută egoistă.

Ea negă din cap cu apatie, lăsându-şi buza în jos.

— Sunt tot atât de vinovată ca şi tine.

Mă aplecai în tăcere spre dânsa, strângând-o de mână. Îmi şopti:

— Ne avem măcar unul pe altul.

Când părăsirăm cafeneaua, continuam să mă acuz şi, în efortul meu de a-i da curaj şi, poate, de a linişti simţământul meu de vinovăţie, mă oprii, în drumul nostru spre gară, la un mic magazin de antichităţi, la colţul străzii Woolmarket. În peregrinările mele prin această stradă dosnică, observasem în vitrină un colier verde, extrem de simplu, căci mărgelele erau doar de sticlă, dar frumoase, de bun gust şi cu adevărat vechi. Înainte ca tovarăşa mea de drum să-mi ghicească intenţia, o rugai să mă aştepte, intrai în prăvălie şi cumpărai colierul. O clipă mai târziu, când intrarăm în gară, oprindu-ne sub ceasul de lângă standul de cărţi, unde ne luam de obicei rămas bun, îi dădui mărgelele.

— Să-ţi poarte noroc – îi spusei. Verdele e culoarea ce-mi aduce noroc.

Se îmbujoră de surpriză, şi faţa ei, pierzându-şi expresia de descurajare, se lumină încet de plăcere. Nu-i făcusem niciodată vreun dar până atunci.

— Sunt frumoase – spuse ea.

— Aş! Un fleac! Dar lasă-mă să ţi le pun.

Luai mărgelele şi i le prinsei în jurul gâtului; pe urmă, transportat de acest nou val de tandreţe, o strânsei în braţe şi o sărutai, fără a ţine seama de lumea ce trecea şi de locul unde ne aflam.

Jean fu obligată să se despartă imediat de mine spre a prinde trenul. Când mă pregătii să plec, zării deodată figura înaltă şi distinsă a unei doamne care stătea ca împietrită, privindu-mă indignată şi uimită. O recunoscui şi înţelesei imediat că ne văzuse, pe Jean şi pe mine, când îi dăruisem colierul şi o îmbrăţişasem. Făcui un pas către dânsa. Cu o privire sticloasă şi înclinându-şi rece şi aproape imperceptibil capul, ea începuse însă a se depărta. Era domnişoara Beth Dearie.

În tot restul săptămânii, potrivit înţelegerii noastre, nu făcui nicio încercare de a intra în legătură cu Jean. Lucram intens la Dalnair, gândindu-mă însă mereu la ea. În lunea următoare mă sculai devreme şi alergai spre loja portarului, spre a prinde ziarul *Herald* înainte de a fi trimis în apartamentul domnişoarei Trudgeon. Promoţiile medicale apăreau totdeauna în fruntea ultimei pagini. Stând pe alee cu pardesiul pus peste pijama, îmi aruncai în grabă privirea peste lista publicată. O parcursei apoi din nou cu mai mare atenţie, dar cu o teamă sporită. Numele Jeanei nu figura pe listă. Nu-mi venea să cred. Căzuse.

Cu toate că mă prevenise să n-o chem la telefon, mă simţii împins, în adânca mea compătimire, să-i vorbesc. Mă dusei la aparatul din hol şi, în timp ce sora Peek îşi făcea de lucru pe acolo ciulind urechile, cerui numărul de la Blairhill.

— Alo! Aş vrea să vorbesc cu domnişoara Law.

O voce de femeie – vai! nu a ei, ci aproape sigur a maică-si – îmi răspunse.

— Cine întreabă?

Şovăii.

— Un prieten.

Urmă o pauză, apoi vocea reveni.

— Îmi pare rău. Domnişoara Law nu e acasă.

— Dar vă rog să mă ascultaţi! zisei eu. Apoi mă oprii, căci sunetul tăios care-mi izbi timpanul îmi arătă că la celălalt capăt telefonul fusese închis.

Toată ziua aceea mă simţii apăsat de gânduri triste, neştiind ce să fac. După cină, când sună ora şapte, mă pregăteam să mă refac printr-o şedinţă nocturnă de lucru în laborator, când Katie, îngrijitoarea, care tocmai strânsese masa, bătu la uşa mea.

— Un domn vrea să vă vadă.

— E un pacient?

— O, nu, domnule doctor.

— O rudă?

— Nu am impresia.

Mă uitai perplex la ea; nu eram obişnuit cu vizite la această oră.

— Ei bine... pofteşte-l să intre.

Cred că mintea mi se întunecase în seara aceea. Încremenii văzându-l intrând cu păşi hotărâţi în camera mea pe Daniel Law.

Când uşa se închise în spatele său, el îşi îndreptă către mine privirea lui gravă şi fixă.

— Sper că nu sosesc la o oră nepotrivită, doctore? Dacă nu ai nimic împotrivă, aş dori să stau puţin de vorbă cu dumneata.

— Cum să nu... desigur – mă bâlbâii eu.

La aceste cuvinte, el se înclină şi îşi scoase paltonul negru, pe care-l împături meticulos, punându-l, împreună cu pălăria, pe canapea. Îşi trase pe urmă un scaun lângă mine, se aşeză foarte solemn, îmbrăcat cum era cu cel mai bun rând de haine negre al său, plastron alb scrobit şi un nod mic de cravată, îşi sprijini mâinile pe genunchi şi mă străpunse din nou cu o privire neşovăielnică.

— Doctore – începu el liniştit – nu a fost un pas uşor pentru mine să vin la dumneata în acest chip. Înainte de a-l face, m-am gândit mult. Se opri un moment. Ai văzut-o des pe fiica mea în ultimul timp?

Mă făcui roşu ca racul.

— Cred că da.

— Îmi dai voie să te întreb de ce?

— Ei bine... adevărul e că ţin foarte mult la ea.

— Ah! Nu era nici ironie, nici reprobare în această simplă exclamaţie, ci numai o îngrijorare sumbră şi puţin cam rece. Şi noi ţinem la ea, doctore. Într-adevăr, de când a devenit un copil al Domnului, ea a fost pentru noi ca mielul pentru păstor. Vei înţelege, de aceea, cât de mare a fost decepţia noastră când am aflat astăzi că a căzut la examenul de diplomă. Şi mi-e teamă că principala cauză stă în faptul că, în loc de a lucra, şi-a pierdut vremea cu treburi frivole.

Tăceam.

— Fireşte – urmă el cu un aer iluminat – am toată încrederea în fiica mea. Suntem datori să suferim mâna Domnului, când se lasă grea asupra noastră, iar dânsa va fi sfinţită prin această durere. Sfânta mea soţie şi cu mine ne-am sfătuit cu dânsa. Va încerca din nou, după câteva luni de studiu neîntrerupt. Ceea ce ne preocupă este o problemă mult mai serioasă. Nu ştiu, doctore, cât de departe a mers cunoştinţa dintre dumneavoastră, nu reuşesc să aflu nimic despre aceasta de la fata mea şi sunt îndatorat domnişoarei Dearie pentru puţinele informaţii pe care le am, în orice caz însă cred că vei fi de acord cu mine că, în împrejurările date, ea a mers destul de departe.

— Nu înţeleg – spusei eu în grabă. De ce vă opuneţi la prietenia dintre mine şi fiica dumneavoastră?

Nu-mi răspunse imediat. Cu vârfurile degetelor împreunate, medita adânc.

— Doctore – spuse deodată, cu mai multă fermitate. Sper că fiica mea se va mărita. Va ajunge, nădăjduiesc, într-o zi o soţie fericită. Dar nu va găsi niciodată această fericire decât alături de un om de aceeaşi confesiune cu ea.

Eram încolţit acum, dar fără a-mi pierde cumpătul, mă aruncai înainte.

— Nu sunt de acord cu dumneata – spusei eu. Religia e o treabă personală a fiecăruia. Nu suntem vinovaţi de credinţa în care ne naştem. E perfect posibil ca doi

oameni să fie toleranţi în ce priveşte credinţa celuilalt dintre ei.

El se opuse, scuturând din cap cu un zâmbet rece şi derutant care, dacă avea vreun sens, părea să indice că nimeni nu era mai familiarizat decât dânsul cu căile şi poruncile unui Dumnezeu atotştiutor.

— Ţin seama de tinereţea şi lipsa dumitale de experienţă. Dar nu poate exista decât o singură mărturisire adevărată a credinţei, o singură adunare adevărată a sfinţilor, în această adevărată congregaţie a unşilor Domnului a fost crescută fiica mea. Ea nu se poate amesteca niciodată cu apele Babilonului[65].

Printr-o ciudată antiteză, în timp ce el vorbea, gândurile mele zburară deodată spre apele încântătoare de la Markinch, pe marginea cărora Jean şi cu mine ne plimbaserăm, spre a gusta, sub bolta catifelată şi îngăduitoare a cerului, dulceaţa primului nostru sărut.

Observându-mi amărăciunea şi semnele de împotrivire de pe obraz, el adoptă un ton mai aspru:

— Tinere, îţi doresc tot binele şi nădăjduiesc că într-o zi lumina va pogorî şi asupra dumitale. Dar trebuie să înţelegi, în sfârşit, că fata mea nu e pentru dumneata. În comunitatea noastră e un frate care şi oficiază şi cu care fiica mea este virtual logodită. Mă refer la Malcolm Hodden. L-ai întâlnit în casa mea. În prezent e învăţător, dar aspiră să devină într-o zi predicator al evangheliei şi să ducă torţa luminii printre sălbatici. Prin toate afinităţile minţii şi ale spiritului, el s-a arătat demn să o conducă pe cărările acestei vieţi pământeşti.

Urmă o tăcere. Părea să se aştepte ca să-i răspund. Dar cum rămăsei cufundat în fotoliul meu fără a scoate o vorbă, se sculă, liniştit ca totdeauna, şi îşi puse tacticos paltonul. Când ultimul nasture fu încheiat, el îndreptă către mine o privire care oscila între o mâhnită indulgenţă şi o rece mustrare.

— Sunt bucuros, doctore, că întrevederea noastră a

[65] Nume dat de puritani bisericii catolice. (n.t.)

fost salutară. Trebuie să învăţăm cu toţii să ne supunem Domnului... să ajungem la o adevărată înţelegere a voinţei lui... Plecând de aci, te încredinţez pazei sale.

Apucându-şi pălăria, ieşi pe uşă cu paşi siguri şi cu acel aer de disciplină senină şi inalterabilă.

Rămăsei multă vreme nemişcat. În ciuda vederilor sale rigide şi înguste, eram nevoit să recunosc cinstit că proceda aşa cum îl tăia capul. Dar acest lucru nu mă ajuta. Tonul vorbirii sale, în care fiecare cuvânt voia să pară sfânt şi profetic, ca scos din scriptură, mă rănise adânc. Iar Hodden... ah, iată un hap amar de înghiţit!

Plin de dragoste jignită şi întărâtată, mă gândeam la Jean. Scrâşnii din dinţi cu îndârjire. Cel puţin nu promisesem că n-o voi mai vedea.

CAPITOLUL VII

În această dispoziţie neliniştită şi stânjenită, îmi făcui vizita de seară în pavilioane. După ce dădui infirmierei Peek instrucţiunile, trecui, ca de obicei, în pavilionul de izolare, fără însă a mă putea concentra. Cercetările ştiinţifice cărora mă dedicasem cereau o detaşare deplină de toate complicaţiile vieţii. Acum însă, acest legământ solemn nu mă interesa câtuşi de puţin. O vedeam în faţa ochilor pe Jean, zveltă şi plină de prospeţime, cu ochii ei căprui înceţoşaţi de suflul tinereţii. O iubeam. Trebuia s-o văd.

În după-amiaza următoare, de îndată ce fui liber, alergai spre garaj. Telefonasem de două ori la vila „Siloam”, dar de fiecare dată îmi răspunsese vocea doamnei Law; fără a rosti un cuvânt, pusesem în grabă receptorul pe furcă, ca şi cum ar fi fost de fier înroşit. Acum, în ciuda burniţei, pornii pe motocicletă spre Blairhill.

În spatele vilei „Siloam”, mă apropiai cu emoţie de chioşcul din grădină. Era gol, scaunul neocupat, iar de pe masa rustică lipsea *Practica medicinei* a lui Osler. Mă aşezai nehotărât pe zid, urmărind cum ploaia picura de pe bolta vopsită în verde; apoi, lăsându-mă în jos în partea dinăuntru, ocolii grădina, trecând în faţa casei. Stătui aproape o jumătate de ceas la adăpostul boschetelor, cu privirea aţintită asupra misterioaselor ferestre cu perdele de horbotă. Dar cu toate că o zării de câteva ori pe maică-sa mişcându-se încoace şi încolo în lumina slabă a camerei din faţă, nu avui nici măcar o dată

satisfacţia de a o zări pe Jean.

Pe neaşteptate, auzii zgomot de paşi pe alee. Crezui întâi că era Daniei Law; după o clipă însă, de după colţ apăru figura lui Luke. Ieşii din ascunziş.

— Luke! exclamai eu. Nu ştiam că te-ai întors!

— Da, m-am întors – zise el.

— De ce nu mi-ai dat de veste? Eşti singurul care mă poate ajuta.

— Crezi?

— Da, Luke. Ascultă-mă! Vorbeam cu înfrigurată insistenţă. Trebuie să o văd imediat pe Jean!

— N-ai să faci asta – răspunse el şovăind, uitându-se de la mine spre faţada liniştită a casei. Părând apoi să se hotărască în favoarea mea, adăugă: Nu putem sta de vorbă aci. Hai cu mine pe stradă!

Porni înapoi spre oraş, aruncând din când în când o privire peste umăr, iar când ajunserăm la un colţ mai degrabă deocheat, aproape de piaţă, intră brusc într-un local cu faţada vopsită în culori ţipătoare şi care purta firma: „Barul sportiv din Blairhill”. Ne aşezarăm într-o boxă în fundul acestui local deprimant, care, judecând după desfăşurarea de maşini de joc, era locul de petrecere al tineretului cu dare de mână din Blairhill. Luke comandă două pahare de bere. Apoi se uită îndelung şi în chip echivoc la mine.

— Ai făcut-o, de astă dată! spuse el în cele din urmă. Dacă mă întrebi pe mine... cred că totul s-a sfârşit.

Mă aplecai repede spre el.

— Ce s-a întâmplat?

— Tot ce-am văzut mai rău în viaţa mea. Când mama a aflat de la domnişoara Dearie, vreau să spun despre tine, a luat-o pe Jean deoparte cu multă linişte şi mâhnire, făcând-o să plângă prin toată casa. La întoarcerea tatii, avu loc o lungă consultaţie. Pe urmă, în vreme ce mama se duse să-l aducă pe Malcolm, tata se urcă cu Jean în camera ei şi se închină cu ea timp de aproape o oră. Chiar şi din bucătărie o auzeam hohotind de plâns, ca şi

cum inima ei ar fi stat să se frângă. Când coborâră, se oprise. Era albă ca varul, dar liniştită. Înţelegi? Totul se sfârşise atunci.

— Luke! Ce vrei să spui?

— Cred că au făcut-o să promită că nu te va mai vedea niciodată.

Îmi trebui un minut ca să-i înţeleg pe deplin cuvintele, dar îndată se înrădăcină în mine convingerea nestrămutată că spunea adevărul. Cu toate că în această eră a progresului lucrul era de necrezut, exista în această familie o autoritate care îşi avea originea în acele vremuri ale vechiului testament, când triburile lui Galaad şi Gad îşi urmau destinul prin şesurile Moabului, păzindu-şi turmele şi cirezile, supunându-se celor mai bătrâni şi încrezându-se orbeşte în Dumnezeu.

Daniel Law era un astfel de patriarh. Trăia încă în şi prin Cărţile regilor, Numerii şi Deuteronom. Şi în mijlocul vacarmului erei maşinilor, sunetelor înnebunitoare ale jazului şi sclipirilor seducătoare ale cinematografului, el îşi crescuse copiii în această tradiţie. Aceasta explică cum ani de zile o menţinuse pe fiică-sa pe drumul spinos, ferind-o de viciile dansului, jocului de cărţi şi teatrului, mărginindu-i lectura la *Cuvinte bune* şi *Călătoria pelerinului*, şi cum, prin rugăciuni şi presiuni, storsese acum de la ea, printre lacrimi, promisiunea de a renunţa la nedemnul ei iubit.

Toate acestea îmi fulgerară prin minte pe când şedeam în faţa lui Luke în acea friguroasă berărie populară. Dar, deşi gândurile mele îmi dădeau senzaţia vagă că mă ciocnisem de un zid de piatră, şi deşi faptul că Jean mă jertfise trezea în mine un chinuitor resentiment, nu puteam, pur şi simplu nu puteam să renunţ la ea.

— Luke – spusei cu nervii încordaţi – trebuie să mă ajuţi!

— Da? întrebă el fără multă convingere.

— Trebuie neapărat s-o văd pe soră-ta!

Rostii aceste cuvinte cu oarecare desperare.

Nu-mi răspunse. Ştergându-se pe buze cu mâneca plină de făină, se uită la mine cu un zâmbet trist.

— Poţi s-o faci, ştii bine – urmai eu. Aştept aici până când te întorci acasă şi-i spui Jeanei să iasă ca să se întâlnească cu mine.

Tot tăcut şi cu o expresie de milă, Luke clătină din cap:

— Jean nu e acasă. A plecat.

Mă uitai cu ochi mari la el, înmărmurit, în timp ce dădea încet din cap.

— Se vede că nu-l cunoşti pe tata. A trimis-o aseară la mătuşa noastră Elisabeth din Bethnal Green. Va rămâne acolo patru luni, ca să înveţe până când se va prezenta din nou la examen. Se opri. Şi doamna Russell, asta-i mătuşa noastră, are instrucţiuni să deschidă toate scrisorile ei.

Bethnal Green, o suburbie a Londrei, la distanţă de sute de kilometri – loc inaccesibil pentru infamul de Shannon! Şi corespondenţa interzisă! O, înţeleptul, ingeniosul Daniel! Şedeam acolo, amuţit şi nenorocit, cu privirea în pământ.

După o tăcere prelungită, fui trezit de glasul lui Luke, care, ca să mă consoleze, mă întrebă:

— Mai iei o bere?

Îmi ridicai capul.

— Nu, mulţumesc, Luke. Măcar era bine intenţionat. Mă faci tocmai să-mi aduc aminte. Nu vrei să-ţi restitui motocicleta?

— A, nu-i nicio grabă!

— Ba da, ai desigur nevoie de ea. Îmi dădeam seama că protesta numai din politeţe. E pe stradela din spatele casei voastre. Am întreţinut-o bine. Uite cheia!

Acceptă cheia de contact fără alte proteste; apoi ne ridicarăm şi ieşirăm. Pe stradă, după ce aruncă o privire la deal şi la vale, îmi strânse mâna cu un soi de camaraderie melancolică. Pornii imediat spre gară.

Ploaia se înteţise, umplând rigolele, acoperind de noroi strada îngustă şi dând tuturor lucrurilor un aspect cenuşiu

şi mizer.

O, Doamne, îmi spusei eu, simţind brusc un junghi la inimă, ce caut oare în acest orăşel trist şi părăsit? Aş vrea să fiu în soare, departe de aceste încurcături, de această. Nesiguranţă, de această luptă fără sfârşit. Mi-ar plăcea să plutesc pe o barcă în josul Nilului, sau să mă aflu pe colinele luminoase de la Sorrento, încălzindu-mă la soare deasupra Mării Tireniene. Ba nu, la naiba, aş prefera să fiu în ceaţa şi fumul de la Bethnal Green.

Ştiam însă că nu puteam fi acolo.

CAPITOLUL VIII

După aceasta, totul se prăbuşi deodată peste mine... Voi încerca totuşi să expun lucrurile cu calm, în ordinea lor. Nu vreau să insist asupra stării mele de spirit. Era asemenea vremii: ploaie fără sfârşit şi vânturi puternice de echinocţiu, care smulgeau de pe copaci frunze şi crenguţe ce nu muriseră încă, împrăştiind pe alee un covor îmbibat de apă.

Eram extrem de ocupaţi acum în saloane, mai ales cu cazuri de difterie, căci o epidemie izbucnise în districtul apusean al comitatului Winton. Suferisem eu însumi pe vremuri de această boală, împrejurare care, mărturisesc, îmi inspira simpatie pentru copiii bolnavi ce soseau. Până acum ne puteam lăuda că nu avusesem niciun deces, iar domnişoara Trudgeon se plimba mândră prin tot spitalul, ca şi cum ar fi fost meritul ei personal. Şi poate că şi era. Mă impresiona din ce în ce mai mult şi, în sinea mea, începusem, împotriva voinţei mele, s-o admir pe această veterană conştiincioasă, capabilă şi neobosită, ale cărei calităţi ascunse covârşeau cu mult atributele ei vizibile şi mai puţin atrăgătoare. Aveam însă grijă să nu-i spun acest lucru. În dispoziţia mea sufletească din zilele acelea, eram ursuz şi aspru cu toată lumea.

Atunci, în seara de 3 noiembrie – această dată exactă şi fatală a rămas întipărită cu litere neşterse în memoria mea – mă întorsei cu capul plecat şi cu genunchii moi de la pavilion la locuinţa mea, aruncându-mă într-un fotoliu.

Nu şezusem acolo nici zece minute, când un bâzâit stăruitor îmi izbi auzul. Era telefonul de pe masa mea de

noapte, a cărui sonerie se auzea încet, fiindcă uitasem să mut înapoi comutatorul înainte de a părăsi pavilionul. Trecui în dormitor şi ridicai obosit receptorul.

— Alo!

— Alo! Dumneata eşti, doctore? Îmi pare bine că te găsesc. Cu toată legătura defectuoasă, uşurarea din acel glas se distingea limpede. Aici e Duthie, Alex Duthie! Îţi vorbesc de la Dreem. Doctore... Robert... trebuie să faci ceva pentru mine!

Înainte de a-i putea răspunde, el urmă:

— E vorba de Sim al nostru. E bolnav de o săptămână de difterie şi nu-i merge mai bine. Vreau să-l aduc la spitalul dumitale.

Nu ezitai nicio clipă. Spitalul era plin, iar Alex, care locuia dincolo de limita comitatului, nu avea dreptul la îngrijirile noastre. Nu-l puteam însă refuza cu niciun chip.

— E în regulă. Cere un certificat medicului dumitale şi voi trimite mâine dimineaţă ambulanţa, în prima cursă.

— Nu, nu! răspunse el grăbit. Băiatul e în stare gravă, Robert. Avem o maşină la poartă şi l-am învelit de sus până jos în pături. Vreau să ţi-l aduc acum.

Nu eram sigur dacă era corect să fac atât de repede această internare nereglementară. Totuşi, datorită stimei adânci pe care o aveam pentru Alex, trebuia să-mi asum acest risc.

— Porneşte atunci! Te aştept cam peste o oră. Ai grijă să nu-i fie frig pe drum!

— O să am. Şi-ţi mulţumesc, băiete... îţi mulţumesc!

Aşezai receptorul la loc şi mă îndreptai pe coridor, spre camera infirmiere-şefe. Acolo însă luminile erau stinse, astfel că fui nevoit să apăs pe butonul soneriei de noapte, care o chema pe sora Peek. Când sosi, îi dădui, pe un ton sec, instrucţiuni să pregătească un pat în camera de lângă salonul B, o mică anexă rezervată de obicei pentru pacienţi particulari şi care acum era singurul spaţiu rămas neocupat. După aceea, rămăsei în aşteptare.

Veghea mea nu fu lungă. Puţin înainte de miezul nopţii,

o maşină închisă, închiriată, trase la intrarea principală şi, când împinsei uşa împotriva vântului şi a rafalelor de ploaie, Alex intră purtându-şi în braţe băiatul, complet învelit în cuverturi. Îl condusei în camera de primire. Era alb şi tras la faţă.

După ce depuse copilul pe canapea, unde sora Peek începu să-l pregătească pentru examinare, Alex se şterse pe frunte cu dosul palmei şi stătu liniştit deoparte, îndreptând spre mine o privire întrebătoare şi plină de spaimă.

— Nu te frământa atâta. Când s-a îmbolnăvit Sim?

— La începutul săptămânii.

— Şi i s-au făcut injecţiile de antitoxina?

— Două. Dar n-au avut mare efect. Duthie începu să vorbească mai repede: Infecţia e în fundul gâtului. Când am văzut că din minut în minut îi merge mai rău, nu mi-a rămas decât să-l aduc aici. Avem încredere în dumneata, Rob. Uită-te la el, te implor!

— Bine. Dar nu te agita.

Mă întorsei spre canapea şi îndată expresia liniştitoare pe care o luasem, de dragul lui Duthie, îmi pieri din obraz. De fapt, când îmi aruncai privirea asupra palidului copil, care, cu ochii închişi şi mâinile crispate, se lupta pentru fiecare răsuflare, simţii în piept o înţepătură dureroasă. Continuai să-l examinez în tăcere. Temperatura era de 39,9°, pulsul atât de slab, încât abia se simţea. Nu încercai să număr respiraţiile. O membrană falsă, groasă şi galbenă, acoperea amigdalele şi se întindea cu perfidie până în faringe. Copilul era evident la capătul puterilor, aproape muribund.

Mă uitai la Duthie, care, stând tăcut lângă mine, încerca cu şi mai mare îngrijorare să-mi citească în privire. Deşi cuprins de milă, simţeam o furie sălbatică împotriva lui din cauza situaţiei grele în care mă pusese.

— N-ar fi trebuit să-l scoţi din casă pentru nimic în lume! E într-o stare desperată.

Înghiţi un nod.

— Dar ce e cu el?

— Difterie laringeană. Membrana blochează traheea... împiedicându-l de a respira.

— Nu se poate face nimic?

— Traheotomie... şi anume imediat. Dar n-o putem face aici. N-avem sală de operaţii şi nici echipamentul necesar, Trebuia dus de mult la unul din marile spitale de boli infecţioase din oraş. Mă îndreptai spre telefon. Am să sun la spitalul Alexandra şi voi aranja ca să fie primit imediat acolo.

Începusem să formez numărul serviciului de urgenţă, când, deodată, copilul începu să scoată un şuierat subţire, desperat, care răsuna în toată camera.

Alex mă trase de mânecă.

— N-o să putem ajunge cu el la alt spital. A fost destul de greu să-l aduc până aici. Fă singur ceea ce trebuie!

— Nu pot! E o treabă de specialist.

— Haide, fă-o, fă-o!

Impresionat de cuvintele lui, mă uitai la el speriat şi dezorientat ca un netot. După cum am explicat în alt loc, aveam o foarte slabă experienţă în practica medicinii şi nu încercasem niciodată în viaţa mea o operaţie serioasă. Menţinându-mă pe înălţimile luminoase ale cercetărilor ştiinţifice, îmi dădusem totdeauna aerul de a dispreţui pe practicienii aferaţi, care la nevoie abordează orice problemă. Aici însă, înspăimântătoarea urgenţă a cazului nu putea fi tăgăduită. Era într-adevăr o chestiune de minute – căci acum îmi dădeam seama că dacă m-aş sustrage răspunderii sub pretextul de a transfera cazul la spitalul Alexandra, copilul n-ar ajunge viu acolo. Conştient de nepriceperea mea iremediabilă, îmi înnăbuşii un geamăt.

— Scoală pe infirmiera-şefă! îi spusei surorii Peek. Şi du imediat pacientul în camera de rezervă!

Şase minute după aceea, ne aflam şi noi acolo – domnişoara Trudgeon, sora Peek şi cu mine – adunaţi în jurul mesei simple pe care, într-o cămaşă de noapte

curată a spitalului, era întins trupul fără cunoştinţă al copilului, care abia mai răsufla. Afară de această respiraţie convulsivă, domnea o tăcere mormântală în mica încăpere în care ne înghesuiam. Îmi suflecasem mânecile, mă spălasem în grabă pe mâini cu acid fenic, iar acum eram atât de cuprins de teamă, încât mă uitam instinctiv la infirmiera-şefă, căutând în chip aproape de necrezut sprijin la dânsa.

Era de un calm admirabil, impersonală, pricepută, şi deşi abia se trezise din somn şi îşi pusese în mare grabă uniforma, avea o ţinută corectă. Chiar şi boneta ei scrobită era bine potrivită, astfel că niciun fir de păr nu părea deplasat de la locul lui. Cu tot conflictul dintre noi, nu putui înnăbuşi în mine un sentiment de admiraţie şi de invidie. Îşi cunoştea meseria de-a fir-a-păr, iar curajul ei era minunat.

— Nu vrei să-i administrezi un anestezic? mă întrebă ea cu jumătate glas.

Scuturai din cap. Starea respiraţiei n-ar fi permis o anestezie. În orice caz, copilul era în stare cu mult prea gravă.

— Foarte bine atunci – spuse domnişoara Trudgeon cu voie bună. Îi voi ţine capul şi braţele. Dumneata îi imobilizezi picioarele, soră Peek.

Pe când vorbea, îmi întinse un bisturiu de pe bucată de tifon alb din laviţa smălţuită, de instrumente, postându-se cu hotărâre la capătul mesei şi ţinând ferm braţele lui Sim. Infirmiera de noapte îl apucă molatic de glezne.

Cu toate că ezitarea mea nu ţinu, desigur, decât o clipă, avui impresia că stăteam acolo de o veşnicie cu bisturiul în mâna mea nedibace şi nesigură.

— Suntem gata cu toţii, doctore – îmi aminti infirmiera-şefă, şi, mă puteţi crede sau nu, vocea ei avea din nou un ton de fermă încurajare.

Respirai adânc, îmi încleştai dinţii şi, ţinând pielea întinsă, făcui o incizie în beregata copilului. Sângele ţâşni gros şi închis, acoperind rana. Tamponam tot mereu şi

tăiam mai adânc. Sim era fără cunoştinţă şi sunt sigur că nu simţea nimic; totuşi, la orice atingere se zvârcolea şi se sucea pe masă într-un fel de teamă neputincioasă. În acelaşi timp îl apuca intermitent acel teribil efort de a respira, care-i agita tot corpul, ca un peşte ce se luptă pentru aer pe o placă de piatră. Aceste mişcări subite şi incontrolabile îmi sporeau greutăţile. Încercai să introduc un retractor în deschizătură. El intră în rană, dar imediat după aceea căzu afară, lovindu-se cu zgomot de pardoseală. Acum sângele curgea mai gros, nu sub forma unei ţâşniri roşii şi fluide, pe care să o pot stăpâni, ci ca o scurgere înceată şi densă ce îneca totul. Nu mai puteam folosi bisturiul. Ajunsesem prea aproape de vasele groase de la ceafă. O mişcare greşită şi puteam tăia vena jugulară. Încercai cu degetul mare să despart ţesuturile, încurcându-mă printre ele şi căutând cu desperare traheea. Dacă nu dădeam repede de ea, Sim era pierdut. Era aproape negru în obraz acum. Eforturile lui de a înghiţi aer, care îi trăgeau înăuntru toate coastele şi sternul, făcând pieptul lui mic şi slab să apară scobit, erau mai spasmodice, dar mai rare şi mai slabe. Erau intervale lungi când nu răsufla de loc. Corpul lui începea să fie rece şi umed la pipăit.

Fruntea mi-era îmbrobonită de sudoare şi mă simţeam atât de rău, încât mă temeam că am să leşin. Nu izbuteam să găsesc traheea. Pur şi simplu nu o găseam, iar copilul era aproape mort. O, Doamne... ajută-mă să găsesc această trahee!

— Domnule doctor, nu mai simt pulsul – spuse cu glas tremurat şi pe un ton de mustrare sora Peek, care din timp în timp îl pipăise pe băiat la încheietura mâinii.

La capătul mesei însă, infirmiera-şefă tot nu scotea nicio vorbă.

Nu ştiu ce mă apucă, dar luai bisturiul şi, cu curajul pe care ţi-l dă deznădejdea, tăiai adânc. Deodată, ca printr-o minune, ieşi la iveală în rană – subţire, alb şi lucios ca o trestie argintie – obiectul căutării mele stângace şi

frenetice. Un sughiţ convulsiv îmi ieşi din piept şi, scuturându-mi năduşeala de pe frunte, despicai traheea expusă, în aceeaşi clipă se produse o irupere şuierătoare de aer preaspăt, un curent binecuvântat care umplu aceşti plămâni sufocaţi. O dată, de două ori, pieptul flămânzit de aer inspiră adânc cât putea cuprinde. Apoi din nou şi din nou, într-un fel de extaz al uşurării. Pe urmă, mai întâi încet, dar cu o putere ce sporea, copilul muribund începu să respire regulat. Culoarea neagră a pielei îi dispăru, buzele învineţite revenirăm treptat la roşeaţa lor, băiatul încetă de a se mai zbate.

Cu degete tremurătoare, introdusei repede tubul dublu de traheotemie, suturai câteva puncte mici ce sângerau, cusui rana şi o bandajai astfel ca orificiul îngust de metal al tubului să iasă în afară. Genunchii îmi tremurau, inima îmi bătea nebuneşte şi ceea ce era mai rău în agitaţia mea e că trebuia s-o ascund. Transpirat, cu părul vâlvoi şi cu degetele pline de sânge, privii istovit cum infirmiera-şefă îl instala cu pricepere pe Sim în patul de rezervă, punând în jurul lui sticle cu apă fierbinte şi potrivindu-i pernele sub cap.

— Aşa – observă în sfârşit domnişoara Trudgeon. Cred că o să-i fie bine. Îţi încredinţez acest caz, soră, şi te ocupi de el în mod special toată noaptea.

Când se întoarse să iasă, îmi aruncă o privire fugară, în care nu era nici aprobare, nici dezaprobare, ci care părea să spună: totul a fost pe muchie de cuţit, dar ai avut mai mult noroc decât meriţi. Pentru prima dată ne înţeleserăm unul pe altul.

Chiar şi după ce infirmiera-şefă ieşise, mă decisei cu greu să plec. Sora Peek trăsese un scaun lângă patul copilului, pe care pusese o tăviţă cu tampoane de vată spre a şterge mucusul care uneori se aduna la gura tubului. Rămăsei în spatele ei, observând băiatul care se odihnea acum, cu o culoare normală în obraz. Din pură epuizare, începuse să dormiteze; deodată însă deschise scurt ochii şi, printr-o ciudată întâmplare, privirea lui se

întâlni cu a mea. O clipă zâmbi, sau cel puţin umbra palidă a unui zâmbet îi mişcă uşor buzele. După aceea, pleoapele îi căzură peste ochi şi adormi.

Nimic nu ar fi putut să mă mişte atât de adânc ca acest zâmbet tremurător de copil. Nu-mi puteam dori vreo răsplată mai mare.

— Plec acum, soră – spusei eu pe un ton sobru. Ştii ce ai de făcut!

— O, desigur, domnule doctor!

Abia când ieşii, îmi adusei aminte de Alex Duthie, care mă aştepta în camera de primire. La gândul că pot să pun capăt nesiguranţei sale, iuţii pasul sub bolta înstelată. Da, era acolo, aşezat ţeapăn pe un scaun tare, cu faţa spre uşă şi ţinând în mână pipa lui goală şi rece, ca şi cum nu s-ar fi mişcat de când îl părăsisem. Când intrai, atitudinea lui deveni şi mai rigidă, apoi se sculă în picioare, îndreptând spre mine o privire în care ardea întrebarea pe care nu era în stare s-o rostească.

— Îi merge bine acum.

Faţa lui era atât de încordată, încât nu putu s-o destindă imediat. Îi puteam vedea sub piele tendoanele întinse ale muşchilor obrazului. Pe urmă, deodată, gura începu să-i tremure. Spuse, în cele din urmă, cu jumătate glas:

— L-ai operat?

Îi făcui semn că da.

— Acum poate respira. De fapt a adormit. Când va scăpa de difterie, peste vreo zece zile, îi vom scoate tubul şi rana se va vindeca. Abia dacă o să-i rămână o cicatrice.

Duthie făcu un pas înainte şi, apucându-mă de mână, o strânse cu atâta recunoştinţă, cu atâta căldură şi simţire, încât mă făcu să tresar de durere.

— N-o să uit niciodată ce-ai făcut pentru noi în noaptea asta! Niciodată, niciodată! Ţi-am spus că soţia mea şi cu mine avem încredere în dumneata. Dădu drumul, milos, degetelor mele zdrobite. Pot să-i telefonez? Aşteaptă la locuinţa administratorului fermei.

O clipă după aceea se afla în hol, transmiţând în chip nedesluşit buna veste. După ce termină, ieşii împreună eu el până la maşina închiriată, lângă care şoferul, dat uitării, se plimba încoace şi încolo, cu şapca trasă peste urechi.

— Totul e în regulă, Joe! strigă Duthie pe un ton exaltat. Băiatul a scăpat de primejdie!

În recunoştinţa lui, bietul om scoase capul pe geamul maşinii, spunându-mi, cu o voce plină de simţire:

— Vin mâine din nou, băiete, aducând-o şi pe nevastă-mea. Încă o dată... din adâncul inimii... îţi mulţumesc!

După ce maşina plecă, hoinării prin noaptea rece şi vântoasă. Pe urmă, auzind ceasul din vestibul bătând ora unu, mă îndreptai, cam ameţit, spre camera mea de culcare. Eram atât de zăpăcit, încât nu voiam să mă gândesc la nimic. Printre decepţiile şi îndoielile mele, simţeam totuşi o linişte ciudată în inimă. Adormii îndată, gândindu-mă doar la zâmbetul lui Sim.

CAPITOLUL IX

Trebuie să fi dormit aproape patru ceasuri când fui trezit din nou de cineva care mă scutura insistent de braţ. Deschisei ochii şi văzui lumina aprinsă şi pe sora Peek stând lângă patul meu. Cu faţa înspăimântată, îmi striga isteric în ureche:

— Veniţi imediat... imediat!

Mă smulse aproape din aşternut şi, în timp ce mă căzneam să-mi pun paltonul şi papucii, îmi dădui seama, cu toate că eram încă pe jumătate adormit, că numai o catastrofă putuse împinge această fiinţă fricoasă să dea năvală în camera mea în acest chip şi la această oră. Într-adevăr, părea ca ieşită din minţi şi când porni, aproape alergând, spre salonul B, ea repeta neîncetat, ca o lecţie învăţată pe dinafară, ţinându-se de mine:

— Nu e vina mea! Nu e vina mea! În rezerva slab luminată şi caldă, Sim stătea întins pe spate şi sprijinit pe perne, liniştit, aşa cum îl lăsasem. Părea însă de o imobilitate nefirească, iar când dădui brusc la o parte abajurul de pe lampa de noapte şi mă uitai mai de aproape, observai tresărind că orificiul lucios lipsea din bandaj: tubul nu mai era în gâtul băiatului. În grabă apucai o pensă şi curăţai dopul de mucus de pe rană, apoi apucând copilul de ambele braţe, începui să-i aplic mişcări de respiraţie artificială.

Mă muncii cu Sim ca un nebun timp de peste o oră. Dar încă înainte de sosirea mea, el murise, murise de-a binelea. Mă oprii, încheiai nasturii cămăşii de noapte mototolite, îndreptai acest trup mărunt, care se luptase atât de greu şi suferise atât de mult, şi-i culcai capul la

loc pe pernă.

Deodată, pe când netezeam aşternutul, descoperii într-o cută a cearşafului tubul de traheotomie, complet astupat şi mânjit de falsa membrană. Mă uitai înmărmurit la el, întorcându-mă apoi spre sora Peek, care în tot acest timp rămăsese cu spatele rezemat de uşă.

— E blocat – spusei eu pe un ton mirat. Trebuie să-l fi aruncat afară tuşind.

Înţelesei atunci totul şi înainte chiar de a putea s-o acuz, expresia feţei ei îmi arătă că bănuiala mea era întemeiată. Un alt gând îmi fulgeră prin minte. Trecând încet pe lângă ea, intrai în săliţa de lângă salon. Da, acolo pe masă – pe aceeaşi masă de serviciu pe care se dăduse bătălia pentru viaţa lui Sim – se afla un ceainic, o farfurie de sandvişuri cu sardele şi o ceaşcă de ceai rece, pe jumătate golită. O mică gustare ispititoare.

Frângându-şi mâinile, sora Peek, care mă urmase, izbucni:

— O, domnule doctor, n-aş fi crezut niciodată... Dormea atât de liniştit... L-am lăsat singur numai un minut.

Nu mai puteam răbda. Simţeam că mi se rupe inima. Părăsii săliţa, trecui prin salon şi ieşii în curte. Afară, puţinele stele păleau, iar la răsărit primele licăriri ale zorilor goniseră întunecimea cerului. Lovindu-mă cu pumnii în cap, ajunsei în camera mea, unde mă aruncai într-un fotoliu lângă masă. Nu mă durea faptul că micul meu succes era distrus. Ceea ce mă ardea în piept şi-mi sângera inima, otrăvindu-mi toată fiinţa, era absurda transformare a victoriei în înfrângere, egoista şi criminala risipire a unei vieţi. Plin de stupoare, mă lăsai pradă desperării.

Stătui probabil multă vreme nemişcat, căci atunci când Katie intră la ora nouă spre a pune masa pentru micul dejun, şedeam tot acolo în palton şi pijama. Neputând suporta privirile ei îngrijorate, trecui prin odaia mea de culcare în baie, mă răsei orbeşte şi mă îmbrăcai. Când mă întorsei, mă aştepta un mic dejun deosebit de bun: pâine

prăjită, cafea, ouă cu şuncă, sub un capac de metal. Dar cu toate că aveam nevoie de hrană, nu fui în stare să mănânc nimic; stomacul meu se revolta chiar faţă de câteva înghiţituri de cafea. Mă apropiai de fereastră, uitându-mă afară. Era o dimineaţă rece şi ceţoasă, prevestitoare a umezelii sumbre de iarnă.

O bătaie în uşă. Când mă întorsei cu faţa într-acolo, domnişoara Trudgeon intră în cameră, calmă ca de obicei, dar cu semne de oboseală în ochi. Atitudinea ei era prietenoasă. Străbătu camera până la cămin, unde câteva lemnişoare verzi fâsâiau, scoţând mici vârtejuri de fum umed.

Începu să vorbească pe un ton serios şi măsurat:

— Sora Peek a venit să mă vadă. E foarte deprimată.

— Nu mă mir – spusei eu cu amărăciune.

— Îmi dau seama, doctore, ce se petrece în sufletul dumitale. Mai ales după toate eforturile pe care le-ai făcut, întreaga afacere e profund regretabilă. Făcu o pauză. În ce mă priveşte, o regret adânc, căci nimănui nu-i stau mai aproape de inimă interesele acestui spital. Dar asemenea accidente se întâmplă, doctore, chiar şi în instituţiile cele mai bine organizate. Şi o lungă experienţă m-a învăţat că în privinţa lor nu e decât un singur lucru de făcut.

Nu mă putui împiedica să întreb:

— Şi care anume e acest lucru?

— A le trece cu vederea.

Mi se curmă respiraţia.

— Cele întâmplate nu se pot trece cu vederea. Nu a fost un accident. A fost un caz de neglijenţă gravă, care trebuie pedepsit.

— Presupune că vom face ceea ce sugerezi. Ce se va întâmplă? Sora Peek va fi concediată, se va stârni vâlvă şi scandal, numele spitalului va fi compromis şi nimeni nu va avea vreun avantaj de pe urma acestui lucru.

— Trebuie să plece! răspunsei eu neclintit. E o infirmieră slabă şi din cauza ei copilul acesta şi-a pierdut

viaţa.

Domnişoara Trudgeon făcu un gest liniştitor.

— Îţi înţeleg punctul de vedere, doctore, şi îl apreciez. Dar... în acest spital... sunt alte consideraţii cu caracter practic, care nu trebuie pierdute din vedere.

— Nu o putem lăsa să rămână aci, ca să repete acest lucru.

— N-o să-l repete – spuse repede domnişoara Trudgeon. A primit o lecţie pe care n-o va uita toată viaţa! Îţi garantez acest lucru. Te pot asigura, doctore, că sora Peek are multe însuşiri bune şi cred că ar fi în fond neînţelept, nu vreau să spun nedrept, să i se distrugă cariera, căci acesta ar fi rezultatul, din cauza unui singur incident.

Mă uitai atent la ea, amintindu-mi cum se abătea în general de la felul ei de a fi, tratând-o pe infirmiera de noapte ca pe favorita ei. Mă întrebam dacă o vagă idee de privilegiu nu era legată de persoana lui Effie Peek. Eram pe punctul de a-i răspunde, când auzii o bătaie discretă în uşă. Katie apăru din nou în prag.

— Domnul şi doamna Duthie vă aşteaptă în camera de primire, domnule doctor.

Un fior involuntar îmi trecu prin tot corpul. Răspunsul ce mă pregăteam să-l dau infirmierei-şefe îmi îngheţă pe buze. Mă uitai o clipă în jos cu ochi trişti; pe urmă, adunându-mi puterile, mă îndreptai spre uşă.

Când ajunsei lângă uşă, domnişoara Trudgeon se apropie de mine şi mă îndemnă, cu un accent de vădită sinceritate:

— Fii precaut, doctore! În propriul dumitale interes... şi în al meu.

Vederea mi-era atât de tulbure şi nesigură, încât coridorul mi se păru plin de ceaţă; când însă ajunsei poticnindu-mă în camera de primire, văzui destul de limpede că Duthie şi soţia sa zâmbeau, neputându-şi parcă stăpâni adânca şi intima lor fericire. La intrarea mea, Alex se sculă în picioare cu faţa radioasă şi mă

apucă de mână.

— Sper că nu te deranjăm prea devreme, flăcăule! Dar nu era chip să ne mai amânăm plecarea azi de dimineaţă. Ne venea să cântăm pe drum până aici.

— Adevărat, doctore! Alice Duthie se ridicase şi stătea lângă bărbatul ei. Faţa ei simplă şi roasă de griji strălucea de fericire. Şi datorăm toate astea priceperii şi deşteptăciunii dumitale!

Căutai să mă sprijin de masă. Genunchii mi se muiau, aveam senzaţia că mi-e plin de câlţi capul şi, ceea ce era mai grav, simţeam ca dintr-o clipă într-alta aveam să mă prăbuşesc plângând.

— Hei, băiete! exclamă Alex. Eşti la capătul puterilor. Dar nu-i de mirare, după ce ţi-ai pierdut noaptea pentru noi. Dar n-o să te plictisim prea mult. Vrem numai să intrăm şi să-l vedem un moment pe Sim.

— Staţi... – bâiguii eu cu glas slab şi frânt.

Se uitară la mine întâi miraţi, apoi cuprinşi de grijă şi, în sfârşit, cu vie nelinişte.

— Ce s-a întâmplat? făcu Alex cu o voce alterată. Pe urmă, după o pauză, adăugă parcă silit: Îi e rău din nou băiatului?

Dădui orbeşte din cap.

— Mult mai rău? Pentru Dumnezeu, omule, nu sta aşa! Spune-ne, cum îi merge?

Nu eram în stare să mă uit la Alice; vederea feţei lui Alex, din care lumina pierise, dându-i un aspect cenuşiu şi demn de milă, era tot ce puteam îndura.

— Doamne sfinte! spuse el cu glas stins. Ce să fie asta?

Urmă o lungă tăcere, nu-mi dau seama cât de lungă. Timpul înceta de a avea vreun înţeles, totul era confuz şi gol. Puteam însă vedea că Alice plângea şi că Duthie o sprijinea cu braţul. Când vorbi, într-un târziu, glasul lui era rece şi aspru:

— Putem merge să-l vedem?

— Da – murmurai eu. Vreţi să vă însoţesc?

— Dacă ne dai voie, o să ne ducem singuri.

În drum spre uşă, se întoarse către mine ca spre un străin.

— Vestea asta ne-ar fi fost mai uşoară dacă nu m-ai fi făcut să cred astă-noapte că mi-ai salvat băiatul. Nu vreau să te mai văd niciodată!

Mă întorsei în camera mea, plimbându-mă prin ea fără rost, ridicând câte un lucru şi aşezându-l din nou la loc.

Apoi, când mă uitai pe fereastră, îi văzui pe Alex şi pe doamna Duthie apărând de după colţul clădirii şi coborând încet pe alee. Mergea aplecat, parcă zdrobit. Braţul său era tot petrecut după umărul soţiei sale, ţinând-o strâns şi sprijinind-o pe când înainta nesigură, cu privirea împăienjenită de lacrimi.

Atunci totul se răsculă în mine. Mă întorsei brusc şi străbătui coridorul până la camera de odihnă a infirmierelor. După cum ghicisem, sora Peek era singură acolo. Şedea într-un fotoliu confortabil, în faţa unui foc bine încins; ochii îi erau înroşiţi, dar expresia ei părea oarecum uşurată, ca şi cum, după „un plâns bun”, ar fi simţit acum că partea cea mai rea trecuse. Îşi terminase tocmai dejunul, această masă timpurie, pe care o lua înainte de a se retrage, şi pe farfuria ei desluşii două oase de cotlete bine curăţate de carne.

Un spasm de turbare, de furie sălbatică şi dementă mă sugrumă.

— Netrebnico, nesimţito, ticăloasă, târâtură ce eşti! Cum poţi sta aici, îndopându-te şi încălzindu-te, după isprava ce-ai făcut-o? Nu-ţi dai seama că din cauza neglijenţei şi egoismului dumitale bietul copil şi-a pierdut viaţa? E vina dumitale, afurisita dumitale vină că zace acum mort aici!

Expresia feţei mele trebuie să o fi speriat. Se strecură de pe scaun, retrăgându-se în colţul camerei. O urmai până acolo, apucând-o de umeri şi scuturând-o până când clănţăni din dinţi.

— Infirmieră eşti dumneata? Ar fi de râs, dacă nu mi-ar veni să plâng. Dacă mai rămâi aici, am să te învăţ eu

minte! Ai merita să fii spânzurată pentru ce-ai făcut! Gândeşte-te la asta, când ţi-o mai veni pofta să o ştergi de lângă bolnav ca să bei un ceai.

Nu încercă să-mi răspundă. Stând acolo ghemuită, pleoştită şi zguduită, ochii ei verzi scânteiară furioşi spre mine.

Mă întorsei şi ieşii. Deşi nu regretam, aveam senzaţia penibilă că izbucnirea mea fusese greşită şi stupidă. Dar abia mai târziu aveam să-mi dau seama într-adevăr cât de stupidă fusese.

CAPITOLUL X

Trecuseră trei săptămâni, când, în timp ce ne beam cafeaua după dejun, domnişoara Trudgeon scoase, cu un aer prietenos, o scrisoare. Noaptea aceea a traheotomiei marcase sfârşitul conflictului nostru. Ea nu mă mai irita şi eram gata să contez pe cinstea şi corectitudinea ei. Într-adevăr, aveam aproape impresia că, împotriva voinţei ei, începuse să prindă simpatie pentru mine.

— Astăzi, după-amiază, vom avea vizita anuală a comitetului de conducere.

Examinai comunicarea scrisă la maşină, pe care mi-o întinse.

— Cred că trebuie să-mi pun un guler curat în cinstea acestui eveniment.

— Te-aş sfătui s-o faci – spuse ea clipind din ochii ei mici. Nu sunt decât trei membri… Masters, Hone şi Gloag. Dar sunt foarte exigenţi şi meticuloşi. Anul ăsta vin mai devreme decât de obicei.

— Care e procedura?

— Le dăm de mâncare, asta reprezintă jumătate din bătălie, apoi facem cu ei turul spitalului. Se uită la mine strâmbând din nas. Nu trebuie să-ţi faci griji. Eu sunt aceea care va fi frecată.

Nu acordai multă atenţie vizitei anunţate. Eram încă deprimat şi sub influenţa unei reacţii dureroase – şi nu începusem decât de curând să reiau firul cercetărilor mele. Nu primisem nicio veste de la Jean şi două scrisori pe care i le trimisesem se înapoiaseră cu adresa mea scrisă de o mână străină. În tot timpul după-amiezii simţii

vag o atmosferă de pregătire în spital. Se măturau şi se frecau coridoarele, se dădea un ultim luciu pardoselilor şi pereţilor, care şi aşa erau imaculaţi. În camera mea, o garnitură de sticle cu băuturi alcoolice fu aşezată pe bufet, în timp ce masa fu lungită cu scânduri suplimentare, decorată apoi cu un vas mare cu flori şi pusă pentru un ospăţ copios.

La patru şi jumătate, un automobil închis trase la uşa din faţă, iar după câteva minute de conversaţie şi râsete în hol, infirmiera-şefă, toată numai zâmbete şi îmbrăcată cu cea mai bună uniformă a ei, îşi făcu apariţia introducând în cameră pe membrii comitetului.

— Doctorul Shannon… domnul Ben Masters… domnul Hone… şi domnul Gloag.

Mă prezentă cu o sclipire plină de cordialitate în ochi şi aproape cu timiditate, ca şi cum n-am fi fost niciodată decât cei mai buni prieteni şi am fi trăit totdeauna în cea mai deplină armonie. Apoi se apucă imediat să toarne pentru noii sosiţi pahare mari de whisky, pe care le acceptară cu un aer demn, ca un lucru ce li se cuvenea.

Conducătorul grupului, domnul Masters, era un bărbat înalt şi uscăţiv, de vreo cincizeci de ani, cu înfăţişare grosolană, trăsături aspre, faţa bronzată, ochi adânciţi în orbite şi glasul zgomotos şi tăios al unui om obişnuit să-şi strige poruncile în aer liber. Îmi făcu impresia unui şef de echipă şi era de fapt, după cum descoperii mai târziu, antreprenor de construcţii şi lucrări publice în oraşul Prenton, din apropiere. Pe când îşi bea paharul de whisky, ascultând fără comentarii şuvoiul de banalităţi al infirmierei-şefe, simţii cum se uita la mine pe deasupra ochelarilor cu un aer meditativ.

Între timp fusesem acaparat de al doilea membru al comitetului, domnul Hone, un personaj rotunjor, cochet, cu mustăţile date cu ceară şi purtând un costum albastru strâns pe corp, şi ghetre. Părea meticulos şi vorbăreţ, dar purtarea sa, deşi cam negustorească, nu era neplăcută.

— Ştii, doctore – mi se destăinui el – nimic nu se

potriveşte mai bine unui bărbat decât să-şi servească semenii ca membru în comitetul unui spital. Îţi ia timp, vezi bine, şi timpul înseamnă bani în ziua de azi, mai ales dacă ai propriile tale afaceri, mă ocup de comerţul de stofe şi de tapiţerie, dar uită-te la binele pe care-l faci... Mulţumesc, soră-şefă, nu vă refuz. Fiecare muncă îşi merită răsplata. Foarte bun whisky-ul acesta. Mă întreb cât ne costă... Şi unde mai pui avantajele, doctore... Nu-ţi închipui câte lucruri am învăţat despre medicină. Nu mai departe decât zilele trecute, soţia mea mi-a arătat o erupţie la mezinul nostru, o minune de copil, deşi nu mie mi-ar reveni s-o spun, iar când i-am răspuns să nu-şi facă griji, erupţia venea numai din sânge, mă înţelegi? ea mi-a zis: „O, Albert, trebuie să te complimentez, chiar dacă eşti bărbatul meu, căci cunoşti toate felurile de friguri şi te pricepi tot aşa de bine ca şi un doctor!” Am să-ţi las acest carton. Şi scoţând din buzunarul hainei o carte de vizită comercială, mi-o puse discret în mână. După cum poţi vedea, mă ocup pe de lături şi cu pompele funebre. În cazul că rubedeniile nemângâiate ale pacienţilor dumitale mai cu stare ar avea nevoie de serviciile mele, e bine să-mi ştii adresa. Facem totul în chip foarte demn, doctore, şi cu preţuri rezonabile.

Până atunci, domnul Gloag, ultimul membru al comitetului, un om mărunţel, între două vârste, cu ochi pătrunzători, rămăsese mut; cu toate acestea, îşi ridica mereu capul către cei ce vorbeau, hotărât parcă să nu scape nimic, iar din când în când, spre a manifesta că era de acord cu colegii săi, scotea câte o exclamaţie pe jumătate aprobatoare.

— Ei bine, domnilor – observă domnişoara Trudgeon pe tonul ei cel mai suav – sper că nu v-aţi lăsat acasă pofta de mâncare. Vă rog deci să luaţi loc.

Oaspeţii noştri nu şovăiră mult să accepte invitaţia. Veniseră, fără îndoială, pregătiţi să se înfrupte din această masă gratuită anuală şi, cu toate că domnul Masters, care şedea în capul mesei, debita din când în

când câte o glumă grosolană, nu se auzi aproape tot timpul ospăţului nimic altceva decât clinchetul cuţitelor şi furculiţelor şi zgomotul neîncetat al fălcilor care mestecau.

În cele din urmă, cu toate îmbierile domnişoarei Trudgeon, eforturile comitetului slăbiră şi apoi încetară. După o pauză, domnul Masters îşi împinse scaunul înapoi şi se ridică în picioare, scuturându-şi firimiturile de pe haină cu un aer competent.

— Acum, soră-şefă, dacă sunteţi de acord, am vrea să vizităm spitalul cu dumneavoastră. Şi cu doctorul.

Aerul său oficial dădu tonul general când comitetul îşi începu turul de inspecţie şi, judecând după expresia încordată a infirmierei-şefe şi uşoara roşeaţă din obrazul ei, îmi dădui seama curând că această inspecţie era pentru ea o încercare mai grea decât fusese gata să recunoască faţă de mine.

În clădirea administraţiei, membrii comitetului inspectară sistematic oficiul, spălătoria şi bucătăria, unde mai ales domnul Gloag dădu dovadă de un talent remarcabil de a scotoci prin dulapuri, de a-şi băga nasul în colţurile mai întunecoase, de a ridica capacele de pe oale şi cratiţe şi de a gusta mâncarea de seară a personalului.

După aceea, grupul nostru trecu la saloanele bolnavilor. Abordând astfel sarcina lor principală, membrii comitetului începură să înainteze încet şi cu o solemnitate aproape regală. Hotărât să nu scape din vedere nimic, Gloag se ducea în toate părţile, uitându-se chiar sub paturi în eforturile sale de a descoperi vreo urmă ilicită de praf. Odată îl pierdurăm în closetul salonului B, dar reapăru cu o expresie de om înfrânt, căci găsise totul în stare perfectă. Masters era tot atât de meticulos, interogând pe pacienţi, întrebându-l pe fiecare, cu şoapte răguşite, care se auzeau în tot salonul, dacă avea vreun motiv de a se plânge. Între timp, Hone îşi luase sarcina de a descoase pe membrii personalului şi mai ales pe

infirmierele mai tinere, interesându-se cu onctuoasă familiaritate de sănătatea şi deprinderile lor. Odată se opri şi, arătând cu degetul un caz bine pronunţat de pojar, observă peste umăr către mine, cu un aer de cunoscător:

— Frumoasă erupţie, doctore! Varicelă, eh? Aş fi recunoscut-o cale de-o poştă.

Nu-l contrazisei. De fapt, căutam să rămân cât mai mult în umbră. Toate aceste lucruri cădeau evident în sarcina infirmierei-şefe, şi, neputând decât să simpatizez cu ea, nu doream câtuşi de puţin să atrag focul inamicului asupra mea.

Poate că aveam o părere preconcepută, şi comitetul nu era în realitate condus decât de cele mai înalte motive în îndeplinirea datoriei sale. Totuşi, nu puteam scăpa de gândul că aceşti trei bărbaţi nu erau decât nişte oameni neinformaţi şi lipsiţi de maniere, care îşi dădeau importanţă, nişte politicieni de provincie de tipul celor ce se vâră în treburile publice spre a-şi asigura anumite avantaje personale şi, odată învestiţi cu o neînsemnată autoritate, au grijă să o exercite pe deplin.

În sfârşit, totul se terminase şi ieşirăm din ultimul pavilion în aerul răcoros de noiembrie. Mă pregăteam cu un sentiment de uşurare, să-i văd plecând pe oaspeţii noştri nedoriţi, când deodată Masters exclamă pe un ton hotărât:

— Acum o să ne aruncăm ochii în pavilionul E.

O clipă, rămăsei nedumerit şi, într-adevăr, întregul grup luă un aer surprins; apoi, tresărind, observai direcţia în care se îndrepta privirea lui Masters.

— Vreţi să spuneţi vechiul pavilion de variolă? întrebă domnişoara Trudgeon pe un ton nesigur.

— Dar ce altceva? răspunse Masters iritat. Face parte din clădirile spitalului. Vreau să-l vizitez, aşa cum am făcut cu celelalte. Ezită un moment. Mă gândesc că am putea să-l reconstruim.

— Bineînţeles – spuse infirmiera-şefă fără a se mişca –

n-a fost folosit de multă vreme.

— Da, e adevărat – intervenii eu în grabă. E cu totul părăsit.

— Vom aprecia noi singuri. Hai să-l vizităm!

Mă lăsai dus de mişcarea celorlalţi, neînţelegând cum mi se căşunase acest necaz. După surprinderea şi plictiseala ei vădită, eram perfect convins că infirmiera-şefă nu avea niciun amestec. Masters ajunsese la uşă acum, apăsând pe clanţă şi izbind cu umărul în panou. Cum acesta rezista, luai o hotărâre cu totul greşită.

— E probabil bătută în cuie. N-o să putem intra niciodată.

Urmă o tăcere ciudată. Atunci Hone observă cu blândeţe:

— Doreşti să nu intrăm, doctore?

Între timp, Masters aprinsese un chibrit de ceară şi, aplecându-se, umbla la gaura cheii. Cu satisfacţia unei descoperiri, exclamă:

— E o broască nouă... absolut nouă! Se îndreptă din şale. Ce se petrece aici? Gloag, du-te şi spune-i lui Pim să aducă o rangă!

Înţelesei atunci că trebuie să privesc primejdia în faţă. Nu voiam ca Pim să fie amestecat în această treabă, iar infirmiera-şefă părea îngrijorată. Mă scotocii deci în buzunar şi scosei la iveală cheia.

— Pot să vă deschid. Căutând să fac faţă, de bine de rău, acestei situaţii penibile, descuiai uşa şi aprinsei lumina.

Cu instinctele lor de cercetare complet dezlănţuite, toţi trei dădură buzna înăuntru şi îşi holbară scandalizaţi ochii la aparatajul meu. După plimbarea infructuoasă de până atunci, era o adevărată desfătare pentru ei să descopere această nelegiuire.

— La naiba! exclamă Masters. Ce înseamnă toate astea?

Le zâmbii ca pentru a-i îmbuna.

— E foarte simplu, domnilor. Lucrez la nişte cercetări şi

cum pavilionul era complet neocupat, mi-am permis să-l folosesc ca laborator al meu.

— Cine te-a autorizat?

În ciuda hotărârii mele de a mă arăta supus, tonul lui Masters îmi făcu sângele să mi se urce în obraz.

— Era nevoie de o autorizaţie?

Masters îşi încruntă sprâncenele, uitându-se furios la mine.

— Nu-ţi dai seama că eşti răspunzător faţă de comitet pentru tot ce faci? Nu aveai niciun drept să-ţi iei o asemenea libertate.

— Nu înţeleg punctul dumneavoastră de vedere. Îmi iau oare vreo libertate ocupându-mă de o cercetare ştiinţifică?

— Bineînţeles. Eşti medicul acestui spital de boli infecţioase, iar nu un afurisit de experimentator.

Hone tuşi încet cu mâna la gură.

— Ne dai voie să întrebăm al cui timp îl foloseai pentru aceste pretinse cercetări ale dumitale? Bănuiesc că le făceai în timpul când trebuia să te afli în pavilioane, îngrijindu-te de bolnavii noştri.

— Lucram în timpul meu liber, noaptea, după ce terminasem cu obligaţiile mele oficiale.

— Obligaţiile dumitale oficiale nu se termină niciodată – interveni Masters cu grosolănie. Serviciul dumitale e permanent. Te plătim ca să stai la dispoziţie douăzeci şi patru de ore pe zi, iar nu să pleci în ascuns şi să te încui cu o mulţime de microbi. Ce naiba făceai cu ei?

Uitând de pilda înţeleaptă a infirmierei-şefe – că singurul mod de a te purta cu o persoană oficială convinsă de importanţa ei este de a o măguli şi linişti – îmi ieşii din fire.

— Ce naiba crezi că făceam cu ei? Că-i ţineam ca pe nişte animale de casă?

Sincer scandalizat, Hone interveni:

— Insolenţa nu te poate ajuta, doctore. E cu totul nelalocul ei. Afacerea asta e urâtă, foarte urâtă. Cine

crezi că plăteşte electricitatea pe care o consumi şi gazul pentru aprinderea acestor becuri? Reprezentăm pe contribuabilii districtului. Nu poţi exercita o activitate particulară în timpul datorat serviciului şi pe banii publici.

— Trebuie să raportăm toată afacerea comitetului principal – declară Masters. O voi ridica chiar eu.

— Îhî! adăugă Goag.

Îmi muşcam buza, dezarmat. Grăuntele de adevăr din observaţiile lui Hone le făcea şi mai neplăcute. Deşi nu-mi trecuse niciodată prin gând că o autorizaţie putea fi necesară, înţelegeam acum că ar fi fost mai înţelept, în primul rând pentru mine, să o obţin. Nu puteam decât să scrâşnesc din dinţi cu o furie neputincioasă. Suferinţa mea fu sporită de ciudata privire compătimitoare pe care domnişoara Trudgeon mi-o azvârli când închisei uşa acestui pavilion fatal şi-i urmai pe ceilalţi spre clădirea principală, unde, după o scurtă înghiţitură de alcooluri spre a se înarma împotriva frigului, cei trei prigonitori se înfofoliră în paltoanele şi fularele lor, pregătindu-se de plecare.

Despărţirea lor de infirmiera-şefă fu cordială, mie însă abia îmi dădură bună ziua, şi asta cu cea mai rece dintre priviri.

Mă întorsei amărât în camera mea. Nenorocul meu era imens; totuşi, nu-mi venea să cred că-mi vor aplica o sancţiune severă. În definitiv, nu săvârşisem nicio crimă, iar atunci când aveau să examineze problema cu mai mult calm, nu puteau să nu recunoască onestitatea motivelor mele. Hotărât să nu las nimic la voia întâmplării, mă aşezai imediat la biroul meu şi întocmii o dare de seamă completă despre tot ce urmăream prin cercetarea mea. Mă simţii mai încrezător după ce o expediai.

În seara aceea, întorcându-mă de la ultima mea vizită în pavilioane, o întâlnii pe sora Peek pe coridor. Nu-şi începuse serviciul – registrul de rapoarte de noapte era înfipt sub braţul ei. De bună seamă mă aşteptase pe

mine. Când mă văzu, respiră scurt şi-mi spuse:

— Bună seara, domnule doctor Shannon. Sper că ai petrecut bine azi după-amiază.

— Ce spui? o întrebai.

— Sper că ţi-a plăcut vizita de astăzi.

Vocea ei era ciudat de stridentă şi însuşi faptul că mi se adresa în chip direct era destul de straniu spre a-mi reţine atenţia. În timpul din urmă, se ferise de mine şi când o întâlnisem trecuse pe lângă mine fără a-şi ridica ochii. Uitându-mă atent la ea în lumina slabă de pe coridor, observai că stătea aproape ghemuită lângă perete. Dar cu toate că se trăgea înapoi, continuă să vorbească pe un ton precipitat:

— Trebuie să fi fost amuzant pentru dumneata când au intrat în pavilionul de izolare şi au descoperit minunatul dumitale laborator. Sunt sigură că ţi-a făcut o plăcere enormă.

Stăteam uitându-mă la obrazul ei. Mă surprinse cât de mult mă ura.

— O da, desigur, admirabilul meu doctor Shannon, nu eu sunt aceea care va fi dată afară. Asta s-o ştii! Şi poate că ai să te înveţi minte să nu insulţi o doamnă. Căci, dacă cumva nu ştii – izbucni ea triumfător – preşedintele comitetului, domnul Masters, e cumnatul meu.

Înainte să pot scoate un cuvânt, parcă temându-se că aş putea s-o lovesc, se întoarse şi o şterse.

Stătui înmărmurit… multă vreme după ce plecase.

Înţelegeam totul acum. Era ultimul lucru la care m-aş fi aşteptat pe lume. Mă temusem la un moment dat că infirmiera-şefă ar fi putut să mă reclame, dar niciodată, niciodată nu o bănuisem pe Effie Peek. În timpul serviciului ei de noapte mă văzuse părăsind pavilionul şi, după ce mă spionase mai departe, îl informase despre mine pe vrednicul ei cumnat. Era o dulce răzbunare. După ce accesul meu de furie se potoli, fui cuprins de durere şi deznădejde. Cum puteai să te lupţi împotriva unui lucru ca acesta? Îi jignisem dincolo de orice putinţă de iertare

susceptibilitatea ei refulată. Nu era la mijloc un spirit vindicativ obişnuit sau un simplu resentiment. Era mai mult decât atât: Effie Peek era probabil victima unei nevroze, care era mai tare decât ea, iar eu nu puteam îndrepta lucrurile. Acum, după cele aflate, nu mai vedeam nicio rază de speranţă.

În ultima zi a lunii, primii din partea comitetului de conducere o adresă oficială, semnată de Ben Masters, prin care mi se cerea demisia din postul de medic al spitalului din Dalnair. Citii scrisoarea cu faţa împietrită.

Personalul spitalului îmi arătă multă simpatie. În frunte cu infirmiera-şefă, organizară o subscripţie şi, în cadrul unei mici ceremonii, la care se rostiră câteva cuvântări plăcute, îmi oferiră o frumoasă umbrelă. Pe urmă, Pim mă conduse la gară în străvechea ambulanţă, cu un aer melancolic, care căuta parcă să mă disculpe. Eram din nou fără căpătâi şi cu perspectiva de a-mi continua experienţele în stradă. Şi, ca un început, coborând orbeşte pe peronul gării din Winton, îmi uitai în tren noua mea umbrelă, pierzând-o.

CARTEA A TREIA

CAPITOLUL I

La hotelul „Globe Commercial”, pe o stradă principală din centrul plin de zgomot al oraşului, găsii o cameră fără covor, mirosind închis din lipsă de aerisire, cu tapetul decolorat şi lavoarul de lemn ars de mucuri de ţigară. Camera aceasta, care părea străină şi purta urmele nenumăraţilor călători ce o ocupaseră, îmi displăcea. Era însă ieftină.

După ce luai o ceaşcă de ceai în cafeneaua soioasă de la parter, pornii spre Parkside Creseent, la capătul Wintonului. Când ajunsei în acest liniştit cartier de locuinţe confortabile, aflai cu uşurare că profesorul Challis era acasă şi dispus să mă primească.

Intrai aproape imediat în biroul său întunecos, cu perdele cafenii şi pereţii căptuşiţi de cărţi. Mişcându-se cam nesigur, îmi întinse tremurând mâna lui mică brăzdată de vine albastre, cu o expresie de mulţumire în ochii lui cenuşii, care, deşi limpezi, trădau oboseala vârstei sale.

— Ce plăcere neaşteptată, Robert! M-ai căutat acum câteva luni. Mi-a părut rău că nu te-am putut vedea.

Wilfred Challis avea acum peste şaptezeci de ani. Mărunt, firav şi adus de spate, era îmbrăcat cu o redingotă demodată, pantaloni negri strâmţi şi ghete cu nasturi, ţinută care-i dădea aspectul înduioşător şi absurd al unui om de altădată. Din cauza sănătăţii sale şubrede, se retrăsese de la universitate, fiind înlocuit de profesorul Usher. În afară de un cerc limitat de specialişti din Franţa şi Elveţia, unde desfăşurase cea mai mare şi mai

valoroasă parte a activităţii sale, numele său era aproape necunoscut. Era totuşi un adevărat om de ştiinţă, care, prin puritatea intenţiilor sale şi prin nobleţea spiritului său, adusese fără nicio răsplată materială lumină în întunericul lumii. În timpul anilor mei de studenţie, ajunsese idealul meu şi-mi dăduse în multe chipuri dovezi de preţuire. Faţa lui de om vârstnic, cu fruntea înaltă şi privirea plină de distincţie şi de caldă omenie, era blândă şi senină.

Îşi trase un fotoliu lângă mine, fiind urmat de bătrânul său prepelicar cafeniu, Gulliver, care se culcă imediat la picioarele sale; apoi, acordându-mi toată atenţia, ascultă cu simpatie crescândă povestirea mea. După o scurtă pauză, îmi puse câteva întrebări tehnice, apoi îşi petrecu gânditor degetele lui sensibile prin părul alb şi moale.

— Interesant – spuse el – foarte interesant. Am avut totdeauna sentimentul, Robert, că n-ai să mă decepţionezi.

În chip neaşteptat, simţii cum îmi dădeau lacrimile.

— De-aş putea numai să obţin o subvenţie – insistai eu cu seriozitate. Am, desigur, dreptul la ea. Nu vreau să mă leg cu o nouă slujbă. Ştiţi cât de stingherit am fost. Din cauza lipsei de bani.

Zâmbind cu blândeţe, îmi spuse:

— Dragul meu, experienţa unei vieţi întregi m-a învăţat că cel mai greu lucru în ce priveşte cercetările ştiinţifice este de a obţine bani pentru ele.

— Dar, domnule profesor, doar pentru asta există Consiliul de cercetări ştiinţifice… Mi-ar trebui numai un laborator şi cam o sută de lire sterline. Dacă aţi interveni la acest consiliu... aveţi atâta influenţă!

Clătină din cap cu un zâmbet palid şi plin de regret.

— Sunt o monedă ştearsă acum, o vechitură pusă deoparte pe un raft. Şi ceea ce ceri e foarte greu de obţinut. Dar te asigur că voi încerca. Nu numai să-ţi obţin subvenţia, ci şi să te ajut în toate chipurile posibile. Se opri. Odată şi odată aş dori să-ţi găsesc un post pe

continent. Aici suntem încă stânjeniţi de prejudecăţi insulare. La Paris sau la Stockholm ai avea mână mai liberă.

Nu mă lăsă să-i mulţumesc, ci mă făcu cu un cald interes să revin la subiectul cercetării mele. În vreme ce vorbeam, Gulliver, câinele, îi lingea mâna, iar focul ardea viu în cămin. De la etajul de sus se auzea trăncăneala veselă a nepoţilor săi. Mă simţeam atras cu tot sufletul către acest bătrân care, prin dispreţul său pentru tot ce era pompos şi prin blândul său simţ al umorului, părea încă tânăr. Când îmi luai rămas bun de la dânsul după o jumătate de ceas, îşi notă cu grijă adresa mea şi-mi făgădui să mă caute în curând.

Înveselit şi îmbărbătat, străbătui pe jos oraşul, întorcându-mă spre hotel. Era o după-amiază frumoasă, cu nori înalţi şi luminoşi, iar trotuarele de pe Manfield Street, principala arteră comercială, erau pline de lume care profita de această vreme dulce spre a cerceta ocaziile pe care magazinele le ofereau pentru lichidarea de primăvară a stocurilor lor. Aproape de Poşta centrală, traversai spre partea de sud a străzii.

Deodată mă smulsei din speculaţiile mele abstracte, simţindu-mi brusc corpul înviorându-se. Drept înaintea mea, stând lângă mama ei cu câteva pachete în braţe şi uitându-se la vitrina unuia din marile magazine, se afla Jean.

Cu toate că ştiam că trebuia să se întoarcă pentru examen, până la care nu mai erau decât două săptămâni, revederea ei atât de neaşteptată îmi tăie respiraţia. Inima începu să-mi bată sălbatic. Pornii către dânsa, dar mă oprii imediat. Apărat de mulţimea trecătorilor şi cu bătaia pulsului răsunându-mi încă în urechi, o observam cu încordare. Arăta mai matură, mai coaptă şi, cu toate că nicio tristeţe aparentă nu se observa în expresia ei, nu urmărea decât cu pasivitate şi supunere vorbele maică-si, care se refereau fără îndoială la un palton negru din vitrină. Din când în când, într-adevăr, atenţia ei o lua

razna, făcând-o să cate în jurul ei cu un aer cercetător şi îngândurat, care mă cutremură din nou. De ce, o, de ce nu era singură?

După o clipă, doamna Law, dând cu înţelepciune din cap, o luă pe Jean de braţ şi amândouă se depărtară de vitrină. Înţelesei că-şi terminaseră cumpărăturile şi se îndreptau spre Gara centrală, spre a pleca acasă. Mă ţinui după ele ca un hoţ. Inima îmi ardea de dorinţa de a-i vorbi, mă simţeam împins să mă apropii de ele, dar totodată reţinut de viziunea consternării pe care apariţia mea ar fi produs-o.

În faţa unei mici lăptării, doamna Law se opri uitându-se la ceas. După o scurtă consultare, intrară şi se aşezară la o mică masă cu tăblie de marmură. Chinuit de dragoste şi nehotărâre, le observai de afară comandând şi bând câte un pahar de lapte cald. Când ieşiră, le urmării până la gara înţesată de lume. Acolo, în mijlocul mulţimii, lângă standul de cărţi care fusese atât de des locul nostru de întâlnire, mă apropiasem atât de mult, încât puteam aproape s-o ating pe Jean. De ce nu se întorcea să mă vadă? Îmi concentram cu desperare toată voinţa ca să-i atrag privirea. Dar nu, braţ la braţ cu maică-sa, ea trecu încet prin bariera de control, se urcă în trenul ce aştepta şi dispăru.

Îndată după ce plecase, mă mustrai amarnic pentru felul stupid în care pierdusem această ocazie. Întorcându-mă grăbit în camera mea sărăcăcioasă, mă plimbai agitat în spaţiul ei îngust, apoi, luând o foaie de hârtie şi condeiul, mă aşezai pe pat, care scârţâi. Voiam să-mi revărs într-un potop de cuvinte simţămintele înnăbuşite atâta vreme, dar gândul că scrisoarea putea fi interceptată, mă reţinu. În cele din urmă, într-un plic adresat lui Luke, expediai această misivă:

„Dragă Jean, te-am văzut astăzi la Winton fără a avea posibilitatea de a-ţi vorbi. Ştiu că în curând te prezinţi din nou la examen şi nu doresc nicidecum să te tulbur înainte

sau în timpul acestui eveniment. Dar după examen vreau negreşit să ne întâlnim. Mi-ai lipsit teribil şi am atâtea lucruri să-ţi spun! Răspunde-mi, te rog, la această adresă. Îţi doresc mult noroc la examen.

Al tău,
Robert"

În zilele care urmară, controlai cu înfrigurare raftul de scrisori al hotelului, în aşteptarea unui răspuns. Dragostea mea pentru ea se redeşteptase şi se înnoise. Trebuia să-mi răspundă! Dorinţa mea de a fi cu ea era de neînvins.

Cum fondurile mele scădeau în chip atât de primejdios încât trebuia să ajung curând la o hotărâre în privinţa viitorului, doream totodată să primesc o veste de la profesorul Challis. Nu voiam să mă angajez în altă parte, gândindu-mă că subvenţia din partea Consiliului de cercetări ştiinţifice ar putea lua o formă concretă. Dar cum începui să-mi restrâng cheltuielile de mâncare, consumând la dejun un singur pateu cu cârnat şi suprimând, puţin mai târziu, cu totul masa de seară, apucai să regret că nu-i lămurisem mai categoric bătrânului profesor cât de critică era situaţia mea. Fusese oare în stare să uite, oare principalul scop al vizitei mele scăpase memoriei sale slăbite? Ca măsură de precauţie, mă dusei la Agenţia medicală de plasare, lăsându-mi numele acolo; dar în cursul acestei proceduri avui o neînţelegere cu funcţionarul de serviciu, un schimb de cuvinte care nu avea să contribuie, desigur, să-mi sporească şansele. Lipsa de veşti din partea lui Challis, tăcerea prelungită a Jeanei, condiţiile mizerabile în care trăiam şi, mai presus de orice, sentimentul crescând că stăteam pe loc cu cercetările mele începură să mă apese în chip intolerabil.

În culmea desperării, alesei o cutie Petri din echipamentul care umplea tot spaţiul de la picioarele patului meu şi mă apucai să încerc asupra mea însumi o

serie de reacţii intradermice cu suspensii de bacili inactivaţi prin încălzire; îmi zgâriam pielea de pe braţ şi inoculam în acel loc diluţii de culturi atenuate. Spre bucuria mea, se formară o serie de ulceraţii tipice, ceea ce îmi dădu putinţa să studiez importantele procese ale cutireacţiei. Le urmării cu atenţie şi, neputând face mai mult, luai note şi făcui schiţe pe măsura desfăşurării lor.

Între timp, băteam interminabil străzile şi începusem să dau târcoale Gării centrale, în dorinţa de-a o zări pe Jean ieşind după sosirea trenului din Blairhill. De câteva ori văzui în mulţime câte o fată care semăna atât de mult cu dânsa, încât inima îmi înceta să bată. Dar când mă grăbeam să mă apropii de ea, înfrigurat şi plin de nelinişte, mă trezeam uitându-mă în ochii unei fiinţe cu totul străine.

Într-o seară umedă, când hoinăream în zadar prin faţa gării, după o zi deosebit de nenorocită, simţii o mână punându-mi-se pe umăr.

— Ce faci, Robert?

Mă întorsei imediat, cu faţa luminată de o speranţă plăcută. Era însă Spence. Purta un impermeabil încheiat până la gât şi ţinea strâns sub braţ ziarul de seară, pe care tocmai îl cumpărase. Îmi, lăsai repede capul în jos, bucuros, fireşte, de a-l vedea, dar încurcat de faptul că mă surprinsese aici, fără rost.

Urmă o tăcere. Neil nu prea avea darul conversaţiei, totuşi, după un moment de jenă, mă întrebă cu obişnuita lui şovăială:

— Ce cauţi la Winton? Ai o zi liberă?

Continuai să mă uit în altă parte, temându-mă de a provoca mila lui.

— Da, tocmai am sosit de la Dalnair.

Mă măsură cu privirea lui piezişă, care parcă se scuza.

— Vino să cinezi la noi.

Ezitai. N-aveam nimic în perspectivă decât încă o seară tristă, pierdută la hotelul Globe, unde, dacă nu voiam să ascult în holul expus curentului conversaţiile zgomotoase

ale voiajorilor comerciali, trebuia să mă închid în camera mea. Eram ud de ploaie, îngheţat şi flămând. Capul îmi vâjâia după o zi întreagă petrecută pe străzi şi simţeam o zvâcneală dureroasă în braţ. Nu luasem o masă cumsecade de o săptămână, iar în ultimele douăzeci şi patru de ore nu mâncasem practic nimic. Mă simţeam slăbit şi bolnav. Tentaţia era mare.

— S-a aranjat – spuse el, înainte să pot refuza.

Luarăm autobuzul care mergea la Mount Pleasant, un cartier depărtat, unde, încă de la căsătoria lor, Spence şi soţia lui închiriaseră o vilişoară construită pe jumătate din lemn, într-un şir întreg de case identice, situate pe o modestă alee periferică. Pe drumul până acolo nu ne vorbirăm. Părând să-şi citească ziarul, Spence mă lăsă în pace, dar de câteva ori simţii privirea lui furişându-se spre mine. Când coborârăm şi ne apropiarăm de casa lui, îmi spuse ca pentru a mă face să mă simt la largul meu:

— Muriel o să se bucure mult că ai venit.

Casa, deşi nu era spaţioasă, avea toate luminile aprinse şi era bine încălzită. Când intrarăm, tranziţia de la frigul de afară îmi dădu puţină ameţeală, silindu-mă să mă sprijin de perete. Înainte de a se dezbrăca, Spence mă duse prin vestibul în biroul său, şi instalându-mă în faţa căminului, îmi oferi insistent un pahar de vin de Xeres şi un biscuit. Faţa lui onestă căpătase o expresie îngrijorată, care mă făcu să mă simt extrem de jenat.

— Eşti sigur că nu ţi-e rău?

Râsei forţat.

— De ce să-mi fie rău?

Câteva clipe îşi făcu de lucru prin cameră, dându-şi aerul că nu mă observă, pe urmă mă părăsi spunând:

— Consideră-te la tine acasă... Muriel o să coboare îndată.

Mă rezemai în fotoliu închizând ochii; mă simţeam încă slab şi mă luptam cu impulsul stupid de a izbucni în plâns faţă de bunătatea pe care Spence mi-o arătase. Curând, mă destinsei puţin; vinul de Xeres mă înviorase, iar

fotoliul confortabil în care şedeam mă făcea aproape să aţipesc. După zece minute mă trezii brusc şi o văzui pe d-na Spence stând în uşă.

— Nu te scula! spuse ea, oprindu-mă cu un gest pe când intra în cameră.

În ciuda asigurării lui Neil şi zâmbetului ei politicos, nu părea deosebit de bucuroasă de a mă vedea. Era tot atât de seducătoare, ba mi se păru chiar mai seducătoare decât înainte. Purta o rochie roz, decoltată, cu un corsaj strâns pe corp, acoperit cu paiete, care îi dădea un aer tineresc. Părul ei era proaspăt ondulat şi avea reflexe roşiatice pe care nu le observasem înainte. Îşi pusese mult fard pe obraz, iar rujul intens dădea buzelor ei subţiri o căldură artificială.

— Sper că nu vă deranjez – spusei eu jenat.

— O, nu! răspunse ea scuturând din cap şi aprinzându-şi o ţigară cu mici gesturi afectate. Îl poftisem deja pe domnul Lomax. Vă veţi simţi ca altădată întâlnindu-vă toţi trei.

Apoi se făcu tăcere, care, după un timp, începu să devină neplăcută, când Spence apăru, spălat şi cu hainele schimbate. Îşi pusese smochingul şi cravată neagră.

— Îţi cer scuze pentru găteala asta, Shannon – spuse el şi, zâmbind împăciuitor soţiei sale, adăugă: Muriel ţine la ea.

— Nu primim mult – spuse doamna Spence înţepată. S-o facem măcar ca oameni de lume.

Spence se înroşi puţin, dar îşi făcu de lucru umplând carafele de cristal, fără a scoate un cuvânt. Muriel, cu ochii la ceas, se ocupa, cu o uşoară încruntare, să aranjeze din nou şirul de elefanţi de fildeş în miniatură care stăteau pe placa de sus a căminului.

— Vrei să te ajut, draga mea? o întrebă Spence. Lucrurile astea nu vor să stea niciodată în picioare.

Ea clătină din cap.

— Aş vrea să avem câteva bibelouri mai ca lumea.

Mă duru oarecum să-l văd pe Spence atât de grijuliu şi

de dornic până la exagerare de a-i intra în voie soţiei sale; observai, de asemenea, că îşi turnă un al doilea whisky, mult mai mare ca de obicei.

Pe la ora opt, când masa era gata de o jumătate de ceas, se auzi zgomotul unui taxi şi Lomax intră, cerându-şi scuze pentru întârziere. Era fermecător, degajat şi calm. Se declară încântat de a mă revedea. Îmbrăcămintea şi manierele lui erau deopotrivă de desăvârşite.

În sufragerie, masa era acoperită cu o faţă de masă cu margine de dantelă şi luminată cu lumânări verzi, cu mici abajururi de hârtie plisată. De câte ori îl vizitasem pe Spence înainte, masa fusese de obicei simplă; acum însă dineul era pretenţios, cu o mulţime de feluri şi nimic substanţial de mâncare. Acest lucru nu mă incomoda, căci, deşi cu o oră înainte mi-era o foame de lup, acum stomacul meu refuza mâncarea şi nu mai aveam nicio poftă. Fata din casă, care servea la masă şi pe care doamna Spence o instruise minuţios despre obiceiurile „lumii celei mai bune”, stătea dreaptă lângă uşă în intervalele când nu servea şi, răsuflând pe gură, holba ochii la noi în timp ce mâncam. Spence vorbea foarte puţin, dar Muriel flecări tot timpul, adresându-se mai ales lui Lomax cu multă veselie şi vioiciune. Discuta în cunoştinţă de cauză diferite noutăţi din societate, culese desigur din jurnalele de modă, pe care le studia cu atâta aviditate, şi acoperea întârzierile între diferitele feluri de mâncare printr-o exagerare a prea distinselor ei maniere mondene, care mă exasperau.

În cele din urmă, masa se sfârşi, zgomotul de vase din bucătărie încetă, fata din casă dispăru, iar doamna Spence ni se adresă cu drăgălăşenie:

— Puteţi merge toţi trei să vă fumaţi pipele în birou. Vă aştept într-o jumătate de ceas în salon. La uşă îl opri pe Lomax cu râsul ei uşor. Dar mai întâi, trebuie să mă ajuţi să sting lumânările.

Spence şi cu mine trecurăm în birou. Aţâţă focul în

tăcere, turnă whisky în pahare şi-mi oferi o ţigară, uitându-se apoi pe tăblia căminului şi căutându-se în buzunar.

— Ai un chibrit, Robert?

— Mă duc să aduc – spusei eu.

Mă întorsei în hol, şi acolo, prin uşa deschisă a sufrageriei, îi văzui pe Lomax şi pe doamna Spence. O cuprinsese cu braţele, iar ea stătea lipită de el, cu mâinile pe umerii lui şi privindu-l cu adoraţie în ochi. Nu numai atitudinea ei, ci expresia de nemărginită pasiune da pe faţa ei fu ceea ce mă ului. Mă oprii o clipă, apoi, când buzele lor se întâlniră, mă întorsei, găsii o cutie de chibrituri în buzunarul paltonului meu şi mă înapoiai în birou.

Spence şedea aplecat în fotoliu, cu ochii la focul din cămin. Îşi aprinse încet pipa.

— Aceste seri o înseninează pe Muriel – spuse el, fără a se uita la mine. Cred că prezenţa lui Lomax îi face bine.

— Fireşte – confirmai eu.

— Regret uneori, Robert, că sunt un om atât de plicticos. Încerc să fiu mai amuzant, dar nu sunt în stare. Nu am de loc darul conversaţiei.

— Fii bucuros de acest lucru, Neil.

Îmi aruncă o privire recunoscătoare.

Un moment după aceea, Lomax intră în birou. Apariţia sa fu urmată de o scurtă tăcere, care însă nu-l deconcertă de fel; nimic nu părea să-l pună vreodată în încurcătură pe Adrian Lomax. Luându-şi o ţigară din tabachera lui, se instală pe covorul din faţa căminului şi începu să descrie conversaţia lui cu şoferul care-l adusese până acolo. Era graţios şi amuzant, şi nu după mult timp Spence, care se uitase întâi la el cu o privire îngândurată, îl asculta zâmbind. Eu însă nu eram în stare să zâmbesc. Nu mă dezgustam uşor şi-l bănuisem de mult pe Lomax, cel puţin pe jumătate, dar chiar şi aşa simţeam în mine o greaţă care mă ardea. De-ar fi fost oricine altul afară de Spence... îmi spuneam mereu în gând.

Nu mă putui stăpâni. În timp ce Lomax continua să povestească, mă ridicai, ieşii din birou mormâind o scuză şi traversai holul spre salon.

Doamna Spence stătea lângă cămin, cu un picior pe apărătoarea de alamă şi cu cotul sprijinit pe tăblie, uitându-se cu un zâmbet absent la chipul ei din oglindă. Părea mulţumită de sine, dar cuprinsă de o nelinişte interioară care nu-i dădea pace. Când intrai şi închisei uşa după mine, se întoarse brusc.

— O, dumneata eşti? Unde sunt ceilalţi?

— În birou.

Trebuie să fi ghicit din tonul meu că ceva nu era în regulă. Ridicându-şi brusc genele, îmi aruncă o privire rapidă.

— Doamnă Spence – îi spusei în sfârşit, pe un ton glacial – v-am văzut împreună cu Lomax acum câteva minute.

Păli uşor, apoi se roşi adânc, căpătând o expresie furioasă.

— Aşadar, ne-ai spionat!

— Nu. V-am văzut dintr-o pură întâmplare.

Cu obrajii aprinşi de indignare, nu-şi găsea cuvintele.

Continuai:

— Soţul dumitale e cel mai bun prieten al meu. Şi omul cel mai de treabă din lume. Nu te pot sili în nici un chip. Dar te rog să te gândeşti la el.

— Să mă gândesc la el! exclamă ea. Dar, te-ntreb la rândul meu: de ce nu se gândeşte nimeni la mine? Se sufocă, năpădită brusc de un resentiment violent. Îţi dai seama prin câte am trecut în ultimii cinci ani?

— Ai fost destul de fericită până la ivirea lui Lomax..

— Aşa crezi dumneata. Eram nenorocită.

— De ce te-ai măritat cu Neil?!

— Pentru că am fost o proastă, lăsându-mă antrenată de sentimentalism, de milă şi de aprobarea lumii... Ce fată drăguţă! Auzi dumneata, să facă un lucru atât de admirabil, atât de nobil! Strâmbă din buze. Nu-mi

dădeam seama la ce mă angajam. A mers bine la început, în timpul războiului. Era multă animaţie atunci. Muzicile cântau şi steagurile fâlfâiau. Lumea se ridica chiar în picioare şi-l aplauda când mergeam la teatru. Dar toate astea au trecut şi sunt date uitării acum. Nu mai e erou. E o figură caraghioasă. Oamenii cască ochii la el pe stradă. Copiii se ţin strigând după el. Îţi poţi închipui sentimentele mele? Nu mai departe decât zilele trecute, când ne aflam într-un restaurant, un grup de la masa vecină începu să râdă de el în spatele lui. Îmi venea să intru în pământ!

Mă uitai la ea, înmărmurit de micimea concepţiilor ei, dar nu renunţai.

— Oamenii sunt uneori teribil de cruzi. Dar cine vă obligă să ieşiţi? Aveţi o locuinţă plăcută.

— O căsuţă de nimic, la periferie – îmi ripostă ea cu dispreţ. Nu pentru asta am fost crescută. Mă plictisesc, da, mă plictisesc de moarte, Şezând aici seară de seară, aş fi în stare să urlu. Când m-am logodit cu el, am proiectat să devină medic consultant. Îl vezi acum într-un cabinet medical elegant, cu înfăţişarea lui? Odată a fost chemat la căpătâiul unei fetiţe de pe strada noastră şi când s-a aplecat deasupra patului, copilul era cât pe-aci să capete un acces de spaimă. Nu va fi niciodată bun de altceva decât să muncească pentru alţii într-un laborator.

— Asta ar trebui să te facă să fii bună cu el.

— O, mai slăbeşte-mă! se răsti ea la mine. Voi, idealiştii ăştia fără experienţă, sunteţi toţi la fel. L-am dat destul. M-am săturat să pregătesc marmelade şi supe pentru el. Nu pot să-mi irosesc mai departe anii cei mai buni ai vieţii.

— Te iubeşte – spusei eu. Asta ar trebui să valoreze ceva şi pentru el, şi pentru dumneata. Nu sacrifica dragostea asta!

Privirea ei se întâlni cu a mea, violentă, ca o lovitură. Mă aşteptai la o izbucnire de furie. În loc de aceasta, ea se întoarse, uitându-se la focul din cămin. Tic-tac-ul încet al ceasornicului răsuna în încăpere ca bătăile inimii unei

păpuşi mecanice. Când îşi îndreptă din nou faţa spre mine, expresia ei era calmă, privirea deschisă şi insinuantă.

— Ascultă, Robert. Te agiţi pentru nimic. Între Adrian şi mine nu e decât un flirt. Îţi jur că nu e nimic rău în el.

Se apropie de mine şi îşi puse uşor mâna pe braţul meu.

— Viaţa e destul de monotonă în această oribilă suburbie. Merităm să ne mai distrăm puţin uneori. Fiecărei femei îi place să fie flatată şi făcută să... să simtă că are oarecare farmec. La asta se reduce tot. N-ai să-i spui lui Neil, nu-i aşa?

Clătinai plin cap, privind-o drept în ochi şi întrebându-mă dacă în cuvintele ei era vreun grăunte de adevăr.

— M-am obişnuit cu el. Mă arăt într-adevăr drăguţă faţă de el. Zâmbea persuasiv, bătându-mă mereu pe braţ. Promite-mi că n-ai să spui niciun cuvânt!

— Nu – răspunsei – n-am să-i spun. Plec acum. Noapte bună, doamnă Spence.

În birou, invocai pretextul că trebuie să prind trenul de la ora zece spre Dalnair şi îmi luai rămas bun de la Lomax. Spence mă însoţi până la uşă, oarecum încurcat de plecarea mea bruscă. În uşă, mă apucă de umăr, fixându-mă cu ochii lui întunecaţi.

— Îmi pare rău că pleci atât de repede, Robert. De fapt... aveam de gând să-ţi propun să stai câteva zile la noi... dacă lucrurile merg greu pentru tine.

— Greu? îngânai eu.

Se uită în altă parte.

— Am telefonat la Dalnair săptămâna trecută şi mi s-a spus că plecaseşi. Îşi căuta cuvintele, care păreau să vină din adâncul sufletului său altruist. Înţelege, aş vrea să-ţi fiu de ajutor... Trăiesc aşa de bine aici... Nu-mi place să te ştiu bătând drumurile fără rost.

— Îţi mulţumesc, Spence, îţi mulţumesc! N-am nevoie de nimic!

Copleşit de sentimente, nu fui în stare să continuu, îi

strânsei cu căldură mâna şi coborâi repede treptele în întunecimea umedă a nopţii.

Făcui pe jos tot drumul până în oraş, silindu-mă să-mi revin. Braţul mi-era fierbinte şi umflat, dar această durere era mai mică decât cea care mă ardea în piept. Mă simţeam covârşit de necruţătoarea asprime a vieţii.

Era ora unsprezece când ajunsei la hotelul Globe şi intrând în hol, zării o scrisoare pentru mine în raft. O apucai grăbit.

„Dragul meu Shannon, îmi pare rău să te anunţ că, în ciuda celor mai stăruitoare demersuri ale mele, Consiliul de cercetări ştiinţifice a refuzat să acorde o subvenţie pentru lucrarea dumitale. Mă tem că această hotărâre e definitivă. Voi continua totuşi să mă gândesc la nevoile dumitale. Dacă între timp îţi trebuie o cameră pentru aparataj, am aranjat ca s-o poţi obţine la vechea Casă a farmaciştilor de pe calea St. Andrew. Nu te descuraja.

Cu sincere sentimente,
al dumitale
WILFRED CHALLIS.”

Nu mai puteam citi, pur şi simplu nu vedeam cuvintele. Îmi încleştai fălcile spre a împiedica lacrimile să mi se reverse pe obraz.

CAPITOLUL II

În dimineaţa următoare, asemenea unui boxer fără experienţă, care, deşi doborât la pământ, trebuie să se silească a se scula, mă dusei fără prea multă speranţă la Casa farmaciştilor. Era o veche clădire întortocheată, situată lângă Weligate, care adăpostea o secţie a Colegiului farmaceutic, la care cei ce studiau pentru titlul de licenţiat al Societăţii farmaciştilor îşi urmau cursurile. Era în toate privinţele o şcoală inferioară universităţii.

Portarul fusese anunţat de sosirea mea şi când îi spusei numele meu, mă duse la o încăpere de la parter, o cameră lungă, joasă şi cam întunecoasă, cu o masă, o canapea tapiţată cu piele, o balanţă cu talere de agat într-o cutie de sticlă, un stelaj de eprubete şi două rafturi mici cu reactivi chimici simpli. Era, de fapt, soiul de cameră pe care mă temusem să-l găsesc, o încăpere potrivită pentru un student în farmacie. Examinându-i lipsurile, mă întrebam, dacă voi reuşi vreodată să-mi asigur cadrul potrivit pentru cercetările mele. Aici, prin îmbunătăţiri neîncetate şi prin încordarea tuturor nervilor, puteam să înaintez. Dar muncind singur, fără bani sau un ajutor adecvat, acest progres avea să fie lent.

Dădui portarului un şiling, rugându-l să treacă pe la hotelul Globe cu un cărucior de mână spre a-mi aduce de acolo aparatajul. Aveam să dispun măcar de un depozit gratuit pentru lucrurile mele. Cum nu ştiam câtă vreme voi fi în stare să rămân la hotel, acest fapt prezenta un oarecare avantaj. Nu eram încă în stare, în momentul acela, să decid dacă aveam să fac aci efortul de a-mi

continua lucrările. Când ieşii prin portalul boltit şi acoperit de iederă al clădirii, mă gândii, cu un uşor resentiment, la profesorul Challis. Nu puteam totuşi crede că-mi va înşela cu voinţă speranţele.

Frământat de aceste gânduri, mă întorceam la hotel, trecând pe lângă Trongate Cross – o piaţă triunghiulară, zgomotoasă şi congestionată, formată din intersecţia a trei străzi înguste şi cu circulaţie intensă, din partea săracă a oraşului. Acest triunghi era mărginit de prăvălii simple şi de case de raport înalte. Toată circulaţia dinspre docuri se scurgea pe aici; era un fluviu neîntrerupt de căruţe şi camioane, care se amestecau şi se încurcau cu tramvaiele şi autobuzele venind de pe Old High-Street.

Eram pe punctul de a coti spre Trongate Street când, deodată, prin negura preocupărilor mele, simţii acea stranie fulgerare care prevesteşte un dezastru. În mijlocul mulţimii de pe trotuarul opus, o elevă de vreo paisprezece ani, cu ghiozdanul sub braţ, se oprise cu o colegă, aşteptând o posibilitate de a traversa strada. Părându-i-se la un moment dat că intersecţia e liberă, îşi luă râzând rămas bun de la prietena ei şi coborî de pe bordură. În clipa aceea, un autocamion coti dinspre Old High-Street cu o viteză neaşteptată. Copila îl văzu şi alergă înainte. Se părea că avea să scape. Dar în aceeaşi secundă, un camion greu se ivi din direcţia opusă. Intervalul dintre cele două vehicule se îngustă. Fata se opri zăpăcită, văzu că e prinsă, făcu un efort stângaci de a o lua înapoi şi, alunecând pe asfaltul ud, se lungi pe jos. Ghiozdanul ei zbură peste stradă, împrăştiindu-i cărţile la picioarele mele. Se auzi un scârţâit de frâne, un ţipăt strident de groază şi, scrâşnind, roata camionului încărcat până sus cu fier vechi de la docuri trecu peste trupul ei.

Un strigăt general de spaimă răsună, lumea dădu năvală şi imediat o mulţime deasă înconjură victima. Nu mă putui opri. Deşi tot instinctul mă împingea să evit expunerea publică a profesiunii mele, îmi făcui loc prin mulţimea agitată şi îngenuncheai lângă copila rănită. Sub

stratul de noroi care-i mânjea faţa, era îngrozitor de palidă şi inertă. Scotea doar un geamăt slab. Un poliţist îi sprijinea capul pe braţele sale, înghesuit de persoane bine intenţionate, care se îndesau oferindu-şi sfaturile.

— S-o ducem într-o casă – spusei eu. Sunt medic.

Faţa roşie şi iritată a poliţistului se însenină imediat. Mâini binevoitoare întinseră o scândură de pe camionul oprit. În mijlocul unor noi ţipete şi unei noi zăpăceli, fata fu aşezată pe această targă improvizată şi dusă în încăperea din spate a unui mic cabinet de consultaţii medicale situat printre prăvăliile de peste drum. Acolo, o culcară pe o canapea. Un grup de indivizi curioşi intră după noi. Poliţistul telefonă imediat după o ambulanţă. Dar întorcându-se lângă canapea, îmi spuse:

— O să dureze mai bine de zece minute, din cauza circulaţiei ăsteia!

— Te rog, scoate oamenii de aici! îi răspunsei.

În timp ce evacua lumea din sărăcăcioasa cameră de consultaţii, mă aplecai şi desfăcui bluza pătată şi sfâşiata a fetiţei. Flanela de dedesubt, ruptă şi ea, căzu la o parte, dezvelind pieptişorul ei plat. Văzui imediat că avea o fractură complicată cu impacţie a humerusului stâng. Braţul rupt îi atârna strâmbat şi moale. Mai gravă decât aceasta era însă umflătura vânătă care creştea din ce în ce la subsuoara stângă. Urmărindu-i neîncetat pulsul, aruncai o privire îngrijorată spre obrazul ei, care era complet alb acum, cu ochii ficşi şi puţin daţi peste cap.

Poliţistul era din nou lângă mine. Intrase şi infirmierul, un bătrâior îmbrăcat într-o scurtă jachetă albă.

— Al cui e cabinetul acesta? întrebai eu.

— Al doctorului Mathers. Păcat că nu e aici!

— Fetiţa nu arată prea bine – spuse poliţistul cu voce scăzută.

Cu privirea aţintită asupra umflăturii care zvâcnea, chibzuiam grăbit. Fără îndoială, artera brachială era ruptă, dar ruptura era prea sus spre a putea aplica un garou, iar hemoragia atât de tare, încât putea uşor să

ducă la un deznodământ fatal înainte de sosirea ambulanţei.

Nu puteam ezita. Fără a spune vreun cuvânt celorlalţi, trăsei canapeaua la fereastră, mă dusei la micul dulap cu instrumente din colţ, scosei un bisturiu, o pensă hemostatică şi un vas de sticlă cu fire de catgut. Sticla cu eter era pe raftul de jos. Turnai puţin pe un tampon de tifon, punându-l pe nasul copilei. Scânci uşor, apoi rămase liniştită.

Nu aveam timp pentru antisepsia obişnuită. Îmi stropii mâinile cu puţină tinctură de iod şi unsei subsuoara umflată cu acelaşi lichid astringent. Ceilalţi doi mă observau cu ochi mari. În uşă mă mai urmăreau un grup de spectatori tăcuţi. Neţinând seama de ei, luai bisturiul şi făcui o incizie în braţul umflat.

Imediat, un cheag gros de sânge fu împins afară. Sub el, zării deschizătura arterei rupte, prin care sângele continua să ţâşnească. Într-o clipă prinsei de ea pensa hemostatică. Pe urmă, făcui cu calm şi fără multă grabă ligatura vasului. Totul era foarte simplu şi se termină în cinci minute. Scoţând masca de eter de pe faţa copilului, desprinsei pensa, pansai uşor rana aplicând un bandaj în spică, spre a-i da un aspect deosebit de îngrijit. Pulsul devenise mai puternic, respiraţia mai adâncă şi mai regulată. Luai pătura aspră, cenuşie de la piciorul canapelei şi o înfăşurai strâns în jurul trupului firav al fetiţei. Avea să i se facă la spital o transfuzie de sânge sau o injecţie intravenoasă de ser fiziologic, dar primejdia imediată trecuse.

— O să reziste acum – spusei scurt.

Poliţistul oftă satisfăcut, iar de la uşă se auziră murmure de aprobare. Când mă întorsei, observai însă prezenţa unui bărbat scund şi vânjos, cu obrazul rumen şi părul stufos şi creţ. Se uita la mine cu o expresie duşmănoasă.

Acest personaj, care distona faţă de ceilalţi, mă plictisea.

— Cred că am spus ca persoanele străine să părăsească camera.

— Prea bine – spuse el cu bruscheţe – atunci ieşi afară!

— Ba ieşi dumneata! îi răspunsei destul de iritat.

— De ce să ies? E cabinetul meu.

Înţelesei că mă găseam în faţa doctorului Mathers.

În momentul acela ambulanţa sosi, diversiune care provocă multă agitaţie. Când, în cele din urmă, mica pacientă fusese scoasă cu toată grija şi instalată bine în ambulanţă, poliţistul închise carnetul său de însemnări, îmi strânse mâna solemn şi se retrase. Infirmierul trecu în încăperile din faţă, restul mulţimii se împrăştie, iar circulaţia îşi reluă huruitul. Rămăsesem singur cu doctorul Mathers, care se porni din nou.

— Eşti cam îndrăzneţ dumneata! Intri în camera mea de consultaţii. O murdăreşti toată de sânge. Şi nici nu capăt măcar vreo plată pentru asta!

Îmi îndreptai mânecile cămăşii şi-mi pusei haina.

— Când voi da de bani, îţi voi trimite un cec de zece lire.

Îşi roase un moment unghia de la degetul mare, rumegându-şi parcă răspunsul. Toate unghiile lui erau roase.

— Cum te cheamă?

— Shannon.

— Bănuiesc că eşti un fel de doctor.

Mă uitai la diploma lui, care atârna încadrată pe peretele din spatele său. Era certificatul Comisiei unite, cea mai modestă calificare cu care un om avea dreptul să exercite profesiunea de medic.

— Da – spusei eu. Dar d-ta eşti?

Se roşi uşor în obraz şi, cu aerul de a descoperi pe un şarlatan, se întoarse brusc spre masa lui şi apucă „Anuarul medical.” Răsfoind paginile cu energia ce-i caracteriza toate mişcările, dădu repede de numele meu.

— Shannon – spuse el. Robert Shannon. O să vedem îndată. Dar când citi lista titlurilor mele şi a premiilor pe

care le obţinusem, faţa i se lungi. Închise anuarul, se aşeză pe scaunul turnant tapisat cu imitaţie de piele, îşi împinse pe ceafă melonul pe care-l păstrase pe cap şi se apucă să mă studieze într-un chip nou.

— Ai auzit de mine? spuse el în cele din urmă.

— Niciodată.

— Trebuie să fi auzit: James Mathers. Am cea mai mare clientelă în tot oraşul. Trei mii de oameni înscrişi, pe rolul meu de asigurări sociale, ceea ce e maximum. Toţi ceilalţi medici mă urăsc. Le iau pâinea de la gură. Sunt foarte popular în rândurile publicului.

Continuând să mă observe, îşi răsuci îndemânatic, cu mâna stângă o ţigară, lipindu-şi-o de buză. Cutezanţa lui era extraordinară. Era îmbrăcat într-un stil profesional bătător la ochi: pantaloni largi, vărgaţi, haină neagră, guler scrobit cu colţurile răsfrânte şi o cravată lată în care era înfipt un ac cu diamant. Dar bărbia îi era vânătă: avea nevoie să fie ras.

— Aşadar, eşti fără slujbă? mă întrebă brusc. Din ce pricină... băutura, sau femeile?

— Şi una şi alta – spusei eu. Pe deasupra, sunt şi morfinoman.

Nu-mi răspunse – apoi se îndreptă pe scaun, cu o mişcare bruscă.

— Ţi-ar conveni să lucrezi pentru mine? Trei seri pe săptămână. Chirurgie şi cazuri de urgenţă. Am nevoie de puţin timp liber. Practica mea mă omoară.

Reflectai un moment, mirat.

— Cât ai plăti?

— Trei guinee pe săptămână.

Chibzuii din nou. Era o ofertă destul de generoasă, care mi-ar fi permis să-mi plătesc camera de la hotel şi m-ar fi ferit de umilirea de a mă aşeza la coadă la Agenţia medicală. Mi-ar fi rămas şi timp pentru cercetarea mea, numai de reuşeam să mă apuc de treabă la Casa farmaciştilor.

— De acord.

— Ne-am înţeles, deci. Vino deseară aici, la ora şase fix. Ţin să-ţi spun că am mai avut asistenţi şi înainte. Niciunul n-a fost bun de nimic. I-am dat afară.

— Mulţumesc pentru avertisment!

Mă îndreptam spre uşă când mă chemă înapoi cu un surâs sarcastic:

— Poftim. Am impresia că ai nevoie de un avans.

Din buzunarul din spate al pantalonului scoase o pungă de piele plină de bani şi, alegând cu atenţie suma necesară, îmi împinse peste masă trei monede de un şiling şi trei bancnote de o liră.

Îmi mai venise mintea la cap. Fără nicio vorbă, ridicai banii cu aceeaşi grijă cu care el îi aşezase pe masă.

CAPITOLUL III

În aceeaşi seară la şase, iar pe urmă câte trei seri pe săptămână lucrai la cabinetul medical de la Trongate Cross. Când soseam, sala de aşteptare era totdeauna înţesată până la uşă de pacienţi – femei învelite cu şaluri, copii zdrenţăroşi, muncitori de la docuri – şi seria trepidantă de consultaţii care urma dura adesea până la ora unsprezece, după care, de obicei, mai erau de făcut una sau două vizite urgente la domiciliu, ale căror adrese mi le dădea Thompson, infirmierul, când închidea cabinetul. Era o muncă obositoare. Doctorul Mathers nu exagerase când îmi vorbise de enorma lui clientelă. Aflai curând că se bucura de o reputaţie extraordinară printre oamenii nevoiaşi care formau populaţia acestui cartier sărăcăcios.

Chiar numai firea lui impetuoasă îi dădea un mare prestigiu, iar metodele lui erau bruşte, energice şi dramatice. Avea un instinct al diagnosticului şi nu şovăia de a-şi da părerea, de obicei în pur dialect scoţian. Nu-şi cruţa niciodată puterile, muncind ca un sclav de galeră şi repezindu-şi fără jenă pacienţii. Din cauza asta ţineau la el. Prescripţiile sale esrau drastice. Folosea la toate medicamentele doza maximă. Câte un pacient, căruia îi administrase un purgativ violent sau pe care-l făcuse să transpire intens, observa, dând din cap ca un cunoscător: „Da, da, e *ceva* în medicamentele doctoraşului nostru”.

Maţhers suferea din cauza staturii lui mici, dar avea în acelaşi timp toată trufia omului scund şi se bucura nespus de succesele sale. Îi plăcea să vadă că putea triumfa

acolo unde medicii din vecinătate eşuau şi râdea pe înfundate despre câte un caz în care se dovedise mai tare decât vreun coleg. Dar mai mult decât orice îl satisfăcea faptul că de pe urma acestui modest cabinet dintr-un cartier de oameni săraci şi neposedând el însuşi decât o diplomă a Comisiei unite era în stare să locuiască, cu tot fastul, într-o vilă mare din cartierele mărginaşe selecte, să-şi ţină un automobil Sunbeam, să crească cu multă largheţă pe singura lui fiică, să-i cumpere nevestei sale blănuri scumpe – într-un cuvânt, să trăiască, după cum zicea el, ca un lord. Avea un simţ al banilor extrem de dezvoltat. Cu toate că cerea numai onorarii mici – de la un şiling până la doi şilingi şi jumătate – insista ca să fie plătit imediat.

— De îndată ce oamenii simt că pot scăpa pe gratis, eşti pierdut, doctore – mă avertiza el.

Într-un sertar al biroului său ţinea un săculeţ lung de piele de căprioară, care conţinuse pe vremuri un forceps pentru naşteri, şi în care punea acum toate onorariile. Către sfârşitul orelor de consultaţii, acest săculeţ era doldora de bani. În prima seară, când eram pe punctul de a închide cabinetul, doctorul Mathers intră pe neaşteptate, ridică săculeţul şi-l cântări în mână ca un om cu experienţă. Se uită la mine, dar nu scoase o vorbă. Deşi căuta să nu-şi trădeze gândul, îmi dădui seama că era mulţumit.

Când sosii în seara de luni, la începutul săptămânii a doua, spre a-mi începe consultaţiile, scosei din buzunar o bancnotă de o liră sterlină.

— Ea dumitale – îi spusei, iar cum se uita întrebător la mine, adăugai: Fetiţa care a fost călcată săptămâna trecută se întremează de minune. Tatăl ei a trecut pe aici vineri şi a insistat să plătească acest onorariu. E un om cumsecade şi plin de recunoştinţă.

Faţa lui Mathers luă o expresie extrem de curioasă, îşi răsuci o ţigară, muşcând cu dinţii firele de tutun ce treceau de capăt şi scuipându-le apoi pe jos.

— Păstrează banii – spuse el în cele din urmă.

Refuzai iritat.

— Îmi plăteşti un salariu. Tot ce câştig îţi aparţine.

Urmă o pauză. Merse până la fereastră şi se întoarse înapoi, uitând să-şi aprindă ţigara.

— Vrei să-ţi spun ceva, Shannon? rosti el încet. Eşti primul asistent cinstit pe care l-am avut vreodată. Hai să luăm lira asta şi să-i trimitem fetiţei nişte struguri negri şi câteva flori.

Da, lucrul ciudat la acest om mărunţel era că ţinea la bani, fără însă a fi meschin. Era în stare să cheltuiască larg pentru sine şi pentru alţii.

După această întâmplare, atitudinea doctorului Mathers fu mult mai cordială. Într-adevăr, deveni destul de intim, arătându-mi cu mândrie instantanee ale soţiei sale şi ale fiicei sale, Ada, care avea şaptesprezece ani şi îşi termina acum studiile la selecta şi costisitoarea şcoală din Grantley a ordinului „Sacré Coeur”. Îmi arătă, de asemenea, o fotografie a vilei sale grandioase, în faţa căreia era trasă marea lui limuzină, dându-mi să înţeleg că mă va invita în curând acolo. Din când în când îmi dădea sfaturi asupra felului cum trebuie exercitată practica unui medic de cartier, iar într-o zi, când fu mai expansiv ca de obicei, îmi mărturisi că realiza efectiv trei mii de lire sterline pe an. Nespus de dornic de a şti cum îmi petreceam restul timpului, el încerca deseori să stoarcă de la mine vreo informaţie. Păstram însă totdeauna o discretă rezervă. Cu toate că munca mea îmi displăcea, eram bine dispus, căci aveam o ciudată presimţire că norocul începea, în sfârşit, să-mi surâdă. Şi aşa părea a fi într-adevăr.

În joia din aceeaşi săptămână, întorcându-mă târziu după-amiază la hotelul Globe, desluşii pe celălalt trotuar, în lumina palidă a amurgului, silueta unui bărbat, care mi se părea familiară. Când apărui, el tresări din atitudinea lui de răbdătoare aşteptare şi se apropie încet de mine.

Amintindu-mi de împrejurările în care ne despărţisem, tresării şi eu, recunoscându-l pe Alex Duthie.

Întâlnirea noastră fu urmată de o lungă tăcere şi, spre surprinderea mea, observai că era mai şovăitor şi mai emoţionat decât mine. În cele din urmă, spuse cu voce scăzută:

— Aş vrea să stau puţin de vorbă cu dumneata, Robert. Putem să intrăm?

Trecui împreună cu el prin uşa turnantă şi-l condusei în camera mea. Punând pe pardoseală cutia pe care o purtase sub braţ, se aşeză pe marginea unui scaun. Îşi învârtea în mâinile lui harnice şapca rotundă şi tare, fixând asupra mea privirea-i tulburată şi plină de candoare.

— Rob... am venit să-ţi cer iertare.

Îi trebui un efort ca să scoată aceste cuvinte, dar după ce le rosti, respiră uşurat.

— Săptămâna trecută ne-am dus la Dalnair. Adunasem din pod toate jucăriile lui Sim şi nevastă-mea se gândi să le ducă la spital, pentru copiii bolnavi. Cât stăturăm acolo, am avut o convorbire cu infirmiera-şefă. În mod confidenţial, ne-a povestit totul. Îmi pare rău că te-am acuzat, Robert. Aş fi în stare să-mi tai limba acum.

Nu prea ştiam ce să spun. Recunoştinţa, manifestată în orice chip, mă stingherea peste măsură. În acelaşi timp, ruperea prieteniei dintre mine şi Duthie mă duruse şi văzând acum că nu mă mai înţelegea greşit, simţeam o uşurare. Fără a rosti vreo vorbă, îi întinsei mâna. Mi-o strânse ca într-o menghină şi un surâs lent şi grav scăldă faţa lui rumenă.

— Ne-am împăcat, aşadar, băiete?

— Fireşte, Alex!

— Vii să pescuieşti cu mine la toamnă?

— Dacă ai poftă de asta...

— O să am poftă – răspunse el încet. Lucrurile se uită cu timpul, Robert.

Tăcurăm amândoi. Frecându-şi mâinile, el îşi aruncă

privirea prin odaie, cu un aer iscoditor.

— Tot te mai ocupi cu cercetarea dumitale?

— Da.

— Îmi pare bine. Ţii minte că mi-ai cerut nişte probe de lapte? Ţi le-am adus acum.

Tresăltai ca electrizat.

— Aţi avut o recrudescenţă a molimii la vite?

Confirmă din cap.

— Violentă?

— Destul de violentă, Rob. Cinci din juncanele noastre şi-au lepădat viţeii şi au murit, în ciuda îngrijirilor noastre.

— Şi mi-ai păstrat probe de lapte? întrebai cu aprindere.

— De la toate. În vase sterile. Se aplecă spre pachetul pe care-l aşezase jos. În această cutie căptuşită cu zinc.

Îl privii înduioşat şi recunoscător. Mă ciocnisem de atâtea piedici, încât această norocoasă întâmplare mi se părea de necrezut.

— Alex – spusei cu entuziasm – nu-ţi închipui cât de mult înseamnă acest lucru pentru mine! E tocmai ce doream...

— Serviciul meu nu e chiar atât de dezinteresat – răspunse el cu seriozitate. Îţi spun sincer, Rob, suntem foarte îngrijoraţi de treaba asta la ferme. Cele mai bune cirezi par să fi luat boala. Directorul spune că ţi-ar fi foarte recunoscător dacă ai putea să ne ajuţi în vreun fel.

— O să încerc, Alex. Îţi promit că o să încerc. O clipă, nu fui în stare să continuu. Dacă aveam nevoie de ceva spre a-mi putea duce mai departe lucrarea, asta era... n-ai fi putut alege un mijloc mai bun...

— Dacă eşti mulţumit, nu pot decât să fiu mulţumit şi eu. Se uită la ceasul lui de argint. E timpul s-o iau din loc.

— Mai stai puţin – insistai eu. Dă-mi voie să-ţi ofer ceva de băut.

I-aş fi dat cu bucurie tot ce posedam.

— Nu, băiete... Trebuie să prind vechiul autobuz de la şase şi un sfert – îmi spuse, cu zâmbetul său potolit. Am

aşteptat peste o oră afară, până să dau ochii cu dumneata.

Îl însoţii până jos, despărţindu-mă de dânsul cu cele mai calde mulţumiri. După ce silueta lui masivă dispăru în întuneric, reintrai în hotel, agitat şi fericit.

Eram pe punctul de a mă repezi sus la lădiţa de la fermele din Dreem, când zării pe raftul din hol o scrisoare pentru mine.

Cunoşteam bine scrisul, era al Jeanei. Ţinându-mi respiraţia şi strângând în mână scrisoarea, urcai repede scara, închisei uşa şi, cu degete tremurânde, deschisei plicul:

„Dragă Robert,

Luke a fost plecat în ultimele trei săptămâni la Tynecastle. De aceea n-am primit scrisoarea ta decât azi după-amiază şi nu prea ştiu cum să-ţi răspund. Ca să fiu sinceră, nu pot nega că m-am bucurat să am veşti de la tine şi că mi-ai lipsit foarte mult. Poate că greşesc spunându-ţi acestea. Poate că n-ar trebui să-ţi scriu de loc. Dar am să-ţi dau unele ştiri şi asta îmi va servi drept scuză.

În ultimele zile m-am prezentat din nou la examen şi, cu toate că am făcut unele greşeli, sunt fericită să-ţi comunic că n-am răspuns prea rău. Ca prin minune, profesorul Kennerly a fost destul de amabil. Şi ieri, după ultimul meu examen oral, m-a luat deoparte şi m-a informat că am trecut cu distincţie la toate materiile. O întâmplare fericită, desigur, şi ce uşurare!

Înmânarea diplomei nu va avea loc decât la sfârşitul semestrului, adică la 31 iulie. Până atunci vreau să urmez un curs de medicină tropicală, care începe săptămâna viitoare la Institutul Sanderson. Prelegerea are loc în fiecare dimineaţă la ora 9 şi durează un ceas.

A ta,
Jean Law”.

Reuşită... reuşită... cu distincţie... şi ducându-mi lipsa... resimţind-o mult. Ochii îmi luceau citind aceste cuvinte care, după luni nesfârşite de tristeţe şi decepţii, erau ca un balsam divin pentru inima mea stingheră. Odaia mea mizeră îmi apăru transformată. Îmi venea să sar în sus, să râd, să cânt. Recitii iarăşi şi iarăşi aceste rânduri care, fiind scrise de ea, păreau înzestrate cu o unică şi gingaşă frumuseţe.

Era în această scrisoare o notă ascunsă de dor, care provocă în mine un fel de extaz, sugerându-mi brusc o idee, un plan de acţiune viitoare, făcând sângele să mi se urce la cap într-un fior de încântare. Luai scrisoarea, pe care mâna ei o atinsese de puţină vreme, şi-mi apăsai buzele pe ea.

CAPITOLUL IV

Institutul Sanderson se afla pe celălalt mal al fluviului, într-o parte aproape uitată a oraşului, între Azilul veteranilor şi vechea biserică Sf. Enoch. Era un cartier liniştit, iar grădina din Piaţa Sf. Enoch îi dădea un aspect rustic. Plouase în noaptea precedentă – o ploaie uşoară de primăvară – şi trecând pe pavajul cu lespezi late al străzii Old George, simţeam în aer un miros de sevă şi de iarbă proaspătă. O briză caldă sufla dinspre fluviu, legănând crengile înmugurite ale ulmilor înalţi, pe care vrăbiile ciripeau voioase. Gheara rece a iernii părea să fi slăbit, iar pământul umed, încălzit de razele soarelui, degaja efluvii dulci şi îmbătătoare, umplându-mi inima de dor şi de o nostalgie fără margini, ce lua aproape proporţii de suferinţă.

În faţa azilului, o femeie bătrână vindea flori. Mă oprii brusc şi cumpărai, pe o jumătate de şiling, o legătură de ghiocei care atârna peste marginea coşului. Sfiindu-mă să-i port făţiş, înfăşurai fragedele floricele cu batista, punându-le în buzunar. Când intrai cu paşi grăbiţi în curtea institutului, postându-mă în faţa sălii de cursuri, vechiul orologiu al bisericii Sf. Enoch, îmbătat parcă de aerul înmiresmat, făcu să răsune zece bătăi.

Câteva minute după aceea, sala de cursuri a institutului începu să se golească. Nu erau mai mult decât şase studenţi. Ultima din ei, ieşind singură şi cu un aer absent, fu Jean. Era îmbrăcată în gri, culoare ce-i stătea totdeauna bine, şi vântul răcoros mula liniile trupului ei gingaş şi subţire. Gura îi era uşor deschisă. Mâinile,

îmbrăcate cu mănuşile ei uzate, strângeau un caiet. Blânzii ei ochi căprui cătau acum în jos.

Deodată, îi ridică şi privirile noastre se întâlniră. Înaintând spre ea, îi prinsei amândouă mâinile într-ale mele.

— Jean... în sfârşit!

— Robert!

Îmi rostise numele şovăind, înfruntând parcă, încurcată, o mustrare a conştiinţei ei. Acum însă, se lumină la faţă şi un val de căldură îi aprinse obrajii. Îmi venea s-o strâng în braţe. Dar nu, nu îndrăzneam. Spusei cu glas răguşit:

— Ce fericit sunt să te revăd!

O clipă, uitându-ne unul în ochii celuilalt, într-un fel de extaz, nu furăm niciunul în stare să scoatem o vorbă, în spatele nostru, vrăbiile ciripeau în ulmi, iar în josul fluviului un câine lătra în depărtare. În sfârşit, tot cu răsuflarea tăiată, exclamai:

— Şi ai trecut... cu distincţie... te felicit!

— Nu e cine ştie ce – spuse ea zâmbind.

— Ba e minunat! Ai fi trecut şi înainte, dacă n-ar fi fost influenţa mea dăunătoare.

Râse cu sfială. Râserăm amândoa. Tot o mai ţineam de mâini, ca şi cum aş fi avut de gând să nu le mai dau drumul. Niciodată.

— Ai plecat de la Dalnair? întrebă ea.

— Da – răspunsei eu vesel. M-au dat afară. Vezi cu ce terchea-berchea ai de-a face! Acum lucrez o parte din săptămână ca asistent al unul doctor de mahala de pe Trongate.

— Dar cercetarea ta? spuse ea repede.

— A, tocmai despre asta vreau să-ţi vorbesc.

O condusei spre grădina de peste drum. Ne aşezarăm pe o bancă verde ce înconjura trunchiul unui copac noduros. În faţa noastră, porumbeii scuturau din aripi şi se păuneau, ameţiţi ca şi celelalte păsări de plăcuta năvală a primăverii. Nu se vedea niciun om, afară de un bătrân care trecea şchiopătând pe o alee, purtând şapca

neagră cu cozoroc şi haina stacojie de pensionar militar. Scosei din buzunar mănunchiul de ghiocei şi-l dădui Jeanei.

— O! exclamă ea încântată, oprindu-se imediat, de teamă ca vorbele sau privirea ei să nu spună prea mult.

— Poartă-i, Jean! spusei eu cu glas scăzut. Nu e nicio crimă. Spune-mi: te-au făcut să promiţi că n-ai să mai dai ochii cu mine?

— Nu – zise ea încet. Dacă aş fi făcut-o, nu m-aş putea afla aci.

O observai pe când, cu o umbră de tristeţe, inspiră adânc parfumul gingaş al acestor flori albe şi fragile, care i se potriveau atât de minunat. Le prinse apoi de corsajul ei, dedesubtul guleraşului moale de blană, cu miros de camfor, pe care-l purta în jurul gâtului. Şezând lipit de ea, simţii o dogoare revărsându-mi-se în tot trupul; fruntea şi obrajii mi-erau înfierbântaţi. Îmi dădui seama că da. Că nu intram imediat în materie, această teribilă emoţie avea să pună cu totul stăpânire pe mine.

— Jean – îi spusei, luptându-mă spre a-mi ţine cumpătul. Afară de aceste prelegeri, eşti liberă acum toată ziua... vreau să spun că după ora zece nu ai nicio treabă?

— Da – răspunse cu un aer întrebător şi cum nu spusei nimic, adăugă: De ce mă întrebi?

— Am nevoie de ajutorul tău – zisei cu hotărâre şi sinceritate, conştient că spun adevărul. Uitându-mă fix la ea, urmai: Am terminat jumătate din cercetarea mea şi mă pregătesc pentru partea următoare. Nu pot să-ţi spun cu câtă pasiune aştept să încep. Cunoşti greutăţile pe care le-am întâmpinat lucrând de unul singur... O, nu mă plâng; acum însă, pentru faza aceasta nouă, nu mă pot lipsi de un oarecare sprijin. Sunt teste care mi-e imposibil să le fac singur. Profesorul Challis mi-a dat o cameră. Mă oprii o clipă. Ai fi dispusă... vrei să lucrezi cu mine?

Se îmbujorase uşor şi după ce mă privi un moment cu aprindere, îşi lăsă încet ochii în jos.

— O, Robert, desigur că aş vrea! Dar mi-e cu neputinţă. Probabil că ştii cum stau lucrurile cu mine acum. Părinţii mei... le datorez atât de mult... iar ei şi-au pus toată încrederea în mine... îi iubesc... pe mama mai ales... e cea mai bună mamă de pe faţa pământului. Iar ei... deşi, la drept vorbind nu m-au silit – părea să-şi caute cuvintele spre a atenua lovitura – nu doresc ca să mă întâlnesc cu tine. Chiar în clipa aceasta... sunt neascultătoare faţă de ei.

Îmi muşcai buza. În ciuda firii ei blânde, avea în ea ceva inflexibil, o fidelitate adâncă, devotamente de care eram lipsit şi un simţ al datoriei care o făcea să aibă oroare de ipocrizie.

— Trebuie să mă urască nespus.

— Nu, Robert. Ei sunt de părere pur şi simplu că drumurile noastre trebuie să fie deosebite.

— Dar aici nu e vorba de o treabă personală – izbucnii eu. Ai titlul de doctor acum, iar ceea ce îţi cer e o muncă ştiinţifică.

— Mi-ar plăcea s-o fac. Mă interesează mult. Dar nu e posibil.

— Ba e perfect posibil – stăruii eu. Nimeni nu trebuie să ştie. Familia ta ar crede doar că faci unele lucrări practice de medicină tropicală...

Îmi impuse tăcere cu o privire chinuită.

— Nu de asta mi-e teamă, Robert.

— Atunci, de ce?

— De faptul că am fi împreună.

— Şi lucrul ăsta ţi se pare atât de teribil?

Îşi ridică genele ei negre, privindu-mă cu tristeţe.

— Ştiu că vina e a mea... Nu mi-am dat seama la început că simţămintele noastre reciproce erau... atât de adânci. Şi dacă vom continua, vor deveni şi mai adânci, iar asta nu va face decât să agraveze lucrurile pentru noi.

Această declaraţie atât de naturală mă încălzi din nou la inimă. Respirai scurt, hotărât s-o conving cu orice preţ.

— Ascultă, Jean. Dacă îţi promit, dacă îţi jur că nu voi

face niciodată vreun gest de dragoste, că nu voi rosti măcar acest cuvânt, eşti dispusă să mă ajuţi? Am atâta nevoie de acest ajutor! Fără el, sunt pierdut!

Urmă o tăcere prelungită. Se uită la mine cu ochi plini de îndoială, pălind şi roşind rând pe rând, pradă unei cumplite nehotărâri. Mă grăbii să-mi folosesc pe deplin avantajul.

— E o ocazie atât de minunată! Sunt la doi paşi de un rezultat senzaţional. Vino să te convingi!

Sării în sus transportat, întinzându-i mâna. După un moment, se ridică încet de pe bancă.

Nu aveam mult de mers pe jos până la Casa farmaciştilor. Ajunserăm acolo în zece minute. O dusei direct la camera mea de lucru şi scoţând din micul meu termostat una din cutiile de cultură pe care le inoculasem cu probele recente aduse de Duthie, i-o ţinui cu entuziasm în faţa ochilor.

— Uite – îi spusei – am pus mâna pe el. Şi creşte destul de repede. Nu-l recunoşti?

Clătină din cap, uitându-se scurt la mine cu o expresie întrebătoare în ochii ei mari şi întunecaţi. Interesul i se trezise.

Reaşezai cutia în baia de apă, aruncând o privire asupra regulatorului şi închizând uşa de zinc. După aceea, îi explicai foarte simplu ce aveam de gând.

Un val de entuziasm îi coloră obrajii. Îşi plimbă privirea strălucitoare, dar adânc tulburată, în jurul camerei şi înapoi spre termostat, iar pe urmă din nou spre mine. Inima îmi bătea mai repede. Spre a-mi ascunde emoţia, mă dusei la fereastră şi o deschisei brusc, lăsând razele soarelui să năvălească înăuntru. Afară, nori pufoşi goneau pe cerul albastru. Mă întorsei către dânsa.,

— Robert – supse ea încet – dacă lucrez cu tine... pentru că sunt convinsă că cercetarea ta e importantă... îmi promiţi cinstit că te vei ţine de cuvânt?

— Da – îi răspunsei.

Îi văzui pieptul umflându-se de un oftat adânc. Şi în

timp ce-mi ţineam ochii aţintiţi asupra ei, îşi aşeză caietul pe masă, îşi scoase pălăria şi, începând să-şi tragă mănuşile din mâini, zise scurt:

— Prea bine. Să începem!

CAPITOLUL V

În fiecare dimineaţă, curând după ora zece, când cursul ei se termina, Jean sosea cu regularitate în cameră, unde mă găseam dinainte lucrând. Luându-şi halatul din cuierul de după uşă, şi-l îmbrăca şi se apuca metodic de lucru la celălalt capăt al mesei. Schimbam cel mult câteva cuvinte sau chiar numai un zâmbet de salut. Uneori, când eram ocupat cu un calcul, mă prefăceam că nu observ sosirea ei, socotind că această atitudine impersonală o putea linişti. Ea însă se afla acolo, iar mai târziu, când îmi ridicam cu precauţie ochii, o vedeam măsurând şi titrând pe după biuretele prinse de stative şi înscriind cu o expresie serioasă şi concentrată fiecare citire în registrul meu negru, terfelit.

După cum prevăzusem, dexteritatea şi acurateţea ei îmi fură de cel mai mare ajutor, mai ales la prepararea sutelor de lame care trebuiau examinate. Era o tehnică dificilă şi primejdioasă de colorare, căci aceste culturi masive în bulion erau extrem de virulente. Lucrând însă liniştită, cu mâna sigură, cu trăsăturile feţei absorbite, cu ochi care nu tremurau, ea nu făcu niciodată nici cea mai mică greşeală. Când simţea că privirea mea era aţintită asupră-i, se oprea o clipă din lucru, aruncându-mi o uitătură tăcută, dar grăitoare, care ne lega şi mai strâns în acest efort comun la care ne angajasem. Briza proaspătă a primăverii pătrundea prin fereastra larg deschisă în mica noastră încăpere întunecoasă, aducând cu ea ecoul slab al sunetelor unei alte lumi – zumzetul circulaţiei, sirena unui vapor, zdrăngănitul muzicii unei

flaşnete din depărtare. Prezenţa Jeanei, cu tot ce însemna ca linişte şi stăpânire de sine, îmi dădea un elan pe care nu-l cunoscusem niciodată până atunci.

La ora unu ne opream spre a dejuna. Cu toate că în apropiere se aflau câteva cafenele bune, era mai uşor, mai plăcut şi mai ieftin să luăm masa în laborator. În acest scop, ne puneam banii în comun, iar Jean aducea în fiecare zi, din piaţa prin care trecea în drumul ei de la gară, proviziile necesare. După ce ne spălam mâinile timp de trei minute într-o soluţie de sublimat corosiv – precauţie asupra căreia insistam cu inflexibilă fermitate – ne aşezam pe pervazul ferestrei şi, ţinând câte o farfurie în echilibru pe genunchi, gustam plăcerile unui picnic în aer liber. Când vremea era înnorată şi răcoroasă, mâncam supă, încălzită pe becul Bunsen. De obicei însă, meniul nostru consta în pâinişoare cu unt proaspete, felii de cârnat rece şi brânză de Dunlop, cu un măr sau o pungă de cireşe ca desert. În curtea spre care dădea fereastra era un mierloi, care venea cu fidelitate în fiecare zi spre a se înfrupta din bunătăţile noastre. Când vedea că aveam cireşe, se aşeza pe braţul Jeanei, ciripind din toată inima de lacomă bucurie.

În după-amiaza a şaptea, pe când lucram amândoi în tăcere, auzii un pas şi întorsei capul. Profesorul Challis stătea pe prag, adus de spate şi strâns în redingota lui decolorată, încheiată până sus. Îşi mângâia mustaţa argintie, uitându-se cu ochii mici la noi.

— M-am gândit să-ţi fac o vizită, Robert – spuse el – spre a vedea cum progresezi.

Mă sculai imediat şi-l prezentai Jeanei, în faţa căreia se înclină cu solemnitatea lui demodată. Îmi dădeam seama de surprinderea lui, ca şi de curiozitatea şi neîncrederea pe care o simţea, cu toate că era prea politicos, spre a lăsa să se vadă ceva. Curând însă deveni evident că Jean îi făcea o impresie bună şi, liniştit în această privinţă, îmi zâmbi, clipind vesel din ochi.

— Jumătate din izbândă în cercetările ştiinţifice, Robert,

e să ai un bun asistent.

Râse pe înfundate la aceste cuvinte, ca şi cum ar fi făcut o glumă excelentă. Pe urmă se plimbă prin cameră, agitând culturile, examinând lamele, aruncându-şi ochii peste paginile noastre de notiţe, toate acestea în tăcere, dar cu un aer de calmă aprobare, care era mai emoţionant pentru noi decât orice cuvânt.

După ce trecu totul în revistă, se întoarse şi se uită la noi.

— Am să vă procur mai multe probe, mai multe specimene din alte locuri... de pe continent... unde mă mai bucur de oarecare consideraţie. Se întrerupse, întinzându-şi braţele. Continuaţi, continuaţi! Nu vă uitaţi la o bătrână fosilă ca mine! Continuaţi neabătut!

Cuvintele sale nu spuneau mare lucru, dar în ochii săi observai o sclipire vioaie, pe care nu o avuseseră înainte.

După aceasta, începu să ne viziteze regulat, adesea la ora dejunului, aducând nu numai specimenele promise, ci, uneori, şi câte o contribuţie la masa noastră. Şezând într-un fotoliu cu bastonul între genunchi, se apleca tremurând pe mânerul de os şi ne observa cu ochi ce străluceau de mulţumire pe sub sprâncenele sale stufoase, pe când împărţeam o plăcintă cu carne sau un borcănaş cu pateu de ficat de gâscă. Simpatia lui pentru Jean crescuse neîncetat şi purtarea lui faţă de ea era fermecătoare şi cavalerească, având însă în ea ceva din bunăvoinţa ştrengărească a unui şcolar. Nu mânca niciodată nimic, dar când Jean făcea cafea, primea cu plăcere o ceaşcă şi, cerându-i voie cu acea galanterie deosebită pe care şi-o manifesta acum, îşi aprindea câte o mică ţigară de foi după ce o cresta uşor la capăt. Era o plăcere pe care şi-o mai permitea din când în când. În timp ce fumul albastru se ridica în spirale şi se împrăştia, ne povestea amintiri din vremea când, ca tânăr student, făcea cercetări la Sorbona, lucrând sub îndrumarea

marelui Duclaux[66].

— Nu aveam bani pe atunci – ne spuse, râzând pe înfundate, după ce ne descrisese o duminică petrecută la Barbizon. Şi nu am nici acum. Dar am fost totdeauna fericit îndeplinind o muncă ce nu seamănă cu nicio alta pe lume.

După plecarea lui, Jean suspină, spunând cu un foc în privire:

— E adorabil, Robert! Şi ce om de seamă! îl iubesc.

— Pe cât pot aprecia, moşneguţul te iubeşte şi el – îi spusei cu un zâmbet cam forţat. Dar crezi că familia ta nu va avea nimic împotriva lui?

Îşi lăsă ochii în jos.

— Să ne întoarcem la lucru.

Ajunsesem în vremea aceea să izolăm în stare pură, din numeroasele probe de lapte, un microorganism gram-negativ, pe care-l identificai drept bacilul Bang, descoperit de savantul danez cu acest nume, care demonstrase că bacilul este agentul unei boii acute a vitelor, răspândită în toată lumea. Aceasta era aşadar cauza epizootiei ce izbucnise în turmele fermelor. Într-adevăr, pe baza calculelor mele, apreciarăm că probabil 35 la sută din totalul bovinelor din ţară, fără a mai vorbi de oi, capre şi alte animale de fermă, erau purtătoare ale acestui bacil, pe care îi cultivasem acum în cantităţi masive într-un mediu special de bulion.

Posedam, de asemenea, în stare pură bacilul Bruce al febrei de Malta, pe care, fireşte, în timpul şederii mele la Dalnair, îl obţinusem din sângele unor oameni ce fuseseră atinşi de aşa-zisa epidemie de gripă. Acelaşi bacil îl izolasem în multe cazuri şi din specimenele umane procurate recent de Challis. Eram astfel în măsură să comparăm aceste două microorganisme, obţinute unul de la vite altul de la oameni, să analizăm diferitele lor reacţii şi să descoperim legătura posibilă dintre ele.

---

[66] Emile Duclaux (1840-1904) – fizician şi biolog francez. Urmaşul lui Pasteur. (n.t.)

Testurile pe care le întrebuinţam erau extrem de complicate şi, la început, valoarea lor era greu de apreciat. Treptat însă, pe măsură ce rezultatele pozitive se succedau, se născu în mintea noastră o presupunere, bazată la început pe o conjectură, dar ulterior pe dovezi certe, care ne uluiră.

— Nu se poate – spusei eu încet. E imposibil!

— Ba s-ar putea – răspunse ea cu logică. Şi tocmai că e posibil.

Îmi strânsei capul între mâini, iritat de astă dată de candoarea şi calmul ei. Doctorul Mathers mă ţinuse în ajun până noaptea târziu în cabinetul lui; devenise mai exigent faţă de mine şi începeam să mă resimt de acest dublu efort.

— Pentru Dumnezeu – spusei eu – să nu vindem pielea ursului din pădure! Mai avem de lucrat săptămâni întregi înainte de a face proba finală a antigenului.

Dar dovezile continuau să se acumuleze şi, după trei luni, când ne apropiam de acest test crucial, o agitaţie crescândă puse stăpânire pe noi. În orele când eram obligaţi să aşteptăm până ce procesul de aglutinare avea loc, această tensiune nervoasă ni se părea de nesuportat şi, cum nu era necesar să rămânem în laborator, căutam o destindere evadând pentru vreun ceas în împrejurimile imediate ale Wintonului.

Nu putea fi vorba acum de plimbări cu motocicleta, căci nici chiar Luke nu ştia că eram împreună; dar tramvaiul era un mijloc comod, cu care ajungeam în douăzeci de minute la punctul nostru favorit, colina Longerag, o înălţime păduroasă, lipsită încă de clădiri, care domina fluviul. Aici ne aşezam pe câte o stâncă acoperită cu muşchi, urmărind cu privirea feriboturile şi micile vapoare cu zbaturi, care brăzdau în sus şi în jos marele fluviu. Departe, în vale, la picioarele noastre, se întindea, pierdut într-o ceaţă aurie, oraşul, a cărui prezenţă o revela doar câte o cupolă strălucitoare sau săgeata fină a unei turle. Uneori, istovit, dar cucerit de vraja acelei clipe, mă

întindeam pe spate, închizând ochii, şi visam cu întreaga nostalgie a sufletului meu provincial, visam cu glas tare despre Sorbona, pe care Challis o descrisese în culori atât de vii, visam despre o viaţă de cercetare nestingherită de nimic.

Credincios cuvântului dat, deşi lucrul nu-mi venea uşor, nu-i vorbii niciodată despre dragoste. Îmi dădeam seama de scrupulele ei, de îndemnurile conştiinţei ei, pe care le nesocotise spre a mă ajuta şi eram hotărât să-i dovedesc cât de greşită fusese bănuiala ei că nu putea avea încredere în mine. Numai în acest fel mă puteam justifica în ochii ei şi ai mei.

Când ziua hotărâtoare sosi, aşezarăm ultima serie de tuburi de aglutinare şi ieşirăm. Era într-o joi, la sfârşitul lui iunie, zi neobişnuit de frumoasă, şi temându-ne aproape de ceea ce vom găsi la întoarcere, ezitam să părăsim colina. Pe când şedeam acolo, un vaporaş trecu departe, sub noi, într-o excursie de seară până la insulele de la gura estuarului. Pe puntea din spate puteam distinge micile siluete ale unei orchestre ambulante. Cânta un vals de Strauss. Micul vas, cu pavilioanele fluturând în vânt şi zbaturile învolburând apa, alunecă vesel în josul fluviului, dispărând din ochii noştri. În urma lui stăruia însă un ecou al melodiei, ajungând până la noi, palid, dar dulce şi blând ca o mângâiere. Era un moment plin de farmec. Nu îndrăzneam să mă uit la tovarăşa mea de lucru, dar într-o fulgerare orbitoare simţii toată exaltarea acestor zile de străduinţe comune, care aproape fără să-mi dau seama adânciseră şi întăriseră intimitatea dintre noi. Ştiam acum că în toate privinţele nu mă mai puteam lipsi de ea.

Ne ridicarăm să plecăm. Nu aveam de lucru la cabinetul medical în seara aceea, iar Jean aranjase cu acest important prilej să rămână la Winton până la ora opt.

Bătea ora cinci când ajunserăm la micul nostru laborator. Era clipa decisivă. Mă apropiai de termostat şi, deschizând uşa, făcui un semn brusc colegei mele să

scoată stativul cu eprubete. Erau pe acest stativ douăzeci şi patru de eprubete, conţinând fiecare un lichid ce fusese perfect limpede cu câteva ceasuri înainte, dar care, dacă experienţa reuşise, avea să prezinte acum un depozit tulbure. Ţinându-mi respiraţia, o urmării pe când dădu la iveală cu teamă stativul. Atunci scosei un scurt sughiţ.

Fiecare eprubetă de pe stativ avea pe fund un precipitat alb. Glasul îmi pierise. Apucat de o bruscă ameţeală, mă aşezai pe canapeaua de piele, în timp ce Jean, ţinând încă în mâini stativul cu eprubete, continua să se uite la mine transfigurată.

Era deci adevărat: cele două microorganisme, privite douăzeci şi unu de ani ca specii separate şi neînrudite, erau identice! Da, o dovedisem! Din punct de vedere morfologic, din acela al culturii şi prin probe de aglutinare, această identitate era confirmată. Răspândita boală a vitelor era extrem de transmisibilă la oameni, nu numai prin contact direct, ci şi prin lapte, unt, brânză şi toate felurile de produse lactate. Boala lui Bang la animale, febra de Malta a lui Bruce şi epidemia de „gripă” erau identice, fiind provocate toate de acelaşi bacil, pe care-l cultivasem aci, în laborator. Închisei ochii, ameţit. Stabilisem efectiv existenţa şi cauza unei noi boli la oameni, care nu era o maladie minoră, de interes local, ci o infecţie serioasă, în stare să provoace epidemii grave ca şi indispoziţii mai uşoare cu caracter cronic. Ea număra, desigur, sute de mii de victime în toate ţările de pe glob. Gândindu-mă la aceste ramificaţii, un nod mi se puse în gât. Ca şi Cortez pe vârful lui de munte, vedeam cu uimitoare claritate toată amploarea descoperirii noastre.

În cele din urmă, Jean întrerupse tăcerea:

— E minunat! zise ea eu glas domol. O, Robert, poţi publica totul acum!

Clătinai din cap. În faţa ochilor îmi apărea într-o lumină strălucitoare o viziune şi mai splendidă. Stăpânindu-mi agitaţia ce creştea în mine şi căutând să-mi impun atitudinea modestă şi demnă a unui adevărat om de

ştiinţă, răspunsei:

— Am descoperit boala şi germenele care o cauzează. Acum trebuie să producem vaccinul care o va vindeca. Când îl vom avea, toată lucrarea va fi perfectă şi completă.

Era un gând minunat, ameţitor. Ochii îi sticleau.

— Ar trebui să telefonăm profesorului Challis.

— Mâine – făcui eu. Simţeam, în chip egoist, că pentru moment triumful nostru trebuia să ne aparţină numai nouă.

Părea să înţeleagă şi, văzând-o zâmbind, un nou val de exaltare se ridică în mine, dându-mi peste cap demnitatea şi subminând pretinsul meu calm.

— Scumpa mea domnişoară doctor Law – îi spusei, întorcându-i surâsul – evenimentul acesta va trece în istorie. Se cuvine într-adevăr să-l serbăm. Vrei să cinezi cu mine astă-seară?

Ezită. Cu obrajii încă aprinşi, se uită la ceas.

— Mă aşteaptă cei de acasă.

— Hai, vino – insistai eu cu ardoare. E devreme. Ai să prinzi la timp trenul!

Se uită la mine cu ochi luminoşi, în care era şi o uşoară implorare. Sării în picioare, plin de încredere şi bucurie şi, ţinându-i paltonul, îi spusei râzând:

— Am muncit din greu. Merităm o masă bună.

O luai vesel de braţ când ieşirăm.

CAPITOLUL VI

Pe Old George Street, nu prea departe, se afla un mic restaurant francez – „Continental” – pe care-l frecventasem uneori împreună cu Spence şi care mi se păru tocmai indicat pentru ospăţul nostru. Era un local modest, dar curat, ţinut de o alsaciană, Madame Brossard, al cărei soţ, acum decedat, predase limbi străine la liceul din apropiere. Se mânca bine acolo, şi restaurantul păstrase chiar în acel mediu nordic ceva din atmosfera specifică ţării de origine a patroanei. Pardoseala era presărată cu nisip, şerveţele de pânză groasă, cadrilată, erau împăturite ca nişte evantaie şi înfipte în pahare de vin colorate. Pe fiecare masă era aşezată câte o mică lampă cu abajur roşu, care arunca o lumină romantică asupra tacâmurilor cu minere de os.

Când intrarăm, Madame Brossard, care trona la casă, ne salută înclinându-se, iar un chelner tânăr, purtând un frac uzat şi prea larg pentru el, ne conduse la o masă din colţ. Sosisem devreme şi, afară de câţiva clienţi obişnuiţi, care mâncau la o masă mare din mijlocul încăperii, localul era gol, lucru foarte plăcut pentru noi. Bine dispuşi amândoi, consultarăm lista de bucate, scrisă cu cerneală violetă de copiat, într-o caligrafie colţuroasă, şi aleserăm următoarele feluri: *soupe aux oignons, escalope de veau, soufflé à l'orange*[67] şi cafea.

— E colosal de plăcut aici, te-ai putea crede la Paris – spuse Jean, uitându-se cu vioiciune în jurul ei şi adăugând

[67] Supă cu ceapă, şniţel de viţel, sufleu de portocale. (n.t.)

cu o grimasă, ca pentru a se scuza – ... pe cât pot pretinde că-l cunosc.

— Să ne închipuim într-adevăr că suntem acolo – răspunsei eu cu veselie. Sosim de la Sorbona... aşa cum ne-a descris-o prietenul nostru Challis. Suntem nişte savanţi imens de celebri... nu-mi vezi barba?... Şi tocmai am făcut o descoperire senzaţională, care ne va aduce o glorie neştearsă.

— Aşa şi e – exclamă ea cu seriozitate.

Izbucnii în râs. Sub emoţia triumfului şi senzaţia de a fi scăpat de disciplina rigidă impusă de aceste lucrări, rezerva mea obişnuită dispăruse, eram beat de fericire. Când chelnerul ne aduse supa, îi vorbii pe franţuzeşte, el însă clătină din cap cu un aer jenat, răspunzându-mi în dialect scoţian. Jean izbucni într-un hohot de râs.

— Ce i-ai spus bietului băiat? mă întrebă, după ce el se depărtase.

— Un lucru pe care e prea tânăr ca să-l înţeleagă. Mă aplecai către dânsa. Îţi voi spune mai târziu.

Începurăm să mâncăm supa. Era delicioasă; plină cu bucăţi subţiri de ceapă prăjită şi presărată cu un strat gros de brânză uscată rasă. În exaltarea ce ne stăpânea, ne simţeam ca înălţaţi deasupra noastră, plutind pe culmile succesului nostru. Chelnerul, cu care acum ne împrietenisem, ne aduse solemn carafa de vin roşu care era cuprinsă în preţul meniului. Tremurând de agitaţie, cu inima cântând de fericire, turnai două pahare din acest vin simplu, care mai spumega de la butoi.

— Să bem pentru succesul nostru!

O uşoară şovăială i se citi pe faţă, dar ţinu numai o clipă, căci, antrenată parcă de conştiinţa însemnătăţii evenimentului, ea înghiţi întâi puţin, bând apoi tot paharul.

— Bravo! spusei eu, dând din cap în semn de aprobare. Când eşti la Paris, trebuie să te porţi ca parizienii. Şi afară de asta... adu-ţi aminte că eşti acum o femeie între două vârste, plinuţă, dar încă atrăgătoare, care are în urma ei o

zi grea, cheltuită la Sorbona cu căutarea unor substanţe aglutinante. Aşa cum a sugerat Sfântul Paul, puţin vin face bine stomacului.

Se uită la mine cu un aer mustrător; după aceea, pe neaşteptate, seriozitatea ei făcu loc unui zâmbet, iar cu o clipă mai târziu, unor hohote de râs vesele şi jucăuşe, care nu izvorau decât din bucuria curată ce-i umplea sufletul.

— O, Robert, nu mai vorbi aşa... – strigă ea, ştergându-se la ochi. Ne purtăm ca nişte copii!

De la locul ei din spatele casei înregistratoare, Madame Brossard, o figură impunătoare, se uita la noi cu blândeţe şi simpatie.

Când şniţelul sosi, reumplui paharele şi, dintr-un impuls irezistibil, începurăm să discutăm întâmplările prin care trecuserăm în cursul ultimelor trei luni. Râdeam de greutăţile ce le întâmpinasem şi gustam din nou în toate amănuntele splendoarea realizării noastre.

— Îţi aduci aminte, Robert, de ziua aceea când ţi-ai ieşit din sărite?

— Contest solemn a-mi fi ieşit vreodată din sărite.

— Ba da, e adevărat! Când am stricat centrifuga. Erai aproape să mă iei de urechi.

— Îmi pare rău acum că nu am făcut-o!

Cuvintele acestea fură de ajuns ca să ne pornească din nou.

Când mă aplecai peste masă spre colaboratoarea mea, care acum era atât de radioasă şi de vioaie, cu obrajii îmbujoraţi şi cu ochii zâmbind ştrengăreşte, înţelesei mai limpede decât oricând dualitatea personalităţii ei. Mica şi grava calvinistă dispăruse, iar de sub acest înveliş al educaţiei primite de ea ieşea la iveală o făptură vie şi caldă, care, după ce-şi scoase pălăria, se sprijini în chip familiar cu coatele pe masă, dându-se pradă fără ştiinţă instinctelor ei femeieşti.

Un val de emoţie mă cuprinse: O viziune fulgerătoare a legăturii dintre noi mi se desfăşură înaintea ochilor şi

simţii deodată că nu mai puteam îndura alternanţa de momente de suferinţă şi bucurie din care fusese alcătuită. Mă ţinusem de cuvânt în această stranie camaraderie dar, fără ca să-mi dau seama, farmecul adânc şi chinuitor al prezenţei ei în laborator mă distrusese. Eliberat de obsesia lucrării mele, nu mai puteam înnăbuşi pornirea firească a inimii mele. Înghiţii restul cafelei spre a mă scăpa de nodul ce mi se pusese brusc în gât.

— Jean – îi spusei – m-ai ajutat atât de mult în ultimele trei luni. De ce?

— Simţul datoriei – răspunse ea zâmbind.

— Atunci nu ţi-a fost neplăcut să lucrezi cu mine?

— Dimpotrivă, mi-a plăcut foarte mult – exclamă ea, adăugând preocupată: Experienţa câştigată îmi va fi de mare folos când voi ajunge la colonia de la Kumasi.

— Te rog... pentru nimic în lume... nu astă-seară!

— Nu, Robert – făcu ea, uitându-se scurt la mine cu ochii umeziţi.

Urmă imediat o tăcere. Parcă temându-se de a se fi trădat pe sine, îşi aplecă privirea în jos.

Era în seara aceea în ea o căldură, o pulsaţie de viaţă intensă şi vioaie care îmi tăia respiraţia. Topindu-mă de dragoste, mă luptam spre a-mi păstra mintea întreaga faţă de vraja ce ne învăluia. Era zadarnic, totul ceda în faţa dulceţii sălbatice a acestor clipe. Simţeam în piept o durere vie, înteţită de apropierea noastră, un dor nespus, care-şi găsi o uşurare trecătoare când o prinsei involuntar de mână, ţinând-o strâns.

Nu făcu niciun efort spre a-şi desprinde degetele captive, dar, ca şi cum şi dânsa s-ar fi luptat să rămână calmă, sfârşi prin a spune cu un oftat:

— Cred că ar trebui să plecăm.

În cursul acestor momente de tăcere, care ne apropiară între noi mai mult decât oricând şi păreau alcătuite din însăşi dorinţa ce ne ţinea prinşi pe amândoi ca într-un vârtej, pierdusem cu totul noţiunea timpului. Acum, când cerui chelnerului să aducă socoteala, în timp ce Jean îşi

punea încet pălăria cu un aer preocupat, privirea mi se opri la ceasul din peretele de deasupra casei. Arăta ora opt şi cinci minute.

— E mai târziu decât credeam – spusei cu voce joasă. Mă tem că ai pierdut trenul.

Se întoarse spre a se uita la ceas, pe urmă îşi îndreptă din nou privirea spre mine. Obrajii ei erau şi mai înfierbântaţi, ochii îi străluceau ca nişte stele, străluceau atât de tare, încât îşi plecă iarăşi genele, ca pentru a se apăra.

— Cred că nu face nimic.

— La ce oră e trenul următor?

— Nu mai devreme de zece fără un sfert.

Urmă o pauză. Începuse, aproape agitată, să fărâmiţeze o bucată de chiflă. Mişcarea nervoasă a degetelor ei, privirea lăsată în jos, bătaia iute a pulsului de la gât, îmi umplură inima de o vie emoţie.

— Să mergem, atunci!

Plătii consumaţia şi ieşirăm. Pe stradă domnea linişte, cerul era înnorat, aerul serii cald şi calm.

— Ce facem acum? întrebai doar pentru a spune ceva. Ne plimbăm puţin în parc?

— Dar nu se închide la ora opt?

— Uitasem – murmurai eu. Cred că da.

Stăteam sub un felinar pe strada pustie. Un val de îndrăzneală mă năpădi. O simţeam aproape, atât de aproape, încât toate hotărârile mele fură măturate de torentul unei dorinţe sălbatice. Inima îmi bătea nebuneşte. Abia mai puteam vorbi.

— Hai să ne întoarcem un moment la laborator!

Când pornirăm într-acolo, o luai de braţ. Tăceam amândoi. Ajungând în vechea clădire, descuiai cu cheia mea uşa camerei noastre de lucru. Era întuneric, dar de la vechea lampă de gaz aerian din curte se furişa înăuntru o licărire slabă, aruncând pe faţa ei, îndreptată spre mine, un reflex ce apărea ca pecetea unui destin prestabilit şi de neînlăturat. Ţinea ochii închişi şi prin pleoapele ei

diafane răzbătea parcă aşteptarea, supunerea faţă de acel destin. Simţii dulcea ei răsuflare pe obrazul meu. Ca pentru a-şi opri tremurul membrelor, se agăţă de mine, apoi ne aflarăm unul în braţele celuilalt, pe canapeaua mică.

În semiobscuritatea plină de vrajă, în care timpul se oprise, o dulce amorţeală îmi cuprindea mădularele, fericirea mă toropea. Nu mai ştiam de trecut, viitorul era desfiinţat, clipa de faţă însemna totul. Capul ei era lăsat pe spate, descoperind arcuirea fină a pieptului şi scobitura gingaşă a gâtului. Ochii îi erau tot închişi, ca pentru a se apăra de lumina lugubră, şi o încreţitură stranie şi adânca brazda fruntea-i palidă, ca sub efortul unei dureri. Atunci, sub respiraţia ei precipitată şi zvâcneala grăbită a inimii, care, ca o pasăre speriată, agita bluza subţire, descheiată, simţii întreaga-i fiinţă avântându-se şi unindu-se cu a mea într-un elan de totală uitare. Nimic, nicio legătură din cer sau de pe pământ nu stăvili această extatică înălţare.

CAPITOLUL VII

Patru zile după aceea, luni după-amiază, profesorul Challis veni să mă vadă. Îşi petrecuse duminica la băile din Bute, pe care le frecventa uneori spre a-şi trata artrita, care-l schilodea încetul cu încetul. Găsind la întoarcere scrisoarea mea, luase o trăsură de la locuinţa lui până la laborator.

După ce ne dădurăm mâna, îşi puse jos pălăria şi, scuturând picăturile de ploaie de pe umbrelă, îşi plimbă privirea în jurul camerei, cu un aer blajin şi cercetător.

— Unde ţi-e tânăra prietenă?

Cu toate că eram pregătit pentru această întrebare, simţii, spre stinghereala mea, o uşoară rumeneală ivindumi-se în obraz.

— Nu vine azi.

Stând lângă mica sobă de cărbuni şi încălzindu-şi mâinile, mă privi cu o ciudată expresie întrebătoare, mirat parcă de a mă găsi singur şi cam taciturn.

— Vasăzică, totul a ieşit bine.

— Da.

Dădu din cap.

— Cred că suferi de o reacţie, Robert. Eşti obosit. Stai liniştit şi lasă-mă să mă uit singur.

După câteva minute se întoarse spre masa de laborator şi se concentra timp de o jumătate de oră asupra raportului pregătit de mine, făcând calcule cu creionul pe marginea filelor. Pe urmă examină cu multă atenţie toate culturile mele. Stătu multă vreme aplecat asupra microscopului şi, în cele din urmă, se întoarse spre mine

ţeapăn, pe taburet. Părea îmbătrânit, obosit şi cam îngândurat, iar obrajii îi erau mai subţi decât înainte. Vedeam că era deosebit de emoţionat.

— Robert… – spuse el fixându-şi asupra mea privirea lui blândă. Nu trebuie să te îngâmfezi. Cu niciun preţ. În ştiinţă nu e loc pentru vanitate şi egoism. Şi, în fond, nu eşti decât la începutul carierei dumitale. Ai avut noroc. De altminteri, mai ai mult de învăţat, ba chiar aproape totul. Ceea ce ai realizat îmi încălzeşte însă inima mea de om bătrân.

După un moment de tăcere totală, continuă:

— Fireşte că ţi-ai putea anunţa imediat descoperirea. E, fără îndoială, de imensă însemnătate. Dar sunt de acord că ar fi mai bine, mai desăvârşit, şi mai ştiinţific să mai sacrifici trei luni pentru a termina complet lucrarea, producând un vaccin eficace pentru combaterea acestei noi maladii. Asta e intenţia dumitale?

— Da.

— Atunci, fă-o! Şi rotindu-şi privirea în jurul său, adăugă: Nu poţi însă duce la capăt lucrarea aci.

Cum însă mă uitai surprins la el, îmi confirmă cele spuse dând din cap:

— Ar fi cu totul imposibil să execuţi fazele finale de mare tehnicitate ale cercetării dumitale în aceste condiţii improvizate. Nu vreau să mă scuz, Robert; e tot ce am putut face pentru dumneata în momentul acela. Acum însă trebuie să fac mai mult. Ai neapărată nevoie de un laborator modern şi bine echipat. Există trei căi posibile pentru a ţi-l asigura.

Cu toată suferinţa mea, îl ascultam cu atenţie.

— În primul rând, te poţi adresa uneia din marile întreprinderi producătoare de medicamente, cum ar fi Wilson sau Harlett. Faţă de descoperirile dumitale actuale, fiecare din aceste firme ar fi, fără îndoială, încântată să-ţi pună la dispoziţie toate mijloacele ei, un personal de înaltă calificare şi un salariu ridicat, pentru a produce în masă vaccinul dumitale în vederea

comercializării. Soluţia aceasta – adăugă el – ar fi foarte avantajoasă pentru toate părţile interesate.

Rămase în aşteptare. Cum continuam să mă uit la el fără a încerca să răspund, un zâmbet uşor îi scăldă faţa zbârcită.

— Cu prima am terminat – spuse el. A doua posibilitate: să te duci la profesorul Usher.

De astă dată tresarii fără să vreau, dar înainte de a putea spune ceva, mă opri cu un gest al mâinii lui mici şi brune.

— Bietul profesor începe să regrete că te-a lăsat să pleci – rosti el râzând pe înfundate, mai degrabă glumeţ decât maliţios. Din când în când am trezit în el oarecare curiozitate... ca să nu zic mâhnire... vorbindu-i de lucrarea dumitale.

— Nu – spusei cu glas scăzut şi toată neliniştea tainică de care eram cuprins în clipa aceea îşi găsi expresia în acest singur cuvânt.

— De ce nu? Te asigur că te-ar reprimi cu plăcere în secţia lui.

— Doar m-a dat afară de acolo! răspunsei cu fălcile încleştate. Trebuie să termin lucrarea asta pe cont propriu.

— Prea bine – făcu Challis. Mai rămâne... ospiciul Eastershaws.

Uitând pentru o clipă zbuciumul din pieptul meu, îl privii cu ochi mari, complet uluit. Oare glumea? Sau îşi pierduse deodată minţile?

— Cunoşti instituţia?

— Bineînţeles.

Din nou schiţă un surâs plin de gravitate.

— Vorbesc foarte serios, Robert. Au un post vacant de medic intern. Am vorbit cu directorul, doctorul Goodall, care e de acord ca să ocupi pentru câteva luni acest post. E o instituţie veche, dar pricepi, i-au adăugat de curând un laborator modern, complet echipat, în care vei avea posibilitatea deplină şi neîngrădită de a-ţi termina cu

desăvârşire lucrarea.

Nu răspunsei imediat. Îmi plimbai ochii prin micul meu laborator improvizat, pe care-l dispreţuisem la început, dar de care mă ataşasem acum în toate privinţele.

Altă schimbare, îmi spusei; de ce oare nu pot fi lăsat odată în pace?

— Aş prefera să nu plec – spusei eu încet. M-am deprins cu locul ăsta.

Clătină din cap.

— E o necesitate, dragul meu, care trebuia neapărat să se ivească. Nici chiar Pasteur n-ar putea produce un vaccin cu acest utilaj. Ăsta-i motivul pentru care am căutat toată vremea o altă posibilitate de lucru pentru dumneata. Şi cum tot mai şovăiam, mă întrebă cu blândeţe: Poate că nu-ţi convine să trăieşti într-un loc cum e Eastershaws?

— Nu – răspunsei eu după un moment. Cred că aş suporta.

— Atunci reflectează şi dă-mi un răspuns astă-seară. Fără îndoială că e un laborator cum nici nu-l poţi visa. Se ridică, mă bătu pe umăr şi-şi puse mănuşile de piele galbenă. Trebuie să plec acum. Încă o dată, felicitările mele. Îşi luă umbrela, uitându-se la mine peste umăr. Şi nu uita să transmiţi salutările mele domnişoarei doctor Law.

Mormăii un răspuns nedesluşit când ieşi pe uşă.

Nu mă putusem hotărî să-i spun că nu o văzusem pe Jean de patru zile, că în buzunarul meu se afla, arzătoare, o scrisoare de la dânsa, o însemnare ce stârnea milă, pătată de lacrimi, plină de mustrări de sine, de cele mai adânci, mai deznădăjduite, mai chinuitoare remuşcări.

O, Doamne, ce nebun fusesem! În delirul fierbinte al acelor clipe ireparabile, nu mă oprisem spre a cugeta la rana adâncă pe care sentimentul de vinovăţie o va pricinui acestui suflet candid şi neprefăcut. O mai vedeam încă aşa cum mă părăsise târziu în seara aceea, cu faţa

albă şi jalnică, cu buze tremurătoare şi cu o privire de pasăre rănită, o privire atât de tristă şi de desperată, încât mi se sfâşia inima.

Bunătatea e un lucru la care nu ne gândim niciodată, de care poate şi râdem. Ea constituia însă substanţa însăşi a acestei făpturi.

Odată, în copilăria mea, spărsesem un vas fragil de cristal. Acelaşi simţământ crud de durere fără leac, pricinuit de acele cioburi împrăştiate, mă chinuia şi acum. Ştiam că erau unii care treceau cu deplină nepăsare peste „o aventură”. Noi însă, vai! deşi atât de deosebiţi în toate privinţele, aveam acest lucru în comun: nu eram capabili să aplicăm pe rănile noastre balsamul indiferenţei. O frază din scrisoarea ei îmi revenea necontenit în minte:

„Greşeala noastră a constat în faptul că am crezut că putem fi împreună. Nu trebuie să repetăm niciodată această greşeală. Nu pot, nu trebuie să te revăd”.

Oftai adânc. Plin de deznădejde, aveam sentimentul de a fi aruncat şi pierdut pentru totdeauna un mărgăritar de mare preţ. Descurajat şi neliniştit, cu o durere arzătoare în inimă, îmi făceam amare mustrări. Totuşi, trecusem peste acea limită invizibilă nu pentru că eram împreună, ci din pricina acelor forţe care ne-ar fi despărţit. Şi acum? Sfârşitul încântării... moartea inimii? Nu. Mi-era dor de ea mai tare decât oricând, o doream din tot sufletul.

Mă ridicai brusc. Cu toate că de la primirea scrisorii ei nu mă gândisem la nimic altceva, făcui acum un mare efort spre a-mi învinge descurajarea şi a mă concentra asupra propunerii făcute de Challis. Deşi dispoziţia mea sufletească nu era prielnică ideii, trebuia să recunosc temeinicia argumentelor sale. Şi după ce rumegai agitat acest gând, plimbându-mă poate un ceas prin cameră, mă hotărâi să accept. Cum era aproape de cinci şi jumătate, îmi încuiai odaia şi pornii spre cabinetul de consultaţii de pe Trongate.

Sala de aşteptare era, ca de obicei, încinsă şi înţesată

de lume, plină de un miros specific, de murmure şi şoapte, accese de tuse, respiraţii grele şi târşâit de picioare pe pardoseala goală. Umezeala condensată curgea pe pereţii vopsiţi în cafeniu. Când mă aşezai la birou, doctorul Mathers intră aferat, ţinând o bucată de hârtie în mână.

— Lume multă astă-seară, Shannon. Afacerile merg bine. Sper că n-ai să te superi dacă am să te rog să faci aceste vizite în locul meu după ce termini aici.

Pe foaia de hârtie pe care mi-o înmână, erau însemnate cinci adrese de bolnavi. Treptat, cu dezinvoltură şi jovialitate, îmi sporise munca, astfel încât făceam acum mult mai mult decât stabilisem iniţial între noi.

— De acord – spusei eu cu voce stinsă. Dar aş dori să stau de vorbă cu dumneata.

— Dă-i drumul!

— Mi-e teamă că am să te părăsesc.

Potrivit obiceiului său, începuse să mute, cu pumnii plini, din buzunarele pantalonilor în punga de piele de căprioară, onorariile încasate la consultaţiile sale de după-amiază. Acum însă, se opri, uitându-se atent la mine. După o clipă, izbucni în râs:

— Mă întrebam câtă vreme o să mai treacă până îmi vei cere să-ţi măresc salariul. Cât vrei?

— Nimic.

— Fleacuri, Shannon! Nu eşti băiat rău. Îţi mai dau o liră pe săptămână.

— Nu – spusei eu, privind în altă parte.

— La naiba! Atunci, două lire!

Când scuturai din cap, expresia lui deveni serioasă, închise cu piciorul uşa în nasul pacienţilor care aşteptau şi se aşeză pe muchia mesei, scrutându-mă.

— Frumos te porţi cu un om care se pregăteşte să plece ca să-şi petreacă seara cu ai săi! Merg cu soţia mea şi cu Ada la circul Hengler. Nu-ţi închipui ce mult le-ai plăcut când te-au întâlnit săptămână trecută! Spune acum: de fapt, cât vrei?

Făcui un efort ca să mă stăpânesc. În starea mea de spirit din acel moment, felul în care reducea totul la numitorul comun al banilor mă revoltă.

— Banii nu au nicio legătură cu asta.

Nu mă credea – era cu neputinţă să nu-mi pese de preţioasa materie. Îşi muşca unghiile, măsurându-mă tot timpul cu privirea şi făcându-şi socoteli în cap.

— Ascultă, Shannon – spuse el brusc. Am prins simpatie pentru dumneata. Ne eşti simpatic tuturor. Nu vreau să spun că eşti mare doctor, dar aş putea să te învăţ. Ceea ce contează e că eşti demn de încredere. Eşti un om cinstit. Nu laşi banii să se lipească de degetele dumitale. M-am gândit de mult să-ţi fac propunerea asta. Ascultă! Intră la mine ca asistent permanent cu două sute cincizeci, ba chiar trei sute de lire sterline pe an. Dacă lucrezi bine, te iau peste un an ca asociat, cu drept de a reţine tot ce încasezi. Pot exista oare condiţii mai bune? Cabinetul ăsta e o mină de aur. Îl vom conduce împreună. Ei, şi dacă Ada şi cu dumneata v-aţi înţelege, am face din el o întreprindere de familie, iar când va bate ceasul vei deveni succesorul meu.

— O, du-te la naiba! exclamai eu, nemaiputându-mă stăpâni. Nu doresc să fiu urmaşul dumitale! Nu-ţi doresc banii şi nici altceva.

— Haide, haide! murmură el complet deconcertat. Nu uita că ţi-am dat de lucru când n-aveai ce mânca.

— N-am uitat – îi răspunsei aproape ţipând – şi îţi sunt recunoscător pentru lucrul ăsta. De aceea te-am lăsat să storci toată vlaga din mine în ultimele trei luni. Acum însă, îmi ajunge! Sunt sătul să adun monede de doi şilingi şi jumătate de la toţi nenorociţii, pentru ca să le strângi în punga dumitale de piele de căprioară. Păstrează-ţi mina de aur pentru dumneata! Nu vreau nicio parte din ea!

— E de necrezut! făcu el căscând ochii la mine. Ţi-am făcut o propunere strălucită şi mi-o arunci în obraz. Trebuie să fii nebun!— Prea bine – spusei eu. Fie şi aşa. Acum însă, lasă-mă să mă apuc de lucru!

Apăsai pe clopoţelul de pe birou şi imediat primul pacient, un om bătrân, intră târându-se pe picioare. Pe când începui să-l examinez, doctorul Mathers, cu pălăria împinsă pe ceafă, continua să se uite cu ochi mari la mine, complet derutat. La urmă, ridică de pe masă punga de bani, încuind-o cu grijă în casa de fier şi, fără a mai scoate o vorbă, ieşi pe uşă. Îndată după ce plecă, îmi regretai ieşirea. Dar nu puteam suferi neostoita lui goană după bani.

Trecuse de ora unsprezece când terminai ultima vizită. Mă îndreptai spre hotelul meu, mort de oboseală, dar ştiind bine că nu voi putea dormi. Acum, că nu mai eram ocupat, durerea îmi reveni, începând să-mi roadă pieptul ca o fiară cu dinţi ascuţiţi. Totuşi, străbătând străzile umede, mă apucă râsul faţă de această suferinţă. Ce minunat model puteam fi pentru veselul, cuceritorul Lothario[68]! Romeo... Casanova... acestea erau numele pe care mi le aruncam, bătându-mi joc cu amărăciune de mine însumi.

Când ajunsei în camera mea de hotel, îmi smulsei hainele de pe mine, trântindu-mă în pat. Stăteam întins acolo, în beznă, ţeapăn şi cu ochii strânşi. Dar când încercai să adorm, aceste cuvinte mi se întipăriră cu litere de foc în creier: *Nu trebuie să te revăd... niciodată... niciodată!*

---

68 „Mândrul, galantul, veselul Rotario”, personaj devenit proverbial din tragedia „Frumoasa penitentă”, scrisă de poetul englez Nicolas Rowe în 1703. (n.t.)

CARTEA A PATRA

CAPITOLUL I

O săptămână după aceea, către ora nouă seara, îmi căram geamantanul pe un drum pustiu de ţară, încordându-mi privirea în întunericul ceţos spre a da de ospiciul Eastershaws, încă invizibil în pustiul iluzoriu al nopţii. Pierdusem trenul la Winton şi sosisem astfel cu o întârziere de o oră la staţia de joncţiune Shaws, situată în mijlocul păşunilor singuratice şi păduroase de la Lothian, la vreo şaizeci de kilometri de oraş. Fireşte că nu găsii niciun mijloc de locomoţie care să mă aştepte. La gara satului mi se dăduseră indicaţii asupra drumului, dar în aceste locuri deşerte m-aş fi rătăcit aproape sigur dacă n-aş fi nimerit lângă un zid înalt şi masiv, având deasupra un rând de ţepi de fier. Mersesem în lungul acestui zid timp de zece minute, când, după o cotitură bruscă, mă văzui în faţa porţii de intrare, străjuită de un pavilion de piatră, cu un turnuleţ şi un felinar la fereastră.

Aşezându-mi jos geamantanul, bătui în uşa grea şi ferecată a pavilionului. După un scurt interval, cineva luă felinarul din fereastră şi ieşi din pavilion. O figură nevăzută, privindu-mă de după poartă întrebă:

— Cine e?

Îmi rostii numele, adăugând:

— Cred că sunt aşteptat.

— Nu ştiu nimic despre dumneata. Unde ţi-e legitimaţia de intrare?

— N-am legitimaţie. Dar ai fost, desigur, anunţat despre sosirea mea.

— Nu mi s-a spus nimic.

Portarul părea gata să se întoarcă în pavilionul său, lăsându-mă în întunericul de afară. Dar în clipa aceea, un alt felinar se ivi de după un colţ şi un glas ascuţit de femeie, cu accent irlandez şi oarecare pretenţie de distincţie, se auzi în spatele portarului:

— Cine-i? Doctorul Shannon? E în regulă, Gunn. Deschide şi lasă-l să intre!

Cel apostrofat deschise poarta de fier forjat, nu fără a-şi însoţi mişcarea de un mârâit. Îmi apucai geamantanul şi intrai.

— Ţi-ai adus şi bagajul? Foarte bine. Vino cu mine!

Călăuza mea, pe cât puteam desluşi la lumina palidă a felinarului, era o femeie de vreo patruzeci de ani. Era cu capul gol şi purta ochelari albaştri şi un pardesiu larg de tweed gros. După ce poarta se închise cu zgomot şi începurăm să urcăm pe o alee lungă şi întunecoasă, ea se prezentă:

— Sunt doamna doctor Maitland şi mă ocup de secţia de femei.

Mă împiedicai de un boschet, fiind cât pe-aci să cad.

— Doctorul Palfrey ar fi vrut să te primească el... se ocupă de pavilioanele de est şi vest pentru bărbaţi, dar azi e tocmai după-amiaza lui liberă şi a plecat la Winton. După o pauză, adăugă: Aici, drept în faţă, se află clădirea noastră principală.

Îmi ridicai ochii. La oarecare distanţă înaintea noastră, pe un loc puţin mai ridicat, se vedea forma estompată a unei clădiri cu aparenţă de castel. Lumina de la ferestre plutea vagă în bezna umedă. Cernute prin ceaţă, aceste lumini păreau difuze şi înşelătoare. În faţa ochilor mei, pe când înaintam cu paşi mari, unele lumini se stinseră, iar altele se aprinseră, ceea ce făcea întreaga constelaţie să joace şi să tremure.

Ajungând la capătul aleii, ne văzurăm, în sfârşit, în faţa înaltei faţade, iar doamna Maitland înaintă către un portic de piatră deasupra căruia era aprinsă o lampă într-o lanternă de metal. Oprindu-se cu cheia în mână în capul

scării, largi şi cu trepte joase de granit, ea îmi explică:

— Acesta e pavilionul de sud pentru bărbaţi. Locuinţa dumitale e aici.

Pătrunserăm într-un hol mare şi înalt, pardosit cu dale de marmură albă şi neagră. La capătul lui se afla o statuie de alabastru, iar pe pereţi, trei peisaje enorme în ulei, cu rame grele, aurite. Două scrinuri Boulle, flancate de fotolii pompoase, aurite şi tapiţate cu mătase verde înflorată, completau acest tablou, care-ţi ameţea simţurile prin splendoarea lui barocă.

— Sper că-ţi place – spuse doamna Maitland părând să ascundă un surâs. Intrarea în Valhalla, nu-i aşa?

Fără a aştepta un răspuns, urcă scara largă, acoperită cu un covor, până la etajul al treilea. Folosind aci cu remarcabilă îndemânare aceeaşi cheie, legată, cum observai acum, de mijlocul ei cu o sârmă subţire de oţel, deschise uşa unui apartament separat.

— Iată-ne ajunşi. Cunoşti acum partea cea mai rea: dormitor, salon şi baie. Totul, complet, stil gotic-victorian.

În ciuda ironiei ei reci, camerele, deşi cam vetuste în ce priveşte stilul mobilierului, erau neobişnuit de confortabile. În salonaş, unde perdelele de pluş erau deja trase, un foc de cărbuni arunca o roşeaţă caldă asupra apărătoarei de bronz din faţa căminului şi asupra unui covor gros. Erau două comode şi o sofa, o lampă înaltă de citit lângă un secretar, care conţinea rafturi de cărţi, legate în piele. În dormitorul de alături se afla un pat îmbietor din lemn de mahon; cada din odaia de baie era de porţelan gros şi rotunjit. Simţeam cu oarecare amărăciune tentaţia de a spune ironicei mele colege că, în comparaţie cu lipsa de confort pe care o cunoscusem la hotelul „Globe”, locuinţa de aici era de-a dreptul luxoasă.

— Vrei să-ţi despachetezi lucrurile? întrebă ea rămânând lângă uşă. Sau poate doreşti să ţi se aducă de jos puţină mâncare?

— Da, aş vrea, dacă nu e prea complicat.

Îmi aşezai geamantanul în spatele sofalei şi, în timp ce

doctoriţa apăsă pe soneria de lângă cămin şi comandă ceva pentru mine, mă uitai bine la ea. Avea o figură extrem de neatrăgătoare. Tenul ei roz era pătat şi lucios, părul, de culoare indecisă, adunat în dezordine într-un coc la spate, ochii nu vedeau bine, căci chiar şi sub ochelarii aceia violeţi, pleoapele îi erau roşii şi umflate. Voind parcă să-şi accentueze urâţenia, era prost îmbrăcată, purtând sub pardesiu o bluză de flanelă cu dungi roz şi o fustă de tweed ca un sac.

În cinci minute, o femeie de serviciu într-o uniformă largă, neagră şi cu un şorţ alb, scrobit, intră fără zgomot cu tava. Era mică şi îndesată, aproape ca o pitică. Avea pulpe musculoase sub ciorapii ei negri şi o faţă cenuşie, inexpresivă.

— Îţi mulţumesc, Sarah – spuse doctoriţa Maitland cu amabilitate. Cred că e perfect. Ah, am uitat să te prezint doctorului Shannon. Sunt sigură că ai să ai grijă de el.

Femeia stătea cu ochii în pământ, fără vreo schimbare în înfăţişarea-i obtuză şi neajutorată. Deodată însă făcu în mod automat o mică reverenţă şi ieşi fără a scoate un cuvânt.

O urmării cu privirea, întorcându-mă apoi către colega mea cu un aer semnificativ şi întrebător.

— Da – spuse ea dând din cap cu nepăsare.

Mă observă, cu zâmbetul ei sfidător şi cam batjocoritor, în timp ce-mi turnai o ceaşcă de cafea şi începui să rnănânc un sandviş.

— Suntem destul de bine îngrijiţi aici. Domnişoara Indre, care se ocupă de gospodărie, e foarte capabilă. Apropo, nu am de gând să te plimb peste tot spre a-ţi face cunoştinţă cu personalul. Palfrey e omul pe care ai să-l vezi mai mult; iei în fiecare dimineaţă micul dejun cu el în pavilionul de est al bărbaţilor. Mai e apoi doctorul Goodall… şeful nostru… locuieşte în casa cu obloane roşii pe lângă care am trecut, în stânga intrării.

Mă uitai la ea:

— N-ar trebui să mă prezint la el astă-seară?

— Am să-i dau de veste că ai sosit – îmi răspunse doamna Maitland.

— Care sunt obligaţiile mele?

— Vizita de dimineaţă şi cea de seară. Ţii locul lui Palfrey în ziua când e liber şi tot aşa pe al meu. Asişti în refectoriu la masa pensionarilor. Din când în când, eliberezi medicamentele la farmacie. Afară de asta, ai datoria de a fi, în general, util şi agreabil oamenilor din mica noastră lume. E destul de simplu. Am aflat că te ocupi cu unele cercetări. Vei avea timp suficient pentru ele între obligaţiile de serviciu. Asta-i cheia dumitale, care se potriveşte peste tot.

Scoase din buzunarul pardesiului o cheie asemănătoare cu a ei, de care era ataşat un lanţ lung şi subţire de oţel.

— Ai să te deprinzi repede să umbli cu ea. Te avertizez că aici, la Eastershaws nu poţi să intri nicăieri fără ea. Ai grijă să n-o pierzi!

Nu era nicio umbră de bătaie de joc în atitudinea ei când îmi înmână acea cheie mare, de tip vechi, extraordinar de netedă şi lustruită ca argintul de pe urma neîncetatei folosiri.

— Cred că asta ar fi totul. Mă duc acum să o vizitez pe ducesă. A fost destul de turbulentă astăzi şi are nevoie de o morală bună şi de puţină heroină.

După ce plecă, îmi terminai masa de seară, care era foarte deosebită de mâncarea obişnuită de spital şi, în general, corespunzătoare acestui somptuos aşezământ. Mă întrebam dacă n-ar fi cazul să fac un scurt tur de inspecţie cu noua, indispensabila mea cheie. Pe când urcasem scara cu doamna Maitland, observasem pe fiecare palier câte o uşă de lemn de mahon, cu o inscripţie cam ştearsă deasupra ei şi cu geamuri groase prin care se vedea o galerie lungă şi slab luminată, ce se întindea misterios până la altă uşă şi altă galerie.

În ciuda asigurării profesorului Challis, pe care cele văzute până acum o şi confirmau, cum că această instituţie era una din cele mai bune în genul ei, o vagă

nelinişte mă tulbura. Printre medici există totdeauna tendinţa de a privi cu neîncredere munca în ospiciile de alienaţi ca fiind oarecum în afara drumului normal. Sunt, fireşte, în această ramură unii oameni admirabili, dar pe de altă parte şi unii cu totul ciudaţi – şi care devin şi mai ciudaţi pe măsură ce timpul trece. E o muncă uşoară şi multe ciurucuri ale profesiei medicale îşi găsesc refugiul în ea. În afară de aceasta, odată intrat, e oarecum mai greu să ieşi din ea. Spre a vorbi pe şleau, unele din aceste afecţiuni mintale sunt tot atât de contagioase ca şi bolile infecţioase.

Totuşi, trebuia să accept aceste riscuri. Mă ridicai brusc. Patul meu fusese desfăcut cu grijă, lăsând să se vadă o rufărie mai albă şi mai fină decât tot ce cunoscusem până atunci. Scoţându-mi geamantanul de după sofa, îl deschisei, distribuind, în modul cel mai prezentabil, caietele, hârtiile şi cele câteva lucruri sărăcăcioase care constituiau avutul meu.

Predecesorul meu, nume necunoscut, nu se ostenise să-şi ia toate lucrurile. Lăsase o jumătate de cutie de ţigări, un vechi halat de baie cu dungi roşii, câteva romane şi diferite nimicuri împrăştiate neglijent.

Aveam doar o singură mică fotografie în sepia, încadrată într-o ramă veche. Era un instantaneu luat într-o zi cu soare pe platoul mlăştinos de la Gowrie; o fată mică, naturală, deschisă, cu cârlionţi răvăşiţi de vânt şi o bărbie ascuţită, curajoasă... cu ochi zâmbitori, închişi la culoare... da, era oare de crezut?... zâmbind într-adevăr, plini de o stranie fericire. Mai zâmbeau ei oare şi acum? Eu, cel puţin, nu le răspunsei zâmbind când aşezai fotografia pe poliţa căminului, alături de ceas. În schimb, mă dusei la calendarul de pe secretar şi, cu o ciudată expresie rigidă, făcui un semn în dreptul datei de 31 iulie.

În momentul acela, un scurt ciocănit în uşă mă făcu să tresar instinctiv şi zărind silueta înaltă şi osoasă care stătea pe prag, înţelesei că vizitatorul meu era directorul.

— Bună seara, doctore – spuse el cu un glas blând şi

şovăitor. Bine-ai venit la Eastershaws!

Lung, uscăţiv şi frânt de mijloc, doctorul Goodall avea un aer lugubru. Părul său cărunt era netuns şi-i atârna în dezordine peste guler. Avea un obraz lunguieţ şi plumburiu, cu un nas cam mare, o bărbie ieşită înainte şi ochi injectaţi de bilă şi cu pleoape grele. Dar cu toată expresia lor rezervată, aceşti ochi aveau ceva adânc omenesc, o privire caldă şi plină de înţelegere, o stranie profunzime hipnotică.

— Profesorul Challis mi-a vorbit mult despre dumneata. Zâmbi cu un aer meditativ. M-am gândit că trebuie să fii nerăbdător să-ţi vezi laboratorul.

Îmi făcu semn să-l însoţesc. Coborârăm scara, iar pe urmă mă conduse pe o distanţă considerabilă, pe sub clădirea principală, printr-un culoar subteran pardosit cu faianţă şi luminat cu plafoniere mate, de unde ne urcarăm pe un plan înclinat într-o mică curte interioară înconjurată de pereţi înalţi. Descuind în tăcere o altă uşă, aprinse lumina.

— Iată laboratorul, doctore. Sper că-l vei găsi mulţumitor.

Rămăsei mut. Priveam, minunându-mă, copleşit de emoţie. Bineînţeles, nădăjduisem să găsesc o cameră de lucru destul de bună, cu toate că, în lumina experienţelor mele trecute, nu cutezasem să mă bizui prea mult pe această speranţă. Ceea ce vedeam acum depăşea însă cele mai extravagante aşteptări. Era cel mai minunat laborator de proporţii mici pe care-l văzusem vreodată, mai bun chiar decât cel de la Secţia de patologie a universităţii. Avea rafturi peste rafturi de flacoane cu reactivi, un scopometru Exton, nişe bine amenajate, un agitator electric, o instalaţie de sterilizat – totul montat, începând de la pereţii cu plăci de faianţă şi până la ultima pipetă, fără a cruţa cheltuielile.

— Mi-e teamă că n-a prea fost folosit – observă Goodall oarecum jenat. O parte din aparataj ar putea avea nevoie să fie pusă la punct.

— Dar e perfect – spusei eu, abia găsindu-mi cuvintele.

Un zâmbet vag îi apăru pe buze.

— E o completare recentă a instituţiei noastre. Şi am avut cele mai competente avize tehnice pentru instalarea lui. Mă bucur gândindu-mă că va fi folosit.

În acest chip măsurat, dar simpatic, el conchise:

— Aşteptăm lucruri mari de la dumneata. Sunt un holtei singuratic, doctore. Aşezământul acesta e copilul meu. Dacă ai să-i sporeşti reputaţia, ai să mă faci fericit.

Pornirăm înapoi. În holul de la intrare, lângă scara ce ducea la apartamentul meu, se opri şi, de sub pleoapele-i grele, privirea lui se întâlni scurt cu a mea.

— Sper că eşti mulţumit cu ceea ce Eastershaws îţi poate oferi. Locuinţa dumitale e destul de confortabilă?

— Mai mult decât confortabilă.

Tăcurăm din nou.

— Noapte bună deci, doctore Shannon!

— Noapte bună.

După ce plecă, mă şuii în camera mea. Capul mi se învârtea de impresia ce mi-o făcuse această stranie şi captivantă personalitate.

Mă dezbrăcai încet, făcui o baie fierbinte şi mă culcai. Pe când mă pregăteam să adorm, un vaiet prelung răsună brusc în tăcerea adâncă. Semăna cu ţipătul sălbatic şi jalnic al unei bufniţe. Ştiam însă că nu era o bufniţă, dar nu mă sinchisii. Spaima nu găsea acum teren propice la mine.

Urletul se repetă, pierzându-se încet în întunericul de afară.

CAPITOLUL II

În dimineaţa următoare, de pe micul balcon de fier care înconjura cornişa de sub fereastra mea, fui în măsură să îmbrăţişez cu privirea impresionanta panoramă a aşezămintelor Eastershaws.

Clădirea principală, toată din granit cenuşiu, care lucea în lumina dimineţii, era construită în stil de castel feudal, cu frontoane crenelate şi patru turnuleţe masive. În faţa ei se afla o terasă lată cu balustradă, având în mijloc o fântână înconjurată de grupuri decorative de tufe de buxus. O peluză tivită cu brazde de trandafiri se întindea dincolo de terasă, prelungindu-se cu o pajişte de jocuri deservită de o căscioară în stil tirolez. Întinderile de gazon erau brăzdate de alei, iar zidul înalt de piatră ce înconjura întinsa proprietate îi dădea un aspect izolat, ca şi cum ar fi fost vreun domeniu nobiliar.

Mă răsei şi mă îmbrăcai, iar când bătu ora opt pornii spre a-mi lua micul dejun cu doctorul Palfrey. În salonaşul de la ultimul etaj al pavilionului de est al bărbaţilor dădui de un om de vreo cincizeci de ani, scund, grăsuţ, rumen şi chel. Şedea la masă citindu-şi ziarul şi mâncând cu poftă. Privirile noastre se încrucişară.

— Vino, dragul meu, ia loc – rosti el continuând să mănânce şi ridicându-şi mâna spre a-mi ura bun sosit. Îşi completă apoi gestul umplându-şi gura cu pâine prăjită unsă cu unt. Eşti, desigur, doctorul Shannon. Sunt Palfrey, doctor de la Edinburgh, promoţia 99. Serveşte-te! Ai acolo

kidgeree[69], ochiuri cu slănină... şi aici... cafeaua. E o vreme minunată... cer albastru şi aer limpede... ceea ce numim o adevărată zi de Eastershaws!

Palfrey avea un aer cordial, inofensiv şi puţin zăpăcit. Faţa îi era moale şi durdulie; de câte ori se mişca, obrajii săi tremurau ca o piftie. Era curat, îngrijit şi cu unghiile manichiurate. Purta manşete scrobite, iar ochelarii cu cadru subţire de aur erau atârnaţi în chip distins de un fir invizibil petrecut pe după gât. Câteva şuviţe de păr cu palide reflexe roşii erau aduse cu grijă de la smocul de după urechi peste chelia lui trandafirie. Îşi tampona într-una cu şervetul buzele roze şi mustaţa albă.

— Ar fi trebuit să fac de aseară cunoştinţă cu dumneata. Dar ieşisem, dincolo, în lume, cum avem obiceiul să spunem. La operă, *Carmen*. Ah, minunatul şi nefericitul Bizet! Când te gândeşti că a murit de inimă rea după insuccesul premierii de la Opera Comică, fără să bănuiască măcar gloria pe care avea s-o câştige mai târziu. Am văzut această operă exact de treizeci şi şapte de ori. Am auzit pe Bressler-Gianoli, Lehmann, Mary Garden, Destinn... pe de Reszke ca Don José, pe Amato ca Escamillo. E o mare şansă că avem o stagiune a lui Cari Rosa la Winton. Fredonă câteva măsuri din Aria toreadorului, bătând ritmul cu degetele pe ziarul din faţa lui. În critica de aici se spune că Scotti a fost în voce aseară. Ba bine că nu! Ah, momentul acela când Michaela, adevărat simbol de gingăşie, intră în defileul sălbatic şi stâncos al taberei contrabandiştilor: încerc să ascund că mi-e frică. Încântător... melodios... superb! Îţi place muzica?

Scosei un mormăit nearticulat.

— A! Trebuie să vii cu mine jos, la pianul din auditoriu. Mă duc acolo aproape în fiecare seară ca să parcurg câteva bucăţi. Trebuie să-ţi mărturisesc că muzica e pasiunea mea. Am cunoscut trei momente mari în viaţă...

---

[69] Fel cald de mâncare preparat din bucăți de pește cu orez, ouă și unt. (n.t.)

când am auzit-o pe Patti în „Vecernia siciliană”, pe Galli-Curci cântând „Frumoasa păsărică” din „Perla Braziliei” şi pe Melba interpretând „Sevillana” lui Massenet.

Continuă în acest chip până când îmi terminai micul dejun; pe urmă se uită la ceasul cu brăţară, cu un gest feminin.

— Şeful mi-a cerut să fac cu dumneata turul instituţiei. Să mergem!

O luă înainte, cu un aer important. Picioarele sale scurte şi groase înaintau cu nebănuită repeziciune de-a lungul pasajului. Apucând după aceea la stânga, pe o mică pantă cimentată, ajunserăm pe neaşteptate la lumina zilei, în coridorul de dedesubtul propriului meu apartament.

Aici, un bărbat obez, între două vârste, cu o expresie stupidă, se plimba zelos încoace şi încolo. Purta o uniformă neîngrijită şi cu pete de grăsime, iar în picioare ghete cu talpă de cauciuc. Zărindu-l pe Palfrey, îşi scoase pântecele înainte şi salută cu un amestec de supunere şi solemnitate.

— Bună dimineaţa, Scammon. Domnule doctor Shannon, îţi prezint pe Samuel Schammon, îngrijitor-şef... şi totodată, îmi permit să adaug, capelmaistrul apreciat al fanfarei aşezământului nostru.

Însoţiţi de adjunctul lui Scammon, îngrijitorul Brogan, un tânăr chipeş, cu ochi albaştri, plini de agerime, ne îndreptarăm spre prima galerie, deasupra căreia desluşii acum, în litere aurii cam şterse, numele de BALACLAVA. Scammon manipulă cheia ca un scamator. Intrarăm înăuntru.

Galeria era lungă, înaltă şi liniştită. Într-o parte avea un rând de ferestre mari prin care se revărsa lumina, în cealaltă parte, un şir de vreo douăzeci de uşi care dădeau în dormitoarele individuale.

Mobilierul, la fel cu cel din holul de la intrare, era de tipul Boulle, iar covoarele şi perdelele, deşi decolorate, erau bogate. Se mai găseau numeroase fotolii, rafturi cu

cărţi şi reviste, iar într-un colţ, un mare glob pământesc, care se putea roti pe o axă. Atmosfera ce domnea acolo se asemăna cu aceea a unui club confortabil, dar demodat, mirosind a lucruri vechi, a săpun, a piele, a ceară de lustruit mobilierul, cu un foarte discret adaus de miros propriu măsuţelor de noapte.

Vreo douăzeci de bărbaţi stăteau aşezaţi, folosindu-se în linişte de agrementele pe care le oferea galeria. În faţă, doi din ei jucau o partidă de şah. Un altul, în colţ, învârtea meditativ, cu degetul, globul pământesc. Câţiva citeau ziarele de dimineaţă. Alţii nu făceau nimic, dar şedeau tăcuţi şi foarte băţoşi în fotolii.

După ce-şi aruncă ochii pe raportul pe care Scammon i-l înmână, Palfrey înainta cu vioiciune.

— Bună dimineaţa, domnilor. Cum merge partida? Cu un aer radios, îşi puse prieteneşte mâna pe umărul fiecăruia din jucătorii de şah. E o vreme splendidă afară. Veţi fi încântaţi, vă asigur, de mica dumneavoastră plimbare. Îmi termin vizita într-un moment… pe urmă puteţi ieşi.

Parcurse galeria, oprindu-se din când în când, plin de bună dispoziţie şi de sfaturi prietenoase. Flecăreala sa, deşi cam stereotipă, nu înceta o clipă. Asculta plângeri cu un aer îngăduitor şi liniştitor. Fredona din când în când. Nu-şi pierdea însă niciun minut în această trecere rapidă.

Galeria următoare purta numele de ALMA; venea apoi galeria INKERMAN[70]. Erau şase în total şi când, în cele din urmă, ajunserăm în vestibulul de la parter, după ce terminasem întregul circuit, se făcuse aproape ora unu. Fără a zăbovi, Palfrey mă scoase în aerul proaspăt de afară, străbătând cu mine terasa spre aripa de vest, ca să dejunăm.

— Apropo, Shannon, ar trebui poate să te pun în gardă… Maitland şi cu domnişoara Indre, intendenta noastră, formează o mică asociaţie foarte strânsă de

[70] Balaclava, Alma, Inkerman – nume de bătălii din războiul Crimeii. (n.t.)

admiraţie reciprocă. Nu mă iubesc prea mult. Adăugă apoi pe un ton degajat: Puţin îmi pasă de asta! Dar e un motiv în plus ca să ne susţinem între noi.

Într-un salonaş de lângă vestibulul pavilionului de vest al femeilor, amenajat cu gust ca sufragerie, domnişoara Indre şi cu doctoriţa Maitland ne şi aşteptau la o masă pătrată, aranjată cu faţă de masă şi şervete de olandă fină şi cu argintărie strălucitoare pentru patru persoane. Intendenta mă salută cu o uşoară şi calmă înclinare a capului. Era o femeie de peste cincizeci de ani, subţire şi ofilită, dar cu un aer distins. Avea o înfăţişare imaculată în uniforma ei de stofă subţire, albastră, cu guler şi manşete albe înguste.

În timp ce ne aşezam, cele două femei schimbară pe ascuns priviri de înţelegere între ele, şoptindu-şi discret unele reflecţii. O atmosferă neplăcută de jenă domni în tot timpul mesei. După supă, fu adus un muşchi fript şi aşezat în faţa lui Palfrey, care îl tăie cu stângăcie şi se încordă bolborosind când împărţi feliile pe diferitele farfurii. Din când în când, doctoriţa Maitland îmi adresă cu dezinvoltură masculină câte o remarcă veselă. Mă întrebă dacă aş vrea să eliberez după dejun calmantele pentru sora de serviciu din secţia ei. De câteva ori, când Palfrey spuse ceva, ea aruncă priviri ironice domnişoarei Indre.

Deprimat de cele văzute în cursul dimineţii şi de neaşteptata greutate de a mă adapta la această ambianţă stranie, rămăsei tăcut tot timpul. Când Palfrey se ridică după desert mormăind o scuză, îl urmai spre terasă.

— O, femeile astea! exclamă el. Nu ţi-am spus eu? Nu pot să le sufăr pe astea două, Shannon. De fapt, detest toate femeile. Slavă Domnului, n-am avut a face cu niciuna de când m-am născut!

Plecă indignat spre a-şi vedea de obligaţiile sale din refectoriu, lăsându-mă să-mi continui, cu sentimente confuze, drumul spre farmacie.

Aici, supraveghetoarea-şefă Shadd, şi o infirmieră mă

aşteptau cu un aer oficial. Sora Shadd era o persoană de vârstă mijlocie, cu un bust voluminos şi o privire prietenoasă. Când intrai, se uita tocmai la ceas, pe care-l purta prins de uniformă.

— Bună ziua, domnule doctor. Îţi prezint pe infirmiera Stanway. Putem primi proviziile noastre?

Pe când supraveghetoarea Shadd aşeza coşul gol pe tejghea, infirmiera se uita pieziş la mine şi un zâmbet discret se furişă peste faţa ei turtită, palidă şi calmă. Era o femeie de vreo douăzeci şi cinci de ani, cu părul negru şi un aer nepăsător. Purta la mâna dreaptă o verighetă.

— Dă-mi voie să-ţi arăt unde sunt aşezate lucrurile – zise supraveghetoarea Shadd. Prietenul la nevoie se cunoaşte.

Aveam să descopăr că sora Shadd avea o colecţie întreagă de proverbe şi zicale cum ar fi: „ce mi-e una, ce mi-e alta”, „o nenorocire nu vine niciodată singură”, „nu lăsa pe mâine ce poţi face azi”, pe care le cita în orice ocazie, cu un aer de înţelepciune. Acum mă ajută cu multă voie bună să-i umplu coşul cu medicamentele curente, în cea mai mare parte somnifere; uitându-se apoi din nou la ceasul prins de uniformă, se puse în mişcare şi, ajunsă la uşă, spuse peste umăr, pe acel ton prietenos pe care-l folosea faţă de infirmiera Stanway:

— Ia de la doctorul Shannon pansamentele pentru pavilionul de est şi vino să mă ajuţi în camera de rufărie.

Când rămăsei singur cu infirmiera Stanway, interveni o pauză, o schimbare de atmosferă, o imperceptibilă scoborâre de pe planul oficial. Împingându-şi înainte coşul, mă privi în chip degajat.

— Nu vă supăraţi dacă stau jos.

Nu făcui nicio obiecţie. Bănuiam că voia să intre în vorbă cu mine, dar cu toate că principiul meu era de a nu da atenţie infirmierelor, aşezământul acesta mă irita, sincer vorbind, atât de mult, încât simţii că o scurtă conversaţie omenească nu mi-ar strica.

Aşezându-se pe tejghea, se uită la mine impasibil, dar

cu un vag aer batjocoritor. Nu era tocmai frumoasă; faţa îi era prea palidă, buzele lipsite de sânge şi groase, pometii plaţi şi ridicaţi, iar nasul turtit. Totuşi, avea ceva atrăgător. Sub ochi avea o uşoară umbră vânătă, iar pielea obrazului era întinsă în acel loc. Părul negru, tăiat în linie dreaptă deasupra frunţii, avea un reflex albastru.

— Spuneţi-mi, ce v-a adus la Eastershaws? întrebă ea pe un ton rece.

Îi răspunsei în acelaşi chip:

— Am venit să mă odihnesc.

— De odihnă n-o să duceţi lipsă. Ospiciul ăsta e un fel de morgă.

— Multe lucruri de-aici par demodate de tot.

— Ospiciul a fost clădit acum peste o sută de ani. Nu cred să se fi schimbat mult de atunci.

— Nu se foloseşte nicio metodă modernă aici?

— Ba da. Nu Palfrey, fireşte! Drăguţul de el, se mulţumeşte să mănânce, să doarmă şi să fredoneze. Dar Maitland îşi dă multă silinţă cu hidroterapia, tratamentul prin şoc şi psihoanaliza. E extrem de serioasă, plină de bune intenţii şi foarte cumsecade, în fond. Ideea lui Goodall e cea mai bună. Nu caută schimbări cu orice preţ, dacă lucrurile merg bine şi aşa. Veghează însă ca pacienţii să fie îngrijiţi cu atenţie şi îi ajută, într-un fel, făcându-i să creadă că sunt normali.

— Goodall îmi place. L-am văzut aseară.

— E un om de treabă. Dar e puţin cam ţicnit şi el. Se uită ironic la mine. De altfel, cam la toţi ne lipseşte o doagă.

Îi dădui toate lucrurile de pe lista pentru pavilionul de est: tifon, vată, soluţii de valeriană, bromură şi doral. Nu lucrasem niciodată până atunci cu paraldehidă şi când scosei dopul de sticlă al flaconului, mirosul ei de eter aproape că mă ameţi.

— E o substanţă tare asta.

— Da. Biciuieşte nervii. Nu e rea când eşti mahmur.

Râse scurt văzându-mi privirea surprinsă şi îşi atârnă

coşul de braţ. Îndreptându-se spre uşă, îmi adresă, privindu-mă cu ochii ei oblici, acel vag surâs, straniu şi direct.

— Nu e chiar aşa de rău aici, dacă ştii să te descurci. Unele din noi reuşim să ducem o viaţă destul de plăcută.

Veniţi să ne vedeţi în salonaşul nostru comun când vă plictisiţi!

Mă încruntai puţin când ieşi pe uşă. Nu că aş fi fost intrigat. Cu toate că era foarte tânără, aerul ei de femeie cu experienţă, umbra vânătă şi pielea întinsă de sub ochi, acea faţă turtită şi fără expresie care nu trăda nimic lăsau să se întrevadă un trecut cam agitat.

Când terminai lucrul în farmacie, era abia ora trei. Eram liber acum să mă apuc de lucrarea mea proprie. Oftând uşurat, ieşii în parc. Acolo însă mă oprii brusc, izbit de scena ce se desfăşura în faţa mea.

Pe peluza de sub terasă, un grup de bărbaţi fuseseră adunaţi de către supraveghetorul-şef Scammon pentru o partidă de bile, care, judecând după desele lor exclamaţii, se dovedea foarte pasionantă. Terenurile de tenis din cealaltă parte a pavilionului tirolez erau în plină activitate, un meci fiind arbitrat de Palfrey. Dinăuntrul pavilionului se auzeau sunetele unor instrumente de suflat: mici fragmente plăcute, mai repezi sau mai încete, dintr-un marş de Sousa, dovadă că fanfara ospiciului făcea repetiţii. Ceea ce dădea şi mai multă culoare tabloului era un cârd de doamne care se plimbau în chip elegant prin livadă, sub conducerea supraveghetoarei Shadd, unele din ele fandosindu-se chiar cu umbrele de soare. De altfel, nu toată lumea se deda distracţiilor. În grădina de zarzavat, un numeros detaşament de bărbaţi din aripa de est, aşezaţi la intervale regulate, lucrau de zor, cu lovituri dibace de sapă, la plivitul brazdelor proaspăt sădite.

Contemplai îndelung toată scena; pe urmă, treptat, un ciudat sentiment de spaimă puse stăpânire pe mine, o reînnoire, o intensificare a senzaţiei care mă tulburase neîncetat de la sosirea mea în acest loc. Priveliştea era

plăcută, atrăgătoare, dar vai! era aproape peste puterile mele să o suport. Poate că nervii mei erau cam zdruncinaţi, dar pentru moment eram sătul de Eastershaws, cu galeriile lui botezate după războiul Crimeei, cu bărbaţii ce şedeau în ele, cu Palfrey, cu cheia pentru toate uşile şi lanţul ataşat de ea, cu uşile fără clanţe, cu mirosul de dezinfectant şi toate celelalte. Simţeam cum mă apucă o ciudată ameţeală. Mă întorsei brusc, ducându-mă direct la laborator, unde încuiai uşa pe dinăuntru. Închisei fereastră, spre a nu mai auzi strigătele depărtate ale jucătorilor de bile, cuprins de o nemărginită dezolare, doborât de un teribil simţământ de singurătate. Deodată, se aprinse în mine un dor nestăpânit de a o revedea pe Jean. Ce căutam oare în acest loc blestemat? Ar fi trebuit să fiu cu ea. Ar fi trebuit să fim împreună. Nu puteam răbda să mă găsesc aci... singur, departe de dânsa.

Totuşi, în cele din urmă, ajunsei să mă stăpânesc, apucându-mă, la masa laboratorului, de ultima fază a cercetării mele.

CAPITOLUL III

La 31 iulie, dată pe care o aşteptasem cu atâta nerăbdare şi bucurie, obţinui învoirea doctorului Goodall şi pornii devreme, spre a asista la ceremonia remiterii diplomelor de la universitate. Cu toate că Palfrey încercase din când în când să mă convingă să-l însoţesc la vreunul din spectacolele sale favorite de operă, iar doamna Maitland îmi sugerase de câteva ori „să mai ies”, munca mea în laborator mă împiedicase să trec dincolo de zidurile ospiciului de când sosisem aci. Începusem să mă deprind cu această viaţă. Fapt e că mi se păru ireal să mă găsesc din nou într-un tramvai şi să văd maşini şi oameni mişcându-se în voie pe străzi.

Ajunsei aproape de ora unsprezece pe culmea dealului Fenner. Sala Moray se şi umpluse de studenţi şi de rudele lor şi răsuna de zumzetul obişnuit al convorbirilor febrile. Din când în când, atmosfera de mucedă demnitate era tulburată de demonstraţiile studenţilor mai tineri şi mai exuberanţi, care intonau cântece studenţeşti, goneau pe laturile libere ale sălii, strigau şi şuierau aruncând serpentine. Totul mi se părea copilăros şi stupid. Nu intrai în sală, ci rămăsei în mulţimea de oameni care stăteau lângă uşă. Speram să-l întâlnesc pe Spence sau pe Lomax. În acelaşi timp, scrutam cu o privire încordată şi agitată sala şi balcoanele.

Nu o vedeam pe Jean. Deodată însă zării, în marea de capete, pe părinţii ei şi pe Luke stând aşezaţi în rândul al doilea al balconului din stânga. Malcolm Hodden era lângă ei. Toţi purtau haine de sărbătoare şi se aplecau

înainte cu atâta animaţie şi nesaţ, atât de bucuroşi, de mândri şi de nerăbdători, încât mă văzui silit să înnăbuş în mine o instinctivă reacţie ostilă. Mă ascunsei după coloana cea mai apropiată.

În clipa aceea, folosindu-şi cu dibăcie umbrela, un spectator corpolent reuşi să se strecoare lângă mine, acostându-mă cu un oftat triumfal:

— Ce faci, scumpul meu doctor Robert Shannon?

Mă trezii în faţa acelui izvor nesecat de flecăreală şi bună dispoziţie care nu era altul decât veşnic surâzătorul Babu Chatterjee.

— Ce imensă plăcere să te întâlnesc, domnule! Ne lipseşti mereu la pensiunea Rothesay. Fireşte însă că îţi urmărim cu interes cariera. Nu găseşti că e o splendidă adunare aici?

— Splendidă! confirmai eu fără entuziasm.

— Haide, domnule! Hi-hi! Nu deprecia pe scumpa Alma Mater[71]. Cuvintele sale erau însoţite de scurte mormăituri de câte ori lumea ce se înghesuia îl lovea cu cotul în pântece. Cu toate că nu sunt printre cei ce îşi iau diploma, sper însă că o voi lua în curând, admirabila ceremonie îmi place enorm. N-am lipsit niciodată de la ea în ultimii zece ani. Hai, doctore! Nu vrei să ne strecurăm până în faţă şi să ocupăm două locuri învecinate?

— Cred că am să aştept aici. Îi caut pe Spence şi pe Lomax.

În clipa aceea, marea orgă de deasupra noastră începu să duduie acoperind toate celelalte zgomote. Văzând că solemnitatea începuse, un val proaspăt de oameni dădu buzna, despărţindu-ne şi împingându-l pe Babu pe intervalul de la mijloc.

Mă menţinui câteva clipe pe poziţie, în vreme ce decanul ţinu o scurtă cuvântare; apoi, ajutat de profesorul Usher, care stătea lângă el cu diplomele de pergament, începu ceremonia obişnuită a înmânării lor lungului şir de

---

[71] Alma Mater – Mama dăruitoare de hrană (lat.) – denumire dată universităților. (n.t.)

absolvenţi. Înghesuiala era însă prea mare ca să pot vedea spectacolul; de altfel, nici nu doream să-l urmăresc în întregime. Şi cum privirea mea lipsită de ţintă se furişa mereu în sus, spre balcon, îl văzui pe Hodden şi familia Law surâzând şi aplaudând. Era mai mult decât puteam suporta. Înfruntând protestele şi opunerea oamenilor, îmi croii drum spre ieşirea sălii. O cabină de telefon public se afla într-un colţ al incintei. Cedând unui impuls, intrai în ea şi cerui secţia de patologie. Dar Spence nu era acolo. Nu-l găsii nici acasă la el. Telefonul suna, însă nu răspundea nimeni.

Decepţionat, ieşii din cabină şi urcai încet scara veche de piatră, străbătând apoi coridorul spre încăperea unde absolvenţii îşi îmbrăcau robele. Aci se închiriau, în schimbul sumei de vreo zece şilingi, togele şi beretele. Ştiam că după ceremonie Jean se va întoarce aici, spre a înapoia veşmintele tradiţionale împrumutate. Era singurul loc unde puteam fi sigur că o voi întâlni singură. Mă aşezai într-un colţ, lângă lunga tejghea de lemn, aşteptând-o.

Deprimat de aplauzele forţate ce răpăiau sub mine, la fiecare treizeci de secunde, o adâncă amărăciune mă cuprinse. Întoarcerea grăbită a unui grup de absolvenţi mă făcu să-mi ridic brusc capul şi imediat o zării printre ceilalţi pe Jean, care străbătea, cu paşi repezi, coridorul. Sub roba de doctor, purta un nou costum cafeniu, ciorapi noi de aceeaşi culoare şi pantofi maro. Era aprinsă la faţă şi vorbea cu fata de lângă ea cu un aer agitat şi vesel, care, după aceste săptămâni de despărţire, mă făcu să simt un junghi în inimă. Pentru că o iubeam, doream să o găsesc scăldată în lacrimi.

Nu mă observase. Mă ridicai încet şi cu precauţie, postându-mă drept lângă dânsa în faţa tejghelei. Eram lipit de ea, dar nici prin gând nu-i trecea că eram acolo; eu însă nu scosei niciun cuvânt.

Timp de câteva secunde, nimic nu se întâmplă; pe urmă, deodată, ea rămase nemişcată, oprindu-şi gestul

de a preda roba. Nu putuse să mă vadă, dar sângele ei cald îi pieri încet din obraz şi deveni foarte palidă. O clipă lungă, foarte lungă, rămase ca neînsufleţită apoi, cu preţul parcă al unui efort nemăsurat, aproape supraomenesc, se sili să-şi întoarcă capul.

O privii drept în ochi. Părea o stană de piatră.

— N-am fost invitat, dar totuşi am venit.

Urmă o lungă tăcere. Buzele ei palide căutau parcă să închege un răspuns. Dar nu-l putu rosti. Urmai:

— Aş vrea să-ţi vorbesc. Ai putea să-mi acorzi câteva minute? Dar singură.

— Sunt singură acum.

— Da, dar aici vom fi întrerupţi cu siguranţă. N-am putea să ne plimbăm puţin undeva? Parcă-mi amintesc că am mai făcut acest lucru.

— Sunt aşteptată jos de ai mei. Trebuie să mă întorc îndată la ei.

Cu toate că mă topeam de dragoste pentru ea, îi răspunsei pe un ton amar:

— M-am ţinut patru săptămâni departe de tine, pentru a nu te supăra cu prezenţa mea. Cred că am dreptul la o scurtă conversaţie cu tine.

Îşi umezi buzele palide şi uscate.

— La ce bun?

Mă uitai cu cruzime la dânsa. Dorisem din toată inima s-o văd, iar acum, când în sfârşit eram împreună, singura mea pornire era de a o răni cât mai adânc. Căutai cuvintele cele mai dure şi mai usturătoare.

— Am avea măcar putinţa să ne luăm rămas bun unul de la altul... Acum, că ţi-ai luat diploma, nu mă îndoiesc că ai să fii încântată de a scăpa de mine. Probabil că ai aflat că lucrez la Eastershaws. Da. La ospiciul de alienaţi. Am decăzut chiar mai mult.

În timp ce-i vorbeam mai departe în acest chip, făcând durerea ce se citea în ochii ei să crească, văzui deodată o siluetă vânjoasă înaintând spre noi. Mă aplecai repede spre ea, spunându-i pe alt ton:

— Jean! Vino să mă vezi la Eastershaws... într-o după-amiază... numai o dată... de dragul trecutului.

Citeam pe fruntea ei palidă şi crispată cum continua să se zbuciume. Şi când îmi şopti doar: „Joia viitoare, atunci... poate că voi veni” – înţelesei cât o costa acest lucru.

Abia rostise aceste cuvinte şi Malcolm dădu peste noi, răsuflând cam greu de pe urma grabei cu care urcase scara. O apucă după umeri pe Jean, ca pentru a o apăra de lumea ce se înghesuia, făcându-mi liniştit un semn de recunoaştere cu ochii lui albaştri.

— Vino, dragă Jean – insistă el, dar fără a o mustra. Ne întrebam cu toţii de ce întârzii.

— Am întârziat? întrebă ea speriată.

— O, nu! Îi surâse calm pentru a o linişti, conducând-o spre scară. Am reţinut masa pentru ora unu. Avem timp destul. Dar profesorul Kennerly stă de vorbă cu tatăl tău şi a întrebat de tine.

În josul scării, în vreme ce Jean se strecură, fără măcar a-mi arunca o privire, spre părinţii ei, care stăteau într-un grup lângă curtea de onoare, Malcolm îşi întoarse spre mine privirea lui serioasă, dar neduşmănoasă.

— Nu te uita aşa la mine, Shannon. Nu suntem vrăjmaşi. Şi pentru că dispunem de câteva minute, hai să discutăm lucrurile cu înţelegere.

Mă conduse prin arcada de piatră de la intrare spre terasa din faţă, unde, lângă stâlpul drapelului universităţii, pe un spaţiu liber din vârful dealului, se afla o bancă circulară de fier. Se aşeză făcându-mi semn să-i urmez exemplul. Liniştea lui era admirabilă. Avea într-adevăr toate însuşirile ce-mi lipseau. Puternic, practic, demn de încredere, chipeş şi cu privirea limpede, conştient de echilibrul său interior, el nu dădea dovadă de ezitări sentimentale. Sufletul lui nu ascundea îndoieli tainice sau colţuri întunecoase. Îl invidiam din toată inima mea imperfectă şi înfrigurată.

— Avem măcar un lucru comun – începu el citindu-mi

parcă gândurile. Dorim amândoi ca Jean să fie fericită.

— Da – făcui eu cu buzele, strânse.

— Atunci gândeşte-te, Shannon – pleda el cu logică, Nu-ţi dai seama că e cu neputinţă? Dumneata şi cu ea sunteţi nepotriviţi din toate punctele de vedere.

— O iubesc – spusei eu cu îndărătnicie.

— Dar dragostea nu înseamnă căsătorie – răspunse el repede. Asta e o treabă serioasă. Nu poţi să te arunci aşa, pur şi simplu, în ea. Aţi fi nenorociţi în căsnicie.

— De unde poţi să ştii? Ne-am încerca norocul.

Căsătoria e un lucru inevitabil... o calamitate, poate, de care nu putem scăpa... dar nu e un proiect pentru o nouă casă de rugăciuni!

— Nu, nu, Shannon. Îmi întâmpină ironia cu şi mai multă seriozitate. Căsătoria trebuie să întărească, nu să zdrobească două vieţi. Înainte ca să te iveşti în calea Jeanei, totul era aranjat... activitatea... viaţa ei. Era liniştită, împăcată cu sine. Şi acum îi ceri să renunţe la toate, să se înstrăineze de familie, să se despartă de însăşi sursele existenţei ei.

— Nimic din toate astea nu trebuie să se întâmple!

— A, aşa crezi dumneata! Dă-mi voie să-ţi pun o singură întrebare: Ai fi dispus să asişti la slujbele religioase de la templul Jeanei?

— Nu.

— Exact! Atunci cum poţi aştepta de la ea ca să meargă la biserica dumitale?

— Tocmai aici nu ne înţelegem. Nu aştept aşa ceva de la ea. Nu doresc să-i impun nimic. Am avea fiecare libertate deplină de gândire şi acţiune.

Clătină din cap, neconvins.

— Astea sunt pure teorii, Shannon. În practică, lucrurile nu s-ar petrece aşa. Sunt zeci de prilejuri de fricţiuni. Şi ce s-ar întâmpla cu copiii? întreabă-l pe preotul dumitale. Îţi va răspunde că am dreptate. Biserica dumitale a privit totdeauna cu ochi răi căsătoriile mixte.

— Unele au reuşit – susţinui eu cu încăpăţânare. Am fi

fericiţi împreună.

— Poate, dar pentru scurtă vreme – zise el aproape cu milă. Dar după cinci ani, dă-ţi doar seama... un imn religios auzit din întâmplare, o întrunire pe stradă pentru întărirea credinţei, vreo amintire din copilărie, evocarea tuturor lucrurilor la care a renunţat... se va uita la dumneata şi te va urî.

Cuvintele lui îmi răsunară în ureche ca un dangăt funebru. În tăcerea care urmă, auzii fâlfâitul greu al drapelului, transmis prin prăjină, ca şi cum lemnul ce vibra s-ar fi luptat să învie.

— Crede-mă, Shannon, caut să mă gândesc numai la Jean! Astăzi îşi regăsise aproape fericirea, când iată că ai reapărut. Vrei s-o faci mereu să sufere? A, ştiu că nu doreşti asta! Îţi vorbesc de la bărbat la bărbat: sunt sigur, Shannon, că ce e mai bun în dumneata va învinge.

Îşi scoase ceasul închis într-o cutiuţă de os, se uită cu atenţie la el, declarând pe un ton mai uşor:

— Dăm o mică serbare pentru Jean. O masă la hotel Windsor. Făcu o pauză. Dacă împrejurările ar fi diferite, aş dori ca să fii cu noi. Aş putea să-ţi spun ceva mai mult?

— Nu – răspunsei.

Se ridică şi, după ce mă strânse mărinimos de braţ, se depărtă cu paşi fermi. Rămăsei aşezat acolo, auzind steagul fâlfâind şi cântând. Izolat prin propriile mele fapte şi căutând să nu-l urăsc pe Malcolm. Mă simţeam din ce în ce mai mult ca un proscris. Un grup de vizitatori bine îmbrăcaţi trecu, uitându-se plini de curiozitate la mine şi întorcându-şi pe urmă cu discreţie privirile.

CAPITOLUL IV

Punând capăt unei lungi perioade de vreme frumoasă, ziua de joi se anunţă ploioasă şi ceţoasă. Aşteptam cu îngrijorare să se însenineze, dar la amiază soarele era încă ascuns de nori. Cu toate că nu ploua tare, peluzele erau muiate, iar pe alei picuri de apă cădeau neîncetat din copaci.

Îndată după dejun, mă îndreptai spre poartă plin de nerăbdare şi nelinişte. Nu eram în întârziere, ea însă sosise înainte şi şedea, neluată în seamă şi pierdută, în camera de aşteptare, care, în această zi de vizitare a pacienţilor, era înţesată de rudele zgomotoase ale pensionarilor din pavilionul de est.

Înaintai îngrijorat spre ea prin abureala ce umplea încăperea şi aş fi apucat-o de mână dacă nu s-ar fi ridicat în picioare.

— De ce n-ai cerut portarului să mă anunţe prin telefon?

Îmi răspunse, zâmbindu-mi rezervat, cu buze ce tremurau:

— E vina mea. Am luat un tren care pleca mai devreme. A mers cam greu acasă... şi cum nu aveam nimic altceva de făcut, am venit direct aici.

— De-aş fi ştiut!...

— Nu face nimic. N-am vrut să te deranjez. Dar ar fi putut să-mi dea voie să mă plimb prin grădină.

— Ştii – îi explicai eu – e nevoie de unele precauţii aici. E ca şi cum ai trece dintr-o ţară în alta. Suntem un soi de oameni cam retraşi. Dar dacă i-ai fi spus lui Gunn că eşti

doctoriţă, ţi-ar fi dat voie să intri imediat.

Deşi căutam să o scot din deprimarea ei, rămase tăcută şi distantă. Părea mică şi nenorocită în pardesiul ei de ploaie şi sub pălăria moale, garnisită cu o pană cenuşie, presărată toată cu picături de ploaie. Eram chinuit de dorinţa ce mă împingea spre ea, dar căutam să dau trăsăturilor rigide ale feţei mele o aparenţă de linişte.

— Eh, să uităm asta! spusei eu, reluând lucrurile de la început. Eşti aici... şi suntem împreună.

— Da – răspunse ea cu jumătate glas. Păcat că vremea e atât de urâtă.

Urcarăm tăcuţi aleea de sud, pe lângă cabana tiroleză şi pe sub copacii ce picurau aplecându-se în tăcere peste cărarea udă, descurajaţi parcă de atâta ploaie. Tristeţea vremii, care estompa toate contururile în această incintă pierdută şi cufundată în linişte, ne învăluia. Avea oare Jean să continue a nu vorbi?

Deodată, pe când ne apropiam de clădirea principală, îşi ridică încet privirea; atunci, speriată de ceea ce zărise în spatele meu, scoase un ţipăt.

Un grup de bărbaţi încolonaţi se ivise din ceaţă dinspre aripa de vest şi se apropia în pas forţat, sub conducerea lui Scammon şi a asistentului său, Brogan. Nu era decât un exerciţiu, dar când siluetele lor sumbre se apropiară de noi în rânduri strânse, tropăind ritmic pe pietrişul moale, Jean închise ochii rămânând nemişcată până când trecură şi zgomotul greu al paşilor lor se pierdu în pâcla cenuşie.

— Iartă-mă – spuse ea în sfârşit, pe un ton jenat. Ştiu că e absurd din partea mea, dar nervii nu mă mai ţin.

Totul îmi mergea pe dos. Mă blestemam în sinea mea. Un ropot de ploaie se porni.

— Hai să intrăm – spusei eu. Vreau să-ţi arăt laboratorul.

După vremea aspră de afară, atmosfera laboratorului era plăcută, dar, cu toate că-şi scoase mănuşile, Jean nu-şi descheie gulerul impermeabilului. Stăturăm unul lângă

altul în faţa mesei de experienţe şi, după ce îşi plimbă privirea în jurul încăperii, examină una câte una toate culturile, împrospătându-şi parcă amintirea unui lucru trecut, aproape şters din memorie şi sortit să nu fie reluat niciodată.

— Ia seama! murmurai eu, când atinse dopul celei mai virulente culturi.

Se întoarse spre mine şi privirea ei căpătă o expresie puţin mai caldă. Nu spuse însă nimic. Nu era nimeni acolo, eram împreună şi totuşi nu eram singuri.

— Am preparat un vaccin – îi spusei eu cu glas stins. Acum însă am o idee mai bună: să extrag şi să concentrez nucleoproteina. Challis e de acord că ar fi mult mai eficace.

— L-ai văzut acum în urmă?

— Nu. Din păcate e din nou bolnav în pat, la Bute.

Urmă o pauză. Calmul ei aparent, acest pretins aer normal făcea ca totul să pară ireal. Stăteam şi ne uitam unul la altul ca hipnotizaţi. Deodată răceala încăperii se făcu simţită.

— Ţi-e frig – îi spusei.

O condusei în apartamentul meu, unde Sarah avusese grijă să aprindă un foc bun. Sunai şi aproape imediat ea aduse tava bine încărcată, pe care îi cerusem să o pregătească.

Cufundată într-un fotoliu larg şi încălzindu-şi mâinile la foc, Jean bău cu plăcere o ceaşcă de ceai, mâncând una din prăjitureleie pe care le adusesem anume de la cofetăria Grant. Părea descurajată, ca şi cum viitorul i-ar fi apărut ca o povară în faţa căreia se dădea înapoi. Nu găseam mijlocul de a învinge stinghereala şi răceala ce se aşternuse între noi. Văzând însă sângele revenind încet în faţa ei imobilă, începui să sper că gheaţa se va rupe. Părea impresionant de mică şi subţire. Când obrazul îşi reluă culoarea proaspătă şi gingaşă, simţii o dogoare în inimă. Mândria mea nu-mi îngăduia totuşi să o dezvălui. Îi spusei pe un ton silit:

— Sper că te simţi mai bine.

— Da, mulţumesc.

— Nu e uşor să te deprinzi cu atmosfera de aici.

— Îmi pare rău că m-am purtat atât de stupid afară. Dar aici... ai impresia că cineva te observă tot timpul.

Din nou se aşternu o tăcere, în care tic-tac-ul încet al pendulei răsuna ca destinul. Încăperea începu să se întunece. Afară de o licărire ce venea din cămin, lumina abia ajungea ca să-i pot vedea faţa. Era liniştită, ca în somn. Un tremur nervos mă apucă.

— N-ai scos aproape niciun cuvânt toată după-amiaza. Nu-mi poţi ierta... cele întâmplate...

Nu-şi ridică capul.

— Mi-e ruşine – urmai eu. Dar nu puteam face altfel.

— E teribil sa te îndrăgosteşti împotriva voinţei tale! spuse ea în cele din urmă. Când sunt cu tine, simt că nu-mi mai aparţin.

Această mărturisire trezi în mine o speranţă, care crescu treptat, dându-mi o ciudată senzaţie de putere. Mă uitai la ea în semiobscuritatea ce ne învăluia.

— Vreau să-ţi cer ceva.

— Ce? Faţa ei avea o expresie încordată, expresia cuiva care se aşteaptă la o lovitură.

— Hai să ne căsătorim! Imediat! La oficiul stării civile.

Părea să mă simtă mai curând decât să mă audă. Şedea tăcută şi mâhnită, cu capul întors, ca şi cum ar fi vrut să plece.

Văzând-o atât de dezorientată, o imensă bucurie mă cuprinse brusc.

— De ce n-am face-o? insistai eu cu blândeţe. Spune că vrei să te măriţi cu mine! Chiar azi!

Aşteptam cu nerăbdare răspunsul ei. Stătea cu pleoapele lăsate, cu faţa pe jumătate năucită, ca şi cum pământul s-ar fi clătinat în jurul ei şi s-ar fi simţit pierdută.

— Spune da!

— O, nu pot! murmură ea nedesluşit şi chinuit, cu tonul unei muribunde.

— Ba poţi!

— Nu! strigă ea, întorcându-se cu emoţie spre mine. E cu neputinţă!

Urmă o pauză lungă şi apăsătoare. Strigătul ei brusc făcuse din mine un duşman – duşmanul ei, duşmanul familiei ei. Încercai să mă liniştesc.

— Pentru Dumnezeu, Jean, cum poţi fi atât de lipsită de inimă?

— Trebuie. Am suferit amândoi de ajuns. Şi alţii pe lângă noi. Maică-mea umblă agitată prin casă, uitându-se la mine fără a spune un cuvânt. E şi bolnavă. Sunt datoare să ţi-o spun, Robert: plec definitiv.

Tonul ei hotărât mă buimăci.

— Totul e aranjat. Un grup al nostru pleacă în Africa de vest cu prima cursă a noului pachebot al liniei Clan: vasul *Algoa*. Ne îmbarcăm peste trei luni.

— Trei luni – îngânai eu. Cel puţin nu era mâine. Ea însă clătină tristă din cap, cu o linişte silită.

— Nu, Robert... Am să fiu ocupată tot timpul... cu un serviciu temporar.

— Unde?

Se înroşi puţin, dar privirea ei rămase fermă.

— La Dalnair!

— Spitalul de ţară?

Mirarea îmi învinse o clipă desperarea.

— Da.

Stăteam mut şi zdrobit de durere. Ea urmă:

— Locul de medic e din nou vacant acolo. Vor de astă dată să facă o încercare cu o femeie... e o numire experimentală, pe termen scurt. Infirmiera-şefă m-a recomandat comitetului.

Copleşit de vestea plecării ei, încercam totuşi în chip stupid să mi-o închipui în cadrul familiar al spitalului, traversând saloanele şi coridoarele, ocupând chiar locuinţa pe care o folosisem eu. În cele din urmă, mormăii sacadat:

— Ai să te înţelegi bine cu infirmiera-şefă. Te înţelegi

bine cu oricine, în afară de mine.

Oftă adânc şi-mi spuse cu un zâmbet straniu:

— Dacă nu ne-am fi întâlnit niciodată... ar fi fost mai bine. Aşa, ne primim pedeapsa pentru toate.

Ghicii ce voia să spună. Dar cu toate că ochii mă usturau, iar inima mi se frângea, îi întorsei lovitura cu amărăciunea desperării:

— Nu renunţ la tine!

Era tot calmă, dar lacrimi i se prelingeau pe obraz.

— Robert... mă mărit cu Malcolm Hodden.

Mă uitai la ea îngheţat. Şoptii cu greutate:

— O, nu... nu... nu ţii la el!

— Ba da, ţin. Palidă şi îndurerată, se apăra tremurând de emoţie: E un om onorabil şi demn. Am crescut împreună, am mers la şcoală împreună, da, la şcoala de catehizare de duminică. Ne închinăm în aceeaşi biserică. Avem aceleaşi ţeluri. Va fi bun cu mine în toate privinţele. De fapt, după nuntă, vom pleca împreună pe vaporul *Algoa*, eu ca medic, iar Malcolm ca institutor-şef al şcolii din aşezarea colonială de acolo.

Înghiţii nodul enorm ce mi se pusese în gât.

— Nu poate fi adevărat! murmurai eu într-un chip de neînţeles. Totul nu e decât un vis.

— Tu şi cu mine suntem visul, Robert. Trebuie să ne întoarcem la realitate.

Îmi strânsei fruntea între pumni, descurajat, în vreme ce ea izbucni de-a binelea în plâns.

Era mai mult decât puteam îndura. Mă ridicai în picioare. În aceeaşi clipă se sculă orbeşte şi ea, împinsă parcă de dorinţa instinctivă de a scăpa de acolo. Ne găsirăm faţă în faţă. Atunci, pentru o clipa, îmi căzu în braţe. Plângea ca şi cum inima stătea să i se rupă, în timp ce a mea era prinsă într-un vârtej de ameţitoare plăcere. Când însă o strânsei mai tare, păru deodată să-şi adune toate puterile. Brusc şi pătimaş, se desprinse.

— Nu... Robert... nu!

Teama întipărită pe obrazul ei şi în fiecare linie a

trupului ei fragil, care se trăgea înapoi, mă pironi pe loc.

— Jean!

— Nu, nu... niciodată iarăşi... niciodată!

Nu-şi putea opri sughiţurile de plâns care îmi sfâşiau inima şi îmi dădeau dorinţa de a o linişti strângând-o la piept. Dar privirea din ochii ei ce luceau, o privire îndurerată şi chinuită, dar neclintită într-o dârzenie ce pornea din adâncul sufletului, stinse încet în mine orice nădejde. Arzătoarele cuvinte de dragoste pe care mă pregăteam să le rostesc, mi se opriră pe buze. Braţele ce le întinsesem spre ea îmi căzură în jos. Simţeam în cap o zvâcneală surdă şi grea.

În cele din urmă, îşi şterse stângace, cu dosul palmei, lacrimile de pe obraz, apoi buzele. Cu faţa dură, ca de fier, o ajutai să-şi pună impermeabilul.

— Te însoţesc până la poartă.

Pe drumul spre pavilionul de la intrare nu scoaserăm nicio vorbă. Micile pârâiaşe formate pe alee şopteau aproape ca nişte fiinţe vii, dar paşii noştri pe solul îmbibat de apă erau morţi. Ne oprirăm în faţa porţii. Îi apucai mâna udă de ploaie şi de lacrimi, dar ea şi-o trase repede înapoi.

— Adio, Robert!

Mă uitai la ea ca pentru ultima oară. O maşină trecu pe şoseaua de afară.

— Adio!

Şovăi atunci o clipă, dar îşi reveni cu un fior şi, ţinându-se să nu plângă din nou, porni repede, fără a se uita înapoi. În minutul următor, poarta de fier se închise cu zgomot. Plecase.

Mă întorsei pe alee, posomorât şi zdrobit. Amurgea, iar ploaia încetase în sfârşit. Deasupra orizontului, la apus, cerul era vânăt, ca şi cum soarele, apunând, ar fi săvârşit un măcel sângeros printre nori. Deodată, în incinta cufundată în tăcere răsună semnalul de seară din trâmbiţă, iar de pe stâlpul înalt din vârful dealului drapelul coborî încet-încet, în vreme ce lângă el se profila,

rigidă, pe creastă, în poziţie încordată de salut, silueta dreaptă şi singuratică a pensionarului căruia îi revenea această sarcină.

„Trăiască ospiciul Eastershaws!” îmi spusei în gând, cu amărăciune.

Ajuns în camera mea găsii focul aproape stins. Rămăsei îndelung cu ochi pierduţi la cenuşa moartă din cămin.

CAPITOLUL V

Era duminică şi clopotele bisericii, îmbrăcată toată în iederă, răsunară brusc în întregul ospiciu. Ca pentru a spori gândurile mele negre, dimineaţa era iarăşi însorită şi caldă. Fructele atârnau grele pe pomii din livadă, iar pe platbandele îngrijite de pe terasa cu balustradă, muşcatele şi begoniile formau arabescuri de culori vii.

Pe când mă îmbrăcam alene, încă pe jumătate adormit, vedeam de la fereastră pe pensionarii ospiciului îndreptându-se spre biserică, o clădire gotică în cărămidă aparentă, de proporţii potrivite, umbrită de un şir de ulmi înalţi.

Bărbaţii din pavilionul de est, formând un grup numeros şi compact, veneau cei dintâi, flancaţi de Brogan şi de trei oameni din echipa lui Scammon. Cei mai mulţi dintre ei lucrau pe terenurile de cultură sau în atelierele de meserii. Purtau costume gri bine croite, ghete solide şi şepci obişnuite. Unii erau veseli şi zâmbitori, alţii tăcuţi, câţiva morocănoşi – căci printre aceşti oameni slabi la minte, alături de cei „buni” se găseau unii „răi”, care deseori erau în dezacord cu cei ce-i conduceau. Un alt grup de bărbaţi aveau un aer superior celorlalţi, deşi erau mai puţin robuşti. Purtau haine mai închise şi gulere albe scrobite. Aceştia erau oameni care avansaseră şi aveau sarcini speciale, cum ar fi controlul încărcăturilor de cărbuni de lemn la basculă sau sortarea rufăriei date la spălat şi înscrierea ei cu cerneală pe coli de hârtie. Palfrey, postat la intrarea bisericii, îi mâna înăuntru, cu un zâmbet blajin pe faţa lui roză şi cu saluturi amabile de

bun sosit.

După un minut, se apropiară femeile din pavilionul de nord, purtând rochiile lor negre de sărbătoare. Printre ele se aflau şi cele ce lucrau ca femei de serviciu, şi chelneriţele ospiciului. Intrau toate în aceeaşi categorie, ca şi bărbaţii.

Urmară la rând domnii din ospiciu. Îi însoţea Scammon care, în toată splendoarea celei mai bune uniforme pe care o avea, dădea tonul perfecţiei vestimentare. Cel puţin doisprezece bărbaţi din acest grup arborau jachete şi joben. Aici, dacă vreţi, se afla „protipendada” ospiciului Eastershaws.

După ce străbătură peluza, urmă o scurtă pauză. În biserică, orga începuse să cânte o bucată premergătoare serviciului; atunci, conştiente parcă de a da prin apariţia lor tuşa finală tabloului, se iviră doamnele din pavilionul de vest, nu într-un grup compact, ci mergând izolate, câte una sau câte două, sub ocrotirea surorii Shadd. Veneau agale, în toată găteala lor, îngrijindu-se ca fustele lor să nu atingă praful. În centrul grupului, o doamnă distinsă, înconjurată de clica ei de adulatoare, înainta cu multă demnitate către portalul bisericii. Mică şi subţire, cu părul cărunt, un nas mic şi coroiat, ochi luminoşi care săgetau şi un obraz de pergament, ea era gătită cu o rochie de mătase de culoarea levănţicăi, jabou de dantelă la piept şi pe cap o pălărie mare cu pene de struţ.

Intraseră acum cu toţii în biserică, şi clopotele încetară să sune. Urcând cu vioiciune pe cărare, într-un costum simplu de fiecare zi, Goodall sosea spre a conduce slujba. După ce dispăru în biserică, plecai de la fereastră cu o mutră amară, îmi prinsei cheia de lanţ şi coborâi.

Era a treia duminică a lunii, în care eram de serviciu toată ziua, cel puţin până la ora şase. Mă dusei însă întâi la laborator, de unde plecasem abia cu şase ore înainte. Voiam să controlez punga de colodiu folosită de mine ca membrană dializantă. Da, funcţiona perfect. Mă deprinsesem de altfel acum cu acest lucru. Totul mergea

bine cu lucrarea. Luai stativul cu douăzeci de eprubete sterile parafinate şi turnai în fiecare un centimetru cub de lichid dializat, astupai cu grijă eprubetele, le numerotai, aşezându-le apoi în termostat.

Mă oprii un moment, îngândurat şi posac, simţind la ceafă acea durere acută provocata de surmenaj. Aveam poftă de o cafea, dar nu mă puteam decide să mă duc ca s-o iau. Da, de astă dată nu încăpea nicio îndoială. Nu eram departe de a izola nucleoproteina, care urma să se dovedească mult mai eficace decât vaccinul iniţial. Atunci lucrarea avea să fie gata, complet gata. Nervii mi se încordau la acest gând. Dar nu simţeam un entuziasm adevărat, ci numai un soi de satisfacţie îmbufnată şi amară.

În salonul de dejunat din pavilionul de nord al bărbaţilor, mâncai o felie de pâine prăjită şi băui trei ceşti de cafea neagră. Mă simţeam bine singur, deşi Palfrey nu mă prea incomoda. Era o fiinţă prietenoasă şi inofensivă. Versul pe care i-l făcuse infirmiera Stanway i se potrivea perfect:

Mi-e drag micul Palfrey, e gras şi e chel,
Şi dacă-i dai pace, te lasă şi el.

Aprinsei o ţigară şi trăsei adânc fumul în piept, ca pentru a potoli durerea continuă pe care o simţeam într-o parte. Totul se terminase între mine şi Jean, dar survenea neîncetat câte un moment de neatenţie când o simţeam pe Jean lângă mine şi când, cu un spasm dureros, trebuia să o împing în lături ca un sălbatic. La început, în mâhnirea mea, mă înduioşam de propria mea suferinţă. Treptat, un resentiment fierbinte se amestecase însă cu durerea, călindu-mă ca un oţel. Eram răscolit de o furie nestăpânită şi mistuitoare împotriva vieţii.

Mă sculai şi coborâi în farmacie, apucându-mă să prepar provizia de soluţii de bromură şi cloral pentru pavilioane. Farmacia se afla într-o încăpere liniştită, fără

multă lumină, cu lambriuri de mahon închis şi îmbâcsită de un miros aromatic de droguri, lemn vechi şi ceară roşie, care calmă oarecum simţurile mele rebele. În ultima vreme, ospiciul începuse să-mi placă. Senzaţia supărătoare de la început dispăruse. Acceptam acum fără vreo reflecţie obligaţia de a folosi cheia aceea generală, nu mă mai şocau galeriile călduroase cu decorul lor rococo, nici structura socială a acestui mic univers izolat de restul lumii.

Se auziră paşi pe culoar şi o clipă după aceea capacul ghişeului din uşă fu împins în sus, iar în deschizătură se iviră capul şi umerii infirmierei Stanway.

— Gata? întrebă ea.

Răspunsei scurt:

— Într-un minut.

Mă observă în timp ce pregăteam ultimele lucruri de pe lista pavilionului de vest.

— Nu te-ai dus la biserică?

— Nu – zisei eu. Dar dumneata ai fost?

— E o zi cu mult prea frumoasă. În plus, nu intră în obiceiurile mele.

Mă uitai la ea. Îmi înfruntă privirea fără vreo schimbare perceptibilă în expresia feţei ei impasibile.

Părul lucios, cu reflexe albăstrii, care apărea de sub boneta uniformei ei, era retezat drept pe fruntea-i albă. Ştiam acum că în timpul războiului se măritase cu un ofiţer de aviaţie, care divorţase mai târziu de ea. Nu părea să-i pese. Era imposibil de desluşit ce simţea. Nimic nu părea să poată tulbura aerul ei nepăsător, totala ei indiferenţă. S-ar fi zis că viaţa e pentru ea un lucru fără valoare, menit să fie irosit fără nicio grijă sau pur şi simplu aruncat.

— N-ai venit încă în camera noastră de odihnă! Rostea cuvintele rar, aproape ca o batjocură. Sora Shadd e foarte jignită de acest lucru.

— N-am avut timp – mă scuzai eu cu bruscheţe.

— De ce nu vii astă-seară? Poate că o să te amuze. Nu

poţi să ştii niciodată.

Tonul ei avea o uşoară nuanţă maliţioasă şi provocatoare, care-mi biciui ca un curent electric nervii obosiţi. Mă uitai iritat la ea. Ochii ei, mai degrabă mari, aveau încă expresia aceea batjocoritoare, dar mai era în ei o licărire plină de înţeles.

— Bine – spusei eu deodată. Am să vin.

Zâmbi imperceptibil şi, continuând să mă privească, luă doctoriile pe care le aşezasem pe scândura ghişeului. Pe urmă, fără a scoate un cuvânt, se întoarse şi plecă. Mişcările ei lente aveau o indiferenţă animalică, o graţie senzuală.

În tot restul zilei mă simţii tulburat şi prost dispus. După dejun, completai registrul de observaţii pentru pavilionul de est al bărbaţilor şi la ora trei mă dusei să-l predau la locuinţa doctorului Goodall, casă care făcea corp cu clădirea principală.

Sunai. Îmi deschise o femeie de serviciu între două vârste şi, ducându-se să întrebe, se întoarse după o clipă, spunându-mi că doctorul se odihneşte, dar e gata să mă primească. Mă conduse în biroul său, o încăpere mare, în dezordine, căptuşită cu lambriuri de lemn cafeniu şi luminată slab printr-o fereastră gotică de sticlă gălbuie, în care era inserat un vitraliu reprezentând un blazon. Doctorul stătea întins şi acoperit cu un pled pe o sofa de lângă vastul cămin. Ochii îi erau cerniţi, iar faţa gălbuie şi obosită.

— Te rog să mă scuzi, doctore. Trebuie să-ţi spun că după slujba de la biserică, nu m-am simţit bine şi am luat o doză masivă de morfină. Proclama cu simplitate acest fapt. Mi se pare că Montaigne a comparat colicile biliare cu chinurile iadului. Sunt şi eu unul din aceşti chinuiţi.

Lăsă jos registrul pe care i-l predasem, uitându-se fix la mine pe sub pleoapele lui grele.

— Am impresia că te-ai acomodat destul de bine cu viaţa de aci. Mă bucur. Nu-mi plac schimbările în personalul meu. Când vei termina cercetarea dumitale

actuală, pot să-ţi deschid un câmp de activitate ştiinţifică de amploare nebănuită. Suntem abia pe pragul înţelegerii bolilor de care suferă oamenii noştri. Creierul, doctore Shannon, creierul omenesc, în tot misterul şi maiestatea lui, roz şi translucid, strălucind ca un fruct minunat sub membranele lui delicate, în scrinul lui cranian… Ce subiect de cercetări… ce enigmă fascinantă de dezlegat!

Vocea lui era exaltată şi crezui o clipă că era pe punctul de a se avânta la înălţimi mai ameţitoare. Dar, cu un efort, se reculese. Îmi aruncă o privire fugară şi, după un moment de tăcere, mă concedie cu zâmbetul lui sumbru, dar cuceritor.

— Nu te omorî cu lucrul, doctore! Din când în când trebuie să dăm şi simţurilor noastre ce e al lor.

Plecai din casa lui şi mai zbuciumat – atras pe de o parte, dar totodată agitat şi zăpăcit. Avea totdeauna acest efect asupra mea.

Nu mă puteam linişti. O efervescenţă violentă îmi umfla vinele, gata să izbucnească. Trebuie din când în când să dăm simţurilor noastre ce e al lor, spusese el.

Cu toate că îmi zisesem de câteva ori că nu mă voi duce, bătui, către ora opt, la uşa camerei de recreaţie a infirmierelor şi o deschisei. Trebuia să găsesc o cale de scăpare de aceste gânduri înfierbântate şi chinuitoare.

La capătul mesei, care era foarte lungă, şedeau sora Shadd, în uniformă, domnişoara Paton, dieteticiana, şi infirmiera Stanway, îmbrăcată cu fustă albastră şi bluză albă de mătase, ca una ce nu era de serviciu. Stăteau de vorbă toate trei, pe un ton de intimitate. Se vedea că cea mai mare parte a infirmierelor îşi luaseră masa de seară şi părăsiseră camera. Shadd, ridicându-şi capul, fudulă ca un porumbel gulerat, fu prima care mă văzu.

— Ia te uită, Mahomed a venit la munte! Rosti zicala pe un ton satisfăcut. Ne simţim foarte onorate, crede-mă!

Miss Paton, o femeie între două vârste, rumenă la faţă, mă salută cu o înclinare a capului. Infirmiera Stanway era calmă şi indiferentă. Pentru prima oară o vedeam fără

uniformă. Bretonul lucios îi ieşea mai mult în evidenţă pe frunte, iar mătasea moale a bluzei flutura slobod pe sânii ei plaţi.

— N-aţi terminat? întrebai eu.

Sora Shadd îmi întâmpină privirea întrebătoare cu un râs robust:

— Adevărul e că nici n-am început. La urma urmei, îţi putem spune... de vreme ce faci parte acum din cercul nostru. Uneori suntem sătule de mesele noastre obişnuite. Am da însă dovadă de indisciplină dacă ne-am plânge faţă de celelalte. De aceea aşteptăm să fim singure, noi trei, şi mergem să cinăm jos, în bucătărie.

— A, înţeleg!

O uşoară roşeaţă pătrunse prin epiderma nu tocmai subţire a surorii Shadd. Se ridică.

— Dacă sufli un cuvânt despre asta, nu mai vorbesc niciodată cu dumneata.

Bucătăriile, la care se ajungea prin pasajul subteran, erau toate la subsol, dar înalte, răcoroase şi plăcut luminate de o mulţime de plafoniere de sticlă mată. Lângă unul din pereţii acoperiţi cu faianţă albă se afla un rând de maşini de gătit de modă veche, pe altul erau atârnate vasele de bucătărie, în timp ce în lungul celui de-al treilea se înşirau câteva uşi albe izolate, care dădeau spre frigorifere. În fund se găseau trei copăi de frământat, o maşină de tăiat pâine şi alta de tăiat şuncă, cu un cuţit greu, circular. Lângă ele era o masă de lemn de brad bine spălată cu peria, pe care o mare tingire cu fulgi de ovăz era pusă la muiat pentru porridge-ul din dimineaţa următoare. Un huruit încet, venind de la sistemul de ventilaţie, umplea aerul acestei vaste încăperi de o imaculată curăţenie.

Aici, în propriul ei domeniu, domnişoara Paton se înviorase. Înaintă către frigoriferul cu inscripţia „Vest-Femei” şi, răsucind cu o mişcare a mâinii mânerul de nichel, deschise uşa lui masivă, dând la iveală un asortiment de carne rece – limbă, şuncă, sardele într-un

vas de sticlă, creme, jeleuri şi compoturi.

Sora Shadd plescăi din limbă.

— Mi-e foame – spuse ea.

După ce ne împărţirăm farfurii şi furculiţe, începurăm să mâncăm ca la un picnic. O văzui cu coada ochiului pe Stanway, cocoţându-se pe masa de lemn cu o dezinvoltură şi siguranţă care făcură să crească forţele sumbre ce se agitau în mine exasperându-mă. Stătea picior peste picior astfel încât unul se legăna liber, scoţând în evidenţă, sub ciorapul de mătase, zvelteţea lui. Se lăsase uşor pe spate, ceea ce sublinia linia coapselor, a taliei şi a sânilor.

Simţeam că mă sufoc. Dorinţa de a o supune, de a frânge barierele care mă reţineau, de a distruge şi profana mă stăpânea ca o febră. Nu-i dădui atenţie, ci rămăsei lângă sora Shadd, reumplându-i din când în când farfuria şi purtând cu ea o conversaţie stupidă. Mă prefăceam că o ascult, dar mă uitam pe furiş la Stanway, care balansa pe genunchi o farfurie de salată. Ochii îi erau plini de perfidă şi tainică ironie.

În sfârşit, isprăvindu-şi desertul, sora Shadd scoase un oftat de regret.

— Eh! Toate lucrurile bune se termină odată şi odată. Trebuie să mă duc acum spre a face ordine în nenorocita mea cameră de rufărie. Hai, fii drăguţă, Paton, şi vino cu mine. Terminăm într-o jumătate de ceas, dacă mă ajuţi.

Pe drumul nostru de întoarcere prin pasajul subteran, cele două femei mai în vârstă apucară pe panta dinspre pavilionul de vest. Eu însă mersei mai departe cu infirmiera Stanway, spre vestibulul pavilionului de nord. Ne oprirăm acolo.

— Şi acum?

— Cred că am să mă plimb puţin – spuse Stanway cu nepăsare.

— Te însoţesc.

Ridică cu indiferenţă din umăr, împinsă de instinctul ei de cruzime, dar flatată totuşi în chip felin de atenţia mea.

Era o noapte întunecoasă afară, fără lună. Se zăreau doar câteva stele. De îndată ce ieşirăm din dreptul clădirilor, Stanway se opri spre a-şi aprinde o ţigară. Flacăra, apărată de mâna ei, lumină o clipă obrazul ei inexpresiv, cu pometii pronunţaţi şi nasul turtit. De ce, mă întrebai eu, mă ţin de ea? Nu ştiam, propriu-zis, nimic despre dânsa şi mă sinchiseam şi mai puţin. O străină nu prea dificilă, gata să mă ajute să mă tăvălesc în noroi, sa evadez. O îndârjire mai mare puse stăpânire pe mine. Controlându-mi vocea, întrebai:

— Încotro?

— În jos, spre fermă. Părea să zâmbească. Şi înapoi.

— Cum doreşti.

Pornirăm pe aleea de vest. Ţineam pasul cu ea, păstrând o distanţă între noi şi privind drept înainte. Dar în întuneric, simţul ei de orientare era mai puţin sigur, astfel că din când în când corpul ei mă atingea uşor. Ciocnirea moale a şoldului ei când venea în contact cu al meu, sporea vehemenţa torturată a gândurilor mele.

— De ce nu vorbeşti? mă întrebă ea râzând scurt.

Era ca o pisică, căci noaptea părea s-o aprindă şi să-i dea mai multă tărie.

— Despre ce?

— Despre orice. Mi-e egal. Ce stea e aceea din faţa noastră?

— Steaua polară. Trebuie să te orientezi după ea dacă te rătăceşti în pădure.

Râse din nou, mai puţin dispreţuitor decât de obicei.

— Crezi oare că o să ne rătăcim? Nu vezi şi pe Venus din întâmplare?

— Nu chiar în clipa asta.

— Ei... – continua să râdă. Mai sunt speranţe.

Nu spusei nimic. Mă simţeam mai dur şi mai lipsit de scrupule acum. Mă dispreţuiam pe mine la fel ca pe dânsa. Râsul acesta ascuţit, lipsit de siguranţă, o trădase, arătând că aerul ei indiferent fusese o prefăcătorie, o invitaţie ascunsă, încă de la început.

La cotitura drumului, sub ulmii, fermei, se afla o poartă cu cinci zăbrele între două ziduri de turbă. Mă oprii.

— Până aici ai vrut să mergi?

Îşi stinse ţigara pe poartă. O apucai de umeri şi-i spusei:

— Îmi vine să-ţi sucesc gâtul.

— De ce nu încerci?

Stătea proptită de zidul de turbă. Faţa îi era albă ca varul, pielea întinsă de sub ochii ei mai vânătă ca oricând, nările uşor dilatate. Surâsul îi îngheţase, aproape ca o grimasă. O vie repulsie mă apucă, dar dorinţa mea de uitare mersese prea departe spre a mai putea fi stăpânită.

Buzele ei erau uscate şi puţin amare de pe urma ţigării. Se deschiseră în chip expert. Simţii un firişor de tutun pe limba ei. Respira mai iute decât mine.

Pentru o clipă, chipul Jeanei îmi apăru în faţa ochilor, pe urmă luna dispăru după un nor şi se făcu întuneric sub ulmi, unde nu rămase nimic decât dezamăgire şi deznădejde.

CAPITOLUL VI

O căldură înnăbuşitoare domni toată luna august. Cu toate că căruţa de stropit făcea ocolul parcului în fiecare dimineaţă, nori de praf se ridicau de pe alei. Frunzele atârnau molatic de crengile copacilor. Soarele, năvălind prin ferestrele mari, pe care o muscă bâzâia încet, dădea galeriilor întunecoase un farmec dulce şi nostalgic.

În ultima seară a acestei luni toride, aerul laboratorului era aşa de închis, încât lăsai uşa pe jumătate deschisă. Pe când mă aplecam peste colorimetrul Duboscq, cu mânecile cămăşii suflecate până la cot şi simţind cum năduşeala îmi curgea sub gulerul desfăcut, auzii un pas în spatele meu.

— Bună seara, Shannon. Recunoscui cu surprindere vocea colegei mele Maitland. Nu, te rog să nu te deranjezi!

Nu mă vizitase aci niciodată până atunci. Judecând după sacul de lucru plin de lână atârnat de braţul ei, venea de la una din lungile şedinţe închise cu domnişoara Indre, în cursul cărora cele două femei, tricotând împreună, treceau confidenţial în revistă problemele instituţiei. Trăgându-şi un scaun, se aşeză acum lângă mine.

— Cum merg lucrurile?

Îmi pusei tocul jos, frecându-mi ochii obosiţi şi uşor injectaţi. Simţeam cum îmi zvâcnea nervul supraorbital din partea stângă. Răspunsei scurt:

— În câteva ceasuri, totul va fi terminat.

— Îmi pare foarte bine. Bănuiam că eşti aproape de

sfârşit.

Nu se supărase de bruscheţea mea. Doctoriţa Maitland nu mi-era antipatică, dar faptul că-mi stătea în drum tocmai în momentul acela mă plictisea. O vedeam mai bine acum. Faţa ei pătată avea o expresie serioasă. Se uita fix la mine prin ochelarii violeţi, observându-mă şi adunându-şi curajul spre a-mi vorbi.

— Nu-mi place să mă amestec în treburile altora, Shannon... Sub aerul meu de bravadă, sunt de fapt o fiinţă slabă şi demnă de milă. Mă întreb dacă pot să-mi permit a-ţi da unele sfaturi.

Mă uitai la ea nespus de uimit. Pe un ton grav, care-mi spori iritarea, ea urmă:

— E extrem de important, Shannon, să ne găsim locul potrivit în viaţă. Ia cazul meu, de pildă, oricât de puţin interesant ar fi. Sunt irlandeză, după cum ştii, de fapt însă familia mea e engleză, fiind stabilită la Wexford pe o proprietate acordată de Cromwell. Timp de peste trei sute de ani, noi, cei din neamul Maitland, am trăit acolo, izolaţi, străini, despărţiţi de ceilalţi oameni prin sânge şi lacrimi. Casa noastră a ars de două ori în cinci generaţii. Viclenia sorţii a făcut familia mea să decadă încet şi fără iertare, aşa cum ceaţa pe mare distruge sufletele.

Tăcu. Mă uitai rece la ea.

— Am impresia că ai scăpat de acest destin nefericit.

— Da, Shannon. Am scăpat, dar numai fugind de acolo.

Privirea ei era atât de plină de înţeles, încât îi spusei enervat:

— Sincer vorbind, nu ştiu ce vrei să spui.

— Nu poţi ghici?

— Nu, nu pot. Îmi ieşii brusc din sărite; vocea mea era supărător de stridentă. Unde vrei să ajungi?

Îşi scoase ochelarii şi şi-i şterse încet. Pe urmă, distrată, îi lăsă să-i cadă în poală, uitându-se la mine cu ochii ei miopi şi fără sprâncene.

— Shannon... ar trebui să pleci de la Eastershaws.

Eram complet uluit.

— Ce? Să plec?

— Da – repetă ea – de îndată ce îţi termini cercetările.

Simţii tot sângele suindu-mi-se în obraz. Plin de furie şi refuzând să cred cele auzite, mă uitai cu ochi mari la ea.

— E o glumă admirabilă. Crezusem un moment că vorbeşti serios.

— Sunt complet serioasă... La fel e şi sfatul meu.

— Atunci aşteaptă până când ţi l-oi cere. Din întâmplare, mă simt tot atât de bine aici ca şi dumneata. Şi am şi eu prieteni.

— Pe infirmiera Stanway, poate? Strâmbă din nas. A mai avut şi alţi admiratori. Pe supraveghetorul Brogan, de pildă... şi pe predecesorul dumitale.

— Asta nu te priveşte. Am fost tratat destul de rău în alte slujbe. N-am de gând să renunţ la un serviciu bun şi la un laborator de mâna întâi din cauză că ţi-ai băgat în cap vreo idee năstruşnică.

Văzui că răspunsul meu îi astupase gura.

Stătu liniştită câteva clipe, apoi se sculă.

— Bine, Shannon. Să uităm de asta. Noapte bună.

Zâmbi şi plecă imediat.

Mă întorsei furios la masa mea de laborator. Îmi dădeam seama cât de mult mă cheltuisem în acest ultim efort. Slăbisem şi eram supt la obraz; când îmi zăream chipul în oglindă, mi se părea că am în faţă un străin. În trecut reuşisem să-mi reduc somnul la trei sau patru ore. Acum însă nu mai puteam dormi de loc. Insomnie totală. Spre a-mi calma nervii în timpul acestor lungi nopţi de muncă, fumam atât de mult, încât îmi tăbăcisem limba şi gâtlejul. Mai erau şi acele ciudate deprinderi şi trăsnăi – fetişe, de fapt – pe care le adoptasem în cursul acestei încordări crescânde. De câte ori părăseam masa de experienţe, trebuia să revin de trei ori spre a mă convinge că întorsesem efectiv robinetul biuretei. Luasem obiceiul de a închide ochiul stâng când citeam măsurătorile şi scriam cifrele de-a-ndărătelea . În fiecare zi, înainte de-a începe lucrul, număram toate plăcile de

faianţă din secţiunea peretelui de deasupra termostatului. Era şi o vorbă, „abracadabra”, care, într-un fel oarecare, îmi intrase în cap şi pe care mă trezeam şoptindu-mi-o ca un fel de invocaţie, ca un stimulent şi ca o înceată exclamaţie de triumf ori de câte ori făceam un nou pas înainte în experienţele mele. Şi totuşi continuam ca un automat, încercând şi titrând, împingând înainte, înainte... Trebuia să merg mai departe. Înaintasem prea mult spre a mai putea da înapoi. Era vorba acum de a obţine tot sau nimic... da, tot sau nimic!

La ora opt pusei extractul de vaccin la filtrat şi cum acest proces avea să dureze o oră, mă ridicai, stinsei lumina şi părăsii laboratorul, spre a răsufla puţin în camera mea.

Afară, auzeam acordurile preliminare din sala de spectacole, unde, la sfârşitul fiecărei luni, avea loc o festivitate, jumătate concert, jumătate dans, organizată de Palfrey aşa-zicând pentru plăcerea pacienţilor, dar în primul rând pentru a permite micului maestro să cânte cu mâna pe piept „Chiar şi-o inimă vitează...” de Gounod.

Mă duceam rar la aceste petreceri, iar în seara aceea aveam să mă abţin cu siguranţă.

Nerăbdător de a mă întinde puţin pe canapea, mă îndreptai spre camera mea, dar, deschizând uşa, descoperii că nu eram singur. Lângă fereastra deschisă, cu capul vârât între umeri şi o curioasă fixitate în privire, se afla Neil Spence.

— O, Spence! exclamai eu. Ce plăcere să te revăd!

Răspunse primirii mele cu un zâmbet stins în ochii lui mari şi nemişcaţi, iar după ce ne strânserăm mâna, se cufundă din nou în fotoliu. Faţa îi era umbrită de perdea.

— Nu pot sta mult, Robert. Dar mi-a trecut prin gând să vin să te văd. Sper că nu te plictisesc.

— Desigur că nu! Îl îndemnasem de multe ori să mă viziteze, dar acum mă întrebam în chip ciudat de ce venise. Bei un whisky?

Se uită la mine îngândurat, cu acelaşi zâmbet stins în ochii lui negri.

— Te rog!

Observai atunci că mai băuse înainte, dar asta n-avea importanţă. De altfel, doream şi eu să iau un pahar. Era uşor să-ţi ridici moralul cu ajutorul sticlelor din dulăpiorul stimulant şi, în ultima vreme, recursesem des la rezervele din acest mic depozit. Abia dacă mai mâncam ceva în zilele acelea, în schimb mă menţineam cu cafea, whisky şi ţigări. Umplui bine două pahare.

— Noroc, Robert!

— Să trăieşti!

Îşi strânse paharul între mâini, plimbându-şi privirea în jurul camerei. Liniştea lui avea ceva tulburător.

— Ce face Muriel? întrebai eu.

— Îi merge foarte bine, cred.

— Trebuia să vii cu ea.

Stătea nemişcat; strania lui imobilitate mă înspăimântă.

— Muriel m-a părăsit săptămâna trecută. E cu Lomax, la Londra.

Făcu această declaraţie pe un ton atât de impersonal, încât mi se tăie respiraţia. Urmă o pauză. Nu bănuisem că lucrurile erau ătât de grave.

— Ce urâtă farsă...

— O, nu ştiu! Răspundea logic, cu acea stăpânire de sine aproape neomenească. Lomax e un băiat chipeş, iar Muriel e încă extrem de atrăgătoare. Şi, în definitiv, nu e prea amuzant să trăieşti cu mine.

Mă uitai nedumerit la el. Urmă îngândurat, cu aceeaşi voce surdă:

— Cred că s-a silit cât a putut să rămână lângă mine, înainte de a se îndrăgosti de Lomax.

Nu mă putui reţine să exclam:

— Ce mizerabil!

Spence clătină din cap. În ciuda whisky-ului, era complet treaz.

— Nu e mai rău, probabil, decât noi toţi. Oftă adânc şi îndelung. În primul rând, n-ar fi trebuit să mă însor cu ea. Dar ţineam atât de teribil la dânsa! Şi Dumnezeu ştie că am făcut tot ce am putut. Ieşeam cu ea în fiecare vineri seara. Repetă aceste cuvinte, ca şi cum l-ar fi uşurat. În fiecare vineri seara, fără excepţie!

— O să se întoarcă la tine – spusei eu. O să vă refaceţi viaţa.

Se uită în ochii mei cu un zâmbet tragic în privire.

— Nu fi prost, Robert! S-a terminat. Se opri o clipă meditând. A cerut divorţul. Vrea să fie liberă. Ei bine, o să-i fac pe plac. Nu e extraordinar?... Îmi dau seama acum că e frivolă şi netrebnică... dar nu o pot urî.

Îi turnai încă un pahar, luându-mi şi mie unul. Nu prea ştiam ce să-i spun. Într-un efort zadarnic de a-i schimba gândurile, îl întrebai:

— Ai continuat să mergi la Secţia de patologie?

— Da. Nimeni nu ştie încă de aceste lucruri. Lomax e în concediu... Despre Muriel se crede că a plecat s-o viziteze pe soră-sa. Dar ce folos? Am pierdut orice interes pentru munca mea. Nu sunt ca tine, Robert. N-am vocaţie pentru cercetări. Adăugă, cu un glas stins: N-ar fi fost atât de dureros dacă atunci când mi-am dat seama cum stau lucrurile şi i-am vorbit nu mi-ar fi răspuns: „Dă-mi pace! Nu pot să te văd în ochi!”

Urmă o tăcere prelungă. Pe urmă, sunetele unui foxtrot străbătură aerul liniştit al serii, furişându-se prin fereastra deschisă până în cameră. Spence se uita la mine, întrebător.

— E o reuniune dansantă pe care o organizează o dată pe lună personalul şi unii din pacienţi – îi explicai eu.

Reflectă un moment.

— Lui Muriel i-ar fi plăcut lucrul ăsta... Dansam şi noi uneori vineri seara. Sunt convins că Lomax o să iasă mult cu ea.

Trase cu urechea până când foxtrotul se termină, apoi îşi puse jos paharul golit.

— Trebuie să plec acum, Robert.
— Fii serios! E încă devreme.
— Sunt obligat. Am o întâlnire. La nouă e un tren bun.
— Mai ia un pahar, atunci.
— Nu, mulţumesc! Vreau să am capul limpede la întâlnire.
Bănuii că trebuia să discute cu avocatul lui despre procesul de divorţ. Îmi părea rău de el, dar nu vedeam ce i-aş fi putut spune. Era ora nouă fără douăzeci de minute.
Îl însoţii până la loja portarului şi-i deschisei chiar eu poarta, deoarece Gunn se dusese la serată.
— Vin până la gară cu tine.
Scutură din cap.
— Dacă sunt sigur de un lucru, e că vrei să te întorci în laboratorul tău.
O uşoară roşeaţă se ivi în obrazul lui slăbit. Expresia frumoşilor săi ochi negri mă sperie.
— Te simţi bine, Spence?
— Perfect.
În glasul său se simţea ecoul vag al unui râs sinistru.
Se aşternu tăcere.
Ne strânserăm mâna. Când mă uitai neîncrezător la el, îmi zâmbi cu adevărat. Era zâmbetul schimonosit pe care-l cunoşteam.
— Noroc, Robert... Dumnezeu să te păzească.
Mă întorsei încet pe alee. Ceea ce spunea era exact. Trebuia să termin neapărat, altminteri s-ar fi isprăvit cu mine. Apropiindu-mă în întuneric de laborator, auzeam încă ecoul surd al muzicii. Ceaţa nocturnă, atât de frecventă aci, începea să se lase.
Când intrai, vasta încăpere răcoroasă era cufundată în tăcere, exceptând bătăile încete şi voalate ale ritmului muzicii. Mă lepădai de orice gând străin de lucrul meu. În ciuda ferestrelor duble de geam mat, zăbrelite, ceaţa pătrunzătoare se furişase înăuntru şi plutea într-un strat subţire, ca un spirit fără trup, sub tavanul boltit. Dedesubt, în centrul pardoselii de plăci de ceramică,

stătea, pe masa mea de laborator, aparatul de filtrare. Văzui că flaconul se umpluse aproape cu un lichid limpede, translucid. Îmi trebui numai o clipă ca să-mi scot haina, să-mi suflec mânecile cămăşii şi să-mi pun halatul murdar. Ducându-mă la masa de laborator, ridicai flaconul, examinându-l cu înfrigurată emoţie. După aceea mă apucai cu pasiune de lucru.

Etalonarea şi încapsularea produsului final nu-mi luă mult timp. La zece fără un sfert terminasem cu acest proces. În ciuda tuturor greutăţilor, ajunsesem în cele din urmă la capătul nesfârşitei ascensiuni şi priveam de pe culme împărăţiile ce se întindeau la picioarele mele.

Eram atât de ameţit, încât fui nevoit să mă ţin de marginea mesei. În starea mea de exaltare, urechile îmi vâjâiau transformând muzica din depărtare. În chip nedesluşit, dar apoi mai clar, acordurile îmi apărură ca o simfonie cerească, cu glasuri înalte, angelice, cu trâmbiţe şi clopote şi un contrapunct sonor de tobe. În timp ce aceste armonii extatice creşteau, îmi şopteam neîncetat, cu încordare:

— Mi-am atins ţinta… Am terminat, în sfârşit!

Cu un efort, mă oprii, aşezai cu grijă fiolele în refrigerator, încuiai laboratorul şi ieşii.

Îmi îndreptai paşii obosiţi spre camera mea. Ajungând în vestibul, auzii pe cineva strigându-mă pe nume. Mă întorsei şi-l văzui pe Brogan, supraveghetorul, alergând spre mine.

Mă oprii, lăsându-l să se apropie. Era alb în obraz şi respira precipitat.

— Domnule doctor, v-am căutat peste tot! Glasul i se îneca. S-a întâmplat un mic accident.

Stăteam nemişcat, privindu-l cu ochi mari.

— Să vedeţi, domnule doctor. În ciuda experienţei lui, se înfioră. E vorba de prietenul dumneavoastră… tocmai ni s-a comunicat de la gară.

Spence! Simţeam că-mi vine rău. O sudoare rece îmi îmbroboni fruntea. Înghiţii cu un efort.

— A alunecat şi a căzut, domnule doctor. Tocmai când trenul de ora nouă intra în staţie. Totul s-a petrecut fulgerător.

CAPITOLUL VII

Următoarele câteva zile fură înnorate şi ceţoase. Răcoarea şi adierea timpurie de toamnă prevesteau cu melancolie apropierea iernii şi o presimţire la fel de tristă se furişă rece în sufletul meu. Înmormântarea lui Spence avusese loc în oraşul său natal, Ullapool, din depărtatul comitat Ross, şi nu putusem să asist la ea. Într-o scrisoare către părinţii săi încercasem însă a le uşura lovitura, lăsându-i să creadă că era vorba doar de un accident nenorocit. Nu auzisem nimic despre Lomax şi Muriel.

Laboratorul era încuiat, iar cheia în buzunarul meu. Părea ciudat că nu mai intram acolo. Profesorul Challis urma să se înapoieze la Winton către sfârşitul săptămânii şi aveam intenţia să las în mâna lui toate aranjamentele privitoare la anunţarea descoperirii mele. În mod inevitabil, vestea realizării mele se răspândi la Eastershaws şi fui obligat să îndur plictiseala felicitărilor – rezervate din partea doctoriţei Maitland şi a domnişoarei Indre, exuberante din partea lui Palfrey, călduroase şi demne din partea doctorului Goodall. Marea întreprindere farmaceutică Wilson din Londra ceru, de asemenea, o comunicaţie interurbană urgentă cu mine, dar refuzai să răspund înainte de a fi primit sfaturile lui Challis.

Joi însă primii o vizită la care mă aşteptasem cel mai puţin. După cină, pe când mă plimbam în lung şi în lat prin camera mea, fumând o ţigară după alta şi încercând să-mi adun gândurile împrăştiate şi să-mi potolesc nervii încă zbuciumaţi, mă trezii cu profesorul Usher, care fusese condus până la uşa mea.

Mă uitai nedumerit la figura lui înaltă şi distinsă, în timp ce înaintă spre mine şi-mi strânse mâna cu un zâmbet cordial.

— Ce mai faci, dragul meu Shannon? Sper că nu sosesc la un moment nepotrivit.

— Nu... – spusei eu reţinut. Nicidecum.

— Îmi dai voie să stau jos? Îşi luă un scaun şi se aşeză picior peste picior. Fără îndoială că ar fi trebuit să te previn despre sosirea mea, dar îmi place să iau hotărâri pe moment. Şi voiam să fiu printre primii ca să te felicit.

— Vă mulţumesc.

— Eram în biroul meu când profesorul Challis mi-a telefonat de la Bute, împărtăşindu-mi o mică idee a lui. Surâse, mângâindu-şi barbişonul bine îngrijit. În ciuda grelelor mele sarcini administrative, caut să mă consacru din când în când unor cercetări efective. Ei bine, n-am ezitat niciun moment.

Nu-mi veni în gând niciun răspuns potrivit; păstrai deci tăcerea.

— Fireşte, ştiam că acest lucru o să se întâmple. Am pretenţia că stau cu urechea destul de aproape de pământ. În definitiv, principalul scop al secţiei mele este de a promova tot ce e demn de acest lucru în materie de progres ştiinţific şi, în ciuda micii noastre neînţelegeri, mi-am dat seama că într-o bună zi vei justifica încrederea mea în dumneata.

Mă stăpânii cu greu în faţa acestei dezinvolte făţărnicii.

— Aş fi fost scutit de multe necazuri dacă aţi fi procedat în consecinţă.

— Da – recunoscu el în chipul cel mai captivant. Sunt gata să admit sincer că m-am cam pripit. Şi acum, după ce ţi-am mărturisit acest lucru, sper că ai să faci şi dumneata un pas, dând uitării întâmplările trecute.

Capul mă durea mai tare ca oricând. Nu înţelegeam unde voia să ajungă. Tonul său deveni mai confidenţial:

— Ascultă, Shannon. Vreau să fiu absolut sincer faţă de dumneata. În ultimul timp am avut o serie de ghinioane

oribile la Secţia de patologie. N-am obţinut rezultate mulţumitoare. Ca să nu lungesc vorba, vreau să te întorci.

Făcui un gest instinctiv de refuz, el însă mă opri cu o privire solemnă.

— Nu vreau să mă înţelegi greşit. Am în vedere ceva mult mai important decât reintegrarea în vechiul dumitale post. Schimbări însemnate sunt pe punctul de a lua o formă concretă la universitate. Am fost în sfârşit câştigat pentru ideea de a încorpora un laborator biochimic clădirii Secţiei de patologie, iar consiliul de conducere a hotărât să înfiinţeze o catedră de cercetări experimentale în acest domeniu. Salariul a fost fixat la şapte sute de lire sterline pe an, iar sarcina noului director, bineînţeles cu cel mai cordial sprijin din partea mea, va fi de a organiza şi dezvolta activitatea laboratorului. Va avea situaţia unui profesor agregat, cu dreptul de a face în fiecare semestru o serie de prelegeri. Ei, Shannon – respiră adânc ca pentru a se pregăti să spună ceva important – aş vrea să te gândeşti la rezultatele pe care un tânăr şi strălucit cercetător, ajutat de tehnicieni bine pregătiţi şi de studenţi entuziaşti, le poate obţine. Se aplecă spre mine şi mă bătu pe genunchi. Ce-ai zice dacă această posibilitate ţi-ar fi oferită dumitale?

Încercai să rămân liniştit în fotoliul meu. Propunerea îmi tăia răsuflarea. Nici nu cutezasem măcar vreodată să mă gândesc la o asemenea ocazie. Îmi dădeam seama că motivele lui Usher erau complet egoiste. Avea nevoie de mine în interesul secţiei sale, ca şi în propriul său interes. Vâlva pe care publicarea descoperirii mele avea s-o stârnească în lumea ştiinţifică şi în cercurile largi populare, elogiile presei, noua legislaţie sanitară care avea să fie supusă parlamentului, toate acestea preţuiau cu mult prea mult pentru el ca să le scape din mână. În perplexitatea şi istovirea mea, îmi dusei mâna la frunte, neştiind ce să-i răspund.

— Ei, ei! făcu Usher pe un ton uşor. Îmi dau prea bine seama cât de mult te-ai obosit cu lucrarea asta. Nu vreau

să-ţi mai bat capul acum. Ceea ce-ţi propun e următorul lucru: Vii luni seara să iei masa la mine acasă. Cancelarul universităţii va veni şi el, împreună cu câţiva colegi ai mei, membri ai senatului universitar, care ţin foarte mult să te cunoască şi să te felicite. Va mai fi poate de faţă, dar să nu scapi cumva vreo vorbă despre asta – şi îşi luă un aer maliţios – un redactor sau poate chiar doi distinşi reprezentanţi ai presei. Cred că-ţi pot promite o seară interesantă.

Încercai să-i exprim mulţumirile mele, dar mă opri cu un gest.

— Niciun cuvânt, dragul meu. Trebuie să accepţi asta ca amendă onorabilă din partea mea. Luni seara, deci, la opt fix, la locuinţa mea. Admirabil. Încă o dată, felicitările mele, unite cu speranţa că în viitor vom putea servi împreună nobila cauză a ştiinţei.

Se ridică, îmi strânse mâna cu zâmbetul lui de cabotin şi ieşi.

Mă cufundai iarăşi în fotoliul meu. Această strălucită întorsătură a lucrurilor era mai mult decât putea îndura biata mea minte obosită. De-abia înţelegeam despre ce e vorba. După ce prima emoţie trecu, nu simţii nici exaltare, ci doar o ciudată încordare. Aceasta era deci răsplata târzie acordată sârguinţei, perseverenţei şi efortului neabătut. Eram studentul laureat acum, cel din capul listei. Toţi îşi mărturiseau prietenia, erau dornici să dea mâna cu mine; chiar şi comitetul spitalului din Dalnair era gata, desigur, acum să se laude că mă cunoaşte. Toţi fuseseră însă împotriva mea atunci când mă luptam într-adevăr, înnămolit în mlaştinile adversităţilor.

Simţeam totuşi că nu aveam să fiu atât de eroic, încât să dau cu piciorul succesului meu. Suferisem prea mult de pe urma grijilor chinuitoare şi a efortului nimicitor al unei cercetări independente. Desigur că Usher nu avea să se amestece prea mult. Iar banii... şapte sute de lire pe an... Nu mă gândisem niciodată la asta, dar acum, fără voia mea, aveam să fiu bogat, aveam chiar să mă pot

îmbrăca ca un practician cu vază, ca un domn… La urma urmei, totul avea să se isprăvească cu bine.

Viitorul meu nu păruse niciodată mai strălucit şi totuşi simţeam o amărăciune pe care nu o puteam stăpâni. Un linţoliu părea întins peste bucuria mea. O singură fiinţă era în stare să arate un interes real, să se bucure sincer de succesul meu. Îi vedeam obrazul în acel moment. Timp de săptămâni întregi îngropasem acest chip în ascunzişurile tainice ale minţii mele; acum însă nu puteam scăpa de el. Şi, pe neaşteptate, un dor molcom şi duios îşi croi drum prin îndârjirea de care eram cuprins. Ea se rupsese de mine. Tăcerea ei prelungită dovedea acest lucru. Iar eu o trădasem. Dar doream să-i vorbesc fie chiar numai o clipă, să-i spun că cercetarea rnea era încheiată; numai o clipă să-i mai aud glasul.

Şi astfel, împotriva bunului simţ, împotriva mândriei mele, împotriva tuturor consideraţiilor, mă sculai, îndreptându-mă spre telefon, şi, după un ultim moment de şovăială, cerui legătura cu spitalul rural din Dalnair.

Era o convorbire interurbană şi fui nevoit să aştept câtva timp; în cele din urmă izbutii însă să obţin legătura. Vocea mea suna aspru şi forţat:

— Aş vrea să vorbesc cu domnişoara doctor Law.

— Îmi pare rău, domnule, dar nu se poate.

Refuzul brusc mă surprinse şi mă nedumeri.

— Nu e acolo? întrebai eu.

— Ba da, e aici.

— Vrei să spui că e ocupată?

— O, nu, domnule, nu-i ocupată.

— Atunci ce vrei să spui? Du-te la camera ei, te rog, şi spune-i că vreau să-i vorbesc.

— Nu e în camera ei, domnule. E în saloane.

Cine era oare la celălalt capăt al firului? Încercam să recunosc vocea, dar nu reuşeam. Afară de aceasta, centrala interurbană începu, după obiceiul ei, să ţiuie şi să pârâie. Stăpânindu-mi nerăbdarea, schimbai receptorul la urechea cealaltă.

— Alo, alo... Cine e la aparat?

— Îngrijitoarea, domnule.

— Katie?

— Nu, domnule, subîngrijitoarea. Sunt nouă aici.

Nervii îmi erau atât de încordaţi acum, încât fui nevoit să închid ochii.

— Cheamă, te rog, pe infirmiera-şefă. Spune-i că doctorul Shannon vrea să-i vorbească.

— Prea bine, domnule. Rămâneţi la aparat, vă rog.

Din ce în ce mai iritat şi mai îngrijorat, rămăsei atârnat de receptor un timp ce mi se păru interminabil. În cele din urmă însă, auzii cu uşurare un pas sonor şi imediat după aceea glasul caracteristic al domnişoarei Trudgeon:

— Da, doctore?

— Îmi pare rău că te deranjez – exclamai eu – dar aş fi vrut să schimb un cuvânt cu domnişoara doctor Law. Ai fi bună să o chemi la telefon?

— Mi-e teamă că nu poţi vorbi cu ea, doctore. N-ai aflat vestea?

— Nu.

Urmă o pauză apreciabilă, după care continuă:

— Domnişoara doctor Law e bolnavă, grav bolnavă, de trei săptămâni.

În timp ce inima mi se zbătea în piept, telefonul începu să trosnească, ceea ce făcu cu neputinţă continuarea conversaţiei. Auzisem însă de ajuns pentru ca bănuiala mea subită să se transforme în certitudine. Agăţai la loc receptorul. Era o greşeală permanentă a mea de a trage concluzii premature, şi tocmai ăsta fu lucrul pe care-l făcui şi acum.

CAPITOLUL VIII

În dimineaţa următoare mă dusei devreme la laborator, apoi la locuinţa doctorului Goodall. Nu se sculase din pat, dar când îi trimisei vorbă că aveam nevoie să lipsesc toată ziua, îmi dădu aprobarea lui.

Cerul era încă cenuşiu când coborâi pe alee şi ieşii pe poarta mare. După şederea îndelungată şi neîntreruptă între aceste ziduri înalte, mi-era penibil să fac această călătorie la Dalnair. Ajunsei la Winton la ora zece. Oraşul zăcea umed şi cald sub un văl de fum. Zgomotul şi agitaţia de pe străzi, lumea ce se îmbulzea cu bagaje spre peroanele Gării centrale, toate acestea mi se păreau ciudat de supărătoare în comparaţie cu ordinea şi liniştea de la Eastershaws. Era însă necesar s-o văd pe Jean. Da, trebuia s-o văd cu orice preţ.

Pe când însă îmi rumegam gândurile în trenul ce se legăna, iar câmpurile şi gardurile înnegrite de fum se perindau prin faţa geamului, eram cuprins nu atât de milă, cât de un simţământ mocnit de furie. Eram obsedat din ce în ce mai mult de viziunea degetelor ei – atingând culturile... rupând un biscuit şi ducându-l la gură.

La gara Dalnair nu găsii nicio trăsură. Pornii deci pe jos, sub cerul cenuşiu şi umed, spre spital, apucând pe cărarea abruptă pe care o foloseam odinioară spre a sui dealul în goana mare. Acum însă urcai încet, regretând că nu mă oprisem la bufetul gării spre a bea un whisky. Ajunsei gâfâind pe culmea dealului şi, străbătând aleea, sunai la uşa din faţă.

Katie îmi deschise fără întârziere. Cum nu-mi

anunţasem sosirea, se uită curioasă la mine. Îmi arătase însă totdeauna simpatie şi, cu un salut reţinut, mă introduse în camera de primire. Un moment după aceea, domnişoara Trudgeon apăru.

— Ei! exclamă ea, intrând impetuos, cu zâmbetul ei vioi şi energic pe buze. Ce surpriză! Îmi pare foarte bine că te revăd.

Uitându-mă atent la ea, înţelesei că vorbea foarte sincer; dar cu toată recunoştinţa mea pentru primirea ei prietenoasă, nu mă lăsai înşelat de voioşia ei aparentă, în care recunoscui imediat obişnuita mască profesională, deghizarea ce o văzusem adesea folosind-o în conversaţiile ei cu rudele îngrijorate ale bolnavilor.

— Am impresia însă – continuă ea privindu-mă dintr-o parte – că nu te prea poţi lăuda cu noua dumitale slujbă. Eşti slab ca un ogar. Ce-au făcut din dumneata? Arăţi ca şi cum te-ar fi trecut prin storcătoarea de rufe.

— O, mă simt foarte bine!

— Nu-ţi dau de mâncare acolo?

— Ba da… Hrana e excelentă.

Scutură uşor din cap, ca şi cum s-ar fi îndoit de adevărul cuvintelor mele.

— Ai avea nevoie de o serie din bunele mele mâncăruri hrănitoare cu curry[72].

Urmă o tăcere jenată, în timpul căreia, întrucât nu mă invitase să mă aşez, rămaserăm amândoi în picioare. Surâsul vesel şi mai degrabă încurajator, pe care, datorită practicii îndelungate, puternicii ei muşchi faciali păreau în stare să-l menţină la infinit, pierduse ceva din scânteierea lui.

Îmi umezii buzele.

— Cum îi merge?

— Atât de bine cât putem pretinde. Sunt trei săptămâni de când e bolnavă. Infirmiera-şefă ezită; pe urmă văzând că aşteptam amănunte, continuă pe acelaşi ton optimist, alegându-şi cuvintele astfel încât să nu se angajeze: La

[72] Condiment picant din India, mult folosit în Anglia. (n.t.)

început părea să reziste. Dar în ultimele câteva zile a pierdut puţin teren.

Simţii cum mi se strânge inima. Cunoşteam prea bine această frază.

— Cine o îngrijeşte?

— Doctorul Fraser, medicul districtului.

Îl revăzui în gând pe acest bărbat între două vârste, cu părul blond-roşcat care i se rărea, sprâncenele stufoase şi faţa lipsită de frumuseţe, pătrată, zbârcită şi rumenită grosolan de o reţea de vinişoare roşii, de pe obraji.

— E un om capabil.

— Excelent!

— Spune-mi adevărul! Ce zice doctorul?

Infirmiera-şefă tăcu. Strâmbă uşor din umeri.

— E grav bolnavă. Dacă măcar ar fi stat în pat de la început, ar fi fost mai uşor. A continuat însă să lucreze timp de o săptămână, cu dureri de cap permanente şi temperatură ridicată, înainte de a se prăbuşi. Dar asta se întâmplă des la scarlatină.

— Scarlatină! exclamai eu pe un ton de nedescris,

— Da, bineînţeles – spuse domnişoara Trudgeon surprinsă. Ţi-am spus-o doar aseară, la telefon.

Urmă o tăcere plină de zbucium. Respirai repede şi adânc, simţind o dogoare până în vârful degetelor. Ideea mea era atât de înrădăcinată, încât nu mă putui decide să o jertfesc. Spusei:

— Aş vrea s-o văd.

Privirea domnişoarei Trudgeon se pierdu în gol.

— Nu e complet conştientă.

— Ţin totuşi s-o văd.

— La ce-ar servi?

— Indiferent...

Infirmiera-şefă părea extrem de stingherită. Îmi spuse direct:

— Părinţii şi fratele ei sunt aici... în salonaş. E şi logodnicul ei. Fără consimţământul lor, doctore, nu-mi pot lua răspunderea.

Simţii o sfârşeală în inimă. Era un lucru la care nu mă gândisem, o dificultate de învins, o penitenţă de îndurat. Pentru nimic în lume nu trebuia totuşi să renunţ la scopul care mă adusese acolo. Oftai.

— Mă voi duce să vorbesc cu ei.

Iarăşi ridică din umeri.

— Cum vrei. Ştii cel mai bine ce ai de făcut. Dacă ai nevoie de mine, mă găseşti în salonul bolnavilor.

Fără alt comentariu, domnişoara Trudgeon dădu scurt din cap, se întoarse repede şi plecă, lăsându-mă să nimeresc pe coridor, aşa cum mă pricepeam, drumul spre fostul meu salonaş. Stătui un minut întreg în faţa uşii, auzind dinăuntru ecoul unei voci joase; apoi, adunându-mi tot curajul, apăsai pe clanţă şi intrai.

Daniel Law, avându-l lângă sine pe Duke, şedea în faţa mesei citind cu glas tare dintr-o biblie. În deschizătura ferestrei, cu faţa spre mine, stăteau aşezaţi doamna Law şi Malcolm Hodden. Mă oprii la uşă, cu un aer vinovat, ţinându-mi răsuflarea până când lectura se termină.

Urmă o tăcere solemnă. Daniel îşi scoase ochelarii, îi şterse cu batista, apoi se întoarse pe jumătate în fotoliul său. Cu toate că atitudinea lui era rigidă, faţa gravă, îngrijorată nu arăta niciun semn de indignare sau acuzare. Se uita pur şi simplu la mine cu tăcută demnitate.

Malcolm însă se ridicase în picioare. Se îndreptă spre mine. Glasul lui înnăbuşit putea fi auzit în toată această tăcută încăpere.

— Cum îţi permiţi să ne deranjezi într-un moment ca acesta? Ochii lui rotunzi, apropiaţi de obrazul meu, erau injectaţi. Nu eşti în stare să respecţi intimitatea noastră... Te impui cu de-a sila...

— Nu, Malcolm – interveni mama Jeanei cu glas scăzut.

Îmi ţineam privirea în podea şi tot ce aveam de gând să spun îmi îngheţase pe buze.

— Nu are niciun drept să fie aici! strigă Hodden deodată, cu voce sugrumată.

— O, mai taci! murmură Luke.

— Sst, fiule! şopti domna Law. Cu ochii ţintă la mine, ea se ridică. Mă duc acum s-o văd pe fata noastră. Vrei să vii cu mine?

Fără a fi scos un cuvânt şi incapabil de-a vorbi, ieşii cu ea din odaie, însoţind-o pe alee până la rezerva din micul pavilion. Valuri de lumină unduiau pe pietrişul curat al curţii, o infirmieră tânără trecu pe dinaintea noastră, sub o verandă un grup de copii convalescenţi, purtând halate roşii, se jucau cu o minge.

Inima îmi ciocănea în piept gata să-l spargă când infirmiera-şefă ne deschise uşa şi intrarăm în camera vopsită în alb. Numai unul din cele trei paturi era ocupat, fiind pe jumătate înconjurat de un paravan. Lângă pat se afla un scaun de email alb, iar pe el, aplecată într-o atitudine de observare, şedea sora Peek. Urmând-o pe infirmiera-şefă, ocolii încet marginea paravanului, oprindu-mă la picioarele patului, dar nu îndrăzneam să-mi ridic ochii. Doar cu preţul celui mai mare efort de voinţă reuşii să-mi înalţ capul încet-încet, până când privirea mea, plimbându-se peste cuvertura albă, se opri asupra Jeanei.

Era culcată pe spate, cu ochii larg deschişi, murmurând mereu, cu mişcări tremurate ale buzelor şi limbii ei uscate, în timp ce degetele-i subţiri se prindeau tot timpul de cearşafuri. Sub părul pieptănat în sus, conturul feţei ei slăbite se detaşa, marcat şi fin, pe perna joasă şi albă. Pe obrajii ei, în locul obişnuitelor pete de un roşu viu, provocate de febră, se vedea o rumeneală închisă şi stinsă, în timp ce o mulţime de puncte roşiatice, din care unele păliseră, lăsând urme ce băteau în cafeniu, desfigurau fruntea ei trasă… Era roşul tipic al scarlatinei.

Urechile îmi vâjâiau; simţeam bănuiala mea destrămându-se.

Deasupra patului, la o înălţime unde mâinile ei ce se crispau nu puteau ajunge, se afla foaia de observaţie, pe care erau trasate crestele ascuţite, coborâşurile şi

contururile muntoase ale curbei de temperatură. Îmi încordai privirea spre a o examina. Da, îmi spusei după un moment prelung, nu încape nicio îndoială. Ce nebun fusesem, ce nebun eram totdeauna... Suferea fără doar şi poate de scarlatină.

Doamna Law şi infirmiera-şefă începură să vorbească între ele în şoaptă. Parcă nici n-aş fi fost acolo. Inutil, ca o mobilă nedorită, stăteam neluat în seamă. Nu existam. Încurcat şi neliniştit, îmi lăsai privirea în jos, plimbând-o asupra accesoriilor clinice, ordonat aşezate pe masa de noapte: sticle de medicamente, o ceaşcă de hrănit în pat, o seringă, eter şi ulei camforat. Dacă lucrurile ajunseseră până aci, situaţia era destul de gravă.

Toată scena era suspendată parcă de un fir necruţător al vremii, ce se legăna uşor încoace şi încolo, atenuându-şi încet mişcarea şi subţiindu-se pe măsură ce secundele se succedau, aruncate una câte una în necunoscut. Era cu neputinţă să suporţi mai mult timp acest spectacol. Ieşii şi traversai culoarul îngust până la rezerva din faţă, care era goală. Mă aşezai pe marginea unui pat, uitându-mă rătăcit, cu ochii nemişcaţi şi holbaţi, la peretele gol, spoit în galben. Sperasem să fac atât de mult, iar acum nu puteam face nimic... niciun act dramatic şi pasionant prin care să mă afirm, să stabilesc raţiunea mea de a exista... nimic. Din ce în ce mai plin de dispreţ faţă de mine însumi, contestându-mi orice valoare, scosei din buzunar fiola mare pe care o învelisem în vată în dimineaţa aceea. Sub presiunea inconştientă a degetelor mele, ea se sparse, iar sunetul sticlei fragile câştigă în urechea mea rezonanta unui clopot. Ghemotoace de vată udă se lipiră de degetele mele. Mi-e cu neputinţă să descriu dogoarea care-mi încingea creierul, simţământul dureros de incapacitate ce mă apăsa, şirul de ecouri batjocoritoare pe care le percepeam în tăcerea din jurul meu.

Dar timpul continua să se scurgă, iar secundele să cadă, uşoare ca nişte fulgi. Cum de-o lovise asta? Ah,

când eşti obosit sau pierdut, împotriva voinţei tale, într-o visare melancolică, nu e oare uşor să uiţi de acele precauţii simple care decid între sănătate şi boală? Prin vidul glacial din cugetul meu, un sunet de voci îmi izbi timpanul. Doamna Law şi infirmiera-şefă ieşiseră din cameră şi treceau pe culoare. Domnişoara Trudgeon încerca s-o liniştească pe îngrijorata mamă.

— Fiţi sigură că facem tot ce se poate. Peste douăzeci şi patru de ore vom şti. Doctorul Fraser dă toată atenţia acestui caz. Cât despre sora Peek, nimic n-ar putea întrece devotamentul ei faţă de bolnavă. De peste trei săptămâni nu se ocupă decât de ea şi adesea a stat lângă ea de două ori mai multe ore decât era obligată. N-am întâlnit niciodată atâta jertfire de sine.

Aşadar, mă înşelasem şi aci. Era felul meu de a crede ce e mai rău despre toată lumea. O judecasem greşit şi pe infirmiera-şefă, mă războisem cu ea şi nu avusesem încredere într-însa. Asta era însuşirea mea specială: a judeca greşit oamenii, a contraveni uzanţelor şi bunei-cuviinţe, a mă împotrivi lumii întregi, a nu ţine de nimic şi de nimeni, afară de mine însumi.

Un gong vibră în clădirea principală, anunţând dejunul infirmierelor. Era un semn de viaţă normală, care spori golul din sufletul meu. Cele două femei ieşiseră acum pe uşa dinspre curte, iar glasurile lor, stinse şi triste, se pierdură cu totul. Mă ridicai ca un automat şi, asemenea unei marionete mişcate de sfori, părăsii pavilionul. Nimeni nu se vedea nicăieri. Cu paşi grei, ca şi cum aş fi avut cătuşe la picioare, coborâi dealul spre gară. Ghemuit într-un compartiment gol al trenului de întoarcere, eram însă cu gândul în salon, acolo sus, pe dealul unde începea să se lase întunericul.

CAPITOLUL IX

Când sosii din nou la Eastershaws, găsii o însemnare care arăta că profesorul Usher mă căutase de două ori la telefon, lăsând vorbă ca să-l chem când mă voi întoarce. Şovăii, hotărându-mă să fac acest lucru mai târziu. Aveam o durere de cap îngrozitoare; doream să fiu lăsat în pace, să mă izolez, să-mi rumeg în taină tristeţea şi temerile.

La ora cinci luai un ceai care-mi făcu bine. Toate facultăţile mele păreau amorţite. Pe tavă se afla un nou bileţel.

„Dl. Smith de la Secţia de patologie v-a căutat la telefon la ora 3 d.a. Urgent.”

Aveam destul de furcă cu mine însumi pentru ca aceste insistenţe să nu mă plictisească. Eram totodată intrigat, dar îmi adusei aminte că Usher făcuse aluzie la trimiterea unui reporter de la ziarul Herald. Smith fusese probabil însărcinat să aranjeze întâlnirea. Nu puteam suporta această idee tocmai acum. Era timp destul la dineul de luni seara. Mototolii bileţelul şi-l aruncai în foc.

Goodall mă învoise pentru toată ziua. Nu eram deci obligat să ies din camera mea. Stătui amorţit, numărând ceasurile ce mai rămâneau până la ora nouă; atunci, scuturându-mă din toropeală, telefonai la spitalul din Dalnair. Starea Jeanei era neschimbată. Nu-mi puteau spune nimic mai mult.

Mort de oboseală şi frământat de grijă, socotii că cel mai bun lucru era să mă culc, dar durerea de cap era atât

de violentă, încât înţelesei că nu voi putea dormi. Flaconul de aspirină, care-l ţineam în dulăpiorul din camera de baie, era gol. Coborâi până în farmacie şi luai puţin piramidon. Întorcându-mă prin pasajul subteran central, o văzui apropiindu-se pe una dintre infirmiere. Era Stanway.

Se îndrepta cu paşi rari spre căminul infirmierelor. Când mă observă, se opri, rezemându-se în voie de peretele pasajului până când mă apropiai.

— Unde ai fost?

— Nicăieri mai special.

— Nu te mai arăţi de loc.

Cu toate că vorbea cu un aer indiferent, mă observa de aproape. Adăugă:

— Sper că nu-ţi închipui că mi-ai lipsit.

— Nu – spusei eu.

— Sunt mulţi alţii cu care pot ieşi.

— Da.

Tăcu. Mă uitai la ea, întorcându-mi însă îndată ochii în altă parte, cuprins de un simţământ potrivnic, amestec de răceală şi dezgust. „Există o pedeapsă pentru fiecare lucru” – îmi spusei în gând, regretând amarnic numeroasele nopţi lugubre în care, furişându-mă de-a lungul pereţilor, ca un hoţ, mă dusesem în camera ei. Promiscuu lucru şi vulgar... cu totul lipsit de înţeles... sau de vreun gând duios. Lămpile mate sfârâiau deasupra noastră, artificiale şi ireale. N-avea niciun sentiment pentru mine, iar eu – o, Doamne! – ce sătul eram de ea!

— Ce-i cu tine? vorbea pe un ton tăios, continuând să-mi urmărească expresia feţei.

Eu însă nu-i răspunsei. Înşelându-se asupra ezitării mele, pe buze îi apăru un zâmbet destul de provocator.

— Mi-am terminat serviciul acum. Mă privi cu indolenţă. Dacă vrei să vii la mine...

— Nu – spusei eu cu hotărâre, uitându-mă drept înainte.

Nespus de surprinsă, se înţepeni rănită în vanitatea ei

şi, pentru prima dată, obrazul ei palid se înroşi de furie. Urmă o pauză. Pe urmă, strâmbând din umeri, îmi spuse:

— Bine. Să nu crezi că-mi pasă. Dar nu cumva să vii să mă deranjezi, dacă din întâmplare ţi-ai schimba gândul.

Holbă ochii la mine cu făţiş dispreţ. Capul ei, mic cum era, se profila ca un craniu contra luminii. Se întoarse apoi brusc, pornind în lungul pasajului. Tocurile îi ţăcăniră pe ciment până când zgomotul lor se stinse.

Slavă Domnului, asta însemna sfârşitul! Pornii în direcţia opusă, spre camera mea, şi mă trântii pe pat. Curând, piramidonul îşi produse efectul şi mă cufundai într-un somn adânc.

A doua zi de dimineaţă însă, când mă deşteptai, mă simţeam mai rău ca oricând. Somnul mă pregătise doar pentru cele ce aveau să vină în ziua aceea.

În cursul dimineţii, îmi îndeplinii, de bine, de rău, serviciul, fără a-i întâlni pe doamna Maitland şi pe Palfrey, căci în ultima vreme luasem obiceiul de a-i evita pe ceilalţi membri ai personalului.

La ora unu, după ce-mi amânasem intenţia până la ultima limită suportabilă, telefonai din nou la Dalnair, cu un presentiment apăsător. Îmi răspunse sora Cameron. Vorbea pe un ton vesel, dar era, de fapt, totdeauna veselă. Răspunsul ei fu acelaşi. Nicio schimbare. Organismul se apăra. Absolut nicio schimbare.

Plină de bunăvoinţă faţă de mine, încercă să mă încurajeze:

— În orice caz, ireparabilul nu s-a produs încă. Şi cât timp e viaţă, e speranţă.

Afară cădea o ploaie torenţială, întunecând cerul şi aruncând o umbră vijelioasă peste întregul teren. Urcai încet scara spre camera mea. Când intrai, observai în lumina confuză că cineva şedea pe canapea, în cealaltă parte a căminului. Aprinsei lampa cu abajur de lângă raftul de cărţi şi recunoscui cu sumbră surpriză în vizitatorul meu pe Adrian Lomax.

Fără a-şi schimba poziţia, întâmpină privirea mea îndelungă şi atentă într-un chip ce simula obişnuitul său calm, dar sub care se simţea totodată nesiguranţa în ce priveşte felul cum aveam să-l primesc.

— Lomax! spusei eu în sfârşit, cu glas pierdut. Eşti ultimul om pe care-l aşteptam aici.

— Nu pari prea încântat să ma vezi.

Nu dădui niciun răspuns. Ne uitam tăcuţi unul la altul. Nu se schimbase mult, ba chiar de loc. Îmi închipuisem că după întâmplările prin care trecuse, trebuia să fie copleşit de un simţământ de responsabilitate şi vinovăţie. Dimpotrivă, arăta tot atât de bine ca altădată, poate puţin mai palid şi cu o expresie mai abătută în jurul gurii, dar perfect liniştit şi gata de a se apăra.

— N-ai ştiut că m-am întors?

— Nu.

Cu toate că, de fapt, afacerea stârnise puţină vâlvă, înţelesei că mândria lui îl împinsese să se întoarcă. Îşi aprinse o ţigară, căutând să-şi dea aerul detaşat de odinioară. Da, era jenat şi încerca să ascundă faptul prin această bravadă.

— Cred că eşti pornit împotriva mea. Dar nu sunt chiar atât de vinovat.

— Nu eşti?

— Nicidecum. Încă de la început, Muriel s-a ţinut de capul meu. Nu mă slăbea. O, fără îndoială, a fost o nebunie din partea mea, dar pur şi simplu nu puteam să scap de ea.

— Unde e acum?

— I-am propus s-o iau de soţie. Voiam să procedez cum trebuie. Dar s-a iscat între noi o ceartă dezgustătoare. S-a întors la neamurile ei. Nu-mi pare rău. Ar fi fost de nesuportat.

— Ai ieşit destul de bine din încurcătură. Mai bine decât Spence.

— Ştii bine că a fost un accident. Era o seară ceţoasă. A călcat greşit pe peron. Totul a fost stabilit cu prilejul

anchetei judiciare.

— Pentru Dumnezeu, nu te scuza! Vorbeşti ca şi cum ai avea sentimentul de a-l fi împins în faţa trenului.

Sângele îi pieri din obraz.

— Nu crezi că vorbele astea au fost cam deplasate? În orice caz, am intenţia să arăt că nu sunt chiar atât de stricat cât se spune despre mine. Am să încep să lucrez, să lucrez cu adevărat, la Secţia de patologie, să realizez de astă dată un lucru care să-i uimească pe toţi.

Căuta să dea impresia că fusese victima unor împrejurări mai tari decât voinţa lui şi că viitorul îi va da deplină dreptate. Ştiam că nu va fi niciodată în stare să realizeze ceva şi că, sub aerul său de strălucită superioritate, era slab, insipid şi avid de plăceri. Prezenţa lui mă indispunea. Mă ridicai şi aţâţai focul, sperând că va înţelege şi va pleca.

Dar nu plecă. Continua să mă privească în chip straniu.

— Ai făcut treabă în ultimul timp!

Ţinându-mă la distanţă de el, făcui un gest negativ.

— La Secţia de patologie s-a făcut mare caz de asta.

Îmi ridicai încet privirea. Prin negurile ce-mi învăluiau mintea, faptul că vorbea la timpul trecut mi se păru curios. Urmă un moment de tăcere.

Se îndreptă pe canapea, întinzându-şi gâtul spre mine. Ciudatul şi palidul zâmbet de compătimire de pe buzele sale deveni mai pronunţat.

— Usher m-a însărcinat să vin să te văd, Shannon… ca să-ţi aduc o veste rea. Ai fost întrecut. Cineva a publicat înaintea ta descoperirea pe care ai făcut-o.

Căscai ochii la el, întrebându-mă, confuz, unde voia să ajungă; pe urmă izbucnii deodată.

— Ce vrei să spui? Abia puteam rosti cuvintele. Am controlat toată literatura înainte de a porni la lucru. Nu se găsea nimic.

— Nu, Shannon, nu se găsea. Dar acum se găseşte. O cercetătoare din America, o doctoriţă cu numele de

Evans, a publicat în Medical Review[73] din luna asta un raport complet despre experienţele ei. Lucrarea i-a luat doi ani. Concluziile ei sunt practic aceleaşi cu ale tale. A izolat bacilul, a arătat marea răspândire a bolii pe tot globul – cifrele sunt impresionante – a identificat infecţia la vacile de lapte, într-un cuvânt, totul.

Lungă tăcere. Toată încăperea se învârtea cu mine.

Lomax reîncepu să vorbească, cu un tact prea evident:

— Smith a fost primul care ne-a vorbit de asta. Urmărea de luni de zile lucrarea doctoriţei Evans. A avut, de fapt, în mână o corectură prealabilă a raportului. Ne-a adus-o ieri în secţie.

— Înţeleg.

Buzele îmi erau reci şi ţepene. Mă simţeam ca o stană de piatră. Optsprezece luni de eforturi neprecupeţite, de muncă înfrigurată depusă ziua şi noaptea, de înfruntare a tuturor greutăţilor – totul pierdut şi zadarnic. Dacă rezultatele dovedite şi publicate se găseau încă de pe acum sub ochii lumii ştiinţifice, nu puteam revendica meritul celor săvârşite de mine, meritul rezolvării acestor probleme cu preţul atâtor jertfe. Lucrul se întâmplase, fireşte, şi înainte; ca printr-o stranie telepatie, un curent trece prin doi oameni din continente diferite, făcându-i să pornească, fără a şti unul de altul, la aceeaşi cercetare. Şi fără îndoială că se va întâmpla şi în viitor. Dar aceasta nu-mi uşura cu nimic îngrozitoarea decepţie de a găsi la ţintă pe altul sosit mai devreme şi nici nu atenua ucigătoarea amărăciune a înfrângerii.

— Ce afurisit lucru! spuse Lomax, fără a se uita la mine. E de prisos să-ţi spun cât de rău îmi pare.

Această compătimire afectată era mai nesuferită pentru mine decât indiferenţa. Se sculă de pe canapea.

— Apropo, dacă cumva doreşti să citeşti articolul, ţi-l pot lăsa. L-am adus cu mine. Scoase câteva foi tipărite din buzunarul paltonului său şi le puse pe masă. Acum am s-o şterg. Noapte bună, Shannon.

---

[73] Revista medicală (n.t.)

— Noapte bună.

După ce plecă, rămăsei pironit cu ochii în gol, într-un calm mocnit şi fără speranţă. Apoi, cu un oftat adânc care părea să-mi izvorască din fundul inimii, mă sculai, mă apropiai de masă şi, luând raportul, mă înarmai cu curaj ca să-l citesc.

După cum spusese Lomax, era o cercetare magistrală asupra bolii ce avea să primească mai târziu numele de bruceloză. Această cercetare a ajuns a fi privită ca o lucrare monumentală. După ce o parcursei de două ori cu atenţie, mă văzui obligat să recunosc, cu un fugar sentiment de gelozie, că doctoriţa Evans era o strălucită şi ingenioasă cercetătoare ştiinţifică, a cărei lucrare era poate mai bună decât a mea.

Îndoii filele cu mult calm şi mă ridicai. Această nouă linişte lăuntrică, oricât de iluzorie ar fi fost, era ca o beţie care trezea brusc în capul meu o senzaţie de putere şi lumină. Era ora trei acum, timpul potrivit ca să telefonez din nou la Dalnair. Fără emoţie, mă îndreptai spre telefon. Dar înainte de a putea apuca receptorul, servitoarea bătu la uşă şi-mi înmână o telegramă. O desfăcui cu mână sigură.

„PRIMEŞTE SIMPATIA MEA SINCERĂ PENTRU PUBLICAŢIA DIN REVISTĂ, CARE NU REDUCE ÎNTRU NIMIC MERITUL INTRINSEC AL STRĂDUINŢELOR DUMITALE. SUNT TOT INCAPABIL DE A CALATORI, DAR SPER SĂ TE VĂD ÎN CURÂND SPRE A ARANJA ACTIVITATEA VIITOARE. SALUTĂRI,

WILFRED CHALLIS”

Dacă reacţia mea întârziase, acum ea puse stăpânire pe mine cu îndoită forţă. Mă bizuisem pe Challis, uitând de vârsta lui şi de scăderea progresivă a puterilor sale. Acest mesaj de condoleanţe înlătura ultimul meu sprijin. Uitându-mă la cuvintele lui palide, simţii brusc o ciudată

plesnitură după frunte, ca şi cum o bandă elastică întinsă peste măsură, ar fi cedat în cele din urmă. În aceeaşi clipă nu-mi putui controla nervii, pământul se învârti cu mine şi comicul irezistibil al întregii afaceri îmi apăru într-o fulgerare. Zâmbii nehotărât la început, apoi cu convingere crescândă, până când, deodată, izbucnii într-un hohot de râs. Râdeam de mine, de situaţia mea actuală – pe urmă, asemenea unui transformist, obligat să-şi schimbe rolul, devenii deodată calm, serios şi stăpân pe mine.

Cu un aer hotărât, mă uitai la ceas, nesocotind faptul că mai făcusem acest lucru cu câteva minute înainte. Era abia trei şi un sfert, ceea ce mă mai linişti, căci pe neaşteptate mă apucase o dorinţă imperioasă de acţiune. Orice urmă a dezamăgirii mele dispăruse, iar indiferenţa totală care mă cuprinsese îmi dădea o vagă stare de euforie, făcându-mă să recunosc că ceea ce se petrecea afară, la Secţia de patologie sau la Dalnair, avea prea puţină importanţă pentru întregul curs al vieţii mele. Nu eram oare în siguranţă aci, nu eram bine găzduit şi hrănit, ferit de loviturile şi tristeţea lumii exterioare, în acest splendid refugiu, bine apărat? De altfel, nu depindea decât de mine ca să rămân pe vecie aci.

Îmbărbătat de acest gând, pornii cu vioiciune spre pavilionul de vest, căci era ziua liberă a doamnei Maitland şi-mi revenea sarcina de a face contravizita de după-amiază în locul ei. În ultima vreme, cam neglijasem această obligaţie şi poate că, în general, nu muncisem cu multă tragere de inimă în ospiciu. Lucrul acesta nu se cuvenea, era lipsit de loialitate faţă de doctorul Goodall, nu corespundea regulilor respectate la Eastershaws. Mă mustram în gând, propunându-mi să repar aceste greşeli. Erau multe lucruri de care puteam să mă îngrijesc înainte de sfârşitul zilei.

În vestibulul pavilionului de vest mă întâlnii cu sora Shadd şi făcui cu ea o vizită conştiincioasă în cele şase galerii. Nu mă grăbii şi nu făcui treabă de mântuiala.

Dimpotrivă, mă arătai atent şi plin de grijă. Liniştea ce domnea în galerii avea un efect calmant. Stătui îndelung de vorbă cu unele din pensionare, ba chiar luai o ceaşcă de ceai cu ducesa, în camera ei – o încăpere înaltă, cu perdele verzi decolorate, o blană de urs în faţa căminului şi un candelabru aurit. Ducesa purta o rochie de catifea mov şi numeroase bijuterii încărcate, iar în jurul gâtului, câteva coliere de sâmburi de pepene proaspăt înşiraţi.

La început mă scrută, neîncrezătoare, cu ochii ei mici ca două gămălii, dar după ce îmi dădui silinţa să-i plac, se destinse treptat, iar când mă ridicai să plec, îmi întinse cu cochetărie mâna ei galbenă ca pergamentul.

Destul de amuzat de succesul meu, mă adresai surorii Shadd, când ne oprirăm amândoi la uşa dinafară:

— E curios, soră, nu-i aşa... cum ducesa, în ciuda extravaganţelor ei, rezumă în persoana ei unele fenomene ce se observă la cucoanele dumitale de aci.

— Foarte curios, în tot timpul vizitei mele, ea fusese rezervată şi tăcută. Acum îmi adresă o privire bizară, categoric dezaprobatoare.

— Vreau să spun – urmai eu zâmbind – că toate se interesează de îmbrăcăminte. Chiar şi cea mai bătrână dintre ele încearcă mereu să apară cu ceva nou, aici adăugând o panglică, dincolo schimbând un volan, într-un efort de a le întrece pe celelalte. Adesea, creaţiile lor sunt groteşti, şi totuşi, dacă sunt suficient de deosebite, devin o modă. Fireşte că bogata garderobă a ducesei îi dă putinţa să domnească în chip suprem.

Sora Shadd, cu ochii tot la mine, căscă gura, apoi o închise iarăşi, strângând din buze profund nemulţumită.

— Atitudinea lor faţă de sexul opus e şi ea interesantă... – continuat eu. Să luăm, de pildă, fecioarele pasive, care pălesc de spaimă chiar numai când zăresc un bărbat... sau pe celelalte, cu o blândă fire romanţioasă, care, plimbându-se în parc, aruncă priviri timide masculului pe care-l plac... Şi acele făpturi desperate, care se roagă sau se plâng alternativ de a fi fost siluite de

trăsnet, de fulger, de unde electrice, de raze solare şi lunare, sau chiar prin apariţia supranaturală a lui Goodall însuşi.

— Scuză-mă, doctore – mă întrerupse brusc sora Shadd. Domnişoara Indre mă aşteaptă. Trebuie să plec. Când se depărtă, cu un aer furios, adăugă: Sunt foarte surprinsă. De ce nu te duci să te culci puţin?

Aşadar, mă credea beat, bat-o s-o bată! În orice caz, îmi pierdusem vremea căutând să fac filosofie cu dânsa. Eram indignat de plecarea ei, dar hotărât să nu îngădui ca acest fapt să-mi strice dispoziţia. Cu un nou elan, mă întorsei, îndreptându-mă spre farmacie.

Rezerva de soluţii calmante scăzuse mult şi reumplerea sticlelor îmi luă un ceas întreg. În timp ce cântăream cristalele de hidrat de cloral, turnându-le în flacoanele de sticlă albastră, mă trezii fredonând fraza favorită a lui Palfrey din Carmen... a bietului şi nefericitului Bizet Dacă n-aş fi fost atât de buimăcit, ca şi cum cineva mă lovise cu ciocanul în cap, m-aş fi simţit perfect la largul meu.

Deodată, telefonul interior sună. Tonul acut şi strident mă făcu să tresar de emoţie. Ridicai însă cu calm receptorul.

— Domnul doctor Shannon?

Era portarul.

— Da.

— V-am căutat în toată clădirea. E aici un tânăr care vrea să vorbească cu dumneavoastră.

— Cu mine? Mă uitai absent la peretele din faţă. Cum îl cheamă?

— Law... Luke Law.

O, fireşte că-mi aminteam de Luke, de tânărul meu prieten cu motocicleta. Ce putea să vrea de la mine la ora asta?

Abia avusei timp să reîncep a fredona, că auzii la capătul firului vocea aprinsă şi agitată a lui Luke, ale cărui cuvinte se încălecau între ele.

— Tu eşti, Robert?... Coboară imediat la poartă... Vreau

să te văd.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic... totul... am veşti bune... Jean e mult mai bine.

— Poftim?

— E afară de primejdie. Azi la ora două după-amiază a avut criza. Acum e conştientă. A vorbit cu noi. Nu e minunat?

— Exact cum spui. Sunt încântat!

— Am sărit imediat pe motocicletă şi am gonit până aici ca să-ţi dau vestea. Vino până la poartă! Vreau să te văd!

— Îmi pare rău, băiete dragă. Tonul meu exprima regretul politicos al unui om ocupat cu multe treburi. Mi-e imposibil pentru moment.

— Cum? O pauză. După ce-am făcut drumul ăsta...? Robert... alo... alo...

Deşi faptul mă durea oarecum, întrerupsei convorbirea aşezând la loc receptorul, cu un zâmbet liniştit. Oricât de mult aş fi ţinut la Luke, nu aveam timp de pierdut cu plimbări inutile. Bineînţeles, era o mare uşurare că domnişoara Law era mai bine, fapt, fără îndoială, foarte plăcut pentru rudele ei. Era un gen de fată liniştită, cu ochi căprui şi păr castaniu. Îmi reaminteam cântecul... *Jeannie cu părul castaniu deschis...* Drăguţă melodie, trebuie să-i pomenesc lui Palfrey de ea. Îmi aduceam vag aminte de dânsa ca studentă la cursul meu. Deşteaptă, dar cam pisăloagă. Fireşte, nu aveam nicio pică pe ea, nici cel mai mic resentiment.

Bizet, iarăşi... bietul, nefericitul Bizet!... *Încerc să ascund că tremur...* Isprăvii să prepar soluţiile calmante, făcui ordine în farmacie şi din nou descifrai, plin de zel, cu o privire voalată, ora de la ceasul meu.

Şapte. Serviciul în refectoriu îmi displăcuse totdeauna, acum însă, în pofida durerii mele de cap, îmi apărea ca o necesitate agreabilă şi logică.

Cina începuse când intrai în sala de mâncare, şi chelneriţele aduceau, tavă după tavă, diferite feluri la mesele lungi, unde, în mijlocul zdrăngănitului de farfurii şi

pahare, a scârţâitului de scaune şi al glasurilor ce trăncăneau, fiecare se apucase să mănânce.

Stătui un moment pe loc, pe urmă, fără a mă urca pe estradă, mă plimbai încoace şi încolo, urmărind desfăşurarea cinei cu un interes blând şi ocrotitor. Norii de aburi ce se ridicau din farfurii şi mirosul aromat al mâncării mă făcură să-mi simt oboseala şi, în timp ce gândurile mele rătăceau, scena luă un aspect amplu şi cald, aproape feudal prin diferenţierea celor adunaţi aci în privilegiaţi şi oameni de rând şi prin mişcarea continuă a slujitorilor. Semăna, în mişcarea şi culoarea ei, în diversitatea bizară a fizionomiilor umane, în densitatea, animaţia şi hărmălaia ei, cu un tablou de Breughel...

Ah, ajunsesem din nou în pasajul subteran, întorcându-mă cu paşi măsuraţi în camera mea. În faţa oficiului galeriei Balaklava, supraveghetorul de noapte, care tocmai îşi începuse serviciul, pregătea porţiile de cacao pentru seară.

— Am adus corespondenţa, domnule doctor. E şi o scrisoare pentru dumneavoastră.

— Îţi mulţumesc, dragul meu.

Apucai, fără să mă opresc, plicul scorţos, purtând emblema universităţii. Zâmbetul meu încremenise acum de parcă mi-ar fi fost imprimat pe obraz – o mască pentru vâltoarea haotică din spatele lui. Ciocanele grele izbeau mai tare în ţeasta mea, transpiram brusc prin toţi porii şi într-o fugară licărire îmi dădui seama cu spaimă că sunt bolnav. Dar tot atât de repede lumina se stinse, iar eu, avid de a continua şi ştiind că mai am diferite lucruri de făcut, trecui cu un surâs şi mai ţeapăn în vestibul, unde deschisei scrisoarea.

Universitatea din Winton. Secţia de patologie. Din partea lui Usher, profesorul Usher, şeful acestei preailustre instituţii. O scrisoare amabilă, da, negreşit, o scrisoare fermecătoare. Bunul profesor regreta, regreta în fond adânc că în împrejurările date îi era cu neputinţă să mai păstreze vreo speranţă în noua numire. Dacă

rezultatele ar fi fost măcar publicate mai devreme! întârzierea era tragică, dezamăgirea profundă, iar sentimentele sale cu totul de înţeles. Un post-scriptum era adăugat în partea de sus a paginii. A, da, dineul era contramandat şi el. Când făcuse invitaţia pentru luni, trecuse, din păcate, cu vederea că avea un alt angajament anterior pentru aceeaşi seară. Mii de scuze. Rămânea pe altă dată. Ei da, totul era perfect, plăcut şi corect. Vino înapoi la masa dumitale din laborator! Lucrează sub conducerea mea într-un spirit mai puţin refractar şi cu o sinceră voinţă de colaborare şi de respectare a îndrumărilor. Generoasă ofertă, desigur, dar mulţumesc, nu.

Sub candelabrele din vestibul, lângă statuia zeiţei Demeter şi scrinurile înalte în maniera lui Boulle, rupsei cu grijă scrisoarea în patru. Îmi venea deodată să strig în gura mare. Dar buzele îmi erau prea ţepene, ca şi cum ar fi fost lipite cu clei, iar durerea mea de cap sporise şi devenea tot mai intensă, într-un crescendo de zgomote şi vibraţii, de parcă cineva ar fi spart cu topoare tocite lemne pe ceafa mea. Totuşi, avui în sfârşit în faţa ochilor tremurători şi halucinaţi viziunea lucrului pe care voiam să-l fac. Esenţial şi important. Înainte, înainte... nu te opri... niciun moment de pierdut.

Ieşii în curte şi mă îndreptai repede spre laborator. Se întunecase de-a binelea acum şi vântul se pornise, legănând copacii şi tufişurile şi răspândind şoapte stranii prin noapte. O frunză care-mi atinse uşor obrazul ca nişte degete de stafie mă făcu să-mi iuţesc paşii lâncezi, până când începui să alerg, poticnindu-mă.

Ajunsesem în laborator. Contemplând cu o privire lipsită de expresie, dar torturată, locul eforturilor mele, înaintai fără voie şi deschisei dulapul cu colecţia de culturi. Flacoanele rotunde, astupate cu vată, stăteau înşirate acolo, opalescente şi sclipitoare ca nişte sori luminoşi. Orbit de această privelişte, mă clătinai şi şovăii. Dar slăbiciunea aceasta dură numai un moment.

Reculegându-mă, luai preţioasele flacoane, spărgându-le liniştit şi cu grijă în chiuveta de porţelan. Deschisei ambele robinete. Când ultima picătură de lichid se scurse în canal, strânsei teancul de hârtii de pe masă, foile acelea umplute cu calculele şi concluziile mele, rezultat al multor nopţi jertfite. Liniştit şi atent de astă dată, aprinsei un chibrit ca să le dau foc şi să le ţin arzând deasupra chiuvetei, până când ultimul petic carbonizat va fi fost distrus. Înainte însă de a fi putut proceda în acest chip, un zgomot de paşi grăbiţi mă făcu să mă întorc încet, legănându-mi capul insuportabil de greu. Doctoriţa Maitland stătea în uşă.

— Opreşte-te, Shannon! strigă ea, alergând spre mine.

Chibritul îmi fripse degetele şi se stinse. Loviturile de ciocan răsunau mai tare în creierul meu. Îmi dusei amândouă mâinile la frunte. Pe urmă totul se nărui.

CAPITOLUL X

Era o după-amiază de octombrie, calmă şi aurie. În vechea mea cameră din vilişoara Lomond View, razele oblice ale soarelui formau o pată luminoasă pe tapet, înviorându-i trandafirii decoloraţi, sub stratul de lac galben. Făceau de asemenea să strălucească globuleţele de alamă de la capătul patului meu, pe care le turtisem cu ani în urmă, când încercasem să îndrept o patină cu vârful rotund. Recunoşteam prin fereastră, pe frunzele răsucite şi purpurii ale fagului, semnele începutului de toamnă, iar în depărtare, deasupra negurii violete, spinarea vânătă, gheboasă, a Piscului Lomond. Ca băiat contemplasem adesea cu ardoare această depărtată privelişte a muntelui. Mă uitam şi azi spre el.

Stând culcat comod pe o coastă, mă simţeam relaxat, ştiind că trândăveala mea se bucura de aprobare, dat fiind că doctorul Galbraith, susţinut de bunica Leckie, insista mereu ca să mă odihnesc. Splendoarea după-amiezei era însă irezistibilă, aşa că hotărâi să mă scol. Nu eram oare practic restabilit şi în stare de a mă da jos din pat în fiecare zi după dejun timp de câteva ore? Dădui la o parte cuvertura şi începui să mă îmbrac, cu precauţie totuşi, căci nu mă simţeam încă prea sigur pe picioare şi dovedisem cât de încet îţi recâştigi puterile după o epuizare nervoasă totală. Ei, o meritasem. Nu fusese decât vina mea, a lipsei mele de judecată.

Coborâi scara fără a mă ţine măcar de balustradă, demonstrând astfel progresul pe care-l făcusem pe calea întremării. Nu mă deprinsesem încă cu senzaţia ciudată

de a trăi din nou în această casă, care, în timpul copilăriei mele la Levenford, fusese locuinţa mea. Aparţinea acum bunicii şi nu suferise nicio schimbare. Deşi era populată doar de umbrele celor mai mulţi dintre cei ce trăiseră odinioară într-însa, păstra aerul ei obişnuit de respectabilitate modestă, dar ambiţioasă. Mă aduseseră aici după prăbuşirea mea, iar bătrâna mă îngrijise cu un devotament dârz, care mă făcea să mă ruşinez sincer de toate lucrurile aspre pe care la spusesem despre ea. Mă pusese astfel din nou pe picioare.

În salonaş, paravanul din faţa căminului fusese îndepărtat şi un foc plăcut ardea pe grătarul înnegrit cu plombagină. Bunica îl aprinsese pentru mine înainte de a porni într-unul din pelerinajele ei de cumpărături prin oraş, de unde se întorcea agale, încărcată de pachete cu bunătăţi pentru mine. Mă hrănise cu generozitate şi conform preceptelor ei speciale, dându-mi să mănânc felurile întăritoare consacrate de tradiţiile ei rurale. Cu zece minute înainte, când era gata să plece, îmi şoptise la ureche, cu un aer promiţător:

— Un bun pui de găină fiert, pentru deseară, Robert.

Credea ferm în carnea de pasăre fiartă, servită cu zeama ei, pe care o numea „temeiul” acestui fel.

Rămânând singur în casă – această locuinţă liniştită, plină de amintiri din trecut – trebuia totdeauna să mă lupt împotriva reveriei şi nostalgiei chinuitoare pe care le trezea în mine. Aici era sofaua pe care Dandie Gow mă pusese să mă odihnesc după bătălia mea de şcolar cu Gavin Blair. Acolo, pe tăblia căminului, se afla vechiul toc de lemn pe care-l folosise la copierea de acte juridice bunicul. Pe acel scaun de lângă fereastră mă pregătisem intens şi zadarnic spre a obţine bursa Marshall. Chiar la această masă mi se spusese că nu puteam merge la universitate spre a studia medicina. Şi totuşi mă dusesem. A, da, urmasem totdeauna cu îndărătnicie cărarea mea singuratică, acea cărare întortocheată care mă adusese înapoi de unde pornisem.

Mă reculesei repede şi, verificând cum e vremea, mă hotărâi să fac o mică plimbare. Ajuns în vestibul şi amintindu-mi că eram tuns, îmi înfundai bine şapca pe urechi, strecurai cheia sub preşul de la intrare, pentru cazul că bătrâna s-ar fi întors înaintea mea, şi pornii.

Cu toate că aerul era proaspăt şi răcoros, paşii mei nu prea erau vioi, ba, urcând pe drumul spre satul Drumbuck, fui nevoit să mă opresc de câteva ori. Era aceeaşi mică localitate liniştită, aşezată la poalele unor coaste line de dealuri mlăştinoase, străbătută de un pârâu ce curgea pe sub două poduri de piatră. Câţiva copii alergau bătându-şi cercurile spre potcovărie şi strigătele lor subţiri şi ascuţite răsunau vesele peste toată întinderea. Mă odihnii pe banca de sub marele pin de Scoţia care stătea de strajă de o sută de ani pe peluza comunală. Din crăpăturile de pe trunchiul său vânăt-cenuşiu se scurseseră şi se întăriseră mici şiroaie de sevă. Îl zgâriai pe unul din ele cu unghia şi, frecând praful cenuşiu între palme, aspirai aroma curată de răşină. Mă făcu să simt că puterea începea să-mi revină şi că, la urma urmei, viaţa mea nu era lipsită de viitor.

După ce-mi prelungii însă plimbarea până la bariera Barloan, eram mai mult decât sătul. Mă bucurai să mă întorc la fotoliul meu, să-mi pun papucii şi să-mi încălzesc picioarele la focul din cămin. Ziarul stătea împăturit pe masa de lângă mine. Îl citeam totdeauna cu plăcere; era principala mea distracţie în timpul convalescenţei, îl ridicai şi îl pusei pe genunchi. În aceeaşi clipă, uşa din faţă se deschise, închizându-se din nou. Se auziră paşi prin casă, zgomot de mişcări grăbite în încăperile din fund. Imediat după aceea, bătrâna intră în salonaş. Ne uitarăm unul la altul. Zâmbii.

— Ai luat puiul de găină?

— Am luat doi – răspunse ea. L-am chemat la masă pe McKellar.

— Parcă ai da o serată!

— Da – confirmă ea liniştit. Vine şi doctorul Galbraith.

— Înţeleg.

Înainte de a putea să intru într-o discuţie cu ea, schimbă vorba:

— E timpul să-ţi dau o ceaşcă cu lapte cald. Nu-ţi prăji ghetele aşa! Ai să-ţi găureşti tălpile!

Se întoarse şi ieşi, lăsându-mă îngândurat şi deprimat.

Simţisem de câtăva vreme ce se punea la cale, iar acum înţelegeam că sosise sorocul. Doctorul Galbraith înainta în vârstă. Teritoriul pe care-şi exercita practica şi care cuprindea, pe lângă oraşul Levenford, o bună parte a zonei rurale dinspre Winton, devenise prea întins pentru el. Dorea să-şi ia un asociat şi, spre mâhnirea mea, i se sugerase că m-ar putea lua pe mine.

Da, capcana fusese pregătită îndelung şi cu răbdare, iar mâinile care o aşezaseră erau mâini bune şi prietenoase. Dar, vai, cu toată făgăduiala mea, mă trăgeam înapoi. Eram mişcat de faptul că McKellar, cu spiritul său practic, era dispus să avanseze preţul participării la clientela doctorului Galbraith. O mie de lire sterline reprezentau o sumă considerabilă pentru un notar scoţian. Ţineam destul de mult la bătrânul doctor, cu faţa bronzată de vânturi, barbişonul cărunt, grimasa seacă şi purtarea lui, odinioară tăioasă şi irascibilă, dar îndulcită acum de vârstă. Moţăind lângă foc, încercam să mă văd cutreierând cu un Ford drumurile de ţară, hurducat vara de hopuri şi brăzdând iarna zăpezile, făcând vizite la ferme depărtate, plimbându-mi trusa prin locuinţe confortabile şi prin căscioare văruite, pierdute în mijlocul ţelinelor. Dar gândurile acestea nu mă entuziasmau. Mă cunoşteam prea bine pentru ca o asemenea perspectivă să trezească în mine altceva decât repulsie. Nu eram făcut pentru a practica medicina generală, şi din experienţa mea trecută ştiam că-mi voi duce zilele fără interes şi fără ambiţie: mediocru, indiferent şi învins.

Înnăbuşind un oftat, apucai ziarul şi, cu un efort de a-mi schimba gândurile, începui să-mi arunc ochii pe

paginile lui. Citii ici şi colo tot ce părea interesant. Nu erau multe veşti. Eram pe punctul să mă întorc la articolul de fond, când o informaţie de pe ultima pagină îmi reţinu atenţia. Era o ştire scurtă de numai trei rânduri, dar care mă făcu să tresar cu inima strânsă, rămânând după aceea multă vreme nemişcat.

Sub titlul Plecări de vapoare se găsea simpla înştiinţare:

„Pachebotul *Algoa* al liniei Clan a plecat astăzi de la Winton cu destinaţia Lagos şi Coasta de Aur. El transportă un grup de funcţionari şi lucrători care pleacă la aşezarea colonială din Kumasi”.

Citii de câteva ori informaţia, ca un copil care învaţă o lecţie, parcă aş fi fost nesigur de înţelesul ei. Încăperea încălzită mi se păru deodată rece, iar acea uşoară înviorare instinctivă, acea sfioasă redeşteptare a încrederii în viitor, pe care le simţisem sub pinul de la Drumbuck, se stinseră din nou în mine. Aşadar, se terminase şi asta... se sfârşise pentru totdeauna. Cum ştiam de mult că Jean avea să se îmbarce pe acest vapor, mă temusem de plecarea lui. Acum era dus. Acest fapt, acea desprindere a vasului de aceste maluri, acea înceată depărtare spre orizont avea semnificaţia unei ultime şi irevocabile separări... un far singuratic care cercetează marea pustie, dar cu licăritoarele sale raze stinse. Şi ea nu venise, nici nu-mi trimisese un cuvânt de adio. Această faptă care chinuie cel mai mult în dragoste, mă îndureră mai mult ca orice.

Rămăsei îndelung, poate un ceas, dar fără a şti de fapt cât timp, cu ochii aţintiţi la focul din cămin. În chip vag, ca din depărtare, auzii, printre gândurile triste şi dureroase, zgomotul unei sosiri, al unor paşi şi voci în vestibul. Îmi păstrai calmul. Fie că era McKellar, fie că era doctorul, nu mă puteam împăca cu ideea de a-l vedea pe unul sau pe celălalt din ei strângându-mi cu cordialitate mâna şi exprimându-mi cu tot tactul simpatia lui.

Atunci, pe când stăteam mut şi nemişcat, uşa se deschise aproape fără zgomot în spatele meu. Aşteptând şocul unui glas sonor, nu mă ostenii să mă mişc; treptat însă, conştiinţa că cineva stătea complet liniştit acolo, după fotoliul meu, mă făcu să-mi întorc capul. Şi atunci, încet, îmi ridicai privirea apatică.

Crezui la început că sunt iarăşi bolnav. Aveam, de bună seamă, o nouă halucinaţie, încă una din acele vedenii înfrigurate de care suferisem de curând. Apoi, într-o fulgerare ce-mi lumină mintea, văzui că era ea. Găsii, de asemenea, explicaţia prezenţei ei.

Uitasem că vasele ce plecau în larg ancorau adesea peste noapte la capătul bancului de nisip, spre a îmbarca pasageri şi a aştepta fluxul. Venise totuşi să-şi ia rămas bun de la mine!

Zvâcnirile puternice ale bietei mele inimi îmi răsunau în urechi, iar în faţa ochilor mi se lăsase o ceaţă prin care o priveam în adâncă tăcere. Mă privea şi ea tot atât de tăcută. Cu toate că era încă slabă şi că o uşoară paloare îi stăruia în obraz, ochii ei căprui, tenul limpede şi părul lucios nu lăsau să se recunoască aproape nimic din boala de care suferise recent. Nu putui decât să constat contrastul dintre propria mea stare sufletească şi această seninătate. Şedeam ghemuit aici, istovit şi cu inima frântă, în timp ce ea pornea în lumea largă, plină de zel şi de hotărâre, şi aproape pe deplin însănătoşită. Costumul ei, dintr-o stofă gri închis, garnisit cu un şiret de mătase mai deschis, era nou de tot şi fusese cumpărat fără îndoială în vederea călătoriei. Simţii iarăşi un junghi în inimă când observai că purta la gât mărgelele verzi pe care i le dăruisem.

Mă îndreptai încet în fotoliu. Îi vedeam buzele pregătindu-se să-mi vorbească. Voiam să fiu gata de a primi lovitura.

— Cum te simţi, Robert?

— Mai bine ca oricând. Nu vrei să stai jos?

— Îţi mulţumesc.

Vorbea cu glas stins, dar stăpânit.

Se aşeză în faţa mea, ţinându-se foarte dreaptă, cu mâinile înmănuşate încleştate una într-alta, cu privirea îndreptată spre mine. O asemănai în gând cu o statuetă de ghips a unei sfinte, amărât de a nu-i putea opune un calm egal cu al ei. Strânsei din dinţi spre a-mi înnăbuşi emoţia ce stătea să izbucnească.

— Te-ai întremat repede – spusei eu.

— Am avut noroc.

— Călătoria pe mare o să-ţi facă bine.

Nu luă în seamă această înţepătură. Tăcerea ei împinse din nou la paroxism mâhnirea mea. Arătai cu degetul spre pagina ziarului de pe genunchii mei:

— Din întâmplare, tocmai citisem că pleci. E drăguţ din partea ta că ai venit să mă vezi. Ce face Malcolm? S-a îmbarcat?

— Da, Robert, s-a îmbarcat.

Vârful săgeţii, întoarsă cu blândeţe şi fără resentiment împotriva mea, mi se înfipse adânc în inimă. Încercai să nu-mi trădez durerea. Din cauza mănuşii, nu puteam vedea verigheta, dar de vreme ce Malcolm pleca cu dânsa, trebuia, desigur, să fie căsătoriţi.

— Ei... Încercai să zâmbesc degajat, dar buzele mele palide se strâmbară într-un spasm chinuit. Trebuie să te felicit. E un băiat bun. Sper că veţi avea o călătorie plăcută.

Nu răspunse imediat; pe urmă, cu o expresie serioasă, îmi spuse:

— Dar tu ce faci?

— Sunt foarte bine. Am perspectiva de a mă asocia la clientela unui practician, aici, la Levenford.

— Nu!

Acest unic cuvânt, rostit cu o explozie de căldură, mă făcu să tresar.

— Ce vrei să spui? Lucrul e ca şi aranjat.

— Nu! repetă ea. Nu trebuie să faci asta!

Tăcu un moment, stingherită. Era mai puţin calmă

acum, iar privirea ei căpătase brusc o expresie gravă.

— Robert – spuse ea cu seriozitate – nu e posibil, nu e admisibil să-ţi baţi joc de tine. Ai suferit o dezamăgire dureroasă, o înfrângere teribilă, dar asta nu înseamnă că totul s-a sfârşit. Ai să încerci din nou, ai să faci lucruri mai subtile, mai mari. Nu ai dreptul să-ţi înmormântezi talentul. Trebuie, trebuie neapărat să continui!

— Unde? întrebai eu cu amărăciune. În altă încăpere dosnică... în alt ospiciu?

Cu mai mare seriozitate, se aplecă puţin spre mine.

— Ai un dinte împotriva profesorului Challis, nu-i aşa? A fost o greşeală că te-a trimis la Eastershaws. Dar e un om bătrân şi nu a avut efectiv niciodată ocazia de a te plasa într-un post potrivit. Glasul îi deveni mai puternic: Ei bine, acum are această ocazie. Robert, ţi-ar plăcea să ţii un curs de bacteriologie la Universitatea din Lausanne?

Mă uitai cu ochi mari la ea, fără o mişcare, cu respiraţia aproape oprită. Continuă mai repede:

— I-au scris profesorului Challis, rugându-l să le recomande pe cel mai capabil om pe care-l cunoaşte, un tânăr care să le poată organiza laboratorul. Le-a trimis un raport complet despre cercetările tale. Mi-a arătat ieri răspunsul lor. Dacă doreşti, postul îţi stă la dispoziţie.

Îmi trecui mâna peste ochi, ca pentru a-i feri de o lumină prea tare. Un nou început, departe de îngustimea de vederi a acestei ţări, la Lausanne, acel oraş încântător de pe marginea apelor scânteietoare ale Lacului Leman. Dar nu, nu... îmi pierdusem încrederea în mine... nu îndrăzneam să mă aventurez.

— Nu pot – mormăii eu. Nu sunt apt pentru asta.

Strânse din buze. Sub aspectul ei reţinut şi rigid, văzui deodată un tremur plin de hotărâre.

— Trebuie, Robert! Tot viitorul tău e în joc. Nu poţi să te dai învins!

Tăceam, cu ochii pierduţi, lăsaţi în pământ.

— Dar sunt învins – spusei eu cu voce stinsă. Le-am dat cuvântul meu. Vin deseară aici. E uşor să lupţi împotriva

duşmanilor. Dar împotriva prietenilor… a bunătăţii… a propriei mele făgăduieli... nu pot pleda... nu pot lupta.

— Te voi ajuta.

Îmi ridicai încet privirea, cu surprindere.

— Tu?… Tu ai să fii plecată.

Era foarte palidă şi o clipă buzele îi tremurară atât de convulsiv, încât nu fu în stare să răspundă. Şedea, uitându-se la mâinile ei încleştate.

— Nu plec.

— Dar Malcolm? strigai eu.

— *Algoa* a ridicat ancora azi la şase dimineaţa. Malcolm era pe bord.

Tăcere mormântală. Nu-mi credeam urechilor. Stăteam înlemnit, fără a putea înţelege. Înainte de a fi în stare să scot o vorbă, Jean continuă, cu un glas ce părea strangulat de un nemăsurat efort:

— Când am fost bolnavă, Robert… şi după aceea, mi s-a părut că înţeleg unele lucruri pe care nu le pricepusem până atunci. Stătea să se prăbuşească, dar se sili să urmeze: îmi dădusem seama totdeauna de obligaţiile faţă de părinţii mei, faţă de oamenii cu care aveam de gând să lucrez. Nu vedeam însă obligaţia mea faţă de tine… şi pentru că te iubesc mai mult decât orice pe lume, obligaţia aceasta le întrece pe toate celelalte. Dacă ai fi reuşit, dacă n-ai fi căzut la pat cu nervii epuizaţi, n-aş fi priceput niciodată acest lucru… acum însă… îl pricep.

Se opri, răsuflând din greu, privindu-mă cu încordare, apăsată parcă de nevoia arzătoare de a mă face să înţeleg gândurile complicate şi nedesluşite care o frământau. În emoţia ce-o stăpânea, lacrimile începură să i se prelingă pe faţă. Vorbele îi veneau repede acum:

— Tot timpul cât am zăcut acolo într-un soi de vis, mă întrebam neîncetat de ce am refuzat să mă mărit cu tine… Te iubeam... şi mă îmbolnăvisem de fapt din pricina dragostei pentru tine, neluând seama la ceea ce făceam în saloanele bolnavilor… Dar în conflict cu această iubire veneau mândria, teama şi prejudecata. Faţă de religia ta,

despre care, în fond, nu ştiam nimic. Dumnezeu a făcut ca tu să te naşti catolic, iar eu, ca membră a congregaţiei Fraţilor. Înseamnă oare aceasta că l-a urât pe unul dintre noi, iubindu-l pe celălalt... că a dorit ca unul să trăiască în bezna minciunii, iar celălalt în lumina adevărului? O, Robert, ai fost mai înţelegător faţă de credinţa mea decât am fost eu faţă de a ta. M-am simţit atât de ruşinată, încât mi-am spus că dacă mă voi face mai bine, voi veni să-ţi cer iertare.

Nu-şi mai putea reţine lacrimile acum şi, în vreme ce şedeam palid şi rigid, incapabil de a-mi mişca buzele înţepenite, ea şopti:

— Robert, dragul meu Robert, trebuie să mă socoţi cea mai dificilă, cea mai inconsecventă persoană din lume. Există însă în evenimente o presiune căreia nu-i putem rezista. O, iubitul meu, am plecat de la Blairhill, mi-am părăsit părinţii, am părăsit totul, de-a binelea. Şi dacă mă doreşti încă, sunt gata să mă mărit cu tine unde şi când vei voi... Vom merge la Lausanne... vom lucra împreună, vom fi buni şi plini de atenţie unul faţă de celălalt.

În clipa următoare se afla în braţele mele, cu inima lângă a mea, cu glasul înecat de sughiţuri. Mişcam din buze fără a putea scoate un sunet. Pieptul meu, plin de-o imensă bucurie, părea gata să plesnească.

Ca dintr-o lume depărtată auzii uşa din faţă deschizându-se şi, imediat după aceea, tropăitul lui McKellar şi al doctorului Galbraith în vestibul. Bătrâna, care le ieşise înainte, le vorbea cu precauţie, în şoapte.

Nu avea importanţă acum. Nu mai eram singur. Întunericul făcuse loc luminii, viaţa era refăcută pentru totdeauna. Aveam să pornim împreună în necunoscut. Da, în căldura magică a acelei clipe, totul devenea posibil, nu încăpea vreun gând de insucces, iar fericirea părea veşnică.

SFÂRŞIT